

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ

กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งศูนย์ยุติธรรมชุมชน
ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

โดย

นายสนอง หนูวงศ์ และคณะ

ตุลาคม 2554

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ

กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งศูนย์ยุติธรรมชุมชน
ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

โดย

นายสนอง	หน่วงษ์	หัวหน้าโครงการ
นายวิโรจ	เยาว์ดำ	ที่ปรึกษา
นายสุนทร	คงประสม	ทีมวิจัย
นายคล่อม	เส็งแก้ว	ทีมวิจัย
นายคล่อง	เยาว์ดำ	ทีมวิจัย
นายสมเจตน์	ศรีรัตน	ทีมวิจัย
นายบุญฤทธิ์	คงฉาง	ทีมวิจัย
นายบรรจบ	ตงอ่อน	ทีมวิจัย
นายชุมพล	เครือเดียว	ทีมวิจัย
นายจำรูญ	ปันทอง	ทีมวิจัย
นางยุพลักษณ์	คงหมุ่น	ทีมวิจัย
นายชูศักดิ์	หนูเลี้ยง	ทีมวิจัย

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

คำนำ

โครงการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีเกิดขึ้นจากคำถามที่ว่า “ศูนย์ทำอะไรไม่ให้สูญ” เพราะหลังจากที่ได้เปิดศูนย์ยุติธรรมขึ้นในชุมชน ก็ต้องประสบกับปัญหา คือ กรรมการศูนย์ฯไม่มีความมั่นใจในตัวเอง ไม่รับบทบาทในฐานะของกรรมการศูนย์ฯ ชาวบ้านไม่รู้จัก หน่วยงานก็ไม่ยอมรับ เนื่องจากไม่มีผลการทำงานที่เป็นรูปธรรม แม้ว่าในความเป็นจริงแล้วกลุ่มคนที่เป็นกรรมการศูนย์ฯจะทำหน้าที่นี้อยู่ทุกเมื่อเชื่อวันก็ตาม จากปัญหาดังกล่าวก่อเกิดเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตรัง(สกว.ตรัง) ขึ้น เป้าหมายหลักของโครงการ คือ การสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์ฯ โดยคาดหวังว่าเมื่อศูนย์ฯเกิดความเข้มแข็ง คณะกรรมการศูนย์ฯมีประสิทธิภาพ สามารถขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่อง ศูนย์ฯนี้ก็จะป็นช่องทางให้ชาวบ้านที่ได้ชื่อว่าเป็นชนชั้น “รากหญ้า” สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้ง่ายขึ้นและมากกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งนี้ได้อาศัยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งดังกล่าว

แม้ว่านาหมื่นศรีจะเป็นพื้นที่ที่เคยผ่านการทำงานวิจัยมาแล้ว ในโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาลายผ้านาหมื่นศรีเมื่อปี 2546 หากแต่ประเด็นยุติธรรมและการอนุรักษ์ผ้าทอนั้น มีเนื้อหาและเป้าหมายที่ค่อนข้างจะแตกต่างกัน กลุ่มคนที่เข้ามาจึงต่างกันด้วย การเป็นพื้นที่ที่เคยทำงานวิจัยมาแล้ว จึงไม่ถือเป็นข้อได้เปรียบสำหรับนาหมื่นศรีเท่าใดนัก งานวิจัยยังคงเป็นงานใหม่สำหรับชาวบ้านกลุ่มนี้อยู่ เมื่อชาวบ้านต้องมาทำวิจัยใครๆก็มองว่าเป็นไปไม่ได้ หรือถ้าเป็นไปได้ก็คงยากเต็มที เนื่องจากในตอนนั้นต่างก็เข้าใจว่า“วิจัย”สงวนไว้เฉพาะแต่แวดวงของนักวิชาการเท่านั้น สำหรับชาวบ้านถือว่ายังห่างไกล แต่เมื่อได้มาทำงานวิจัยก็รู้ว่างานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับงานวิจัยของนักวิชาการนั้นมีความแตกต่างกันอยู่ค่อนข้างมาก งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไม่ได้ต้องการให้นักวิจัยแสวงหาความรู้ใหม่หรือความรู้จากภายนอกมากนัก ตรงข้ามกลับต้องการให้นักวิจัยได้ไตร่ตรอง ทบทวน ศึกษา และค้นพบความรู้ที่มีอยู่ในตัวเองและที่มีอยู่ในชุมชน แล้วมาผนวกเติมเต็มกับความรู้จากภายนอก โดยนำเอากระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือในการจัดการความรู้นั้น

ตลอดระยะเวลาเกือบสามปีที่ผ่านมาทีมวิจัยได้ผ่านกระบวนการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การคืนข้อมูลสู่ชุมชน และได้รับการเติมเต็มความรู้จากภายนอกอย่างสม่ำเสมอ ถ้ามองว่าวันนี้กระบวนการดังกล่าวสร้างความเข้มแข็งให้ศูนย์ฯได้หรือยัง คำตอบ คือ ได้แล้ว แต่ยังไม่ค่อยอยู่ เพราะความเข้มแข็งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการทำอย่างต่อเนื่อง จนเกิดการเรียนรู้และซึมซับอยู่ในวิถี ณ วันที่ทีมวิจัยเกิดการเรียนรู้แล้ว ขาดก็แต่เพียงการทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถ้าพูดกันตามจริงก็เป็นสิ่งที่ยากอยู่เหมือนกันสำหรับทีมวิจัยที่จะทำเพียงลำพังได้ คงต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

แม้ว่าผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการจะมีมากมาย หากแต่ปัญหาอุปสรรคก็มีไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เป็นเสมือนบททดสอบหนึ่งที่ทำให้ทีมวิจัยเรียนรู้และหาทางก้าวผ่านไปให้ได้ เพื่อเดินต่อไปยังจุดหมายปลายทาง แม้ปลายทางที่ว่าจะมองเห็นอยู่ไกลลิบ และไม่แน่ว่าจะเดินถึงหรือไม่

เพราะบางที่จุดหมายปลายทางของแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน ปลายทางของใครหลายคนอาจหมายถึงการนำพา “ยุติธรรมชุมชน” ปฏิรูปเปลี่ยนแปลงประเทศ โดยมองว่าแนวทางดังกล่าวเป็นทางเลือกและทางรอดหนึ่งให้กับสภาพสังคมที่เป็นอยู่ ณ ตอนนี้อยู่ ขณะที่ปลายทางของใครบางคนอาจหมายถึงการได้เป็นตัวกลางในการประสานงานช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อน และไม่มีความรู้ให้รอดพ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ และสามารถสัมผัสหรือมีโอกาสได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น จากที่ไม่เคยได้สัมผัสกับคำๆนี้อย่างแท้จริง และขณะที่ปลายทางของใครคนหนึ่งอาจเป็นแค่เพียงความรู้สึกสบายอกสบายใจ ที่ได้คลี่คลายปัญหาความขัดแย้งให้กับเพื่อนทั้งสองคนที่มีปัญหากันให้กลับมาคืนดีกันก็เท่านั้น ไม่ได้หวังอย่างอื่นที่มากไปกว่านี้

ฉะนั้นการสิ้นสุดโครงการจึงไม่ได้เป็นเครื่องหมายของความสำเร็จ หรือเป็นสัญญาณบ่งบอกว่าเดินมาถึงปลายทางแล้ว ตรงข้ามนี่อาจเป็นจุดเริ่มต้นใหม่ให้ใครหลายคนออกเดินทางอีกครั้ง ส่วนการเดินทางที่ว่าจะไปถึงปลายทางหรือไม่นั้น คงไม่สำคัญและน่าภูมิใจเท่ากับการที่เราได้ถากถางทางนี้ด้วยตัวเองและทดลองใช้เส้นทางนี้เป็นกลุ่มแรก

ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี

ตุลาคม 2554

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 รายละเอียดโครงการ

- กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง 1

บทที่ 2 บริบทพื้นที่

- ประวัติความเป็นมาของตำบลนาหมื่นศรี 5
- สภาพพื้นที่ของตำบลนาหมื่นศรี 7
- สภาพเศรษฐกิจ 9
- สภาพสังคม 9
- การบริการพื้นฐาน 9
- ข้อมูลอื่นๆ 10
- ศักยภาพในตำบล 10
- ประวัติความเป็นมาของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี 11

บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย

- ขอบเขตการวิจัย
 - กลุ่มเป้าหมาย 13
 - พื้นที่เป้าหมาย 13
 - ขอบเขตเนื้อหาที่จะศึกษา 13
 - ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 14
- ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย
 - กิจกรรมงวดที่ 1 (กรกฎาคม 2551- เมษายน 2552)
 - 1. เวทีเตรียมความพร้อมทีมวิจัย 14
 - 2. เวทีชี้แจงชาวบ้าน 15
 - 3. เวทีวางแผนเก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้ง 15
 - 4. เก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน 16
 - 5. เวทีรวบรวมข้อมูล/วิเคราะห์ข้อมูล 17
 - 6. เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากกลุ่มเป้าหมาย 17
 - 7. เรียบเรียงข้อมูล 18
 - 8. เติมเต็มข้อมูล 18

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

• กิจกรรมงวดที่ 2 (พฤษภาคม 2552-มิถุนายน 2553)	
1. แยกประเด็นข้อมูล	18
2. เวทีเสวนาประเด็นเยาวชน	19
3. เวทีนำเสนอระดับจังหวัด	22
4. เวทีถอดบทเรียนระดับตำบล	24
• กิจกรรมระหว่างทางที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรมในโครงการ	
1. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายฯ ทั้ง 3 ครั้ง	25
2. เวทีถอดบทเรียนเครือข่ายยุติธรรมตรัง (เชิงลึก)	26
3. ร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	26
4. ประชุมประจำเดือนเครือข่ายระดับจังหวัด	26
5. เวทีประชุมประจำเดือนในพื้นที่	28
6. จัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน	28
- วิธีการเก็บข้อมูล	29
- การวิเคราะห์ข้อมูล	30
บทที่ 4 ผลการดำเนินงานวิจัย	
- การสรุปผลตามวัตถุประสงค์	34
- ผลที่ได้รับจากการทำงานวิจัย	34
- กรอบแนวคิดในการวิจัย	34
- สรุปผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1	35
- สรุปผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2	63
- สรุปผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3	68
- ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากทำงานวิจัย	71
- การตอบคำถามหลักของการวิจัย	75
บทที่ 5 สรุปบทเรียน ปัญหาและข้อเสนอแนะ	
- สรุปย่อผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์	78
- บทเรียนการวิจัยในด้านต่างๆ	80
- ปัญหาในการวิจัย	86
- ข้อเสนอแนะต่อชุมชน นโยบาย และการวิจัยในอนาคต	88
- ข้อค้นพบ/ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	89

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	94
ภาคผนวก	
- รายงานกิจกรรมงวดที่ 1	96
- รายงานกิจกรรมงวดที่ 2	138
- ข้อมูลเรื่องราวการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนตำบลนาหมื่นศรี	228
- ประมวลภาพ	345
- ประวัตินักวิจัย	353

บทที่ 1

โครงการ

กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

หลักและเหตุผล

ตำบลนาหมื่นศรีเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอนาโยง มีพื้นที่ 20 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12,500 ไร่ เป็นที่ราบเอียงในแนวเหนือใต้ โดยมีอาณาบริเวณดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับตำบลน้ำผุด อำเภอเมือง ทิศใต้ติดต่อกับตำบลนาโยงเหนือ อำเภอนาโยง และตำบลนาโยงใต้ อำเภอเมือง ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลละมอ อำเภอนาโยงและตำบลน้ำผุด อำเภอเมือง ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลนาพล อำเภอมือง

มีประชากรทั้งหมด 5,952 คน แยกเป็นชาย 2,847 คน หญิง 3,105 คน จำนวนครัวเรือน 1,551 ครัวเรือน ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา เลี้ยงสัตว์ ทำสวนยางพาราเป็นหลัก นอกจากนี้ยังประกอบอาชีพรับจ้าง และธุรกิจส่วนตัว และมีกลุ่มสตรีทอผ้านาหมื่นศรี ซึ่งเป็นกลุ่มกิจกรรมอาชีพที่มีชื่อระดับจังหวัด ตำบลนาหมื่นศรีประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านไสใหญ่ หมู่ที่ 2 บ้านนาหมื่นศรี หมู่ที่ 3 บ้านวังถ้ำ หมู่ที่ 4 บ้านไสเดือย หมู่ที่ 5 บ้านนาจิก หมู่ที่ 6 บ้านหัวเขา หมู่ที่ 7 บ้านไสบ่อลึก และหมู่ที่ 8 บ้านควนสวรรค์

เนื่องจากเป็นชุมชนอยู่ใกล้ชุมชนเมืองทำให้ประชาชนในตำบลมักประสบปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาคดีอาญา การพนัน และปัญหาเกี่ยวกับคดีจราจรทำให้ประชาชนในพื้นที่ต้องใช้จ่ายและไม่ทราบถึงสิทธิที่จะสามารถขอคำแนะนำจากหน่วยงานที่รับผิดชอบที่จะสามารถให้คำปรึกษาเพื่อบรรเทาปัญหาให้ลดลงได้เมื่อ พ.ศ.2548 ตำบลนาหมื่นศรีเข้าร่วมโครงการยุติธรรมชุมชนของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และดำเนินงานตลอดมา 3 ปี กิจกรรมที่ทำได้แก่การจัดอบรมให้ความรู้กับชาวบ้าน ให้รู้เรื่องสิทธิชุมชนและกฎหมายเบื้องต้น โดยมีหลาย ๆ หน่วยงานจัด เป็นต้นว่าสำนักงานยุติธรรมจังหวัด สำนักงานคุมประพฤติ และได้เข้าร่วมโครงการยุติธรรมชุมชน ที่มีศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตรัง เป็นผู้ประสานได้มีการจัดเวทีให้ความรู้แก่ประชาชน คัดเลือกแกนนำเข้าอบรม คัดเลือกแกนประสานงานในระดับพื้นที่ตำบลเพื่อผู้ประสานงาน เรียนรู้การจัดการความขัดแย้งจากกรณีศึกษา และปรับเปลี่ยนการทำงานให้มีความต่อเนื่องในปี 2550 ทำให้เกิดเป็นเครือข่ายระดับตำบลและได้ทำการเปิดเป็นศูนย์ยุติธรรมชุมชนขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม 2551 โดยความร่วมมือของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตรัง โดยมีตัวแทนคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. และผู้นำองค์กรในชุมชนเป็นตัวแทนจากทุกหมู่บ้าน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลสนับสนุนสถานที่ทำการ อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีคณะกรรมการเป็นรูปธรรมแล้วก็ตาม แต่ที่ผ่านมาด้วยการทำงานที่ไม่มีความต่อเนื่อง คณะกรรมการยังไม่รู้บทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างแท้จริง ทำให้ขาดความมั่นใจในการทำงานยึดติดกับราชการ ชาวบ้านก็ยังไม่มีการรับรู้การทำงานอย่างทั่วถึง จึงไม่ได้รับการยอมรับ

รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการทำงานของเครือข่ายเท่าที่ควร ส่งผลให้เครือข่ายยังขาดความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนได้

ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กรรมการศูนย์ อันเป็นกลไกสำคัญให้มีความมั่นใจในการทำงานให้เป็นที่ยอมรับและที่พึงของชุมชน และเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานของรัฐ อันนำมาซึ่งความร่วมมือในการที่จะทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องในอนาคต โดยการค้นหาศักยภาพการดำเนินงานในชุมชนซึ่งก็พบว่า การใกล้เคียงปัญหาความขัดแย้งของชุมชนเป็นสิ่งที่ได้ยอมรับและมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาตลอดในตัวผู้นำชุมชน และได้รับการยอมรับจากชาวบ้านเป็นอย่างดี ดังนั้นเพื่อสร้างการยอมรับ และเรียนรู้คุณค่าของการจัดการปัญหาความขัดแย้งโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม ทีมคณะกรรมการจะดำเนินการศึกษาข้อมูล การใกล้เคียงกรณีความขัดแย้งทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จในชุมชน รวมทั้งเรียนรู้การจัดการปัญหา ระหว่างทางที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน และเปรียบเทียบกับคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม นำมาเรียนรู้ร่วมกันกับคนในชุมชน โดยเปรียบเทียบให้เห็นถึงผลที่เกิดขึ้นทั้งแง่เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งผลักดันให้เกิดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ที่ยั่งยืนต่อไปโดยความร่วมมือในการดำเนินการระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตรัง และกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

โจทย์วิจัย

แนวทางสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี ควรจะเป็นอย่างไร

- ปัญหาความขัดแย้งของชุมชนตำบลนาหมื่นศรีเป็นอย่างไร ใครเกี่ยวข้องบ้าง
- แนวทางการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความรู้การจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและศึกษาเปรียบกับคดีในพื้นที่ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
2. เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน หน่วยงานของรัฐ และผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารจัดการศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่ยั่งยืน

พื้นที่เป้าหมาย

8 หมู่บ้านของตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

ระยะเวลาดำเนินการ

12 เดือนตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2551 – 30 มิถุนายน 2552

งบประมาณในการดำเนินการ

รวมทั้งสิ้น 136,000 บาท (หนึ่งแสนสามหมื่นหกพันบาท)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. คนในชุมชนได้เรียนรู้ระหว่างการจัดการกรณีพิพาทที่ไกล่เกลี่ยสำเร็จในชุมชนและกรณีที่ยังเรื่องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอน (คนในชุมชนเห็นความชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการกรณีพิพาทโดยชุมชนเอง เรียนรู้และเห็นผลดีผลเสียระหว่างการส่งเรื่องสู่ศาลและการไกล่เกลี่ยโดยคนในชุมชน)
2. ยกระดับการจัดการกรณีพิพาทที่จัดการ(ไกล่เกลี่ย)โดยคนในชุมชนสังเคราะห์เป็นชุดความรู้
3. เกิดความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน
4. เกิดเครือข่ายศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นแนวทางการหนุนเสริมที่เหมาะสมต่อไป

แผนการดำเนินงาน

ระยะที่ 1 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2551

1. เวทีเตรียมความพร้อมทีมวิจัย
2. เวทีชาวบ้าน
3. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งจากผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. เวทีเรียบเรียงข้อมูลครั้งที่ 1
5. เวทีสรุปบทเรียนระหว่างทางครั้งที่ 1
6. เวทีประชุมประจำเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2551

ระยะที่ 2 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2552

1. เวทีนำเสนอระดับหมู่บ้าน 3 ครั้ง
2. เวทีเรียบเรียงและสรุปข้อมูลครั้งที่ 2
3. เวทีนำเสนอระดับตำบล
4. เวทีสรุปบทเรียนของตำบลเพื่อเตรียมนำเสนอระดับจังหวัด
5. เวทีสรุปบทเรียนระหว่างทางครั้งที่ 2
6. เวทีนำเสนอระดับจังหวัด 400 คน
7. สรุปบทเรียนระหว่างครั้งที่ 3
8. เวทีประชุมประจำเดือนมกราคม – เมษายน 2552
9. ศึกษาดูงาน
10. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
11. อบรมเพิ่มทักษะความรู้

รายชื่อทีมวิจัย

1. นายสนอง	หนูวงศ์	หัวหน้าโครงการ
2. นายคล่อม	แสงแก้ว	ทีมวิจัย
3. นายคล่อง	เยาว์ดำ	ทีมวิจัย
4. นายจำรูญ	บันทอง	ทีมวิจัย
5. นางยุพลักษณ์	คงมุน	ทีมวิจัย
6. นายบุญฤทธิ์	คงนาง	ทีมวิจัย
7. นายชูศักดิ์	หนูเลี้ยง	ทีมวิจัย
8. นายสมเจตน์	ศรีรัตน	ทีมวิจัย
9. นายบรรจบ	ตงอ่อน	ทีมวิจัย
10. นายชุมพล	เครือเดียว	ทีมวิจัย
11. นายสุนทร	คงประสม	ทีมวิจัย

ที่ปรึกษา

กำนันตำบลนาหมื่นศรี

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

บทที่ 2

บริบทพื้นที่

ประวัติความเป็นมาของตำบลนาหมื่นศรี¹

จากประวัติจังหวัดตรัง ที่เป็นเมืองท่าโบราณ ผู้คนจากอินเดีย อาหรับ จนถึงตะวันตกใช้เป็นเส้นทางข้ามคาบสมุทร เพื่อผ่านไปสู่อณาจักรโบราณฝั่งตะวันออก เช่น อาณาจักรตามพรลิงค์ (ต่อมาเป็นนครศรีธรรมราช) อาณาจักรศรีวิชัย ทั้งยังเป็นเส้นทางที่โปรตุเกส ฝรั่งเศสแรกที่เข้ามาติดต่อดับไทย ใช้เป็นทางผ่านเพื่อเข้าไปยังกรุงศรีอยุธยา นอกจากนี้ยังมีเส้นทางช่องเขาบรรทัด ซึ่งเมืองพัทลุงใช้เป็นเส้นทางในการออกสู่ทะเลตะวันตกทางด้านเมืองปะเหลียน ทำให้เกิดการสัมพันธ์แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมขึ้นระหว่างผู้คนที่อยู่ในบริเวณนี้ รวมทั้งในชุมชนนาหมื่นศรีที่ยังคงมีตำนานพื้นบ้านเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆด้วย

ตำนานเข้าช้างหาย เล่าถึงสมัยที่บูรณะพระบรมธาตุเจดีย์ศรีธรรมราช ผู้คนที่ศรัทธาในพระพุทธศาสนาต่างพากันขนทรัพย์สินแก้แหวนเงินทอง จัดขบวนช้างและคนเดินเท้ามุ่งสู่เมืองนครฯ บังเอิญว่าแม่ช้างเชือกหนึ่งเกิดตกกลุ่ในระหว่างเดินทาง เจ้าลูกช้างซึ่งค่อนข้างจะซุกซนตามประสาสัตว์วัยอ่อน ครั้นมาถึงบริเวณเขาลูกโดดกลางทุ่งแห่งหนึ่งจึงวิ่งออกจากขบวนและหายไปในเขาลูกนั้น ผู้คนในขบวนพากันตามหาจนกระทั่งพบปากถ้ำและเข้าไปค้นหาภายในถ้ำซึ่งมีหินงอกหินย้อยสวยงามก็ไม่พบลูกช้าง จึงตั้งชื่อถ้ำและเขาลูกนั้นว่า “ถ้ำเขาช้างหาย” อีกทั้งยังมีชื่อหนองน้ำชื่อว่า “หนองช้างทอก” ในบริเวณไม่ห่างกันนักแต่อยู่ต่างตำบลคือตำบลนาโยงเหนือเล่ากันว่าเป็นช้างในขบวนเดียวกันที่มาแหวแพกบริเวณนี้ และช้างได้กระต๊อบแผ่นดินจนลุ่มต่ำกลายเป็นหนองน้ำ แต่บางกระแสเล่าว่ามีหนองน้ำอยู่เดิมแล้ว แต่ช้างมายืนกระต๊อบดินเล่นเท่านั้นคำว่า “ทอก” ในภาษาถิ่นใต้ หมายถึง กระต๊อบหรืออัดลงให้แน่น

นอกจากนี้ในเขตตำบลนาโยงเหนือซึ่งอยู่ไม่ห่างกันมากนัก มีสถานที่สำคัญซึ่งแสดงถึงประวัติศาสตร์ของชุมชนตามทุ่งราบและเขาเขาบรรทัด คือ วัดพระพุทธสิงห์ศรัทธา ซึ่งมีอายุยาวนานหลายร้อยปี อย่างน้อยต้องเป็นกรุงศรีอยุธยา หรืออาจไปถึงกรุงสุโขทัย เพราะว่ามีตำนานพื้นบ้านที่เล่ากันทั่วไปในท้องถิ่นนาโยงว่า วัดนี้สร้างมาตั้งแต่สมัยนางเลียดชาวสอคล้องกับที่มีบันทึกไว้ในเพลนางเลียดชาวเอกสารตำนานประวัติศาสตร์ของเมืองพัทลุง เพลา หมายถึงหนังสือที่เป็นสมุดไทย กล่าวถึงนางเลียดชาวและพระกุมารสามเฒ่าเดินทางไปถึงกาโดยผ่านเมืองตรังและอัญเชิญพระพุทธสิงห์ศรัทธากลับมา พระพุทธรูปในตำนานเคยมีอยู่จริง เพิ่งจะหายไปจากเมืองตรังเมื่อ พ.ศ.2526 จากตำนานนี้แสดงให้เห็นเส้นทางเดินของชาวพัทลุงทางหนึ่งที่ผ่านช่องเขาบรรทัดมาลงคลองนางน้อย ไปออกแม่น้ำตรังที่หมู่บ้านท่าจีนเพื่อออกไปสู่ปากน้ำต่อไป ตำนานนางเลียดชาวมีอยู่ในท้องถิ่นใดย่อมแสดงว่าท้องถิ่นนั้นได้รับอิทธิพลศาสนาพุทธเข้ามาช้านานแล้ว นั้นย่อมแสดงว่าชุมชนแถบเขาบรรทัดที่ราบลอนลูกฟูกถัดมา เป็นชุมชนไทยพุทธดั้งเดิมที่มีอายุหลายร้อยปี

¹ ข้อมูลจากรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาผ่านนาหมื่นศรี

ส่วนการก่อเกิดของชื่อนาหมื่นศรีนั้น น่าจะเพิ่งเริ่มหลังจากสมัยรัชกาลที่ 2 ต้นรัตนโกสินทร์ ที่มีการจัดระเบียบการปกครองเมืองตรัง การตั้งกรมการเมืองปรากฏในทำเนียบกรมการเมืองของเก่า พ.ศ.2355 กล่าวถึงตำบลบ้านต่าง ๆ ฝ่ายตะวันออกของแม่น้ำตรังรวมทั้งสิ้น 34 ตำบล ซึ่งจะยกมาเฉพาะชื่อตำบลบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกับนาหมื่นศรีปัจจุบัน ได้แก่

บ้านพั้งน้อย	21	เรือน	ตั้งนายอำเภอ 2 คน
บ้านนา	8	เรือน	ตั้งนายอำเภอ 2 คน
บ้านนาพละ	9	เรือน	ตั้งนายอำเภอ 2 คน
บ้านหัวเขา	8	เรือน	ตั้งนายอำเภอ 2 คน
บ้านนาขี้เป็ด	7	เรือน	ตั้งนายอำเภอ 2 คน
บ้านกลาง	5	เรือน	ตั้งนายอำเภอ 2 คน

เห็นได้ว่าแต่ละตำบลจะมี “นายอำเภอ” ทำหน้าที่ปกครองดูแล ตำบลละ 2 นาย ตำแหน่งนี้น่าจะเทียบได้กับผู้ใหญ่บ้านปัจจุบัน จากข้อมูลนี้เห็นได้ชัดเจนว่ายังไม่มีบ้านนาหมื่นศรี แต่มีตำบลหนึ่งอยู่ไกลออกไปชื่อบ้านนาหมื่นราช รวมกับบ้านมะพร้าว 28 เรือน ชื่อนี้ตรงกับชื่อตำแหน่งทางสถิติได้แก่ **หมื่นราชเสนีและหมื่นศรีเสนา** ถือศักดินา 400 จึงเป็นที่แน่นอนว่าชื่อนาหมื่นศรีเกิดขึ้นหลังสมัยนี้ และมีอายุไม่ถึง 200 ปี

ในฝ่ายทางนาหมื่นศรีเองก็มีตำนานความเป็นมาของชื่อบ้านว่า มีบุคคลบรรดาศักดิ์ชั้น **หมื่น** ผู้หนึ่ง เป็นผู้ปกครองดูแลบ้านหัวเขา (ปัจจุบันเป็นหมู่ที่ 6 ของตำบลนาหมื่นศรี) ชาวบ้านจะเรียกกันว่าท่านหมื่น บางทีก็เรียกกันว่า “แก่หมื่น” (แก่ เป็นคำเรียกผู้อาวุโสหรือว่าปู่ย่าตายาย) ท่านหมื่นเกณฑ์ชาวบ้านหัวเขามานุกเบิกถางป่าให้เป็นนา ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณนี้ว่า “นาหลวง” (ปัจจุบันอยู่ในหมู่ที่ 2 ตำบลนาหมื่นศรี) เมื่อปลูกข้าวได้แล้วท่านหมื่นได้ให้ชาวบ้านทำางข้าวขนาดใหญ่ขึ้นในพื้นที่ใกล้เคียงกับที่นา เพื่อเก็บข้าวเปลือก ข้าวเปลือกที่ได้นั้นแบ่งส่วนหนึ่งเป็นของทางการ อีกส่วนหนึ่งไว้แจกจ่ายให้กับชาวบ้านต่อไป ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณนั้นว่า **“บ้านฉาง”** ปัจจุบันอยู่ในหมู่ 2 ตำบลนาหมื่นศรีเช่นกัน ที่ฉางนี้มีคนชื่อ **คง** เป็นคนเฝ้าฉาง เมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 6 มีพระราชบัญญัตินามสกุล ลูกหลานของตา คงจึงได้นามสกุลว่า **“คงฉาง”** ส่วนที่หมู่บ้านได้ชื่อนาหมื่นศรีนั้น ตามคำบอกเล่าต่อกันมาของชาวบ้านกล่าวว่า หลังจากได้มีการบุกเบิกพื้นที่นาขึ้นแล้ว ชาวบ้านส่วนหนึ่งจากบ้านหัวเขาได้แยกครอบครัวมาตั้งบ้านเรือนในบริเวณใกล้กับที่นาหลวง และตั้งชื่อบ้านตามชื่อของผู้นำคือท่านหมื่นซึ่งเรียกกันว่า **“หมื่นศรี”** เพราะท่านหมื่นผู้นี้มีภรรยาชื่อ **“ศรี”**

กรณีชื่อบ้านดังกล่าวอาจเป็นไปได้ตามคำบอกเล่าของชาวบ้าน ที่เรียกชื่อคนโดยมีฉายากำกับท้ายชื่อ เพราะว่าคนแต่ก่อนยังไม่มีนามสกุลและชื่อซ้ำกันมาก จึงต้องมีลักษณะบุคคล ชื่อบ้าน การงานอาชีพ รวมทั้งชื่อภรรยาหรือสามี ฯลฯ มาต่อท้ายชื่อเพื่อให้ทราบว่าเป็นคนไหน ซึ่งยังมรดวอย่างการตั้งฉายาหนึ่งตระกูลหนึ่งของชาวบ้านนาหมื่นศรีว่า แบน ไ้อ่ทอง (เชิดรูป ไ้อ่ทอง) ข้อง ไ้อ่เรือง (เชิดรูป ไ้อ่เรือง) จวน ปี่ (เป่าปี่) มี แผง (ยกแผงรูปหนัง) แดง โหม่ง (ตี

โหม่ง) นะ ท้ายโรง (เป็นลูกคูนั่งอยู่ท้ายโรง) ไข่ คัดแคบ (ลูกคูนั่งหลังสุด ถูกเบียดจนไม่มีที่นั่ง หรือที่คับแคบ)

อีกกรณีหนึ่งสำหรับที่มาของชื่อนาหมื่นศรี คือ ชื่อของผู้ได้รับบรรดาศักดิ์นั้นต้องมีราชทินนามต่อท้ายเสมอ เช่น ชื่อหมื่นราชเสนีและหมื่นศรีเสนาที่กล่าวแล้ว โดยเฉพาะชื่อหมื่นศรีนั้นมาจากราชทินนามได้หลายชื่อนามตามหน้าที่รับผิดชอบ เช่น หมื่นศรีเสนา หมื่นศรีเสาวรักษ์ หมื่นศรีสงคราม เป็นต้น หมื่นศรีที่มากุลแลนาหลวงผู้นี้อาจมีราชทินนามอย่างใดอย่างหนึ่งข้างต้น แต่มาเรียกกันเพียงสั้นๆว่า **หมื่นศรี**

ส่วนประเด็นอายุของหมู่บ้านที่พูดถึงการบุกเบิกทำนานั้น การบุกเบิกครั้งใหญ่จะเกิดขึ้น 2 ช่วง ช่วงแรกคือสมัยต้นรัชกาลที่ 2 ที่มีการปรับปรุงตำแหน่งข้าราชการและบันทึกไว้ในทำเนียบกรมการเมือง การปรับปรุงตำแหน่งย่อมหมายถึงการปรับปรุงระบบการเก็บภาษี การเกณฑ์แรงงาน และการเกณฑ์ให้ทำนาด้วย ส่วนอีกครั้งหนึ่งคือ ในสมัยรัชกาลที่ 5 พระยารัษฎาฯ ได้ส่งเสริมการทำนาโดยให้ชาวบ้านเข้าจับจองพื้นที่ บุกเบิกทำไร่นา สร้างทำนบกั้นน้ำ และถ้าชาวบ้านสร้างทำนบกั้นน้ำได้สำเร็จทางการก็จะยกเว้นค่าหางข้าวหรือว่าอากรค่านาให้ ทั้งยังจะออกใบเหยียบย่ำหรือเอกสารสิทธิให้ด้วย

ชื่อบ้านอื่นๆในตำบลนาหมื่นศรีส่วนใหญ่สะท้อนถึงลักษณะภูมิประเทศ ซึ่งเป็นป่าละเมาะหรือป่าไผ่ เกิดจากการหักร้างทางพง ชื่อบ้านจึงเป็นชื่อไผ่ต่างๆ เช่น ไผ่ยุง มีต้นยุง ไผ่ยาง มีต้นยาง ไผ่ตอ มีต้นสะตอ ไผ่เตี้ย มีต้นมะเต๋อ ท้องถิ่นเรียก “เต๋อ” ไผ่ใหญ่ ป่าไผ่กว้างใหญ่ ฯลฯ

นอกจากนี้ก็มีชื่อบ้านซึ่งแสดงถึงลักษณะหรือว่าสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้น เช่น ห้วยบ่ามีเถาสะบ้า ห้วยตรน ลำห้วยเรียวเหมือนหัวตรน ซึ่งเป็นเครื่องมือทอผ้าชนิดหนึ่ง ใช้เป็นตัวนำเส้นด้ายพุ่ง ทำหน้าที่เหมือนกระสวยของกี่กระตุก หนองขอน มีขอนไม้ใหญ่ พรุชิง มีต้นชิง พรูลำเพ็ง มีต้นลำเพ็ง ฯลฯ

สภาพพื้นที่ของตำบลนาหมื่นศรี

1. สภาพทั่วไป

1.1 ที่ตั้ง

ทิศเหนือจดตำบลน้ำผุด	อำเภอเมืองตรัง
ทิศใต้จดตำบลนาโยงเหนือ	อำเภอนาโยงและตำบลนาโยงใต้ อำเภอเมือง
ทิศตะวันออกจดตำบลละมอ	อำเภอนาโยงและตำบลน้ำผุด อำเภอเมือง
ทิศตะวันตกจดตำบลนาพละ	อำเภอเมืองตรัง

1.2 เนื้อที่

ตำบลนาหมื่นศรี มีเนื้อที่โดยประมาณ จำนวน 12,500 ไร่ หรือประมาณ 20 ตารางกิโลเมตร ห่างจากที่ว่าการอำเภอนาโยง ประมาณ 5 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดประมาณ 15 กิโลเมตร

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศเป็นที่ราบลาดเอียง จากทิศเหนือสู่ทิศใต้ มีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่าน คือลำห้วยจำนวน 6 สาย ลำคลอง จำนวน 2 สาย และมีระบบชลประทาน จำนวน 1 สาย แต่ยังคงขาดน้ำในฤดูแล้งในบางพื้นที่ โดยเฉพาะหมู่ที่ 4 ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่ตำบลและหมู่ที่ 7 ซึ่งมีพื้นที่ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของตำบล

1.4 การเมืองการปกครอง

ตำบลนาหมื่นศรี แบ่งการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1	บ้านไสใหญ่	หมู่ที่ 5	บ้านนาจิก
หมู่ที่ 2	บ้านนาหมื่นศรี	หมู่ที่ 6	บ้านหัวเขา
หมู่ที่ 3	บ้านวังถ้ำ	หมู่ที่ 7	บ้านไสบ่อลึก
หมู่ที่ 4	บ้านไสเดียด	หมู่ที่ 8	บ้านควนสวรรค์

1.5 จำนวนครัวเรือนและประชากร

ปัจจุบันประชากรของตำบลนาหมื่นศรี มีจำนวน 5,993 คน แยกเป็นชาย 2,871 คน หญิง 3,122 คน จำนวนครัวเรือน 1,596 ครัวเรือน ความหนาแน่นเฉลี่ย 2 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งแยกเป็นรายหมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนพื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)			ชื่อผู้ใหญ่บ้าน
				ชาย	หญิง	รวม	
1	บ้านไสใหญ่	1,518.75	248	450	499	949	นายคล่อง เยาว์ดำ
2	บ้านนาหมื่นศรี	1,258.00	70	127	121	248	นายบรรจบ ตงอ่อน
3	บ้านวังถ้ำ	1,378.00	272	471	547	1,018	นายผิน ทักถาม
4	บ้านไสเดียด	3,974.00	357	724	743	1,467	นายท้วน ศรีนคร
5	บ้านนาจิก	1,069.75	26	46	51	97	นายคล่อม แสงแก้ว
6	บ้านหัวเขา	358.75	46	90	94	184	นายวิเวก พลวัฒน์
7	บ้านไสบ่อลึก	1,650.00	274	476	539	1,015	นายสนอง หนูวงษ์
8	บ้านควนสวรรค์	1,293.00	303	487	528	1,015	นายสุจิน คงฉาย
รวม		12,500.25	1,596	2,871	3,122	5,993	

หมายเหตุ ข้อมูลจากงานทะเบียนราษฎรอำเภอเมืองตรัง ณ เดือนพฤษภาคม 2550

การเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากร

ประชากรตำบลนาหมื่นศรี ระหว่าง พ.ศ. 2546 – พ.ศ. 2549

ปี พ.ศ.	ชาย	หญิง	รวม
2546	2,774	3,076	5,850
2547	2,794	3,051	5,845
2548	2,839	3,099	5,938
2549	2,857	3,138	5,995

หมายเหตุ ข้อมูลจากงานทะเบียนราษฎรอำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ณ เดือนมิถุนายน 2550

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพหลักของราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำสวนยางพารา ทำนาข้าว และอาชีพด้านการเกษตรอื่น ๆ ตามสัดส่วนโดยประมาณ ดังนี้

- เกษตรกรรม ร้อยละ 89.56
- รับจ้าง ร้อยละ 8.25
- ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 2.19

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือยางพารา พื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมด 5,366.64 ไร่ จำนวนครัวเรือนที่ปลูกยางพารา 912 ครัวเรือน

3. สภาพทางสังคม

ลักษณะทางสังคมเป็นสังคมชนบท มีบ้านเรือนตั้งอยู่กระจัดกระจาย ไม่มีลักษณะเป็นชุมชนแต่มีลักษณะเป็นกลุ่มบ้านหลาย ๆ กลุ่มแต่ละกลุ่มบ้านมักจะเป็นเครือญาติกันส่วนใหญ่ ลักษณะความสัมพันธ์ของคนภายในหมู่บ้าน ตำบลมักจะเป็นลักษณะต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน บริเวณที่มีความหนาแน่นของบ้านเรือนมากที่สุด คือ บริเวณหน้าโรงเรียนบ้านควนสวรรค์ พื้นที่หมู่ที่ 8 ซึ่งเปรียบเสมือนชุมชนหลักของตำบลมีสถานที่สำคัญ เช่น โรงเรียน วัด กลุ่มทอผ้า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ศูนย์สาริตการเกษตร

3.1 การศึกษา (ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2550)

- โรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง ในจำนวน 2 โรง เป็นโรงเรียนขยายโอกาสรวมอยู่ด้วย 1 แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 8 แห่ง

3.2 สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด 2 แห่ง

3.3 สาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน 1 แห่ง

3.4 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- ที่ทำการตำรวจชุมชน 1 แห่ง

4. การบริการพื้นฐาน

4.1 การคมนาคม

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรีมีถนนสายหลักเป็นถนนลาดยาง 1 สาย คือ ถนนหมายเลข 4สาย 1021

- ถนนลาดยาง	จำนวน	13	สาย
- ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก	จำนวน	1	สาย
- ถนน ลูกรังและหินคลุก	จำนวน	24	สาย

4.2 การไฟฟ้า

ไฟฟ้าเข้าถึงทุกหมู่บ้าน จำนวน 1,349 ครั้วเรือน

4.3 การประปา

จำนวนครัวเรือนที่ใช้น้ำประปา จำนวน 979 ครัวเรือน

4.4 แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ลำห้วย	6	สาย
- หนอง	18	แห่ง
- ลำคลอง	2	สาย

4.5 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝาย	9	แห่ง
- บ่อโยก	20	แห่ง
- สระน้ำ	8	แห่ง
- ประปา	12	แห่ง

5. ข้อมูลอื่น ๆ

5.1 ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญและเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อของตำบล คือ ถ้ำเขาช้างหาย ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ หมู่ที่ 5 และ หมู่ที่ 6

5.2 กลุ่มองค์กรประชาชน

- กลุ่มอาชีพ	9	กลุ่ม
- กลุ่มอื่น ๆ	3	กลุ่ม
- กองทุนเพื่อความมั่นคง	1	รุ่น 200 คน
- ลูกเสือชาวบ้าน	4	รุ่น 460 คน

6. ศักยภาพในตำบล

ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่

- ตำบลนาหมื่นศรีเป็นศูนย์กลางในการผลิตผ้าทอนาหมื่นศรี

- ประชาชนในตำบลนาหมื่นศรีส่วนใหญ่มีรายได้ในการทำสวนยางพารา และทำนาข้าว
- มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ ถ้ำเขาช้างหาย หมู่ที่ 5,6
- มีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่

1. กลุ่มอาชีพ จำนวน 7 กลุ่ม

- กลุ่มทอผ้า
- กลุ่มแปรรูปผลผลิตผลทางการเกษตร (ลูกหยีฉาบน้ำตาล หมู่ที่ 3)
- กลุ่มสตรีทำยาสระผม หมู่ที่ 3
- กลุ่มดอกไม้ประดับ หมู่ที่ 8
- กลุ่มเย็บเสื้อผ้าตุ๊กตา หมู่ที่ 4
- กลุ่มเครื่องแกง หมู่ที่ 4
- กลุ่มอาชีพทำข้าวซ้อมมือ หมู่ที่ 1

2. ศูนย์สาธิตการตลาด จำนวน 1 แห่ง

3. กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 8 กลุ่ม

ประวัติความเป็นมาของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อ พ.ศ.2548 ตำบลนาหมื่นศรีเข้าร่วมโครงการยุติธรรมชุมชนของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และดำเนินงานตลอดมา 3 ปี กิจกรรมที่ทำได้แก่การจัดอบรมให้ความรู้กับชาวบ้าน ให้รู้เรื่องสิทธิชุมชนและกฎหมายเบื้องต้น โดยมีหลาย ๆ หน่วยงานจัด เป็นต้นว่าสำนักงานยุติธรรมจังหวัด สำนักงานคุมประพฤติ และได้เข้าร่วมโครงการยุติธรรมชุมชน ที่มีศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดตรัง เป็นผู้ประสานได้มีการจัดเวทีให้ความรู้แก่ประชาชน คัดเลือกแกนนำเข้าอบรม คัดเลือกแกนประสานงานในระดับพื้นที่ตำบลเพื่อผู้ประสานงาน เรียนรู้การจัดการความขัดแย้งจากกรณีศึกษา และปรับเปลี่ยนการทำงานให้มีความต่อเนื่องในปี 2550 เกิดเป็นเครือข่ายระดับตำบลและได้ทำการเปิดเป็นศูนย์ยุติธรรมชุมชนขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม 2551 โดยความร่วมมือของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตรัง

ตัวแทนคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. และผู้นำองค์กรในชุมชน เป็นตัวแทนจากทุกหมู่บ้าน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนสถานที่ทำการ อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีคณะกรรมการเป็นรูปธรรมแล้วก็ตาม แต่ที่ผ่านมาด้วยการทำงานที่ไม่มีความต่อเนื่อง คณะกรรมการยังไม่รู้บทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างแท้จริง ทำให้ขาดความมั่นใจในการทำงานยึดติดกับราชการ ชาวบ้านก็ยังไม่มีการรับรู้การทำงานอย่างทั่วถึง จึงไม่ได้รับการยอมรับ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการทำงานของเครือข่ายเท่าที่ควร ส่งผลให้เครือข่ายขาดความเข้มแข็ง

ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กรรมการศูนย์อันเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดความมั่นใจในการทำงานให้เป็นที่ยอมรับ เป็นที่พึงของชุมชน

และเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานของรัฐ อันนำมาซึ่งความร่วมมือในการที่จะทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องในอนาคต ด้วยการค้นหาศักยภาพการดำเนินงานในชุมชนซึ่งก็พบว่าการไถ่เกะเลีย ปัญหาความขัดแย้งของชุมชนเป็นสิ่งที่ได้มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาตลอดในตัวผู้นำชุมชน และได้รับการยอมรับจากชาวบ้านเป็นอย่างดี ที่ทำให้เกิดความสมานฉันท์ในชุมชน ดังนั้นเพื่อสร้าง การยอมรับและเรียนรู้คุณค่าของการจัดการปัญหาความขัดแย้งโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม ทีม คณะกรรมการจะดำเนินการศึกษาข้อมูลการไถ่เกะเลียกรณีความขัดแย้งทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จใน ชุมชน รวมทั้งเรียนรู้การจัดการปัญหาระหว่างทางที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน และ เปรียบเทียบกับคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม นำมาเรียนรู้ร่วมกับคนในชุมชน และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง โดยเปรียบเทียบให้เห็นถึงผลที่เกิดขึ้นทั้งแง่เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งผลักดันเพื่อให้ เกิดรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ที่ยั่งยืนต่อไป

การดำเนินโครงการในครั้งนี้จึงคาดหวังว่าจะได้ผลของการดำเนินงานอันมากมาย ได้แก่

- เกิดรูปแบบ กลไกการบริหารจัดการศูนย์
- พัฒนาศักยภาพของกรรมการศูนย์ฯ
- เกิดทีมกรรมการที่มีความเข้มแข็ง ทำงานเพื่อชุมชน
- ค้นพบปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชน
- ค้นพบแนวทางการป้องกันปัญหาของชุมชน
- ชุมชนเรียนรู้การจัดการปัญหาความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพ และสร้างความ สมานฉันท์ต่อกัน
- สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
- ชุมชนรู้จักกรรมการศูนย์ฯมากขึ้น
- หน่วยงานภาครัฐเข้าใจการทำงานในชุมชน และสนับสนุนชุมชนอย่างถูกต้องและมี ประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตการวิจัย ประกอบด้วย

1) กลุ่มเป้าหมาย

- กรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี(ทีมวิจัย) ซึ่งประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายกอบต. สมาชิกอบต. อปพร. และ ตำรวจสายตรวจประจำตำบล
- อดีตผู้นำ/ผู้อาวุโสในชุมชนที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการความขัดแย้ง
- คู่กรณีที่เคยมีข้อพิพาท
- คนที่เคยมีคดีความที่ถึงโรงถึงศาล
- ชาวบ้าน/ผู้สนใจเข้าร่วมเรียนรู้

2) พื้นที่เป้าหมาย

ดำเนินการวิจัยในพื้นที่ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ทั้งหมด 8 หมู่บ้าน

3) ขอบเขตเนื้อหาที่จะศึกษา

- **คำถามการวิจัยหลัก** แนวทางสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีควรจะเป็นอย่างไร
- **คำถามการวิจัยรอง**
 - ปัญหาความขัดแย้งของชุมชนตำบลนาหมื่นศรีเป็นอย่างไร มีวิธีแก้ปัญหายังไง ใครเกี่ยวข้องบ้าง
 - แนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวตำบลนาหมื่นศรีควรเป็นอย่างไร
- **วัตถุประสงค์**
 - เพื่อศึกษาการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและศึกษาเปรียบเทียบกับคดีในพื้นที่ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
 - เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน หน่วยงานของรัฐ และผู้ที่เกี่ยวข้อง
 - เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารจัดการศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่ยั่งยืน
- **ผลที่คาดว่าจะได้รับ**
 - คนในชุมชนได้เรียนรู้ร่วมกันระหว่างการจัดการกรณีพิพาทที่ใกล้เคียงสำเร็จในชุมชน และกรณีที่ยังเรื่องเข้าสู่ กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอน

(คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการกรณีพิพาทโดยชุมชนเอง เรียนรู้และเห็นผลดีผลเสียระหว่างการส่งเรื่องสู่ศาลและการไกล่เกลี่ยโดยคนในชุมชน)

- ยกระดับการจัดการกรณีพิพาทที่จัดการ(ไกล่เกลี่ย) โดยคนในชุมชน สังเคราะห์เป็นชุดความรู้
- เกิดความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน
- เกิดเครือข่ายศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นแนวทางการหนุนเสริมที่เหมาะสมต่อไป

4) ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

- ระยะที่ 1 กรกฎาคม 2551- เมษายน 2552
- ระยะที่ 2 พฤษภาคม 2552 - มิถุนายน 2553

3.2 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินกิจกรรมในโครงการแบ่งออกเป็น 2 งวด ตามระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย รายละเอียดของกิจกรรมด้านล่าง

➤ กิจกรรมงวดที่ 1 กรกฎาคม 2551 - เมษายน 2552 (รายละเอียดกิจกรรมแนบภาคผนวก)

1. เวทีเตรียมความพร้อมทีมวิจัย
2. เวทีชี้แจงชาวบ้าน
3. เวทีวางแผนเก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้ง
4. เก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งจากกลุ่มเป้าหมาย
5. รวบรวม/วิเคราะห์ข้อมูล
6. เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากกลุ่มเป้าหมาย
7. เรียบเรียงข้อมูล
8. เติมเต็มข้อมูล

1. เวทีเตรียมความพร้อมทีมวิจัย

เวทีเตรียมความพร้อมทีมวิจัย (9 สิงหาคม 2551) จัดขึ้นที่ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 11 คน ประกอบด้วยทีมวิจัยและที่ปรึกษาในพื้นที่และทีมพี่เลี้ยง ประกอบด้วยน้องทินจากสกว.ตรัง และน้องแขก น้องแก้วจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เวทีนี้เป็นกิจกรรมแรกในโครงการที่จัดขึ้นหลังจากที่ได้พัฒนาโครงการไปแล้ว โดยจัดขึ้นเพื่อชี้แจงรายละเอียดของโครงการในส่วนต่างๆ ได้แก่ ที่มาที่ไปของโครงการ กิจกรรมในโครงการที่ต้องทำทั้งหมด ตลอดจนการบริหารจัดการโครงการ มีพี่เลี้ยงทำหน้าที่อธิบายโดยมีชาร์ตประกอบเพื่อให้เห็นภาพรวมและง่ายแก่การทำความเข้าใจมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการแบ่ง

บทบาทหน้าที่ของทีมวิจัยเพื่อทำกิจกรรมในโครงการ ได้แก่ คนทำหน้าที่ประสานงานกับพี่เลี้ยง คนจัดการเอกสารการเงิน และคนบันทึกการทำกิจกรรม ซึ่งทีมวิจัยได้เลือกกันเองตามความเหมาะสม หลังจากนั้นเป็นการวางแผนและกำหนดวันทำกิจกรรมในครั้งต่อไปด้วย

ข้อสังเกตจากกิจกรรมนี้ ดูเหมือนว่าทีมวิจัยยังไม่เข้าใจโครงการในภาพรวมเท่าที่ควร ด้วยงานวิจัยอาจจะเป็นงานใหม่ และแม้ว่าตำบลนาหมื่นศรีจะเป็นพื้นที่ที่เคยทำโครงการวิจัยเรื่องผ้าทอนาหมื่นศรีมาแล้ว แต่ทีมวิจัยเป็นคนละกลุ่มกัน และโครงการที่ทำก็แตกต่างกันด้วย ข้อได้เปรียบตรงนี้จึงไม่ทำให้ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรีได้เปรียบพื้นที่อื่น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าทีมวิจัยที่มาในวันนี้ส่วนใหญ่จะยังไม่เข้าใจงานวิจัยคืออะไร และทำวิจัยไปเพื่ออะไร แต่ก็มีความมั่นใจว่าทำได้และตั้งใจที่จะทำออกมาให้สำเร็จ เพราะอย่างไรเสียก็เป็นงานที่ทีมวิจัยทุกคนทำอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันอยู่แล้วในชุมชน แม้จะไม่มีการวิจัยเข้ามาก็ตาม

2. เวทีชี้แจงชาวบ้าน

เวทีชี้แจงชาวบ้าน (23 กันยายน 2551) จัดขึ้นที่ศูนย์ยุทธวิธีชุมชนตำบลนาหมื่นศรี มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 26 คน ประกอบด้วยทีมวิจัย ที่ปรึกษา กลุ่มเป้าหมายและทีมพี่เลี้ยง ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เวทีนี้เป็นเวทีที่ทางทีมวิจัยเชิญชาวบ้านที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่คนที่เคยมีเรื่องราวความขัดแย้ง คนที่มีคดีความที่เคยขึ้นโรงขึ้นศาล และอดีตผู้นำที่เคยทำหน้าที่ไกลเกลี่ยมา รับฟังการชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ ซึ่งต่อไปทีมวิจัยจะต้องลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลกับคนกลุ่มนี้ เวทีนี้จึงเชิญมาเพื่อบอกกล่าวว่าจะต่อไปทางทีมวิจัยจะลงไปเก็บข้อมูล เป็นการทำความเข้าใจกันก่อนเพื่อป้องกันมิให้เกิดข้อสงสัยตามมาทีหลังว่าเก็บข้อมูลไปทำไม และเพื่ออะไร

โดยมีคุณมานพ ช่วยอินทร์ ผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตรัง (สกว.ตรัง) เป็นผู้อธิบายว่าเหตุใดต้องมีการเก็บข้อมูลการจัดการความขัดแย้งในชุมชนที่ผ่านมา ข้อมูลมีประโยชน์อย่างไร และวิธีการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์นั้นต้องเก็บจากใคร และด้วยวิธีการใด

3. เวทีวางแผนเก็บข้อมูลการจัดการความขัดแย้ง

เวทีวางแผนเก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน (3 ตุลาคม 2551) ณ ศูนย์ยุทธวิธีชุมชนตำบลนาหมื่นศรี มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 7 คน ประกอบด้วยทีมวิจัยในพื้นที่ ทีมพี่เลี้ยง และคุณอาภา พงษ์ศิริแสน เจ้าหน้าที่จากสกว.ที่มาร่วมสังเกตการณ์ในวันนี้ด้วย เวทีวางแผนเก็บข้อมูลเป็นเวทีที่จัดขึ้นเพื่อวางแผนเก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ก่อนหน้านี้นักวิจัยบางท่านได้เก็บข้อมูลมาบ้างแล้ว โดยมากเป็นการบันทึกจากประสบการณ์ของตัวเอง หรือนำเรื่องราวที่บันทึกไว้แล้วในสมุดบันทึกของผู้ใหญ่บ้านมาเล่าสู่กันฟังหรือให้ทีมวิจัยท่านอื่นดู ตลอดจนให้ที่ปรึกษาโครงการและทีมพี่เลี้ยงเติมเต็มหัวข้อในการเก็บข้อมูลให้สมบูรณ์มากขึ้น เช่น เรื่องราวความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องอะไร เกิดขึ้นระหว่างใครกับใคร ใครเข้ามา

เกี่ยวข้อบ้าง จัดการปัญหานี้ได้อย่างไร ผลเป็นอย่างไร และหลังจากที่เรื่องยุติแล้วความสัมพันธ์ของคู่กรณีเป็นอย่างไร

จากนั้นเป็นการวางแผนเก็บข้อมูล โดยให้ทีมวิจัยเก็บข้อมูลเรื่องราวการจัดการปัญหาความขัดแย้งจากประสบการณ์ของตนเองก่อน แล้วค่อยลงเก็บจากกลุ่มเป้าหมายที่หลัง ส่วนคนที่เขียนไม่คล่องก็อาจใช้วิธีการเล่าให้คนอื่นฟังแล้วบันทึกให้ก็ได้

4. เก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน

หลังจากได้วางแผนเก็บข้อมูลไปแล้ว ทีมวิจัยได้เก็บบันทึกข้อมูลจากตัวเองอย่างจริงจัง ทีมวิจัยบางท่านก็มีบันทึกเรื่องราวฉบับของผู้ใหญ่บ้านอยู่แล้ว แล้วก็บันทึกเรื่องราวเพิ่มเติมบ้างสำหรับเรื่องราวที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ แต่การบันทึกในรูปแบบของก้านั้น ผู้ใหญ่บ้านที่มีอยู่แล้วนั้นเป็นเพียงการบันทึกเพื่อเป็นหลักฐานเท่านั้น จึงจำเป็นต้องเอาเรื่องราวที่บันทึกไว้แล้วมาเพิ่มเติมรายละเอียดของเรื่องราวให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น แต่ทีมวิจัยก็ยังไม่ได้ลงเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไร บางคนไม่ถนัดในการเขียน แล้วก็อาจจะอธิบายกับคนที่ลงไปเก็บข้อมูลอย่างไร เพราะในตอนนั้นทีมวิจัยเองก็ไม่เข้าใจว่าเก็บข้อมูลไปทำไม และข้อมูลมีประโยชน์อย่างไร และทีมพี่เลี้ยงก็ไม่ได้มีตัวอย่างหรือรูปแบบการบันทึกข้อมูลใดๆ เพียงแต่บอกවාให้เขียนเล่าเป็นเรื่องราวให้ละเอียดที่สุด การเก็บบันทึกข้อมูลในช่วงนี้จึงเกิดขึ้นน้อย

หลังจากที่รับทราบปัญหาเรื่องการเก็บข้อมูลของแต่ละพื้นที่ ทีมพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการใหม่ โดยเชิญเครือข่ายทั้ง 10 พื้นที่เข้าร่วมเวทีประชุมประจำเดือนของเครือข่ายระดับจังหวัด (9 ธันวาคม 2551) ที่จัดขึ้นทุกๆ 3 เดือนหรือแล้วแต่ความเหมาะสม จากเวทีดังกล่าวทำให้ได้หัวข้อในการเก็บบันทึกข้อมูลคร่าวๆดังนี้

รายละเอียดที่ต้องบันทึก ได้แก่

- เรื่องที่เกิดเป็นเรื่องอะไร
- เกิดที่ไหน เมื่อไร
- ระหว่างใครกับใคร
- เกิดอย่างไร สาเหตุจากอะไร
- แต่ละฝ่ายมีใครเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง
- ใครเป็นคนไกลเกลี่ย เข้าไปเกี่ยวข้องได้อย่างไร
- ขั้นตอน(วิธีการ) ไกลเกลี่ยทำอย่างไร
- ไกลเกลี่ยกี่ครั้ง แต่ละครั้งทำอย่างไร ใครเกี่ยวข้องบ้าง (เข้าร่วม) ผลเป็นอย่างไรในแต่ละครั้ง
- ผลการไกลเกลี่ยเป็นอย่างไร สำเร็จ / ไม่สำเร็จ
- เสร็จแล้วมีการทำอย่างไร (บันทึกข้อตกลงหรือไม่)

- การไถ่เกลียดครั้งนี้ให้บทเรียนอะไรบ้าง กับคนที่ไถ่เกลียด กับคู่กรณี และสำหรับคนที่เกี่ยวข้อง
- ปัญหาอุปสรรคในการไถ่เกลียดมีอะไรบ้าง

และเปลี่ยนจากที่ให้ลงเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายมาเริ่มเก็บบันทึกข้อมูลจากประสบการณ์การไถ่เกลียดของตัวเองก่อน เพราะทีมวิจัยส่วนใหญ่ก็เป็นผู้นำที่ทำหน้าที่ไถ่เกลียดจัดการปัญหาความขัดแย้งอยู่แล้ว หลังจากที่ได้หัวข้อในการเขียนทีมวิจัยจึงเริ่มเก็บบันทึกข้อมูลจากประสบการณ์ของตัวเองอย่างจริงจัง มีบ้างที่นัดกันมาเขียนข้อมูล อย่างไรก็ตามการเขียนก็ยังเป็นอุปสรรคอยู่สำหรับการเก็บข้อมูล ทีมวิจัยบางท่านไม่ถนัดในการเขียน เนื่องจากว่างไปนาน จึงต้องมาเริ่มต้นกันใหม่ ทั้งการเขียนบันทึกเรื่องราวที่ผ่านมาแล้วนั้นจำต้องอาศัยการเรียบเรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อนที่จะเขียนถ่ายทอดออกมาเป็นเรื่องราวได้ กิจกรรมการเก็บข้อมูลจึงกินเวลานานร่วม 3 เดือน

5. เวทีรวบรวม/วิเคราะห์ข้อมูล

เวทีรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำเรื่องราวที่บันทึก มาเล่าและวิเคราะห์ร่วมกันเป็นทีม ซึ่งจะทำการหาแนวทางที่ทำการเก็บข้อมูลอยู่เรื่อย ๆ โดยจะวิเคราะห์ออกมาให้เห็นสาเหตุที่แท้จริงของความขัดแย้ง นิสัยหรือพฤติกรรมของคู่กรณีไปจนถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง หลายเรื่องบานปลายเพราะมีมือที่สามคอยยุยงหรือเป็นตะแนะโดยมีเจตนาใส่ร้าย และท้ายที่สุดต้องวิเคราะห์ให้เห็นว่าเรื่องนี้สร้างการเรียนรู้และสามารถนำมาเป็นบทเรียนให้กับคนในชุมชนได้อย่างไรบ้าง ถ้าวิเคราะห์ให้เห็นชัดนอกจากจะทำให้ทีมวิจัยเห็นคุณค่าและความสำคัญของข้อมูลแล้ว การจับเรื่องราวเรื่องหนึ่งแยกแยะออกเป็นส่วนๆ ให้เห็นรายละเอียด ยังทำให้ทีมวิจัยเห็นว่าเรื่องราวที่สมบูรณ์นั้นจะต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง เมื่อรู้ส่วนประกอบก็ไม่น่าจะเป็นเรื่องยากสำหรับการเขียนเรื่องราวครั้งต่อไป

แม้ในช่วงแรกของการเก็บข้อมูลจะมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บควบคู่กันไปอยู่ตลอด แต่ก็จำเป็นต้องอาศัยเวลาในการสร้างความเข้าใจว่าทำไมจึงต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูล สิ่ง que ทีมวิจัยได้เรียนรู้ คือ รู้ว่าข้อมูลมีความสำคัญอย่างไรและเริ่มเห็นคุณค่าของข้อมูลในการที่จะนำมาเป็นบทเรียนและสร้างการเรียนรู้ให้กับตนเองและคนในชุมชนได้

6. เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากกลุ่มเป้าหมาย

กิจกรรมการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากกลุ่มเป้าหมายเกิดขึ้นหลังจากที่เห็นว่านักวิจัยแต่ละท่านบันทึกข้อมูลการจัดการความขัดแย้งจากประสบการณ์ของตนเองเสร็จสิ้นแล้ว เห็นควรว่าต้องลงเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เช่น คนที่เคยมีความขัดแย้ง คนที่เคยขึ้นโรงขึ้นศาล หรือว่าอดีตผู้นำ/ผู้อาวุโสในชุมชน เป็นต้น ก่อนที่จะทำกิจกรรมต่อไป

สำหรับการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมนั้นมีทีมพี่เลี้ยงช่วยลงเก็บด้วยเพื่อความรวดเร็วในการจัดบันทึก โดยมีทีมวิจัยทำหน้าที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เชิญมา และมีการแบ่งกลุ่มกันเก็บข้อมูลเพื่อความรวดเร็ว

7. การเรียบเรียงข้อมูล

การเรียบเรียงข้อมูลเป็นหน้าที่ของพี่เลี้ยง โดยจะนำเรื่องราวการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนที่ทางทีมวิจัยเขียนมาด้วยลายมือนั้น มาอ่านและพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยยังคงรักษาไว้ซึ่งภาษาที่ทีมวิจัยเขียนมา แต่ก็มีบ้างสำหรับบางเรื่องที่นำมาเรียบเรียงใหม่ให้เข้าใจง่ายขึ้นสำหรับการนำไปใช้ในครั้งต่อไป

8. การเติมเต็มข้อมูล

กิจกรรมเติมเต็มข้อมูล เกิดขึ้นหลังจากที่ทำกิจกรรมเก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนเสร็จสิ้นแล้ว หลังจากทีมพี่เลี้ยงได้นำข้อมูลชุดดังกล่าวไปอ่าน เรียบเรียง ตั้งคำถามและจัดพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์แล้ว ก็จะนำข้อมูลชุดดังกล่าวไปเติมเต็มยังพื้นที่กับเจ้าของข้อมูลอีกทีหนึ่ง เพื่อเติมเต็มข้อมูลให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น กิจกรรมเติมเต็มข้อมูลต้องใช้เวลาานเนื่องจากพี่เลี้ยงต้องเป็นคนอ่านเรื่องราวทั้งหมดให้ทีมวิจัยที่เป็นเจ้าของข้อมูลฟัง และซักถามข้อสงสัยที่ตั้งเป็นคำถามไว้ เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดหายให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ข้อมูลที่ได้รับการเติมเต็มในวันนี้จึงมีความสมบูรณ์ในระดับหนึ่ง แต่ก็มีข้อมูลบางส่วนที่ยังไม่ได้รับการเติมเต็มเนื่องจากผู้ให้ข้อมูลไม่ได้มาในวันนี้

➤ กิจกรรมงวดที่ 2 พฤษภาคม 2552 - มิถุนายน 2553 (รายละเอียดกิจกรรมแนบภาคผนวก)

1. แยกประเด็นข้อมูล
2. เวทีเสวนาประเด็นยาวชน (เวทีนำเสนอระดับตำบล)
3. เวทีนำเสนอระดับจังหวัด
4. เวทีถอดบทเรียนระดับตำบล

1. แยกประเด็นข้อมูล

เสร็จสิ้นจากกิจกรรมการเติมเต็มข้อมูล ทีมพี่เลี้ยงก็จะนำชุดข้อมูลดังกล่าวมาแยกเป็นประเด็นปัญหา อาทิ ปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดิน เรื่องทะเลาะวิวาท เป็นต้น จากนั้นก็จะนำประเด็นปัญหาดังกล่าวมาแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ปัญหาที่ใกล้เคียงหรือจัดการให้จบได้ภายใน

ชุมชน ปัญหาที่ไปจบที่โรงพักหรือว่าอำเภอ และสุดท้ายคือปัญหาที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ที่หมายถึงไปจบที่ชั้นศาล

สำหรับการแยกประเด็นปัญหานั้นในช่วงแรกมีความสับสนในเรื่องของการตั้งชื่อประเด็นปัญหา แต่หลังจากที่ได้ปรึกษาจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ก็ได้ข้อสรุปว่าให้ตั้งตามชื่อประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามสภาพปัญหาความขัดแย้งที่ปรากฏในเรื่องราวที่บันทึกเป็นสำคัญ ไม่ได้แบ่งเป็นคดี หรือประเภทของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือแพ่ง ทั้งนี้ทีมวิจัยส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ใกล้ชิดและผู้บันทึกข้อมูลเรื่องราว เห็นว่าเรื่องราวความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นล้วนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นท่ามกลางวิถีชีวิตที่ดำเนินไป และปัญหาที่เกิดขึ้นเกือบทั้งหมดก็สามารถคลี่คลายหรือจัดการให้จบลงในชุมชนได้ หลังจากที่ได้แบ่งประเด็นปัญหาแล้วก็จะนำชุดข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์ร่วมกับทีมวิจัยอีกทีหนึ่ง เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลว่าตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนหรือไม่ อย่างไร ประเด็นปัญหาที่แบ่งได้จากชุดข้อมูลเป็นดังนี้

ประเด็นปัญหาดำบลนาหมื่นศรี ทั้งหมด 61 เรื่อง (รายละเอียดแนบภาคผนวก)

1. ปัญหาที่ดิน	12	เรื่อง
2. ปัญหาเยาวชน	10	เรื่อง
3. ปัญหาสัตว์เลี้ยว	9	เรื่อง
4. ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	8	เรื่อง
5. ปัญหาอุบัติเหตุ	6	เรื่อง
6. ปัญหาทำร้ายร่างกาย/ข่มขู่	6	เรื่อง
7. ปัญหาภายในครอบครัว	3	เรื่อง
8. ปัญหาลักขโมย	3	เรื่อง
9. ปัญหาการผิดสัญญา	2	เรื่อง
10. ปัญหาอื่นๆ	2	เรื่อง
รวม	61	เรื่อง

2. เวทีเสวนาประเด็นเยาวชน

ตำบลนาหมื่นศรีเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ไม่ได้จัดเวทีนำเสนอระดับหมู่บ้าน เนื่องด้วยขณะนั้นมีการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่น (อบต.) และทีมวิจัยหลายท่านก็ลงรับสมัครเลือกตั้งด้วยเช่นกัน กิจกรรมดังกล่าวจึงต้องเลื่อนออกไป หลังเสร็จสิ้นจากการเลือกตั้งจึงได้มาวางแผนจัดเวทีนำเสนอระดับตำบลเลย เพราะหากจัดเวทีนำเสนอระดับหมู่บ้านเกรงว่าจะไม่ทันสำหรับเวลาที่เหลือ โดยเฉพาะเวทีนำเสนอระดับจังหวัดที่จะขึ้นในเดือนธันวาคม 2552 ที่จะถึงนี้

สำหรับตำบลนาหมื่นศรีการจัดเวทีนำเสนอระดับตำบล มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากพื้นที่อื่นโดยแปรเปลี่ยนเป็นเวทีเสวนาประเด็นเยาวชนแทน ด้วยเหตุผลที่ว่าจากประเด็นปัญหาที่

เกิดขึ้นในตำบลนาหมื่นศรีนั้น นอกจากปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ระดับประเทศที่เกิดขึ้นในทุกชุมชนแล้ว ปัญหารองลงมา คือ ปัญหาเยาวชน ความต้องการของทีมีวิจัยจึงอยากจัดเวทีเสวนาประเด็นเยาวชนขึ้น เพื่อเป็นการพูดคุยทำความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง โรงเรียน รวมถึงตัวเยาวชนเอง เพื่อมารับทราบปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขหรือป้องกันปัญหาร่วมกัน

วางแผนจัดเวทีเสวนาประเด็นเยาวชน (18 กรกฎาคม 2552) วันนี้เป็นเวทีวิเคราะห์ชุดข้อมูลทีมีพีเลี้ยงได้แยกประเด็นปัญหาไว้แล้ว สำหรับปัญหาที่พบมากที่สุดที่ตำบลนาหมื่นศรีคือ ปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดิน รองลงมาคือปัญหาเยาวชน และปัญหาสัตว์เลี้ยง เป็นต้น จากประเด็นปัญหาดังกล่าวทีมีวิจัยเห็นพ้องต้องกันว่าจะจัดเวทีเสวนาประเด็นเยาวชน เพราะนอกจากปัญหาที่ดินที่เกิดขึ้นมากที่สุดในชุมชนแล้ว ก็มีปัญหาเยาวชนนี้แหละที่น่าเป็นห่วงเพราะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นรองลงมาจากปัญหาที่ดิน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกชุมชนและเป็นปัญหาใหญ่ระดับประเทศ การแก้ไขให้หมดไปจึงทำได้ยากเช่นกัน ต่างกับปัญหาเยาวชนที่ชุมชนยังพอที่จะแก้ไขหรือว่าจัดการได้ง่ายกว่า

ผู้ใหญ่สนองเสนอว่าจากที่ฟังมาทั้งหมดจะเห็นว่าต้นตอหรือว่าสาเหตุของการเกิดปัญหาทั้งหมดเกิดมาจากครอบครัว สมัยนี้พ่อแม่เลี้ยงลูกเป็นเทวดาตามใจทุกอย่าง ขนาดโรงเรียนอยู่ใกล้ต้องไปรับไปส่งทุกเช้าเย็น ทำให้เด็กสบายเกิน ต่างจากสมัยก่อนที่แม่โรงเรียนไกลแค่ไหนก็ไม่มียกไปส่ง ต้องเดินไปโรงเรียนเอง แต่การเดินไปโรงเรียนก็มีผลดีคือ ทำให้รู้จักคนมาก เด็กสามารถเอาตัวรอดได้มากกว่าเด็กสมัยนี้ ทีมีวิจัยทุกคนเห็นด้วยกับการเสนอของผู้ใหญ่สนองและมาคิดร่วมกันว่าการจะป้องกันปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นต้องเริ่มจากการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนตำบล เพราะตอนนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลไม่ว่าจะเป็นยาเสพติด หรือการทะเลาะวิวาท/ทำร้ายร่างกาย โดยมากเกิดขึ้นกับหมู่วิัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ หลังจากที่ได้ตกลงกันแล้วก็มาวางแผนเวทีคราวๆดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย (ใช้หนังสือเชิญ)

- ผู้นำชุมชน
- ครู - นักเรียน
- ผู้ปกครองของเด็ก
- ชาวบ้านที่สนใจ
- สายตรวจประจำตำบล
- เจ้าหน้าที่สำนักงานคุมประพฤติ
- อาจารย์สมเจตนา มณีโมไนย

วัตถุประสงค์

- ประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ
- หาแนวทางการแก้ไข/ป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะปัญหาเยาวชน

เนื้อหา

- แนะนำที่มาของศูนย์ฯ+ กรรมการศูนย์ฯ
- บอกเล่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยคร่าวๆ
- นำเสนอข้อมูลปัญหาที่จัดเก็บได้
- เข้าสู่การเสวนา/แลกเปลี่ยน

วัน/เวลา/สถานที่

- เวทีจัดขึ้นในวันที่ 10 สิงหาคม 2552 เวลา 10.00 น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี
- นัดเตรียมความพร้อมในวันที่ 26 กรกฎาคม 2552 เวลา 14.00 น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

เตรียมความพร้อม (1 สิงหาคม 2552) เวทีได้เลื่อนนัดจากวันที่ 26 กรกฎาคม มาเป็นวันที่ 1 สิงหาคม วันนี้เป็นการเตรียมในส่วนของการกำหนดการการนำเสนอ และแบ่งบทบาทหน้าที่ภายในทีมว่าใครรับผิดชอบนำเสนอในส่วนตัว หลังจากที่ได้พูดคุยตกลงกันแล้วได้ลำดับการนำเสนอและบทบาทหน้าที่ในทีมดังนี้

1. ชี้แจงที่มาของศูนย์ฯ+แนะนำกรรมการศูนย์ฯ + ผลการทำงานของศูนย์ฯ โดย กำนันสุจิน คงาง กำนันตำบลนาหมื่นศรี ประธานศูนย์ฯ
2. ชี้แจงที่มาของการทำโครงการวิจัย + กิจกรรมที่ทำในโครงการ โดยผู้ช่วยสมเจตน์
3. บอกเล่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน+นำเสนอข้อมูลปัญหาที่เก็บได้ โดยรองสุนทร
4. ชวนพูดชวนคุย /เปิดประเด็น โดยผู้ใหญ่คล้อย นายกวีโรจ และผู้ใหญ่คล่อง
5. พิธีกร คือ ผู้ใหญ่สนอง
6. อาหารว่าง+สถานที่ โดยคุณบุญฤทธิ์

โดยให้แต่ละคนไปเตรียมตัวมาให้พร้อม ในส่วนของเนื้อหาที่นำเสนอที่ทุกคนก็รู้ดีอยู่แล้ว เพราะได้เลือกคนนำเสนอที่เหมาะสมกับเนื้อหาแล้วในขั้นตอนการเลือก

เวทีเสวนาประเด็นเยาวชน (10 สิงหาคม 2552) วันนี้มีผู้เข้าร่วมเวทีทั้งหมด 41 คน ตามจำนวนของกลุ่มเป้าหมายที่คาดการณ์ไว้ เริ่มแรกเป็นการกล่าวต้อนรับและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีโดยผู้ใหญ่สนอง พิธีกรในเวที จากนั้นผู้ช่วยสมเจตน์นำเสนอที่มาของศูนย์ฯต่อด้วยรองสุนทรที่มาของการทำโครงการและข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เก็บได้ เสร็จสิ้นจากการนำเสนอเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนถึงปัญหาเยาวชนที่เกิดขึ้นในตำบลนาหมื่นศรีว่ามีปัญหาอะไรบ้าง และผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำในท้องถิ่น ผู้ปกครอง ครู โรงเรียน และหน่วยงานของรัฐ จะร่วมมือกันแก้ไขหรือป้องกันอย่างไร สรุปว่าจะจัดตั้งกลุ่มเยาวชนตำบลนาหมื่นศรี เพื่อให้โอกาสเด็กเยาวชนได้ใช้ความสามารถและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อพัฒนาตำบลของตนเอง

3. เวทีนำเสนอระดับจังหวัด

เวทีนำเสนอระดับจังหวัดจัดขึ้นเพื่อนำเสนอผลการดำเนินโครงการต่อสาธารณชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ภายใต้นงานมีการจัดนิทรรศการนำเสนอผลงานของพื้นที่ที่ทำโครงการทั้ง 10 พื้นที่ มีการนำเสนอผลการสังเคราะห์ชุดความรู้ที่ได้ เพื่อนำไปเป็นรูปแบบในการขยายผลการทำงานในพื้นที่อื่นๆต่อไป โดยคาดหวังว่าหน่วยงานในระดับปฏิบัติการในพื้นที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงานยุติธรรมชุมชนในลักษณะการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันอย่างแท้จริง

วางแผนจัดนิทรรศการนำเสนอระดับจังหวัด (18 ธันวาคม 2552) วันนี้เป็นการมาวางแผนจัดบอร์ดนิทรรศการนำเสนอในเวทีระดับจังหวัด ซึ่งแต่ละพื้นที่จะต้องนำเสนอผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการ หลังจากที่ได้ทบทวนได้ปรึกษาหารือกันก็ได้ข้อสรุปว่า ตำบลนาหมื่นศรีจะนำเสนอรูปแบบการจัดการความขัดแย้งในชุมชน เนื่องจากตำบลนาหมื่นศรีมีการทำงานร่วมกันระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกอบต. รวมถึงตำรวจสายตรวจประจำตำบล มีเนื้อหาคร่าวๆดังนี้

☞ แนวปฏิบัติขจัดความขัดแย้ง

1. รับเรื่องความขัดแย้ง
2. หาข้อมูลความขัดแย้งจากผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. นัดทุกฝ่ายมาเจรจา
4. ฟังข้อมูลปัญหาและความต้องการของคู่กรณีที่ขัดแย้ง
5. ร่วมกันสรุปปัญหาเพื่อแก้ไขความขัดแย้ง

☞ กระบวนการทำงานเป็นทีม

1. ประสานงานในทีม
2. สุ่มหัว วางแผน จัดการ
3. คู่อารมณ์คู่กรณี (ปล่อยให้อารมณ์เย็นก่อน)
4. ถ้าเป็นเรื่องทะเลาะวิวาทให้ตาบเบิกโรง (คนเกรงใจตำรวจ)
5. บางเรื่องต้องให้จบเร็วเพราะกลัวมีมือที่ 3

☞ การทำงานเป็นทีมได้อย่างไร

1. คู่กรณีเกรงใจ
2. ผู้ไกลเกลี่ยไม่เสียเวลา
3. จบในชุมชน
4. ชาวบ้านดีกัน

ส่วนบอร์ดอีกด้านเป็นการประมวลภาพการทำงานของศูนย์และกิจกรรมในโครงการ อาทิ กิจกรรมเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การจัดเวทีเสวนาประเด็นเยาวชน ฯลฯ และการเข้าร่วม

เวทีต่างๆ ของทีมวิจัย หลังจากที่ได้หัวข้อคร่าวๆ แล้วก็ได้แบ่งหน้าที่กัน โดยทีมผู้ใหญ่นองรับผิดชอบเนื้อหาในส่วนของรูปแบบการจัดการปัญหาความขัดแย้ง ส่วนคนอื่นรับผิดชอบอัดรูปมาจัดบอร์ด และประสานงานกับกลุ่มทอผ้าตำบลนาหมื่นศรี เพื่อขอยืมผ้าทอมาใช้ในการประดับตกแต่งบอร์ดให้สวยงาม

จัดบอร์ดนำเสนอเวทีระดับจังหวัด (22 ธันวาคม 2552) วันนี้ทีมวิจัยได้เดินทางมาจัดบอร์ดนิทรรศการที่โรงแรมธรรมรินทร์ ธนา ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรีเดินทางมาถึงโรงแรมธรรมรินทร์ ธนา ในช่วงบ่าย มากันทั้งหมดเจ็ดคน ได้แก่ ผู้ใหญ่นอง รองสุนทร ผู้ช่วยสมเจตน์ ผู้ใหญ่คล่อม และกลุ่มผ้าทอจากนาหมื่นศรีสามคนที่ขอความร่วมมือนำผ้าทอมาช่วยประดับตกแต่งที่บอร์ด เพราะนอกจากจะทำให้บอร์ดสวยงามน่าสนใจแล้ว ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ผ้าทอนาหมื่นศรีไปในตัวด้วย

เมื่อเดินทางมาถึงสังเกตว่าหลายพื้นที่ที่จัดบอร์ดนิทรรศการกันเกือบเสร็จแล้ว อย่างตำบลคลองขี้ล่อม ตำบลเกาะลิบงที่คาดว่าจะมากันตั้งแต่ช่วงเช้า ส่วนตำบลวังคีรีและตำบลบางหมากจัดเสร็จเรียบร้อยแล้วมาที่บ้านแล้วมาถึงก็นำมาแปะได้เลยสะดวกดี สำหรับตำบลนาหมื่นศรีของเราแม้ว่าจะไม่ได้จัดบอร์ดเสร็จมาจากบ้าน แต่เมื่อดูความพร้อมแล้วคาดว่าจะไม่เสร็จหลังเพื่อนแน่ มาถึงจึงได้ลงมือทำกันเลย โดยเฉพาะสาว ๆ จากกลุ่มผ้าทอที่ช่วยได้มากที่สุดทีเดียว แต่ทีมวิจัยที่เป็นผู้ชายก็ไม่ยอมแพ้เช่นกัน แสดงฝีมือการจัดตกแต่งบอร์ดกันเต็มที่สุดความสามารถที่มี แม้ว่าหลายคนจะไม่เคยจัดบอร์ดกันมาก่อนและไม่ถนัดงานด้านนี้เอาเสียเลย แต่ก็มีความตั้งใจที่จะทำให้สำเร็จและเห็นความร่วมมือกันของสมาชิกภายในทีมรวมถึงพื้นที่อื่นๆ ด้วย ทำให้เห็นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความสามัคคีของความเป็นเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ไม่เฉพาะแต่ตำบลนาหมื่นศรีเท่านั้นแต่หมายทุกเครือข่ายตำบล

แต่กว่าจะจัดบอร์ดเสร็จเรียบร้อยจนเป็นที่พอใจของสมาชิกในทีมได้ต้องใช้เวลาอยู่นานอยู่เหมือนกัน อาจจะติดด้วยซ้ำ แต่สังเกตว่าทุกพื้นที่ที่จะเสร็จพร้อมๆ กัน และหลังจากที่เคลื่อนย้ายบอร์ดไปที่ห้องจัดนิทรรศการแล้วก็แยกย้ายกันกลับบ้าน เพราะว่าพรุ่งนี้ต้องเดินทางมาแต่เช้า

เวทีนำเสนอระดับจังหวัด (23 ธันวาคม 2552) เวทีนำเสนอระดับจังหวัดจัดขึ้นเพื่อนำเสนอผลการดำเนินโครงการต่อสาธารณชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ภายในงานมีการจัดนิทรรศการนำเสนอผลงานของพื้นที่ที่ทำโครงการทั้ง 10 พื้นที่ มีการนำเสนอผลการสังเคราะห์ชุดความรู้ที่ได้ เพื่อนำไปเป็นรูปแบบในการขยายผลการทำงานในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป โดยคาดหวังว่าหน่วยงานในระดับปฏิบัติการในพื้นที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงานยุติธรรมชุมชนในลักษณะการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันอย่างแท้จริง

ตำบลนาหมื่นศรีมีทีมวิจัยและชาวบ้านเข้าร่วมจำนวน 14 คน แม้จะน้อยกว่าเป้าที่ตั้งไว้ว่าต้องมาตำบลละ 20 คน เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ยังกริดยางไม่เสร็จ แต่คาดว่าจะคนที่มาเวทีนี้จะเข้าใจการทำงานของศูนย์และรู้จักศูนย์มากขึ้น

4. เวทีถอดบทเรียนระดับตำบล

กิจกรรมถอดบทเรียนในพื้นที่จัดขึ้นเพื่อสรุปการทำงานที่ผ่านมาตลอดทั้งโครงการ เพื่อนำเนื้อหาที่ได้มาประกอบในการเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ตำบลนาหมื่นศรีจัดกิจกรรมนี้นอกสถานที่ โดยจัดขึ้นที่สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ น้ำตกกะช่อง ต.ช่อง อ.นาโยง จ.ตรัง เนื่องจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีบรรยากาศดี มีห้องประชุมกว้างขวาง และอยู่ไม่ไกลจากตำบลนาหมื่นศรีเท่าไรนัก

กิจกรรมในช่วงเช้าเริ่มด้วยการกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมเวทีโดยก้านสุจิน คงฉาย ประธานศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี หลังกล่าวต้อนรับก้านแล้วอานที่จริงบทบาทของการไกล่เกลี่ยหรือว่าจัดการปัญหาความขัดแย้งนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ที่อยู่แล้วอยู่ในวิถี โดยเริ่มทำมาตั้งแต่ปี 2528 แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนรูปแบบหรือวิธีการจัดการปัญหาต่างๆก็ย่อมปรับเปลี่ยนตามไปด้วย แต่ไม่ว่าอย่างจะอย่างไรก็ตามบทบาทหน้าที่นี้ก็ยังคงผูกติดอยู่กับผู้นำ ที่เป็นที่พึ่งให้กับชาวบ้าน ต่อด้วยการแนะนำตัวเนื่องจากมีเครือข่ายที่เป็นคนใหม่เข้าร่วมหลายคน เสร็จสิ้นจากการแนะนำตัว น้องทินได้สรุปการทำงานที่ผ่านมาของเครือข่ายตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการว่าทำอะไรมาแล้วบ้าง เพื่อเป็นการทบทวนให้กับทีมวิจัยรวมถึงคนใหม่ๆที่เข้ามาด้วย

จากนั้นพักรับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน กิจกรรมในช่วงบ่ายเริ่มด้วยน้องฝ้ายให้เล่นเกมสับว-ลบเลขเพื่อฝึกสมองและเรียกสมาธิก่อนเข้าสู่กิจกรรมหลัก สร้างความสนุกสนานให้กับผู้เข้าร่วมเป็นอย่างมาก หลังจากเล่นเกมเสร็จน้องทินได้ให้โจทย์สองข้อเพื่อถอดบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาของศูนย์ฯ ได้แก่ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนทำให้เกิดผลดีอย่างไร กับใครบ้าง และทำอย่างไรให้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี มีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและเกิดความเข้มแข็ง โดยให้แบ่งกลุ่มย่อยออกเป็น 3 กลุ่มเพื่อช่วยกันระดมคำตอบตามโจทย์ที่ให้ไป แต่ละกลุ่มจะมีพี่เลี้ยงประจำกลุ่มคอยตั้งคำถามและชวนพูดชวนคุย ให้เวลาในการระดม 1.30 ชั่วโมง

เสร็จสิ้นจากการระดมกลุ่มเป็นการนำเสนอโดยตัวแทนในแต่ละกลุ่ม และซักถามข้อสงสัยต่างๆ รวมถึงความคิดเห็นของพี่เลี้ยง จบด้วยการเขียนความรู้สึกในวันนีลงในกระดาษแผ่นเล็กที่พี่เลี้ยงเตรียมมาให้ โดยบอกว่าให้เขียนได้ อยากเสรี อยากจะเขียนอะไรก็ได้ ไม่เฉพาะแต่ความรู้สึกเท่านั้น อาจจะเป็นข้อเสนอแนะหรือสิ่งที่อยากจะปรับปรุงได้หมด จะลงชื่อหรือไม่ก็ได้

➤ กิจกรรมระหว่างทางที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรมในโครงการ (รายละเอียดแนบภาคผนวก)

1. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายยุทธธรรมชุมชนตราง 10 พื้นที่ที่ทาโครงการ (3 ครั้ง)
2. เวทีถอดบทเรียนเครือข่ายยุทธธรรมระดับจังหวัด (เชิงลึก)
3. ร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานยุทธธรรมจังหวัด สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตราง กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และสกว.
4. เวทีประชุมประจำเดือนเครือข่ายระดับจังหวัด
5. เวทีประชุมประจำเดือนระดับตำบล
6. การจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน

1. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายยุทธธรรมชุมชนตราง (3 ครั้ง)

👉 **เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายฯ ครั้งที่ 1**

จัดขึ้นเมื่อวันที่ 21-22 ตุลาคม 2551 ทำให้เครือข่ายทั้ง 10 พื้นที่ได้แลกเปลี่ยนกัน ในหลายประเด็น ทั้งในเรื่อง แนวคิด การดำเนินงานในโครงการ วิธีการทำงาน ปัญหาอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตลอดจนเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของเครือข่าย นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสให้หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานยุทธธรรมจังหวัดและสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตราง ได้เข้าร่วมรับรู้การทำงานของเครือข่ายในรูปแบบงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น อาจเป็นรูปแบบการทำงานที่แปลกใหม่สำหรับชุมชนและ หน่วยงาน แต่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องก็พร้อมหนุนเสริมและเรียนรู้ไปด้วยกัน

👉 **เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายฯ ครั้งที่ 2**

จัดขึ้นเมื่อวันที่ 27- 29 มิถุนายน 2552 เพื่อให้เครือข่ายได้มาพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน และที่ปรึกษาอาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย ได้เติมเต็มความรู้ในการพัฒนาศักยภาพของเครือข่าย และถอดบทเรียนการทำงาน of เครือข่ายยุทธธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานต่อ

👉 **เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายฯ ครั้งที่ 3**

จัดขึ้นเมื่อวันที่ 11-12 ตุลาคม 2552 เพื่อถอดบทเรียนการทำงานตลอดระยะเวลาหนึ่งปีกว่าๆ ของเครือข่าย เพื่อสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ และยังเป็น การเตรียมข้อมูล ตลอดจนวางแผนการจัดเวทีนำเสนอผลการดำเนินงานระดับจังหวัดที่จะจัดขึ้นในเดือนธันวาคม 2552 นี้ด้วย

2. เวทีถอดบทเรียนเครือข่ายยุติธรรมชุมชนต้ง (เชิงลึก)

จัดขึ้นเมื่อวันที่ 27-29 พฤษภาคม 2553 ที่ผ่านมา ณ ปากเมรุรีสอร์ท โดยมีอาจารย์ ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ เป็นวิทยากร เพื่อถอดบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาของเครือข่ายตลอดการทำงาน 2 ปีที่ผ่านมา ในเริ่มแรกพี่เลี้ยงได้ทบทวนผลหรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากที่ทำโครงการคราวๆ ว่าหลังจากที่ทำโครงการแล้วแต่ละพื้นที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างไร เกิดอะไรขึ้นบ้าง โดยได้ยกตัวอย่างผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมของแต่ละพื้นที่ จากนั้นวิทยากรได้ให้โจทย์เพื่อให้เครือข่ายได้ทบทวนตัวเองและทบทวนการทำงานที่ผ่านมา การถอดบทเรียนในครั้งนี้จึงไม่ใช่การการมารับเอาความรู้จากวิทยากรแต่เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ที่มีอยู่ในตัวของเครือข่ายแต่ละคน โดยใช้โจทย์จากวิทยากรตั้งหรือถอดความรู้ที่ออกมา เวทีนี้ที่มวิจยตำบลนาหมื่นศรีได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมทั้งหมด 4 คน ได้แก่ นายสนอง หนูวงศ์ นายวิโรจ เยาว์ดำ นายสมเจตน์ ศรีรัตน และนายสุนทร คงประสม เข้าร่วมถอดบทเรียนในครั้งนี้ทุกกระบวนการ

3. ร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ตัวแทนที่มวิจยที่เป็นกรรมการศูนย์ ฯ เข้าร่วมการทำแผนสามปี กับสำนักงานยุติธรรมจังหวัดตรัง
- ตัวแทนที่มวิจยเข้าร่วมงานนำเสนอเวทีสรุปงานของกองส่งเสริมการระงับข้อพิพาท กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
- ตัวแทนที่มวิจยร่วมเป็นวิทยากรนำเสนอผลการดำเนินงาน ในเวทีดูงานของเครือข่าย 14 จังหวัดภาคใต้ และศึกษาดูงานในพื้นที่ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลเกาะสุกร
- ตัวแทนที่มวิจย เข้าร่วมงาน 10 ปี สกว.งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- เป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ และร่วมประชุมในเวทีของสำนักงานคุมประพฤติตรัง
- ร่วมประชุมสรุปงานแลกเปลี่ยนผลการดำเนินงานกับสกว.ตรัง และกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

4. ร่วมเวทีประชุมประจำเดือนเครือข่ายยุติธรรมต้งระดับจังหวัด (5 ครั้ง)

การประชุมประจำเดือนของเครือข่ายระดับจังหวัดจะแยกออกจากการร่วมกิจกรรมกับหน่วยงาน เพราะเป็นการประชุมพบปะกันเฉพาะพื้นที่ที่ทำโครงการเท่านั้น การประชุมแต่ละครั้งก็จะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป แต่มีวัตถุประสงค์หลัก คือ ต้องการให้เครือข่ายแต่ละพื้นที่ได้พบปะแลกเปลี่ยนการทำงานซึ่งกันและกันเนื่องจากร้างกันไปนาน อาจเป็นการประชุมสองสามเดือนครั้งแล้วแต่ความเหมาะสม แต่ไม่ใช่การประชุมทุกเดือน ตลอดระยะเวลาของการทำโครงการมีการประชุมประจำเดือนทั้งหมด 5 ครั้ง ดังนี้

❖ เวทีประชุมประจำเดือนเครือข่ายระดับจังหวัดครั้งที่ 1 (9 ธันวาคม 2551)

เป็นการประชุมประจำเดือนครั้งแรกหลังจากที่ได้เริ่มโครงการในเดือนกรกฎาคม เหตุที่ต้องจัดให้มีเวทีประชุมประจำเดือนขึ้น เนื่องจากในช่วงนั้นที่มวิจยแต่ละพื้นที่อยู่ระหว่างการทำกิจกรรมเก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน แม้ว่าหลังเวทีชี้แจงชาวบ้านพี่เลี้ยงจะลงพื้นที่เพื่อกระตุ้นเรื่องการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ต้องประสบกับปัญหา คือ ทีมวิจยไม่สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ แม้บางพื้นที่จะมีคนเริ่มเก็บข้อมูลได้บ้างแต่ข้อมูลที่ไดมาก็ถือว่าน้อยมาก

ด้วยเหตุนี้เองทางทีมพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาจึงได้จัดเวทีประชุมประจำเดือนของเครือข่ายทั้ง 10 พื้นที่ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เครือข่ายได้พบปะแลกเปลี่ยนการทำงานซึ่งกันและกัน รวมถึงคาดหวังว่าการแลกเปลี่ยนนั้นจะนำมาซึ่งแรงกระตุ้น แรงบันดาลใจตลอดจนแรงใจให้กับพื้นที่ที่ทีมวิจยยังไม่เริ่มเขียน กลับไปเขียนกันได้บ้างไม่มากก็น้อย นอกจากนี้ยังได้กำหนดกรอบการเขียนที่ชัดเจนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับทีมวิจยในการเก็บข้อมูล

รายละเอียดที่ต้องบันทึก ได้แก่

- เรื่องที่เกิดเป็นเรื่องอะไร
- เกิดที่ไหน เมื่อไร
- ระหว่างใครกับใคร
- เกิดอย่างไร สาเหตุจากอะไร
- แต่ละฝ่ายมีใครเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง
- ใครเป็นคนไกลเกลี่ย เข้าไปเกี่ยวข้องได้อย่างไร
- ขั้นตอน(วิธีการ) ไกลเกลี่ยทำอะไร
- ไกลเกลี่ยกี่ครั้ง แต่ละครั้งทำอะไร ใครเกี่ยวข้องบ้าง (เข้าร่วม) ผลเป็นอย่างไรในแต่ละครั้ง
- ผลการไกลเกลี่ยเป็นอย่างไร สำเร็จ / ไม่สำเร็จ
- เสร็จแล้วมีการทำอะไร (บันทึกข้อตกลงหรือไม่)
- การไกลเกลี่ยครั้งนี้ให้บทเรียนอะไรบ้าง กับคนที่ไกลเกลี่ย กับคู่กรณี และสำหรับคนที่เกี่ยวข้อง
- ปัญหาอุปสรรคในการไกลเกลี่ยมีอะไรบ้าง

❖ เวทีประชุมประจำเดือนเครือข่ายครั้งที่ 2 (27 มกราคม 2552)

เวทีประชุมประจำเดือนครั้งที่สองจัดขึ้นเพื่อ 1) ทบทวนและแลกเปลี่ยนการทำงานของเครือข่าย 2) เพื่อหาแนวทางการหนุนเสริมการทำงานช่วงต่อไป 3) เพื่อให้ได้ชุดข้อมูลการทำงานของเครือข่าย 7 เดือนที่ผ่านมา และ 4) เพื่อให้กำลังใจกันและกัน

❖ เวทีประชุมประจำเดือนเครือข่ายครั้งที่ 3 (25 พฤษภาคม 2552)

เวทีประชุมประจำเดือนครั้งที่สามจัดขึ้นเพื่อ 1) เพื่อแลกเปลี่ยนกระบวนการทำงานของเครือข่าย 2) เพื่อให้เครือข่ายและหน่วยงานได้พบปะและปรึกษาปัญหากัน 3) เพื่อวางแผนการทำงานต่อ

❖ เวทีประชุมประจำเดือนเครือข่ายครั้งที่ 4 (16 ธันวาคม 2552)

เวทีประชุมประจำเดือนครั้งที่สี่จัดขึ้นเพื่อชี้แจงรายละเอียดการการจัดนิทรรศการในเวทีจังหวัดและให้เครือข่ายแต่ละพื้นที่มานำเสนอรูปแบบนิทรรศการของตนเอง

❖ เวทีประชุมประจำเดือนเครือข่ายครั้งที่ 5 (8 กุมภาพันธ์ 2553)

เวทีประชุมประจำเดือนครั้งที่ห้าจัดขึ้นเพื่อสรุปผลการจัดเวทีจังหวัดที่ผ่านมา แล้วก็วางแผนทางการดำเนินงานต่อไปในแต่ละพื้นที่

5. เวทีประชุมประจำเดือนในพื้นที่

การจัดเวทีประชุมประจำเดือนของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีโดยมากเป็นการพบปะกันอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อมาพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกัน ตลอดจนหาแนวทางในการจัดการหรือป้องกันปัญหานั้น เวลาที่จะมานั่งประชุมปรึกษาหารือกันจึงไม่แน่นอน เดือนหนึ่งๆจึงอาจพบปะกันมากกว่าหนึ่งครั้งแล้วแต่ความมากน้อยและความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

6. การจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน

ตลอดระยะเวลาของการทำโครงการสิ่งหนึ่งที่ทีมวิจัยทำควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมในโครงการ คือ การจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน โดยมากปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถจัดการให้จบภายในชุมชนได้ มีไม่มากที่เรื่องถึงโรงถึงศาล เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนส่วนใหญ่นั้นเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน อาทิ ปัญหาที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย วัวกินยาง นอกจากนี้ยังมีปัญหาอีกรูปแบบหนึ่งคือ ปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำและยากที่จะป้องกัน อย่างปัญหาการทะเลาะวิวาท แต่ทีมกรรมการศูนย์ฯก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ หากแต่พยายามคลี่คลายและหาทางป้องกันปัญหาดังกล่าวโดยการเฝ้าระวังอยู่เสมอ

ปัญหาหนึ่งที่ทีมกรรมการศูนย์ฯให้ความสำคัญและคิดว่าเป็นบ่อเกิดหรือสาเหตุของปัญหาทั้งหมด คือ ปัญหาเยาวชน ที่เป็นผลพวงมาจากครอบครัว สภาพแวดล้อม และสภาพสังคมที่กำลังแปรเปลี่ยน เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้เยาวชนก่อปัญหาขึ้นได้ หากครอบครัวไม่มีความอบอุ่น และสามารถเป็นที่ปรึกษาให้กับเขาได้ ทางกรรมการศูนย์ฯจึงได้จัดเวทีเกี่ยวกับเยาวชนเพื่อหาแนวทางในการจัดการและป้องกันปัญหาดังกล่าว

3.3 วิธีการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- **ทีมวิจัยเก็บบันทึกข้อมูลประสบการณ์การใกล้เคียงของตนเองด้วยตัวเอง**
วิธีการนี้ใช้สำหรับทีมวิจัยที่สามารถเขียนหนังสือได้คล่อง ก็จะเขียนบันทึกด้วยตัวเอง รายละเอียดที่ต้องบันทึกได้แก่ ความขัดแย้งนั้นเป็นเรื่องอะไร สาเหตุมาจากอะไร ใครเกี่ยวข้องบ้าง จัดการปัญหาความขัดแย้งนั้นอย่างไร และจุดจบของเรื่องราวเป็นอย่างไร โดยแต่ละเรื่องต้องไม่ลืมเล่าบทบาทของตัวเองที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องราวนั้นๆ ด้วย หากมีศรีมีผู้นำหลายท่านที่ได้เขียนบันทึกข้อมูลไว้แล้ว อย่างผู้ใหญ่ ค่อนข้างและผู้ใหญ่คล้อย แม้ว่าจะเป็นกรบันทึกเรื่องราวเพียงสั้นๆ ตามแบบฉบับของผู้ใหญ่บ้าน หากแต่บันทึกเหล่านั้นก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เพียงแต่ต้องเพิ่มเติมรายละเอียดของเรื่องราวให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
- **ทีมวิจัยเป็นคนเล่าให้คนอื่นบันทึกให้** วิธีการนี้ใช้สำหรับทีมวิจัยที่ไม่ถนัดในการเขียนอาจจะด้วยอายุหรือปัจจัยอื่นที่ทำให้ไม่สามารถเขียนบันทึกข้อมูลด้วยตัวเองได้ ก็จะหาวิธีการที่เหมาะสมกับตัวเอง คือ การเล่าให้คนอื่นฟังและช่วยจดบันทึกให้อาจจะเป็นทีมวิจัยในทีมที่เขียนหนังสือคล่อง หลังจากที่ได้เล่าให้ฟังและจดบันทึกเรียบร้อยแล้ว ทีมวิจัยที่เป็นคนเล่าก็จะอ่านบททวนเรื่องราวที่เล่าไปอีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจทานว่าข้อมูลที่จดบันทึกลงไปนั้นถูกต้องครบถ้วนตามหรือไม่
- **ทีมวิจัยและทีมพี่เลี้ยงลงเก็บบันทึกข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย** กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย คู่กรณีที่เคยมีข้อขัดแย้ง อดีตผู้นำหรือผู้อาวุโสในชุมชนที่มีประสบการณ์ด้านการใกล้เคียง และคนที่เคยมีคดีความขึ้นโรงขึ้นศาล ทีมวิจัยลงเก็บข้อมูลกับคนกลุ่มนี้หลังจากที่ได้บันทึกประสบการณ์การใกล้เคียงของตนเองเรียบร้อยแล้ว โดยทีมวิจัยจะนัดกลุ่มเป้าหมายมาที่ศูนย์ฯ แล้วก็แบ่งกลุ่มกันสัมภาษณ์ โดยมีพี่เลี้ยงช่วยบันทึกด้วย การเก็บบันทึกข้อมูลในลักษณะนี้นอกจากจะรวดเร็วและได้ข้อมูลที่ครบถ้วนแล้ว ยังไม่ต้องเสียเวลาลงไปเก็บตามหมู่บ้าน เนื่องจากลงไปเก็บในลักษณะที่ว่าในบางเรื่องอาจจะเป็นผลลบทั้งกับทีมวิจัยและคู่กรณีได้ โดยเฉพาะเรื่องที่จบลงแบบไม่ดีนัก บางทีการลงไปของทีมวิจัยอาจเป็นชนวนให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมาใหม่ได้ ทั้งคนที่เป็คู่กรณีก็คงมีความอึดอัดใจที่จะเล่า โดยเฉพาะหากมีการลงเก็บข้อมูลเป็นทีมที่ต้องไปกันหลายคน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ

- **ข้อมูลเชิงคุณภาพ** หมายถึง ข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งที่ทีมวิจัยสามารถจดบันทึกได้ทั้งหมด 61 เรื่อง ซึ่งมีทั้งข้อมูลที่บ้านที่มาจากประสบการณ์ตรงของทีมวิจัยและที่มาจากจากกลุ่มเป้าหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลจะมีทั้งที่ทีมวิเคราะห์ร่วมกับทีมพี่เลี้ยงและที่ปรึกษา โดยจะเลือกเรื่องที่น่าสนใจหรือเรื่องที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่มาวิเคราะห์ร่วมกัน ส่วนเรื่องอื่นๆที่ไม่ได้เลือกมาวิเคราะห์เพื่อสร้างการเรียนรู้ นั้นเป็นหน้าที่ของทีมวิจัยและพี่เลี้ยงในการช่วยกันวิเคราะห์ มีทีมวิจัยไม่กี่คนที่ทำข้อมูลนี้เนื่องจากถ้าเอาข้อมูลที่เหลือทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันทั้งหมดนั้นเป็นเรื่องที่ยาก เนื่องจากต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ว่านั้นแบ่งหัวข้อเป็นสี่หัวข้อ คือ สาเหตุของความขัดแย้ง วิธีการจัดการปัญหาความขัดแย้งนั้น ผลการจัดการปัญหา และสุดท้าย คือ บทเรียนที่ได้จากเรื่องราว นั้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เรื่องราวชน

เก็บข้อมูลวันที่ 11 มีนาคม 2552
บันทึกข้อมูลโดย นายคล่อง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2552 เวลา 18.00 น. ตอนนั้นผมกำลังประกาศทางหอกระจายข่าวแจ้งให้ผู้สูงอายุมารับเงิน ขณะที่กำลังพูดอยู่นั้นนายราย กงจี ส.อบต.หมู่ที่ 1 อยู่บ้านเลขที่ 40/3 ไทมาหาผม ผมจึงพักชั่วคราวเพื่อรับสาย โดยได้รับแจ้งว่ามีรถ 2 คันชนกันที่หน้าบ้านของนายราย จึงได้ถามว่ามีคนเจ็บหรือไม่ ถ้ามีให้นำส่งโรงพยาบาลก่อนผมค่อยตามไป ส่วนรถนั้นอย่างเพิ่งย้ายที่ เมื่อกระจายข่าวเสร็จผมก็รีบไปที่เกิดเหตุ

เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุก็ได้สอบถามเหตุการณ์ได้ความว่านางดาเรศ อ่อนช่วย อายุ 34 ปี อยู่บ้านเลขที่ 88 หมู่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี ขับรถจักรยานยนต์นำหน้ารถจักรยานยนต์ของลูกนางล้วน เยาว์ดำ ซึ่งเป็นเด็กผู้หญิง อยู่หมู่ที่ 8 ตำบลนาหมื่นศรี ก่อนเกิดเหตุรถของนางดาเรศจะเลี้ยวเพื่อไปเติมน้ำมัน (ปั๊มหยอดเหรียญ) แต่ไม่ได้เปิดไฟเลี้ยว รถลูกนางล้วนที่ตามหลังมาด้วยความเร็วสูงจึงชนเอาทันที ส.อบต. รายบอกกับผมว่าช่วยไล่เกลี่ยอย่าให้เรื่องถึงตำรวจ เมื่อสอบถามทราบว่าคนขับรถคันหลังได้รับบาดเจ็บเป็นแผลลอกถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลแล้ว นางล้วนผู้เป็นแม่ก็มาบอกว่าลูกอยู่โรงพยาบาลให้หยุดเรื่องไว้ก่อน ส่วนนางดาเรศไม่เป็นอะไร

ผมจึงโทรศัพท์เรียกตาดำรวจประพันธ์ แสงแก้ว สายตรวจประจำตำบลนาหมื่นศรี มาที่เกิดเหตุ มาถึงก็ให้แกช่วยดูสถานที่เกิดเหตุ ที่เรียกตาดำประพันธ์มาด้วยเนื่องจากกลัวถูกว่าเข้าข้างใดข้างหนึ่ง เพราะคู่กรณีก็เป็นญาติกับผม ฝ่ายหนึ่งเป็นน้องสะใภ้ส่วนอีกฝ่ายเป็นหลาน

และเพื่อให้การสัญจรบนถนนเป็นไปโดยปกติ จึงต้องหาสเปรย์มาฉีดไว้เป็นหลักฐานก่อน โดยฉีดตามรอยรถทั้งสองคัน เสร็จแล้วจึงได้ยกรถออกไปไว้ริมถนน เมื่อตรวจสอบสภาพรถก็ยังสตาร์ทได้ดี ทั้ง 2 คัน มีรอยถลอกเพียงเล็กน้อย เมื่อฝ่ายหนึ่งไม่อยู่ผมจึงนัดทั้งสองฝ่ายว่าให้มาคุยกันพรุ่งนี้เช้า ซึ่งทั้งสองฝ่ายก็ยอมว่าจะไม่ให้เรื่องถึงโรงพัก ผมจึงเตือนไปว่าถ้าใครแฉความจะทำให้รถล้มลงเหมือนเดิมแล้วทำแผนกันใหม่ แล้วทั้งหมดก็แยกย้ายกันไป

พอเสร็จแล้วผมก็โทรศัพท์หาตบตำรวจประสาธ หนุยศ เรื่องทำโครงการเศรษฐกิจชุมชน แล้วทำธุระหลังจากนั้นก็แวะบ้านคนเจ็บที่กลับมาจากโรงพยาบาลแล้ว สอบถามว่าเป็นอย่างไรบ้าง ก็ทราบว่าเสียค่ามัลยา(ค่ารักษาพยาบาล)ไป 600 บาท ผมถามว่าแล้วอาการตรงอื่นเป็นอย่างไรบ้าง มันบอกว่าเจ็บหน้าอกหน่อยๆ (นิดหน่อย) แล้วถามว่าเรื่องนี้จะเอาปรี้อ(เอาอย่างไร) เพราะมีงัดที่ขับเร็ว ส่วนฝ่ายโน้นก็งัดที่ไม่เปิดไฟเลี้ยว เขาก็ตอบว่าไม่ยอมเพราะเจ็บ ผมว่านั่นต่อเช้า(พรุ่งนี้)ไปหาพ่อมึง มันเลยตอบว่าแล้วแต่ลุง ผมได้เข้าไปนั่งคุยกับแม่ของเด็กมันด้วย

รุ่งเช้าจึงไปนั่งคุยกันที่บ้านผม นางสาวนบกล่าวว่าจะไปแจ้งความที่โรงพัก ผมถามว่าทำไมแกบอกว่าจะเอาค่า พรบ. เป็นค่ารักษาพยาบาล ผมถามว่าแจ้งแล้วเป็นพันปรี้อ(อย่างไร) แกเล่าว่าตำรวจบอกกับแกว่าถ้าอีเอาต้องเอารถมาปรับทั้งสองฝ่าย แกว่าแกไม่แจ้ง เลยกลับมาบ้านผู้ใหญ่ แกเลยถามผมว่าจะเอาปรี้อดี อีเอาพรบ.เขาก็ไม่ให้แจ้ง ต้องจ่ายค่าปรับก่อน ผมเลยเรียกนางดาเรศมาคุย ถามว่าจะว่าอย่างไรนางดาเรศก็บอกว่าไม่แจ้งความแล้ว ผมจึงบอกว่าดีแล้วไม่ต้องถึงตำรวจ เพราะรถไม่มีป้ายทะเบียนจะถูกยึดได้ เสร็จแล้วจะถูกปรับคนละ 500 บาท ในเมื่อลูกนางล้วนเจ็บก็ให้นางดาเรศช่วยค่ารักษาพยาบาล 600 บาท ส่วนรถซ่อมกันเอง แต่นางดาเรศแกทำออดแอด (ไม่เต็มใจจ่าย) ผมจึงช่วยออกให้เอง 300 บาท นางดาเรศบอกว่าไม่มีเงิน พรุ่งนี้เช้าให้นางล้วนมาเอา รุ่งเช้ามานางดาเรศจึงเอามาให้ 300 บาทแล้วเอาของผม 300 บาท ไปให้นางล้วนเรื่องก็ยุติลง

บทวิเคราะห์

สาเหตุ

- ความประมาท
- ขับรถผิดกฎจราจรเพราะไม่เปิดไฟเลี้ยว

วิธีการจัดการ

- หาแนวร่วมในการไกล่เกลี่ยเนื่องจากเป็นญาติกับทั้งสองฝ่าย
- ยับยั้งไม่ให้แจ้งความเนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไกล่เกลี่ยได้
- ชี้แจงข้อดีข้อเสียของการแจ้งความให้คู่กรณีทราบ
- เรียกคู่กรณีทั้งสองฝ่ายมาพูดคุยตกลงกัน
- ช่วยออกเงินค่าเสียหายให้ครึ่งหนึ่งเพื่อให้เรื่องจบกันไป และเนื่องด้วยความเป็นญาติ

ผลการจัดการ

- เรื่องยุติในชุมชน ไม่ต้องถึงโรงพัก

บทเรียนจากเรื่อง

- การไกล่เกลี่ยเรื่องใดก็ตามหากผู้ไกล่เกลี่ยเป็นญาติกับทั้งสองฝ่าย ควรหาคนอื่นมาร่วมด้วย เพื่อป้องกันการครหาและเพื่อความยุติธรรมกับทั้งสองฝ่าย
- การเกิดอุบัติเหตุในชุมชนโดยมากเกิดมาจากความประมาทและการทำผิดกฎจราจร ด้วยคิดว่าขับรถในชุมชนไม่มีตำรวจเหมือนในเมือง จึงเป็นเหตุให้ละเลยกฎ

- **ข้อมูลเชิงปริมาณ** เป็นข้อมูลที่ได้จากการนำข้อมูลเชิงคุณภาพทั้ง 61 เรื่องมาแบ่งเป็นประเด็นปัญหาต่างๆ ดังนี้

1. ปัญหาที่ดิน	12	เรื่อง
2. ปัญหาเยาวชน	10	เรื่อง
3. ปัญหาสัตว์เลี้ยง	9	เรื่อง
4. ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	8	เรื่อง
5. ปัญหาอุบัติเหตุ	6	เรื่อง
6. ปัญหาทำร้ายร่างกาย/ข่มขู่	6	เรื่อง
7. ปัญหาภายในครอบครัว	3	เรื่อง
8. ปัญหาลักขโมย	3	เรื่อง
9. ปัญหาการผิดสัญญา	2	เรื่อง
10. ปัญหาอื่นๆ	2	เรื่อง
รวม	61	เรื่อง

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาแบ่งหมวดหมู่เป็น เรื่องที่จัดการให้จบลงได้ภายในชุมชน เรื่องที่จบที่โรงพักหรือว่าอำเภอเข้ามาร่วมในการจัดการให้จบ และสุดท้ายคือเรื่อง que เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และเรื่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการ นำมาคิดเป็นเปอร์เซ็นต์เปรียบเทียบ ดังตาราง

ประเด็นปัญหา	จำนวน เรื่อง	ไกล่เกลี่ยจบใน ชุมชน	ไกล่เกลี่ยจบที่ โรงพัก	ขึ้นศาล	หมายเหตุ
ปัญหาที่ดิน	12	10	1		ยังไม่จบ 1 เรื่อง
ปัญหาเยาวชน	10	6	1	3	
ปัญหาสัตว์เลี้ยง	9	9			
ปัญหากับ หน่วยงาน/ เจ้าหน้าที่ของรัฐ	8	6	1		ยังไม่จบ 1 เรื่อง
ปัญหาอุบัติเหตุ	6	3	3		ยังไม่จบ 1 เรื่อง
ปัญหาทำร้าย ร่างกาย/ข่มขู่	6	4	1		
ปัญหาภายใน ครอบครัว	3	1		1	ไม่มีการไกล่เกลี่ย 1 เรื่อง
ปัญหาหลักขโมย	3	3			
ปัญหาการผิด สัญญา	2			2	
ปัญหาอื่นๆ	2	2			
รวมทั้งหมด	61 คิดเป็น 100	44 คิดเป็น 72.13 %	7 คิดเป็น 11.47 %	6 คิดเป็น 9.83 %	4 คิดเป็น 6.55 %

หมายเหตุ : ข้อมูลเรื่องราวที่ยังไม่จบและอยู่ระหว่างดำเนินการแม้ว่าปัจจุบันบางเรื่องจะดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว แต่ยังคงยึดข้อมูลเดิม ไม่นำมาเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูล เนื่องจากข้อมูลชุดนี้จัดทำเป็นฐานข้อมูลร่วมกับพื้นที่อื่นๆในภาพรวมระดับจังหวัดทั้ง 10 พื้นที่

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานวิจัย

การสรุปผลตามวัตถุประสงค์

การสรุปผลการวิจัยในโครงการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีครั้งนี้เป็นการสรุปผลในภาพรวมโดยยึดวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในตอนต้นเป็นหลัก ซึ่งมี 3 ข้อได้แก่

1. เพื่อศึกษาการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและศึกษาเปรียบเทียบคดีในพื้นที่ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
2. เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานของรัฐ
3. เพื่อให้เกิดกลไกการบริหารจัดการศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่เหมาะสมและยั่งยืน

ผลที่ได้รับจากการทำวิจัย

1. คนในชุมชนได้เรียนรู้ระหว่างการจัดการกรณีพิพาทที่ไกล่เกลี่ยสำเร็จในชุมชนและกรณีที่ยังต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอน (คนในชุมชนเห็นความชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการกรณีพิพาทโดยชุมชนเอง เรียนรู้และเห็นผลดีผลเสียระหว่างการส่งเรื่องสู่ศาลและการไกล่เกลี่ยโดยคนในชุมชน)
2. ยกระดับการจัดการกรณีพิพาทที่จัดการ(ไกล่เกลี่ย)โดยคนในชุมชนสังเคราะห์เป็นชุดความรู้
3. เกิดความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน
4. เกิดเครือข่ายศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นแนวทางการหนุนเสริมที่เหมาะสมต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

โครงการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีเป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป้าหมายหลัก คือ ต้องการให้ทีมคณะกรรมการศูนย์ฯ เกิดความมั่นใจ ชาวบ้านและหน่วยงานให้การยอมรับ โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการเก็บข้อมูลเรื่องราวการจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน(สิบปีย้อนหลัง) นำมาสร้างเรียนรู้ทั้งในเรื่องวิธีการจัดการ ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริง ข้อมูลที่ได้มาจึงมีทั้งข้อมูลในเชิงคุณภาพและปริมาณ

สามารถสรุปผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการได้ดังนี้ 3 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ประเด็นแรกคือ รูปแบบการจัดการปัญหาความขัดแย้งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและศึกษาเปรียบเทียบกับคดีในพื้นที่ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ประเด็นที่สอง คือ วิธีการสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชนซึ่งหมายถึงทีมกรรมการศูนย์ฯที่เป็นนักวิจัยและชาวบ้าน ผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ องค์การ

บริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี เป็นต้น และเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ อาทิ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง สำนักงานยุติธรรมจังหวัดตรัง รวมถึงหน่วยงานอื่นๆ ที่สังกัดและเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม และสุดท้ายประเด็นที่สามเป็นเรื่องของรูปแบบกลไกการบริหารจัดการศูนย์ที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และศึกษาเปรียบเทียบกับคดีในพื้นที่ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

การจัดการปัญหาความขัดแย้งของชาวตำบลนาหมื่นศรีก่อนทำโครงการ

อดีตอำนาจในการจัดการปัญหาความขัดแย้งและดูแลทุกข์สุขของลูกบ้านเป็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านโดยชอบธรรม ซึ่งอำนาจดังกล่าวก็ไม่ได้แตกต่างจากสมัยนี้นักนัก ผิดกันแต่เพียงว่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในยุคนั้นไม่ซับซ้อนเช่นปัจจุบัน สมัยก่อนชาวบ้านอยู่อาศัยกันแบบพึ่งพากันสูงมาก เมื่อเกิดเรื่องราวความขัดแย้งกันก็อาศัยความเป็นพรรคพวกช่วยในการไกล่เกลี่ย และเรื่องราวจะไม่บานปลาย เพราะโดยมากแล้วเป็นเครือญาติกันเสียส่วนใหญ่ ทำให้ตกลงกันง่าย

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันนั้น ใช้วิธีการศึกษาผ่านข้อมูลเรื่องราวการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนที่ทีมวิจัยเก็บบันทึกได้ ข้อมูลที่ได้มาส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องราวการจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างปี 2540 - 2552 นิยามของคำว่าอดีตในโครงการจึงหมายถึงเวลาที่ย้อนไปประมาณสิบปีเท่านั้น มีบ้างที่เกิดก่อนปี 2540 และหลัง 2552 แต่ถือว่าน้อยมาก สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงนั้นจึงไม่ได้แตกต่างจากปัจจุบันมากนัก สามารถสรุปวิธีการศึกษาและผลการศึกษากิจการปัญหาความขัดแย้งได้ดังนี้

วิธีการศึกษา

การเก็บบันทึกข้อมูล

- นักวิจัยซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดการปัญหาความขัดแย้งอยู่แล้ว เก็บบันทึกข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งด้วยตัวเองจากประสบการณ์ตรงของตัวเอง และเพิ่มเติมรายละเอียดของข้อมูลจากบันทึกของผู้ใหญ่บ้านที่มีอยู่แล้ว
- ทีมวิจัยที่ไม่ถนัดในการเขียนใช้วิธีการเล่าให้คนอื่นเขียนให้ จากนั้นอ่านทบทวนข้อมูลที่เล่าไปอีกที เพื่อตรวจทานความถูกต้อง
- ทีมวิจัยและทีมพี่เลี้ยงเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายร่วมกัน กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย คู่กรณีที่เคยมีข้อขัดแย้ง อดีตผู้นำหรือผู้อาวุโสในชุมชน และคนที่เคยมีคดีความขึ้นโรงขึ้นศาล ใช้วิธีการนัดกลุ่มเป้าหมายมาที่ศูนย์เพื่อสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการที่สร้างการเรียนรู้ให้กับทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง อาทิ ทีมพี่เลี้ยง ในเรื่องการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ
- การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ข้อมูลเรื่องราวการจัดการความขัดแย้งทั้ง 61 เรื่อง นั้น แต่ละเรื่องต้องวิเคราะห์ให้เห็นถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาความขัดแย้ง กลวิธีการจัดการปัญหาความขัดแย้ง จุดจบหรือผลลัพธ์ของการจัดการปัญหานั้น และสุดท้ายคือ สิ่งที่ได้เรียนรู้หรือบทเรียนที่ได้รับจากเรื่องราวเหล่านั้นที่สามารถนำมาสร้างการเรียนรู้และบอกต่อกับคนอื่นได้
- การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ การนำข้อมูลเชิงคุณภาพทั้ง 61 เรื่อง มาแยกเป็นประเด็นปัญหาต่าง ๆ ทั้งหมด 9 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดิน 2) ปัญหาเยาวชน 3) ปัญหาสัตว์เลี้ยงกัดกินพืชผล 4) ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ 5) ปัญหาอุบัติเหตุ 6) ปัญหาทำร้ายร่างกาย/ข่มขู่ 7) ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว 8) ปัญหาลักขโมย 9) ปัญหาอื่นๆ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเปอร์เซ็นต์เปรียบเทียบโดยแบ่งเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ปัญหาที่จัดการจบภายในชุมชน 2) ปัญหาที่จัดการจบที่โรงพักหรือว่าต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงาน อาทิ อำเภอลำเลียวร่วมจัดการกว่าปัญหาจะจบ และ 3) คือปัญหาที่ไม่สามารถจัดการให้จบภายในชุมชนหรือว่าโรงพักได้ จึงต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่หมายถึงศาล

การจัดเวทีสร้างการเรียนรู้

- เวทีระดับตำบล ตำบลนาหมื่นศรีเป็นอีกตำบลหนึ่งที่ไม่ได้จัดเวทีในระดับหมู่บ้าน เนื่องจากในช่วงนั้นอยู่ระหว่างการเลือกตั้งอบต. เวทีตำบลจึงเป็นเวทีแรกที่จัดขึ้นในชุมชน แม้จะใช้ชื่อว่าเวทีเสวนาประเด็นเยาวชน หากแต่รูปแบบของเวทีก็ไม่แตกต่างจากเวทีนำเสนอระดับตำบลของพื้นที่อื่นมากนัก ซึ่งได้กล่าวรายละเอียดไปแล้วในบทที่ 3
- เวทีระดับจังหวัด จัดขึ้นเพื่อนำเสนอผลการดำเนินโครงการในภาพรวมต่อสาธารณชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน มีผู้เข้าร่วมเวทีประมาณ 450 คน คาดหวังว่าผู้เข้าร่วมจะเข้าใจการทำงานของกรมการศุลกียมากขึ้น รวมถึงเห็นแนวทางการทำงานร่วมกันและการหนุนเสริมจากหน่วยงานต่างๆ
- เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่าย 3 ครั้ง จัดขึ้นเพื่อให้เครือข่ายได้พบปะและแลกเปลี่ยนการทำงานซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปปรับใช้กับการทำงานในพื้นที่ของตัวเอง นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาศักยภาพของทีมวิจัยในด้านต่างๆ ด้วย
- เวทีถอดบทเรียนเครือข่าย จัดขึ้นเพื่อถอดประสบการณ์การทำงานของเครือข่ายที่ผ่านมาเพื่อสรุปเป็นชุดความรู้ในการนำเสนอเวทีระดับจังหวัด

ผลจากการศึกษา

ลักษณะของความขัดแย้ง

- เป็นความขัดแย้งระดับปัจเจกบุคคล มีบ้างที่ชาวบ้านขัดแย้งกับหน่วยงาน อาทิ อบต. เช่น เรื่องการสร้างถนน เป็นต้น
- ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยมากเป็นปัญหาเรื่องที่ดิน ปัญหาเยาวชน และปัญหาสัตว์เลี้ยกกัดกินพืช (ยาง,แดงโม)

รูปแบบการจัดการปัญหาความขัดแย้ง

- ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่จัดการปัญหาก่อนเป็นอันดับแรก หากไม่สำเร็จหาคนอื่นมาช่วย
- มีการทำงานร่วมกันระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกอบต. และสายตรวจประจำตำบล
- แก้ไขไปตามอาการ ปัญหาเกิดขึ้นก่อนแล้วค่อยแก้/หาทางป้องกัน

ผลลัพธ์ของการจัดการปัญหาความขัดแย้ง

- โดยส่วนใหญ่คู่กรณีคืนดีกันเหมือนเดิม มีน้อยเรื่องที่ยังค้างคาไม่พุดจากกัน
- พยายามเยียวยาความสัมพันธ์หลังเรื่องจบ

การจัดการปัญหาความขัดแย้งของชาวตำบลนาหมื่นศรีหลังจากทำโครงการ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการปัญหาความขัดแย้งของชาวตำบลนาหมื่นศรีในอดีตเรื่อยมาจนถึงก่อนทำโครงการที่ปรากฏในข้อมูลเรื่องราวที่เก็บนั้นเป็นอยู่อย่างไร ข้อมูลต่อไปนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหรือว่าเปลี่ยนแปลงภายหลังที่ได้ทำโครงการวิจัย และทีมกรรมการศูนย์ที่เป็นทีมวิจัยได้เรียนรู้กระบวนการและพัฒนาทักษะต่างๆผ่านการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นแล้ว รวมถึงได้เติมเต็มเทคนิคความรู้ด้านการไกล่เกลี่ยและการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนผ่านการเข้าร่วมเวทีต่างๆ ตลอดจนการเก็บเกี่ยวความรู้จากวิทยากรด้วยเช่นกัน สามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

➢ รูปแบบการจัดการความขัดแย้ง

- การไกล่เกลี่ยต้องไปเป็นทีม เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในหมู่บ้าน เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่จะจัดการก่อนเป็นอันดับแรก หากปัญหานั้นจัดการได้ก็ถือเป็นอันยุติ แต่ถ้ายืดเยื้อและมีที่ท่าว่าจะไม่จบง่ายๆ ผู้ใหญ่บ้านก็จะนำปัญหานั้นมาปรึกษากับผู้นำท่านอื่น นายกอบต. หรือสายตรวจประจำตำบล ขึ้นอยู่กับบริบทของความขัดแย้งนั้น จากนั้นก็จะเข้าไปจัดการปัญหานั้นอีกครั้งเป็นทีม มีบ้างบางเรื่องที่ไม่ได้จัดการเป็นทีมตั้งแต่ต้น และปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ก็สามารถจัดการให้ยุติภายในชุมชนได้ “บางคนถ้ามีเรื่องให้ไกล่เกลี่ยเขาจะมาแจ้งผู้ใหญ่คนเดียว ถึง

ถ้าเรื่องไม่หนัก คู่กรณีตกลงกันได้ก็ให้เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ไปเลย แต่ถ้าจัดการไม่ได้ก็เรียกทีมงานเข้าไป”¹

- ปัญหาในแต่ละเรื่องใช้วิธีการไกล่เกลี่ยที่แตกต่างกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนมีหลากหลาย วิธีการจัดการจึงย่อมแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบทของความขัดแย้งในแต่ละเรื่อง อย่างเช่น การจัดการปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์กับที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ เป็นต้น หรืออย่างการจัดการปัญหาเรื่องสัตว์เลื้อย กับปัญหาการทะเลาะวิวาท/ทำร้ายร่างกาย วิธีการจัดการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องก็แตกต่างกัน “บางครั้งเข้าไปคุยแล้ว แต่ก็ไม่ได้ผล ต้องพยายามหาตัวใหม่มารักษาสุดท้ายเป็นการพยายามให้ลดอุณหภูมิของแต่ละฝ่าย บางทีเรื่องหนึ่งแก้ด้วยวิธีหนึ่งได้ แต่บางเรื่องวิธีนี้ใช้ไม่ได้”²
- การไกล่เกลี่ยไม่ยึดติดตัวบุคคลจะสำเร็จได้อาจขึ้นอยู่กับความไวใจและความคุ้นเคยระหว่างผู้ไกล่เกลี่ยกับคู่กรณีแต่ละฝ่าย บางครั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนบางเรื่องก็เกินกำลังความสามารถของผู้ใหญ่บ้านที่จะจัดการให้สำเร็จลุล่วงเพียงคนเดียวได้ ต้องอาศัยหลายคนเข้าช่วย หรือบางครั้งถ้าการไกล่เกลี่ยเป็นทีมไม่ได้ผล ก็จำเป็นต้องหาความผูกพัน คือ คนที่คู่กรณีเคารพนับถือ พูดแล้วมีความน่าเชื่อถือ หรือเป็นคนที่คู่กรณีมีความเกรงใจ พูดแล้วยอมฟัง สามารถลดดีกรีความตึงเครียดของคู่กรณีได้ และแม้ว่าปัญหานั้นจะจัดการยากเย็นแสนเข็ญเพียงใด หากได้ความผูกพันที่ถูกต้องเหมือนว่าปัญหานั้นจะง่ายดายนั่นก็และมักจะจบลงได้ภายในชุมชน เพราะ “คนไกล่เกลี่ยไม่ใช่เป้านิ่ง บางทีต้องมีการเปลี่ยนคน แล้วแต่ความไวใจและความสนิทของคนที่ไกล่เกลี่ยกับเจ้าของปัญหานั้น ๆ”³
- คนไกล่เกลี่ยต้องอ่านสถานการณ์ให้ได้ อ่านสถานการณ์ให้ขาด รู้ตัวเจ้าของปัญหาตัวจริง และต้องรู้ข้อมูลและบริบทของแต่ละฝ่ายก่อนทำการไกล่เกลี่ย ก่อนไกล่เกลี่ยต้องรู้ข้อมูลของทั้งสองฝ่าย แล้วจึงเข้าไปไกล่เกลี่ย ต้องรู้เบื้องหน้าเบื้องหลัง พยายามค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของการขัดแย้งนั้น ตลอดจนวิเคราะห์ลักษณะของคู่กรณีว่าเป็นอย่างไร ใครเข้ามามีบทบาทหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้บ้าง นอกเหนือจากคู่กรณีแล้ว ถ้ารู้ข้อมูลที่ว่ามาก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การไกล่เกลี่ยสำเร็จลงได้ แม้ข้อมูลที่ได้มานั้นจะไม่ครบถ้วนก็ตาม

¹ คำพูดของนายสมเจตน์ ศรีรัตน ทิมวิชัยตำบลนาหมื่นศรี

² คำพูดของนายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี หัวหน้าโครงการ

³ คำพูดของนายวิโรจ เขียวดำ อดีตนายกองตำบลนาหมื่นศรี ที่ปรึกษา

- การไกล่เกลี่ยจะสำเร็จได้ต้องขึ้นกับความมีเหตุผลของบุคคลด้วย และไม่ควรไกล่เกลี่ยที่บ้านของเจ้าของปัญหา บุคลิก ความน่าเชื่อถือของคนที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพูดคุยเพื่อจัดการปัญหาได้ปัญหาหนึ่ง และไม่เฉพาะคนไกล่เกลี่ยเท่านั้น คู่กรณีก็จำเป็นต้องมีเหตุผลเช่นกัน การเจรจาจึงจะสัมฤทธิ์ผล “คิดว่าต้องขึ้นกับสิ่งแวดล้อมด้วย ถ้าคนพูดมีเหตุผลก็จะทำให้การไกล่เกลี่ยง่ายขึ้น แต่ถ้าไม่มีเหตุผลก็ยาก หรือเราอาจต้องดึงตัวปัญหาออกมาโดยหาที่เลี้ยงสักคน แล้วไปไกล่เกลี่ยที่อื่น น่าจะง่ายกว่าการคุยที่บ้านของคนที่เป็นเจ้าของปัญหา”¹
- การไกล่เกลี่ยไม่ยึดติดสถานที่ โดยมากสถานที่ไกล่เกลี่ยมักใช้สถานที่ที่เป็นกลางกับคู่กรณีทั้งสองฝ่าย อาทิ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ที่ทำการกำนัน หรือป้อมสายตรวจประจำตำบล มีบางกรณีทำการไกล่เกลี่ยกันยังสถานที่เกิดเหตุ เช่น ปัญหาเรื่องที่ดินที่จำเป็นต้องมีการวัดเขตแดนหรือการชี้แนวเขตให้ชัดเจน ก็จะไกล่เกลี่ยที่นั่นเลย การเลือกสถานที่ที่เป็นกลางเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การไกล่เกลี่ยสำเร็จ เพราะนอกจากจะแสดงถึงการไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้ว ยังเป็นการกันคนที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนี้ออกไปได้อีกด้วย
- การมีมือที่สามเป็นปัญหาหนึ่งของการไกล่เกลี่ย แต่สามารถแก้ไขได้โดยการไกล่เกลี่ยให้จบในทันที หรือ อาจให้มาคุยพร้อมกันทั้งสองฝ่ายโดยให้ได้ข้อสรุปมือที่สามในที่นี้อาจหมายถึงบุคคลที่เป็นญาติ เพื่อนบ้าน หรือว่าคนที่มีความไม่ยุตินัก ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับไกล่เกลี่ยดังกล่าว คนกลางที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยจึงต้องวิเคราะห์ว่าปัญหานี้มีใครเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง ใครเป็นมือที่สาม เพื่อว่าจะได้รับมือและจัดการปัญหานี้ได้ เพราะบางเรื่องแม้จะตกลงกันได้แล้ว แต่เมื่อถูกยุยงจากผู้ไม่หวังดี ความขัดแย้งก็เริ่มส่อเค้าว่าจะกลับมาอีก กลายเป็นปัญหาที่ต้องแก้กันใหม่อีกหน “คิดว่าคุยแบบนี้ดีแล้ว แต่พอคู่กรณีกลับไปบ้าน คนนั้นคนนี้พูด สุดท้ายก็กลับมาเหมือนเดิมอีก บางครั้งจึงต้องทำให้เร็ว เพราะเดี๋ยวมีปัญหามาตามทีหลัง”² หรือ “ต้องดูว่าใครเป็นเจ้าของปัญหาจริง จึงไกล่เกลี่ยได้ และทำอย่างไรก็ได้ให้คู่กรณีอยู่พร้อมหน้ากันแล้วคุยกันเลย”³
- ยึดความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นหลักสำคัญในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง สังคมชนบทเป็นสังคมแห่งการแบ่งปัน ผู้คนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ทั้งยังผูกพันใกล้ชิดกันมากกว่าสังคมเมือง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชนบทเป็นสังคมของการ

¹ คำพูดของนายวิโรจ เยาว์ดำ อดีตนายกองค์การบริหารตำบลนาหมื่นศรี ที่ปรึกษา

² คำพูดของนายสนอง หนูวงษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี หัวหน้าโครงการ

³ คำพูดของนายวิโรจ เยาว์ดำ อดีตนายกองค์การบริหารตำบลนาหมื่นศรี ที่ปรึกษา

อยู่อาศัยกันแบบเครือญาติ ผู้คนในชุมชนก็รู้จักและสนิทสนมกันมากกว่าเมื่อเทียบกับสังคมเมือง การถ้อยทีถ้อยอาศัย ความเห็นอกเห็นใจ และความมีน้ำใจจึงยังมีให้เห็นมากกว่า เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นหากปัญหานั้นไม่รุนแรงจนเกินกำลังของผู้นำก็มักจะจบลงภายในชุมชน และการจบในบางเรื่องก็ยังแฝงไปด้วยแง่มุมที่สวยงามของสังคมชนบท เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าบางทีเงินตราหรือความรู้(โดยเฉพาะทางด้านกฎหมาย)ก็ไม่สำคัญเท่ากับความรู้สึกที่คนในชุมชนมีต่อกัน “เคยใกล้เคียงเรื่องของวัยรุ่น ได้ทำการประนีประนอมที่ป้อมสายตรวจ ผู้เสียหายเรียก 80,000 บาท ต่อมาพยายามต่อรองเหลือ 50,000 บาท แต่จำเลยยังรับไม่ได้ จึงได้ให้คนอื่นช่วยไกล่เกลี่ยต่อ เพราะติดภารกิจอื่น สุดท้ายไม่ต้องเสียสักบาท แต่ให้มีการขอขมา และจับมือทำสัญญากันว่าจะไม่ทะเลาะกันอีก มีการลงชื่อต่อหน้าสายตรวจและนักวิจัยด้วย”¹

- **จดบันทึกเรื่องราวที่ไกล่เกลี่ยเป็นหลักฐาน** ทุกครั้งที่มีปัญหาเกิดขึ้นในชุมชนผู้นำที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านจะบันทึกเรื่องราวเหล่านั้นเป็นลายลักษณ์อักษร บางเรื่องจำเป็นต้องบันทึกต่อหน้าคู่กรณี อาทิ ปัญหาความขัดแย้งที่มีการชดใช้ค่าเสียหายเป็นตัวเงิน เพื่อให้สองฝ่ายได้อ่านทวนและลงชื่อไว้ในบันทึกนั้น เป็นหลักฐานแสดงว่าคู่กรณียอมรับข้อตกลงตามที่ได้บันทึกไว้ เป็นหลักฐานยืนยันหากเกิดปัญหาตามมาอีกครั้ง แล้วก็มีเรื่องราวจำนวนหนึ่งที่ไม่จำเป็นต้องบันทึกต่อหน้าคู่กรณีหรือไม่สามารถบันทึกในขณะนั้นได้ อย่างปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดิน(ในบางเรื่อง) ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ไกล่เกลี่ยก็จะกลับมาบันทึกข้อมูลนั้นที่บ้าน หรือหากเป็นกรณี que เข้าไกล่เกลี่ยเป็นทีม เมื่อจัดการเรื่องราวได้สำเร็จลุล่วงแล้ว เลขานุการของศูนย์ก็จะบันทึกเรื่องราวนั้นทันทีที่มีเช่นกัน
- **เปรียบเทียบข้อดี-ข้อเสียของการขึ้นศาลและการยุติปัญหาในชุมชน** ขึ้นมากล่าวอ้างเพื่อประกอบการตัดสินใจของคู่กรณี โดยเฉพาะเมื่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองต้องการเป็นความกัน การยกตัวอย่างเพื่อชี้ให้เห็นข้อดีข้อเสียที่เคยเกิดขึ้นแล้วย่อมเป็นเครื่องเตือนสติได้เป็นอย่างดี มีคนเคยบอกว่า “ถ้าให้เป็นความ ยอมกินขี้หมาเสียยังดีกว่า” นั่นย่อมเป็นเหตุผลสนับสนุนว่าการขึ้นศาลเป็นเรื่องที่ไม่พึงประสงค์ ไม่อยากให้เกิดขึ้นกับตัวเอง และหากไม่จำเป็นควรจะหลีกเลี่ยงให้ไกลเข้าไปเมื่อเตือนสติและนึกคิดได้ ปัญหาความขัดแย้งนั้นก็คงไม่เหินห่างกว่าแรงของทีมงานที่จะจัดการปัญหาให้ยุติลงได้ภายในชุมชน
- **การจัดการปัญหาต้องสบายใจด้วยกันทั้งสามฝ่าย** ไม่เฉพาะแต่คู่กรณีเท่านั้น แต่หมายรวมถึงคนที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยด้วย “จุดสำเร็จของการไกล่เกลี่ย ต้องสบาย

¹ คำพูดของนายสมเจตน์ ศรีรัตน ทมิวจิตต๋าบลนาหมีนศรี

ใจทั้งสามฝ่าย คือ ฝ่ายเจ้าทุกข์ คนที่ทำให้เสียหาย และคนใกล้เคียง แตกต่างจากการตัดสินตามกฎหมาย ซึ่งจะทำให้บางคนได้บางคนเสีย บางคนไม่สบายใจ บางคนดีใจ การใกล้เคียงไม่มีการประเมินค่า แต่เป็นการทำให้ทั้งหมดสามารถอยู่ด้วยกันได้”¹

➢ ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความขัดแย้ง

ก่อนทำโครงการแม้ว่าคนที่ทำหน้าที่ใกล้เคียงอาจจะใช้หลักของกาล/เทศะอยู่แล้ว แต่ ณ ตอนนั้นยังไม่เข้าใจและตระหนักชัดว่าสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่เป็นปัจจัยเอื้อในความสำเร็จของการจัดการปัญหาความขัดแย้งนั้น และยังไม่ชัดเจนว่าแท้จริงแล้วสิ่งเหล่านี้เป็นความรู้ที่ใช้ในการใกล้เคียงจัดการปัญหา เพียงแต่ไม่มีการพูดถึงหรือว่าบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่จะบอกกล่าวหรือถ่ายทอดไปยังคนอื่นได้ ยังคงเป็นความรู้ที่ติดอยู่ในตัวคนเท่านั้น ซึ่งแต่ละคนก็จะมีความรู้หรือประสบการณ์ที่แตกต่างกันออกไป ภายหลังจากที่ทำโครงการที่วิจัยได้ผ่านกระบวนการต่างๆ ในการดึงความรู้ออกมาทำให้เกิดความมั่นใจในความรู้ที่มีอยู่ในตัวเองมากขึ้น ทั้งยังสามารถบอกต่อและถ่ายทอดไปยังคนอื่นได้ เหมือนกับว่าโครงการนี้ทำให้ตัวตนของกลุ่มคนที่ทำหน้าที่ใกล้เคียงชัดเจนขึ้นมาทั้งในด้านของเนื้อหาความรู้และบทบาทในชุมชน

- ⌚ **กาล/เทศะ** มีผลต่อการจัดการความขัดแย้ง กล่าวคือ ความขัดแย้งในบางเรื่องผู้ใกล้เคียงจะเข้าไปจัดการในตอนนั้นเรื่องนั้นกำลังร้อนอยู่คงไม่ได้ ในบางเรื่องจำต้องอาศัยจังหวะเวลาที่เหมาะสมหรือรอให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายใจเย็นลงก่อนจึงจะเข้าไปได้ เพราะบางทีการเข้าไปของคนที่สามก็อาจจะมียังข้อดีและข้อเสีย ข้อดี คือ อาจจะทำให้ความขัดแย้งนั้นทุเลาเบาบางหรือลดตึงเครียดความรุนแรงลง ไม่อีกทีก็เป็นการเติมเชื้อไฟให้ลุกลามมากขึ้น การเข้าไปของคนที่สามจึงมีความสำคัญมากต่อปัญหาความขัดแย้งนั้น นักใกล้เคียงทั้งหลายบอกว่าห้ามเข้าไปตอนที่เขาเหนื่อย หิว และนอน เพราะนั่นหมายถึงจะทำให้พูดคุยกันไม่รู้เรื่อง และบางทีอาจพานทำให้เรื่องบานปลายขึ้นไปอีก เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวเป็นจังหวะที่คนกำลังหงุดหงิด ไม่อยากพูดคุยเป็นการเป็นงานกับใคร

☺ **ข้อควรปฏิบัติสำหรับคนใกล้เคียง**

- ให้เข้าไปเมื่อคู่กรณีอารมณ์เย็นลง อาจเลือกจังหวะที่เหมาะสมหรือหลังเกิดเรื่องวันหรือสองวันแล้วแต่กรณี
- ให้เข้าไปช่วงเวลาที่คู่กรณีว่างเว้นจากการทำงาน ซึ่งอาจจะในช่วงบ่ายหรือว่าช่วงเย็นเนื่องจากในช่วงเช้าต้องกริตยาง คงไม่สะดวกที่จะพูดคุย
- บางเรื่องหลังจากที่พูดคุยกันแล้วอาจต้องไปดูสถานที่เกิดเหตุ อาทิ เรื่องที่ดิน

¹ คำพูดของนายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี หัวหน้าโครงการ

๘ ข้อห้ามสำหรับคนไกลเกลี่ย

- อย่าเข้าไปตอนที่หิว เหนื่อย หรือว่างวงนอน
- อย่าเข้าไปตอนที่กำลังกินข้าวหรือกำลังทำงาน

๘ การเลือกสถานที่ในการไกลเกลี่ย

- ต้องเลือกสถานที่ที่เป็นกลางสำหรับคู่กรณีทั้งสองฝ่าย และเลือกที่ที่คนไม่พลุกพล่าน
- ศูนย์ยุติธรรมชุมชน เนื่องจากเป็นสถานที่ที่เป็นกลางสำหรับทั้งสองฝ่าย
- บ้านของผู้ใหญ่หรือว่ากำนัน
- ศาลาเอนกประสงค์หมู่บ้าน
- ที่พักสายตรวจประจำตำบล
- ที่เกิดเหตุ กรณีเรื่องที่ดิน
- บ้านคนที่คู่กรณีเกรงใจ (ความ)

๘ คุณสมบัติของคนไกลเกลี่ย

- ความเป็นกลาง ไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- สร้างความพอใจในการเจรจา สามารถยกเหตุผลชี้แจงให้คู่กรณียอมรับ
- หาข้อมูลจากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้ชัดเจน
- รู้จักใช้คนในการไกลเกลี่ย การค้นหาความพุดกับคู่กรณี การค้นหาเครือญาติหรือคนที่คู่กรณีเกรงใจ (การประสานงานในการไกลเกลี่ย)
- การจำกัดผู้คนที่มาเข้าร่วมในการไกลเกลี่ย บางทีญาติอาจพุดมากเรื่อง ทำให้กลายเป็นเรื่องใหญ่
- บางเรื่องต้องอาศัยอำนาจของความเป็นผู้นำในการแก้ไขสถานการณ์ความขัดแย้ง เพื่อให้เรื่องบานปลาย
- มีจิตใจอยากช่วยเหลือคนอื่น
- มีวาทศิลป์ในการพุด เช่น การพุดโน้มน้าวใจคน
- ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ว่าคู่กรณีคืนดีกันหรือไม่ แม้ว่าเรื่องราวจะสิ้นสุดลงไปแล้วก็ตาม
- วิเคราะห์สถานการณ์ความขัดแย้งได้ว่ากรณีไหนควรจะจัดการอย่างไร
- ประพฤติตัวเป็นแบบอย่างแก่คนในชุมชน เป็นที่ยอมรับนับถือของคนในชุมชน แม้ไม่มีตำแหน่งก็ตาม

ตารางเปรียบเทียบก่อนและหลังทำโครงการในประเด็นต่าง ๆ

ประเด็น	ก่อนทำโครงการ	หลังทำโครงการ
รูปแบบการจัดการปัญหา	ผู้ใหญ่บ้านจัดการด้วยตนเอง ก่อนเป็นอันดับแรก หากไม่สำเร็จก็จะมาปรึกษาผู้นำท่านอื่น เพื่อช่วยไกล่เกลี่ย แต่ยังไม่มีเห็นรูปแบบการทำงานร่วมกันที่ชัดเจนนัก	จัดการโดยคนเดียวก่อนถ้าไม่สำเร็จก็เข้าไปไกล่เกลี่ยเป็นทีม ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน นายก อบต. สายตรวจฯ ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของความขัดแย้งนั้น
วิธีการจัดการ	ตัดสินใจไปตามสภาพปัญหา ผิดก็ว่าไปตามผิด ถูกก็ว่าไปตามถูก มีการวิเคราะห์ที่มาของความขัดแย้งในเบื้องต้น เพื่อนำมาประกอบการไกล่เกลี่ย หากแต่ยังไม่ครอบคลุมและเชื่อมโยงทั้งหมด	- ค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของความขัดแย้ง - วิเคราะห์ลักษณะนิสัยของคู่กรณีและผู้เกี่ยวข้อง ก่อนจัดการปัญหานั้น - ผลลัพธ์ไม่เน้นผิด-ถูกมากนัก ให้ความสำคัญกับการกลับมาคืนดีกันของคู่กรณีมากกว่า - พยายามเยียวยาความสัมพันธ์หลังจากที่เรื่องจบแล้ว
คุณสมบัติของคนไกล่เกลี่ย	- เป็นผู้นำที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการปัญหาความขัดแย้งอยู่แล้ว อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น - เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน	คนที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะคนที่ผู้นำเท่านั้น แต่คนที่ไม่มีตำแหน่งใดๆในชุมชนก็สามารถเข้ามามีบทบาทในการจัดการปัญหาได้ ถ้าหากบุคคลนั้นพูดแล้วคู่กรณียอมรับ หรือเรียกง่าย ๆ ว่าเป็นความยุติธรรมสำหรับเรื่องนั้น ดังที่เคยกล่าวมาแล้วว่าคนไกล่เกลี่ยไม่ใช่เป้านิ่ง คนๆเดียวไม่สามารถจัดการได้ทุกปัญหา
ปัจจัยที่เอื้อให้การไกล่เกลี่ยสำเร็จ	โดยมากคู่กรณียินยอมเพราะยอมจำนนต่อพยานหลักฐานและบุคคล และความเชื่อถือที่	- ถ้าจัดการคนเดียวไม่ได้ ดึงคนอื่นมาร่วมจัดการด้วย ทำให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

	มีต่อตัวผู้นำที่ทำหน้าที่ไกลเกลี่ย	- หาพยานหลักฐานทั้งบุคคลและวัตถุ ก่อนไกลเกลี่ย - วิเคราะห์นิสัยของกลุ่ม - สอบถามความจริงจากปากของกลุ่ม - เจาะจนเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย - หากผู้ไกลเกลี่ยเป็นญาติกับกลุ่มฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดต้องหาคนอื่นมาร่วมไกลเกลี่ยด้วย เพื่อไม่ให้เกิดข้อกังขาว่าเข้าข้างคนที่เป็นญาติของตัวเอง - รู้วิธีรับมือและจัดการกับมือที่สามที่เป็นตัวแปรทำให้ปัญหามานปลายและยืดเยื้อ - บางเรื่องต้องอาศัยอำนาจของสายตรวจเข้าร่วมจัดการด้วย โดยเฉพาะเรื่องที่กลุ่มพูดคุยกัน ไม่ยอมฟังใคร
กาล/เทศะ	มีการดูสถานการณ์ว่าควรเข้าไปตอนไหน แต่ไม่มีรูปแบบหรือได้วิเคราะห์สถานการณ์มากนัก เพราะยังไม่ได้เติมความรู้ด้านเทคนิคต่างๆ	- ดูสถานการณ์ก่อนเข้าไปจัดการปัญหา ไม่เข้าไปตอนที่กลุ่มอารมณ์ไม่ดี ง่วง หิว เหนื่อยหรือกำลังโกรธเพราะจะทำให้คุยกันไม่รู้เรื่อง - วิเคราะห์สถานการณ์ว่าเรื่องที่ตนควรเข้าไปจัดการตอนไหน เรื่องทะเลาะวิวาทควรไปเจรจาตอนไหน แต่ละปัญหาใช้วิธีการจัดการที่แตกต่างกัน
ผลลัพธ์ของการไกลเกลี่ย	- ปัญหายุติ ทั้งนี้อาจอยู่ภายใต้ข้อเท็จจริงและบริบทของเรื่องราวนั้น และความเชื่อมั่นในตัวผู้นำที่ทำหน้าที่ไกลเกลี่ย - ปัญหาไม่ซับซ้อนมากนัก	- ปัญหายุติภายใต้ความพึงพอใจของกลุ่มทั้งสามฝ่าย ไม่เฉพาะแต่กลุ่ม แต่รวมถึงคนไกลเกลี่ยด้วย - กรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิด

	สามารถพูดคุยกันได้ง่าย โดยมากเกิดขึ้นในหมู่เครือญาติ	ความสูญเสีย อาทิ เรื่องอุบัติเหตุ มีการเยียวยาความสัมพันธ์หลังเรื่องยุติ
ปัจจัย/ตัวแปรที่ทำให้การไกล่เกลี่ยสำเร็จได้ยาก/ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ	- ปัญหาไม่สลับซับซ้อน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องอาชีพ การทำมาหากิน - แม้ปัญหาที่เกิดขึ้นจะเกิดในหมู่เครือญาติแต่ก็ยังสามารถที่จะหาคน(ความ) ที่พูดแล้วคู่กรณีให้ความเชื่อฟังเชื่อถือได้	- ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น มีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทำให้จัดการยากกว่า - มีมือที่สามคอยยุยง อาจเป็นญาติหรือผู้ไม่หวังดีที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับความขัดแย้งนั้น - ปัญหาสลับซับซ้อนเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย จัดการยาก ทำให้หาความที่มาพูดแล้วทุกคนเชื่อฟังและเชื่อถือนายกัน

➤ ตัวอย่างการจัดการปัญหาความขัดแย้งในตำบลนาหมื่นศรี

1. ปัญหาเรื่องที่ดิน

ปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินมีทั้งหมด 12 เรื่อง จากข้อมูลปัญหาทั้งหมด 61 เรื่อง แม้ปัญหาเรื่องที่ดินจะมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาประเด็นปัญหาทั้งหมด หากแต่ก็ไม่ได้ทั้งห่าจจำนวนปัญหาอื่นๆที่เกิดขึ้นในชุมชนมากนัก ถ้าวัดกันตามจำนวนเรื่องราวที่เก็บได้ จะเห็นว่าตำบลนาหมื่นศรีมีปัญหาระหว่างที่ดินน้อยมาก เมื่อเทียบกับตำบลอื่นๆ อย่างไรก็ตามข้อมูลที่เก็บได้เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น จึงไม่สามารถบอกได้ว่าแท้จริงแล้วปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินที่เกิดขึ้นในตำบลนาหมื่นศรีนั้นมีข้อเท็จจริงที่ต่างไปจากนี้หรือไม่

จากข้อมูลเรื่องราวที่เก็บมาได้ทั้งหมด 12 เรื่องนั้น เมื่อนำมาวิเคราะห์พบว่าสาเหตุหลักของการเกิดปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดิน โดยมากเป็นเรื่องของการปลูกต้นไม้ระหว่างแดน เมื่อต้นไม้โตขึ้นจึงเกิดเป็นปัญหามาในภายหลัง โดยเฉพาะเมื่อต้นไม้ที่นำมาซึ่งผลประโยชน์ ก็จะเป็นที่มาของการอ้างสิทธิ์เป็นเจ้าของจากทั้งสองฝ่าย ร่องลงมาเป็นเรื่องของการล้ำแดนเนื่องจากแนวเขตไม่แน่นอนและที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์

1.1 ตัวอย่างการจัดการปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดิน

เรื่องต้นไม้ริมแดน โดยนายคล่อม แสงแก้ว ที่มวิชัยตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2551 ระหว่างนายเจริญ คงยิ้ม อายุ 60 กว่าปี กับนางปุย นิลล่อ อายุ 50 ปี ทั้งสองมีที่ดินติดกัน ที่ดินนายเจริญนั้นปลูกบ้าน ส่วนของนางปุยนั้นเป็นนาร้าง (ที่ดินเป็นโฉนด) นายเจริญได้ไถ่ถอนต้นไม้ที่อยู่กลางเขตแดนของนางปุย แต่เมื่อ 7 ปีก่อนนายเจริญ คงยิ้ม ได้ไถ่ถอนไป 3 ต้นแล้ว เวลานั้นนางปุยก็ไม่ได้พูดคัดค้านอะไรเนื่องจากเห็นว่านายเจริญ

ต้องการจะเอาไปทำบ้านที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ซึ่งตอนนี้ (พ.ศ.2551) ก็ยังเหลือต้นไม้ที่เขตแดนของนางปู้ อีก 3 ต้น นายเจริญจึงต้องการโค่นต้นไม้ที่เหลืออีก นางปู้จึงมาขอแบ่งไม้ครึ่งหนึ่งจากนายเจริญ แต่นายเจริญไม่ยอมให้

ดังนั้นเมื่อเลื่อยเสร็จแล้วจึงทำให้นางปู้ตัดสินใจไปตามผู้ใหญ่บ้านมาช่วยตรวจสอบข้อเท็จจริงเรื่องต้นไม้ที่เขตแดน ผู้ใหญ่ได้เดินทางไปพร้อมกับนายกอบต.เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุทางนายกขก็ได้สอบถามว่า เรื่องมันเป็นมาอย่างไร นางปู้จึงชี้แจงให้นายกขฟังว่า ตนต้องการมาขอแบ่งไม้จากนายเจริญครึ่งหนึ่ง แต่ติดอยู่ที่ว่านายเจริญไม่ให้ เพราะนายเจริญบอกว่าเป็นไม้ของตนเอง แต่ส่วนข้อเท็จจริงเรื่องเขตแดนนั้น ทางผู้ใหญ่คล่อมได้ไปตรวจสอบมาแล้วว่าต้นไม้อยู่กลางแดนจริงจากการชักเชือกวัดแดนแล้ว แต่นายเจริญก็ไม่ยอมอยู่ดี นายกขจึงบอกกับนายเจริญว่า นี่ไม่ใช่จะพูดเรื่องกฎหมายนะแต่จะเปรียบเทียบให้นายเจริญฟังว่าไม้ที่ปลูกตรงแดนเป็นไม้หวงห้าม ถ้าพูดไปทางกฎหมายแล้วอย่าว่าแต่ตัดต้นไม้เลย ขูดตอกก็ยังผิดกฎหมายเลย

ผู้ใหญ่จึงคุยกับนางปู้ว่าอย่าไปแจ้งความเลยสงสารนายเจริญ เจริญอยู่สองครั้งกว่านายเจริญจะยอม โดยครั้งที่สองให้เจ้าหน้าที่สายตรวจทำหนังสือเชิญให้ทั้งคู่มาตกลงกันที่อบต. โดยมีนายภิโรจน์ นายกอบต. ผู้ใหญ่สนอง ผู้ใหญ่คล่อม และตาบตำรวจประพันธ์ สายตรวจตำบลนาหมื่นศรีเป็นคนกลางในการเจรจา สุดท้ายทั้งสองฝ่ายจึงยอมความ โดยการที่นายเจริญได้ไม้ไปและยอมจ่ายเงินให้กับนางปู้เป็นจำนวนเงิน 2,500 บาท นางปู้บอกว่าให้เสียๆกันเพราะเป็นความแล้วไม่ยากให้บาดสีคน นางปู้จึงไม่ติดใจเอาความอะไรอีก ผู้ใหญ่บ้านและนายกขจึงลงบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

บทวิเคราะห์

แม้ว่าปัญหาความขัดแย้งนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับต้นไม้ริมแดน หากแต่ปัญหาดังกล่าวก็จัดอยู่ในหมวดปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินอย่างไม่ต้องสงสัย โดยมากปัญหาในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโค่นไม้ตรงริมแดนที่เป็นกรรมสิทธิ์ร่วมไปใช้ประโยชน์หรือโค่นเพื่อขาย เมื่อมีผลประโยชน์เกิดขึ้นปัญหาก็จะเกิดตามมาเช่นกัน

สำหรับเรื่องนี้แม้เริ่มแรกที่นายเจริญขอโค่นไม้เพื่อไปใช้ในการต่อเติมบ้านเมื่อเจ็ดปีก่อนนั้นเกิดจากความยินยอมของนางปู้ เหตุที่นางปู้ยินยอมในตอนนั้นด้วยเห็นว่าการนายเจริญเอาไม้ดังกล่าวไปใช้ในการต่อเติมบ้าน ไม่ได้นำไปเพื่อขายหรือว่าใช้ประโยชน์อื่น หากแต่เจ็ดปีให้หลังนายเจริญมาขอโค่นต้นไม้ที่เหลืออีก คราวนี้นางปู้ไม่ยอมจึงมาขอแบ่งไม้จากนายเจริญครึ่งหนึ่ง แต่นายเจริญไม่ยอมให้ โดยอ้างว่าไม้ดังกล่าวเป็นของตน นางปู้จึงได้นำความไปบอกกับผู้ใหญ่บ้านเพื่อจัดการปัญหาดังกล่าว ผู้ใหญ่ได้ชวนนายกอบต.นาหมื่นศรีไปด้วย นายกได้อ้างข้อกฎหมายมาพูดเปรียบเทียบให้ฟัง เพราะเริ่มเห็นแล้วว่านายเจริญต้องการยึดไม้ไว้เป็นของตนแต่เพียงผู้เดียว แม้ผู้ใหญ่จะยืนยันว่าไม้นั้นอยู่ตรงกลางแดนจริงก็ตาม แต่นายเจริญก็ไม่ยอมอยู่ดี เจริญก็อยู่สองครั้งกว่านายเจริญจะยินยอม ส่วนนางปู้เองก็เกือบจะไปแจ้งความแล้ว หากแต่ถูกยับยั้งไว้เสียก่อน ครั้งที่สองได้ทำหนังสือเชิญทั้งคู่ให้มาเจรจากันที่อบต. โดยมีผู้ใหญ่บ้าน

นายกอบต. และสายตรวจประจำตำบล ทำหน้าที่เป็นคนกลางในเจรจา เรื่องทั้งหมดจึงจบลงด้วยความพอใจของทั้งสองฝ่าย

เรื่องนี้จบลงได้ด้วยการทำงานร่วมกันของผู้ใหญ่บ้าน นายกอบต. และสายตรวจประจำตำบล ที่ร่วมกันเป็นคนกลางในการเจรจาไกล่เกลี่ย บ่งบอกถึงข้อดีของการทำงานเป็นทีม ที่นอกจากจะทำให้สามารถจัดการปัญหาได้ลุล่วง สร้างความพอใจให้กับคู่กรณีทั้งสองฝ่ายแล้ว ยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวบ้านด้วยว่าศูนย์ฯนี้สามารถพึ่งได้

เรื่องต้นไม้ริมแดน โดยคลอง เยาว์ดำ ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2550 นางยินดี ศรีดี ชาวบ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี ซึ่งได้แต่งงานกับคนกันตังและไปอยู่ที่โนน (อ.กันตัง จ.ตรัง) ได้มาฟ้องกระผมผู้ใหญ่คลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ว่านายอานนท์ ชูสงค์ อยู่บ้านเลขที่ 39/2 หมู่ 1 ได้โค่นไม้ยางพาราที่เป็นต้นไม้ริมแดนขายได้เงินกว่า 1,200 บาท ในขณะที่นายอานนท์คิดว่าไม้ยางนั้นเป็นของปุ่เมียของเขา คือของนายเอี่ยม อินเรือง ซึ่งทั้งสองแปลงเป็นสวนยางพาราอยู่ติดกัน จากเหตุการณ์ดังกล่าว นางยินดีเรียกค่าเสียหาย 3,000 บาท ผู้ใหญ่จึงบอกให้นายอานนท์เขาขายได้แค่ 1,200 บาทเท่านั้น

กระผมได้เรียกทั้งสองฝ่ายมาคุยกัน นายเอี่ยมก็ว่าต้นยางนั้นเป็นของแก นางยินดีก็ว่าเป็นของแก นางยินดีแจ้งว่าแกขอค่าไม้ยาง 2,000 บาท ผมจึงบอกว่าถ้าไม่ยอมกันก็ให้หาหลักโฉนดน้องเขยของนางยินดีชื่อนายจบ ดูกมาก ที่เป็นคนตังยาง(กริดยาง)ในสวนนางยินดีอยู่ บอกว่าหลักโฉนดน่าจะโดนเลื่อนเสียแล้ว จึงถามนายจบกับนางยินดีว่าแดนตรงตลอดแนวหรือไม่ แกบอกว่ายินยอม (ตรงมาก) ผู้ใหญ่คลองจึงเสนอว่าถ้าพินนี้ได้หม้าย (อย่างนี้ได้ไหม) เราไปหาเจ้าหน้าที่ที่ดินให้มารังวัดใหม่ ถ้ามาวัดสอบเขตแล้วหลักโฉนดล้ำด้านไหนด้านนั้นต้องรับผิดชอบจ่ายค่ารังวัด 500 บาท ทั้งสองฝ่ายจึงตอบว่าได้ กระผมจึงได้ทำบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

รุ่งเช้าผมจึงเดินทางไปสำนักงานที่ดิน ไปถึงเจ้าหน้าที่ที่ดินก็ถามว่ามาทำไม (มาทำไม) จึงบอกว่ามีที่ดินเขาพิพาทกัน ผมจะมาขอสอบเขต เจ้าหน้าที่แจ้งว่าต้องให้เจ้าของมาแจ้งเอง ผมจึงกลับไปแล้วตอนบ่ายให้นายบุญราย เครือเดียว น้องเขยอีกคนของนางยินดีไปเอง เมื่อไปแจ้งปรากฏว่าหัวแดนของนางยินดีนั้นวัดได้ แต่ของนายจบวัดไม่ได้อีก

หลังจากนั้นประมาณ 1 เดือนก็ตกลงให้พนักงานที่ดินมารังวัด ในวันนั้นมีเจ้าหน้าที่มากัน 3 คนผมไปดูอยู่ด้วย ผมช่วยหาหลักให้ ปรากฏว่าหาหลักที่หัวมุมพบ แต่ไม่ปักใจเชื่อเพราะกลัวถูกเลื่อนหลักจึงไปหาหลักกลาง แล้วเจ้าหน้าที่ถามว่าดินตรงหรือไม่ แล้วก็พบอีกหลักที่หัวดินนายรายและนายจบ เลยยิงกล้องส่องกล้องเสร็จพบหลักหมุด และไม่เห็นว่ามียอยเลื่อนแต่อย่างใด พอชักเชือกตรงตามหลักหมุด ไม้ยางที่โค่นไปติดที่ดินของนายเอี่ยมทั้งหมดพร้อมเทียมอีก 4 ต้นที่นางยินดีปลูกไว้ ดินยางอีก 1 เมตร (ที่ดินที่เป็นสวนยาง) จึงถามนางยินดีว่าจะเอาปรีอ(เอาอย่างไร)แกก็ตอบว่าตามที่ชักเชือก นางปราณี เยาว์ดำน้องของนางยินดี บอกด้วยความเสียดายว่าขอไม้กลับสักต้นเพราะปุ่เป็นคนปลูกไว้ นายเอี่ยมว่าแกไม่ให้ ผู้ใหญ่ขอแกก็ไม่ให้ แกว่าต้องยึดตามคำพูดที่ตกลงกันว่าถ้าอยู่ในเขตที่ดินใครก็ต้องเป็นของคนนั้น นางยินดีจึงยอม แล้วก็ต้องเลิกเรื่องกันไป

อยู่มาไม่นานน้องเขยได้โทรหานางยีนดีที่อยู่กันตั้งอีกว่าฝ่ายนายเอ๋อมจะเสียไม้เทียมอีกแล้ว แต่นางยีนดีก็ทำไร(อะไร)ไม่ได้แล้ว แล้วทั้งสองฝ่ายก็หมางเมิน ไม่พูดจากันอีก

บทวิเคราะห์

เรื่องนี้เกิดขึ้นในทำนองเดียวกันกับเรื่องแรก หากแต่ไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องต้น เนื่องจากแนวเขตที่ดินไม่แน่นอน ผู้ใหญ่ซึ่งเป็นคนกลางก็ไม่กล้าตัดสินใจเช่นกัน จึงเป็นคนกลางในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่ดินให้มารังวัดแนวเขตที่ดินใหม่ที่ชัดเจน โดยมีข้อตกลงกันว่าผลจากการวัดเป็นอย่างไรให้ทั้งสองฝ่ายยอมรับตามนั้น ผลปรากฏว่าไม้ยางรวมถึงเทียมอีก 4 ต้นที่ปูของนางยีนดีปลูกไว้ก็อยู่ในที่ดินของนายเอ๋อมทั้งหมด กลับเป็นนางยีนดีเองที่เป็นฝ่ายเข้าใจผิดและไม่ได้อะไรเลย ทั้งยังต้องมาเสียเทียมอีก 4 ต้นที่ปูของตนปลูกไว้ให้กับนายเอ๋อมอีกด้วย หลังจากเหตุการณ์นั้นทั้งสองฝ่ายก็หมางเมิน ไม่พูดจากันอีก

เรื่องนี้เป็นบทเรียนว่าบางครั้งการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนก็ไม่ได้ยุติลงด้วยความพึงพอใจของทั้งสองฝ่ายเสมอไป โดยเฉพาะเรื่องราวที่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง และจบลงแบบฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์ ฝ่ายหนึ่งเสียประโยชน์ สิ่งที่ตามมาจากการจบแบบที่ว่า คือความสัมพันธ์ที่ต้องแปรเปลี่ยนตามไปด้วย จะว่าไปแล้วเรื่องนี้ก็ไม่ยุติธรรมกับนางยีนดีเท่าไรนัก ตรงที่ต้องเสียเทียม 4 ต้นไปด้วย แต่ด้วยข้อตกลงที่ได้พูดคุยกันไว้ว่าให้ทุกคนยอมรับผลจากการรังวัด เมื่อผลออกมาเป็นแบบนี้ นางยีนดีจึงทำอะไรไม่ได้ไปมากกว่าเสียตาย สำหรับนายเอ๋อมดูเหมือนว่าชัยชนะจากการรังวัดทำให้เขามีความอึดเข็มกว่าเดิม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้ต้นเทียมของนางยีนดีมาเป็นของตนเพิ่มขึ้นด้วย ตรงนี้เองที่เป็นชนวนให้นางยีนดีไม่พอใจ จนเป็นที่มาของการหมางเมิน และไม่พูดจากัน ทั้งนี้อาจไม่เฉพาะสองคนนี้เท่านั้น หากหมายรวมถึงครอบครัวและญาติพี่น้องของสองคนนี้ด้วยเช่นกัน

แม้ว่าการเยียวยาความสัมพันธ์หลังจากที่จัดการเรื่องจบแล้ว จะเป็นบทบาทหนึ่งของคนที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย หากแต่บางเรื่องก็เป็นการยากที่จะทำให้กลับมาเป็นเหมือนเดิมได้ เพราะดูเหมือนว่าเมื่อเรื่องราวยุติลงความสัมพันธ์ของคนทั้งสองก็ได้ยุติตามไปด้วยเช่นกัน คงต้องอาศัยเวลาในการเยียวยา เพื่อว่าสภาพหน้าทุกอย่างจะดีขึ้น

จากกรณีศึกษาที่ยกมาเป็นตัวอย่างทั้ง 2 เรื่อง แม้ว่าเรื่องราวจะเกิดขึ้นในทำนองเดียวกัน หากแต่วิธีการจัดการความขัดแย้ง และผลลัพธ์ของเรื่องนั้นแตกต่างกัน จึงไม่สามารถสรุปเป็นรูปแบบได้ ทั้งนี้ขึ้นกับบริบทของแต่ละเรื่องเป็นสำคัญ สำหรับเรื่องแรกความขัดแย้งเกิดขึ้นจากผลประโยชน์ที่แบ่งกันไม่ลงตัว แต่เมื่อตกลงกันได้ปัญหาดังกล่าวก็สามารถยุติลงได้ภายในชุมชน ทั้งยังเป็นการจบที่ทั้งสองฝ่ายพึงพอใจ แม้ว่าการยุติดังกล่าวจะต้องใช้เวลาและการเจรจาจากหลายฝ่ายก็ตามที่

แตกต่างจากเรื่องที่สองที่ใช้วิธีการจัดการที่ต่างออกไป ผลลัพธ์ที่ออกมาจึงแตกต่างกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อใดก็ตามที่มีข้อตกลงเกิดขึ้น นั่นหมายถึงการบังคับใช้ย่อมเกิดขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะเมื่อมีเจ้าหน้าที่มาเกี่ยวข้องด้วยแล้ว เป็นเหมือน

จุดเริ่มต้นของการพนันขันแข่งกันของทั้งสองฝ่าย ความอะลุ่มอล่วยความเห็นอกเห็นใจที่เคยมีต่อกันก็ลดน้อยถอยลงไปด้วย ความเป็นทางการเป็นเสมือนกรรมการตัดสินว่าใครจะเป็นฝ่ายแพ้หรือชนะ ไม่มีเสมอ และแม้ว่าผลรางวัลที่ตามมาจะเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ปราศจากเล่ห์เหลี่ยมกลโกงใดๆ หากแต่มีสิ่งหนึ่งที่หาไม่ได้จากการตัดสินดังกล่าว คือ น้ำจิตน้ำใจของความเป็นเพื่อนบ้านที่ควรจะหยิบยื่นให้แก่กัน

แม้ว่ากรณีศึกษาที่ยกมาทั้งสองเรื่องจะเกี่ยวกับต้นไม้ริมแดน แต่ปัญหาดังกล่าวก็เป็นผลพวงมาจากปัญหาที่ดิน แม้ว่าที่ดินพิพาทจะมีเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนด หากก็ไม่วายเป็นปัญหา โดยเฉพาะการปลูกต้นไม้ตรงริมแดน ที่ไม่ว่าใครจะเป็นคนปลูกก็ตาม แต่เมื่อต้นไม้ขึ้นโตขึ้น และเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำไปขายหรือใช้ประโยชน์ ความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้นทันที ด้วยต่างฝ่ายต่างก็อ้างว่าต้นไม้เป็นกรรมสิทธิ์ของตน และปัญหายังยิ่งลุกลามบานปลายหากคนที่ปลูกได้เสียชีวิตไปแล้ว และส่งทอดมรดกมายังลูกหลาน การแก้ปัญหาดังกล่าวอาจมีหลายวิธีขึ้นอยู่กับบริบทของความขัดแย้งนั้น แต่การแก้ปัญหาให้หมดไปและป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีกในรุ่นลูกหลานคงเกิดขึ้นได้ยาก หากชุมชนไม่กำหนดกฎกติกาให้ชัดเจนเกี่ยวกับการปลูกไม้ริมแดน ไม่อีกทีก็มีกติกาที่ชัดเจนแล้ว แต่ชาวบ้านไม่ปฏิบัติตามก็เปล่าประโยชน์เช่นกัน

2. ปัญหาเยาวชน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า "เยาวชน" ไว้ว่า เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่เป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส

สำหรับตำบลนาหมื่นศรีปัญหาเยาวชนเกิดขึ้นจำนวน 10 เรื่องตามข้อมูลที่เก็บได้ มากเป็นอันดับสองรองจากปัญหาเรื่องที่ดิน ปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มวัยรุ่นโดยมากเป็นเรื่องของการสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น ทั้งจากความดึกค่อนองตามวัยและเหตุผลอื่น รองลงมาเป็นเหตุทะเลาะวิวาท/ทำร้ายร่างกาย และปัญหาเรื่องชู้สาว ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรีให้ความสำคัญกับปัญหาเยาวชนด้วยเห็นว่าเยาวชนคืออนาคตของชาติ และเป็นวัยที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อปัจจุบันมีสิ่งยั่วยุมากมาย หากไม่ได้รับการเอาใจใส่และความอบอุ่นจากครอบครัว ก็มีแนวโน้มว่าจะเดินออกนอกเส้นทางได้ง่ายกว่าบุคคลในช่วงวัยอื่น และนี่เป็นเหตุผลที่ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรีเลือกจัดเวทีเสวนาประเด็นเยาวชน แทนการจัดเวทีนำเสนอระดับตำบล

2.1 ตัวอย่างการจัดการปัญหาเยาวชน

เรื่องหนึ่งตาม โดยนายคล่อง เยาว์ดำ ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2548 เวลา 08.30 น.นายอุดม ดำเกิด อายุ 19 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 7 หมู่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เทียวตามประสาวัยรุ่น ไปอยู่บ้านญาติที่จังหวัดพัทลุงในฐานะหลาน ได้พา น.ส. สาลินี แก้วเกศ อายุ 17 ปี ซึ่งอยู่บ้านเลขที่ 46

หมู่ 4 ตำบลลำสินธุ์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง มาอาศัยอยู่กับญาติที่บ้านเลขที่ 8 หมู่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง ทางผู้ใหญ่บ้านได้ปรึกษากับญาตินายอุดม ดำเกิด มีเงื่อนไขดังนี้

ผู้ปกครองของน.ส. สาลินี แก้วเกศ บอกว่าจะพาบุตรไปศึกษาต่อ ให้จบมัธยมปลาย เสียก่อน โดยไม่ประสงค์แจ้งความและกล่าวหาไม่ว่ากรณีใดๆ ในการบันทึกถ้อยคำนี้ นายคล่อง เยาว์ดำ ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง เป็นผู้บันทึกและได้อ่านบันทึกให้ผู้ปกครองน.ส.สาลินี แก้วเกศ และญาติของนายอุดม ดำเกิด ฟังจนจบโดยมีพยาน และผู้รับรอง

เริ่มแรกพ่อแม่ของน.ส.สาลินี อบต. ผู้ใหญ่บ้านจากพัทลุงได้มาตามนางสาวสาลินีที่บ้านของผู้ใหญ่คล่อง ผู้ใหญ่ถามว่าเอาเรื่องไหร้าง (เอาความหรือไม่) เขาบอกว่าไม่เอาอะไร บอกแค่ว่าจะเอาลูกกลับไปเรียนหนังสือ ผู้ใหญ่ถามว่าแล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าเดิน (คุณ) พูดจริง ไม่เอาเด็กชายไปติดทราย(ตาราง) เขาบอกว่าพากันใจดี กำนันตำบลละมอมาด้วย(ตำบลละมอ มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลนาหมื่นศรี) กำนันยืนยันว่าเขาไม่เอาเรื่องอะไรแน่

หลังจากนั้นผู้ใหญ่ได้ให้ผู้ช่วยสมเพียรไปตามนางคล้อย ดำเกิด ย่าของนายอุดมมาคุยกัน แล้วก็ให้พานางสาวสาลินีมาด้วย ส่วนนายอุดมนั้นไม่มา ผู้ใหญ่ได้หุงข้าวให้ทุกคนที่มากิน ส่วนผู้ช่วยหนูเพียรทำหน้าที่บันทึกว่าขอเอาตัวเด็กหญิงกลับไปเรียนหนังสือให้จบก่อน ไม่เอาเรื่องไหร ผู้ใหญ่ได้เรียกนางสาวสาลินีมาบอกว่า พ่อแม่จะพากลับไม่ได้ตบตีหรือดุด่า แค่อยากให้เรียนหนังสือให้จบก่อน เรื่องอื่นนั้นค่อยว่ากันทีหลัง นางสาวสาลินีร้องไห้ และยอมกลับพร้อมพ่อแม่ เรื่องจึงยุติ

บทวิเคราะห์

สาเหตุ

- ความรักของวัยรุ่น ที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ว่าเลือกที่จะเรียนหนังสือหรือว่ามีครอบครัว สำหรับเรื่องนี้พ่อแม่ของฝ่ายหญิงเลือกที่จะให้ลูกได้เรียนหนังสือก่อน

วิธีการจัดการ

- ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงได้มาตามเด็กที่บ้านของผู้ใหญ่ เจระตกลงว่าจะเอาเด็กผู้หญิงกลับไปเพื่อไปเรียนต่อ
- ผู้ใหญ่ฝ่ายชายเระจตกลงว่าถ้าเอาตัวเด็กหญิงกลับ จะไม่เอาเรื่องกับเด็กชายให้ต้องติดคุก
- ทั้งสองฝ่ายตกลงตามที่เระจาจึงลงบันทึกไว้เป็นหลักฐาน โดยผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายเซ็นรับทราบ

ผลการจัดการ

- เด็กหญิงยอมกลับบ้านพร้อมกับพ่อแม่ ส่วนพ่อแม่ฝ่ายหญิงก็ไม่เอาเรื่องฝ่ายชาย

บทเรียนจากเรื่อง

- ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 283 ทวิ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ระบุว่า “ ผู้ใดพาบุคคลอายุเกินสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเพื่อการอนาจาร แม้ผู้นั้นจะยินยอมก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” เรื่องนี้โชคดีที่พ่อแม่ของฝ่ายหญิงไม่เอาเรื่องกับเด็กชาย เพราะถ้าเกิดแจ้งความขึ้นมา เด็กชายอาจต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

เรื่องปาหิ่น โดยนายสุนทร คงประสม ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2551 เวลา 12.30 น. นางปรีดา คงจันทร์ อายุ 37 ปี อยู่บ้านเลขที่ 53 หมู่ที่ 4 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง พร้อมด้วยนายวัฒนพงษ์ คงอินทร์ มาแจ้งว่านายถิรวัฒน์ ขำเกลี้ยง อายุ 17 ปี อยู่บ้านเลขที่ 152 หมู่ที่ 4 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอ นาโยง จังหวัดตรัง เป็นผู้ข่มขืนไปยังบ้านของนางปรีดาได้รับความเสียหาย เนื่องจาก นายถิรวัฒน์ไม่พอใจครอบครัวของนางปรีดามาก่อนและต้องการแก้แค้น เรื่องที่นายวัฒนพงษ์ได้จับ ภรรยาของเขา(นายถิรวัฒน์)เสียชีวิต แต่เรื่องก็จบไปแล้ว มีการชดเชยค่าเสียหายเรียบร้อยแล้วเช่นกัน แต่นายถิรวัฒน์ยังไม่หายโกรธและแค้นครอบครัวนี้มาก

นางปรีดาได้นำเรื่องนี้มาปรึกษากับคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี และได้เรียกค่าเสียหายจากนายถิรวัฒน์เป็นเงิน 80,000 บาท แต่หลังจากที่ได้ไกล่เกลี่ยกันนานหลายชั่วโมงนางปรีดาก็ใจเย็นลง ส่วนฝ่ายนายถิรวัฒน์บอกว่าจะยอมชดเชยค่าเสียหายให้เป็นเงิน 5,000 บาท แต่นางปรีดาบอกว่าไม่ต้องก็ได้ เพราะตอนที่ตนเรียกเงินไปตอนแรกนั้นก็เพราะโกรธที่นายถิรวัฒน์ทำแบบนั้น แต่เมื่อตอนนี้นายถิรวัฒน์สำนึกผิดแล้ว ตนก็ไม่ต้องการเรียกร้องอะไร ขอเพียงให้นายถิรวัฒน์กับลูกชายของตนเข้าใจกันและจับมือคืนดีกันเสีย

บทวิเคราะห์

สาเหตุ

- นายถิรวัฒน์เอาหินไปปาบ้านของนางปรีดา เนื่องจากโกรธแค้นที่ลูกชายของนางปรีดาจับภรรยาของตนเสียชีวิต

วิธีการจัดการ

- ผู้เสียหายมาปรึกษากับคณะกรรมการศูนย์ฯ และเรียกร้องค่าเสียหาย 80,000 บาท
- กรรมการศูนย์ฯได้พูดคุยทำความเข้าใจกับนางปรีดา จนนางปรีดาใจเย็นลง

ผลการจัดการ

- นายถิรวัฒน์บอกว่าจะยอมชดเชยค่าเสียหายให้เป็นเงิน 5,000 บาท แต่นางปรีดาบอกว่าไม่ต้องก็ได้ เพราะตอนที่ตนเรียกเงินไปตอนแรกนั้นก็เพราะโกรธที่นายถิรวัฒน์ทำ

แบบนี้ แต่เมื่อตอนนี้นายอิรวดีนั้นเสียแล้ว ตนก็ไม่ต้องการเรียกร้องอะไร ขอเพียงให้นายอิรวดีกับลูกชายของตนเข้าใจกันและจับมือคืนดีกันเสีย

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นปัญหาของเด็กคนหนึ่งที่ต้องสูญเสียแม่ไปโดยไม่คาดคิดจากอุบัติเหตุ และเมื่อรู้ว่าใครเป็นคนที่ทำให้แม่ของตนเสียชีวิตก็เกิดความโกรธแค้น และต้องการที่จะแก้แค้น แม้ว่าวิธีการแก้แค้นจะไม่ถูกต้องก็ตาม ด้วยความอ่อนด้อยทั้งอายุและประสบการณ์การใช้ชีวิต ทำให้ไม่สามารถไตร่ตรองก่อนทำได้ โชคดีที่ผู้เสียหายได้นำเรื่องมาปรึกษากับคณะกรรมการศูนย์ฯ เพื่อให้เป็นคนกลางในการเจรจา ทำให้สถานการณ์คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น รวมถึงมีความเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย จากที่เคยคิดว่าจะเอาเรื่อง ก็แปรเปลี่ยนเป็นการให้อภัย

3. ปัญหาสัตว์เลี้ยว

จากข้อมูลที่เก็บได้ทั้งหมด 61 เรื่อง มีจำนวน 9 เรื่องที่เป็นปัญหาสัตว์เลี้ยว ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมากเป็นอันดับสามรองจากปัญหาเรื่องที่ดินและปัญหาเยาวชน สัตว์เลี้ยวในที่นี้หมายถึงวัว ที่มีทั้งวัวกินยาง วัวกินแตงโม และวัวขี้ไต้ถุนบ้านของคนอื่น เหล่านี้ล้วนเป็นที่มาของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

สาเหตุที่ปัญหานี้เกิดขึ้นมากและบ่อยครั้ง เป็นผลมาจากพื้นที่ในการเลี้ยงวัวมีน้อยลง ที่นาได้แปลงสภาพเป็นสวนยางไปหมดแล้ว และปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ก็เป็นผลพวงมาจากการล้มยางแล้วปลูกใหม่ ยางขนาดเล็กจึงเป็นสิ่งล่อตาล่อใจแก่เจ้าวัวทั้งหลาย และเจ้าของสวนยางบางรายก็ไม่ได้ทำรั้ว หรือแม้ทำแล้วในบางครั้งวัวก็สามารถหลุดลอดเข้าไปกินได้ โดยเฉพาะลูกวัวที่ยังไม่ได้ล่อม วัวที่เข้าไปกินยางส่วนมากจึงเป็นวัวฝูงที่เลี้ยงแบบปล่อย เจ้าของวัวดูแลไม่ทัน

สำหรับเรื่องวัวกินยางการชดเชยค่าเสียหายขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของทุกฝ่าย มีบางเรื่องที่เจ้าของสวนยางเรียกค่าเสียหายมากเกินไป คนกลางที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยก็จะเจรจาให้อยู่ในราคาที่เจ้าของวัวสามารถจ่ายได้ เป็นที่พอใจและรับได้ทั้งสองฝ่าย

3.1 ตัวอย่างการจัดการปัญหาเรื่องสัตว์เลี้ยว

เรื่องวัวกินยาง โดยนายคล่อง เยาว์ดำ ทีมวิจัยตำบลวังคีรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2549 ด้วยมีนายเคลื่อน เยาว์ดำ อยู่บ้านเลขที่ 70/1 ม.1 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง มาแจ้งผู้ใหญ่หลายครั้งแล้วว่า ตนไปที่สวนยางพอไปถึงเห็นว่าวัวกินยางอยู่ทุกครั้ง แต่จับวัวไม่ได้สักที เพราะเป็นวัวปล่อยทุ่ง แต่พอนายเคลื่อนไปตามเจ้าของวัวก็ไม่มีใครยอมรับเป็นเจ้าของวัว นายเคลื่อนเลยฝากบอกกันต่อๆไปว่าถ้าเห็นวัวใครยังเข้าไปกินยางของตนเองอีกจะฟันให้ตาย

อยู่มาไม่กี่วันนายเคลื่อนไปที่สวนก็เจอวัวกินยางอีก ทั้งยังวัวหลายตัว นายเคลื่อนเลยวิ่งไล่ แต่ไม่ทันจึงเอาพร้าคว้าง เลยถูกลูกวัว แต่วัวก็ไม่ตายแล้วก็วิ่งหนีพันไป นายเคลื่อนกลับบ้าน

มาแจ้งกับผู้ใหญ่ไว้ว่า ไม่ทราบว่ามีใครกินยาง แต่นายเคลื่อนขว้างเข้ากับพราฎุทฐาแล้ว แจ้งว่าถ้าใครมาบอกกับผู้ใหญ่ว่าวัวถูกฟัน ให้ผู้ใหญ่ออกว่านายเคลื่อนเป็นผู้ขว้างเอง

เย็นวันนั้นนายฉลอง เยาว์ดำ ราษฎรหมู่ที่ 8 ตำบลนาหมื่นศรี มาแจ้งว่าไม่ทราบใครฟันวัวของเขา ผมบอกว่านายเคลื่อน เยาว์ดำเป็นผู้ทำ และบอกว่าผมจะพานายเคลื่อนมาคุยเอง หลังจากนั้นผมพานายเคลื่อนไปที่บ้านของนายฉลอง คุยกันที่บ้านของนายเจริญพร เยาว์ดำ ลูกของนายฉลอง ผมถามนายฉลองว่าจะเอาค่าวัวเท่าไร นายฉลองบอกว่าไม่เอาเพราะวัวกินยางจริง นายเจริญพรบอกว่าเราเป็นญาติกัน ผมบอกว่าเป็นญาติก็ไม่ว่าแต่ต้องเอาค่าวัว แต่นายฉลองก็ยังบอกว่าไม่เอา ทั้งสองฝ่ายคุยกันแล้วยอมความกันโดยดีผมเลยเขียนบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ตอนที่ไปหานายฉลองที่บ้านนายเคลื่อนได้เตรียมเงินไปด้วย 10,000 บาท แต่ปรากฏว่านายฉลองไม่ได้เรียกค่าเสียหายสักบาทเพราะเห็นว่าเป็นญาติกัน หลังเหตุการณ์นั้นทั้งคู่ก็ดีขึ้นเหมือนเดิม ส่วนวัวของนายฉลองก็ปล่อยตามปกติ แต่ไม่มีปัญหาเพราะว่ายางใหญ่แล้ว ส่วนลูกวัวตัวนั้นนายฉลองได้ขายในราคา 6,000 บาท เพื่อทำเนือขายเพราะว่าเสียเส้นแล้ว ปล่อยไว้ก็คงพิการ

บทวิเคราะห์

สาเหตุ

- วัวหลายตัว เลี้ยงแบบปล่อยทุ่ง เจ้าของดูแลไม่ทัน
- ยางยังเล็ก และสันนิษฐานว่าคงไม่มีรั้ว
- พื้นที่ในการเลี้ยงวัวมีน้อยลง

วิธีการจัดการ

- เจ้าของสวนมาแจ้งผู้ใหญ่ว่ามีวัวมากินยางของตนหลายครั้ง
- ครั่งล่าสุตพยายามวิ่งไล่วัว แต่ไม่ทัน จึงเอาพร้าขว้าง
- พร้าขว้างถูกลูกวัวบาดเจ็บ เจ้าของสวนจึงมาแจ้งกับผู้ใหญ่ว่าตนเป็นคนทำ
- เจ้าของวัวมาแจ้งผู้ใหญ่ว่าลูกวัวของตนได้รับบาดเจ็บ
- ผู้ใหญ่แจ้งว่าวัวไปกินยางเขา เขาเลยเอาพร้าขว้างไล่
- นัดเจรจาคู่กรณีทั้งสองฝ่าย

ผลการจัดการ

- คู่กรณีไม่เอาความกัน เพราะเห็นแก่ความเป็นญาติ

บทเรียนจากเรื่อง

- จากเรื่องนี้จะเห็นว่าปัญหาสามารถยุติลงได้ด้วยความเป็นญาติ แม้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจะหนักหนาเอาการ หากผู้เสียหายทั้งสองฝ่ายต่างไม่ยอมกัน แต่นี่ก็กลับกลายเป็นว่าความเป็นญาติของคู่กรณีทำให้สามารถพูดคุยและตกลงกันง่าย จากเรื่องใหญ่

กลายเป็นเรื่องเล็ก จากที่เคยโกรธเคืองเป็นการให้อภัย ความเป็นญาติเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การจัดการปัญหาในชุมชนสำเร็จได้โดยง่าย

เรื่องวัวกินแตงโม โดยนายสุจิน คงนาง ประธานศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อต้นเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 วัวของนายแดง (นามสมมติ) บ้านอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลนาหมื่นศรี ประมาณสิบกว่าตัวซึ่งเลี้ยงแบบปล่อยทุ่งได้เข้าไปกินแตงโมของนายขาว (นามสมมติ) ได้รับความเสียหาย ในเวลาสี่โมงเย็น ซึ่งตอนนั้นนายขาวไม่อยู่พอดี ปกตินายขาวจะอยู่ที่สวนตลอด แต่วันนั้นไม่อยู่

วัวได้เข้ามากินทั้งฝูงแต่นายขาวจับล่ามได้ไว้เพียงตัวเดียว นายขาวได้มาหากลั่น กำนันถามว่ารู้หรือไม่ว่าเป็นวัวใคร นายขาวบอกว่ารู้ หลังจากนั้นก็ได้ตามเจ้าของวัวมาคุยกันที่เกิดเหตุ กำนันถามนายขาวว่าจะให้เจ้าของวัวชดใช้เป็นปุ๋ยหรือว่าจะเอาเงิน นายขาวบอกว่าตนไม่เอาอะไร แต่ถ้าเป็นไปให้ได้ให้เอาเงินที่จะจ่ายเป็นค่าเสียหายให้ตนไปซื้อเชือกมาล่ามวัวไว้ดีกว่า เพราะจะได้ไม่ไปกินของใครอีก

เพราะก่อนหน้านี้เคยมีวัวของเจ้าอื่นมากินแตงโมของนายขาวแล้วเช่นกัน แต่มีคนมาเห็นแล้วไล่ไปให้ คราวนี้เมื่อนายขาวได้บอกกับนายแดง นายแดงก็รับปากว่าจะไม่ปล่อยให้วัวของตนเข้ามากินแตงโมของนายขาวอีก ส่วนกำนันก็บอกว่าต่อไปหากวัวของนายแดงเข้ามากินแตงโมของนายขาวอีก จะต้องชดใช้ค่าเสียหายให้โดยที่ไม่มีข้ออ้างใดๆ นายแดงก็ยอมรับข้อเสนอ

บทวิเคราะห์

สาเหตุ

- วัวหลายตัว เลี้ยงแบบปล่อย เจ้าของดูแลไม่ทัน
- พื้นที่ในการเลี้ยงวัวมีน้อยลง ที่นาแปลงไปเป็นสวนยางหรือพื้นที่การทำเกษตรอื่น

วิธีการจัดการ

- เจ้าของสวนจับวัวล่ามไว้
- จากนั้นมาแจ้งกำนันเพื่อบอกเล่าเหตุการณ์
- กำนันตามเจ้าของวัวมาพูดคุยกันที่เกิดเหตุ
- กำนันเป็นคนกลางในการเจรจาเรียกร้องค่าเสียหายให้ตามเหมาะสม

ผลการจัดการ

- เจ้าของสวนไม่ต้องการค่าเสียหาย แต่บอกว่าถ้าเป็นไปให้ได้ให้เอาเงินที่จะจ่ายเป็นค่าเสียหายให้ตนไปซื้อเชือกมาล่ามวัวไว้ดีกว่า เพราะจะได้ไม่ไปกินของใครอีก
- กำนันบอกว่าต่อไปหากวัวของนายแดงเข้ามากินแตงโมของนายขาวอีก จะต้องชดใช้ค่าเสียหายให้โดยที่ไม่มีข้ออ้างใดๆ นายแดงก็ยอมรับข้อเสนอ

บทเรียนจากเรื่อง

- การกระทำของเจ้าของสวนในเรื่องนี้ไม่รู้ว่าเป็นเพราะความใจเย็นหรือว่าเอือมระอากับปัญหาที่ว้าวเข้ามากินพืชผลของตนเองบ่อยครั้งกันแน่ จึงเสนอทางออกของปัญหาไปอย่างนั้น แต่ก็เป็นการดี อย่างน้อยก็ทำให้เห็นอีกมุมหนึ่งของการจัดการปัญหาในชุมชน ที่ไม่ได้จบลงด้วยการชดใช้ค่าเสียหายเสมอไป เพราะนั่นดูเหมือนการตั้งรับมากกว่าที่จะคิดหาทางป้องกัน สำหรับในเรื่องนี้เจ้าของสวนทำให้เจ้าของว้าวรวมถึงผู้เกี่ยวข้องได้เรียนรู้ถึงการป้องกันปัญหาที่สำคัญมากกว่าการแก้ไขปัญหา เพราะหากเป็นอย่างนั้นปัญหาคงเกิดขึ้นซ้ำซาก และยากที่จะจัดการให้ลดน้อยลงหรือหมดไปได้

สรุปสภาพการจัดการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลนาหมื่นศรีจากข้อมูลทั้งหมด 61 เรื่อง แบ่งเป็นเรื่องที่สามารถจัดการให้จบภายในชุมชนได้ 44 เรื่อง คิดเป็น 72.13 % จัดการให้จบได้ที่โรงพักหรืออำเภอ 7 เรื่อง คิดเป็น 11.47 % มีเรื่องที่ไม่สามารถจัดการให้จบภายในชุมชนและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทั้งหมด 6 เรื่อง คิดเป็น 9.83 % และมีเรื่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการอีก 4 เรื่อง คิดเป็น 6.55 %

จะเห็นว่าเรื่องราวที่สามารถจัดการให้จบภายในชุมชนได้นั้นมีจำนวนมากเมื่อเทียบกับการจัดการด้วยวิธีอื่น เนื่องด้วยปัญหาที่เกิดขึ้นโดยส่วนใหญ่แล้วนั้นมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน รวมถึงการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนที่ต้องมีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นเป็นธรรมดาของคนหมู่มาก อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้มีความรุนแรงนัก ยังอยู่ในภาวะที่คณะกรรมการศูนย์จัดการได้ มีบ้างที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม อาทิ ปัญหาลักขโมย ปัญหาการผิดสัญญา เนื่องจากเป็นปัญหาที่เกิรกำลังความสามารถของศูนย์ที่จะจัดการได้ ไม่อีกทีก็เป็นความต้องการของคู่กรณีที่ปรารถนาจะเป็นความต่อนกัน

ศึกษาเปรียบเทียบคดีที่จบในชุมชนกับคดีในพื้นที่ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

จากข้อมูลเรื่องราวการจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เก็บได้ทั้งหมด 61 เรื่องนั้น มีเพียง 6 เรื่องที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนเรื่องราวที่สามารถจัดการให้จบลงภายในชุมชนได้ เนื่องด้วยไม่มีข้อมูลเรื่องราวที่เก็บได้ที่เกิดขึ้นในทำนองเดียวกันพอที่จะนำมาเปรียบเทียบให้เห็นข้อดีข้อเสียของการจัดการปัญหาในชุมชนกับการจัดการปัญหาโดยกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักได้ จึงขอยกเรื่องราวที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักมาวิเคราะห์เพื่อเป็นบทเรียน และเปรียบเทียบว่าหากเกิดเรื่องราวในทำนองนี้ขึ้นในชุมชนอีก ควรเลือกวิธีการใดที่จะเหมาะสมกว่าระหว่างการจัดการภายในชุมชนหรือการจัดการโดยกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

ปัญหาการผิดสัญญา

เรื่องยืมบ้าน โดย นายสนอง หนูวงศ์ หัวหน้าโครงการ

ประมาณเดือนพฤษภาคม 2535 นายจรีน คงหน่อ บ้านอยู่หมู่ที่ 7 ได้จ้างนายช่างมาสร้างบ้าน สร้างเสร็จค้างค่าแรงนายช่าง 20,000 บาท จึงได้ไปยืมเงินนางหนูเอื้อน 20,000 บาท เพื่อจ่ายค่าแรงคนงาน ตกลงทำสัญญากันในระยะ 1 ปี โดยใช้บ้านเป็นหลักค้ำประกัน เวลาล่วงมาประมาณ 3 ปี นายจรีนไม่ได้ไปชำระหนี้ดังกล่าว เจ้าหนี้ทวงแต่ลูกหนี้ไม่มีจะให้ ทั้งยังใช้วจาไม่สุภาพ นายจรีนติดการพนันมีก็ไม่ยอมจ่าย เจ้าหนี้เลยเอา เจ้าหนี้โกรธ ยื่นคำขาดหากไม่ยอมจ่ายภายใน 1 เดือน จะฟ้องร้องทันที นายจรีนพูดท้าทายให้ฟ้อง

ครบ 1 เดือนตามที่พูด นายจรีนยังไม่ยอมชำระเงิน นางหนูเอื้อนได้รวบรวมหลักฐานไว้พร้อมและให้โอกาสนายจรีนโดยปรึกษาให้คนมาช่วยเคลียร์ จึงได้มาหานายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้าน นายสนองได้ปรึกษากับนายจรีนให้ไปชำระหนี้ โดยไม่อย่าให้มีการฟ้องร้องเกิดขึ้น เนื่องจากจะทำให้ยุ่งยาก หลายขั้นตอน และต้องมีค่าใช้จ่าย แต่นายจรีนปฏิเสธบอกว่าไม่มีเงินที่จะชำระ ปลอบให้เจ้าหนี้ไปฟ้องเอา ถึงเวลาเจ้าหนี้ยื่นคำฟ้องศาล ศาลตัดสินให้นายจรีนชดใช้เงินที่กู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับเจ้าหนี้ นายจรีนไม่ยอมจ่ายตามศาลสั่ง เจ้าหนี้จึงร้องต่อศาล บังคับคดีขายทรัพย์สินทอดตลาดถึงเวลานัดขายทอดตลาด เจ้าของทรัพย์สินหรือลูกหนี้ไม่ไป ณ สถานที่ขายทอดตลาด นางหนูเอื้อนไปประมูลทรัพย์สินนั้นเองในราคา 17,000 บาท เป็นเพียงรายเดียวที่ยื่นซองประมูล ทรัพย์สินจึงตกเป็นของเจ้าหนี้ เมื่อทราบเรื่องเจ้าของทรัพย์สินนายจรีนโวยวายว่าเจ้าหนี้โกงเอาทรัพย์สิน โดยที่ตนไม่ยินยอม เจ้าหนี้บอกว่าหากยอมคืนเงินจะขายคืนให้ในราคา 120,000 บาท ลูกหนี้ไม่มีเงินซื้อคืน ทรัพย์สินจึงตกเป็นของเจ้าหนี้ในปัจจุบัน

ตอนนี้ นายจรีนไปอาศัยอยู่กับพี่เมีย หลังจากเสร็จสิ้นคดีผู้ใหญ่นองได้เข้าไปเคลียร์เจ้าหนี้ขอ 80,000 บาท เขา (นายจรีน) ก็ไม่ยอม ทุกวันนี้โกรธกันอยู่

บทวิเคราะห์

เรื่องนี้บานปลายถึงขั้นฟ้องร้องและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักอย่างเต็มรูปแบบ เป็นเหตุให้คู่กรณีต้องสูญเสียเงินทอง เสียเวลา เสียความรู้สึก ตลอดจนสูญเสียความสัมพันธ์ที่เคยมีต่อกัน แม้ว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นเรื่องที่ตกลงกันได้และสามารถจัดการให้จบลงภายในชุมชนก็ตาม แต่ทั้งสองกลับเลือกที่จะนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก แม้ผู้ใหญ่นองจะพยายามชี้แจงถึงผลเสียที่จะตามมาหากทำเช่นนั้น แต่ดูเหมือนว่าคำทัดทานจะไม่เป็นผล นายจรีนเป็นคนผิดที่ไม่รักษาสัญญา และพูดจาไม่สุภาพ ทั้งยังไม่มีเงินเพราะติดการพนัน ส่วนนางหนูเอื้อนก็โกรธเคืองนายจรีนที่ผิดสัญญา และเมื่อมาทวงหนี้ ก็ท้าทายให้ฟ้องร้องเอา เป็นเหตุให้ความโกรธที่มีอยู่แต่เดิมเพิ่มเป็นทวีคูณ

เมื่อเรื่องเข้าสู่กระบวนการนายจรีนต้องเป็นฝ่ายชดใช้อย่างมีต้องสงสัย เนื่องจากเป็นคนผิดสัญญา แต่ผลเสียที่ตามมามีมากกว่านั้น เมื่อนายจรีนไม่ยอมจ่ายเงินหรือไม่มีเงินจ่ายให้นางหนูเอื้อนตามคำสั่งศาล นางหนูเอื้อนเจ้าหนี้ก็ร้องต่อศาลเพื่อให้บังคับคดีขายทรัพย์สินทอดตลาด และตนเองก็ได้เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น เนื่องจากเป็นเพียงรายเดียวที่ยื่นซองประมูล เมื่อเป็นเช่นนั้น

นายจรินทร์ก็โกรธเคืองนางหนูเอื้อนเป็นอย่างมาก กล่าวหาว่าโกงเอาทรัพย์สินของตน ส่วนเจ้าหนี้ยกยื่นข้อเสนอว่าหากอยากได้ทรัพย์สินคืน จะขายคืนให้ในราคา 120,000 บาท ลูกหนี้ไม่มีเงินซื้อคืน ทรัพย์สินจึงตกเป็นของเจ้าหนี้ยกในปัจจุบัน แม้ว่าหลังจากนั้นผู้ใหญ่สนองจะเข้าไปเจรจาต่อรองอีกครั้งจนเจ้าหนี้ยกลดราคาให้เหลือ 80,000 บาท แต่นายจรินทร์ก็ไม่ยอมและไม่มีเงินจ่าย เป็นเหตุให้โกรธเคืองกันอยู่จนถึงทุกวันนี้

จุดเปลี่ยนสำคัญของเรื่องนี้อาจเป็นเพราะนายจรินทร์ไม่รู้หรือคิดไม่ถึงว่าตนเองจะต้องสูญเสียถึงเพียงนี้ จึงไม่ได้ดำเนินการคัดค้านเรื่องนี้ตั้งแต่แรก ข้อกฎหมายกล่าวไว้ว่า “หากทรัพย์สินของจำเลยกำลังจะถูกนำออกขายทอดตลาดครั้งแรก หากจะให้มีการงดการขายทอดตลาด จำเลยต้องติดต่อกับโจทก์เพื่อขอประนีประนอมหนี้ และหากตกลงกันได้ ก็ให้โจทก์มาแถลงของงดการขายทอดตลาดต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีก่อนวันขายทอดตลาด”¹ และหากไม่ได้ดำเนินการในขั้นตอนนี้ก็ยังมีทางเลือกอื่นให้กับนายจรินทร์เพราะ “กฎหมายให้สิทธิผู้มีส่วนได้เสีย อาทิ โจทก์ จำเลย ผู้รับจำนอง ฯลฯ ให้สิทธิคัดค้านราคาได้ 1 ครั้ง ดังนั้นในการเข้าประมูลผู้ที่มีส่วนได้เสีย จึงควรมาดูแลการขาย เพื่อประโยชน์ในการให้ขายทอดตลาดในราคาที่ต้องการหรือสูงสุดในการชำระหนี้ให้แก่โจทก์”² ในวันที่ขายทอดตลาด นายจรินทร์ไม่ได้ไปเช่นกัน จึงไม่สามารถดูแลการขายได้ ทรัพย์สินจึงต้องตกเป็นของนางหนูเอื้อน ซึ่งเป็นผู้ที่ยื่นขอประมูลเพียงรายเดียวเท่านั้น

เหตุการณ์ในเรื่องนี้สะท้อนถึงความไม่รู้ของชาวบ้าน สำหรับนายจรินทร์นั้นไม่อาจทราบได้ว่าที่ไม่ไปดำเนินการคัดค้านเป็นไปเพราะความไม่รู้หรือไม่ได้ใส่ใจกันแน่ หากแต่การไม่ใส่ใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นกลับส่งผลเสียกับตัวเองและครอบครัว ทั้งเรื่องราวยังบานปลายและต้องสูญเสียทรัพย์สินไปเป็นจำนวนมาก ความสัมพันธ์ก็ไม่เหมือนเดิมและมีที่กล่าวว่าจะแย่ง เมื่อใดก็ตามที่คู่กรณีเลือกกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักเป็นหนทางในการจัดการปัญหา รูปแบบของความขัดแย้งนั้นก็จะเปลี่ยนตามไปด้วยเช่นกัน จากเรื่องราวความขัดแย้งในชุมชนธรรมดา เรื่องราวที่วาก็จะแปรเปลี่ยนเป็นคดีความ จากคู่กรณีที่มีความขัดแย้งต่อกันก็จะกลายเป็นโจทก์และจำเลย และจากที่เคยมีกันนั้น ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนจัดการปัญหา หน้าที่ที่วาก็จะมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา และทนายความ เข้ามาจัดการแทน โดยที่บุคคลดังกล่าวไม่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนและไม่รู้เรื่องราวอะไรในชุมชนเลย เพียงแต่ทำตามหน้าที่ และดำเนินการไปตามพยานหลักฐานที่มีเท่านั้น ความอะลุ่มอล่วย ความเห็นอกเห็นใจ หรือการรับฟังข้อเท็จจริงจากชุมชนจึงเกิดขึ้นน้อยสำหรับการดำเนินงานในลักษณะนี้ และเมื่อคดีสิ้นสุดแน่นอนว่าต้องมีฝ่ายแพ้และชนะอย่างชัดเจน คำว่าแพ้หรือชนะที่ศาลหยิบยื่นให้แก่คู่กรณีทั้งสองนอกจากจะเป็นผลตัดสินคดีแล้ว ยังเป็นเครื่องหมายตอกย้ำถึงความผิดที่ได้กระทำจนนำมาสู่ความพ่ายแพ้ ส่วนคนที่ชนะก็จะอึกเขิมและรู้สึกว่าการที่ตนเองได้กระทำไปนั้นถูกต้องที่สุดแล้ว

¹ ข้อมูลจาก www.Legal_Execution_Department กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

² ข้อมูลจาก www.Legal_Execution_Department กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

แม้ว่าในความเป็นจริงการวัดความถูกต้องจากการกระทำของผู้คน ไม่สามารถตัดสินได้จากพยานหลักฐานและผู้พิพากษาเพียงคนเดียวก็ตาม หากแต่นี่คือผลลัพธ์ที่ต้องยอมรับหากเลือกยุติธรรมกระแสหลักในการจัดการปัญหา

ในทางกลับกันหากคู่กรณีเลือกยุติธรรมชุมชนเป็นหนทางในการจัดการและยุติปัญหา แม้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้จะจัดการยากสักหน่อย เพราะลูกหนี้เป็นคนติดการพนันและไม่รักษาสัญญา แต่หากทั้งสองฝ่ายยินยอมพุดจาดกลงกันด้วยเหตุผล โดยมีคนกลางทำหน้าที่ในการเจรจา ปัญหาที่ว่าก็คงไม่ยากจนเกินความสามารถที่จะจัดการให้ยุติภายในชุมชนได้ เจ้าหนี้ก็ไม่ต้องเสียเงินในการว่าจ้างทนาย ส่วนลูกหนี้ก็ไม่ต้องเสียทรัพย์สินให้กับเจ้าหนี้หลังจากที่แพ้คดีแล้ว เพราะเงินเพียงสองหมื่นกับบ้านพร้อมที่ดินหนึ่งหลัง อย่างไรก็ตามก็ไม่เท่าและทดแทนกันไม่ได้ยู่ดี

เรื่องนี้เป็นบทเรียนให้กับทุกฝ่าย สำหรับลูกหนี้ได้เรียนรู้ว่าเสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่ายนั้นเป็นอย่างไร ยืมเงินมาสองหมื่น แต่ต้องเสียบ้านพร้อมที่ดินไปหนึ่งหลัง มันคุ้มค่ากันหรือไม่ ส่วนคนที่เป็นเจ้าหนี้แม้จะได้ประโยชน์มากกว่าเสีย หากแต่มีสิ่งหนึ่งที่ต้องสูญเสียไปอย่างถาวร คือ ความสัมพันธ์ที่เคยมีต่อกัน ทั้งนี้ไม่เฉพาะคู่กรณีเท่านั้น แต่อาจรวมถึงครอบครัวและญาติพี่น้องของทั้งสองด้วยเช่นกัน

เรื่องกู้ยืมเงิน โดย นายสมเจตน์ ศรีรัตน ทิมวิชัยตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2548 เรื่องมีอยู่ว่านาง ก (นามสมมุติ) บ้านอยู่หมู่ 8 ได้ยืมเงินนาง ข (นามสมมุติ) บ้านอยู่หมู่ 3 จำนวน 50,000 บาท โดยได้นำหลักทรัพย์คือ น.ส. 3 ก เป็นหลักค้ำประกัน และจะให้ดอกเบี้ยตามที่ตกลงกันได้ โดย น.ส. 3ก เป็นสวนยางพาราจำนวน 7 ไร่เศษ ทำสัญญา 1 ปี เมื่อครบกำหนดชำระจ่ายเงินคืนนาง ข ก็ได้ทวงถามทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย รวมทั้งหมดประมาณหนึ่งแสนบาท แต่นาง ก ไม่มีเงินจ่ายคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย จึงได้เกิดมีปากเสียงเกิดขึ้น นาง ข เจ้าของเงินได้ไปปรึกษากับนายอำเภอว่าจะทำอย่างไร ทางนายอำเภอได้เรียกนาง ก ไปพบ นาง ก ได้รับปากว่าจะรีบนำเงินไปคืนให้แก่นาง ข โดยเร็วที่สุด

เวลาผ่านไป 3 เดือนกว่า นาง ก ก็ยังไม่ได้จ่ายเงินให้กับนาง ข ทำให้นาง ข ไม่พอใจเลยคิดจะยึดที่แปลงนั้นเป็นของตนเอง จึงติดต่อกับทนายคนหนึ่งเพื่อจะฟ้องร้อง ส่วนสำเนาเอกสารต่าง ๆ ตนจะเป็นคนจัดการเอง โดยจ้างทนายเป็นเงินจำนวน 30,000 บาท แต่ทนายขอล่วงหน้าก่อน 20,000 บาท ส่วนที่เหลือ 10,000บาท จ่ายตอนดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว นาง ข ได้มอบเอกสารสิทธิ์ที่ดินน.ส.3 ก ให้กับทนายคนนั้นพร้อมด้วยเงินจำนวน 20,000 บาท ตามที่ตกลงไว้ นับตั้งแต่นั้นมาเรื่องก็ยังไม่คืบหน้า นาง ข จึงไปสอบถามกับทนายคนนั้น ทนายบอกว่าเรื่องยังอยู่ที่ศาล ศาลยังไม่ได้พิจารณา นี่ก็ระยะเวลาล่วงเลยเกือบ 2 ปีแล้ว เรื่องก็ยังไม่จบพอนาง ข ไปถามทนายคนนั้น อีกก็ได้คำตอบเหมือนเดิม คือ เรื่องยังอยู่ที่ศาล ศาลยังไม่ได้พิจารณา แต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม นาง ข ก็ยังคงวางใจทนายคนนี้

บทวิเคราะห์

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องนี้เป็นปัญหาที่สามารถจัดการให้ยุติภายในชุมชนได้ มีความคล้ายคลึงกับเรื่องแรก แม้เรื่องราวจะยังไม่จบ แต่เมื่อใดก็ตามที่ได้นำเรื่องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก คาดการณ์ว่าผลลัพธ์ที่ออกมาก็คงไม่แตกต่างกับเรื่องแรกมากนัก

แต่ไม่ว่าเรื่องนี้มีจุดจบเช่นไร ผลลัพธ์ที่ออกมาจะเหมือนกับเรื่องแรกหรือไม่ นั้นเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นตามกระบวนการขั้นตอนที่เป็นไป และไม่มีใครล่วงรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าได้ อย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญในเรื่องนี้อาจไม่ได้อยู่ที่รูปแบบของความขัดแย้งว่าเป็นอย่างไร หากแต่สำคัญอยู่ที่เรื่องนี้ได้เผยให้เห็นการเอาเปรียบชาวบ้าน การเอาเปรียบจากคนที่เป็นทนายความ เป็นเหตุผลสนับสนุนว่าเมื่อใดก็ตามที่เรื่องราวความขัดแย้งได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม คนที่ต้องสูญเสียและถูกเอาเปรียบไม่ได้มีเฉพาะคนที่เป็นฝ่ายกระทำผิดหรือจำเลยเท่านั้น หากแต่ฝ่ายโจทก์ที่ตามรูปการณ์แล้วน่าจะมีข้อได้เปรียบที่เหนือกว่าก็ถูกเอาเปรียบเช่นกัน คู่ต่อสู้ในชั้นศาลของจำเลยจึงไม่ได้มีเพียงโจทก์ คู่ต่อสู้ของโจทก์ก็ไม่ได้มีเพียงจำเลยเช่นกัน หากแต่ทั้งสองต้องต่อสู้กับความอยุติธรรม การถูกเอาเปรียบจากผู้ที่ไม่หวังดี หรือหากินกับความเดือดร้อนของชาวบ้านเช่นกัน ชัยชนะหรือความพ่ายแพ้ที่ได้มาจากระบวนการดังกล่าว จึงมีน้อยแฉ่งอยู่ คนที่ชนะคดีแม้จะได้ชื่อว่าเป็นผู้ชนะ หากแต่ชัยชนะที่ได้มากลับต้องแลกกับการสูญเสียเงินทอง หรือการถูกเอาเปรียบจากกระบวนการดังกล่าวไม่น้อยไปกว่าคนที่พ่ายแพ้คดีเลย ส่วนคนที่แพ้ นอกจากจะแพ้คดีต่อโจทก์แล้ว ยังพ่ายแพ้ต่อกระบวนการด้วยเช่นกัน บางคนแพ้ที่เงินไม่ถึง ไม่สามารถว่าจ้างทนายเก่งๆ ได้ บางคนแพ้ที่ไม่มีเงิน จึงต้องขอใช้ทนายอาสา บ้างก็แพ้ที่ไม่มีเงินประกันตัวจึงต้องไปซื้อหลักทรัพย์ แสนละหมื่นห้า เป็นต้น

เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่าชาวบ้านถูกเอาเปรียบ และการเป็นความยอมสูญเสียประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ไม่เฉพาะแต่คนที่กระทำผิดเท่านั้น หากแต่ฝ่ายโจทก์ที่เป็นผู้เสียหายก็ยอมเสียเปรียบเช่นกัน

เรื่องราวทั้งสองเกิดขึ้นในทำนองเดียวกัน แม้ว่าเรื่องที่สองจะยังไม่รู้จุดจบว่าจะลงเอยเช่นไร แต่ไม่ว่าจะจบอย่างไรก็ย่อมนำความสูญเสียมายังทั้งสองฝ่ายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นี่เป็นผลพวงที่จำเป็นอย่างยิ่งต้องยอมรับ หากตัดสินใจเลือกกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักเป็นหนทางในการยุติความขัดแย้งดังกล่าว

สำหรับเรื่องแรกฝ่ายโจทก์ได้รับชัยชนะเหนือจำเลย และดูเหมือนจะได้มากกว่าเสีย เมื่อเทียบกับจำเลย หากแต่การได้มาของโจทก์ก็นำมาซึ่งความโกรธเคืองที่ทวีความรุนแรงขึ้นของคนที่เป็นจำเลย (ลูกหนี้) แม้ว่าการได้มานั้นจะถูกกฎหมาย หากแต่ในทางกลับกันถ้ามองในมุมของเพื่อนบ้านหรือคนที่อาศัยในชุมชนเดียวกัน การกระทำความผิดก็ถือเป็นการเอาเปรียบเพื่อนบ้านที่ชอบธรรมที่สุด แม้การกระทำของจำเลยจะเป็นความผิด แต่การชดใช้ไม่ได้มีเพียงวิธีการเดียว ทั้งการผิดสัญญาที่ว่าก็ไม่ได้เป็นความผิดรุนแรงถึงชีวิต เคยมีคนกล่าวว่า “ศาลเป็นที่พึ่งสุดท้าย” กล่าว คือ ต้องพยายามจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างถึงที่สุดก่อน ถ้าไม่ได้จริง ๆ แล้วค่อยมาที่ศาล แม้ว่าเรื่องนี้จะ

สามารถจัดการให้จบในชุมชนได้ แต่ทั้งสองฝ่ายต่างไม่ยอมกัน และใช้อารมณ์ในการจัดการปัญหา นำมาซึ่งความสูญเสียแก่ทั้งสองฝ่าย ทั้งเงินทอง เวลา และความสัมพันธ์ ที่พานไปถึงครอบครัวและเครือญาติของทั้งคู่ด้วย

กรณีศึกษาทั้งสองเรื่องสามารถนำมาสร้างการเรียนรู้และเป็นบทเรียนให้กับคนในชุมชนได้ ว่าหากเกิดปัญหาในลักษณะนี้ ควรเลือกแนวทางการจัดการโดยชุมชนก่อน เมื่อถึงที่สุดแล้วจึงค่อยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเป็นทางเลือกสุดท้าย

2. ปัญหาทะเลาะวิวาท/ทำร้ายร่างกาย

เรื่องใช้ดาบฟัน โดย นายคล่อง เยาว์ดำ ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อต้นปี 2549 นายณรงค์ รอดถนน อายุ 23 ปี เป็นคนตำบลละมอ ได้มาแลหน้างาน(ดูหนังกลางแปลง) ที่ตลาดนาโยงและได้มีเรื่องกับนายประกิจ ทองแป้นอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน อยู่บ้านเลขที่ 28/3 หมู่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี สาเหตุมาจากเรื่องผู้หญิง เพราะทั้งสองคนชอบผู้หญิงคนเดียวกัน มาคราวนี้นายณรงค์เห็นว่ามึงงานที่ทางร้านประสิทธิ์เฟอร์นิเจอร์จัดขึ้น จึงต้องการมาแก้แค้นพกเอาดาบมาด้วย คิดว่างานนี้ต้องเจอกันแน่ถ้าพบตรงไหนก็จะฟันเลย แล้วทั้งสองก็ไปพบหน้ากันที่หน้าร้านจำเช่าคาราโอเกะ เมื่อได้เวลานายณรงค์จึงตามมาฟันเข้าที่กลางหลังนายประกิจทันที แต่โดนปลายดาบ เพื่อนนายประกิจได้พาไปโรงพยาบาล เย็บ 10 เข็ม แต่นายประกิจไม่แจ้งตำรวจ

รุ่งเช้าแม่นายประกิจได้มาบอกกระผมผู้ใหญ่คล่อง เยาว์ดำผู้ใหญ่หมู่ที่ 1 ของตำบลนาหมื่นศรีว่าลูกถูกฟัน ให้ผู้ใหญ่ตามพ่อฝ่ายโน้นมารับผิดชอบด้วย เนื่องจากตำบลละมออยู่ติดกับตำบลนาหมื่นศรี จึงได้ให้ญาติที่อยู่ละมอช่วยสืบให้ว่าเป็นลูกเต้าเหล่าใคร ปรากฏว่าเป็นญาติๆกันทั้งนั้น ไม่นานพ่อของนายณรงค์ก็มาหาพ่อของนายประกิจ แล้วก็รับผิด ทางฝ่ายนายประกิจเรียกค่าน้ำม้นยา 30,000 บาท พ่อของนายณรงค์บอกว่าไม่มีเงิน จึงคุยกัน แล้วขอต่อรองว่า 18,000 บาทได้หรือไม่ กระผมจึงแนะนำว่านั่นแหละ เด็กก็รับผิดให้จับมือดีกันดีไหม แม่นายประกิจบอกว่าอย่างไรก็ได้ และทางแม่และพ่อนายประกิจได้ปรึกษากันว่าจะเอาค่าเสียหายเท่าใด จึงตกลงว่าเอา 18,000 บาทตามที่เขาต่อรองได้ แต่พ่อของนายณรงค์ขอผิดผ่อนไปจ่ายในวันที่ 8 เมษายน 49 กระผมจึงได้ทำบันทึกข้อตกลงไว้เป็นหลักฐาน แล้วหลังจากนั้นก็จับมือคืนดี และเมื่อถึงวันนัดพ่อของนายณรงค์ก็จ่ายเงินให้ตามที่ตกลงกันไว้ เรื่องก็จบ

บทวิเคราะห์

เรื่องนี้สามารถจัดการให้จบภายในชุมชนได้ แม้ว่าการกระทำความผิดจะเข้าข่ายข้อหาทำร้ายร่างกายของผู้อื่นโดยเจตนา เป็นความผิดอาญาที่ยอมความไม่ได้ ถ้าเรื่องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมผู้ก่อเหตุ “มีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”¹ หากเป็นเช่นนั้นจริง คงสร้างความเสียใจให้กับ

¹ ข้อมูลจากประมวลกฎหมายอาญา หมวด 2 ความผิดต่อร่างกาย มาตรา 295

ครอบครัวและญาติพี่น้อง ตลอดจนความสัมพันธ์กับคู่กรณีอีกฝ่าย รวมทั้งเสียทรัพย์สินเงินทองในการดำเนินคดี ทั้งยังเป็นการเพิ่มคดีในชั้นศาล ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณของรัฐ รวมถึงกำลังคนด้วยเช่นกัน

จากเหตุการณ์ในเรื่องนี้จะเห็นว่าความเป็นญาติเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การจัดการปัญหายุติได้โดยง่าย และความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายก็มีแนวโน้มว่าจะยังคงเหมือนเดิม เพราะถือว่าเหตุดังกล่าวเป็นเรื่องของเด็กที่เกิดขึ้นตามวิสัยของวัยรุ่น เพียงผู้ปกครองของคนที่กระทำความผิดรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแค่นั้นก็น่าจะเพียงพอแล้ว ดีกว่าการไปต่อสู้อีกกันในชั้นศาลให้ยืดเยื้อ และต้องบาดหมางใจกันเปล่าๆ

จากกรณีศึกษาที่ยกมาทั้งหมดทำให้เห็นว่ายุติธรรมชุมชนกับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักนั้นมีความแตกต่างกันอยู่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะเรื่องความยืดหยุ่นที่ดูเหมือนว่ายุติธรรมชุมชนจะเข้าใจหัวใจจิตหัวใจของชาวบ้านมากกว่า เพราะเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนจัดการกันเอง ทำให้รู้สึกเสียใจของคนในชุมชนดีเช่นกัน ต่างกับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักที่มีผู้พิพากษาซึ่งเป็นคนที่ทำหน้าที่ตัดสินคดีความ หากแต่ไม่เคยรู้จักนิสัยใจคอของคนที่เกี่ยวข้องมาก่อน รับรู้เพียงผ่านเอกสารและพยานหลักฐานเท่านั้น ซึ่งแน่นอนว่าทุกอย่างอาจเป็นข้อเท็จจริงที่สามารถเป็นเท็จและจริงได้

ด้านล่าง คือ ตารางเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักกับกระบวนการยุติธรรมชุมชนในประเด็นต่างๆ

ตารางเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักกับกระบวนการยุติธรรมชุมชน¹

ยุติธรรมกระแสหลัก	ยุติธรรมชุมชน
1. มีพื้นฐานจากการใช้อำนาจของรัฐในการควบคุมเพื่อไม่ให้มีการทำผิดกฎเกณฑ์หรือกติกาที่กำหนดไว้เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม	1. มีพื้นฐานจากการสร้างพลังของคนในชุมชนที่ต้องการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้เกิดในชุมชนของตนจากความศรัทธา ความเชื่อมั่น การให้อภัย การยกย่องให้เกียรติและการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
2. มีกระบวนการในการอำนวยความสะดวกทางอาญาหรือความยุติธรรมตามกฎหมาย	2. มีกระบวนการในการอำนวยความสะดวกทางอาญาหรือความยุติธรรมทางสังคม
3. พื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยจะเน้นในหน่วยงานที่ตั้งของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่	3. การดำเนินกิจกรรมจะใช้พื้นที่ของชุมชนที่เกิดปัญหาอาชญากรรมหรือปัญหาที่เหตุเกิดเป็นพื้นที่รองรับในการแก้ปัญหาต่างๆ โดยให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน
4. ระเบียบ กฎเกณฑ์และกติกาในการดำเนินการจะเป็นการกำหนดโดยรัฐตามตัวบทกฎหมายหรือระเบียบวาระที่เกี่ยวข้อง	4. ระเบียบ กฎเกณฑ์และกติกาในการดำเนินการจะเป็นการกำหนดร่วมกันโดยประชาชนในชุมชนนั้นโดยคำนึงถึงความสอดคล้องตามประเพณี วัฒนธรรมและ

¹ ข้อมูลจากหนังสือ ยุติธรรมชุมชน : บทบาทการอำนวยความสะดวกยุติธรรมโดยชุมชนเพื่อชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

	ความรู้สึกรู้ถึงความเป็นธรรมร่วมกันของชุมชน
5. รูปแบบในการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาอาชญากรรมมีลักษณะเป็นการต่อสู้เพื่อเอาชนะระหว่างผู้กระทำผิดฝ่ายหนึ่งและรัฐอีกฝ่ายหนึ่งโดยมีผู้เสียหายเป็นตัวประกอบ	5. การแก้ปัญหาไม่เน้นการต่อสู้เพื่อแพ้ชนะ แต่จะเน้นการหาทางออกที่ทุกฝ่ายรับได้ โดยให้ความสำคัญกับผู้กระทำผิดและผู้เสียหายโดยมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
6. การอำนวยความสะดวกมีลักษณะเป็น“การดำเนินงานเชิงคดี”	6. การอำนวยความสะดวกเน้นที่ “การแก้ปัญหา”ที่เกิดขึ้น
7. การจัดองค์กรมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์แนวดิ่งและมีรูปแบบที่แน่นอน	7. การจัดองค์กรใช้ความสัมพันธ์ในลักษณะเครือข่ายในแนวราบ และมีรูปแบบที่มีความยืดหยุ่นสูง
8. มองความยุติธรรมเป็นประสบการณ์ส่วนบุคคลเฉพาะตัวผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมหรือความขัดแย้งในคดีหนึ่งๆ	8. มองความยุติธรรมเป็นประสบการณ์ร่วมของกลุ่มที่สามารถเข้าถึง เรียนรู้ และรับรู้ร่วมกันทั้งชุมชน

จากตารางดังกล่าวทำให้เห็นยุทธธรรมชุมชนมีความแตกต่างกับยุทธธรรมกระแสหลักอย่างไรก็ตามการดำเนินการตามแนวคิดเรื่องยุทธธรรมชุมชนนั้นมิได้มองโดยแยกส่วนจากระบบยุทธธรรมของรัฐโดยเด็ดขาด แต่เป็นมาตรการที่ผสมผสานระหว่างกระบวนการยุทธธรรมกระแสหลัก กล่าวคือ“**ยุทธธรรมชุมชน**” มิใช่เป็นการล้มล้างหรือล้มเลิก “**ยุทธธรรมกระแสหลัก**” แต่จะเป็นมาตรการหรือกลยุทธ์ในการเข้าไปเสริมกระบวนการยุทธธรรมกระแสหลักให้มีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการอำนวยความสะดวกอย่างแท้จริง

โดยเฉพาะในห้วงเวลาที่ ณ ตอนนั้ระบบยุทธธรรมของรัฐกำลังถึงทางตัน คิดว่ายุทธธรรมชุมชนน่าจะเป็นหนทางที่ทำให้ชาวบ้านหรือชนชั้นที่ถูกเรียกว่า “รากหญ้า” มีโอกาสเข้าถึงความยุติธรรมได้มากขึ้น และคำว่า “ยุติธรรม” นี้อาจไม่ได้ยิ่งใหญ่ถึงขั้นเมื่อถูกเอารัดเอาเปรียบแล้วสามารถต่อสู้คดีในชั้นศาลกับผู้ที่มีอิทธิพลหรือว่าหน่วยงานของรัฐแล้วได้รับชัยชนะ เพราะมันดูเหมือนไม่ใช่เป้าหมายหรือแนวทางที่ชาวบ้านอย่างพวกเราที่เชื่อในกระบวนการยุติธรรมชุมชนนิยมชมชอบและต้องการนัก ความคาดหวังของพวกเราคือ เราเพียงต้องการมีความรู้มากพอที่จะไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และมีความสามารถเพียงพอที่จะป้องกันสิทธิของตนเองยามที่ถูกคนอื่นมาละเมิดได้ แต่ถามว่าชุมชนสามารถทำให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเพียงลำพังได้หรือไม่ คงเป็นไปได้ยากหากไม่ได้รับโอกาสและการหนุนเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและถูกทิศทาง

จากตารางและข้อความข้างต้นที่กล่าวไว้ว่า “**ยุทธธรรมชุมชน**” มิใช่เป็นการล้มล้างหรือล้มเลิก “**ยุทธธรรมกระแสหลัก**” แต่จะเป็นมาตรการหรือกลยุทธ์ในการเข้าไปเสริมกระบวนการยุทธธรรมกระแสหลักให้มีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการอำนวยความสะดวกอย่างแท้จริง” ถ้าทั้งสองส่วนนี้สามารถบูรณาการการทำงานอย่างที่ว่าได้จริง ผลประโยชน์ทั้งหมดทั้งมวลคงตกแก่ประชาชน ทั้งนี้อาจไม่เฉพาะชนที่ได้ชื่อว่ารากหญ้าเท่านั้น แต่อาจหมายรวมถึงชนทุกชั้นในประเทศไทย และนี่อาจเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงระบบยุติธรรมในสังคมไทย แม้ว่าจะเป็นเพียงจุดเล็กๆและต้องใช้เวลานานถึงร้อยปีก็ตาม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานของรัฐ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของโครงการ คือ เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน ซึ่งรวมถึง คณะกรรมการศูนย์ฯ ที่เป็นทีมวิจัยและชุมชนที่หมายถึงชาวบ้าน สองคือผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ หน่วยงานในพื้นที่ อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี สถานศึกษา รวมถึงกลุ่มต่างๆในชุมชน เช่น อสม. อบพร. ฯลฯ และสาม คือ หน่วยงานของรัฐ ได้แก่ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง สำนักงานยุติธรรมจังหวัดตรัง ฯลฯ วิธีการที่จะสร้างการเรียนรู้ให้กับส่วนต่างๆนั้นแตกต่างกันออกไป ดังนี้

2.1 ชุมชน

➤ วิธีการสร้างการเรียนรู้ให้กับทีมวิจัย

สิ่งที่ทีมวิจัยต้องเรียนรู้ คือ วิธีการที่จะทำให้ศูนย์ฯเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งการที่ศูนย์ฯจะเข้มแข็งและยั่งยืนได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ อาทิ ทีมวิจัยต้องมีความรู้ความสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง โดยเชื่อว่าทีมวิจัยจะเก่งขึ้นได้ด้วยการเรียนรู้จากเรื่องราวความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน หรือจากประสบการณ์การจัดการปัญหาความขัดแย้งที่มีอยู่ในตัวผู้นำทุกคนอยู่แล้ว และเพิ่มเติมหรือเสริมความรู้ภายนอกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม อาทิ ข้อกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวความขัดแย้งนั้น การอบรมประชุมสัมมนาไม่น่าจะใช้วิธีการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้แต่เป็นเพียงการรับรู้มากกว่า ความรู้ที่ได้มาจึงไม่ค่อยได้นำมาใช้ในชีวิตจริงเพราะเป็นความรู้ที่เอามาจากตำรา หลังจากอบรมไม่นานก็มักลืมจากความเชื่อดังกล่าวจึงได้เอากะบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาใช้ในการดึงความรู้ที่ออกมาเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน สิ่งที่ทีมวิจัยได้เรียนรู้สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

- **ประเด็นแรกเรียนรู้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น** ได้แก่ การตั้งปัญหา การทำความเข้าใจโจทย์ การเตรียมความพร้อม การจัดเวทีชี้แจงชาวบ้าน การวางแผนเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ผ่านการจัดเวทีในชุมชน สิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ คือ ทีมวิจัยได้พัฒนาทักษะทางด้านต่างๆได้แก่ การเขียน การพูด การฟัง และการคิดวิเคราะห์
- **ประเด็นที่สองเรียนรู้การทำงานเป็นทีม** การแบ่งบทบาทตามความเหมาะสมผ่านการบริหารจัดการโครงการ ได้แก่ การประสานงาน การบริหารจัดการงบประมาณ และการบันทึกกิจกรรม และในส่วนของจัดการปัญหาความขัดแย้ง ที่เรียนรู้ว่าแต่ละปัญหามีวิธีการจัดการอย่างไร เรื่องไหนที่สามารถจัดการได้คนเดียวเรื่องไหนที่ต้องจัดการเป็นทีม
- **ประเด็นที่สามเรียนรู้จากข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เก็บได้** ได้แก่ สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา วิธีการจัดการปัญหาความขัดแย้งจากข้อมูล การป้องกัน

ปัญหา และการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ แนวทางการป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก

จากการเรียนรู้ใน 3 ประเด็นหลักดังกล่าวทำให้ทีมวิจัยค้นพบวิธีการที่จะทำให้ศูนย์ฯ เข้มแข็งและมีความยั่งยืน ดังนี้

สิ่งที่ทีมวิจัยได้เรียนรู้ นอกจากในส่วนของกระบวนการเก็บข้อมูลแล้ว ยังมีเรื่องของการวางแผนการทำงาน ที่ไม่ว่าจะกิจกรรมใดๆ ต้องมีการวางแผนก่อนทุกครั้ง แล้วก็ลงมือทำตามแผนที่วางไว้ และเมื่อทำเสร็จก็มานั่งสรุปกันว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร อันไหนดีอันไหนต้องปรับปรุง นี่เป็นสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่นอกเหนือจากกระบวนการเก็บข้อมูล ที่คิดว่าจะติดอยู่ในตัวของนักทีมวิจัยที่ไม่ว่าจะทำกิจกรรมใดๆ ที่ต้องมีการวางแผน ลงมือทำ แล้วก็สรุป ส่วนกระบวนการเก็บข้อมูลนั้นเป็นเครื่องมือที่ใช้สร้างการเรียนรู้ให้กับทีมวิจัย คิดว่าเมื่อใดที่ทีมวิจัยมีความรู้ที่ติดอยู่ในตัวคนแล้วก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมาเก็บข้อมูลย้อนหลังแล้วก็นั่งวิเคราะห์กันอีก แต่ทีมวิจัยสามารถเก็บบันทึกข้อมูลของตัวเองให้เป็นปัจจุบันรวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องราวต่างๆ ได้เอง เพราะเข้าใจในกระบวนการเก็บข้อมูลอย่างดีแล้ว และหากมีการบันทึกข้อมูลเรื่องราวไว้เป็นปัจจุบันและต่อเนื่องก็จะสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นฐานข้อมูลเชิงเปรียบเทียบเรื่องราวที่เกิดขึ้นในแต่ละเดือนหรือปีได้ การบันทึกข้อมูลอย่างต่อเนื่องและการจัดทำฐานข้อมูลนี้เองที่จะเป็นตัวยืนยันกับชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้องได้ว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ มีการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม เห็นได้จริงและจับต้องได้

ในส่วนประเด็นที่สองเรื่องเรียนรู้การทำงานเป็นทีม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหารจัดการภายในศูนย์ฯ อาทิ คนที่ทำหน้าที่ประสานงานกับพี่เลี้ยงหรือติดต่อกับหน่วยงาน คนที่ทำหน้าที่ด้านการเงิน และคนที่ทำหน้าที่บันทึกรายละเอียดการทำกิจกรรม ระบบเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นผ่านการแบ่งบทบาทหน้าที่จากการทำโครงการ แต่เมื่อโครงการสิ้นสุดก็ใช้ว่าบทบาทหน้าที่เหล่านี้จะหมดวาระตามไปด้วย หากแต่ต้องดำเนินต่อไปตราบเท่าที่ศูนย์ฯ ยังคงมีอยู่ในชุมชน เพราะบทบาทหน้าที่ดังกล่าวเป็นเสมือนกลไกหนึ่งที่ทำให้ศูนย์ฯ ขับเคลื่อนไปได้ ไม่หยุดนิ่งแม้ว่าโครงการจะเสร็จสิ้นไปแล้วก็ตาม

ประเด็นที่สามการเรียนรู้จากข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เก็บได้ สิ่งที่ทีมวิจัยได้จากกระบวนการเก็บข้อมูล นอกจากการฝึกฝนทักษะในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นฟัง พูด อ่าน เขียนและการคิดวิเคราะห์แล้ว ทีมวิจัยยังได้เรียนรู้จากข้อมูลที่เก็บได้ด้วย ได้แก่ สภาพสังคม/ความเป็นอยู่ของผู้คน สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น กลวิธี/เทคนิคการจัดการปัญหา รวมถึงคุณสมบัติของผู้นำ การได้รับรู้ข้อมูลของชุมชนในอดีตทำให้ทีมวิจัยสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ว่าสังคมปัจจุบันแตกต่างจากอดีตอย่างไร ปัจจัยใดบ้างที่ทำให้เกิดความแตกต่างหรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และสิ่งใดบ้างที่สามารถเรียนรู้จากอดีตและนำมาปรับใช้กับปัจจุบันได้ หากทีมวิจัยสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาใช้ประโยชน์ โดยผ่านการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงก็จะทำให้เป็นคนารู้เท่าทันปัญหา รู้ทันโลกที่เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ สามารถรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้และรู้ว่าควรปรับตัวให้อยู่หรือเข้ากับโลกที่เป็นอยู่อย่างไร

จากสามประเด็นที่ได้กล่าวมาทั้งหมดล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและอยากให้เกิดขึ้นสำหรับทีมวิจัย เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ติดอยู่ในตัวคน เป็นความรู้ที่สามารถเข้าไปผสมผสานกับความรู้เดิมของทีมวิจัยที่เป็นผู้นำที่ทำหน้าที่ใกล้เคียงอยู่แล้ว เพียงแต่ทำให้ชัดเจนขึ้นจากที่เมื่อก่อนไม่เคยมีใครเอามาพูดถึง ไม่ค่อยมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่มีการมานั่งเล่าถึงประสบการณ์ของตัวเอง ไม่เคยได้ฟังประสบการณ์จากผู้นำท่านอื่น กระบวนการเหล่านี้ทำให้คนที่ทำหน้าที่ใกล้เคียงรับทราบของตัวและรู้ซึ่งคุณค่าของงานที่ตัวเองทำมากขึ้น ก่อเกิดเป็นความภาคภูมิใจและเป็นเหมือนกำลังใจในการทำงานต่อไป

นอกจากทีมวิจัยได้เรียนรู้ในประเด็นต่างๆที่กล่าวมาแล้ว สิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ คือ การเติมความรู้จากภายนอก เนื่องจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบันนั้นมีความสลับซับซ้อนมาก อาศัยเพียงความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนดูเหมือนจะไม่เพียงพอสำหรับทีมวิจัย จำเป็นต้องเพิ่มเติมความรู้ใหม่ๆอยู่ตลอดเวลาทั้งด้วยตนเอง และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านการวิเคราะห์เรื่องราวร่วมกันในเวที การจัดเวทีนำเสนอระดับตำบลและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายในระดับจังหวัด

➤ วิธีการสร้างการเรียนรู้ให้กับชาวบ้าน

ชาวบ้านเป็นกลุ่มที่ส่งรองจากทีมวิจัยที่ได้เรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบบอกต่อผ่านการจัดเวทีต่างๆที่จัดขึ้นในชุมชน หากแต่การเรียนรู้นั้นมีโอกาสไม่มากนัก เนื่องจากตำบลนาหมื่นศรี ไม่ได้จัดเวทีนำเสนอระดับหมู่บ้านเพราะมีการเลือกตั้งในช่วงนั้น เสร็จสิ้นจากการเลือกตั้งจึงมาจัดเวทีนำเสนอระดับตำบลเลย และในส่วนของเวทีระดับตำบลก็จัดในรูปแบบของเวทีเสวนาประเด็นเยาวชน แม้รูปแบบของเวทีจะไม่แตกต่างจากพื้นที่อื่นมากนัก หากแต่จุดประสงค์นั้นดูเหมือนจะมีมากกว่าเวทีนำเสนอระดับตำบล

จากรูปแบบของการจัดเวทีดังกล่าวที่มุ่งเน้นไปในเรื่องของการหาแนวทางเกี่ยวกับการจัดการปัญหาเยาวชน ทำให้การแลกเปลี่ยนในประเด็นปัญหาอื่นๆเกิดขึ้นน้อย การเรียนรู้ในส่วนนี้ก็ลดน้อยลงไปเช่นกัน อย่างไรก็ตามแม้เวทีนี้จะจัดขึ้นเพื่อหาแนวทางจัดการปัญหาเยาวชนในชุมชนเป็นหลัก หากแต่ถ้ามองแบบองค์รวมปัญหาเยาวชนก็ไม่ได้เกิดมาแบบไม่มีสาเหตุ ทุกปัญหาในชุมชนล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ปัญหาหนึ่งอาจจะเป็นสาเหตุของอีกปัญหาหนึ่ง หากแต่การแก้ปัญหาโดยการเริ่มต้นจากครอบครัวนั้นเป็นสิ่งที่ยากและต้องใช้เวลาเท่านั้นเอง

นอกจากการจัดเวทีแล้ว ยังมีการเชิญชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วมประชุมของศูนย์เพื่อประชาสัมพันธ์การทำงานของศูนย์ หากแต่วิธีการนี้ไม่ได้ผลนัก เนื่องจากมีชาวบ้านที่เข้าร่วมประชุมอย่างต่อเนื่องน้อย

2.2 ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผู้เกี่ยวข้องในที่นี้ หมายถึง กลุ่มคนที่ไม่ได้มีหน้าที่ในการจัดการปัญหาความขัดแย้งโดยตรงอย่าง กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ทั้งยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นกรรมการศูนย์และทีมวิจัย หากแต่ก็เป็นกลุ่มผู้นำในชุมชน ประกอบด้วย อสม. กลุ่มแม่บ้าน อปพร. เป็นต้น การสร้างการเรียนรู้ให้กับคนกลุ่มนี้ คือ การชวนเข้ามาร่วมเวทีประชุมประจำเดือนของศูนย์และกิจกรรมที่ศูนย์จัดขึ้น แม้จะไม่ต่อเนื่องทุกครั้ง แต่อย่างน้อยคนที่เข้าร่วมก็ได้รับรู้การทำงานของศูนย์ อาจจะช่วยให้เข้าใจ

ทีมกรรมการศูนย์ฯมากขึ้นว่าทำงานอะไรเพื่อชุมชนบ้าง ถือเป็นวิธีการประชาสัมพันธ์การทำงาน
ของศูนย์ฯได้ดีทางหนึ่ง

2.3 เจ้าหน้าที่รัฐ

หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับโครงการนี้ คือ หน่วยงานที่สังกัดในกระทรวงยุติธรรมซึ่ง
ได้แก่ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมคุมประพฤติ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง
สำนักงานยุติธรรมจังหวัดตรัง เรือนจำจังหวัดตรัง สถานพินิจฯ สำนักงานบังคับคดี กลุ่มที่สอง
หมายถึงหน่วยงานที่ไม่ได้สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรมแต่มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ
กระบวนการยุติธรรมได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้พิพากษา อัยการและนายความ นอกจากนี้ยังมี
หน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้แก่ อำเภอ เป็นต้น

การสร้างการเรียนรู้ให้กับเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ อาศัยการเชิญเข้ามาร่วมเวทีที่ทาง
ศูนย์ฯจัดขึ้น ได้แก่ เวทีนำเสนอระดับตำบล (เวทีเสวนาประเด็นเยาวชน) และเวทีประชุม
ประจำเดือนของศูนย์ฯ สำหรับตำบลนาหมื่นศรีมีจัดเวทีในพื้นที่น้อย โอกาสที่หน่วยงานต่างๆจะ
รับรู้งานในส่วนนี้จึงน้อยลงเช่นกัน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุมในพื้นที่บ่อยครั้งที่สุด
คือ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานคุมประพฤติตรัง (คุณโกเมน รอดโกมล) เนื่องด้วยนาหมื่นศรีเป็นพื้นที่
ที่เปิดศูนย์ฯโดยคุมประพฤติ เมื่อนาหมื่นศรีเป็นหนึ่งในสิบตำบลที่ถูกคัดเลือกให้ทำโครงการวิจัย
ร่วมกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ทางสำนักงานคุมประพฤติตรัง โดยเฉพาะคุณโกเมนจึงให้
ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมและทำกิจกรรมเกือบทุกครั้ง เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานในระดับ
จังหวัดเพียงคนเดียวที่ไม่ยึดติดกับเวลา สามารถลงพื้นที่ได้ในตอนเย็น แม้ว่าจะล่วงเลยเวลา
ราชการไปแล้ว นี่เป็นความคิดเห็นส่วนหนึ่งของคุณโกเมน ขณะเข้าร่วมเวทีประชุมประจำเดือน
ของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี “การทำงานตรงนี้รู้ว่ายาก เพราะการทำให้เกิดความ
ยุติธรรมเป็นเรื่องยาก เหมือนคนไปหาหมอ ถ้าไปหาผิดคนก็แย่ ตอนนี้อยากคุยในสอง
ประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับงานยุติธรรมชุมชน ประเด็นแรก คือ ระบบงานยุติธรรมชุมชน
ซึ่งเดินมาพอสมควรแล้ว และไม่รู้จะไปไหน ถ้าพูดก็เหมือนเป็นการชี้หน้า แต่มองว่าต้องมี
การจัดการอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืน ส่วนประเด็นที่สอง คือ กลไกการจัดการความ
ขัดแย้ง ซึ่งในส่วนแรกทำให้เกิดคำถามว่า ต่อไปจะเดินงานอย่างไร เราสามารถทำงานเชิง
ป้องกันได้หรือไม่ จะแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างไร ทำอย่างไรให้เกิดหลักฐาน
ข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งจะต้องมาคุยกัน ในเรื่องการป้องกันสามารถทำได้หลายเรื่อง เช่น การ
ดื่มเหล้า ซึ่งต้องแก้ในเชิงลึก ตอนนี้อย่างนี้เป็นการทำงานแบบกลาง ๆ แล้วทำให้เกิด
ความสมานฉันท์ ส่วนเรื่องการจัดการความขัดแย้ง ทำอย่างไรให้เกิดระบบที่ชัดเจน ระบบ
กลไกในตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านอยู่แล้ว แต่จะอย่างไรจึงจะให้ระบบอยู่ในศูนย์ฯ การ
ทำงานเป็นทีมยังไม่มีระบบที่ ทำอย่างไรให้มีระบบที่ชัดเจน ส่วนเรื่องการมองปัญหาที่
ผู้ใหญ่บอก ถูกต้องแล้วที่มันมีความซับซ้อน เหมือนภูเขาน้ำแข็งที่เราไม่อาจเห็นอะไรที่
ซ่อนอยู่ นอกจากนี้ในการทำงานของศูนย์ฯต้องมีการกำหนดขั้นตอนแต่ละขั้น โดยให้เห็น
ภาพแต่ละขั้น และคิดวิธีที่จะไปถึง บางครั้งเรื่องที่เรากำลังทำกัน ชาวบ้านอาจไม่เข้าใจ แต่เรา

จะทำให้เขาเข้าใจมากที่สุดได้อย่างไร และในส่วนของการทำงานที่มันเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งในทีม ดังนั้นเราต้องมาคุยกันว่าจะทำอย่างไรต่อไป”

ส่วนหน่วยงานอื่นๆ ที่กล่าวมาข้างต้นยังไม่มีความพร้อมหรือส่วนร่วมที่เด่นชัดมากนัก แม้ว่า จะเชิญเครือข่ายที่เป็นทีมวิจัยเข้าร่วมประชุมอยู่บ่อยครั้ง หากแต่ยังคงยึดรูปแบบการเป็นผู้มาให้ ความรู้มากกว่าจะเป็นผู้เข้าร่วมเรียนรู้ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับตัวบุคคลและองค์กรจึง เกิดขึ้นน้อย ทั้งการคิดแบบแยกส่วนตามภารกิจของหน่วยงานแต่ไม่มีการใช้ประโยชน์จากการทำ ข้อมูลของโครงการหรือว่าการติดต่อประสานงานต่อจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ทั้งนโยบายต่างๆ ที่ลงมาก็ดู เหมือนว่าจะไม่ได้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่ในพื้นที่เท่าใดนัก รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานใน ระดับพื้นที่ก็ไม่ได้สนใจหรือปรับปรุงรูปแบบการทำงานมากนัก ยังคงยึดรูปแบบเดิมที่เน้นการประชุม อบรมให้ความรู้กับเครือข่ายและชาวบ้านอยู่เช่นเคย ในแต่ละปีงบประมาณแต่ไม่มีการต่อยอดจาก งานงานเดิม งานเครือข่ายจึงเคลื่อนได้ช้าในระดับของหน่วยงานระดับจังหวัด ทั้งที่แท้จริงแล้วงาน เครือข่ายเป็นที่รู้จักในระดับประเทศแล้ว แต่ในระดับจังหวัดไม่ได้มีการบูรณาการทำงานร่วมกัน หรือปรับเปลี่ยนรูปแบบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

ในส่วนของผู้เจ้าหน้าที่ระดับกรมฯ อย่างผู้เชี่ยวชาญเพลินใจ เจริญนาถ ที่เป็นเจ้าภาพ หลักในส่วนของกรมฯ ที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนงานนี้โดยตรง หลังจากที่ได้มาร่วมกิจกรรมในพื้นที่ก็มีความเข้าใจและพยายามผลักดันการทำงานในส่วนต่างๆ ทั้งนี้ยังเชื่อว่ายุทธธรรมชุมชนเป็นช่องทาง ให้ชาวบ้านเข้าถึงความเป็นธรรมมากขึ้น นี่เป็นตัวอย่างผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการและ ความรู้สึกที่ท่านได้กล่าวไว้ “จากที่ท่านเคยรอว่าปีนี้กรมฯ จะมียงบประมาณมาทำอะไรอะไร กรมฯ จะเชิญไปชี้แจงว่าปีนี้มีงบเท่านี้ท่านจะต้องไปทำโครงการอะไร แต่ตอนนี้ไม่ใช่แล้ว กลายเป็นว่าพี่น้องเครือข่ายคิดขึ้นเองแล้วว่าปีนี้อยากจะทำอะไรแล้วก็ของบไป ทำแล้ว มันเกิดประโยชน์กับชุมชนอย่างไร ตอนนี้เราเริ่มคิดเองได้แล้ว แล้วการทำงานตรงนี้สิ่งที่ เปลี่ยนแปลงอีกอย่างหนึ่ง คือ ท่านทั้งหลายเริ่มเห็นปัญหาของสังคมแล้วคิดว่าเราจะแก้ มันยังไง ไม่ต้องรอให้หน่วยงานมาแก้ ไม่ต้องรอให้งบประมาณลงมา ท่านคิดที่จะ แก้ปัญหากันเอง จัดการปัญหาที่มันเกิดขึ้นในชุมชนเอง ตอนนี้มันเริ่มเห็นชัดเจนขึ้น ตอนแรกยังหวั่น ๆ เรื่องงบประมาณว่ากรมฯ จะต้องลงมาหนุนอย่างนี้ตลอดไปไหม ตอนนี้ เราเริ่มสบายใจแล้ว ท่านเริ่มมองแล้วว่าท่านจะหางบประมาณจากหน่วยงานในพื้นที่ได้ อย่างไร ในการนำมาจัดการปัญหาในพื้นที่หรือว่าการใส่ความรู้ลงไปในพื้นที่ เริ่มรู้แล้วว่า ถ้าไม่มีหน่วยราชการอย่างกรมคุ้มครองสิทธิหรือว่าหน่วยงานอื่น ๆ ลงมาหนุนเรื่อง งบประมาณ เราจะหางบประมาณจากแหล่งอื่นได้อย่างไร ตอนนี้ชาวบ้านทั้งหลายก็เริ่มรู้ บทบาทของเครือข่ายยุทธธรรมชุมชน นี่คือสิ่งที่กรรมการศูนย์ฯ ทุกท่านจะภาคภูมิใจ ตอนนี้หลาย ๆ ศูนย์ฯ เรามีการจัดการปัญหาเป็น จากเดิมที่เราต้องลงไปหาปัญหาแล้ว จัดการ แต่ตอนนี้ปัญหามันลุกขึ้นมาหาเรา”

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้เชี่ยวชาญระดับกรมฯ จะเข้าใจและพยายามผลักดันการทำงาน ยุทธธรรมชุมชนในพื้นที่จังหวัดตรัง แต่เป็นการยากที่จะอธิบายสิ่งที่ทำและผลที่เกิดขึ้นนั้นให้กับ

ผู้เกี่ยวข้องในส่วนต่างๆของกระทรวงยุติธรรมเข้าใจได้ “ถูกกดดันเยอะ มีคำถามว่าลงมาทำอะไรทำอะไร ทำมาแล้วตั้งสองปีสามปีแต่ยังไม่เห็น ก็ยังคุยกับหลาย ๆ ท่านว่าทำงานตรงนี้ถ้าจะอธิบายเป็นคำพูดสั้น ๆ ให้ปลัดกระทรวงฟังที่เขาไม่ฟัง คือมันหายากถ้าจะพูดสั้น ๆ ว่าเราทำอะไร แล้วได้อะไร แต่ถ้าเขามานั่งฟังกับเราสักหนึ่งหรือว่าสองครั้งเขาก็จะรู้และถึงบางอ้อแบบที่สกว.ว่าแต่เขาก็ไม่อ้อสักทีเราก็ไม่รู้จะว่ายังไง การทำงานที่ลงมาทำที่ตรงทุกคนในกระทรวงทุกส่วนที่เกี่ยวข้องรู้ว่ามันดี แต่ดียังไงยังไม่เห็นผลตอนนั้นก็หวังที่จะฟังอาจารย์ไพสิฐอยู่ว่าตัวผลงานที่จะเขียนออกมามันจะเป็นตัวสื่อให้เขาได้อ่านและรู้ว่าผลงานตรงนี้นั้นทำยังไง ”

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อให้เกิดกลไกการบริหารจัดการศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่เหมาะสมและยั่งยืน

จากการทำโครงการนี้สามารถสรุปกลไกที่ทำให้เกิดกลไกการบริหารจัดการศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่เหมาะสมและยั่งยืนว่าต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสี่ส่วนดังนี้ หนึ่งคือคณะกรรมการศูนย์ฯ(ทีมวิจัย) สอง คือ ชาวบ้านในชุมชน สาม คือ เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสี่คือนักวิชาการ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนจะยั่งยืนได้นั้นต้องมีกลไกการบริหารจัดการที่เหมาะสมจากทั้งสี่ส่วน ดังนี้

๒ คณะกรรมการศูนย์ฯ

คุณสมบัติ

- มีจิตใจอยากช่วยเหลือคนอื่น
- มีความเป็นกลาง ไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- ประพฤติตัวเป็นแบบอย่างแก่คนในชุมชน เป็นที่ยอมรับนับถือของคนในชุมชน
- มีเวลาทำงานเพื่อชุมชน
- มีความรับผิดชอบ
- เป็นคนใฝ่รู้ เปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่
- มีตำแหน่งในชุมชนหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องเป็นบุคคลที่ชาวบ้านเคารพนับถือ

วิธีการทำงาน

- ประชุมพบปะกันต่อเนื่อง ผ่านการประชุมประจำเดือนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน
- มีการนำปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละหมู่บ้านมาแลกเปลี่ยนกัน พูดคุยหาทางออกร่วมกัน ผ่านการพบปะที่ไม่เป็นทางการ อาจเป็นวงพูดคุยในตอนเย็น
- สามารถประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดการปัญหา/ช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อนได้ อาทิ สำนักงานยุติธรรมจังหวัดจริง

- ผู้นำทุกท่านรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลอย่างเท่าเทียมกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนในเวทีประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน การประชุมของศูนย์ฯ หรือการพบปะแบบไม่เป็นทางการ
- สร้างการเรียนรู้ในทีมผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน
- ทีมคณะกรรมการศูนย์ฯ แบ่งบทบาทหน้าที่ในทีมชัดเจนและเลือกคนเหมาะสมกับงานเพื่อทำหน้าที่ประสานงาน บันทึกการทำกิจกรรม และบริหารจัดการเงิน
- หาคนใหม่มาร่วมทีม มีการปรับเปลี่ยนคนที่ไม่ได้ทำงานออก และหาคนที่สนใจงานเข้ามาเพิ่ม
- มีการบันทึกข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเปรียบเทียบในแต่ละเดือน/รอบปี
- มีคนรับผิดชอบจัดทำข้อมูลที่ชัดเจน
- มีการเติมความรู้จากภายนอกผ่านการเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง
- นำข้อมูลการจัดการปัญหาในชุมชนที่บันทึกได้มาสร้างการเรียนรู้ให้กับชาวบ้านผ่านการจัดเวทีในชุมชน
- นำฐานข้อมูลที่จัดทำไว้มาใช้ประโยชน์ ในเชิงการป้องกันปัญหาในชุมชน

๒ ชาวบ้าน/ชุมชน

- ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางศูนย์ฯ จัดขึ้น
- เข้ามาเรียนรู้การทำงานของศูนย์ฯ ผ่านการประชุมประจำเดือน
- เมื่อมีปัญหาเข้ามาใช้บริการของศูนย์ฯ ก่อนๆ ที่จะไปโรงพัก
- เปิดใจเรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนให้มากขึ้น แม้ว่าเรื่องที่เกิดขึ้นจะไม่ใช่ว่าเรื่องของตัวเอง และไม่เคยเกิดขึ้นกับตัวเอง แต่ถ้าเปิดใจเรียนรู้จากเรื่องราวของคนอื่นแล้วนำมาเป็นบทเรียนให้กับตัวเองและคนรอบข้าง เรื่องราวแบบนี้ก็จะไม่เกิดขึ้นกับตัวเอง เนื่องจากได้บทเรียนและอุทาหรณ์จากเรื่องของคนอื่นแล้ว

๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ทุกระดับ)

- เป็นที่ปรึกษา/ให้ความช่วยเหลือให้ทีมกรรมการศูนย์ฯ และชาวบ้านยามมีปัญหา
- ให้ความรู้และเสริมทักษะที่เป็นประโยชน์แก่ทีมคณะกรรมการศูนย์ฯ และชาวบ้าน
- เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางศูนย์ฯ จัดขึ้นในชุมชน
- หนุนการทำงานต่อทั้งในเรื่องกระบวนการและงบประมาณ
- ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานจากระบบสั่งการเป็นความร่วมมือแทน เพราะ

ชุมชนต้องการเพื่อนร่วมคิดร่วมทำ มากกว่ามาสั่งให้ทำ

- เห็นความสำคัญของศูนย์ฯ ให้บทบาทในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน อาทิ บันทึกการไกล่เกลี่ยที่ยุติในชุมชนแล้วสามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานในชั้นศาลได้ กรณีที่เรื่องยุติในชุมชนแล้วแต่เกิดการฟ้องร้องขึ้นมาในภายหลัง หรืออย่างการคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่ปล่อยตัวก่อนกำหนด เป็นต้น

๒ นักวิชาการ

- สังเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการเป็นชุดความรู้เพื่อการเผยแพร่และขยายผลต่อไปยังพื้นที่อื่นที่สนใจ
- เพิ่มเติมทักษะเทคนิคต่าง ๆ ผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่าย
- เป็นกระบอกเสียงแทนชุมชนผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

บทสรุป

จากที่กล่าวมาแล้วว่าศูนย์ยุติธรรมชุมชนจะมีความเข้มแข็งและยั่งยืนได้นั้นต้องประกอบด้วยกลไกสี่ส่วน คือ กรรมการศูนย์ฯ ชาวบ้าน/ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักวิชาการ ซึ่งแต่ละส่วนก็จะมีบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนงานที่แตกต่างกันดังที่กล่าวไว้ข้างต้น จะว่าไปแล้วกลไกการทำงานของแต่ละส่วนก็เปรียบเหมือนกลไกการทำงานของร่างกายคนเรา ที่ประกอบด้วยอวัยวะหลายส่วน แต่ละส่วนก็มีลักษณะและหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป หากแต่การทำงานของก็ไม่ได้แยกออกจากกัน ตรงข้ามกลับสอดคล้องสัมพันธ์กันเป็นหนึ่งเดียว หากอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งเกิดความผิดปกติไม่ว่าภายในหรือภายนอกร่างกายย่อมส่งผลให้กลไกการทำงานของอวัยวะอื่นๆ ผิดปกติไปด้วยเช่นกัน เพราะแต่ละส่วนสัมพันธ์เชื่อมโยงภายใต้ระบบเดียวกัน

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนก็เดียวกัน แม้จะมีองค์ประกอบเพียงสี่ส่วนซึ่งน้อยกว่าร่างกายหลายเท่าตัว หากแต่ถ้ากลไกใดกลไกหนึ่งไม่ทำตามหน้าที่ของตนเองหรือทำหน้าที่ของตนบกพร่องก็ย่อมส่งผลกระทบไปยังกลไกอื่นด้วยเช่นกัน อาทิ กลไกกรรมการศูนย์ฯ ยากจะทำหน้าที่ของตนเองให้ครบทุกบทบาทตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นโดยไม่มีบกพร่อง แต่กลไกอื่น เช่น ชาวบ้าน/ชุมชน หน่วยงานของรัฐ และนักวิชาการ ต่างไม่ทำหน้าที่ตามบทบาทของตน ก็เป็นการยากที่กลไกกรรมการศูนย์ฯ จะทำหน้าที่ของตนเองได้ครบถ้วนสมบูรณ์เช่นกัน เพราะศูนย์ฯ ไม่สามารถยืนอยู่อย่างโดดเดี่ยวโดยที่ไม่สัมพันธ์กับกลไกอื่นๆ ได้ ตรงข้ามถ้าแต่ละส่วนต่างทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มกำลังความสามารถและหนุนเสริมซึ่งกันและกัน แม้จะมีความบกพร่องอยู่บ้างแต่อย่างไรเสียกลไกทั้งหมดก็ยังคงขับเคลื่อนไปด้วยกัน

อันที่จริงบทบาทหน้าที่ของกลไกทั้งสี่ส่วนอาจจะมากกว่าที่เขียนไว้ข้างต้น และอาจเป็นไปได้ว่ากลไกที่จะทำให้ศูนย์ฯ มีความเข้มแข็งและยั่งยืนได้นั้นอาจไม่ได้มีเพียงสี่ อย่างไรก็ตามแม้ว่าการทำให้ศูนย์ฯ เข้มแข็งและยั่งยืนจะต้องมีองค์ประกอบหรือกลไกจำนวนเท่าใดก็ตามแต่ คงไม่สำคัญเท่ากับการทำงานที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันของแต่ละกลไก เพราะแม้กลไกมีมากแต่หากไม่สัมพันธ์กันก็คงเป็นการยากที่จะสนับสนุนและสร้างศูนย์ฯ ให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนได้ อีกนัย

หนึ่งกลไกที่มีมากนั้นก็อาจนำมาซึ่งความสับสนวุ่นวายได้ หากไม่ได้ถูกจัดวางอยู่ในตำแหน่งแห่งหนที่เหมาะสม และเมื่อถึงเวลานั้นแทนที่จะได้รับประโยชน์สูงสุดก็อาจจะเป็นชุมชนเองที่ต้องเสียประโยชน์

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากทำงานวิจัย

➤ ทีมวิจัย

1. พัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ

- **การเขียน** ทีมวิจัยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มผู้นำที่ทำหน้าที่จัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน และมีการจดบันทึกเรื่องราวเหล่านั้นไว้เป็นหลักฐานอยู่แล้ว หากแต่การบันทึกในรูปแบบดังกล่าว เป็นเพียงการบันทึกสั้นๆ เท่านั้น ไม่ได้ลงลึกถึงรายละเอียดเท่าใดนัก การนำข้อมูลที่บันทึกไว้แล้วมาใช้ประโยชน์จึงต้องมาเพิ่มเติมรายละเอียดในส่วนที่ขาดหายให้สมบูรณ์มากขึ้น ผู้นำหลายท่าน อาทิ ผู้ใหญ่ค่อง ผู้ใหญ่คล่อม มีบันทึกในลักษณะนี้อยู่แล้วจำนวนหลายเรื่อง เมื่อนำมาเติมเต็มข้อมูลก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องบันทึกใหม่ ส่วนผู้นำท่านอื่นล้วนพยายามเก็บบันทึกเรื่องราวประสบการณ์การไกลเกลี่ยของตนเองด้วยตัวเอง แม้ในช่วงแรกการเขียนจะเป็นอุปสรรคอยู่บ้าง ตรงที่ไม่รู้จะเริ่มต้นเขียนอย่างไร โดยเฉพาะในรูปแบบของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น แต่เมื่อเริ่มเขียนและผ่านช่วงนั้นมาได้ ทีมวิจัยก็มีความมั่นใจที่จะเขียนเรื่องราวเพื่อบอกเล่าประสบการณ์ของตนเองมากขึ้น แม้ทักษะการเขียนจะพัฒนามากกว่าเดิมไม่มาก ด้วยวิธีของชาวบ้านที่เป็นนักเล่าเรื่องมากกว่านักเขียนเรื่องอยู่แล้ว แต่อย่างน้อยกิจกรรมการเก็บบันทึกข้อมูลก็ทำให้ทีมวิจัยหลายท่านหันมาจับปากกาเขียนอีกครั้ง แม้ว่าที่ผ่านมาจะจับมีดกรีดยางมากกว่าจับปากกาเสียอีก
- **การพูด** เป็นทักษะที่ผู้นำแทบจะทุกท่านถนัดมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำเป็นประจำอยู่แล้วผ่านการประชุมลูกบ้าน หรือการเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานราชการต่างๆ การจัดประชุมลูกบ้านหรือว่าเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานราชการเป็นโอกาสให้ผู้นำได้ฝึกฝนทักษะการพูดอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดความมั่นใจที่จะพูดต่อหน้าคนหมู่มากได้โดยไม่เคอะเขิน กอปรกับคนที่เป็ผู้นำโดยส่วนใหญ่มีทักษะการพูดที่ดีอยู่แล้วเป็นพื้นฐาน หากสามารถพัฒนาถึงขั้นสามารถอ้างอิงถึงข้อมูล หรือการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการยืนยันในสิ่งที่พูดได้ ก็จะทำให้สิ่งที่พูดมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น คนที่พูดเองก็ดูน่าเชื่อถือเช่นกัน
- **การฟัง** การฟังเป็นทักษะที่ทีมวิจัยได้ใช้บ่อยที่สุดเมื่อเทียบกับทักษะอื่นๆ โดยมากเป็นการฟังเพื่อการสื่อสาร ทีมวิจัยหลายท่านสามารถพัฒนาตัวเองไปถึงขั้นการฟังอย่างตั้งใจการฟังอย่างลึกซึ้งได้ หากมีโอกาสได้ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ

- **การคิดวิเคราะห์** ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรีมีความโดดเด่นในเรื่องการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง และมองทุกอย่างแบบองค์รวมได้ แม้จะไม่ทุกท่านแต่ถือว่าเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นผลพลอยได้ที่เกิดจากการพบปะกันบ่อยครั้งแบบไม่เป็นทางการ การได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นประจำเป็นเหมือนการเติมเต็มความรู้ให้กัน และเป็นการลับสมองให้คมอยู่เรื่อยๆ เนื่องจากการคิดตลอดเวลา แต่การคิดนี้ไม่ใช่คิดเรื่องที่ไร้สาระหรือว่าเพ้อฝัน หากแต่เป็นการคิดที่เป็นระบบในแบบฉบับของชาวบ้าน

2. การบริหารจัดการภายในทีม

- **แบ่งบทบาทหน้าที่ในทีมชัดเจน**

👤 **คนประสานงาน** ก่อนทำโครงการวิจัยไม่ได้แบ่งบทบาทในการประสานงานที่ชัดเจนมากนัก แต่หลังจากที่เข้าร่วมโครงการ มีการแบ่งบทบาทในทีมที่ชัดเจนขึ้น สำหรับตำบลนาหมื่นศรีมีทีมวิจัยที่รับผิดชอบในการประสานงานอยู่ 3 คน คือ ผู้ใหญ่สนอง หนูวงษ์ นายสุนทร คงประสม และนายสมเจตน์ ศรีรัตน มีหน้าที่ในการประสานงานกับพี่เลี้ยงในการทำกิจกรรมและประสานงานกับสมาชิกคนอื่นๆ ภายในทีมที่กระจายอยู่แต่ละหมู่ โดยมากประสานงานผ่านโทรศัพท์ ไม่ก็บอกปาก แล้วแต่ความสะดวก

📖 **คนทำการเงิน** พื้นที่ตำบลนาหมื่นศรีมีทีมวิจัยที่เป็นสุภาพสตรีน้อย และเพิ่งเข้ามาร่วมในช่วงหลัง หน้าที่ในการจัดทำเอกสารการเงินจึงตกเป็นของทีมวิจัยที่เป็นสุภาพบุรุษ คือ นายสุนทร คงประสม เนื่องจากเป็นคนละเอียดรอบคอบและมีประสบการณ์การทำงานด้านนี้มาแล้ว ทั้งยังเป็นเลขานุการศูนย์ฯ อยู่แล้ว หน้าที่นี้จึงเหมาะสมที่สุด

👤 **คนบันทึกการทำกิจกรรม** การบันทึกรายละเอียดการทำกิจกรรมเป็นอีกบทบาทหน้าที่หนึ่งของนายสุนทร คงประสม แม้ว่าจะเป็นผู้รับผิดชอบจัดทำเอกสารการเงินอยู่แล้ว แต่ด้วยเหตุผลที่ว่าการเงินไม่ได้ทำทุกวัน การควบสองตำแหน่งจึงไม่เป็นปัญหา และสมาชิกในทีมก็เห็นพ้องต้องกัน

3. การติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน

- **สามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้** อาทิจ สำนักงานยุติธรรมจังหวัดตรัง สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง ฯลฯ ด้วยบทบาทของการเป็นผู้นำจึงเป็นที่รู้จักของเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ อยู่แล้วโดยปกติ ผ่านการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ โดยมากแล้วหน่วยงานมักจะรู้จักตัวตนของทีมวิจัยผ่านการเข้าร่วมอบรมสัมมนากับหน่วยงานมากกว่า ส่วนบทบาทหน้าที่ของการเป็นคณะกรรมการศูนย์ฯ (ทีมวิจัย) ผลงานที่

ทำจึงยังไม่เป็นที่รู้จัก และยอมรับจากหน่วยงานมากนัก หน่วยงานเองก็มีเวทีให้นำเสนอผลงานที่ทำนั้นน้อยมาก เนื่องจากกิจกรรมที่ทางหน่วยงานจัดขึ้นมานั้นส่วนใหญ่เป็นการให้ความรู้กับเครือข่ายเสียมากกว่าจะเป็นเวทีให้เครือข่ายได้แสดงผลงาน งานวิจัยที่เครือข่ายทำในพื้นที่จึงไม่เป็นที่สนใจและยอมรับจากหน่วยงานเท่าที่ควร

4. เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างทีมวิจัย

- **ทีมวิจัยมีความสนิทสนมกันมากขึ้น** แม้ว่าทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรีโดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้นำที่มีความสนิทสนมกันอยู่แล้ว แต่การได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นโอกาสให้พบปะกันมากขึ้น ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีเรื่องมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน ทำให้การขับเคลื่อนงานในพื้นที่เป็นไปอย่างราบรื่นมากขึ้น
- **ทีมวิจัยมีความสามัคคีกันมากขึ้น** ด้วยเห็นว่าเป็นคนคอเดียวกัน รักความยุติธรรมเหมือนกัน และในใจลึกๆแล้วอยากให้ศูนย์นี้อยู่คู่กับชุมชนต่อไป สามารถเป็นที่พึ่งให้กับชาวบ้านได้

➤ ชุมชน

- **ความร่วมมือ** ตำบลนาหมื่นศรีมีโอกาสดูเวทีในชุมชนน้อย กล่าวคือ ไม่ได้จัดเวทีนำเสนอระดับหมู่บ้านและตำบล เนื่องจากมีการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นในช่วงนั้น ได้จัดเพียงเวทีเสวนาประเด็นเยาวชนเท่านั้น ทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีโอกาสที่จะเข้ามาเรียนรู้ต่ำกว่าพื้นที่อื่นๆ อย่างไรก็ตามจากการจัดเวทีดังกล่าวก็ทำให้เห็นถึงความร่วมมือที่ได้รับจากชาวบ้านในชุมชนไม่น้อยเลย ทั้งผู้ปกครองของเด็ก ครู-นักเรียน และผู้นำชุมชน ศูนย์คงต้องจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้กับชาวบ้าน เป็นโอกาสในการประชาสัมพันธ์ศูนย์ และดึงชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม
- **ชาวบ้านรู้จักศูนย์มากขึ้น** การจัดเวทีในชุมชนเป็นโอกาสให้ชาวบ้านได้รู้จักศูนย์มากขึ้น แต่ก็ถือว่ายังน้อยอยู่ เนื่องจากตำบลนาหมื่นศรีได้จัดเวทีในชุมชนเพียงครั้งเดียวดังที่ได้กล่าวมาแล้ว โอกาสในการประชาสัมพันธ์ผ่านการจัดเวทีในชุมชนจึงมีน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น

➤ เจ้าหน้าที่หน่วยงาน(ในและนอกพื้นที่)

ถ้าพูดถึงหน่วยงาน อาทิ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมคุมประพฤติ ดูเหมือนว่าหลังจากทำงานวิจัยในโครงการฯเจ้าหน้าที่ระดับสูงจะเข้าใจการทำงานของเครือข่ายมากกว่าเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด อย่างสำนักงานยุติธรรมจังหวัดหรือว่าสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรังที่เจ้าหน้าที่ยังคงยึดติดอยู่กับการกรอกรายงานแบบเดิม คือ การสั่งการมากกว่าที่จะเข้ามา

เป็นเพื่อนช่วยคิดช่วยทำ รูปแบบการทำงานดังกล่าวบางครั้งก็ทำให้เครือข่ายไม่มีความมั่นใจในตัวเอง ด้วยรู้สึกว่าจะไม่มีความรู้มากพอเมื่อเทียบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบางทีก็เป็นการลดทอนความมั่นใจที่มีอยู่แต่เดิมให้เหลือน้อยลงไปอีก

ถ้าถามถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นคงเกิดในระดับตัวบุคคล ไม่ใช่ทั้งหน่วยงาน อย่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงหลายท่านที่มีโอกาสลงมาเรียนรู้งานกับชุมชนก็เริ่มเข้าใจการทำงานของเครือข่ายมากขึ้นและพร้อมที่จะหนุนการทำงานต่อเท่าที่กำลังของตัวเองจะผลักดันได้ แต่ถ้าจะให้หาความเปลี่ยนแปลงของเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด อย่าพูดว่าเปลี่ยนทั้งองค์กรหรือว่าหน่วยงานเลย เพราะในระดับบุคคลยังหายาก ทั้งนี้ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าเป็นเพราะอะไร แต่นานวันเข้ายิ่งชาวบ้านเริ่มเปลี่ยนแปลงยิ่งพัฒนาขึ้น ตรงข้ามเจ้าหน้าที่กลับย่ำอยู่กับที่และบางทีสำหรับบางเรื่องก็แย้ง

แม้วัตถุประสงค์บางส่วนของโครงการนี้ต้องการที่จะสร้างการเรียนรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ดูเหมือนว่าวิธีการดังกล่าวจะไม่ได้สร้างการเรียนรู้ให้เจ้าหน้าที่มากนัก หากแต่เป็นเพียงการรับรู้มากกว่า หรือไม่อีกทีก็เป็นตัวเจ้าหน้าที่เองที่ไม่พร้อมจะเรียนรู้ใดๆ เมื่อไม่ยอมเปิดใจเรียนรู้จึงทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ทั้งต่อความคิดและการปฏิบัติ และนี่เป็นอุปสรรคหนึ่งของการทำโครงการ ที่ท้าทายที่มิวิจยและชาวบ้านให้สามารถเปลี่ยนแปลงระบบนี้ได้ แม้ว่าจะต้องใช้เวลานานเพียงใดก็ตาม

การตอบคำถามหลักของการวิจัย

คำถามหลักของการวิจัย คือ “**แนวทางสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีควรจะเป็นอย่างไร**”

ตลอดแนวของการวิจัยได้กล่าวถึงรายละเอียดของกิจกรรมแต่ละขั้นตอนสามารถสรุปเป็นกระบวนการต่างๆได้ดังนี้

- **กระบวนการเก็บข้อมูล** การจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนที่มีอยู่แล้วในชุมชน ได้แก่ การวางแผน การลงเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ การเติมเต็ม การเรียบเรียง การตรวจสอบ การแยกประเด็นข้อมูล เพื่อดึงความรู้ที่มีอยู่ในตัวของแต่ละคน ออกมานำมาเรียนรู้และใช้ประโยชน์ คือ คืบกลับสู่ชุมชน ผ่านการจัดเวทีในตำบลและใช้เป็นแนวทางในการป้องกันปัญหา
- **กระบวนการทำงานเป็นทีม** การแบ่งบทบาทความรับผิดชอบในทีมผ่านการบริหารจัดการโครงการ ก่อเกิดเป็นกลไกการบริหารจัดการศูนย์ที่ยั่งยืน
- **กระบวนการมีส่วนร่วม** คือ ทีมวิจัยต้องทำเอง เรียนรู้เอง เพื่อให้ความรู้ที่ติดอยู่ในตัวคนและสามารถถ่ายทอดไปยังคนอื่นได้
- **การเติมความรู้จากภายนอก** อย่างเหมาะสมจากบุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือนักวิชาการ
- **การหนุนเสริมจากหน่วยงาน/ผู้ที่เกี่ยวข้อง** อย่างเหมาะสม ต่อเนื่อง และถูกทิศทาง

คำถามย่อย

- **ปัญหาความขัดแย้งของชุมชนตำบลนาหมื่นศรีเป็นอย่างไร มีวิธีแก้ไขข้อขัดแย้งอย่างไร ใครเกี่ยวข้องบ้าง**

ปัญหาความขัดแย้งในชุมชนตำบลนาหมื่นศรี ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นท่ามกลางวิถีชีวิตที่กำลังดำเนินไปของผู้คนที่อยู่อาศัยรวมกันเป็นสังคม ปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ ปัญหาเรื่องที่ดิน รองลงมาคือปัญหาเยาวชน และปัญหาเรื่องสัตว์เลี้ยตามลำดับ จากข้อมูลที่เก็บได้ทั้งสามปัญหามีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนปัญหาอื่นๆที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป ได้แก่ ปัญหาอุบัติเหตุ ปัญหาการทะเลาะวิวาท/ทำร้ายร่างกาย ปัญหาการลักขโมย ปัญหาการผิดสัญญา เป็นต้น ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยมากสามารถจัดการให้จบลงภายในชุมชน จากข้อมูลที่เก็บได้ทั้งหมด 61 เรื่อง สามารถจัดการปัญหาให้ยุติภายในชุมชนได้ 44 เรื่อง คิดเป็น 72.13 % ไปยุติที่โรงพักหรือว่าอำเภอ 7 เรื่อง คิดเป็น 11.47 % และที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทั้งหมด 6 เรื่อง คิดเป็น 9.83% และมีเรื่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการทั้งหมด 4 เรื่อง คิดเป็น 6.55% จากข้อมูลดังกล่าวยืนยันว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนส่วนใหญ่สามารถจัดการให้ยุติได้ภายในชุมชน มีบ้างที่เข้าสู่กระบวนการ

ยุติธรรม เพราะบางเรื่องเป็นคดีอาญาที่ยอมความไม่ได้ จำเป็นต้องดำเนินไปตามกระบวนการยุติธรรม ไม่อีกทีก็เป็นความต้องการของคู่กรณีทั้งสองที่ปรารถนาจะเป็นความกัน

สำหรับวิธีแก้ข้อขัดแย้ง เมื่อมีเรื่องราวเกิดขึ้นผู้นำ (กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) จะจัดการก่อนเป็นอันดับแรก หากเรื่องไม่ยุติหรือเกินกำลังความสามารถก็จะนำเรื่องเข้าที่ประชุมประจำเดือนหรือกับผู้นำท่านอื่นเพื่อหาแนวทางในการจัดการต่อไป ซึ่งอาจจะลงไกลเกลี่ยเป็นทีม หรือการประสานงานกับคนที่คู่กรณีเกรงใจ(ความ) มาช่วยพูด หรือไม่ก็ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ มีบ้างบางเรื่องที่ลงไกลเกลี่ยเป็นทีม เช่น เรื่องราวที่สลับซับซ้อนและมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย จำเป็นต้องอาศัยการตัดสินใจของผู้นำหลายฝ่ายก็จะลงไกลเกลี่ยเป็นทีม ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกอบต. และสายตรวจประจำตำบล จำนวนคนไกลเกลี่ยจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับบริบทของความขัดแย้งนั้น บางเรื่องต้องเชิญสายตรวจประจำตำบลเข้าร่วมไกลเกลี่ย เพราะคู่กรณีมีความดีใจและไม่เกรงกลัว จึงต้องเชิญสายตรวจเข้ามาเป็นหนึ่งในทีมไกลเกลี่ยด้วยเพื่อความมีน้ำหนักในการจัดการปัญหา

สำหรับผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการปัญหาความขัดแย้ง ได้แก่ คู่กรณีทั้งสองฝ่าย ผู้ไกลเกลี่ยหรือว่าคนกลาง บางเรื่องมีมือที่สาม บางเรื่องต้องหาพยานมายืนยัน บางเรื่องต้องอาศัยเจ้าหน้าที่มาร่วมด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ที่ดิน เจ้าหน้าที่สายตรวจประจำตำบล ส่วนเรื่องที่เขาสู่กระบวนการยุติธรรมในเบื้องต้นก็จะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจ กรณีที่ขึ้นศาลก็จะมีทนายความ อัยการ สำนักงานยุติธรรมจังหวัด สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง ฯลฯ หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรมทั้งหมด และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่ เช่น อบต. และหน่วยงานนอกพื้นที่ เช่น นายอำเภอ ปลัดนายอำเภอ เป็นต้น

- แนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตำบลนาหมื่นศรี ควรเป็นอย่างไร

แนวทางการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนตำบลนาหมื่นศรี ควรใช้คนในชุมชนจัดการกันเอง เนื่องจากรู้จักพฤติกรรมของคนในชุมชนดีกว่าบุคคลภายนอกชุมชน กลุ่มคนที่ทำหน้าที่จัดการนี้ อาจจะมีตำแหน่งหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องเป็นคนที่ชาวบ้านให้ความเชื่อถือ มีความรู้ความสามารถ ที่มีอยู่ในตัวเองและที่ต้องเสริมจากภายนอก และไม่ได้ทำหน้าที่เฉพาะการไกลเกลี่ยปัญหาความขัดแย้งเท่านั้น เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนบางเรื่องก็เกินความสามารถของคนในชุมชนที่จะจัดการให้ยุติได้ กลุ่มคนที่ทำหน้าที่นี้จำเป็นต้องรู้ว่าจัดการปัญหาในลักษณะนี้อย่างไร ประสานงานกับใคร หน่วยงานไหน เป็นการให้คำแนะนำชาวบ้านที่เดือดร้อนและชี้ช่องทางเพื่อดำเนินการแก้ปัญหาต่อไป

บทบาทหน้าที่ของคนเข้ามาทำงานตรงนี้จึงไม่ได้มีเฉพาะการจัดการปัญหาความขัดแย้งระดับปัจเจก หากต้องดูแลสิทธิของคนในชุมชนที่พึงมีพึงได้หรือยามที่ถูกละเมิดด้วย อย่างไรก็ตามการที่จะจัดการ/ป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชนได้นั้น กลุ่มคนที่ทำหน้าที่นี้ต้องมีการพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ รู้เท่าทันสังคมโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป เมื่อรู้เท่าทันปัญหาก็จะเข้าใจและเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ ตลอดจน

สามารถป้องกันและเฝ้าระวังไม่ให้เกิดซ้ำอีก เหนืออื่นใดคือการขับเคลื่อนศูนย์ฯให้เกิดการทำงาน
อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ผ่านการปฏิบัติจริงในพื้นที่และการหนุนเสริมจากหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม

หากศูนย์ฯมีการทำงานอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง เป็นไปได้สูงว่าศูนย์ฯนี้จะยังคงอยู่
ในชุมชน ส่วนจะเข้มแข็งหรือไม่นั้นไม่อาจรู้ได้ เพราะเกณฑ์ในการวัดความเข้มแข็งนั้นสามารถ
ยืดหยุ่นได้และไม่ได้เที่ยงตรงเหมือนกับการวัดเชิงสถิติที่ผลจะออกมาเป็นตัวเลขที่แน่นอน และ
สามารถเทียบค่าได้ ไม่แน่ว่าเมื่อถึงยุคสมัยหนึ่งคำว่าศูนย์ยุติธรรมชุมชนอาจจะหายไป แล้วเรียก
แทนด้วยชื่ออื่นก็เป็นได้ ที่สำคัญที่สุดสำหรับชุมชนก็คือทำอย่างไรให้กลุ่มคนที่ทำหน้าที่นี้ไม่
หายไปด้วย แม้ว่า ณ ตอนนั้นจะใช้ชื่อแทนว่าอะไรก็ตาม อย่างที่เคยกล่าวมาแล้วว่าศูนย์ฯก็
เปรียบเสมือนร่างกายของคนเราที่ประกอบด้วยกลไกหลายส่วนที่ทำงานอยู่ภายใต้ระบบเดียวกัน
ทุกส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หากส่วนใดส่วนหนึ่งเกิดความผิดปกติ ก็ย่อมส่งผลกระทบไปยังส่วน
อื่นๆด้วย ศูนย์ฯก็เช่นเดียวกัน หากสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือว่าพัฒนาไปในทิศทางใดก็ตาม
ก็ย่อมได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน เพราะสิ่งที่ควบคู่มากับการพัฒนาคือปัญหาที่เพิ่มมากขึ้น ยิ่ง
สังคมพัฒนาไปมากเท่าใด ปัญหาที่เกิดขึ้นก็ย่อมสลับซับซ้อนมากขึ้นเท่านั้น

ฉะนั้นศูนย์ฯจะเข้มแข็งและยั่งยืนหรือไม่นั้นจึงขึ้นอยู่กับกลุ่มคนที่ทำหน้าที่นี้เป็นสำคัญ
มากกว่าการมีสถานที่ทำการศูนย์ฯที่สะดวกสบาย แต่ต้องสร้างกลุ่มคนที่เป็นศูนย์ฯกลางของ
ชาวบ้าน เป็นคนกลุ่มแรกที่ชาวบ้านนึกถึงยามเดือดร้อน และคิดว่าเป็นที่พึ่งให้กับเขาได้ คนกลุ่มนี้
ต้องมีความรู้ สามารถนำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปจัดการความรู้ที่มีอยู่แล้วและที่ผ่านเข้ามา
ในแต่ละวันให้เป็นระบบได้ หากกระบวนการที่ว่าซึมซับอยู่ในวิถีก็จะทำให้รู้เท่าทันกับปัญหาที่
เกิดขึ้นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถส่งต่อ ถ่ายทอด เรียนรู้ไปยังคนใหม่ๆได้
เมื่อใดก็ตามที่คนกลุ่มนี้เกิดขึ้นและดำรงอยู่อย่างที่ว่าได้ เมื่อนั้นศูนย์ฯก็จะมี ความเข้มแข็งและ
ยั่งยืนอย่างแท้จริง แม้ว่าโครงการจะสิ้นสุด และจบหมดไปแล้วก็ตาม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปย่อผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และศึกษาเปรียบเทียบคติในพื้นที่ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม 2) เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน ผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานของรัฐ และ 3) เพื่อให้เกิดกลไกการบริหารจัดการศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่เหมาะสมและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ทั้งสามข้อตั้งขึ้นมาเพื่อตอบโจทย์หรือปัญหาของศูนย์ สามประการในเริ่มแรกที่ได้จากการถอดบทเรียน อันเป็นที่มาของการทำโครงการ ประกอบด้วย ปัญหาของกรรมการศูนย์ที่ไม่มีความมั่นใจ และไม่รับบทบาทของตัวเองในฐานะของกรรมการศูนย์ เป็นเหตุให้ไม่มีผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม ชาวบ้านก็ไม่รู้จัก หน่วยงานก็ไม่รู้จักและไม่ยอมรับ จากปัญหาทั้งหมดเกรงว่าหากไม่ได้รับการแก้ไขศูนย์ยุติธรรมที่เปิดขึ้นในชุมชนก็จะสูญหายไปเหมือนกับศูนย์อื่นๆที่แล้วมา โครงการนี้จึงเกิดขึ้นภายใต้คำถามที่ว่า “ศูนย์ทำอย่างไรไม่ให้สูญ” เป้าหมายหลักของโครงการ คือ การสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์ ทั้งนี้ได้อาศัยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งดังกล่าว ภายใต้ฐานความเชื่อที่ว่าความรู้อยู่ในตัวคนมิใช่ตำรา การสร้างความมั่นใจให้กับทีมกรรมการศูนย์(ทีมวิจัย) จึงต้องเริ่มจากสิ่งที่พวกเขารู้ก่อน นั่นก็คือความรู้และประสบการณ์การจัดการปัญหาความขัดแย้งที่มีอยู่ในตัวกรรมการศูนย์ทุกคน ผ่านกระบวนการเก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งทั้งจากประสบการณ์ของตัวเอง และจากกลุ่มคนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ คู่กรณีที่เคยมีข้อพิพาทต่อกัน คนที่เคยมีคดีความขึ้นโรงขึ้นศาล อดีตผู้นำและผู้อาวุโสในชุมชนที่มีประสบการณ์ด้านการไกล่เกลี่ย กิจกรรมการเก็บข้อมูลในช่วงแรกมีปัญหาอยู่พอสมควร เนื่องจากทีมวิจัยต้องลงเก็บบันทึกข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย จึงไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร ไม่รู้จะบอกกับคนที่ลงไปเก็บอย่างไรดี และกลัวถูกถามว่า จะถามอะไรอีก จะให้เล่าอะไรอีก ในเมื่อตัวเองก็รู้ดีอยู่แล้ว การเก็บข้อมูลในช่วงแรกจึงยังไม่มีข้อมูล

จากปัญหาดังกล่าวจึงต้องมาปรับกระบวนการเก็บข้อมูลใหม่ จากที่ให้เก็บบันทึกข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย เปลี่ยนมาเริ่มจากการบันทึกข้อมูลจากประสบการณ์ของตัวเองก่อน หลังจากปรับเปลี่ยนปรากฏว่าทีมวิจัยสามารถบันทึกเก็บข้อมูลได้ ทีมวิจัยบางท่านมีบันทึกเรื่องราวในรูปแบบของกำหนด ผู้ใหญ่บ้านอยู่แล้วก็นำมาเพิ่มเติมรายละเอียดให้สมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งก็สามารถนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลได้เช่นกัน โดยที่ไม่ต้องเสียเวลาไปบันทึกใหม่ การเก็บบันทึกข้อมูลด้วยตัวเองนอกจากจะทำให้ได้ข้อมูลแล้ว ยังเป็นขั้นตอนที่ทำให้ทีมวิจัยได้พัฒนาทักษะในด้านต่างๆ ทั้งการเขียน การเรียบเรียง และการเล่าเรื่อง อย่างไรก็ตามในขั้นตอนนี้การเขียนก็ยังเป็นอุปสรรคสำหรับทีมวิจัยหลายท่านอยู่ ด้วยวิธีของชาวบ้านที่ชอบเล่าเรื่อง มากกว่าที่จะเขียนเรื่องเล่า เรื่องที่ผ่านการบันทึกส่วนใหญ่จึงยังไม่สมบูรณ์นัก และบางเรื่องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมานานหลายปี

แล้ว ต้องอาศัยการคิดใคร่ครวญ และลำดับเหตุการณ์ก่อนที่จะเขียนถ่ายทอดออกมาเป็นเรื่องราวได้

ระหว่างที่กิจกรรมเก็บข้อมูลกำลังดำเนินไป ระหว่างนั้นก็จะทำกิจกรรมวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่ไปด้วย เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับทีมวิจัยว่าเหตุใดจึงต้องมีการเก็บข้อมูล ข้อมูลมีประโยชน์อย่างไร และข้อมูลเรื่องราวที่สมบูรณ์ในเรื่องหนึ่งๆจะต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ร่วมกันเป็นวง ให้ทีมวิจัยที่เก็บบันทึกข้อมูลมาแล้ว นำมาเล่าให้สมาชิกคนอื่น ๆ ฟัง ทีมวิจัยท่านอื่นก็จะช่วยซักถามเพื่อให้เติมเต็มข้อมูลเรื่องราวให้สมบูรณ์มากขึ้น จากนั้นก็จะช่วยกันวิเคราะห์หาสาเหตุความขัดแย้งที่แท้จริง วิธีการจัดการ และผลลัพธ์ของเรื่องราว รวมถึงมีการวิเคราะห์ถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวนั้น ๆ ด้วย บางเรื่องมีมือที่สามคอยยุยง ทำให้เรื่องราวบานปลายและจัดการให้ยุติได้ยาก สุดท้ายเป็นการเรียนรู้ร่วมกันว่าเรื่องนี้ มีประโยชน์อย่างไร และให้บทเรียนอะไรบ้าง เนื่องจากข้อมูลที่เก็บได้มีจำนวนมากจึงไม่สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันในวงได้ทุกเรื่อง จึงเลือกมาเฉพาะเรื่องที่น่าสนใจหรือเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่ที่อยู่ในความสนใจของชุมชนในขณะนั้น

หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมการเก็บข้อมูล ทีมพี่เลี้ยงก็จะนำข้อมูลชุดดังกล่าวไปจัดพิมพ์ เรียบเรียงใหม่ให้เข้าใจง่ายขึ้นในบางเรื่อง หากแต่ยังคงภาษาของทีมวิจัยไว้ จากนั้นก็จะนำมาอ่านและตั้งคำถามเพื่อนำกลับไปเติมเต็มยังพื้นที่อีกทีหนึ่งในกิจกรรมเติมเต็มข้อมูล ซึ่งจากกิจกรรมดังกล่าวก็จะได้ชุดข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ในระดับหนึ่ง ทีมพี่เลี้ยงก็จะนำข้อมูลชุดดังกล่าวไปแยกประเด็นและคิดเป็นเปอร์เซ็นต์เปรียบเทียบการจัดการปัญหาที่ยุติภายในชุมชน ปัญหาที่ยุติที่โรงพักหรือว่าอำเภอ และปัญหาที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 3 จากนั้นก็จะนำกลับมายังชุมชนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลปัญหาที่เก็บได้ทั้งหมดสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนหรือไม่ เมื่อได้ข้อมูลชุดนี้มาแล้วทีมวิจัยก็จะนำข้อมูลชุดดังกล่าวไปจัดเวทีนำเสนอระดับตำบล (เวทีเสวนาประเด็นเยาวชน) ส่วนเวทีนำเสนอระดับหมู่บ้านไม่ได้จัดเนื่องจากอยู่ในช่วงของการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่น การจัดเวทีนำเสนอระดับตำบลมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน ผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่สอง โดยคาดหวังว่าเมื่อนำเสนอข้อมูลชุดนี้ไปแล้ว จะทำให้ชาวบ้านที่เข้าร่วมเกิดการเรียนรู้ และเปรียบเทียบได้ว่าการจัดการปัญหาแต่ละรูปแบบนั้นมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันอย่างไร ตำบลนาหมื่นศรีจัดเวทีนำเสนอระดับตำบลในรูปแบบของเวทีเสวนาประเด็นเยาวชน จึงไม่ได้เน้นหนักในเรื่องของข้อมูลมากนัก ทั้งยังไม่ได้ยกเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชนมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับชาวบ้าน การเรียนรู้ข้อมูลในส่วนนี้จึงเกิดขึ้นน้อย อย่างไรก็ตามการจัดเวทีดังกล่าวก็ทำให้ชาวบ้านรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจการทำงานของศูนย์ฯ และมองเห็นทิศทางการหนุนเสริมที่ชัดเจนมากขึ้น

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่สามเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่เหมาะสมและยั่งยืน ประกอบด้วยกลไกสี่ส่วน คือ คือ กรรมการศูนย์ฯ ชาวบ้าน/ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักวิชาการ ซึ่งแต่ละส่วนก็มีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป แต่ก็สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เหมือนกับการทำงานของอวัยวะในร่างกายของคนเรา ที่หากมีส่วนใดส่วนหนึ่งเกิด

ความผิดปกติหรือว่าเปลี่ยนแปลงก็ย่อมส่งผลกระทบยังไปส่วนอื่นๆด้วยเช่นกัน ความเข้มแข็งและยั่งยืนของศูนย์ฯ จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับกรรมการศูนย์ฯเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยปัจจัยเกี่ยวข้องอื่นๆด้วย

จากวัตถุประสงค์ทั้งสามข้อจะเห็นได้ว่าผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการสามารถแก้ปัญหาในช่วงแรกที่ว่ากรรมการไม่มั่นใจในตัวเอง ชาวบ้านไม่รู้จัก และหน่วยงานไม่ยอมรับได้บางส่วนแล้ว แต่การจะแก้ไขปัญหาทั้งหมดและทำให้ศูนย์ฯเกิดการทำงานที่เป็นรูปธรรม เข้มแข็งและยั่งยืนได้นั้น ต้องอาศัยการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องของกลไกทั้งสี่ส่วน หากไม่แล้วคงเป็นการยากที่จะสร้างศูนย์ฯยุติธรรมที่เข้มแข็งและยั่งยืนได้ โดยเฉพาะกลไกกรรมการศูนย์ฯซึ่งสำคัญที่สุดเมื่อเทียบกับกลไกอื่น จำเป็นต้องยืนหยัดทำงานอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าวันใดวันหนึ่งกลไกอื่นจะหยุดการทำงานหรือเปลี่ยนทิศทางไป หากแต่ถ้ากลไกกรรมการศูนย์ฯยังคงอยู่ และหยัดยืนอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง จะก็ยุคสมัยศูนย์ฯนี้ก็ยังคงอยู่ในชุมชน ไม่สูญหายไปแน่นอน

5.2 บทเรียนการวิจัยในด้านต่าง ๆ

๑ บทเรียนเรื่องการคัดคนเข้ามาทำงาน

ทีมกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี ได้มาโดยการจัดตั้งตามตำแหน่งหน้าที่ของการเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชนเช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ซึ่งคนกลุ่มนี้เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนอยู่แล้ว แต่หลังจากที่เปิดศูนย์ฯพบว่าทีมกรรมการศูนย์ฯต่างไม่รู้ว่าบทบาทของการเป็นกรรมการศูนย์ฯว่ามีอะไรบ้าง และต้องทำอะไร ศูนย์ฯที่เปิดขึ้นในชุมชนตอนนั้นจึงยังมองไม่เห็นการทำงานที่เป็นรูปธรรม ชาวบ้านเองก็ไม่รู้ว่ามีศูนย์ยุติธรรมในชุมชน ตลอดจนหน่วยงานก็ไม่รู้จักเช่นกัน จากปัญหาดังกล่าวจึงเกิดเป็นโครงการวิจัยขึ้น โดยทีมกรรมการศูนย์ฯทั้งหมดเข้าร่วมเป็นทีมวิจัย

เมื่อดำเนินกิจกรรมในโครงการวิจัยก็ต้องพบกับปัญหา คือ ทีมกรรมการศูนย์ฯที่เป็นทีมวิจัยนั้นเข้าร่วมกิจกรรมไม่ทุกคน บางคนมาบ้างไม่มาบ้าง บางคนไม่มาเลย มีทีมวิจัยที่เป็นแกนหลักอยู่ประมาณ 3-4 คน บทบาทหน้าที่ส่วนใหญ่จึงอยู่ในความรับผิดชอบของทีมวิจัยที่เป็นแกนหลักทั้งหมด ส่วนคนอื่นๆนั้นก็มีบทบาทมากน้อยลดหลั่นกันไป

กรณีของนาหมื่นศรีนำมาเป็นบทเรียนเรื่องการคัดคนได้เช่นกัน ตรงที่ทีมกรรมการศูนย์ฯทั้ง 11 คน เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยทั้งหมด โดยตอนที่จัดตั้งทีมวิจัยนั้นไม่ได้ถามความสมัครใจของทุกท่านเป็นรายบุคคล แต่เป็นการคิดเหมารวมเป็นทีม ว่าทีมกรรมการศูนย์ฯทุกคนต้องเป็นทีมวิจัย แต่เนื่องจากกิจกรรมในโครงการวิจัยต้องอาศัยการเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง จึงจะเกิดการเรียนรู้ ทีมวิจัยบางท่านจึงเลือกจะไม่เข้าร่วมตั้งแต่ต้น บางท่านก็มาบ้างไม่มาบ้าง ทำให้จำนวนทีมวิจัยลดน้อยลงเรื่อยๆ แต่กิจกรรมในพื้นที่ก็ยังดำเนินต่อไปได้ ด้วยการขับเคลื่อนของทีมวิจัยหลัก หากแต่ก็ยังต้องการให้ทีมวิจัยท่านอื่นให้ความร่วมมือมากกว่านี้ เพราะจะเป็นประโยชน์ทั้งกับการขยายงานและกับภาพลักษณ์ของศูนย์ฯในสายตาของชาวบ้านด้วยเช่นกัน

๑ บทเรียนเรื่องกลุ่มคนที่เข้ามาทำงาน

กลุ่มคนที่เข้ามาทำงานวิจัยในประเด็นยุทธธรรมชุมชนมีทั้งกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายกอบต. รองนายกอบต. และส.อบต. ฯลฯ บทบาทส่วนใหญ่จึงอยู่ที่ทีมวิจัยที่เป็นแกนนำหลัก ส่วนกำหนดนั้นมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาเนื่องจากภารกิจมากทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องได้ หากแต่ก็มาร่วมประชุมบ้างเป็นครั้งคราว สำหรับผู้นำในหมู่บ้านที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยนั้นมีส่วนร่วมในเรื่องนี้น้อย เมื่อไม่เข้าร่วมการขยายงานในพื้นที่นั้นก็เกิดขึ้นได้ยากเช่นกัน

๑ บทเรียนเรื่องการเก็บข้อมูล

โครงการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์ยุทธธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี ให้น้ำหนักในเรื่องข้อมูลเป็นสำคัญ เนื่องด้วยเห็นว่าข้อมูลเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ทีมวิจัยเกิดกระบวนการเรียนรู้ หากแต่กระบวนการที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลนั้นต้องอาศัยเวลาเป็นอย่างมาก แม้ว่าทีมวิจัยส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มผู้นำที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการปัญหาความขัดแย้งอยู่แล้ว หากแต่การบันทึกในรูปแบบของกำหนดหรือผู้ใหญ่บ้านนั้นเป็นการบันทึกเพียงสั้นๆ เพื่อเป็นหลักฐานเท่านั้น ซึ่งรูปแบบดังกล่าวจะแตกต่างจากการบันทึกข้อมูลเรื่องราวในฉบับของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่ต้องการเรื่องราวที่ละเอียด สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาสร้างการเรียนรู้ การบันทึกข้อมูลในรูปแบบนี้จึงต้องใช้เวลาาน กิจกรรมการเก็บข้อมูลในช่วงแรกที่ทีมวิจัยต้องลงไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายนั้น สังเกตได้ว่าไม่มีทีมวิจัยคนใดลงเก็บข้อมูลได้เลย เพราะไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไร จะบอกกับกลุ่มเป้าหมายว่าอย่างไร เก็บข้อมูลไปทำไม เพื่ออะไร เนื่องจากในตอนนั้นทีมวิจัยก็ยังไม่เข้าใจว่าข้อมูลมีประโยชน์อย่างไร และนำมาสร้างการเรียนรู้ได้อย่างไร จึงไม่มีความมั่นใจที่จะลงเก็บบันทึกข้อมูล

จากปัญหาดังกล่าวจึงมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเก็บข้อมูลใหม่ จากที่ให้ลงเก็บบันทึกข้อมูลเรื่องราวจากกลุ่มเป้าหมาย เปลี่ยนให้ทีมวิจัยเก็บบันทึกข้อมูลจากประสบการณ์ของตนเองก่อน เนื่องจากเป็นเรื่องที่ทีมวิจัยทุกท่านรู้ดีอยู่แล้ว คงไม่ยากเกินไปนักหากจะเริ่มต้นเขียนจากสิ่งที่ตัวเองรู้ และทีมวิจัยบางท่านก็มีเรื่องราวที่บันทึกในรูปแบบของกำหนด ผู้ใหญ่บ้านอยู่แล้ว แม้ว่าบันทึกดังกล่าวจะไม่รายละเอียดของเรื่องราวที่ไม่สมบูรณ์มากนัก หากแต่เมื่อนำมาเติมเต็มก็สามารถนำข้อมูลเรื่องราวนั้นมาเป็นฐานข้อมูลได้เช่นกัน

สำหรับกิจกรรมการเก็บข้อมูลสามารถนำมาเป็นบทเรียนได้ว่าการจะเริ่มเขียนหรือบันทึกสิ่งใดก็ตาม สำหรับการเริ่มต้นควรจะเริ่มเขียนในสิ่งที่ตนเองรู้จักก่อน เพราะการเขียนในสิ่งที่ตนเองรู้จักไม่ต้องกังวลว่าสิ่งที่เขียนจะผิด และไม่ต้องไปถามจากคนอื่นมากนัก เนื่องจากเป็นสิ่งที่ตนเองรู้ดีอยู่แล้ว

๑ บทเรียนจากการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มคนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งในโครงการวิจัยแบ่งเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนที่เป็นนักวิจัยที่เป็นผู้นำและมีประสบการณ์การจัดการปัญหาความขัดแย้งอยู่แล้ว ทั้งยังมีความเข้าใจในโครงการมากกว่ากลุ่มที่สอง คือ กลุ่มคนที่

เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ทางโครงการกำหนดไว้ ได้แก่ คู่กรณีที่เคยมีความขัดแย้งต่อกัน คนที่เคยขึ้นโรงขึ้นศาล อดีตผู้นำหรือผู้อาวุโสในชุมชนที่มีประสบการณ์การจัดการปัญหาความขัดแย้ง

สำหรับการเก็บข้อมูลจากคนกลุ่มแรกนั้นไม่มีปัญหา เนื่องจากทีมวิจัยสามารถบันทึกข้อมูลด้วยตัวเองได้ ต่างจากกลุ่มที่สองที่ยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ รู้แต่เพียงว่าเขา(ทีมวิจัย) เชิญให้มาเล่าเรื่องให้ฟัง แต่ไม่รู้ว่าเรื่องราวที่เล่าเอาไปทำอะไร และมีประโยชน์อย่างไร แม้ว่าในช่วงแรกได้จัดกิจกรรมเวทีชี้แจงชาวบ้านไปแล้ว หากแต่ระยะห่างของเวทีดังกล่าวกับกิจกรรมเก็บข้อมูลนั้นนานจนกลุ่มคนที่เชิญให้เข้าร่วมเวทีในวันนั้นลืมเลือนไปแล้ว เพราะแต่ละเดือนชาวบ้านเองก็มีประชุมหลายเรื่อง หลายหน่วยงานที่เข้ามาในชุมชน

๑ บทเรียนการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งนั้นแบ่งเป็นสองกลุ่ม ดังที่เคยกล่าวมาแล้ว สำหรับวิธีการสัมภาษณ์นั้นใช้กับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่สอง คือ กลุ่มคนที่ไม่ได้เป็นทีมวิจัย ได้แก่ คู่กรณีที่เคยมีความขัดแย้ง คนที่เคยมีคดีความขึ้นโรงขึ้นศาล และอดีตผู้นำหรือผู้อาวุโสในชุมชนที่มีประสบการณ์การจัดการปัญหาความขัดแย้ง นามีนศรีใช้วิธีการเชิญคนที่เป็กลุ่มเป้าหมายมาให้ข้อมูลที่ศูนย์แทนการลงไปสัมภาษณ์ในชุมชน ด้วยเห็นว่าสะดวกมากกว่าที่จะลงไปเก็บยังชุมชนซึ่งผู้คนพลุกพล่าน และคงไม่เหมาะหากไปพูดคุยในเรื่องความขัดแย้งไม่ว่าจะที่บ้านของเจ้าของเรื่องฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือที่บ้านของคนที่ทำหน้าที่ไกลเกลี่ยปัญหาเองก็ตาม โดยเฉพาะเรื่องราวที่เพ่งจบหรือจบแบบไม่ดีนัก การพูดถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นอาจเป็นการรื้อฟื้นความขัดแย้งขึ้นมาใหม่ ถ้าหากเรื่องที่ว่าไปเข้าสู่หูของคนที่เป็นมือที่สามเข้า ผลที่ตามมาไม่ใช่เรื่องดีแน่

อย่างไรก็ตามการเชิญกลุ่มเป้าหมายมาสัมภาษณ์ที่ศูนย์ ก็มีข้อจำกัดตรงที่กลุ่มเป้าหมายจะมาตามคำเชิญน้อย สาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะต้องสละเวลากว่าครึ่งค่อนวันในการให้สัมภาษณ์ ไม่ก็ยังไม่มีความเข้าใจและเกรงกลัวว่าจะเก็บข้อมูลไปทำไม ให้ใคร และจะมีผลเสียกับตัวเองหรือไม่ คนที่มาจึงมีเพียงผู้อาวุโสในชุมชนที่มีประสบการณ์การจัดการความขัดแย้ง และคนที่เคยมีข้อขัดแย้งเท่านั้น ข้อมูลที่ได้จึงไม่มีความหลากหลายมากนัก

๑ บทเรียนจากการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ต้องนำมาวิเคราะห์ คือ ข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนที่ทีมวิจัยจัดเก็บหรือบันทึกมาจากประสบการณ์ตรงของตัวเองและที่บันทึกมาจากกลุ่มเป้าหมาย การวิเคราะห์แบ่งเป็นสองประเภท คือ การวิเคราะห์เชิงคุณภาพและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ คือ การนำข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งที่ทีมวิจัยสามารถเก็บบันทึกได้จำนวน 61 เรื่องมาวิเคราะห์หาสาเหตุของความขัดแย้ง วิธีการจัดการ ผลการจัดการ และบทเรียนที่ได้จากเรื่องราวนั้น การวิเคราะห์เชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์ร่วมกันเป็นวงระหว่างทีมพี่เลี้ยงกับทีมวิจัย โดยเรื่องที่เลือกมาวิเคราะห์เป็นตัวอย่างนั้น ต้องมีเรื่องราวที่น่าสนใจ หรือเป็นเรื่องที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ที่กำลังอยู่ในความสนใจของคนในชุมชน และสามารถสร้างการเรียนรู้ให้กับทีมวิจัยได้ ส่วนการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการนำข้อมูลเชิงคุณภาพทั้ง 61 เรื่องมาแบ่งเป็น

ประเด็นต่าง ๆ เรียงลำดับจากจำนวนมากไปหาน้อย เช่น ตำบลนาหมื่นศรีมีปัญหาร่องที่ดินมากที่สุด ปัญหาที่ดินก็จะอยู่อันดับที่หนึ่ง ลดหลั่นกันลงมา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้แยกเป็นประเด็นแล้วมาแบ่งเป็นสี่หมวดหมู่ คือ เรื่องที่สามารถจัดการให้จบภายในชุมชนได้ เรื่องที่จบที่โรงพักหรือมีอำเภอลำเลียงเข้ามาช่วยในการจัดการให้จบ เรื่องที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก และเรื่องราวที่อยู่ระหว่างดำเนินการหรือใกล้เกลียบเกลี้ยงไม่สำเร็จ ซึ่งจะอยู่ในหมวดหมายเหตุตอนท้ายตาราง

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณถือเป็นขั้นตอนที่ยากสำหรับทีมวิจัย ต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจและเรียนรู้จากการปฏิบัติ จำเป็นต้องอาศัยทีมพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาชนวิวิเคราะห์ เพราะการชนวิวิเคราะห์จะทำให้ข้อมูลในหลายด้านจากผู้เข้าร่วม คนที่ทำหน้าที่ชนวิวิเคราะห์จึงต้องมีประสบการณ์ สามารถคิดเชื่อมโยงเรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งหมดได้ มองเห็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใต้ปรากฏการณ์ รวมถึงสามารถชี้ให้ผู้เข้าร่วมเห็นว่าเรื่องนี้มีประโยชน์อย่างไร หรือได้เรียนรู้อะไรบ้างจากเรื่องนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลจึงเป็นกระบวนการสร้างการเรียนรู้ที่สำคัญขั้นตอนหนึ่ง

อย่างไรก็ตามจำนวนข้อมูลที่เก็บได้ทั้งหมดกว่า 60 เรื่อง นั้นถือเป็นปริมาณที่มาก และเป็นข้อจำกัดหนึ่งของการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากไม่สามารถนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อสร้างการเรียนรู้ได้ แม้ว่าเรื่องที่เลือกมาวิเคราะห์เป็นตัวอย่างจะมีเนื้อหาที่น่าสนใจ เหมาะแก่การนำมาสร้างการเรียนรู้ หากแต่เรื่องราวที่ไม่ได้ถูกเลือกมาวิเคราะห์เป็นตัวอย่างก็มีความโดดเด่นและน่าสนใจไม่แพ้กัน แต่ละเรื่องมีลักษณะเฉพาะ เปรียบเหมือนตำราแต่ละเล่ม ที่รอโอกาสให้ทีมวิจัยเปิดอ่าน เพื่อเรียนรู้บทเรียนที่แตกต่างกันออกไป เป็นเรื่องที่น่าเสียดายไม่น้อยที่ไม่สามารถนำข้อมูลชุดดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันได้

๑ บทเรียนจากการจัดการข้อมูล

ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรีสามารถจัดเก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งได้ทั้งหมด 61 เรื่อง ซึ่งต้องนำข้อมูลในแต่ละเรื่องมาเรียบเรียง วิเคราะห์หาสาเหตุ วิธีการจัดการปัญหา ผลของการจัดการปัญหา และบทเรียนที่ได้รับจากเรื่องราวต่างๆ ซึ่งต้องใช้เวลาในการวิเคราะห์ และไม่สามารถนำเรื่องราวทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันได้ ภาระทั้งหมดในการวิเคราะห์เรื่องราวที่เหลือจึงตกเป็นของทีมวิจัยที่รับผิดชอบจัดการข้อมูล ซึ่งถือเป็นภาระงานที่หนักเกินคนๆเดียวจะรับไหว จึงต้องอาศัยพี่เลี้ยงช่วย และเมื่อพี่เลี้ยงเข้ามามีบทบาทในการจัดการข้อมูล ดูเหมือนว่าการมีส่วนร่วมรวมทั้งการรับรู้ของทีมวิจัยในเรื่องนี้ก็ลดน้อยลงเช่นกัน ด้วยเห็นว่าได้มอบหมายให้พี่เลี้ยงจัดการแล้ว

๒ บทเรียนจากการจัดเวทีเสวนาประเด็นเยาวชน

ตำบลนาหมื่นศรีเลือกที่จะจัดเวทีนำเสนอระดับตำบลในรูปแบบของเวทีเสวนาประเด็นเยาวชน เหตุผลของการจัดเวทีในรูปแบบดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่ทีมวิจัยได้รับรู้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลนาหมื่นศรีจากข้อมูลที่แยกเป็นประเด็นแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ เรื่องที่ดิน รองลงมาเป็นปัญหาเยาวชน ซึ่งมีตั้งแต่การทะเลาะวิวาท ชู้สาว และปัญหาในเชิงที่เยาวชนไปสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น จากปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในตำบล ทีมวิจัยสะท้อนว่าน่าจะ

เป็นผลมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป พ่อแม่มีเวลาใกล้ชิดลูกน้อยลง เด็กมีสิ่งล่อตาล่อใจมากมาย จึงได้คิดกันว่าน่าจะจัดเวทีพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาเยาวชนที่เกิดขึ้นในตำบล เพื่อหาแนวทางในการจัดการ/ป้องกันปัญหานี้ร่วมกัน โดยในเวทีดังกล่าวจะเชิญเด็กนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน สายตรวจประจำตำบล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดตรัง และกลุ่มเยาวชนในตำบลเข้าร่วมด้วย

จากการจัดเวทีดังกล่าว มีผู้เข้าร่วมตามที่คาดการณ์ไว้ หากแต่กลุ่มเยาวชนในตำบลซึ่งเป็นกลุ่มที่อยากให้มาร่วมเวทีจริงๆ ไม่ได้มา ทีมวิจัยมองว่าที่ไม่มาอาจเป็นเพราะไม่รู้ว่าจะตัวเองต้องทำอะไร เลยไม่กล้ามา สำหรับข้อสรุปที่ได้จากเวทีนี้ คือ การจัดตั้งกลุ่มเยาวชนตำบลนาหมื่นศรี ตามคำแนะนำของอาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย ที่ปรึกษาสกว.ตรัง และนักวิชาการอิสระ ที่ให้เกียรติเข้าร่วมเวทีนี้ด้วย อาจารย์บอกว่าการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับกลุ่มเยาวชนในตำบลได้แสดงออกผ่านกิจกรรมต่างๆ เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อให้ห่างไกลจากอบายมุขทั้งหลาย ที่สำคัญคือกลุ่มเยาวชนเหล่านี้จะรู้สึกว่าคุณเองมีค่าและได้ทำประโยชน์เพื่อชุมชนของตนเอง

แม้ว่าการจัดเวทีดังกล่าวจะทำให้ได้แนวทางในการจัดการ/ป้องกันปัญหาเยาวชนในตำบล หากแต่ในเรื่องของศูนย์ฯ นั้น เวิร์กนี้ยังไม่เป็นที่รู้จักของชาวบ้านมากนัก อาจจะต้องหาวิธีการที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ ให้มากกว่านี้ เป็นไปได้ว่าอาจจะจัดเวทีนำเสนอระดับตำบล ก่อนสักครั้งหนึ่ง แล้วค่อยมาจัดเวทีเสวนาประเด็นเยาวชน ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านรู้จักและคุ้นเคยกับรูปแบบเวทีมากขึ้น การประชาสัมพันธ์ก็น่าจะได้ผลตามไปด้วยเช่นกัน

๑๑ บทเรียนจากการพบปะที่ไม่เป็นทางการ

ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรีโดยมากเป็นกลุ่มผู้นำชุมชนที่มีความสนิทสนมกันอยู่แล้ว ด้วยทำงานร่วมกันมานาน และเมื่อได้มาทำโครงการร่วมกัน โอกาสในการพบปะพูดคุยกันจึงมีมากขึ้น โดยมากแบบไม่เป็นทางการ อาทิ การนั่งพูดคุยกันในตอนเย็นที่บ้านของทีมนักวิจัยคนใดคนหนึ่ง หรือการสังสรรค์กันในโอกาสต่างๆ การมีโอกาสดพบเจอกันอย่างสม่ำเสมอนอกจากจะเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกันแล้ว การพูดคุยในเรื่องที่แต่ละคนกำลังทำอยู่เป็นหัวข้อของการสนทนาเช่นกัน เช่น ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 อาจจะนำเรื่องความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับลูกบ้านของตนเองไปเล่าให้ผู้ใหญ่บ้านหมู่อื่น นายกอบต. หรือสายตรวจฟัง การทำให้ปัญหาเป็นที่รับรู้โดยทั่วกันจึงเป็นหนทางหนึ่งในการจัดการและป้องกันปัญหานั้น เนื่องจากทุกคนต่างรู้สึกว่ามีภาระหน้าที่ของผู้ใหญ่หมู่ที่ 7 เพียงคนเดียว หากแต่เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ หมู่ที่ 7 ที่กรรมการศูนย์ฯ ทุกท่าน ที่ต้องร่วมมือกัน ความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็จะเกิดขึ้น คนที่ทำงานก็จะมีกำลังใจมากขึ้น เพราะมีทีมงานคอยช่วยเหลือ และไม่ได้รู้สึกว่าต้องทำงานหนักอยู่คนเดียว

๑๒ บทเรียนจากการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่น (อบต.)

ตำบลนาหมื่นศรีเป็นหนึ่งในหลายพื้นที่ที่มีการเลือกตั้งอบต.ระหว่างที่ดำเนินกิจกรรมในโครงการวิจัย การเลือกตั้งดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผู้นำ จากชุดเก่าที่หมดวาระเป็นชุดใหม่ที่เข้ามาบริหารงานแทน ซึ่งแน่นอนว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อศูนย์ฯ ยุติธรรม

อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากศูนย์มีที่ทำการอยู่ที่อบต. และนายกอบต. ก็เป็นที่ปรึกษาของศูนย์โดยตำแหน่ง

หลังจากเลือกตั้งปรากฏว่าศูนย์ต้องย้ายที่ทำการไปยังที่ใหม่ “สิ่งที่สำคัญตอนนี้คือศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีได้ย้ายที่ทำการใหม่ เพราะสะดวกในการทำงานของพวกเรา เดิมอยู่อบต. ตอนนี้ย้ายไปอยู่ข้างศูนย์สาธิตการเกษตรฯ ผมมีกุญแจอยู่ดอกหนึ่ง เพราะการประชุมกรรมการศูนย์ฯ ไม่มีเวลาเลิกที่แน่นอน ส่วนมากเราจะคุยกันตอนเย็น หลังจากทีเลิกงานแล้ว สาเหตุที่ย้ายเพราะว่า อบต. เป็นสถานที่ราชการ ประชุมค่าไม่ได้ ก็เลยต้องขอย้ายไปอยู่ตรงนั้น”¹

เมื่อย้ายที่ทำการศูนย์ออกมาจากอบต. ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างนายกคนใหม่กับทีมกรรมการศูนย์ห่างเหินไปด้วย แม้ว่าจะเคยมีการพูดคุยชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของศูนย์ หากนายกซึ่งเป็นคนใหม่และไม่ได้ร่วมทำงานมาตั้งแต่ต้นจึงไม่มีความเข้าใจในส่วนของการทำงานตรงนี้นัก เหมือนต้องมาเริ่มต้นกันใหม่ในส่วนของการร่วมมือระหว่างอบต. กับศูนย์ยุติธรรมชุมชน

๑ บทเรียนจากการเป็นพื้นที่ที่เคยผ่านงานวิจัยมาแล้ว

ตำบลนาหมื่นศรีเป็นพื้นที่ที่เคยทำโครงการวิจัยมาแล้ว คือ โครงการแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาลายผ้านาหมื่นศรี เมื่อ พ.ศ. 2546 หากแต่การเป็นพื้นที่ที่เคยผ่านงานวิจัยมาแล้วไม่ถือว่าเป็นข้อได้เปรียบแต่อย่างใด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประเด็นยุติธรรมชุมชนกับประเด็นการอนุรักษ์ผ้าทอนั้น มีเนื้อหาและเป้าหมายที่แตกต่างกัน กลุ่มคนที่เข้ามาทำงานวิจัยจึงเป็นคนละกลุ่มกัน ข้อมูลจากงานวิจัยเดิมจึงไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในโครงการนี้นัก

¹ คำพูดของนายสมเจตน์ ศรีรัตน ทมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี

5.3 ปัญหาในการวิจัย

☆ ระดับบุคคล/ทีม

- ทีมวิจัยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มผู้นำ มีหลายบทบาทหน้าที่และภารกิจมาก ทำให้ไม่มีเวลา ผู้นำหลายท่านจึงไม่ได้เข้าร่วมการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- งานวิจัยเป็นงานใหม่สำหรับชาวบ้าน แม้ว่าพื้นที่นาหมื่นศรีจะเคยผ่านการทำวิจัยมาแล้ว หากแต่กลุ่มคนที่เข้ามาทำเป็นคนละกลุ่มกัน เนื่องจากทั้งสองประเด็นก็ต่างกันด้วย จึงต้องมาเริ่มต้นกันใหม่ในเรื่องนี้ งานวิจัยสำหรับชาวบ้านจึงต้องใช้เวลาทำนานกว่ากลุ่มอื่นๆ เพราะเวลาในแต่ละวันไม่ได้มีไว้เพื่อทำงานวิจัยเพียงอย่างเดียว
- ปัญหาในการเก็บบันทึกข้อมูลที่ต้องใช้เวลานาน เนื่องจากในช่วงแรกไม่รู้จะเริ่มต้นเขียนอย่างไร ยังไม่เข้าใจว่าเก็บข้อมูลไปทำไม และข้อมูลมีประโยชน์อย่างไร กว่าจะเข้าใจและเริ่มเขียนอย่างจริงจังเวลาก็กว้างเลยไปจากที่กำหนดไว้แล้ว
- ปัญหาในการเขียนรายงาน ที่ชาวบ้านไม่สามารถเขียนแบบงานวิจัยเชิงวิชาการได้ ต้องอาศัยการฝึกฝน พัฒนาทักษะในด้านต่างๆ และแน่นอนว่าทั้งหมดต้องใช้เวลา ทั้งนี้ต้องเข้าใจว่าชาวบ้านที่เข้ามาเป็นทีมวิจัยไม่ได้จบปริญญาโทหรือเอกอย่างนักวิชาการที่ทุ่มเทเวลาครึ่งชีวิตไปกับการเรียนหนังสือ
- เวลาในการทำกิจกรรม เช่น ช่วงที่มีการเลือกตั้ง อบต. ก็ต้องงดการทำกิจกรรมในพื้นที่ เนื่องจากมีทีมวิจัยหลายคนลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้ด้วย กิจกรรมที่จะจัดในช่วงนี้จึงต้องเลื่อนออกไป
- ขาดคนที่สนใจเรื่องข้อมูลอย่างจริงจัง อย่างที่เคยกล่าวไปแล้วว่าการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นนั้น ให้ความสำคัญในเรื่องของข้อมูล สำหรับข้อมูลในโครงการที่จัดเก็บนั้นเป็นข้อมูลเรื่องราวการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ซึ่งเป็นชุดข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์ เนื่องจากข้อจำกัดในหลายๆ ด้าน การจัดการข้อมูลชุดนี้จึงเป็นภาระหนักทั้งต่อทีมวิจัยและทีมพี่เลี้ยง
- ข้อมูลที่เก็บมีมากเกินไปเมื่อเทียบกับเวลาที่กำหนดไว้ในโครงการ ตลอดจนข้อมูลที่ได้มา ยังมีความบกพร่องอยู่มาก จึงต้องอาศัยเวลาในการจัดการแต่ละขั้นตอนเพื่อนำมาจัดทำฐานข้อมูลสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ต่อ
- ผู้นำเข้าร่วมไม่ครบทุกหมู่บ้าน การขยายงานให้เป็นที่รับทราบในพื้นที่ก็ยากขึ้นเช่นกัน เนื่องจากขาดคนที่ทำหน้าที่ประสานงาน

☆ ระดับชุมชน/ชาวบ้าน

- ศูนย์มีเวทีประชาสัมพันธ์ที่จัดขึ้นในชุมชนน้อย โอกาสที่จะสร้างการเรียนรู้ให้กับชาวบ้านจึงน้อยลงไปเช่นกัน

- ชาวบ้านบางคนยังไม่รู้ว่ามีส่วนในชุมชน “เชื่อว่าคนในชุมชนของเราบางคน ยังไม่รู้ว่าตำบลของเรามีศูนย์ฯ แล้วจะอย่างไรถึงจะให้ทุกคนรู้ทั่วถึงกัน แต่เบื้องต้นคิดว่าต้องให้ผู้ใหญ่บ้านแจ้งในที่ประชุมหมู่บ้าน(ประคั่น)”¹
- ความสนใจของชาวบ้านในเรื่องนี้ยังน้อยอยู่ ด้วยเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง เนื่องจากปัญหาดังกล่าวไม่เคยเกิดขึ้นกับตัวเอง

☆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด

- มีความรู้ความเข้าใจและเปิดรับเรื่องนี้น้อย
- ยึดติดกับการทำงานในรูปแบบสั่งการให้ทำมากกว่าร่วมกันทำกับชาวบ้าน
- ให้ความร่วมมือเมื่อถูกเชิญมาร่วมเวทีต่างๆที่จัดขึ้นในชุมชน แต่มีบทบาทให้ความรู้มากกว่าการมาเรียนรู้จากชาวบ้าน
- ไม่ได้นำข้อมูลจากงานวิจัยในชุมชนมาใช้ประโยชน์ บูรณาการ หรือว่าต่อยอดกับงานที่ทำอยู่

☆ ระดับนโยบาย

- มองเห็นว่าแนวทางนี้ (การทำโครงการวิจัย) ดี แต่ยังมองไม่เห็นรูปธรรมที่ชัดเจน
- เนื่องจากเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดไม่ได้นำข้อมูลจากงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ และเชื่อมต่อไประดับนโยบาย การเคลื่อนงานในพื้นที่ในลักษณะของโครงการวิจัย กับการดำเนินงานของกรมคุ้มครองสิทธิฯ จึงสวนทางกันอยู่ อาทิ หลักสูตรการอบรมต่างๆที่ทางกรมฯ จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี แต่ไม่ได้มีการต่อยอดจากงานเก่าในพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านรู้สึกเบื่อหน่าย
- มีการปรับเปลี่ยนนโยบายอยู่ตลอด ขึ้นอยู่กับรัฐบาลแต่ละสมัย เมื่อนโยบายเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานก็ต้องเปลี่ยนตาม และให้ชาวบ้านมาเปลี่ยนตามอีกที ปัญหานี้เกิดขึ้นเป็นวัฏจักร หากชาวบ้านยังยึดติดอยู่กับหน่วยงานและไม่รู้สึกรู้ว่าเรื่องนี้เป็นของตัวเอง หรือเป็นของคนในชุมชน

¹ ข้อมูลจากเวทีถอดบทเรียนระดับตำบล เขียนโดยคุณประคั่น ตัวแทนชาวบ้านที่เข้าร่วมเวทีดังกล่าว

5.4 ข้อเสนอแนะต่อชุมชน นโยบายและการวิจัยในอนาคต

ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

- ผลักดันให้เกิดกฎกติกาของชุมชน เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เช่น ปัญหาเรื่องที่ดิน ปัญหาเรื่องวัชพืชร้าย เป็นต้น
- หาคณใหม่ ๆ เข้ามาร่วมทีม ผ่านการสร้าง ความเข้าใจในรูปแบบของเวที เสวนาพูดคุย หรือการลงพื้นที่เพื่อพูดคุยในชุมชน
- บันทึกข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งอย่างต่อเนื่อง เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลเปรียบเทียบในแต่ละเดือน ทำให้เห็นว่าศูนย์มีการทำงานจริง ซึ่งให้เห็นว่าปัญหาใดเพิ่ม ปัญหาลด นำมาเป็นแนวทางในการจัดการ/ป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชน
- ประชุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อพบปะแลกเปลี่ยนพูดคุยปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และหาแนวทางจัดการแก้ไข/ป้องกันร่วมกัน
- ต้องมีการทำงานในรูปแบบนักจัดการชุมชน ที่ไม่ได้ทำเฉพาะการจัดการปัญหาความขัดแย้งเท่านั้น แต่ต้องปกป้องดูแลสิทธิของคนในชุมชนด้วย
- เติมเต็มความรู้จากภายนอกอยู่เสมอ เช่น ขอกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผ่านการวิเคราะห์เรียนรู้จากเรื่องราวที่เกิดขึ้นใหม่
- ทำให้ศูนย์เป็นศูนย์กลางของชุมชนในทุกๆ เรื่อง ไม่เฉพาะเรื่องการจัดการความขัดแย้งเท่านั้น แต่หมายถึงการดูแลความเป็นธรรมในทุกๆ เรื่อง
- จัดเวทีในชุมชนให้มากขึ้นเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชนและประชาสัมพันธ์ศูนย์ไปในตัว โดยนำเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนมาสร้างการเรียนรู้
- สร้างการมีส่วนร่วมและให้บทบาทกับผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน เพื่อดึงเข้ามาร่วมทีมทำงานให้มากขึ้น เนื่องจากตำบลนาหมื่นศรีผู้ใหญ่วัยบ้านเข้าร่วมเป็นที่วิจัยไม่ครบทุกหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะต่อนโยบายและการวิจัยในอนาคต

- อยากให้ศูนย์มีพี่เลี้ยงด้านกฎหมาย ที่สามารถให้คำปรึกษาแก่กรรมการศูนย์หรือลูกบ้านยามมีปัญหาได้ อาจเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทนายความ หรือผู้รู้ ที่มีจิตใจอยากช่วยเหลือชาวบ้านอย่างแท้จริง
- อบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติการให้กับทีมวิจัยในเรื่องกระบวนการ/ขั้นตอนการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาทิ ความรู้ในด้านสิทธิกรณีที่ชาวบ้านถูกละเมิด เช่นถูกรถชนตายโดยที่ไม่สามารถจับคนชนได้ จะติดต่อหน่วยงานไหนได้บ้างเพื่อขอความช่วยเหลือ โดยเอาข้อมูลเรื่องราวที่บันทึกเป็นฐานข้อมูลไว้แล้วนำมาเป็น

กรณีศึกษาในการฝึกอบรมดังกล่าว เพราะทีมวิจัยจะได้เรียนรู้จากเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน

- อบรมเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้กับทีมวิจัย โดยเฉพาะเรื่องการเขียน เคยมีคนกล่าวไว้ว่า “ชาวบ้านมักจะเป็นนักเล่าเรื่องมากกว่าเขียนเรื่อง” ก็เห็นจะเป็นจริงตามคำกล่าวนี้ เพราะการเขียนไม่ได้อยู่ในวิถีของชาวบ้านเหมือนกับการพูด แม้ทีมวิจัยบางท่านจะเขียนบันทึกได้ติดอยู่แล้ว หากแต่เป็นไปเพราะหน้าที่ที่ต้องเขียน ไม่ได้เกิดจากความรู้สึกที่อยากเขียน หากการอบรมดังกล่าวสามารถสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการเขียนให้กับทีมวิจัยได้ ปัญหาในเรื่องการเขียนก็คงทุเลาเบาบางลง และคงไม่ใช่ของชมสำหรับนักวิจัยอีกต่อไป
- นอกจากการอบรมในข้างต้นแล้ว การอบรมพลังกลุ่มหรือการทำงานเป็นทีมก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะบางครั้งการทำงานร่วมกันนานๆ หรือการสนิทสนมกันมากๆ ก็จำเป็นต้องมีเวลาให้แต่ละคนได้เปิดเผยใจต่อกัน เพื่อเติมเต็มในส่วนที่ขาดหาย เพิ่มพูนในส่วนที่สมบูรณ์ และปรับปรุงในสิ่งที่ยังบกพร่อง เพื่อเรียนรู้ที่จะเข้าใจตนเองและผู้อื่นให้มากขึ้น เพราะนี่เป็นหัวใจของการทำงานเป็นทีม
- จัดตั้งศูนย์ประสานงานระดับจังหวัดเรื่องยุทธธรรมชุมชนที่มีรูปแบบแตกต่างจากสำนักงานยุทธธรรมจังหวัด
- หาวิธีการที่ทำให้กระบวนการยุทธธรรมชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุทธธรรมกระแสหลัก โดยเฉพาะบันทึกข้อมูลการจัดการความขัดแย้งของกรรมการศูนย์ที่จะสามารถนำไปเป็นหลักฐานในชั้นศาลได้อย่างไร หรือการลงมาสืบเสาะหาความจริงเกี่ยวกับคดีต่างๆ ในชุมชน เพราะคนในชุมชนจะรู้เรื่องของคนในชุมชนเดียวกันมากกว่าเจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน

5.5 ข้อค้นพบ

☆ ข้อค้นพบจากการทำวิจัย

- หัวใจสำคัญของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วม
- งานวิจัยเป็นงานใหม่สำหรับชาวบ้าน(ทีมวิจัย) แม้ชาวบ้านบางท่านจะรู้จักคำว่า “วิจัย” แต่ก็เป็นในมุมมองของนักวิชาการ ซึ่งคิดว่าเป็นการยากที่ชาวบ้านธรรมดาจะทำได้ แม้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้ชื่อว่าเป็นงานวิจัยที่ชาวบ้านสามารถเอื้อมถึง แต่สำหรับประเด็นยุทธธรรมชุมชน ซึ่งว่าไปแล้วก็เป็นเรื่องของนามธรรม ไม่ได้มองเห็นเป็นรูปธรรมอย่างเรื่องการเกษตร การอนุรักษ์ แม่น้ำลำคลองหรือป่า นอกจากเป็นของใหม่แล้วยังเป็นของยากที่ต้องทำเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้นมา และแน่นอนว่าต้องใช้เวลา

- งานยุติธรรมชุมชนก็จำต้องผูกติดอยู่กับผู้นำอย่างแยกไม่ออก ประการแรก ผู้นำคือคนที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ประการต่อมาคือผู้นำโดยส่วนใหญ่เป็นที่รู้จักและชาวบ้านให้การยอมรับนับถือมากกว่าคนที่ไม่ได้มีตำแหน่งอะไรเลยในชุมชน จริงอยู่ที่บางชุมชนมีผู้นำโดยธรรมชาติหรือบุคคลที่ชาวบ้านให้การเคารพนับถือ แต่ก็ต้องไม่ลืมว่าการเคารพนับถือนั้นมีที่มาจากอำนาจ บารมีหรือความดีความชอบที่บุคคลนั้นสั่งสมมาชั่วชีวิตเช่นกัน หาไม่แล้วคงยากที่ใครคนหนึ่งจะเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านได้ แม้ปราศจากตำแหน่งในชุมชนแล้วก็ตาม
- หากชุมชนใดชุมชนหนึ่งจะทำการวิจัยในประเด็นยุติธรรมชุมชนในภายภาคหน้า และหากมีเวลามากพอ ควรศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชน การตั้งถิ่นฐาน ประเพณี ความเชื่อ หรืออะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของชุมชน ทั้งหมดเสียก่อน ก่อนที่จะเริ่มทำกิจกรรมในโครงการ ไม่ก็อาจกำหนดการเก็บข้อมูลชุมชนเป็นกิจกรรมหนึ่งในโครงการก็ได้ เพราะตัวข้อมูลชุมชนจะเป็นตัวบอกว่าชุมชนอดีตเป็นอยู่อย่างไร ต่างกับสังคมปัจจุบันอย่างไร มีสิ่งไหนบ้างที่เกิดขึ้นใหม่ สิ่งไหนบ้างที่ยังดำรงอยู่ หรือสิ่งไหนที่ได้สูญหายไป แล้ว เป็นข้อมูลพื้นฐานให้ทีมวิจัยเข้าใจชุมชนของตัวเองมากขึ้น ทั้งนี้อาจไม่เฉพาะเรื่องการจัดการความขัดแย้งเท่านั้น หากแต่เป็นทุกเรื่องในชุมชน ถ้าทำได้อย่างที่ว่าก็จะทำให้ทีมวิจัยเข้าใจที่มาว่าเหตุใดจึงต้องทำโครงการยุติธรรมชุมชน หรือยุติธรรมชุมชนมีความสำคัญอย่างไรทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต
- การเปลี่ยนแปลงใดๆต้องเริ่มจากชุมชน แม้จะยาก แต่ถ้าสามารถเปลี่ยนได้ ชุมชนก็จะเป็นตัวกลางสำคัญในการเปลี่ยนแปลงส่วนอื่นๆ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ แม้กระทั่งนโยบายต่างๆ
- ยุติธรรมชุมชนเป็นคำใหม่ แม้ว่าจะเกิดขึ้นและดำรงอยู่มานานแล้วในชุมชน ทว่าอาจไม่ได้เรียกสิ่งนี้ว่ายุติธรรมชุมชน
- การทำงานที่เป็นอยู่ ณ ขณะนี้เป็นการทำงานที่สวนทาง คือ ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงระบบราชการได้ เพราะโครงสร้างของราชการหยั่งรากฝังลึกเกินกว่าการทำโครงการๆเดียวจะแก้ไขได้ คงต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย และต้องอาศัยระยะเวลา
- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายฯเป็นโอกาสที่เครือข่ายจะได้พัฒนาศักยภาพและเติมเต็มความรู้เทคนิคต่างๆมากกว่าการอบรมของหน่วยงานที่มุ่งให้ความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ไม่ได้ให้แนวทางว่าเครือข่ายจะนำความรู้ที่ได้ไปใช้อย่างไร “การประชุมสัมมนาส่วนมากจะเป็นการไปรับมากกว่า ไม่ใช่มาแสดงออกกันแบบนี้ ไปรับข้อมูลเอกสารและ

กระเป๋าลูกก็เอามาตั้งใส่ตู้ไว้ เพราะว่าอ่านไม่ทัน แต่มาครั้งนี้ได้นั่ง
คุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น”¹

- การทำโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพของชาวบ้านนั้น ควรทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ซึมซับอยู่ในวิถี หากไม่แล้วคงไม่สามารถทำให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนได้ ที่สำคัญต้องสร้างความตระหนักให้ทีมวิจัยรู้ว่าสิ่งที่ทำนั้นเพื่อชุมชนของตัวเอง ไม่ใช่เพื่อหน่วยงานหรือว่าใครอื่น
- องค์ประกอบของทีมวิจัยที่เหมาะสมต้องประกอบด้วยผู้นำโดยตำแหน่ง อาทิ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ส.อบต. เป็นต้น และผู้นำที่ไม่มีวาระในการดำรงตำแหน่งเหมือนกลุ่มแรก ผู้นำในกลุ่มนี้อาจเป็นคนที่มิหรือไม่มีตำแหน่งในชุมชนก็ได้ แต่ต้องเป็นคนที่ชาวบ้านให้การเคารพนับถือ พูดแล้วมีคนฟัง ทั้งยังประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในชุมชน หากทีมวิจัยประกอบด้วยบุคคลสองกลุ่มนี้ในสัดส่วนที่เหมาะสม (ตามบริบทของพื้นที่) เป็นไปได้สูงว่าจะสามารถขับเคลื่อนงานในพื้นที่ได้ ส่วนจะได้ดีหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ แต่จะไม่เกิดความระส่ำระสายยามที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือหมดวาระของผู้นำอย่างแน่นอน หรือถ้ามีก็สามารถข้ามผ่านไปได้ เนื่องจากทีมวิจัยที่มีองค์ประกอบอย่างที่ว่าไม่ได้ให้บทบาทหรือความสำคัญกับผู้นำเพียงคนเดียว หรือผู้นำที่มีตำแหน่งในชุมชนเท่านั้น ฉะนั้นเมื่อมีคนใดคนหนึ่งหมดวาระไป และไม่ปรารถนาที่จะทำงานนี้ต่อ ก็ไม่จำเป็นที่คนอื่นจะต้องล้มเลิกงานนี้ตามไปด้วย เพียงแต่ต้องสรรหาคนใหม่ ๆ เข้ามาร่วมทีมเพิ่มเท่านั้นเอง

☆ ข้อค้นพบจากกระบวนการทำงานของทีมวิจัย (คน)

- ทีมวิจัยที่เป็นแกนหลักในการทำงาน เป็นกลุ่มคนที่มีความตั้งใจ และทำงานร่วมกันมานานมีอยู่ประมาณ 3 - 4 คน
- ทีมวิจัยที่เข้ามาประชุมอย่างต่อเนื่อง แม้ไม่ใช่แกนหลักในการทำงาน หากแต่เป็นกองหนุนที่สำคัญให้กิจกรรมในพื้นที่ขับเคลื่อนไปได้
- กลุ่มคนที่มีรายชื่อเป็นนักวิจัย แต่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ จึงไม่ได้รับรู้งานในส่วนนี้
- กลุ่มคนที่เข้ามาใหม่ ไม่ได้มีรายชื่อเป็นทีมวิจัย หากแต่มีความสนใจและรักที่จะทำงานช่วยเหลือผู้อื่น

☆ ข้อค้นพบจากกระบวนการทำงานของทีมวิจัย (บทบาทหน้าที่)

- ทีมวิจัยที่เป็นแกนหลักในการทำงาน มีบทบาทในการประสานงานกับพี่เลี้ยง เพื่อนัดแนะการทำกิจกรรมในพื้นที่ บทบาทในการบริหารจัดการ

¹ คำพูดของนายวิโรจ เขียวดำ อดีตนายกองค์การบริหารตำบลนาหมื่นศรี ที่ปรึกษา

งบประมาณในโครงการ และการบันทึกการทำกิจกรรมในโครงการ นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นแกนนำและกระตุ้นทีมวิจัยท่านอื่นๆ ในการทำกิจกรรมต่างๆ อาทิ กิจกรรมการเก็บบันทึกข้อมูล

- **ทีมวิจัยที่มาประชุมอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่ใช่แกนนำหลัก** มีบทบาทสำคัญในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเก็บบันทึกข้อมูล ที่ส่วนใหญ่ได้มาจากประสบการณ์ตรงของทีมวิจัยกลุ่มนี้ จุดเด่นของกลุ่มนี้ คือ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
- **กลุ่มคนที่มีรายชื่อเป็นทีมวิจัย แต่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม** เป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนประมาณหนึ่งในสามของทีมวิจัยทั้งหมด ไม่ได้มีบทบาทในการทำกิจกรรมเท่าใดนัก แต่มีบทบาทการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- **กลุ่มคนที่เข้ามาใหม่ ไม่ได้มีรายชื่อเป็นทีมวิจัย** เข้ามาโดยการเชิญชวนของทีมวิจัยที่เป็นแกนนำ โดยมากเป็นบุคคลที่ทำกิจกรรมในชุมชนอยู่แล้วผ่านการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ เช่น อสม. อบพร. และกลุ่มแม่บ้าน มีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ และเรียนรู้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นผ่านการเข้าร่วมเวทีต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน และจากคำบอกเล่าประสบการณ์ของทีมวิจัยในกลุ่มแรกและกลุ่มที่สอง

☆ ข้อค้นพบจากกระบวนการทำงานของทีมวิจัย (กระบวนการทำงาน)

- **การวางแผนการทำงาน/การทำกิจกรรม** ก่อนจะทำกิจกรรมใดๆ ทีมวิจัยต้องมาประชุมวางแผนกันก่อนว่ากิจกรรมที่จะจัดนั้น จัดเพื่ออะไร เชิญใครเข้าร่วมบ้าง เพราะอะไร เมื่อวัตถุประสงค์ชัดเจนว่าจัดเพื่ออะไรก็มาวางแผนกันว่าจะจัดอย่างไร โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการระดมความคิดเห็นของทีมวิจัยที่เข้าร่วมประชุมทั้งหมด รวมถึงการแบ่งบทบาทภายในทีมด้วย บางกิจกรรมต้องวางแผนหลายครั้งกว่าจะได้รูปแบบที่เหมาะสม
- **การเตรียมความพร้อม/การซักซ้อม** เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นก่อนลงมือทำกิจกรรมจริง อาทิ การจัดเวทีเสวนาประเด็นเยาวชน ที่ต้องมาเตรียมเนื้อหาที่จะนำเสนอ ประเด็นการพูดคุย การเชิญคน และการเตรียมสถานที่ เป็นต้น ขั้นตอนการเตรียมการมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากิจกรรมที่จะเกิดขึ้นจริง เพราะหากเตรียมความพร้อมดี ก็เท่ากับว่ากิจกรรมนั้นสำเร็จไปครึ่งหนึ่งแล้ว

- **การลงมือทำจริง** เป็นขั้นตอนที่ทีมวิจัยได้ลงมือปฏิบัติจริง พบเจอสถานการณ์จริง ๆ ตรงหน้า ได้เรียนรู้การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น โดยมากหากมีการวางแผนและเตรียมการมาอย่างดี ผลที่เกิดขึ้นก็จะไม่แตกต่างจากที่คาดการณ์มากนัก อาจมีเหตุสุดวิสัยเกิดขึ้นบ้าง เช่น ฝนตก อาจจะทำให้กลุ่มเป้าหมายมาร่วมเวทีน้อยกว่าที่เชิญไว้ แต่นั่นเป็นปัจจัยภายนอกที่ยากเกินกว่าจะควบคุมได้ จึงไม่ถือเป็นความผิดพลาดของขั้นตอนการเตรียมงาน
- **การสรุปผลการทำกิจกรรม** เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากที่กิจกรรมได้ผ่านพ้นไปแล้ว การสรุปเป็นการสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการลงมือทำจริงว่า เป็นอย่างไร เป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ทั้งในส่วนของเนื้อหาและการจัดการ ส่วนไหนดีแล้ว ส่วนไหนที่ต้องนำมาเป็นบทเรียนในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้นอีก

บรรณานุกรม

- กชกร ชินะวงศ์ (บรรณาธิการ).2552,ยุทธธรรมชุมชนตรัง กระบวนการสร้างเครือข่ายยุทธธรรมชุมชนสู่สังคมเป็นสุข.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (บรรณาธิการ).2550,ยุทธธรรมชุมชน : บทบาทการอำนวยความสะดวกยุทธธรรมโดยชุมชนเพื่อชุมชน.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- สุทิน สีสุข.2553.รายงานวิจัยโครงการ การหนุนเสริมเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ และเครือข่ายยุทธธรรมชุมชนจังหวัดตรัง. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- รายงานเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายยุทธธรรมชุมชนตรังครั้งที่ 1 วันที่ 21-22 ตุลาคม 2551 ณ ปากเมรุรีสอร์ท อ.สีเกา จ.ตรัง
- รายงานเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายยุทธธรรมชุมชนตรังครั้งที่ 2 วันที่ 27-29 มิถุนายน 2552 ณ เลตรังรีสอร์ท อ.สีเกา จ.ตรัง
- รายงานเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายยุทธธรรมชุมชนตรังครั้งที่ 3 วันที่ 11-12 ตุลาคม 2552 ณ ปากเมรุรีสอร์ท อ.สีเกา จ.ตรัง
- รายงานเวทีถอดบทเรียนเครือข่ายยุทธธรรมชุมชนตรัง (เชิงลึก) วันที่ 28- 30 พฤษภาคม 2553 ณ ปากเมรุรีสอร์ท อ.สีเกา จ.ตรัง

ภาคผนวก

รายงานกิจกรรมงวดที่ 1
(กรกฎาคม 2551- เมษายน 2552)

กิจกรรมที่ 1 เวทีเตรียมความพร้อมทีมวิจัย

วันที่ 9 สิงหาคม 2551 เวลา 14.30 ณ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	8	คน
พี่เลี้ยง	3	คน
รวมทั้งหมด	11	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทีมวิจัยได้ทำความเข้าใจโครงการ วัตถุประสงค์ กิจกรรม และการบริหารการเงิน
2. กำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย
3. วางแผนการดำเนินกิจกรรมต่อ กำหนดวัน เวลา และสถานที่

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทีมวิจัยเข้าใจในโครงการ ขั้นตอนการทำกิจกรรม การใช้จ่ายงบประมาณ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย
2. ได้แผนการทำกิจกรรมต่อไปของทีมวิจัย

บันทึกกิจกรรมที่ 1

คุณสุทิน ได้เล่าถึงที่มาที่ไปของโครงการในภาพรวมและให้คณะกรรมการที่มาประชุมช่วยกันเสริมว่าตำบลนาหมื่นศรีมาเข้าร่วมโครงการนี้ได้อย่างไร โดยในที่ประชุมได้บอกมาว่าสำหรับตำบลนาหมื่นศรีนั้นได้เข้าร่วมโครงการยุติธรรมชุมชนของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ คือ ได้เข้าอบรมอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในปี 2548 หลังจากนั้นก็ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมมาเรื่อยๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการอบรมให้ความรู้ที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานต่างๆ ทั้งยุติธรรมจังหวัดและสำนักงานคุมประพฤติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมโครงการยุติธรรมชุมชนที่มีศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตรังเป็นผู้ประสานงานหลัก เกิดเป็นเครือข่ายระดับตำบลขึ้นกระทั่งปี 2549 ตำบลนาหมื่นศรีก็ได้เปิดศูนย์ยุติธรรมชุมชนโดยสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง โดยได้คัดเลือกคณะกรรมการจากทุกหมู่บ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้นำในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีการเปิดศูนย์ฯ ซึ่งเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน แต่สำหรับการทำงานของคณะกรรมการศูนย์นั้นจะเห็นได้ว่าไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากการถอดบทเรียนเครือข่ายยุติธรรมชุมชนในวันที่ 7-8 มิถุนายนที่เกาะสุกร สามารถระบุที่มาของปัญหาได้ดังนี้ คือ มาจากชาวบ้านที่ไม่ยอมรับการทำงานของคณะกรรมการ ตลอดจนไม่เชื่อถือ และไม่รู้ว่า มีศูนย์ยุติธรรมชุมชนอยู่ ซึ่งทางแก้สำหรับเรื่องนี้ คือ คณะกรรมการต้องทำงานอย่างเป็นรูปธรรมและต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรับทราบอย่างทั่วถึง นอกจากนี้สาเหตุยังมาจากตัวคณะกรรมการเอง ที่ไม่มีความมั่นใจในการทำงาน ขาดความกระตือรือร้นและยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งบางคนคิดว่าหน้าที่ของคณะกรรมการ คือ ทำหน้าที่ไกลเกลี่ยเท่านั้น

แต่ไม่รู้ว่านอกจากไถ่เกลียแล้วคณะกรรมการยังมีหน้าที่ให้คำแนะนำสำหรับผู้เดือดร้อนตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานต่างๆเพื่อให้ความช่วยเหลือด้วย นอกจากนี้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำหรับการทำงานอีกอย่างหนึ่งก็คือ การที่คณะกรรมการมีภารกิจมาก หรือที่เรียกว่ามีหมวกหลายใบ เพราะส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้นำในหมู่บ้านซึ่งมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบหลายอย่างทำให้บางครั้งไม่มีเวลามากพอที่จะทำหน้าที่คณะกรรมการได้เต็มที่เต็มเวลา นอกจากชาวบ้านและตัวคณะกรรมการเองแล้ว การทำงานร่วมกับภาครัฐก็มีปัญหาเช่นกันคณะกรรมการสะท้อนออกมาว่าส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ตำรวจไม่ยอมรับการทำงานของคณะกรรมการศูนย์ ซึ่งนำไปสู่การไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน นอกจากนี้การทำงานของคณะกรรมการศูนย์ในบางครั้งยังถูกมองว่าเป็นการขัดผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐบางคนด้วยเช่นกัน

สำหรับตำบลนาหมื่นศรีนั้นหัวหน้าทีมวิจัย นายสนอง หนูวงศ์ ได้พูดถึงจุดประสงค์เป้าหมายของงานวิจัยในการไถ่เกลียข้อพิพาทของชุมชน เพื่อดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของทีม หัวหน้าทีมได้แนะนำรายชื่อทีมวิจัยและที่ปรึกษาทั้ง 14 คน จากนั้นนายสมเจตน์ ศรีรัตน ซึ่งเป็นผู้ประสานงานกับ สกว. ได้พูดถึงการได้เปิดศูนย์ยุติธรรมชุมชนของตำบลว่าตนเองได้ประสานไปยัง สกว.และเข้าร่วมประชุมหลายครั้งหลักจากนั้นอาจารย์มานพ ไทโร ประสานมายังตนเองและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี เพื่อปรึกษาหารือว่าตำบลนาหมื่นศรีน่าจะมีการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชนของตำบลที่ตำบลอื่นได้เปิดหลายแห่งแล้ว ซึ่งตำบลนาหมื่นศรีมีศักยภาพหลาย ๆ ด้าน พร้อมทั้งผู้นำด้วย หลังจากนั้น นายสนอง หนูวงศ์ ได้นัดแนะผู้นำท้องที่และท้องถิ่นว่าน่าจะเป็นไปได้ ศูนย์ ที่ประชุมปรึกษาหารือว่าน่าจะเป็นไปได้ เลยนัดทีมงานผู้นำอีกครั้งหนึ่ง

คุณลอราช ได้เล่าถึงที่มาที่ไปของโครงการ โดยชี้ให้เห็นว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ทำร่วมกันถึง 4 ระดับชั้น ทั้งระดับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่มีอธิบดีและรองอธิบดีเป็นที่ปรึกษาและมี ชช.เพลินใจ เจริญนาถเป็นหัวหน้าโครงการ ระดับนักวิชาการ คืออาจารย์ไพสิฐ พาณิชย์กุล ที่จะนำเรื่องราวที่ได้มาถอดบทเรียนเพื่อผลักดันไปสู่นโยบายของกระทรวงต่อไป แม้ว่าเรื่องราวหรือการทำงานที่ได้จะมีที่มาจากชาวบ้านก็จริง แต่เสียงของชาวบ้านมักไม่มีใครได้ยิน สำหรับนักวิชาการแม้ว่าจะพูดเรื่องเดียวกับชาวบ้านแต่ย่อมมีคนฟังและได้ยินมากกว่า เพราะค่านิยมของสังคมทำให้ทุกคนต่างคิดว่านักวิชาการพูดจน่าเชื่อถือกว่าชาวบ้าน นอกจากนี้

ยังมีสกว. ตรงที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของพี่เลี้ยงและทำหน้าที่ประสานงานในพื้นที่ร่วมกับผู้ช่วยนักวิจัย และที่สำคัญที่สุดก็คือ พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ เพราะจะเห็นได้ว่าเรื่องราวทั้งหมดจะเกิดจากในพื้นที่และจะส่งผลไประดับอื่นๆ ด้วย ซึ่งเป็นการทำงานไปพร้อมๆ กันจากระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับบน

แม้ว่าจะมีการเปิดศูนย์แล้วแต่ถ้าพูดกันจริงๆ นั้น คิดว่าศูนย์ยังไม่ได้ทำงานอย่างเต็มที่แล้วจะอย่างไรให้ศูนย์เข้มแข็งได้ อันที่จริงตรงนี้เป็นสิ่งที่คณะกรรมการต้องคิดกันเองว่าจะทำอย่างไร แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดทางด้านเวลา และงบประมาณทำให้ทางคณะกรรมการและทีมสกว. มีโอกาสพบปะพูดคุยกันน้อย โครงการนี้จึงเหมือนโครงการสำเร็จรูปที่ทางทีมคิดมาให้ แล้วมาถามความคิดเห็นของคณะกรรมการแต่ละตำบลว่าสนใจทำหรือไม่ สำหรับนาหมื่นศรีนั้นบอกว่าจะสนใจที่จะทำโครงการนี้ ก็เลยเป็นที่มาของการทำโครงการดังกล่าว ซึ่งก็ตั้งใจวิทยวิจัยว่ากระบวนการสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีควรจะเป็นอย่างไร โจทย์เปรียบเสมือนคำถามที่ตั้งขึ้น ส่วนวัตถุประสงค์ก็เปรียบเสมือนคำตอบที่ตอบโจทย์ ว่าทำอย่างนี้แหละศูนย์ก็จะเข้มแข็ง โดยวัตถุประสงค์มีอยู่ว่าเพื่อศึกษาการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและศึกษาเปรียบเทียบกับคดีที่ไปสู่ศาล คณะกรรมการซึ่งตอนนี้เรียกว่าทีมวิจัยต้องลงไปเก็บข้อมูลเรื่องราวหรือคดีที่เคยเกิดขึ้นในหมู่บ้านทั้งที่ไกลใกล้ได้รวมทั้งที่ขึ้นโรงขึ้นศาลแล้วนำมาเปรียบเทียบให้เห็นว่าการไกลใกล้ให้เรื่องยุติในชุมชนดีกว่าการปล่อยให้เรื่องถึงศาลอย่างไร เพราะการไกลใกล้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นประจำอยู่แล้วในหมู่บ้าน เพียงแต่ยังไม่มีรูปธรรมที่ชัดเจนเท่านั้นเอง ซึ่งการลงไปเก็บข้อมูลนี้เองที่เป็นรูปธรรมที่แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านเห็นว่าคณะกรรมการมีตัวตนและทำงานจริงๆ ถือเป็นการประชาสัมพันธ์ศูนย์ให้ชาวบ้านได้รับรู้ ตลอดจนตัวคณะกรรมการก็จะเป็นที่รู้จักและยอมรับมากขึ้นด้วยเช่นกัน และเมื่อมีการทำงานอย่างเป็นรูปธรรมและมีการประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปากก็จะทำให้ศูนย์เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านมากขึ้น ซึ่งหมายรวมถึงความเข้มแข็งและยั่งยืนของศูนย์ฯ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

หลังจากนั้นได้ชี้แจงรายละเอียดกิจกรรม โดยบอกให้รู้ว่าตอนนี้ทีมวิจัยกำลังทำกิจกรรมที่ 1 คือ เวทีเตรียมความพร้อมที่มววิจัย ซึ่งเป็นการมาชี้แจงการดำเนินงานให้แก่ทีมวิจัยได้รับรู้เพื่อที่จะวางแผนการทำงานต่อไป และกิจกรรมที่จะทำต่อไป คือ เวทีชี้แจงชาวบ้าน ซึ่งทางทีมวิจัยจะต้องเชิญกลุ่มเป้าหมายทั้งจาก 8 หมู่บ้าน กลุ่มเป้าหมาย คือ คนที่เคยทำหน้าที่ไกลใกล้ คนที่เคยมีความขัดแย้งกันหรือคนที่เคยมีคดีขึ้นโรงขึ้นศาลมาก่อนมาร่วมในวันนั้นเพื่อชี้แจงรายละเอียดของโครงการตลอดจนการวางแผนเก็บข้อมูล

นอกจากนี้ยังได้แบ่งบทบาทหน้าที่ภายในทีมวิจัย ดังนี้

1. คนประสานงาน ได้แก่ นายทวีโรจ ผู้ใหญ่สนอง ผู้ช่วยสมเจตน์
2. คนทำบัญชี คือ นายบุญฤทธิ์
3. คนบันทึกการทำงาน คือ รองสุนทร

ปัญหาและอุปสรรค

- ทีมวิจัยมาประชุมไม่ครบทุกคน
- ทีมวิจัยบางคนยังไม่เข้าใจโครงการเท่าที่ควรส่งผลให้ไม่เข้าใจกิจกรรมที่ต้องทำและไม่รับบทบาทของตัวเองว่าต้องทำอะไรบ้าง

สรุปผล/ข้อเสนอแนะ

- วันนี้ทีมวิจัยได้รู้ที่มาของโครงการวิจัย
- ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ในทีมอย่างชัดเจน

กิจกรรมที่ 2 เวทีชี้แจงชาวบ้าน

วันที่ 23 กันยายน 2551 เวลา 14.00 น. ณ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยและที่ปรึกษา	13	คน
ชาวบ้าน	10	คน
ผู้ประสานงาน สกว.ตรัง	1	คน
พี่เลี้ยง	2	คน
รวมทั้งหมด	26	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้แจงให้ชาวบ้านที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้รับทราบการดำเนินกิจกรรมของทีมวิจัย
2. เพื่อวางแผนการลงเก็บข้อมูลต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทำความเข้าใจกับชาวบ้านที่มีความเกี่ยวข้องกับงานที่ทีมวิจัยกำลังดำเนินการ
2. ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และแผนการลงเก็บข้อมูล

บันทึกกิจกรรมที่ 2

หัวหน้าทีมวิจัยเปิดการประชุมและแจ้งถึงการสร้างความเข้าใจของการดำเนินโครงการ เพื่อสร้างการรับรู้ และความร่วมมือของทีมวิจัยกับคนในชุมชน

หัวหน้าทีมวิจัยบอกรายละเอียดของทีมวิจัยว่าทีมวิจัยทั้งหมดมี 14 คน ของตำบลนาหมื่นศรี ซึ่งมีแต่ละหมู่บ้านละ 2 คน และที่ปรึกษา 3 คน จะต้องทำงานเข้าถึง เข้าใจและร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งภายในชุมชนร่วมกัน ผู้เข้าร่วมประชุมบางท่านยังไม่เข้าใจจุดประสงค์โดยนายคล่อม เสงแก้ว ซึ่งเป็นทีมวิจัยของหมู่ที่ 5 ถามในที่ประชุมว่าบางท่านของทีมวิจัยไม่มีความรู้เรื่องกฎหมายเท่าที่ควรต้องขอความร่วมมือจาก สกว.ให้ประสานไปยังสำนักงานยุติธรรมจังหวัดตรังให้จัดอบรมเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไปแก่ทีมวิจัย เพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง ประสานในที่ประชุมรับทราบ และจะประสานงานให้

นายจำรูญ บัณฑอง มีข้อข้องใจอยากทราบว่า ศูนย์ยุติธรรมชุมชนของตำบลนาหมื่นศรี จะเกิดขึ้นได้หรือไม่ เพราะเห็นว่ามีคณะทำงานเพียงไม่กี่คน และจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ประสานแจ้งเรื่องต้องช่วยกันทำงาน เพื่อชุมชนภายในตำบลจะได้มีความเข้าใจมากกว่าเดิม

ปัญหาอุปสรรค

- ทีมวิจัยยังไม่มั่นใจว่าจะทำโครงการนี้ได้ เพราะคิดว่างานวิจัยเป็นสิ่งที่ยาก

กิจกรรมที่ 3 เวทีดูข้อมูล/วางแผนเก็บข้อมูล

วันศุกร์ที่ 3 ตุลาคม 2551 เวลา 14.30 ณ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	3	คน
พี่เลี้ยง	3	คน
เจ้าหน้าที่ สกว.ภาค	1	คน
รวมทั้งหมด	7	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำข้อมูลที่เก็บได้มาวิเคราะห์ร่วมกัน
2. เพื่อวางแผนการเก็บข้อมูล
3. เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการเก็บข้อมูล

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้เรียนรู้เรื่องราวที่นำมาวิเคราะห์ร่วมกัน
2. ได้วิธีการเก็บข้อมูลที่เหมาะสม

บันทึกกิจกรรมที่ 3

เวลา 14.30 หัวหน้าทีมวิจัยผู้ใหญ่สนอง ผู้ช่วยสมเจตน์ และนายสุนทรได้เข้าประชุม นื่องทินได้แนะนำเจ้าหน้าที่จาก สกว.ภาคให้ผู้ใหญ่รู้จักคือคุณนัย นื่องแขกได้เริ่มว่าตอนนี้ยังมีคน เข้าใจว่าบทบาทหน้าที่ในการทำงานยังเป็นของพี่เลี้ยงอยู่ คือเข้ามาจัดประชุมในแต่ละครั้ง แล้วก็ จบกันไป ผู้ใหญ่สนองบอกว่าตัวเองเข้าใจดีว่างานที่ทำนั้นเป็นหน้าที่ของทีมวิจัย พี่เลี้ยงมีหน้าที่ เพียงหนุนเสริมเท่านั้น ผู้ใหญ่บอกว่าจุดอ่อนของทีมอยู่ที่ทีมส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้นำ ทำให้ไม่มี เวลามากพอ นื่องแขกได้ชวนคุยว่า จะทำอย่างไรให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ ผู้ใหญ่บอกว่าการ บันทึกข้อมูลส่วนใหญ่จะไม่สมบูรณ์ แต่ถ้านำมารวมกันก็จะทำให้ข้อมูลนั้นสมบูรณ์มากขึ้น

ผู้ใหญ่บอกว่าเอามาคนละเรื่องเพื่อนำมาศึกษา เพื่อเรียนรู้หรือทำความเข้าใจก่อน เมื่อ เข้าใจแล้วก็สามารถเก็บเรื่องอื่นๆ ต่อไปได้ และที่มาวันนี้คือต้องการมาดูตัวอย่างการเก็บข้อมูล เพราะยังไม่รู้ว่าจะเก็บอะไรดี การเก็บข้อมูลคิดว่าสำหรับคนที่ไม่กล้าเล่าก็ไม่ต้องให้เขาเปิดเผยชื่อ

นื่องแขกบอกว่าสำหรับที่นาหมื่นศรีนั้นบางคนเข้าใจแต่บางคนก็ยังไม่เข้าใจ แต่ต้องการ คนที่มีใจอยากทำจริงๆ แล้วก็ใช้เวลาด้วย บอกว่าเราปรับการดูข้อมูลเป็นการมานั่งเล่ากันดีกว่า ไม่เอาแบบการมานั่งประชุมแล้วผู้ใหญ่บอกว่าถ้าเป็นอย่างนั้นเราก็สามารถพบปะกันได้สะดวก มากขึ้นเพราะเป็นรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ นื่องแขกถามว่าส่วนใหญ่การเก็บข้อมูลมีปัญหาเรื่อง เก็บไม่ถูกใช้ไหม ผู้ใหญ่บอกว่าให้แต่ละคนบันทึกตามความเข้าใจมาก่อน แล้วค่อยมาตรวจสอบ ข้อมูลกันตอนหลัง

น้องแขกได้ขึ้นชาร์ต แล้วอธิบายว่าต้องเก็บบันทึกอะไรบ้างในเรื่องหนึ่งๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ของคูกรณี เทคนิคการไต่ถาม และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือใช้อธิบายในเรื่องนั้นๆ ทั้งหมดคือประเด็นหลักๆ

ในการแยกให้เห็นหรือชี้ให้เห็นว่าแต่ละเรื่องมีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้อย่างไรบ้าง และสามารถนำมาเรียนรู้ได้อย่างไร เน้นเก็บเรื่องราวมาเป็นกรณีศึกษาหรือเพื่อเรียนรู้

น้องแขกถามว่าในทีมของนาหมื่นศรีจะมีการนัดกันเก็บข้อมูลอย่างไร ผู้ใหญ่บอกว่าตอนนี้เราได้เก็บข้อมูลแล้ว น้องแขกเสนอว่าเราแบ่งเป็นหมู่บ้านในการเก็บข้อมูลดีไหม แล้วก็หาเมื่อจตุรศคน ผู้ใหญ่ยังเน้นว่าให้ทุกคนในทีม

ไปเก็บข้อมูลของตัวเองมาก่อน แล้วค่อยมาช่วยเติมเต็มกัน เพราะบางคนนัดพูดแต่ไม่นัดเขียน สำหรับปัญหาการเขียนไม่เป็นนั้น ให้ช่วยเล่าแล้วให้คนอื่นช่วยเขียนได้ไหม และบอกว่าถ้าให้จัดเป็นภาษาทางการทำให้จดไม่ถูก หลังจากนั้นก็ได้แบ่งทีมเก็บข้อมูลกันดังนี้

รองสุนทร	หมู่	1 , 8
ผู้ช่วยสมเจตน์	หมู่	4 , 6 , 3
ผู้ใหญ่สนอง	หมู่	2 , 5 , 7

คาดว่าในวันที่ 20 ทุกคนต้องบันทึกข้อมูลเสร็จแล้ว และมีการช่วยเติมหรือตรวจสอบข้อมูลกันแล้วภายในทีม ทีมพี่เลี้ยงมาเพียงเพื่อพูดคุยหรือหนุนเสริมเท่านั้น ผู้ใหญ่บอกว่าถ้าจะเขียนกันจริงๆ นั้นใช้เวลาแป๊บเดียวก็เสร็จ สรุปว่านัดวันพฤหัสบดีที่ 9 ตุลาคมเวลาเย็นๆ

น้องแขกบอกว่าการเก็บข้อมูลยิ่งได้มากยิ่งดี เพราะสามารถนำมาแยกได้ว่ามีเรื่องอะไรบ้าง และสามารถนำมาหยิบใช้หรือใช้เป็นตัวอย่างในการไต่ถามหรือเป็นกรณีศึกษาให้กับเหตุการณ์หรือกรณีที่เกิดขึ้นคล้ายๆกันได้ ผู้ใหญ่บอกว่าถ้าเรารู้เรื่องแล้วหรือมีตัวอย่างแล้ว เรื่องอื่นๆที่ตามมาคงไม่ยาก เพราะมีตัวอย่างแล้ว

ปัญหาอุปสรรค

- สมาชิกในทีมมาประชุมไม่ครบ
- การหาวิธีการในการเก็บข้อมูลที่เหมาะสมสำหรับแต่ละคน ทำให้การเก็บข้อมูลล่าช้า

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- แบ่งทีมกันเก็บข้อมูลในแต่ละหมู่บ้าน

กิจกรรมที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล /วางแผนเก็บข้อมูล

วันที่ 9 ตุลาคม 2551 ณ บ้านพักหัวหน้าทีมวิจัย ผู้ใหญ่สนอง หนองษ์

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	10	คน
ที่ปรึกษา	1	คน
พี่เลี้ยง	3	คน
เจ้าหน้าที่จากสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง	1	คน
รวมทั้งหมด	15	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนการเก็บข้อมูล
2. เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการเก็บข้อมูล

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รับความคืบหน้าของการเก็บข้อมูล
2. เพื่อวางแผนการทำงานต่อ

บันทึกกิจกรรมที่ 4

หัวหน้าทีมวิจัยผู้ใหญ่สนอง หนองษ์ได้สอบถามทีมวิจัยว่ามีใครเคยเขียนบันทึกเรื่องต่าง ๆ มาแล้วบ้างไม่ว่าเรื่องอะไรที่เกี่ยวกับการใกล้เคียงของศูนย์ยุติธรรมชุมชน ในการเขียนเรื่องราวต่าง ๆ ต้องเขียนให้มีความถูกต้องแต่ตอนแรกให้ทุกคนลองเขียนกันมาดูก่อน เขียนไปตามที่ทำงานเขียนได้ก่อนให้ลองเขียนมาดูคนละ 2-3 เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเขตแดน วัวกินยาง ทะเลาะวิวาท ขอให้ทุกคนลองเขียนมาดูแล้วให้นำมาส่ง และให้เลขานุการอ่านให้ฟังว่ามีจุดไหนที่บกพร่องจะได้เพิ่มเติมกันใหม่ หัวหน้าทีมวิจัยนัดให้ทีมกลับไปลองเขียนแล้วให้นำมาในวันที่ 13 ตุลาคม 2551 เพื่อตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง หัวหน้าทีมวิจัยว่าใครสงสัยอะไรบ้าง นายคล่อง เยาว์ดำ ได้ตอบว่าผมไม่เคยเขียนและเขียนหนังสือไม่ค่อยถูก หัวหน้าบอกว่าให้เขียนมาเท่าที่เขียนได้มาก่อน

ในวันนี้ทีมวิจัยที่เขียนเรื่องมาแล้ว ได้ให้พี่เลี้ยงช่วยอ่านดูว่าขาดตกบกพร่องในประเด็นไหนบ้าง เช่น ผู้ช่วยสมเจตน์ ได้เล่าเรื่องกู้ยืมเงินเรื่องมีอยู่ว่านาง ก (นามสมมุติ) บ้านอยู่หมู่ 8 ได้ยืมเงินนาง ข (เป็นสะใภ้แม่นาง ก,นาง ข ผัวตาย) บ้านอยู่หมู่ 3 จำนวน 50,000 บาท โดยได้นำหลักทรัพย์คือ น.ส. 3 ก เป็นหลักค้ำประกันเมื่อต้นปี 2548 และจะให้ดอกเบี้ยตามที่ตกลงกันไว้ โดย น.ส. 3ก เป็นสวนยางพาราจำนวน 7ไร่เศษ ทำสัญญา 1 ปี เมื่อครบกำหนดชำระการจ่ายเงินคืน นาง ข ก็ได้ทวงถามทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย รวมทั้งหมดประมาณหนึ่งแสนบาท แต่นาง ก ไม่มีเงินจ่ายคืนทั้งเงินต้นและเงินดอกเบี้ย จึงได้เกิดมีปากเสียงเกิดขึ้น นาง ข เจ้าของเงินได้ไปปรึกษา

กับนายอำเภอว่าจะทำอะไร ทางนายอำเภอได้เรียกนาง ก ไปพบ นาง ก รับปากว่าจะรับนำเงินไปคืนให้แก่นาง ข โดยเร็วที่สุด

เวลาผ่านไป 3 เดือนกว่า นาง ก ก็ยังไม่ได้จ่ายเงินให้กับนาง ข ทำให้นาง ข ไม่พอใจ เลยคิดจะยึดที่แปลงนั้นเป็นของตนเอง จึงติดต่อกับทนายคนหนึ่งเพื่อจะฟ้องร้อง และสำเนาเอกสารต่าง ๆ ตนจะเป็นคนจัดการเอง โดยจ้างทนายเป็นเงินจำนวน 30,000 บาท แต่ทนายขอล่วงหน้าก่อน 20,000 บาท ส่วนที่เหลือ 10,000 บาท จ่ายตอนเรื่องเสร็จเรียบร้อยแล้ว นาง ข ได้มอบเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ส.3 ก ให้กับทนายคนนั้นพร้อมด้วยเงินจำนวน 20,000 บาท ตามที่ตกลงไว้ นับตั้งแต่นั้นมาเรื่องก็ยังไม่คืบหน้า นาง ข จึงไปสอบถามกับทนายคนนั้น ส่วนทนายบอกว่าเรื่องยังอยู่ที่ศาล ศาลยังไม่ได้พิจารณา นี่ก็ระยะเวลาล่วงเลยเกือบ 2 ปีแล้ว เรื่องก็ยังไม่จบ พอนาง ข ไปถามทนายคนนั้น อีกก็ได้คำตอบเหมือนเดิม คือ เรื่องยังอยู่ที่ศาล ศาลยังไม่ได้พิจารณา แต่อย่างไรเสียนาง ข ก็ยังคงวางใจทนายคนนี้

เรื่องนี้ผู้ช่วยสมเจตน์เพียงได้ข่าวมาแต่ไม่ได้ไปสอบถามข้อเท็จจริงจากเจ้าของเรื่อง ข้อมูลจึงอาจคลาดเคลื่อนไปบ้าง หลังจากได้เล่าเรื่องแล้ว ทีมวิจัยก็ได้วิเคราะห์เรื่องนี้ร่วมกันว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งคืออะไร โดยพี่เลี้ยงช่วยซักถามข้อสงสัย และท่านอาจารย์โกเมนช่วยเสริมความรู้ที่เป็นข้อกฎหมาย นอกจากผู้ช่วยสมเจตน์แล้วผู้ใหญ่คล่อมยังได้เล่าเรื่องวักกีนยางให้ทีมช่วยกันวิเคราะห์อีกเรื่องหนึ่ง

หลังจากนั้นหัวหน้าทีมวิจัยปิดการประชุมแล้วรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- ทีมวิจัยหลายคนเริ่มเขียนบันทึกข้อมูลแล้ว และรู้วิธีการว่าจะบันทึกอย่างไร
- หลายคนเริ่มสนุกที่จะเขียน

กิจกรรมที่ 5 แนะนำวิธีการเก็บข้อมูล

วันที่ 13 ตุลาคม 2551 ณ บ้านพักหัวหน้าทีมวิจัย ผู้ใหญ่สอน หนอง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นายสอน	หนอง
นายสมเจตน์	ศรีรัตน
นายชุมพล	เครือเตียว
นายสุนทร	คงประสม
นายคล่อม	แสงแก้ว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้แจงวิธีการเขียนข้อมูลสำหรับทีมวิจัย
2. เพื่อนำข้อมูลที่ทีมวิจัยเก็บได้มาวิเคราะห์ เติบโตร่วมกัน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทีมวิจัยได้พูดคุยแลกเปลี่ยนวิธีการจดบันทึกข้อมูล พร้อมแนะนำวิธีการจดบันทึกให้กับคนที่ยังไม่รู้ว่าจะเป็นที่อย่างไร
2. ทีมวิจัยได้ฝึกการวิเคราะห์เรื่องราวที่เก็บมาได้และเติบโตร่วมกัน

บันทึกกิจกรรมที่ 5

หัวหน้าทีมวิจัยเปิดประชุมแล้วพยายามสอบถามทีมวิจัยเป็นรายบุคคล ซึ่งมีนายชุมพล เครือเตียว บอกว่าผมอยากจะร่วมทำงานแต่ไม่มีเวลาจะเขียนเรื่องให้ขอให้ทีมงานเขียนไปเอง และบอกว่าไม่รู้จะเขียนยังไง เลขานุการย้ำว่าขอให้นายชุมพล เขียนมาก่อน แต่ให้มีเรื่องราว เหตุเกิดที่ไหน เมื่อใด ระหว่างใครกับใคร อย่างไร เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งทางนายชุมพลบอกว่า จะกลับไปลองเขียนดู

วันนี้นายคล่อม แสงแก้ว เขียนมาก่อน 2 เรื่อง ซึ่งทางเลขานุการอ่านดูแล้วบางประโยค หรือบางตอนยังขาดตกบกพร่องแล้วช่วยเติมเต็มเบื้องต้น แต่ทางเลขาก็ต้องให้พี่เลี้ยงนำไปดูอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นนายสมเจตน์ ศรีรัตน ได้เอาเรื่องที่เขียนมาให้ดู 4 เรื่อง แต่ท่านบอกว่า ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ค่อยเขียนมาส่งใหม่ ที่ปรึกษาทีมวิจัยยังบอกว่าข้อความมีทั้งหลาย ๆ เรื่องแต่ยังไม่เขียนเป็นเรื่องราว วันหลังค่อยเล่าให้ฟังแล้วให้เลขานุการช่วยจดบันทึกไว้ด้วย หัวหน้าทีมวิจัยถามต่อว่าใครถามอะไรอีกบ้าง ทีมวิจัยไม่มีใครสงสัย หัวหน้าปิดการประชุม

ปัญหาอุปสรรค

- ทีมวิจัยหลายคนไม่ค่อยมีเวลาวางที่จะเขียน

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- สมาชิกในทีมช่วยกันแนะนำการเขียนและหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับสมาชิกแต่ละคนได้

กิจกรรมที่ 6 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายยุติธรรมชุมชน จ. ตรังครั้งที่ 1

วันที่ 21-22 ตุลาคม 2551 ณ เลตรังรีสอร์ท อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นายสมเจตน์ ศรีรัตนา

นายคล่อม เสงี่ยม

นายบุญฤทธิ์ คงนาง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายของแต่ละตำบลได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลต่างๆภายในตำบล
2. เพื่อนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการปรับการทำงานต่อ
3. วางแผนการทำงานต่อ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางการทำงานจากการแลกเปลี่ยนกับพื้นที่อื่น
2. ได้แผนการทำงานต่อ

บันทึกกิจกรรมที่ 6

สำหรับเครือข่ายยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีมีคณะกรรมการศูนย์เข้าร่วม 3 คน คือ นายสมเจตน์ ศรีรัตนา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 นายคล่อม เสงี่ยม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 และนายบุญฤทธิ์ คงนาง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี หมู่ที่ 6

หลังจากทำการลงทะเบียนเสร็จเรียบร้อยแล้วได้มีการแบ่งกลุ่มโดยมีคุณสมบุรณ์เป็นผู้ชวนคุย โดยกลุ่มที่ 2 ได้หัวข้อเรื่องที่มาของการเป็นเครือข่ายรวมถึงการทำงานใกล้เคียง ในการแบ่งกลุ่มย่อยนาหมื่นศรีได้ร่วมกับตำบลนาแว และตำบลวังคีรี นายสมเจตน์ได้เล่าเรื่องเขตแดน

การพูดคุยได้พูดคุยแบบเป็นกันเอง ไม่ทำให้เกิดความตึงเครียดใดๆทั้งสิ้น ทำให้ต่างคนต่างมีความรู้สึกสบายใจมาก และทำให้การพูดคุยในครั้งนี้เป็นไปด้วยดี

ส่วนในวันที่ 22 ตุลาคม 2551 นั้นทั้งสามกลุ่มได้นำเสนอ โดยกลุ่มแรกให้เล่าถึงการจัดตั้งกรรมการศูนย์และเปิดศูนย์ กลุ่มที่สองพูดถึงการดำเนินงานของศูนย์ว่าได้ดำเนินงานอย่างไร

ส่วนกลุ่มที่สามพูดถึงการไกล่เกลี่ยว่าได้ไกล่เกลี่ยเรื่องอะไรบ้าง มีตัวแทนนำเสนอ คือ นายสัญญา เครือข่ายจากตำบลนาง และนายสมเจตน์ เครือข่ายจากตำบลนาหมื่นศรีเป็นตัวแทนในการนำเสนอ นายสมเจตน์ได้พูดถึงการไกล่เกลี่ยกรณีรถชนกันในวันที่ 13 เมษายน 2551 ว่าเหตุการณ์ได้เกิดขึ้นอย่างไร มีใครบ้างในที่เกิดเหตุและได้สรุปผลของการไกล่เกลี่ย

หลังจากการนำเสนอของทั้งสามกลุ่มเสร็จสิ้น ก็ได้วางแผนการทำงานต่อว่าการเรียบเรียงข้อมูลต้องเสร็จเดือนพฤศจิกายน 2551 วิเคราะห์ข้อมูลเดือนธันวาคม 2551 เวทีหมู่บ้านเดือนมกราคม 2552 เวทีตำบลเดือนกุมภาพันธ์ 2552 หลังจากวางแผนก็ได้ปิดการสัมมนาและร่วมรับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน ก่อนจะเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

ปัญหาอุปสรรค

- ในบางช่วงว่างนอน ทำให้ไม่ได้ติดตามเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- ได้ทำความรู้จักกับเครือข่ายอื่นมากขึ้น รวมถึงได้ขอเบอร์โทรศัพท์ไว้ติดต่อกรณีที่เกิดเรื่องข้ามตำบลจะได้ประสานงานกันได้

กิจกรรมที่ 7 ประชุมร่วมกันเพื่อหาวิธีการทำงานภายในทีมวิจัย

วันที่ 24 พฤศจิกายน 2551 ณ บ้านพักหัวหน้าทีมวิจัย ผู้ใหญ่สนอง หนองษ์

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นายสนอง	หนองษ์
นายคล่อม	แสงแก้ว
นายจำรูญ	บันทอง
นายสุนทร	คงประสม
นายวิโรจ	เยาว์ดำ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาวิธีการทำงานร่วมกันภายในทีม
2. เพื่อสอบถามปัญหา/อุปสรรคในการเก็บข้อมูล

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ทีมวิจัยรับรู้ปัญหาภายในทีมร่วมกัน และช่วยกันหาวิธีการที่เหมาะสม

บันทึกกิจกรรมที่ 7

ประธานแจ้งที่ประชุมว่า ทางศูนย์ยุติธรรมชุมชนของตำบลนาหมื่นศรีจะต้องมีการประสานไปยัง สกว. เพื่อหาแนวทางการทำงานของทีมวิจัย วันนี้หรือทีมวิจัยแล้วใช้เวลานานพอสมควรได้มาแค่ 5 คน ก็ปรึกษาหารือกันว่าใครบ้างที่มาแล้วได้ทำการเขียนเนื้อหา นายจำรูญ บันทอง บอกว่าผมไม่รู้จะเขียนเรื่องอะไรและเขียนไม่ค่อยเป็น อีกอย่างไม่มีเวลาด้วยขอให้ทีมวิจัยทำงานไปเถอะผมคนเดียวคงไม่เป็นไร เลขานุการบอกนายจำรูญ บันทองว่า เห็นท่านเคยเป็นสารวัตรกำนัน น่าจะมีเรื่องที่น่าสนใจมาเขียนได้ นายจำรูญบอกว่าจะกลับไปเขียนดู ผู้ประสานงานเครือข่ายบอกว่าผมโทรไปทาง สกว. เอง หลังจากนั้น หัวหน้าโครงการถามต่อไปว่าใครยังมีเรื่องอะไรอีกหรือไม่ที่จะคุยในที่ประชุม ก็ไม่มีใครสงสัย หัวหน้าโครงการปิดการประชุมและได้รับประทานอาหารว่างและกาแฟหลังจากประชุมแล้ว

ปัญหาอุปสรรค

- ทีมวิจัยบางคนกังวลเรื่องการเขียน ไม่รู้จะเริ่มยังไง และกลัวเขียนผิด
- ทีมวิจัยไม่ค่อยมีเวลาว่าง

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- ทีมวิจัยรับรู้ปัญหาพร้อมกัน และหาวิธีการที่เหมาะสม อย่างกรณีที่ทีมวิจัยบางคนไม่กล้าเขียนเรื่องราวมาเพราะกลัวจะเขียนผิด ทางทีมก็บอกว่าให้ลองเขียนมาก่อนผิดถูกไม่ว่ากัน เพราะเห็นว่ามันจะมีประสบการณ์ในการใกล้เคียงที่สามารถนำมาเขียนได้
- เป็นการให้กำลังใจซึ่งกันและกันภายในทีม

กิจกรรมที่ 8 ทีมวิจัยนัดเขียนข้อมูลร่วมกัน

วันที่ 2 ธันวาคม 2551 ณ บ้านพักหัวหน้าทีมวิจัย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นายสนอง	หนูวงศ์
นายคล่อม	แสงแก้ว
นายสุนทร	คงประสม
นายสมเจตน์	ศรีรัตน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทีมวิจัยได้ฝึกบันทึกข้อมูลร่วมกัน
2. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ทีมวิจัยได้นั่งเขียนเรื่องราวด้วยกัน ได้แนะนำและปรึกษาหารือกัน

บันทึกกิจกรรมที่ 8

หัวหน้าทีมวิจัยให้นัดทีมวิจัย เมื่อทั้ง 4 คน มาแล้วก็เริ่มให้แต่ละคนเขียนด้วยตนเอง ใครมีเรื่องอะไรเขียนได้ขอให้เขียนตอนนี้เลย แต่ละคนเขียนได้บ้างไม่ได้บ้างแต่มีความตั้งใจเขียน หลังจากนั้นเลขารวบรวมไว้เพื่อตรวจความถูกต้องและเก็บเพื่อส่งให้พี่เลี้ยงดู และสรุป ผู้ประสานงานเขียนเรื่องววกินยาง หัวหน้าโครงการเขียนเรื่องเขตแดน เลขานุการเขียนเรื่องรถชนกัน เรื่องววกินข้าวในนา

หลังจากเลขานุการส่งให้หัวหน้าโครงการดูแล้ว หัวหน้าโครงการถามว่าใครสงสัยบ้าง สมาชิกบอกว่าไม่มี หัวหน้าโครงการปิดการประชุมแล้วนัดใหม่ 13 ธันวาคม 2551

ปัญหาอุปสรรค

- บางคนไม่ถนัดในการเขียน เพราะปกติไม่ค่อยได้เขียนหนังสือมากนัก

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- การรวมกลุ่มกันเขียน ทำให้คนที่เขียนได้ได้แนะนำคนที่เขียนไม่ค่อยได้ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนภายในทีม เป็นการกระตุ้นและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะคนที่ไม่ถนัดเขียนเมื่อได้ลงมือเขียนร่วมกับเพื่อนๆ ก็จะทำให้รู้สึกมั่นใจที่จะเขียนมากขึ้น

กิจกรรมที่ 9 ร่วมเวทีประชุมประจำเดือนเครือข่ายยุทธธรรมชุมชนจังหวัดตรัง

วันที่ 9 ธันวาคม 2551 เวลา 13.00 – 17.00 น. ณ หอจดหมายเหตุ ฯ จ.ตรัง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี	2	คน
ผู้ประสานงาน สกว.ตรัง	1	คน
พี่เลี้ยง	3	คน
เครือข่ายอื่นๆที่เข้าร่วมอีก	9	เครือข่ายๆ ละ 3 คน
รวมทั้งหมด	33	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา
2. เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางการทำงาน
3. เพื่อวางแผนการทำงานต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทีมวิจัยได้เรียนรู้การทำงานของพื้นที่อื่น ได้แนวทางการทำงานไปปรับใช้กับทีมของตนเอง
2. ทีมวิจัยได้แผนการทำงานของพื้นที่ตนเอง

บันทึกกิจกรรมที่ 9

สรุปว่ากิจกรรมในโครงการของทั้ง 10 พื้นที่ ตามโครงการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งศูนย์ยุทธธรรมระดับตำบลนั้น

ระยะที่ 1 กำลังดำเนินการกันอยู่ เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม 2551 คือ

- ประชุมเตรียมความพร้อมทีมวิจัย
- เวทีชี้แจงชาวบ้าน
- ลงพื้นที่เก็บข้อมูล

- เวทีเรียบเรียง/สรุปข้อมูล
- ประชุมประจำเดือน

ระยะที่ 2 ดำเนินการตั้งแต่เดือน มกราคม - มิถุนายน 2552 ถึงกิจกรรมที่ 14

สำหรับการเก็บข้อมูลทำให้เห็นผลดังนี้

- แยกเป็นเรื่องๆ /ประเด็น เช่น แดน วัลย์รุ่น วัลย์กีนยาง ทะเลาะวิวาท รถชนกัน สัญญาเช่า มัดจำ

สรุปแต่ละพื้นที่อยู่ในขั้นที่ 3 คือ ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ทำการรวบรวมและเรียบเรียง แล้วจะนำมาสรุป ถือว่าเป็นงานหนัก ระยะเวลาไม่น้อย

คุณมานพสรุปขั้นตอนการหาข้อมูล

1. ไปเก็บที่ผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน
 - ทีมแกนหลักจะต้องขยับ (ทีมวิจัย)
2. เอาเรื่องราวที่ตัวเราเอง

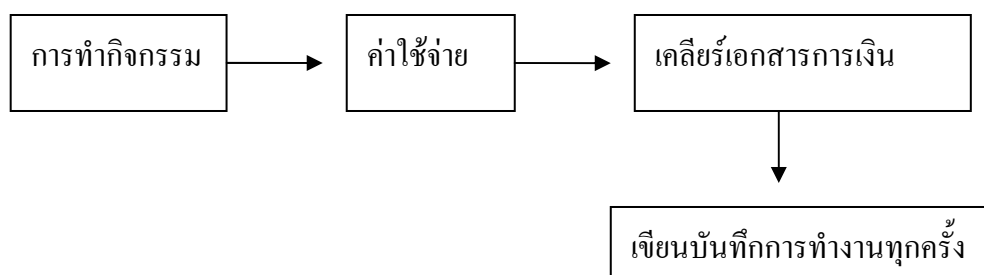
คำถามสำคัญในการเก็บข้อมูล

1. เรื่องอะไร
2. เกิดที่ไหน เมื่อไหร่
3. ระหว่างใครกับใคร
4. เกิดจากใคร สาเหตุจากอะไร
5. มีใครเกี่ยวข้องบ้าง แต่ละฝ่ายมีใคร
6. ใครเป็นผู้ไกล่เกลี่ย
7. ผู้ไกล่เกลี่ยเกี่ยวข้องได้อย่างไร
8. ขั้นตอน ทำอย่างไร ใครเกี่ยวข้องบ้าง
9. ไกล่เกลี่ยกี่ครั้ง แต่ละครั้งเป็นอย่างไร
10. ผลการไกล่เกลี่ยเป็นอย่างไร
11. เสร็จแล้วมีการทำอย่างไร (เสร็จ/บันทึก)

แล้วก็มีภาระนั่งลงพื้นที่เพื่อดูข้อมูลต่อ ตำบลนาหมื่นศรีนัดวันที่ 21 ธันวาคม 2551

ชี้แจงการบริหารโครงการโดยมีชาร์ตประกอบว่า

โดยมีชาร์ตว่า

กิจกรรม	ค่าใช้จ่าย	หมายเหตุ
เวทีเตรียมความพร้อมทีมวิจัย	ค่าเดินทาง,ค่าอาหารว่าง,ค่าวัสดุ	เขียนบันทึก
เวทีชี้แจงชาวบ้าน	ค่าเดินทาง,ค่าอาหารว่าง,ค่าวัสดุ	เขียนบันทึก
ลงพื้นที่เก็บข้อมูล	ค่าเดินทางลงพื้นที่ 30 ครั้งๆละ 100 บาท หรือบริหารจัดการอื่นๆ	เขียนบันทึก

หมายเหตุ: ต้องบันทึกการทำงานทุกครั้ง

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- การเข้าร่วมประชุมประจำเดือนทำให้ได้แลกเปลี่ยนการทำงานกับพื้นที่อื่น รู้ความคืบหน้าของแต่ละพื้นที่ว่าไปถึงไหนแล้ว ประสบปัญหาอะไรบ้าง และได้แนวทางในการเก็บข้อมูลจากคำถามจากท่านอาจารย์มานพ ดังนี้

คำถามสำคัญในการเก็บข้อมูล

1. เรื่องอะไร
2. เกิดที่ไหน เมื่อไหร่
3. ระหว่างใครกับใคร
4. เกิดจากใคร สาเหตุจากอะไร
5. มีใครเกี่ยวข้องบ้าง แต่ละฝ่ายมีใคร
6. ใครเป็นผู้ใกล้ชิด
7. ผู้ใกล้ชิดเกี่ยวข้องได้อย่างไร
8. ขั้นตอน ทำอย่างไร ใครเกี่ยวข้องบ้าง
9. ใกล้เกลียกี่ครั้ง แต่ละครั้งเป็นอย่างไร
10. ผลการใกล้เกลียเป็นอย่างไร
11. เสร็จแล้วมีการทำอย่างไร (เสร็จ/บันทึก)

กิจกรรมที่ 10 ดูข้อมูล/วิเคราะห์ข้อมูล

วันที่ 13 ธันวาคม 2551 ณ บ้านพักหัวหน้าทีมวิจัย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	11	คน
ที่ปรึกษา	3	คน
รวมทั้งหมด	14	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำข้อมูลที่เก็บได้มาวิเคราะห์เพิ่มเติมร่วมกัน
2. เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ทีมวิจัยเก็บมาได้

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลที่เก็บมาได้มีความสมบูรณ์มากขึ้น เพราะได้เพิ่มเติมร่วมกันภายในทีม
2. ทีมวิจัยได้พบปะแลกเปลี่ยนและแนะนำการเขียนซึ่งกันและกัน

บันทึกกิจกรรมที่ 10

หัวหน้าทีมวิจัยเปิดการประชุมเริ่มด้วย นายคล่อม เสงี่ยม เขียนส่งมา 5 เรื่อง ด้วยกัน ตั้งแต่เรื่องเขตแดน วัวกินยาง วัวกินข้าวในนาซึ่งแต่ละเรื่องมอบให้หัวหน้าและเลขาอ่านดูแต่ละเรื่องสรุปแล้วของ นายคล่อม เสงี่ยม บางเรื่องเนื้อหายังไม่สมบูรณ์ และมอบให้ประธานนำไปดูและเพิ่มเติมรายละเอียดให้ ส่วนนายคล่อม เยาว์ดำ คณะทีมวิจัยส่งเรื่องที่เขียนมาให้หัวหน้าดูเมื่ออ่านเนื้อหาแล้วยังไม่สมบูรณ์แบบตามที่กำหนด หัวหน้าทีมวิจัยบอกว่าจะนำไปปรับปรุงและเสริมรายละเอียดอีกครั้ง นายคล่อม เยาว์ดำ บอกว่าผมเขียนได้เท่าที่เขียนมามีอะไรขอให้เพิ่มเติมเนื้อหาได้ นายสมเจตน์ ศรีรัตนฯ ส่งเรื่องไก่กลิ้งที่เขียนมาอีก 4 เรื่อง หัวหน้าทีมวิจัยและเลขาได้อ่านแล้วพบว่าเนื้อหาเกือบสมบูรณ์แบบ เรื่องที่เขียนมาของคุณสมเจตน์ มีสาระตั้งแต่ชื่อเรื่อง เนื้อหา บทสรุปของแต่ละเรื่อง หัวหน้าทีมวิจัยเก็บไว้

ต่อมามีคณะทีมวิจัยทั้งหมดและที่ปรึกษา ได้ถูกปัญหาต่าง ๆ และจุดบกพร่องของทีม สรุปแล้วส่วนใหญ่บอกว่า ขอให้คนอื่น ๆ ทำไปก่อน ส่วนตัวเองไม่มีเวลา หัวหน้าทีมวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้พวกเราต้องช่วยกัน ต้องพยายามเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เพื่อเครือข่ายของตำบลจะเดินหน้าต่อไปได้ หลังจากนั้นหัวหน้าทีมวิจัยได้ถามในที่ประชุมว่ามีอะไรถามเพิ่มเติมบ้าง เมื่อไม่มีใครถาม ประธานปิดการประชุมแล้วมีการรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน

ปัญหาอุปสรรค

- ทีมวิจัยประสบปัญหาการจัดสรรเวลาในการเขียนข้อมูล เพราะไม่ค่อยมีเวลาว่าง

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- การประชุมที่มวิจัยทั้งหมดในวันนี้ทำให้ทีมวิจัยหลายคนเข้าใจเรื่องการเก็บข้อมูลมากขึ้น ส่วนทีมวิจัยที่ไม่ค่อยได้เข้าประชุมก็ได้เห็นการทำงานของทีมหลัก ซึ่งคิดว่าน่าจะกระตุ้นให้กลับไปเขียนข้อมูลได้ไม่มากนักน้อย

กิจกรรมที่ 11 ติดตามการทำรายงานความก้าวหน้างวดที่ 1

วันที่ 22 ธันวาคม 2551 ณ บ้านพักหัวหน้าทีมวิจัย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	11	คน
ที่ปรึกษา	3	คน
พี่เลี้ยง	3	คน
รวมทั้งหมด	17	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อติดตามการทำรายงานความก้าวหน้างวดที่ 1
2. เพื่อชี้แจงการเขียนรายงานเพิ่มเติม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ทีมวิจัยสามารถเขียนรายงานความก้าวหน้าได้

บันทึกกิจกรรมที่ 11

หัวหน้าทีมวิจัยเปิดการประชุมเพื่อรวบรวมรายงานทั้งหมดที่ทีมวิจัยได้นำส่งเมื่อ 13 ธันวาคม 2551 เพื่อให้ทีมพี่เลี้ยงตรวจสอบและทางเลขาคิดสำเนาเอกสารเรื่องทั้งหมดให้กับพี่เลี้ยงได้ตรวจสอบดู เพื่อให้ทีมพี่เลี้ยงรับ ได้นำไปดูและนำมาปรับปรุงให้ทีมวิจัยภายหลัง ทีมวิจัยบางท่านมีข้อสงสัยในเรื่องการเขียนเหมือนเดิม ทางทีมพี่เลี้ยงได้แนะนำการเขียนรายงานให้ทีมที่ยังไม่เข้าใจ

ปัญหาอุปสรรค

- ทีมวิจัยมีข้อสงสัยในการเขียนรายงานและไม่มั่นใจว่าจะทำได้

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- ทีมพี่เลี้ยงได้แนะนำให้ผู้ที่รับผิดชอบเขียนรายงาน ลองเขียนมาดูก่อนตามกิจกรรมที่ทำ ไม่ต้องกังวลว่าจะเขียนผิดเพราะเขียนจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง

กิจกรรมที่ 12 ปรึกษาหารือเรื่องคดีพยายามฆ่า และเรื่องเด็กนักเรียนขโมยสมุดลงทะเบียนคะแนนสอบ

วันที่ 24 ธันวาคม 2551 ณ บ้านพักหัวหน้าทีมวิจัย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นายสนอง	หนองษ์
นายวิโรจ	เยาว์ดำ
นายสุนทร	คงประสม
ด.ต.ประพันธ์	แสงแก้ว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและหาทางออกร่วมกัน
2. เพื่อนำเรื่องที่เกิดขึ้นมาบันทึกเป็นเรื่องราว

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ได้แนวทางการแก้ไขและป้องกันปัญหา

บันทึกกิจกรรมที่ 12

ที่ปรึกษาทีมวิจัยเล่าเรื่องเด็กนักเรียนขโมยสมุดลงทะเบียนคะแนนสอบที่เกิดขึ้นในโรงเรียนให้ฟัง ซึ่งทางโรงเรียนได้ประสานมายังนายก และผู้นำให้ช่วยดำเนินการ จึงได้ปรึกษหาแนวทางการแก้ไขร่วมกันว่าจะต้องเข้าไปพบครูและหาข้อมูลเพิ่มเติม เพราะเรื่องมีที่มาที่ไปสลับซับซ้อน และหากจะเขียนบันทึกตอนนี้ที่ปรึกษบอกว่าคงลำบากต้องเป็นไปตามขั้นตอนในการแก้ไขก่อน เพราะเรื่องที่ทราบรายละเอียดจริง ๆ มีที่ปรึกษาทีมวิจัยทั้งสองคน ทางหัวหน้าทีมวิจัยได้นัดแนะให้ที่ปรึกษาพยายามช่วยเขียนเรื่องราวคร่าว ๆ มาก่อน ตั้งแต่ชื่อเรื่อง เนื้อหาพอเข้าใจ แล้วนำมาเพื่อเติมเต็มจะได้เนื้อหาที่รัดกุม หลังจากนั้นหัวหน้าทีมวิจัยได้นำเสนอเรื่องพยายามฆ่าในวัดอีกเรื่องหนึ่ง ว่ามีรายละเอียดอย่างไร ที่ปรึกษาทั้งสองก็บอกว่าตอนนี้รายละเอียดต้องไปถามดูทั้งสองฝ่ายก่อนแล้วค่อยมาเล่าให้ฟังอีกทีหนึ่งหลักจากนั้นไม่มีอะไร หัวหน้าทีมวิจัยปิดการประชุม

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- เรื่องนี้มีความสลับซับซ้อน การเขียนเรื่องราวจึงต้องอาศัยสมาธิมากและต้องใช้เวลา
- ได้นำเรื่องมาปรึกษาหารือหาทางแก้ไข และทุกคนได้รับทราบปัญหาในชุมชนร่วมกัน

กิจกรรมที่ 13 ประชุมทีมวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางการส่งมอบงานภายในเดือนธันวาคม
วันที่ 25 ธันวาคม 2551 ณ บ้านพักหัวหน้าทีมวิจัย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	11	คน
ที่ปรึกษา	3	คน
รวมทั้งหมด	14	คน

วัตถุประสงค์

เพื่อติดตามความก้าวหน้าการทำงานภายในทีม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

สมาชิกในทีมรู้ความคืบหน้าเรื่องการเขียนรายงาน

บันทึกกิจกรรมที่ 13

หัวหน้าทีมวิจัยเปิดประชุม ได้ถามเลขานุการคนเขียนรายงานว่าตอนนี้งานคืบหน้าไปถึงไหนแล้ว ขอให้เลขานุการชี้แจงให้สมาชิกในทีมทราบด้วย เลขานุการได้กล่าวถึงขั้นตอนว่างานคืบหน้าไปแล้ว ตอนนี้เขียนกิจกรรมที่ทำประมาณสิ้นเดือนธันวาคมคงจะแล้วเสร็จ และทางเลขานุการได้นัดแนะกับพี่เลี้ยง (น้องแขก) ให้มาช่วยบันทึกให้ แต่งานบางส่วนยังค้างคาอยู่ เช่น บันทึกการประชุม ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ หลังจากพี่เลี้ยงให้คำแนะนำแล้วเลขาก็ทำตามคำแนะนำ ตอนนี้ได้ดำเนินการมากแล้ว เหลือเพียงบางส่วน หัวหน้าทีมวิจัยและเลขานำเรื่องราวที่ทีมวิจัยบันทึกและส่งมาให้พี่เลี้ยงดูอีกครั้งหนึ่ง ขณะนี้ทางเลขากำลังพิมพ์รายงานอยู่ เพื่อจะได้กำหนดส่งมอบให้พี่เลี้ยง หลังจากนั้นหัวหน้าทีมวิจัยปิดการประชุม และได้ร่วมรับประทานอาหารและเครื่องดื่มร่วมกัน

ปัญหาอุปสรรค

- การเขียนรายงานกิจกรรม ถ้าไม่ได้จดให้ละเอียดก็ต้องมานั่งนึกแล้วเขียนใหม่ บางกิจกรรมจำไม่ค่อยได้

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- การประชุมวันนี้ทางเลขานุการคนรับผิดชอบเขียนรายงาน ได้รายงานความคืบหน้าของรายงานกิจกรรมให้สมาชิกภายในทีมรับทราบว่าก้าวหน้าไปถึงไหนแล้ว เพื่อให้สมาชิกในทีมรับรู้ร่วมกัน

กิจกรรมที่ 14 **ชี้แจงการเบิกจ่ายงบประมาณที่ใช้ในการทำกิจกรรม**

วันที่ 26 ธันวาคม 2551 ณ บ้านพักหัวหน้าทีมวิจัย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นายสนอง	หนูวงศ์
นายคล่อม	แสงแก้ว
นายวิโรจ	เยาว์ดำ
นายสมเจตน์	ศรีรัตน

วัตถุประสงค์

เพื่อชี้แจงการเบิกจ่ายงบประมาณให้สมาชิกภายในทีมรับทราบ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

สมาชิกในทีมรับรู้เรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ

บันทึกกิจกรรมที่ 14

หัวหน้าทีมวิจัยเริ่มด้วยการถามเลขาว่าตอนนี้รายจ่ายที่ผ่านมาทั้งหมดตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2551 ถึงวันนี้มีค่าใช้จ่ายเท่าใด เลขานุการได้ทำสมุดบันทึกรายจ่าย และผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละครั้งให้ดู และได้นำเงินของศูนย์มาจัดแยกให้ทีมวิจัยแต่ละท่านตามที่เลขานุการได้บันทึกไว้หลักจากนั้นหัวหน้าทีมวิจัยได้ถามผู้เข้าร่วมทั้ง 4 ท่านว่าใครจะถามอะไรบ้าง ก็ไม่มีปัญหา หัวหน้าทีมวิจัยปิดการประชุม

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- เลขานุการผู้รับผิดชอบเรื่องการเบิกจ่ายเงินได้ชี้แจงการใช้จ่ายเงินให้สมาชิกในทีมได้รับทราบเป็นระยะๆ

กิจกรรมที่ 15 เวทีสรุปผลการดำเนินงานวัดที่ 1 ของเครือข่ายยุติธรรมชุมชนจังหวัดตรัง

วันที่ 27 มกราคม 2552 ณ หอจดหมายเหตุฯ ตรัง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี 3 คน ได้แก่ นายสนอง หนูวงศ์ นายสมเจตน์ ศรีรัตน
และนายสุนทร คงประสม
เครือข่ายอื่นๆ อีก 9 ตำบล
ทีมพี่เลี้ยง อาจารย์ไพสิฐ ชช.เพลินใจ และเจ้าหน้าที่จากสกว.ภาค

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ทีมวิจัยได้แลกเปลี่ยนเรื่องการเก็บข้อมูล วิธีการเจาะลึกในการเก็บข้อมูล การทำงานวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ทีมวิจัยสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมเวทีไปปฏิบัติได้

บันทึกกิจกรรมที่ 15

เข้าห้องประชุม เวลาประมาณ 09.40 น. เริ่มต้นโดยน้องทินพูดทักทายและให้ทีมวิจัยที่มาแนะนำตัว ชื่อ-สกุล มาจากไหน สังกัดที่ไหน หลังจากได้แนะนำตัวเสร็จแล้วน้องทินได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของเวทีสรุปการทำงานในงวดที่ 1 เพื่อสรุปการทำงานแต่ละพื้นที่ในรอบ 7 เดือน

ลำดับแรกให้ อ.ไพสิฐ ช่วยสรุปงานที่ทีมวิจัยช่วยกันเก็บข้อมูลและอาจารย์ได้ช่วยอ่านว่าสิ่งที่พวกเราเขียนมาเป็นอย่างไร อาจารย์พูดถึงคนที่ทำงานอาสาสมัครว่าต้องมีความเสียสละ ศรัทธา มีปัญญา และได้ยกตัวอย่างเทคนิคการไต่ถามของอาจารย์เจริญ ขวัญศรีสุทธิ์ เครือข่ายจากตำบลวังศิรีในเรื่องคดีขู่สาว ที่ต้องใช้ความอดทนและการพูดไต่ถามแบบใจเย็น เอาใจเขามาใส่ใจเรา และได้ยกตัวอย่างเรื่องจากตำบลอื่นอีก 2-3 เรื่อง อาจารย์บอกว่าตอนนี้อ่านเรื่องที่ทีมวิจัยแต่ละตำบลเขียนไปแล้วพบว่าได้เห็นเทคนิคการไต่ถามและศักยภาพของคนไต่

เกลี้ยและเห็นการทำงานเป็นทีม จากการอ่านข้อมูลจาก 9 พื้นที่ อาจารย์สรุปและขึ้นชาร์ตให้เห็นดังนี้

1. เห็นเรื่องราวเชิงกระบวนการ ที่พัฒนาไปสู่ความขัดแย้ง อธิบายให้เห็นกระบวนการที่พัฒนาไปสู่ความขัดแย้ง ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนการป้องกันเพื่อแก้ปัญหาได้

1.1 คนในชุมชน (ประเภทของคน ภัย สถานะภาพ) ภัยสำคัญ เพราะเป็นต้นเหตุแห่งความขัดแย้งมากเหมือนกัน สถานภาพ ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่ง

1.2 พฤติกรรม(ในการสัมพันธ์กับคนในชุมชน พฤติกรรมในการแสดงออก การเลียนแบบ) หลายกรณีมาจากคนเมา

1.3 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากภายนอกชุมชนที่เกิดขึ้นต่อคนในชุมชน (เช่น การรับวัฒนธรรมใหม่เข้ามา)

2. เห็นระบบที่มีอยู่ในชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ที่ตั้งเข้ามาจัดการความขัดแย้ง

- ทำคนเดียว
- ทำคนเดียว + ผู้สนับสนุน
- ทำเป็นทีม
- ทำเป็นเครือข่าย

3. เห็นบทบาทของฝ่ายต่าง ๆ ในเชิงกระบวนการ

- บทบาทของผู้ไกล่เกลี่ย
- บทบาทของฝ่ายสนับสนุน
- บทบาทของผู้ได้รับผลกระทบในวงต่างๆ

4. เห็นวิธีการวางน้ำหนักของปัญหาความขัดแย้ง ปัญหานั้นเป็นปัญหาระดับ

- ครอบครัว+ญาติ
- ระดับชุมชน
- ระดับตำบล
- ระดับอำเภอ

เป็นเรื่องเร่งด่วน/ปกติ

5. โลกทัศน์ในการมองผลจากความขัดแย้ง ที่จะส่งผลต่อชุมชนกับทางเลือกที่จะจัดการ

6. เห็นบทเรียนจากการทำงานในการจัดการความขัดแย้ง

- ตั้งความหวัง/ ตั้งเป้า
- คิดถึงทางออก
- ทำไปแก้ไป

7. เห็นวิธีการเตรียมการ (เก็บวิธีการ หลักฐาน ถ่ายรูป)

8. เห็นความเข้าใจ ไม่เข้าใจของชาวบ้าน

9. เห็นวิธีการแก้ปัญหา ป้องกันเหตุ

หลังจากการสรุปของอาจารย์ไพสิฐ ก็ได้พักกินข้าวเที่ยง ตอนบ่ายเริ่มเข้าห้องประชุมเวลา 13.10 น. เริ่มด้วยน้องแก้วเขียนแผ่นชาร์ต ความเคลื่อนไหวการทำงานของแต่ละพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่จะประสบปัญหาเหมือนกัน คือ ปัญหาเรื่องการเขียน ที่ไม่รู้จะเขียนอย่างไร เขียนไม่ได้ กลัวเขียนผิด เป็นต้น

หลังจากการสอบถามความเคลื่อนไหวของแต่ละพื้นที่แล้ว ก็ได้เปิดโอกาสให้แต่ละพื้นที่ แลกเปลี่ยนกัน ท่านช.ช.เพลินใจ เจริญนาถ ที่มาร่วมประชุมในวันนี้ด้วยและกำลังจะกลับได้พูด เรื่องการเขียนที่บางท่านยังไม่มั่นใจว่าเขียนแล้วใช้ได้หรือไม่ บอกว่าใช้ได้ ขอให้กล้าคิด กล้าเขียนเท่านั้น ชช. บรรยายว่าเป้าหมายของกรมฯ คือทำอย่างไรให้ชุมชนเข้มแข็ง จัดการปัญหา ความขัดแย้งได้

นอกจากท่าน ชช.แล้วยังมีตัวแทนจากสกว.ภาคใต้พูดด้วยเช่นกัน หลังจากนั้นน้องทินได้ แจ้งข่าวของกรมคุ้มครองสิทธิฯ ที่จะมีเครือข่ายอาสาสมัครจากภาคใต้มาดูงานที่จังหวัดตรัง และ ให้ตัวแทนตำบลละ 1 คนของศูนย์จังหวัดตรังมาร่วมในกิจกรรมด้วย จากนั้นก็ให้ผู้ที่มีส่วนหนุน เสริมการทำงานได้กล่าวอะไรเล็กน้อยถึงงานยุทธธรรมชุมชนของจังหวัดตรัง

สุดท้ายได้ทำแผนงานในเดือนกุมภาพันธ์ 2552

- ข้อมูลต้องเสร็จเรียบร้อย
- การเขียนรายงานต้องเรียบร้อย
- ประชุมประจำเดือน ประชุมย่อย อย่าง

น้อย 3-4 ครั้ง

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- ได้แลกเปลี่ยนเรื่องการทำงานกับพื้นที่อื่น
- ได้รู้ว่าแต่ละพื้นที่คืบหน้าไปถึงไหนแล้ว
- รู้วิธีการเก็บข้อมูล

กิจกรรมที่ 16 ร่วมกิจกรรมการดูงานของเครือข่ายยุติธรรมชุมชน 14 จังหวัดภาคใต้
วันที่ 4- 6 กุมภาพันธ์ 2552 ณ โรงแรมธรรมรินทร์ ธนา จังหวัดตรัง และที่ตำบลเกาะสุกร

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ตัวแทนของตำบลนาหมื่นศรี คือ นายสมเจตน์ ศรีรัตนา

วัตถุประสงค์

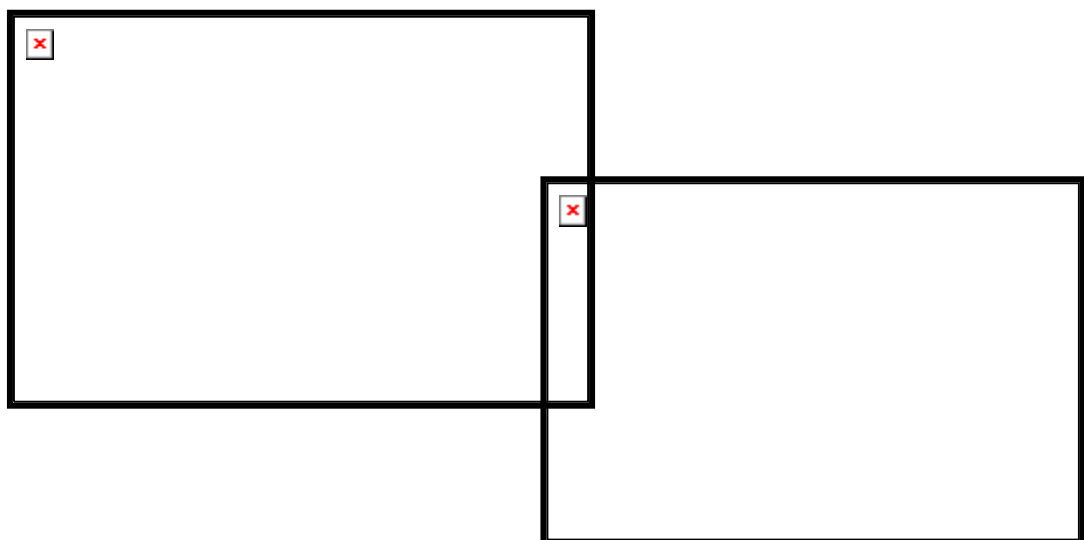
1. เพื่อเข้าร่วมสัมมนาการนำเสนอผลการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานการจัดการความขัดแย้งของชุมชน
2. เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางการทำงานกับเครือข่าย 14 จังหวัดภาคใต้

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้นำด้านยุติธรรมชุมชนใน 14 จังหวัดภาคใต้
2. ได้ความรู้การดำเนินงานของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

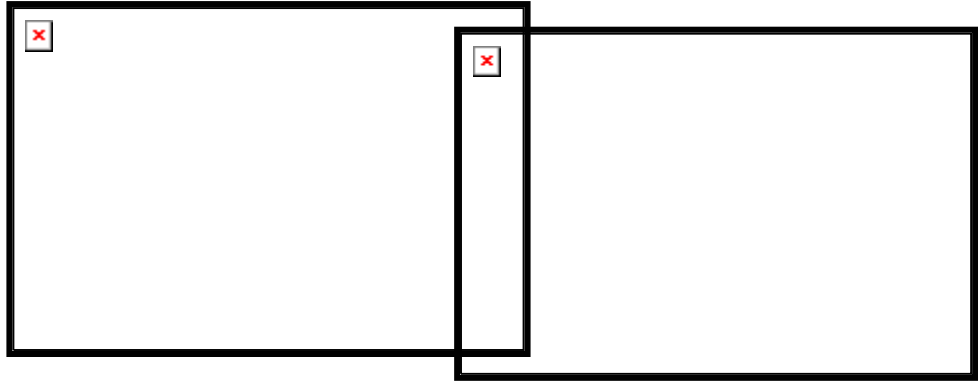
บันทึกกิจกรรมที่ 16

วันที่ 4- 6 กุมภาพันธ์ 2552 โดยนายสมเจตน์ ศรีรัตนา กรรมการผู้ประสานงานศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี ได้เข้าร่วมการสรุปผลการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี และตำบลอื่นๆ 10 ตำบลของจังหวัดตรัง โดยมีตัวแทนคืออาจารย์มานพ ช่วยอินทร์ กำนันเผดิม โชติรัตน์ กำนันตำบลปากแจ่ม นายदन หมาดเด็น คณะกรรมการศูนย์ฯ ตำบลบางหมาก และนายทวี แก้วประชุม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ตำบลโคกสะบ้า เป็นตัวแทนในการสรุปผลการดำเนินงานทั้ง 10 ศูนย์ ส่วนในภาคบ่ายท่านอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้เดินทางมาถึงและได้ทำพิธีเปิดเวลา 15.00 น.

วันที่ 5 กุมภาพันธ์ เวลา 9.00 น. คณะกรรมการศูนย์ฯ ทั้งเขต 8 และเขต 9 ของ 14 จังหวัดภาคใต้ได้เดินทางจากโรงแรมธรรมรินทร์ ธนาไปเกาะสุกรเพื่อลงพื้นที่ดูการทำงานของศูนย์ฯ จริงๆ

เมื่อไปถึงเกาะสุกรทางศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลเกาะสุกรได้บรรยายสรุปผลการดำเนินงานของศูนย์ที่ผ่านมา ใช้เวลาในการบรรยายประมาณ 2 ชั่วโมง และได้เลี้ยงอาหารกลางวันด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเอง และการต้อนรับของชาวบ้านที่นั่นเป็นไปด้วยไมตรีที่ดี เวลา 13.00 น.ได้นำคณะผู้ลงพื้นที่ไปชมจุดต่างๆรอบเกาะสุกรและได้เดินทางกลับเวลา 16.30 น.

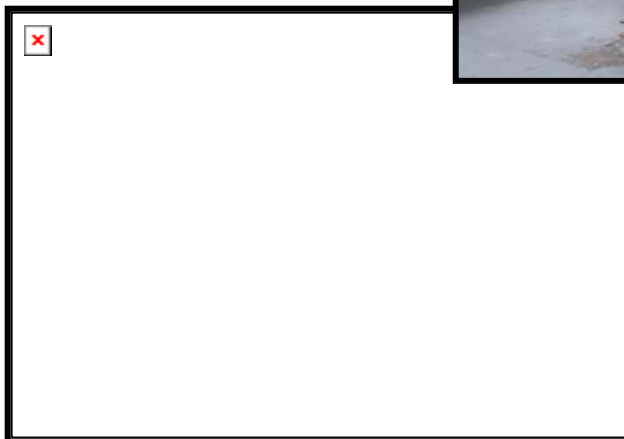

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2552 เป็นการสรุปผลการลงปฏิบัติงานในพื้นที่จริงเขตละ 1 จังหวัด โดยการจับฉลากปรากฏว่าเขต 8 ได้จังหวัดพังงา ส่วนเขต 9 ได้จังหวัดยะลา ทั้งสองจังหวัดได้สรุปผลใกล้เคียงกันและได้เน้นถึงการต้อนรับของชาวบ้านเกาะสุกรว่าให้การต้อนรับอย่างอบอุ่น ข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมว่าถ้าเป็นไปได้ การใกล้ชิดข้อพิพาทนั้นไม่ควรเอาผู้ที่เป็นเครือญาติกันเพราะจะไม่เป็นธรรม

ส่วนข้อเสนอแนะส่วนตัวของนายสมเจตน์ ศรีรัตนเห็นว่าในการลงพื้นที่จริงนั้นสมควรที่จะพักที่เกาะสักคืนหนึ่ง เพราะจะทำให้จังหวัดหรือพื้นที่ต่างๆได้ศึกษาการดำรงชีวิตหรือศึกษาความเป็นอยู่ของชาวบ้านในเกาะได้มากขึ้น

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- ได้แลกเปลี่ยนการทำงานยุทธธรรมชุมชนกับเครือข่าย 14 จังหวัดภาคใต้
- ได้รู้วิธีการทำงานของเครือข่ายตำบลเกาะสุกรจากการนำเสนอ
- การเดินทางไปดูงานที่เกาะสุกร ทำให้ได้ชมทิวทัศน์ทางทะเลที่สวยงามและได้รับการต้อนรับที่อบอุ่น น่าจะพักที่เกาะสักหนึ่งคืน เพราะจะทำให้จังหวัดหรือพื้นที่ต่างๆ ได้ศึกษาการดำรงชีวิตหรือศึกษาความเป็นอยู่ของชาวบ้านในเกาะได้มากขึ้น

กิจกรรมที่ 17 เก็บข้อมูลเพิ่มเติม

วันที่ 11 มีนาคม 2552 เวลา 15.00 น.เป็นต้นไป ณ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	5	คน
ผู้ให้ข้อมูล	1	คน
พี่เลี้ยง	3	คน
รวมทั้งหมด	9	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
2. พี่เลี้ยงติดตามความก้าวหน้าของรายงานงวดที่ 1

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเพิ่มขึ้น
2. พี่เลี้ยงรู้ความคืบหน้าการเขียนรายงานของทีม

บันทึกกิจกรรมที่ 17

ทีมพี่เลี้ยงประสานงานมากับหัวหน้าโครงการเพื่อเขียนเรื่องราวการไกล่เกลี่ยเพิ่มเติม หลังจากนั้นหัวหน้าโครงการได้โทรศัพท์ประสานไปยังเลขา และทีมวิจัย

เมื่อทีมวิจัยมาถึงในวันนี้พร้อมด้วยนายเฟื่อง ชัยแก้วซึ่งเป็นกรรมการเครือข่ายก็ได้เล่าเรื่องราวการไกล่เกลี่ยให้ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงฟัง แล้วได้บันทึกจำนวน 6 เรื่อง เช่นเรื่องรถชน 3 เรื่อง ที่ดิน 2 เรื่อง และล่าสัตว์ 1 เรื่อง หลังจากนั้นที่ปรึกษาทีมวิจัยได้เล่าเรื่องเพิ่มอีก 3 เรื่อง คือเรื่อง โคนไม้เทียมกลางแดนที่หมู่ 7 และเรื่องรถชนที่ทับเตี้ยระหว่างตำบลบ้าหวีและตำบลน้ำราบ โดยทางทีมวิจัยได้บันทึกไว้เรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นที่ปรึกษาได้เล่ารายละเอียดเรื่องเด็กนักเรียนขโมยสมุดพกของโรงเรียนบ้านควนสวรรค์ ที่ปรึกษาได้เล่ารายละเอียดไปจนจบ และพี่เลี้ยงช่วยจด

บันทึกเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ต่อจากนั้นทีมวิจัยอีกท่านคือนาย คล่อง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ได้เล่าเรื่องราวทั้งหมด 6 เรื่อง รายละเอียดอยู่ในบันทึกเรื่องราวแล้ว มีเรื่องทะเลาะวิวาท เขตแดน ขอตินทำถนน ป่าบ้าน รถชนกัน ตำรวจไล่จับรถ หลังจากนั้นผู้ใหญ่คล่อง เยาว์ดำได้เล่าเรื่องไล่แทงกันอีกหนึ่งเรื่อง ทางพี่เลี้ยงช่วยบันทึก

หลังจากนั้นทีมพี่เลี้ยงได้สอบถามหัวหน้าโครงการว่าต้องการทำกิจกรรมอะไรบ้าง เช่น อบรม กิจกรรมเคลื่อนที่ นอกจากเรื่องไกล่เกลี่ยแล้ว จะเดินทางไปทางไหน ที่ปรึกษาได้เสนอให้เรียกทีมวิจัยมาประชุมอีกครั้งหนึ่ง หัวหน้าโครงการได้

เสนอแนะเช่น เรื่องทะเลาะวิวาท และเรื่องอื่นๆนำมาวิเคราะห์เพื่อนำมาลงทำต่อไปทางศูนย์จะเห็นได้เองหรือจะหาแหล่งเงินทุนเพื่อมาดำเนินงานต่อ เช่น งบจาก อบต. เพื่อศูนย์จะไม่หยุดนิ่งและทางศูนย์จะต้องกำหนดบทบาทและวางเป้าหมายได้ถูกต้อง แต่ทางศูนย์ต้องกำหนดทิศทางเอง ทางหัวหน้าโครงการได้เสนอว่าทางการการศูนย์ยุติธรรมชุมชนจะมีอยู่ทั่วไปในตำบล แต่ส่วนใหญ่จะเชิญมาคุยที่ป้อมสายตรวจชุมชน ซึ่งเป็นจุดรวมใกล้เคียงเหมือนกันกับศูนย์ฯ หากจะทำให้ชัดเจนแต่พอมีศูนย์ที่สามารถใกล้เคียงสำเร็จ ที่ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย สร้างการมีส่วนร่วม ทางทีมพี่เลี้ยงสอบถามว่าจะเดินต่ออย่างไร หัวหน้าทีมวิจัยเสนอว่าต้องไปพบประธานศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี คือกำนันก่อน ต้องนัดทีมพี่เลี้ยงกับทีมวิจัยว่าจะต้องเข้ามาใหม่อีกครั้งหนึ่งโดยจะต้องนัดไปที่บ้านประธานศูนย์ฯ ทางเลขาจะประสานไปยังประธานศูนย์ฯและนัดวันใหม่กันอีกครั้ง แล้วหัวหน้าโครงการก็ได้โทรศัพท์หาประธานเลยในทันที นัดกันวันที่ 13 มีนาคม 52 เวลา 15.00 น. ณ ศูนย์ยุติธรรมชุมชน

ในวันนี้ไม่มีปัญหาอุปสรรค เสร็จกิจกรรมเมื่อเวลา 17.00 น. แล้วก็รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน

สรุปผล/ข้อเสนอแนะ

- การที่ทีมวิจัยเล่าให้พี่เลี้ยงช่วยบันทึกก็ทำให้เสร็จเร็ว สามารถแก้ไขปัญหากรณีที่ทีมวิจัยบางคนไม่ยอมเขียนเนื่องจากไม่สันทัดในการเขียนได้ โดยเล่าให้พี่เลี้ยงเขียนให้แทน

กิจกรรมที่ 18 เก็บข้อมูลเพิ่มเติม

วันที่ 13 มีนาคม 2552 เวลา 15.00 น. เป็นต้นไป ณ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	6	คน
พี่เลี้ยง	3	คน
ผู้ให้ข้อมูล	2	คน
รวมทั้งหมด	11	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
2. เพื่อให้ได้เรื่องราวรายละเอียดมากขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ข้อมูลเรื่องราวมากขึ้น

บันทึกกิจกรรมที่ 18

เมื่อทีมพี่เลี้ยงมาถึงนายสมเจตน์เล่าเรื่องยิงกันที่หมู่ที่ 7 ตรงทางเข้าควนม่วง หลังจากนั้นดาบประพันธ์ แสงแก้วเล่าเรื่องราวเสริมเรื่องยิงกัน และเรื่องพยายามฆ่า บริเวณหน้าโรงเรียนบ้านควนสวรรค์ หมู่ที่ 8 ทีมพี่เลี้ยงได้บันทึกไว้เรียบร้อย และเลขาได้โทรศัพท์หานายคล่อม นายเฟื่อง ซึ่งเป็นทีมวิจัยด้วยได้มาเล่าเรื่องราวรูกล้าเขตแดนบริเวณหมู่ที่ 4 ต่อมานายเฟื่องและนายคล่อมก็มาถึง ทั้งสองก็ได้เล่าเรื่องราวให้ฟัง ขณะที่กำลังเก็บเรื่องราวกันอยู่หัวหน้าโครงการก็มาถึง ตามที่นัดกันไว้ นายเฟื่องเล่าเรื่องลัมรด พยานเท็จ พยายามฆ่า ทะเลาะวิวาท จับปืนไม่มีใบอนุญาต หลังจากนั้นก็พักกัน 5 นาที ส่วนอีกฝ่ายคือนายคล่อมเล่าเรื่องวิวาทวิวาท เขตแดน

หลังจากนั้นมีชาวบ้านในตำบลคือนายบุญลือ นาศรี ได้เล่าเรื่องราวในโรงเรียนที่มีปัญหา ซึ่งนายบุญลือเป็นนักการภารโรงของโรงเรียนบ้านควนสวรรค์ ต่อมานายคล่อมได้เล่าต่อเรื่อง ความขัดแย้งระหว่างบุคคลแต่ไม่ได้ทะเลาะวิวาทเนื่องจากมีตำรวจมาอยู่ และนายบุญลือเล่าเรื่อง คดีฆ่า

ปัญหาอุปสรรค

- ผู้ที่นัดหมายกันไว้มาไม่ครบ
- เนื้อหาต่างๆ ไม่ค่อยครบถ้วน

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- วันนี้สามารถเก็บเรื่องราวเพิ่มเติมได้ 13 เรื่อง

กิจกรรมที่ 19 ร่วมงาน 10 ปี สกว.

วันที่ 19–22 มีนาคม 2552 ณ อิมแพคเมืองทองธานี กรุงเทพฯ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นายวิโรจ เยาว์ดำ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี
นายสมเจตน์ ศรีรัตน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3

วัตถุประสงค์

เพื่อเรียนรู้การทำงานของ สกว.

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บันทึกกิจกรรมที่ 19

ในการเข้าร่วมงาน 10 ปี สกว. ครั้งนี้ ทางพื้นที่ตำบลนาหมื่นศรีซึ่งเป็นทีมวิจัยโครงการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี โดยมีนายสมเจตน์ ศรีรัตนเป็นตัวแทนทีมวิจัยไปร่วมงาน ทีมวิจัยของจังหวัดตรังเริ่มเดินทางในวันที่ 19 มีนาคม 2552 ไปถึงวันที่ 20 มีนาคม 2552 เข้าร่วมงาน ซึ่งมีชื่องานว่า

“ชาวบ้านวิจัย-รากฐานใหม่ของสังคม”

คุณค่า พลัง ความสุข

ในวันที่ 20 มีนาคม 2552

- ช่วงแรกเป็นการแสดงศิลปะประจำท้องถิ่นของ 4 ภาค
- ศ.ดร ปิยะวัติ บุญ-หลง กล่าวรายงานวัตถุประสงค์
- ทำพิธีเปิดโดยนายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา และบรรยายเรื่องการทำงานวิจัยกับสังคมไทย

- เสวนา ณ ห้องประชุม 1 เรื่องชาวบ้านวิจัย รากฐานใหม่ของชุมชน โดย ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญหลง นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา คุณปัญญา โตทอง คุณเดช พุ่มคชา ดร. สมคิด แก้วทิพย์
- ในตอนบ่ายได้ไปดูการแสดงที่ลานสกาวัฒนธรรม 4 ภาค ซึ่งมีการแสดงจากภาคต่างๆ ที่ตระการตามาก ผู้คนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก อย่างเช่น รำผีมอญ จาก จ.ราชบุรี การแสดงกันตริ้ม จ.สุรินทร์ สลับกับการเสวนา เรื่องเล่าสู่บันทึก ของกลุ่มชาติพันธุ์ แล้วก็เป็นการแสดงเชิงอีสาน ของ จ.ยโสธร การแสดงกลองสะบัดชัย ของ จ.ลำพูน จากนั้นก็เป็นการเสวนา ในหัวข้อ อนาคตงานวิจัยที่ชาวบ้านอยากเห็น
- นอกจากลานวัฒนธรรมแล้ว ในภาคบ่ายยังมีห้องย่อยเป็นการนำเสนอผลการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในรอบ 10 ปี ในหัวข้อประเด็นต่างๆ 4 ห้องย่อย คือ
 - การศึกษา
 - วิถีชีวิตเศรษฐกิจ-พลังงาน-ความมั่นคงทางอาหาร
 - เรื่องจาก 3 จังหวัดชายแดนใต้
 - สังคมวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลง (ประวัติศาสตร์)

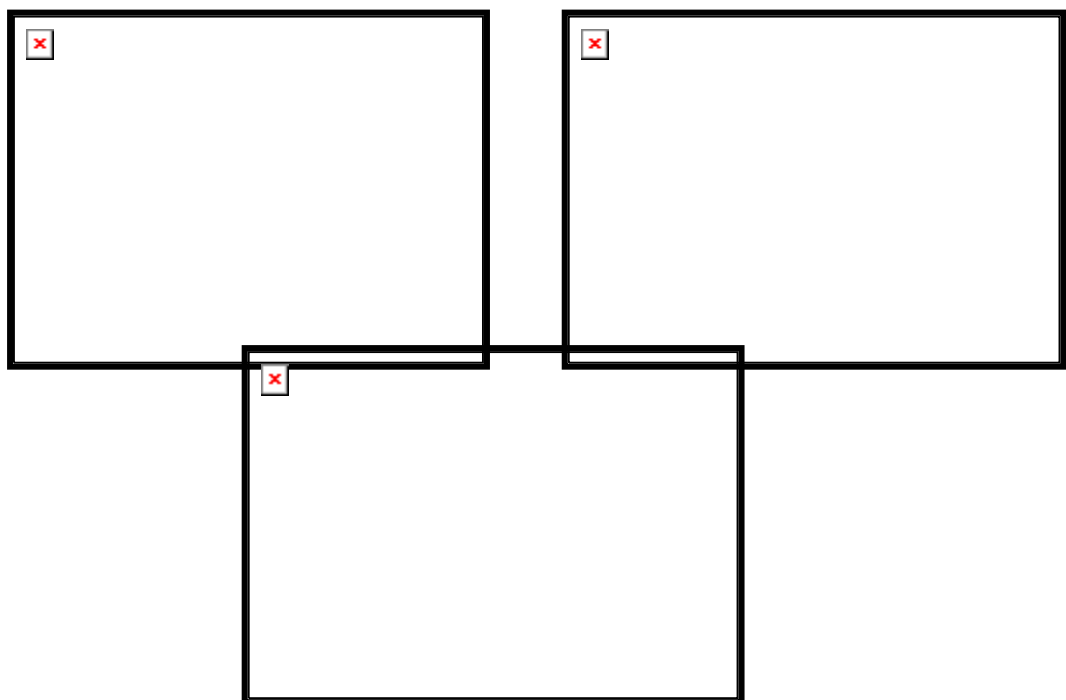
วันที่ 21 มีนาคม 2552

- ช่วงเช้าที่บริเวณลานวัฒนธรรมมีการแสดง และในห้องย่อยต่างๆ ก็มีการนำเสนอการใช้ประโยชน์และการขยายผลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งมีประเด็นต่างๆ คือ
 - ทิศทางการศึกษา
 - อปท. กับงานวิจัย
 - หน่วยงานกับงานวิจัย
 - ชาวบ้านทำงานวิจัยได้
- ในช่วงบ่ายเป็นการฉายวิดีโอ และเสวนาเรื่อง อนาคตใหม่การพัฒนาท้องถิ่นไทย
- แล้วก็ทำพิธีปิด แยกย้ายกันกลับบ้าน

สำหรับผู้ช่วยสมเจตน์นั้นบอกว่าการได้ไปร่วมงาน 10 ปีสกว.นั้น เป็นอะไรที่คุ้มค่ามากๆ เพราะได้อะไรหลายๆอย่าง เช่น ได้ชิมอาหารที่ไม่เคยกินมาก่อน ที่สนใจเป็นพิเศษคือน้ำนัว ได้

เห็นการแสดงของแต่ละภาคที่มีจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ยังได้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องงานวิจัยเรื่องท้องถิ่น เช่น ในวันที่สองได้เข้าห้อง อปท.แนวใหม่ใช้วิจัยนำการพัฒนา ได้ฟังเรื่องที่ปลัดเวียงบัวได้นำเสนอเรื่องขยะ ที่เขาทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาขยะที่บอกว่าตอนแรกอบต.ซื้อรถอย่างเดียว เพราะมองว่าเมื่อมีรถขนขยะไปทิ้งปัญหาเรื่องขยะก็จะหมดไป แต่กลายเป็นว่าเมื่อมีรถมีอะไรก็นำไปทิ้งหมด อะไรที่ย่อยได้ก็เอาไปทิ้ง แต่เขาก็กลับมาคิดใหม่โดย อบต.และสกว.เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ ในการทำวิจัยเรื่องขยะ ในที่สุดปัญหาเรื่องขยะในตำบลเวียงบัวก็หมดไป ผู้ช่วยได้คุยเรื่องนี้กับนายก อบต.นาหมื่นศรี นายกบอกว่าสนใจเหมือนกันว่าเขาทำอะไร ปัญหาขยะจึงหมดไปได้ เพราะนาหมื่นศรีก็ประสบปัญหาเรื่องขยะเหมือนกัน ถ้าเป็นไปได้อยากทำให้ได้เหมือนตำบลเวียงบัวเพราะเป็นตัวอย่างที่ดี

กิจกรรมที่ 20 เติมเต็มข้อมูล

วันที่ 3 เมษายน 2552 เวลา 10.00 น. เป็นต้นไป ณ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	7	คน
พี่เลี้ยง	4	คน
ผู้เชี่ยวชาญจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	1	คน
นักศึกษาฝึกงาน	2	คน
รวมทั้งหมด	14	คน

วัตถุประสงค์

เพิ่มนำข้อมูลที่เก็บได้เติมเต็มส่วนที่ขาดให้สมบูรณ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ข้อมูลเรื่องราวที่สมบูรณ์ในระดับหนึ่ง

บันทึกกิจกรรมที่ 20

วันนี้ทีมวิจัยนัดเติมเต็มข้อมูลกับทีมพี่เลี้ยง โดยตอนแรกจะใช้สถานที่ของอบต.เป็นที่ประชุม แต่วันนี้ไม่ค่อยสะดวกเนื่องจากมีการประชุมอำเภอสัญจรของอำเภอนาโยงที่ครั้งนี้สัญจรมาที่ตำบลนาหมื่นศรี ทางทีมวิจัยจึงไปใช้สถานที่อาคารเอนกประสงค์ของหมู่ 7 แทน การเติมเต็มข้อมูลในวันนี้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 น้องแก้วกับพี่ใหญ่คล่อง

กลุ่มที่ 2 นั่งทบทวนกับพี่ผู้ดูแล

กลุ่มที่ 3 นั่งแชกกับผู้ใหญ่อ้อม

ส่วนที่มิวิจัยคนที่เหลือท่าน ชช.เพลินใจ เจริญนาค และน้อง ๆ นักศึกษาฝึกงานช่วยกัน
เติมเต็มข้อมูล โดยที่ทีมพี่เลี้ยงจะอ่านรายละเอียดของเรื่องราวให้ฟังทั้งหมด พร้อมทั้งถามใน
ประเด็นที่สงสัย ตลอดจนเติมเต็มรายละเอียดของข้อมูลในส่วนที่ขาดหายไปให้สมบูรณ์ เป็นการ
ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากปากผู้ให้ข้อมูลเอง แม้จะไม่สมบูรณ์ทั้งหมดแต่ก็สามารถลด
ความคลาดเคลื่อนได้ในระดับหนึ่ง

หลังจากเติมเต็มข้อมูลไปได้พอสมควรแล้วก็ได้มากินข้าวเที่ยงที่ อบต.แล้วก็ได้เติมเต็ม
ข้อมูลต่อในภาคบ่าย

ปัญหาอุปสรรค

- ทีมวิจัยมาไม่ครบทุกคน ทำให้ข้อมูลบางส่วนไม่ได้รับการเติมเต็ม
- บางเรื่องไม่สามารถจํารายละเอียดที่เป็นปลึกย่อยได้เพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นนานแล้ว

สรุปผล/ ข้อเสนอแนะ

- ข้อมูลได้รับการเติมเต็มแล้วเป็นส่วนใหญ่ เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยผ่านการยืนยันจากผู้ให้ข้อมูลเอง

รายงานกิจกรรมงวดที่ 2
พฤษภาคม 2552 - มิถุนายน 2553

กิจกรรมที่ 21 เวทีประชุมประจำเดือนเครือข่ายยุติธรรมตรัง

วันที่ 25 พฤษภาคม 2552 เวลา 09.00 น. ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี	1	คน
ทีมวิจัยจากเครือข่ายตำบลอื่นๆ	27	คน
ผู้เชี่ยวชาญเพลินใจ เจริญนาถ	1	คน
เจ้าหน้าที่สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง	1	คน
เจ้าหน้าที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัดตรัง	1	คน
ผู้ประสานงานสกว.ตรัง	1	คน
ทีมพี่เลี้ยง	3	คน
นักศึกษาฝึกงาน	2	คน
รวมทั้งหมด	37	คน

วัตถุประสงค์

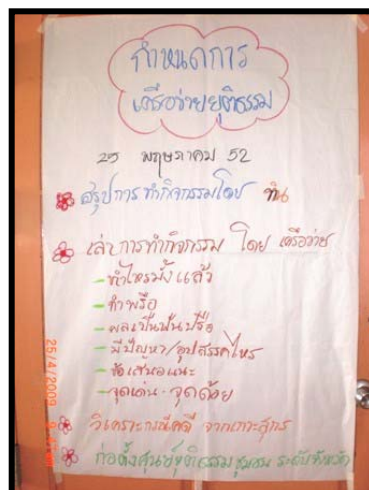
1. เพื่อแลกเปลี่ยนกระบวนการทำงานของเครือข่าย
2. เพื่อให้เครือข่ายและหน่วยงานได้พบปะและปรึกษาปัญหา
3. เพื่อวางแผนการทำงานต่อ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เครือข่ายสามารถนำวิธีการของพื้นที่อื่นไปปรับใช้กับทีมของตนเองได้
2. เครือข่ายได้ปรึกษากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
3. รู้กิจกรรมที่ต้องทำต่อไป

บันทึกกิจกรรมที่ 21

ในช่วงแรกน้องทินได้แจ้งกำหนดการคร่าวๆว่าวันนี้เรามาทำอะไรกันบ้าง ดังนี้

- ทำอะไรมาแล้วบ้าง
- ทำอย่างไร
- ผลเป็นอย่างไร
- มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง
- ข้อเสนอแนะ
- วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย ของแต่ละพื้นที่

☺ วิเคราะห์กรณีศึกษาจากตำบลเกาะสุกร

☺ ก่อตั้งเครือข่ายระดับจังหวัด

จากนั้นเป็นการแนะนำตัวเองโดยแทนที่จะแนะนำชื่อของตัวเองกลับกลายเป็นว่าให้แนะนำชื่อเพื่อนแทน แต่เนื่องจากเครือข่ายยังรู้จักกันไม่หมดและจำชื่อกันไม่ได้ทุกคนจึงกลับมาแนะนำตัวเองตามเดิม เมื่อแนะนำตัวเองกันครบทุกคนแล้ว น้องทินได้ขึ้นชาร์ตกิจกรรมที่ทำมาแล้วในงวดที่ 1 ได้แก่

- เวทีเตรียมความพร้อมทีมวิจัย
- เวทีชี้แจงชาวบ้าน
- การเก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน
- การวิเคราะห์ข้อมูล
- การเติมเต็มข้อมูล
- ร่วมกิจกรรมของสกว. กรมคุ้มครองสิทธิฯ สำนักงานยุติธรรมจังหวัดตรัง สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง
- ประชุมประจำเดือนของศูนย์ฯ ประชุมประจำเดือนหมู่บ้าน

ต่อด้วยอาจารย์มานพที่พูดถึงงานในระยะที่ 2 ได้แก่

- การวิเคราะห์ข้อมูล
- คืบข้อมูล/ประกาศผลงานศูนย์ฯในชุมชนผ่านการจัดเวทีนำเสนอระดับหมู่บ้านและตำบล
- เวทีถอดบทเรียน/เวทีแลกเปลี่ยนเครือข่ายระดับจังหวัด

- เวทีนำเสนอผลงานระดับจังหวัด จัดขึ้นเพื่อ

- นำเสนอผลการดำเนินงานของเครือข่ายทั้ง 10 พื้นที่
- ประกาศตัวตน
- หน่วยงานรับทราบ/ยอมรับ

>>> พักรับประทานอาหารกลางวัน <<<

ช่วงบ่าย เริ่มประชุมเวลา 13.40 น.

หลังจากรับประทานอาหารเที่ยงกิจกรรมในช่วงบ่ายเริ่มต้นด้วยน้องทินให้แต่ละพื้นที่เล่าว่าในงวดที่ 1 เราทำอะไรมาแล้วบ้างตามโจทย์ที่มอบหมายไปเมื่อเช้า เกิดผลอย่างไร มีอุปสรรคอะไรบ้าง รวมถึงการบอกจุดเด่น จุดด้อยของพื้นที่ตัวเอง

สำหรับตำบลนาหมื่นศรีผู้ช่วยสมเจตน์ ซึ่งเป็นตัวแทนที่มียุทธศาสตร์จากตำบลนาหมื่นศรีเล่าว่า นาหมื่นศรีเก็บข้อมูลได้ทั้งหมด 70 เรื่อง มีการทำงานเป็นทีม เช่น ผู้ช่วยอยู่หมู่ที่ 3 ก็เก็บข้อมูลหมู่ที่ 3

จุดเด่นของพื้นที่นาหมื่นศรี คือ การทำงานเป็นทีม จุดเด่นอีกอย่างของนาหมื่นศรี คือ มีการประชุมตอนเย็น ในตอนกลางวันลงไปเก็บข้อมูลแล้ว ตอนเย็นเลยมานั่งคุยกัน ที่บ้าน หัวหน้าทีมวิจัย ช่วยกันเติม ช่วยกันดู หลังจากนั้นก็ให้พี่เลี้ยงช่วยดูกันอีกที ส่วนจุดด้อย คือ ทีมวิจัยบางคนไม่กล้าทำงาน เกรงว่าจะไปกระทบกระทั่งกับคนอื่นจนเป็นผลเสียกับตัวเอง

ส่วนเรื่องการเก็บข้อมูลในอดีตนั้น บอกว่ามันมีทั้งดีทั้งเสีย เพราะบางเรื่องคิดว่าเป็นการฟื้นฟูหาตะเข็บมีความลำบากใจมากทั้งคนที่เก็บข้อมูลและผู้ที่ให้ข้อมูลที่ไม่อยากเล่าเรื่องเก่า ฉะนั้นจึงชอบเก็บข้อมูลเรื่องราวที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ มากกว่าเพราะว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันที่ และทำให้คุณกรณีดีขึ้นเหมือนเดิมได้ สำหรับการเข้าแผนอบต.นั้นตอนนี้เขียนแผนเสนอนายกแล้ว ขอเงิน 20,000 บาท คิดว่าต้องเข้าแผนปี 52 นี้แน่นอน

น้องทินสรุปตอนท้ายว่านาหมื่นศรีมีความเป็นกลุ่มก้อน มีวงคุยเป็นปกติอยู่แล้ว สามารถแทรกเรื่องที่ได้ไปเก็บมาคุยกันในวงปกติได้ เสร็จจากพื้นที่ตำบลนาหมื่นศรีก็เป็นพื้นที่โคกสะอาดเรียบร้อยไปจนครบทั้งสิบพื้นที่

หลังจากที่ได้นำเสนอครบทุกพื้นที่แล้วเป็นการยกกรณีศึกษาของเกาะสุกรเรื่องพยายามฆ่าที่ต่อสู้คดีกันในชั้นศาลกว่า 8 ปี กว่าคดีจะสิ้นสุด โดยเชื่อว่าเป็นการใส่ร้ายกันเพราะไม่ชอบกัน เป็นการส่วนตัว นางราตรี ปักซี่ ทีมวิจัยตำบลเกาะสุกรได้เล่าเรื่องนี้ในที่ประชุมเพื่อขอคำปรึกษา และหาแนวทางในการช่วยเหลือ เพราะคนที่ตกเป็นจำเลยในคดีได้สูญเสียเงินทองในการต่อสู้คดี ความเป็นจำนวนหลายแสนบาท ทั้งยังเสียทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตรวมถึงเสียเวลาทำมาหากินทั้งแกก็ยังมียายุมาก หลังจากที่ได้ฟังเรื่องนี้นางราตรีเล่า หลายคนในเวทีได้แสดงความเห็นเห็นว่าให้ฟ้องร้องเอาค่าเสียหายจากฝ่ายโจทก์และขอค่าชดเชยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หลังจากนั้นเป็นการวางแผนการทำงานต่อในส่วนของการเติมเต็มรายงานการวิจัยงวดที่ 1 (รายงานความก้าวหน้า) และในส่วนของคุณภาพเรื่องราวที่ยังไม่สมบูรณ์ต้องกลับไปเติมในพื้นที่

ต่อด้วยคุณมานพที่ปรึกษาเรื่องการทำสื่อ โดยให้เครือข่ายไปช่วยกันคิดว่าปีนี้เราจะทำสื่อประเภทไหน อาจจะเป็นวารสารเหมือนปีก่อนหรือว่าจะเป็นสื่ออย่างอื่นก็ได้ฝากให้ไปช่วยคิดกันมา

ท้ายสุดนายช่วย โปหลง ทีมวิจัยตำบลบางหมาก ผู้อาวุโสที่สุดในเวทีได้กล่าวอวยพรทุกคนที่เข้าร่วมเวทีว่าให้มีความสำเร็จทุกประการ มีอะไรก็ปรึกษากันได้ ขอให้ทุกคนทำงานลุล่วงไปด้วยดีและขอให้ทุกคนโชคดี จากนั้นก็แยกย้ายกันกลับ

สรุปผล

- การจัดเวทีในครั้งนี้ทำให้ได้แลกเปลี่ยนวิธีการทำงานกับพื้นที่อื่น
- รู้ความเคลื่อนไหวของพื้นที่อื่น
- ได้ปรึกษาปัญหาและได้รู้เรื่องข้อกฎหมายจากเจ้าหน้าที่
- ได้แนวทางการทำงานต่อ

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ

ทุกพื้นที่ประสบปัญหาการเก็บข้อมูลเหมือนกัน เพราะเรื่องความขัดแย้งเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนต้องใช้ความพยายามและเวลาในการเก็บนาน เพราะทีมวิจัยไม่ถนัดการเขียนและมีอายุมากแล้ว ส่วนเรื่องการเขียนรายงานเสียดายที่คนเขียนรายงานของนาหมื่นศรีไม่ได้มา ที่จริงคงได้แลกเปลี่ยนกับพื้นที่อื่นด้วย

กิจกรรมที่ 22 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายยุติธรรมชุมชนครั้งที่ 2

วันที่ 27- 29 มิถุนายน 2552 ณ เลตริงรีสอร์ท ต.ไม้ฝาด อ.สิเกา จ.ตรัง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี	1	คน
ทีมวิจัยจากเครือข่ายตำบลอื่นๆ	38	คน
ทีมวิทยากร	3	คน
ผู้เชี่ยวชาญเพลินใจ เจริญนาถ	1	คน
กรมคุ้มครองสิทธิฯ	4	คน
สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง	1	คน
สำนักงานยุติธรรมจังหวัดตรัง	1	คน
กาชาดสากล	1	คน
สกว.สำนักงานภาค	1	คน
ผู้ประสานงานสกว.ตรัง	1	คน
ทีมพี่เลี้ยง	3	คน
รวมทั้งหมด	55	คน

วัตถุประสงค์

1. ทบทวนการทำงานของทีมวิจัย
2. วิเคราะห์กรณีศึกษาเพื่อสร้างพลังคุณค่า ของอริปไตยชุมชน
3. วางแผนการทำงานต่อ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทีมวิจัยได้ทบทวนการทำงานที่ผ่านมา
2. เพิ่มทักษะการวิเคราะห์ให้กับทีมวิจัย
3. ได้แผนการทำงานต่อ

บันทึกกิจกรรมที่ 22

วันที่ 27

เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งที่ 2 ณ ห้องประชุม เลตริงรีสอร์ท อ.สิเกา จ.ตรัง เริ่มด้วยการแนะนำตัว ทำความรู้จักกัน จากนั้นชช.เพลินใจกล่าวถึงนโยบาย ของกระทรวงยุติธรรมว่าจะทำอย่างไรให้ประชาชน เข้าถึงความยุติธรรมตามนโยบาย “ยุติธรรมถ้วนหน้า ประชาชนมีส่วนร่วม” ยุติธรรมจังหวัดจะต้องปรับการ

ทำงานอย่างไรเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรม ไม่ใช่ชาวบ้านเข้ามาหากรมฯ แต่เป็นกรมฯ เข้าหาชาวบ้านโดยการใช้เครือข่าย โดยทำทั่วประเทศภาคเหนือที่เชียงใหม่ ภาคกลางที่อ่างทอง และอีสานที่ขอนแก่น ภาคใต้มี 4 จังหวัด คือ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส กับจังหวัดตรัง การก่อเกิดศูนย์ฯ ที่ตรัง เกิดจากคุ่มประเพณีและคุ่มครองสิทธิ์ ทำให้มี ศูนย์ฯ มาก คิดกันว่าทำอย่างไรให้ศูนย์ฯ มีชีวิตมาคิดกับอาจารย์มานพทำให้เกิดเป็นโครงการนี้ ขึ้นมา มาร่วมมือกัน ทำงานร่วมกัน ภายใต้โจทย์ที่ว่า ทำอย่างไรให้ศูนย์ฯ มีชีวิต มีความเข้มแข็ง สร้างภูมิคุ้มกันให้ชาวบ้านดูแลตัวเองได้ รู้เท่าทันไม่ให้ผู้อื่นสามารถมาละเมิดได้

ต่อมาวิทยากร(คุณชีวัน ชันธรรม) ชวนทบทวนการทำงานในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา การทำงานเหมือนกับการขับรถที่มีทั้งที่ถูกทางและบางที่ก็หลงทางบ้าง บางที่ก็ต้องหยุดถามเพื่อจะ หาทางไปให้ถึงเป้าหมาย การทำงานของเราก็เช่นกันทำมาหนึ่งปี ทำไปถึงไหนแล้ว แล้ว เป้าหมายของทุกคนอยู่ตรงไหน การทบทวนจึงเป็นการหยุดถามเพื่อดูตัวเอง

โจทย์ข้อที่ 1 ตั้งหลัก+ทบทวนตัวเอง

1. ทำไมถึงเข้ามาทำงานยุติธรรมชุมชน (คงไม่สายที่จะเช็ก)
2. ทำอะไรมาแล้วบ้าง
3. ทำแล้วได้อะไร
4. สิ่งภูมิใจ (เชื่อว่ามี)
5. สิ่งที่ยากปรับปรุง อยากให้ลองทบทวนว่าอะไรบ้างที่เราอยากปรับปรุงให้มันดีขึ้น

หลังจากนั้นมีการแบ่งกลุ่มย่อยเป็นตำบล ตำบลนาหมื่นศรีมีผู้ช่วยสมเจตน์คนเดียวที่ มาร่วมเวทีในครั้งนี้ จึงไม่รู้ว่าจะระดมกลุ่มกับใครได้ แต่ก็พยายามตอบคำถามเท่าที่จะทำได้ โดยมีน้องแขกเป็นพี่เลี้ยงกลุ่มคอยช่วยถามและช่วยคิด

หลังจากที่ระดมกลุ่มย่อยก็เป็นการนำเสนอผลการระดมกลุ่ม ตำบลนาหมื่นศรีนำเสนอโดย ผู้ช่วยสมเจตน์

ผลการระดมกลุ่มย่อยพื้นที่ตำบลนาหมื่นศรี

1.ทำไมถึงเข้ามาทำงานยุติธรรมชุมชน

- ขอบรู้เรื่องของคนอื่น เผื่อว่าช่วยอะไรได้บ้าง
- ปกติทำงานโดยที่มีอยู่ตำแหน่งในชุมชนอยู่แล้ว (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน)
- อยากมีทีมทำงาน ไม่อยากไปไกลเกลี่ยคนเดียว เพราะบางเรื่องเสี่ยงมาก
- เริ่มจากการอบรมด้านการไกลเกลี่ยปัญหาในชุมชน

2.ทำอะไรมาบ้าง

- เก็บข้อมูลเรื่องความขัดแย้งทั้งในอดีตและปัจจุบัน
- เก็บข้อมูลได้ทั้งหมด 70 เรื่อง
- ได้เติมเต็มข้อมูลทั้ง 70 เรื่องเรียบร้อยแล้ว

3.ทำแล้วได้อะไรบ้าง

- ได้ช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อน
- ไกลเกลี่ยปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนส่วนมากเรื่องการเขตแดน

เล่าเรื่องที่เพิ่งไปไกลเกลี่ยมาหมาด ๆ คือ วัวไปกินแตงโม เมื่อไปคุยกันแล้วปรากฏว่าเจ้าของสวนเรียกค่าเสียหายจากเจ้าของวัว แต่เอาเข้าจริงกลับไม่เอาเงินดังกล่าวและได้บอกกับเจ้าของวัวว่าให้เอาเงินนั้นไปซื้อเชือกล่ามวัวเสียจะได้ไม่ต้องไปกินของแกหรือของเจ้าอื่นอีก

4.สิ่งที่ภูมิใจ

- ได้ช่วยเหลือชาวบ้าน
- ทำให้คู่กรณีดีขึ้นเหมือนเดิม
- เสียค่าใช้จ่ายน้อยหรือไม่เสียเลย

5. สิ่งที่ยากจะปรับปรุง

- ทีมงานที่มีอยู่ทำงานจริงๆแค่ 5 คน และหวังว่าที่เหลืออยู่ถ้าไม่ช่วยก็ขอให้อยู่เฉยๆ อย่าเอาเรือไปขวางน้ำ

หลังจากนำเสนอครบทุกกลุ่ม ชช.เฟลินใจ บอกว่าเห็นพัฒนาการการทำงานของแต่ละศูนย์ เห็นว่าแต่ละศูนย์มีความตั้งใจที่จะทำงาน ชุมชนเองก็ยอมรับ ทำอย่างไรจึงจะดึงผู้นำมาครบทุกหมู่บ้านได้ เสริมกฎหมายที่ควรรู้และเหมาะสมกับเครือข่ายเพื่อเพิ่มศักยภาพ

ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง (คุณสมหมาย จรัสแสงวรกุล) ให้ความเห็นว่าคดีอาญาในกรณีที่เรากล่องเกลี่ยแล้ว ตำรวจเรียกเงินไม่ต้องให้ ให้เรื่องถึงศาล แล้วเอาบันทึกมายืนยัน ศาลก็จะบรรเทาโทษ กรณียอมความไม่ได้ เช่น ฆ่าคน โกล่เกลี่ยได้ควรจะทำ แม้ว่ากฎหมายบอกว่าไม่ได้ แต่ถ้าโกล่เกลี่ยได้เป็นเรื่องที่ดี ถ้าต้องการความรู้ด้านกฎหมาย กลุ่มประมุขที่ดีที่จะให้ความร่วมมือ สถานพินิจ เรือนจำ ถ้าพื้นที่มีความพร้อม หน่วยงานก็พร้อมที่จะลงมา สำหรับแนวทางแก้ปัญหาสาเหตุดี คือ ชุมชนต้องเข้มแข็ง อย่าแก้ปัญหาคนเดียว แต่ต้องทำทั้งทีม ดึงหน่วยงานเข้าร่วม ครู ปลัดอำเภอ นายอำเภอ แล้วมาดึงตำรวจ เชื่อว่าท่านไม่เดินโดดเดี่ยวอย่างแน่นอน ต้องทำทั้งป้องกันปราบปราม และฟื้นฟู ที่สำคัญชุมชนต้องเข้มแข็ง กลุ่มเครือข่ายต้องเข้มแข็ง ถ้าเข้มแข็งทำได้หมด และคิดว่าแก้ได้ทุกปัญหา

คุณโกเมน(เจ้าหน้าที่สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง)คิดว่าเวทีนี้เป็นเวทีของการเรียนรู้ คิด พูด และปฏิบัติ งานของเครือข่ายเป็นงานแก้ปัญหาชุมชน ต้องเริ่มจากการคิด คิดเชิงระบบ คิดประยุกต์ อยากให้เวทีนี้เป็นเวทีแห่งการคิด เพราะถ้าคิดได้ก็นำไปสู่การปฏิบัติได้ไม่ยาก

คุณสมบุรณ์ บอกว่าเวลาสี่ถึงห้าเดือน(จากเวทีแลกเปลี่ยนครั้งที่ 1) ศูนย์มีการพัฒนาขึ้นมาก ผลการนำเสนอมีเชิงบวกมาก เห็นคุณค่าของสิ่งที่ตัวเองทำ มีการบูรณาการศาสนาเข้ามาแก้ปัญหา มีการทำงานเป็นทีม

อาจารย์มานพบอกว่าลึกๆแล้วแต่ละศูนย์มีข้อดีแตกต่างกัน แต่ที่ทุกคนเห็นเหมือนกัน คือ การได้บุญในการช่วยเหลือคน พูดว่าได้กล่อง สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นการเรียนรู้จากการลงมือทำเอง คิดว่ามันยิ่งใหญ่กว่าการอบรม

อาจารย์ไพสิฐบอกว่าจากการนำเสนอค้นพบ 4 ประเด็น คือ หนึ่งการโกล่เกลี่ยที่เป็นระบบ มีการจัดหาคนเข้าไปโกล่เกลี่ย สองการเข้าถึงความยุติธรรมของชาวบ้านหลายพื้นที่พูดถึงตำรวจที่เอาเงินชาวบ้าน ชาวบ้านต้องอดทน อดในที่นี้หมายถึงอดได้ความเป็นธรรม ทนกับการถูกเอารัดเอาเปรียบ แล้วยุติธรรม ชุมชนจะช่วยเหลือหรือแก้ไขตรงนี้ได้อย่างไร และจะทำอย่างไรให้ชาวบ้านรู้เท่าทันกับสิ่งที่เกิดขึ้น สามคือกระบวนการทำงานเป็นทีม ซึ่งทีมประกอบด้วยผู้นำชุมชน อบต. คนที่มีใจอาสา และสิ่งงานบางงานทำใหญ่ไม่ได้ ต้องเริ่มจากระดับพื้นที่เล็กๆ ก่อน

อาจารย์สมเจตนาบอกว่าเวทีนี้เราคิดจะเล่าเพื่อน เล่าเสร็จเราฟังเพื่อนน้อย คนที่ฟังมาก จะได้รับความรู้มาก คนที่ฟังน้อยก็จะได้ความรู้น้อย นอกจากนี้อาจารย์ฝากเรื่องบุญคุณของคน จาก ปุ๋ยาดายายให้ลูกหลานรักษารฐานเดิมไว้แก้ปัญหา ขบวนการเล็กใช้แก้ปัญหาใหญ่ไม่ได้ต้องทำ ขบวนการให้ใหญ่ก่อน ความจริงที่เป็นอยู่ในชุมชนมีทั้งบวกและลบ บันทึกความดีเอาไว้ในหัวใจ เอาสิ่งที่ดีมาแก้ปัญหา

28 มิถุนายน

ตื่นเช้ารับประทานอาหารเช้าเรียบร้อยแล้วก็เข้าห้องประชุมเวลา 8.30 น. ช่วงแรก อ.สมเจตนาได้พูดเรื่องกาลเทศะ เวลาเราไปไกล่เกลี่ยเคยสังเกตไหมว่าเราไปไกล่เกลี่ยเวลาไหน เวลาไกล่เกลี่ยที่เหมาะสม สถานที่ที่เหมาะสม คนที่ไกล่เกลี่ยต้องรู้จักวัน (รู้ว่าสิ่งไหนควร/ไม่ควร ทำ) รู้จักกาลเทศะ สองเรื่องคุณค่าในตัวเอง ใช้ธรรมชาติในตัวเองให้มีคุณค่า และสามารถเอา ความสามารถของเราที่มีอยู่ไปบวกกับความสามารถของเพื่อนร่วมทีม ใช้ปัญญาให้มองเห็น ธรรมชาติที่มีอยู่ในตัวเองและของเพื่อน

โจทย์

1. ให้สงบสติ นิ่งเสียบๆ แล้วพิจารณาหาธรรมชาติอันเป็นคุณค่า ความสามารถพิเศษของเราว่ามีอะไรบ้าง และอยู่ในระดับใด
2. คุณเห็นพลังของกาลเทศะ (เวลา/สถานที่) คุณเข้าไปไกล่เกลี่ยแล้วสำเร็จ คุณภูมิใจ ถ้าวามเวลาสถานที่ในการไกล่เกลี่ยเป็นอยู่อย่างไร

แบ่งกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม (ละพื้นที่)

หลังจากระดมกลุ่มย่อยเสร็จเป็นการนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม จากนั้นอาจารย์ไพสิฐสรุปจากสิ่งที่นำเสนอทั้ง 5 กลุ่ม โดยสรุปสิ่งที่เห็นเป็น 2 ระดับ

ระดับตัวคน

- การเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้นำ การสวมหมวก
- กระบวนการที่นำไปสู่การปรับพฤติกรรม
- คนที่ทำงานตรงนี้ได้ คือ คนที่หาหลักได้

ระดับทีม

- การแปลงศักยภาพของแต่ละคนให้เป็นพลัง ต้องผ่านการออกแบบ
- การจัดการความขัดแย้งจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จขึ้นอยู่กับบริบทของคู่อริ
- คนที่ไปไกลเกลี่ยต้องออกแบบระบบในการแก้ปัญหา ถือเป็นหัวใจสุดยอดของการทำงานยุติธรรมชุมชน
- การจัดการมรดกของมุสลิม วัตถุประสงค์ คือต้องการชี้ให้เห็นความสำคัญของจังหวะเวลา

>>>พักรับประทานอาหารเที่ยง<<<

ช่วงบ่ายอาจารย์สมเจตนาเล่าเรื่องหลายเรื่องต่อเนื่องกันไป เช่น เรื่ององคูลิมาล เรื่องไก่อฟ้า ตอนที่เดินทางไปเมืองจีน และอีกหลายเรื่อง เมื่อเล่าจบให้เครือข่ายทุกคนจับประเด็นคนละ 1 ประโยคว่าเล่าอะไรไปบ้าง พี่เลี้ยงก็ต้องพูดด้วยทุกคน หลังจากทุกคนพูดจบอาจารย์ไพสิฐสรุปว่าที่อาจารย์สมเจตนาให้เราจับประเด็นกันคนละประโยคก็เพื่อต้องการให้พวกเราฝึกการเชื่อมโยง สามารถเชื่อมโยงปัญหาที่เกิดขึ้นและแก้ปัญหาในระดับหมู่บ้านหรือตำบลได้ ไม่ต้องตกใจว่าเราฟังแล้วจับประเด็นได้ไม่หมด เพราะคนที่เก่งๆ ก็ต้องสงสัยเหมือนกัน คิดว่าเป็นกระบวนการใหม่ ขนาดมหาวิทยาลัยยังสู้ไม่ได้ แต่เราเรียนจากประสบการณ์จริง ที่ทำตรงนี้ คือต้องการไปถ่ายทอดให้คนอื่นรู้ว่า ที่เราทำไปนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ ถ้าทำแบบนี้ชาวบ้านจะมีชีวิตที่ดีขึ้นหรือไม่ กระบวนการนี้ต้องใช้เวลาที่จะต้องซึมซับ หัวใจสำคัญ คือ เราจะจัดระบบการคิดอย่างไร ตั้งกระบวนการไปใช้อย่างไร

>>>พักรับประทานอาหารเย็น<<<

ช่วงค่าน้องเจี๊ยบให้สาวได้คุยกับหนุ่มเหนือ สาวเหนือคุยกับหนุ่มใต้ และมีสาวเขมรที่มาร่วมด้วย บรรยากาศเป็นไปอย่างสนุกสนาน

ต่อด้วยอาจารย์สมเจตนาที่บอกว่าเมื่อบายได้เล่าเรื่องไปหลายเรื่อง และให้พวกเราจับประเด็น เรื่องที่เล่าเป็นเรื่องใหม่ การเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ เราต้องมีหัวใจของการเรียนรู้ คือ

- ☺ จิตโปร่งใส
- ☺ ใจเปิดกว้าง
- ☺ สร้างความรู้ใหม่
- ☺ ใฝ่เรียนรู้
- ☺ สู้สิ่งยาก

จากนั้นให้วิเคราะห์ทฤษฎีภูเขาน้ำแข็งที่โผล่มาเหนือน้ำเพียง 1 ส่วน อีก 11 ส่วนจมอยู่ใต้ทะเล น้ำแข็งที่ปรากฏ 1 ส่วนคือสิ่งที่เราเห็นด้วยตา สัมผัสด้วยหู การแก้ปัญหาที่เช่นกันถ้าเราแก้เพียง 1 ส่วนก็แก้ไม่หมด เพราะยังเหลืออีก 11 ส่วน ฉะนั้นอย่าตัดสินคนจากการเห็นเรื่องราวเพียง 1 ส่วน

โจทย์ข้อที่ 4 เล่าเรื่องที่สำคัญที่สุดที่ท่านเคยไปไกลเกลี้ย หรือมีส่วนร่วมในการไกลเกลี้ยช่วยเหลือแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรม เอาอย่างไรให้คนฟังตั้งใจ ฟัง ฟังแล้วจับประเด็น วิเคราะห์หาสาเหตุ บริบท หรือองค์ประกอบ เล่าทุกคน และให้เพื่อนในกลุ่มเลือกที่จะเอาเรื่องไหนมาวิเคราะห์หาสาเหตุ บริบท และองค์ประกอบของเรื่องราวเพื่อนำเสนอ โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม คณะพื้นที่เหมือนเดิม หลังจากนำเสนอกลุ่มย่อย

เสร็จอาจารย์สมเจตนาบอกว่าโจทย์ข้อนี้เป็นการให้เครือข่ายได้ฝึกทักษะการเล่า การฟังอย่างตั้งใจ การจับประเด็น การวิเคราะห์บริบทและสาเหตุเล็กๆของปัญหานั้น ตลอดจนทักษะการเขียน

29 มิถุนายน

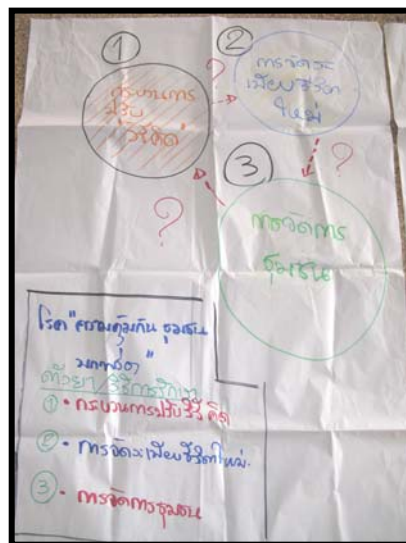
น้องแขกให้โจทย์สองข้อเพื่อทบทวนสิ่งที่ได้จากการประชุมสองวันสองคืนที่ผ่านมา คือทำอะไรมาบ้าง และได้อะไรบ้าง ตอนแรกได้ให้ทุกคนนั่งสมาธิ เพื่อคิดใคร่ครวญสิ่งที่ทำมา หลังจากนั้นได้ให้ทุกคนเขียนตอบในกระดาษแผ่นเล็กๆ และให้พูดจากสิ่งที่เขียนทีละคน

ต่อด้วยอาจารย์ไพสิฐสรุปเวทีสองวันที่ผ่านมา บอกว่าการสรุปเป็นหัวใจสำคัญของการทำงาน ยิ่งการทำงานโดยใช้กระบวนการวิจัยยังต้องมีการสรุป การถอดบทเรียน เพราะการวิจัยคือ กระบวนการค้นหา แนวทางหรือการแสวงหาทางออก เพื่อให้เจอทางที่ดีที่สุดสำหรับสถานการณ์หรือว่าปัญหาต่างๆ กิจกรรมของอาจารย์สมเจตนาต้องการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับจิตใจ สิ่งที่ได้คิดว่าเป็นเรื่องสำคัญของเวที คือ มีคำอยู่ 3 คำ การสรุป การสรุปบทเรียน และ

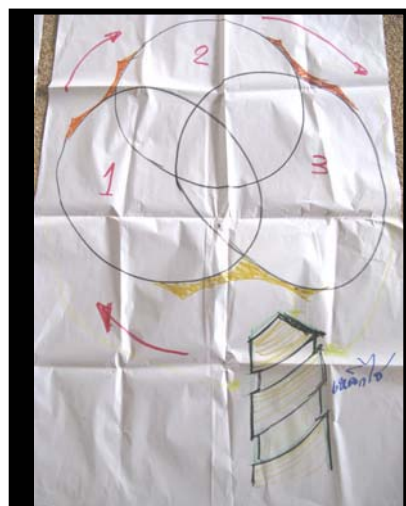
การถอดบทเรียน ความหมายไม่เหมือนกัน เวทีนี้ออกแบบเป็นการถอดบทเรียน เพราะโจทย์ถามว่าคิดอย่างไรที่มามาทำอะไรมาแล้วบ้าง ทำแล้วเป็นอย่างไร สิ่งที่น่าสนใจ และสิ่งที่ต้องการปรับปรุง เป็นการย้อนไปตั้งแต่แรกๆ ดูว่าตรงไหนดี ตรงควรไหนแก่ การถอดบทเรียน สามารถทำให้เราทบทวนตัวเองได้ตลอดเวลาว่าเป็นอย่างไรบ้าง

สิ่งที่คิดว่าเป็นหัวใจสำคัญ คือ การแก้ปัญหาของชุมชนท้องถิ่นต้องแก้โดยคนใน เพราะว่าเห็นตัวปัญหา เข้าใจบริบท ถ้าต้องการให้ชุมชนลุกขึ้นจัดการปัญหาของตัวเองจะทำอย่างไรตอนนี้นักชุมชนเป็นโรคความคุ้มกันชุมชนบกพร่อง ตัวยาที่รักษา คือ

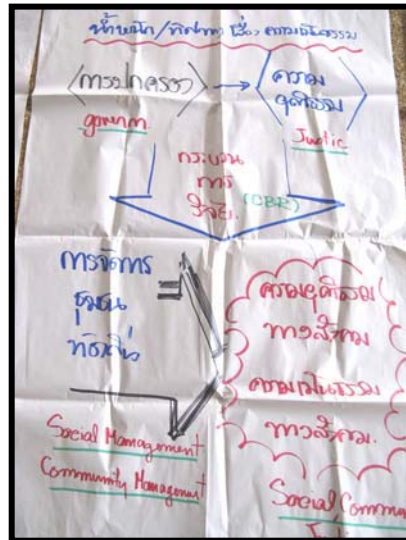
- ต้องมีกระบวนการปรับวิธี
- การจัดระเบียบชีวิตใหม่ พฤติกรรมใหม่
- การจัดการชุมชน

ทั้ง 3 ข้อ เชื่อมโยงกันอย่างไรและเป็นอยู่พันปรี๊ ถ้าผสมเข้าไปจะรักษาโรคนี้ได้ยังไง ลองกลับไปดูในชุมชน อยากให้วงที่ 1 กระบวนการวิจัยปรับวิธีคิดใหม่ ครอบคลุมการจัดระเบียบชีวิตใหม่ในวงที่ 2 และการจัดการชุมชนในวงที่ 3

การที่เป็นโรคนี้ คือ ขยับไม่ออก จะทุบก็ไม่ได้ ต้องเจาะทะลุกำแพง เครื่องมือ คือ เหล็กไซ ผู้นำต้องเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด การจัดระเบียบชุมชนนำไปสู่การสร้างกติกาขึ้นมาใหม่ จะทำอะไรให้การจัดระเบียบชีวิตใหม่ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน ในฐานะของเครือข่ายจะทำอย่างไรให้ทั้งสามวงเกิดขึ้นในพื้นที่ และกระบวนการวิจัยท้องถิ่น จะเคลื่อนงานในแต่ละส่วนได้อย่างไร

ทำอย่างไรให้งานวิจัย

- เป็นเครื่องมือที่สร้างสำนึกใหม่ได้อย่างไร
- การวิจัยจะไปสร้างเครือข่ายได้อย่างไร
- สร้างอัตลักษณ์ สร้างแสงพลังของชุมชนได้อย่างไร
- ทำอย่างไรให้กระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการสร้างให้เกิดการแปลงข้อมูลข่าวสาร กลายเป็นความรู้

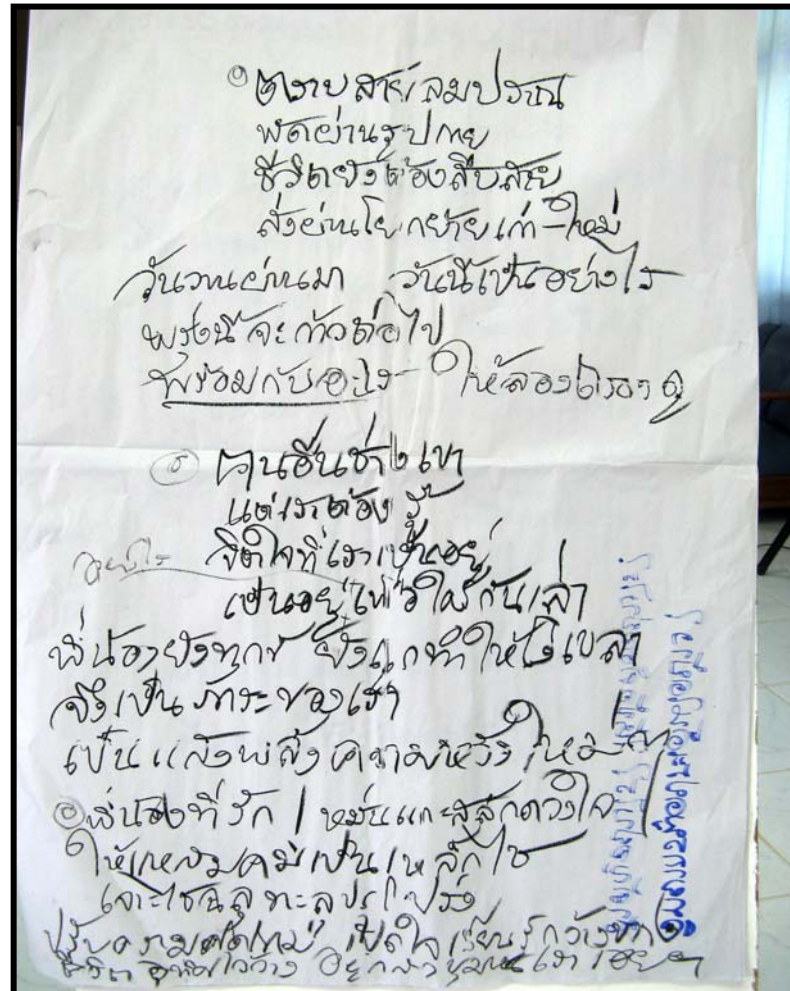
ประเด็นที่ฝากให้คิด

- พื้นฟูตัวเองได้อย่างไร คิด มีสติ รู้จักตัวเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมกลุ่มกัน
- สามารถเชื่อมโยงต่อยอดกับการแก้ปัญหาอื่นๆได้อย่างไร
- ประเด็นการวิจัยจะนำไปสู่การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีพลัง ในชุมชนได้อย่างไร

วางแผนการทำงานต่อ

ตำบลนาหมื่นศรีประชุมวันที่ 13 กรกฎาคม 2552 เวลา 13.00 น.ที่อบต.นาหมื่นศรี
หลังจากนั้นฟังเพลงจากอาจารย์สมเจตนา และปิดการประชุมเวลา 12.40 น. รับประทานอาหาร
เที่ยงและเดินทางกลับอย่างสวัสดิภาพ

สรุปร

- ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานกับพื้นที่อื่น
- ได้ทบทวนการทำงานของพื้นที่ตนเอง
- ได้ความรู้จากวิทยากร คือ อาจารย์สมเจตนา
- ได้เรียนรู้เทคนิคกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล การจับประเด็น
- ได้แผนการทำงานต่อ

ปัญหา/อุปสรรค

- กิจกรรมในช่วงค่ำลงเลยไปจนถึงทำให้ไม่มีสมาธิในการทำกิจกรรมเท่าที่ควร เพราะง่วงนอน

กิจกรรมที่ 23 วางแผนการดำเนินงานต่อ

วันที่ 9 กรกฎาคม 2552 เวลา 17.30 น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	8	คน
เจ้าหน้าที่จากสำนักงานคุมประพฤติ	1	คน
เจ้าหน้าที่สกว.ตรัง	1	คน
ทีมพี่เลี้ยง	3	คน
รวมทั้งหมด	13	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลการเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายครั้งที่ 2 ที่ผ่านมา
2. เพื่อวางแผนการทำกิจกรรมต่อ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทีมวิจัยที่เป็นตัวแทนเข้าร่วมเวทีสามารถนำความรู้หรือเทคนิคที่ได้มาบอกต่อกับทีมวิจัยคนอื่นๆได้
2. ได้แผนการทำกิจกรรมในพื้นที่ต่อ

บันทึกกิจกรรมที่ 23

การประชุมเริ่มต้นจากการชวนพูดคุยถึงสิ่งที่ได้รับจากเวทีที่เลตรัง โดยในวันแรกได้พูดถึงการถอดบทเรียนในช่วงการทำงานที่ผ่านมา อยากให้ทีมของนาหมื่นศรีทบทวนการทำงานที่ผ่านมาอีกครั้ง เพราะทีมที่นาหมื่นศรีไปร่วมกันน้อย

นายกวิโรจ : ที่นาหมื่นศรีไปน้อย เพราะต้องดูช่วงเวลาและภาระงานด้วยว่าอันไหนควรไปก่อน อันไหนเร่งรีบมากกว่า เนื่องจากภาระงานของแต่ละคนเยอะ งานที่เราทำอยู่ตอนนี้ เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้วย อยากให้มีการนำเสนอวิธีการที่ใช้ในการประนีประนอม มาแล้ว เป็นต้นแบบ บางเรื่องหนักแต่เมื่อทำแล้วอยากให้ออกว่ามีใครเกี่ยวข้องบ้าง

ผช.สมเจตน์ : ในช่วงของวันแรกๆไปที่เลตรัง เค้าให้ช่วยกันคิดว่างานที่ทำมาแล้วมีอะไรบ้าง ก็หลังจากเปิดศูนย์ ได้มีการทำการประนีประนอมในหลายเรื่อง หลังจากนั้นเรื่องงานวิจัยก็เข้ามา ได้เก็บข้อมูลเรื่องของชุมชนไปแล้ว 70 กว่าเรื่อง โดยเวลาใกล้เกลี่ยจะไปเป็นทีม และแก้ไขปัญห โดยไม่ได้ยึดติดว่าจะต้องเป็นสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง เช่น กรณีหลักแดน จะพูดที่บ้านคู่กรณีไม่ได้ ต้องไปที่บ้านกำนัน หรือเรื่องของวัยรุ่น ได้ทำการประนีประนอมที่สายตรวจ ผู้เสียหายเรียก 80,000 บาท ต่อมาพยายามใกล้เคียง เหลือ 50,000 บาท แต่จำเลยยังรับไม่ได้ จึงได้ให้คนอื่นช่วยใกล้เคียงต่อ เพราะติดภารกิจอื่น สุดท้ายไม่ต้องเสียสักบาท แต่ให้มีการขอขมา และจับมือทำสัญญากันว่าจะไม่ทะเลาะกันอีก มีการลงชื่อต่อหน้าสายตรวจและนักวิจัยด้วย

น้องทิน : จากเริ่มต้นเราคิดกันว่าเมื่อเปิดศูนย์แล้วทำอย่างไรไม่ให้สูญ โดยเห็นว่าปัญหาที่พบคือ การที่กรรมการไม่มั่นใจ ชาวบ้านไม่เชื่อถือ หน่วยงานของรัฐไม่ยอมรับ

แล้วคนอื่นคิดว่าเป็นอย่างไรบ้าง รู้สึกอย่างไรบ้าง?...กับการทำงานที่ผ่านมา

นายกวิโรจน์ : ที่สำคัญอยู่ที่ว่าเราจะนำงานวิจัยมาผสมผสานกับการปฏิบัติจริงได้อย่างไร จะทำอย่างไรต่อไป หรือจะนำงานวิจัยมาใช้ในการประนีประนอมกับชาวบ้านได้อย่างไร ซึ่งจะต้องมาช่วยคิดกันต่อไป ในส่วนของปัญหาที่ว่า คนอื่นหรือหน่วยงานของรัฐไม่ยอมรับ เป็นเพราะเราไม่ได้ดึงเค้ามามีส่วนร่วม ที่ผ่านมารามาคุยกัน แต่คนอื่นไม่รู้ที่เราทำอะไร ถ้าเราไม่เชิญเค้าเข้ามา เค้าจะรู้และให้การยอมรับได้อย่างไร

รองสุนทร : อยากให้ทีมเข้มแข็งกว่านี้

นายกวิโรจ : ทำอย่างไรให้ผสมกันให้ได้ทั้งการปฏิบัติและด้านวิชาการ

ผญ.คล้อยม : บางครั้งเรื่องไม่ถึงเรา เรื่องใหญ่บางทีก็ไกลเกลี้ยได้ ทำอย่างไรให้เข้มแข็ง
บางทีเค้าไม่เห็นเราทำงาน

ผช.สมเจตน์ : บางทีมันเป็นเพียงปลายปากกา ที่อาจมีการใส่เพิ่มเอาเองได้

จะทำอย่างไรต่อ...กับงานยุติธรรมชุมชน

นายกวิโรจ : ที่ไปอบรมมานำมาใช้อะไรได้บ้าง

ผช.สมเจตน์ : ถ้าฟังเผินๆ ดูเหมือนอาจารย์สมเจตน์พูดไปเรื่อย

นายกวิโรจ : บางเรื่องเราประชุมกันเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม บางเรื่องมีผลประโยชน์ ก็น่าจะนำเรื่องที่นักวิชาการพูดมาใช้ เรามีผลการไกลเกลี้ยมากมาย แล้วเราจะนำเรื่องเหล่านี้มา ต อ ย อ ด งานวิจัยได้อย่างไรเราควรหาทีมงานเพิ่มมัย จะเดินต่อไปอย่างไร ควรจะชวนตำรวจมาร่วมด้วยมัย เพราะปัญหามีหมด แม้ในโรงเรียนก็มี ถ้ามีตำรวจ เค้าจะ รู้กฎหมาย ซึ่งจะได้ให้เค้าช่วยแนะได้

น้องทิน : แล้วคิดว่าเราควรเดินต่อไปหรือไม่

พี่บุญฤทธิ์ : น่าจะเดินต่อไป แต่บางคนพอไม่ได้อบต.ก็ไม่เข้าร่วมงานวิจัย

น้องทิน : ตอนนี้อยู่ถึงตอนที่เรจะต้องดึงคนมามีส่วนร่วมแล้ว

นายกวิโรจ : ตอนนี้เรายังไม่ได้ดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเลย

ผช.สมเจตน์ : ขนาดทีมเราเองยังไม่ครบเลย

นายกวิโรจ : จริงๆถึงมาไม่ครบ มากันแค่นี้ก็คุ้ยได้แล้ว เมื่อพูดถึงแนวทางการมีส่วนร่วม เราจะต้องเตรียมกรอบมาก่อน ถ้ามานั่งประชุมกันเองโดยไม่มีการรอบคอบไม่ออก

รองสุนทร : อยากให้ทีมพี่เลี้ยงช่วยกำหนดมาเลยว่าเราจะทำอย่างไรต่อ

น้องแขก : อยากให้ทีมกำหนดและมาพูดคุยกัน

นายกวิโรจ : เชิญชาวบ้านมามีส่วนร่วม โดยให้ตำรวจร่วมด้วย เพื่อให้ชาวบ้านสนใจ แล้วในช่วงที่เราลง ชุมชน เราได้เก็บข้อมูลอะไรบ้างไหม เพราะถ้ามีข้อมูลเราจะได้นำเสนอให้ชาวบ้านได้เห็นภาพได้

น้องแบก : อยากรู้ว่าแล้วเราเก็บอะไรมาได้บ้าง

ผญ.สนอง : เราได้เห็นปัญหา และได้รู้ว่าสาเหตุมาจากอะไรมากที่สุด เช่น กินเหล้าแล้วเมา เรื่องแดนสาเหตุและกลุ่มคนที่ทำให้เกิด ทำให้ทราบลักษณะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และนำไปใช้ได้ เช่น เรื่องที่ศูนย์ยื่นเรื่องไป ค่ากำลังพิจารณาค่าชดเชยให้ 100,000 บาท ตอนนั้นเราได้เรียนรู้ได้ใกล้เคียง แต่หากเราได้นำเสนอให้คนข้างนอกเห็นภาพก็จะดี

น้องแบก : แล้วเรื่องที่อยู่ยุติธรรม?...

ผญ.สนอง : เรื่องที่อยู่ยุติธรรมยื่นไปแล้วต้องรอ ส่วนเรื่องที่ภูเก็ดยื่นไป เราไม่รู้เรื่องการประสานงานกับหน่วยงานรัฐ ทำให้เราต้องรออีก 1 ปี เพราะต้องรอสำนวนจากตำรวจ เมื่อเราไม่รู้ขั้นตอน จึงต้องเสียเวลา

น้องแบก : ทีมงานอยากให้ชุมชนมองเราอย่างไร

นายภิโรจ : อยากให้เค้าเห็นว่าการมีส่วนร่วมตรงนี้ เราได้อะไรบ้าง รู้อะไรบ้าง ทำอะไรกันบ้าง ถ้าไปถึงเค้ามาคุยหรือมีส่วนร่วมกับเราแล้วไม่ได้อะไรเลย เค้าคงไม่อยากเข้าร่วมอีก

คุณโกเมน : การทำงานตรงนี้รู้ว่ายาก เพราะการทำให้เกิดความยุติธรรมเป็นเรื่องยาก เหมือนคนไปหา หมอ ถ้าไปหาผิดคนก็แย่ ตอนนี้อยากคุยในสองประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับงานยุติธรรมชุมชน ประเด็นแรก คือ ระบบงานยุติธรรมชุมชน ซึ่งเดินมาพอสมควรแล้ว และไม่รู้จะไปไหน ถ้าพูดก็เหมือนเป็นการชี้หน้า แต่มองว่าต้องมีการจัดการอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืน ส่วนประเด็นที่สอง คือ กลไกการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งในส่วนแรกทำให้เกิดคำถามว่า ต่อไปจะเดินงานอย่างไร เราสามารถทำงานเชิงป้องกันได้หรือไม่ จะแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างไร ทำอย่างไรให้เกิดหลักฐาน ข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งจะต้องมาคุยกัน ในเรื่องการป้องกันสามารถทำได้หลายเรื่อง เช่น การดื่มเหล้า ซึ่งต้องแก้ในเชิงลึก ตอนนี้เหมือนเป็นการทำงานแบบกลางๆ แล้วทำให้เกิดความสมานฉันท์ ส่วนเรื่องการจัดการความขัดแย้ง ทำอย่างไรให้เกิดระบบที่ชัดเจน ระบบกลืนในตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านอยู่แล้ว แต่จะทำอย่างไรจึงจะให้ระบบอยู่ในศูนย์ การทำงานเป็นทีมยังไม่มีระบบที่ชัดเจน เช่น เมื่อเริ่มกดปุ่ม แล้วต้องวางกติกา วางกิจกรรมว่ามีอะไรบ้าง วางงบประมาณ มีการเก็บข้อมูล และการนำเสนอผลงาน ซึ่งต้องมีระบบที่ชัดเจน ส่วนเรื่องการมองปัญหาที่ผู้ใหญ่บอก ถูกต้องแล้วที่มันมีความซับซ้อน เหมือนภูเขาน้ำแข็งที่เราไม่อาจเห็นอะไรที่ซ่อนอยู่ นอกจากนี้ในการทำงานของศูนย์ต้องมีการกำหนดขั้นตอนแต่ละขั้น โดยให้เห็นภาพแต่ละขั้น และคิดวิธีที่จะไปถึง บางครั้งเรื่องที่เรากำลังทำกัน ชาวบ้านอาจไม่เข้าใจ แต่เราจะทำให้เค้าเข้าใจมากที่สุดได้อย่างไร และในส่วนของการขยายทีมเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งในทีม ดังนั้นเราจะทำอย่างไร จะทำอะไรต่อไป

นายภิโรจ : คิดว่าศูนย์ต้องมีสามสิ่งที่สำคัญเป็นองค์ประกอบ สิ่งแรกคือ ระบบกฎหมาย ซึ่งเป็นการหาวิธีการป้องกัน หากมีชุมชนมีกฎหมายของชุมชน ก็จะสามารถป้องกันปัญหาต่างๆได้ องค์ประกอบที่สอง ได้แก่ เทคโนโลยี คิดว่าการบันทึกภาพสำคัญมาก ทำเป็นวิดีโอการใกล้เคียงได้ไหม เพราะจะได้ไม่ต้องเล่าย้อนหลัง ส่วนสุดท้ายได้แก่ งบประมาณ เพราะต้องใช้ในการให้

ความรู้จักชุมชน บางคนไม่รู้กฎหมาย ถ้าได้แนะนำให้เค้ารู้จะดี บางครั้งชาวบ้านไม่รู้ว่
อันไหน คือสิทธิของเราหรือบางครั้งถ้าเรานั่งคุยกันแบบนี้ เราอาจเชิญเค้ามานั่งฟัง ถ้าเค้าอยาก
คุย เค้าก็ เข้าร่วมเอง

นายกวิโรจ : บางครั้งต้องเสีย ลำสุด 5,000 บาท แต่ต้องให้ เพราะได้ไม่มากนัก

รองสุนทร : ศูนย์เดินนะเดินได้ แต่ต้องมีส่วนร่วมมากกว่านี้ ทั้งทีมวิจัย11คนและที่ปรึกษา และ
ทำอะไรให้ขยายไปสู่ชุมชนด้วย

น้องแบก : การมีส่วนร่วมไม่ใช่ตัดสินที่การเข้าประชุมอย่างเดียว แต่มีส่วนร่วมในส่วนอื่นๆด้วย

นายกวิโรจ : เรื่องที่ศูนย์น่าจะช่วยได้ คือ เรื่องที่ค้างค้ำอยู่ที่ตำรวจ ต้องประสานกับตำรวจให้
แจ้งความคืบหน้าให้กับเจ้าทุกข์ หรือ ศูนย์น่าจะเป็นที่พึ่งของชาวบ้าน บางครั้งเค้าไม่มีที่พึ่ง ไม่รู้
จะไปพึ่ง ใคร เช่น กรณีวัยรุ่นที่ตำรวจไม่ชอบหน้า ลงบันทึกว่าขับรถซิ่ง ทั้งๆที่ต้องมีการ
ตรวจสอบสภาพรถว่าเป็นรถซิ่งหรือไม่ บางที่ตำรวจก็ไม่ได้ดู หรือ บางที่เมื่อเป็นลูกคนเมือง นาย
(ตำรวจ) จับ ก็ไม่ต้องเสียตังค์

สิ่งที่ได้จากเวทีแลกเปลี่ยนและประสบการณ์จากการใกล้เคียง...

ผช.สมเจตน์ : ที่เลตรัง อ.สมเจตนาสอนให้เราคิดไปถึงสาเหตุ สอนให้วิเคราะห์ ซึ่งเป็นเรื่องยาก
เพราะต้องคิดหาสาเหตุให้ลึก และต้องสรุปเรื่อง

นายกวิโรจ : คิดว่ามีประโยชน์ที่ต้องหาสาเหตุ เพราะได้หาทางป้องกัน เมื่อรู้ว่ามันจะต้องเกิด
เช่น เรื่องการปลูกไม้เทียม ต้องหาที่ปลูกให้เหมาะสม ไม่ใช่ตรงแดน เพราะอาจมีปัญหา
ต่อมาได้ หรือเรื่อง การขัดผลประโยชน์ในครอบครัว เป็นเพราะคำพูดทำให้เกิดความไม่
เข้าใจกัน เราจะหาทางป้องกันได้ไหม คุยกันก่อนได้ไหม เพื่อไม่ให้ถึงขั้นต้องแจ้งความ

น้องทิน : นั่นหมายถึงอาจารย์ได้ช่วยให้เราได้คิด ช่วยให้เกิดกระบวนการในการใกล้เคียง

นายกวิโรจ : ภาคปฏิบัติทำได้ 100% เป็นไปไม่ได้ แต่ช่วยลดความรุนแรงได้ เช่น อาจใช้คนที่
รู้จักใกล้เคียง บางครั้งเรื่องก็จบ บางครั้งก็ไม่จบ

ผญ.สนอง : เหตุแปลกเกิดขึ้นวันก่อนลัทธิกัน ฝ่ายหนึ่งว่าอีกฝ่ายยิง อีกฝ่ายไม่ยอมรับ คุยไป
คุยมาคนที่ใกล้เคียงเป็นคนโดนเสียเอง บางครั้งคุยแล้ว แต่ก็ไม่ได้ผล ต้องพยายามหาหาใหม่
รักษา สุดท้ายให้เป็นการพยายามให้ลดอุณหภูมิของแต่ละฝ่าย บางที่เรื่องหนึ่งแก้ด้วยวิธีหนึ่งได้
แต่บางเรื่องวิธีนี้ใช้ไม่ได้ บางครั้งพยายามประนีประนอม พยายามช่วย เป็นไปโดยธรรมชาติของ
การเป็นผู้นำ ไม่เคยทำก็ต้องทำ ต้องดูแล แต่ไม่สามารถเขียนอธิบายออกมาได้ เขียนไม่ถูก แต่คิด
ว่าเรื่องที่เกิดขึ้นที่ใกล้เคียงไม่ได้สุดท้ายลงที่คนใกล้เคียงนั้นอาจเป็นเพราะคนที่ใกล้เคียงคนเค้า
ไม่ไว้วางใจ

นายกวิโรจ : คนใกล้เคียงต้องอ่านสถานการณ์ให้ขาด ถ้าไปใกล้เคียงเป็นทีมก็จะดี

ผช.สมเจตน์ : ก่อนใกล้เคียงต้องรู้ข้อมูลของทั้ง 2 ฝ่าย แล้วจึงเข้าไปใกล้เคียง ต้องรู้เบื้องหน้า
เบื้องหลังไม่ใช่รู้ผาง แล่งผลุง แล้วดึงออกมา

นายภิโรจ : คิดว่าต้องขึ้นกับสิ่งแวดล้อมด้วย ถ้าคนพูดมีเหตุผลก็จะทำให้การไกล่เกลี่ยง่ายขึ้น แต่ถ้าไม่มีเหตุผลก็ยาก หรือเราอาจต้องดึงตัวปัญหาออกมาโดยหาพี่เลี้ยงสักคน ไกล่เกลี่ยที่อื่น น่าจะง่ายกว่าการคุยที่บ้านของตัวปัญหา

ผญ.สนอง : แต่คิดว่าคุยแบบนี้ดีแล้ว แต่พอกลับไปบ้าน คนนั้นคนนี้พูด สุดท้ายก็กลับมาเหมือนเดิมอีกบางครั้งจึงต้องทำให้เร็ว เพราะเดี๋ยวมีปัญหาตามมาที่หลัง

นายภิโรจ : เวลาไปไกล่เกลี่ยต้องเข้าไปหาตัวเจ้าของปัญหาตัวจริง เช่น กรณีปัญหาเด็ก เป็นเรื่องของเด็กจริง แต่ต้องไปหาผู้ปกครอง

ผญ.สนอง : แต่ละปัญหาที่เกิดขึ้นไม่เหมือนกันเลย มาจากพื้นฐานที่ต่างกัน แต่ละเรื่องมีโครงสร้าง แปลกๆทั้งนั้น

นายภิโรจ : คนที่มีปัญหามักไม่เชื่อมั่นในตัวเอง แต่ถ้ามั่นใจในตัวเองเรื่องก็จบง่าย ส่วนคนที่คอยแนะนำเจ้าของปัญหาถ้าเป็นคนไม่รู้จริง แล้วพูดมักจะทำให้เกิดปัญหา

น้องทิน : ตอนนี้นายกขอยกศึกษากระบวนการไกล่เกลี่ย?

นายภิโรจ : ต้องดูว่าใครเป็นเจ้าของปัญหาจริง จึงไกล่เกลี่ยได้ และทำอย่างไรก็ได้ให้คู่กรณีอยู่พร้อมหน้ากันแล้วคุยกันเลย

ผญ.สนอง : จุดสำเร็จของการไกล่เกลี่ย ต้องสบายใจทั้ง 3 ฝ่าย (ฝ่ายเจ้าทุกข์ คนที่ทำให้เสียหาย คนไกล่เกลี่ย) ส่วนเรื่องของการตัดสินจะทำให้บางคนได้บางคนเสีย บางคนไม่สบายใจ บางคนดีใจ การไกล่เกลี่ยไม่มีการประเมินค่า แต่เป็นการทำให้ทั้งหมดสามารถอยู่ด้วยกันได้ ซึ่งบางครั้งผู้ไกล่เกลี่ยอาจจำเป็นต้องเสียเอง เช่น กรณีที่มีคนใช้ทางเข้าบ้านของคนอื่น ทำให้ ทางพัง เจ้าของจึงเรียกร้องให้รับผิดชอบ อีกฝ่ายไม่ยอม ผญ.สนอง(ผู้ไกล่เกลี่ย)จึงตัดปัญหาซื้อดินมาถมทำทางให้ใหม่แทน เรื่องก็จบด้วยดี

น้องแขก : ขอกลับมาที่ปัญหาของทีมที่บอกว่ามีการระงับเยอะ ทำยังไงทีมงานจะไม่หนกอยู่กับใครคนใดคนหนึ่ง ถ้าทางกลุ่มแบ่งคนทำงานได้หรือไม่ ว่าใครเป็นคนไกล่เกลี่ย ใครเป็นฝ่ายบันทึก

นายภิโรจ : คนไกล่เกลี่ยไม่ใช่เป้านิ่ง บางที่ต้องมีการเปลี่ยนคน แล้วแต่ความไว้วางใจ ความสนิทของคน ไกล่เกลี่ยกับเจ้าของปัญหานั้นๆ การที่จะดึงคนมามีส่วนร่วมให้มากขึ้นเพื่อ แบ่งเบาภาระ และพยายามทำให้เรื่องที่ค้างอยู่หลายปี ต่อยอดหรือทำอย่างไรต่อให้สำเร็จ ซึ่งคิดว่าเราจะต้องอาสาสมัครได้ไหม เพื่อเป็นผู้กำกับปัญหา ช่วยจัดการปัญหา และดึงคนเข้ามามีส่วนร่วมอีก

น้องทิน : แล้วเราจะทำอย่างไรต่อไป จะดึงเค้ามาได้ยังไง

นายภิโรจ : อยากให้ดึงคนที่เคยประสบปัญหาและสามารถไกล่เกลี่ยได้ ให้ช่วยบอกต่อ หรืออยากให้มีคนประสานเรื่องกับตำรวจให้กับผู้เสียหาย

คุณโกเมน : อยากรู้ว่าเรื่องที่มีการเรียกร้องสิทธิ์มีมากไหม

นายภิโรจ : ก็มี ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เกิดจากการกินเหล้า แต่อยากให้ตำรวจร่วมด้วย คนที่สงสัยได้ถามโดยตรง

กำหนดวันคืนข้อมูลสู่ชุมชน...

น้องแขก : เรานัดวันคืนข้อมูลดีกว่า

น้องทิน : คืนข้อมูลเอาในทีมหรือคนใหม่ด้วย

นายก,รองสน : เอาในทีมก่อน

น้องแขก : ข้อมูลที่ให้กลับคืนจะแยกให้เป็น
ประเด็นๆ

ผช.สมเจตน์ : อยากให้ทางพี่เลี้ยงสรุปให้เป็น
ตัวอย่างมาก่อน สัก 1 เรื่อง ที่เหลือเดี๋ยวเรามาช่วยกัน
ทำ

ผญ.สนอง : อยากให้ช่วยจับประเด็นสัก 1 เรื่อง เพื่อเป็นตัวอย่าง

น้องแขก : นัดเอาวันไหนดี เดือนพฤศจิกายนทีมต้องนำเสนอระดับจังหวัด เพื่อให้หน่วยงาน
เห็นการทำงานของชุมชน เพื่อผลักดันในระดับนโยบายของรัฐ ซึ่งก่อนหน้านี้จะมีเวทีระดับตำบล
ซึ่งจะต้องทำภายในเดือนกันยายน อยากรู้ว่าจะติดเรื่องการเลือกตั้งหรือไม่ ทั้งนี้ในเวทีระดับ
จังหวัดจะมีการคัดเลือกจาก 10 พื้นที่ ให้เหลือประมาณ 3 พื้นที่ เพื่อเข้าสู่เวทีระดับจังหวัด เพื่อ
ผลักดันนโยบายของรัฐ

นายกวิโรจ : ดี แต่ถามถึงเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การขึ้นเวทีของผู้สมัครต้องดูเจตนา คิดว่าเป็น
คนละเรื่องกับการเลือกตั้ง

น้องแขก : อยากนัดวันคืนข้อมูล

จึงได้ข้อสรุปว่า เวทีคืนข้อมูลเป็นวันเสาร์ที่ 18 กรกฎาคม 2552 เวลา 16.00น.เป็นต้นไป
ณ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

ข้อสังเกตจากการประชุม

การพูดคุยค่อนข้างวกไปวนมาในเรื่องของประเด็นการพูดเนื่องจากเมื่อผู้ถามถามคำถาม
ในเรื่องหนึ่งผู้ตอบจะพูดในสิ่งที่อยากพูด ไม่ได้ตอบให้ตรงประเด็น ทำให้ไม่ได้ข้อสรุปในเรื่องที่
ถาม อย่างไรก็ตามในการพูดคุยลักษณะดังกล่าวก็ได้ประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ ดังนี้

• ประเด็นการไถ่เกลี่ย

- การไถ่เกลี่ยต้องไปเป็นทีม

นายก: ...ถ้าไปไถ่เกลี่ยเป็นทีมก็จะดี

- ปัญหาในแต่ละเรื่องในวิธีการไถ่เกลี่ยที่แตกต่างกัน

ผญ.สนอง : เหตุแปลกเกิดขึ้นวันก่อนลัทธิกัน ฝ่ายหนึ่งว่าอีกฝ่ายยิง อีกฝ่ายไม่

ยอมรับ คุยไปคุยมาคนที่ไถ่เกลี่ยเป็นคนโดนเสียเอง บางครั้งคุยแล้ว แต่ก็ไม่ได้ผล

ต้องพยายามหาอย่าใหม่รักษา สุดท้ายให้เป็นการพยายามให้ลดอุณหภูมิของแต่ละฝ่าย

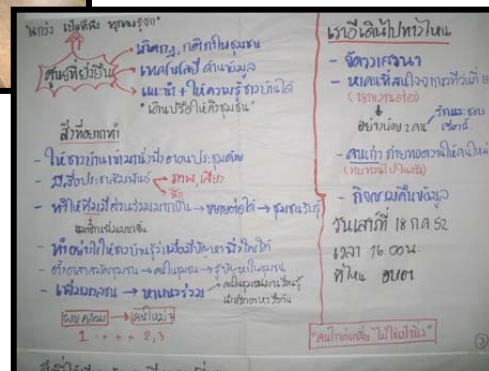
- บางที่เรื่องหนึ่งแก้ด้วยวิธีหนึ่งได้ แต่บางเรื่องวิธีนี้ใช้ไม่ได้ บางครั้งพยายาม ประนีประนอม พยายามช่วย เป็นไปโดยธรรมชาติของการเป็นผู้นำ ไม่เคยทำก็ต้องทำ ต้องดูแล แต่ไม่สามารถเขียนอธิบายออกมาได้ เขียนไม่ถูก แต่คิดว่าเรื่องที่เกิดขึ้นที่ ไกลเกลี้ยไม่ได้สุดท้ายลงที่คนไกลเกลี้ยนั้นอาจเป็นเพราะคนที่ไกลเกลี้ยคนเค้าไม่ไวใจ
- การไกลเกลี้ยไม่ยึดติดตัวบุคคลจะสำเร็จได้อาจขึ้นอยู่กับความไวใจและความคุ้นเคย ระหว่างผู้ไกลเกลี้ยกับแต่ละฝ่าย
- นายก : คนไกลเกลี้ยไม่ใช่เป้านิ่ง บางที่ต้องมีการเปลี่ยนคน แล้วแต่ความไวใจ ความ สนิทของคนไกลเกลี้ยกับเจ้าของปัญหานั้นๆ...
- คนไกลเกลี้ยต้องอ่านสถานการณ์ให้ได้ รู้ตัวเจ้าของปัญหาตัวจริง และต้องรู้ข้อมูลและ บริบทของแต่ละฝ่ายก่อนทำการไกลเกลี้ย
- (ผช.สมเจตน์ : ก่อนไกลเกลี้ยต้องรู้ข้อมูลของทั้ง 2 ฝ่าย แล้วจึงเข้าไปไกลเกลี้ย ต้องรู้ เบื้องหน้าเบื้องหลัง ไม่ใช่รู้ผาง แล่งผลุง แล้วเต้งออกมา
- นายก : คนไกลเกลี้ยต้องอ่านสถานการณ์ให้ขาด ถ้าไปไกลเกลี้ยเป็นทีมก็จะดี)
- การไกลเกลี้ยจะสำเร็จได้ต้องขึ้นกับความมีเหตุผลของบุคคลด้วยและไม่ควรไกล เกลี้ยที่บ้านของเจ้าของปัญหา
- (นายก : คิดว่าต้องขึ้นกับสิ่งแวดล้อมด้วย ถ้าคนพูดมีเหตุผลก็จะทำให้การไกลเกลี้ย ง่ายขึ้น แต่ถ้าไม่มีเหตุผลก็ยาก หรือเราอาจต้องดึงตัวปัญหาออกมาโดยหาพี่เลี้ยงสัก คน ไกลเกลี้ยที่อื่น น่าจะง่ายกว่าการคุยที่บ้านของตัวปัญหา)
- การไกลเกลี้ยไม่ยึดติดสถานที่
- ผช.สมเจตน์ : ...และแก้ไขปัญหโดยไม่ได้ยึดติดว่าจะต้องเป็นสถานที่ใดสถานที่ หนึ่ง เช่น กรณีหลักแดน จะพูดที่บ้านคู่กรณีไม่ได้ ต้องไปที่บ้านกำนัน หรือเรื่องของ วัยรุ่น ได้ทำการประนีประนอมที่สายตรวจ ผู้เสียหายเรียก 80,000 บาท ต่อมา พยายามไกลเกลี้ย เหลือ 50,000 บาท แต่จำเลยยังรับไม่ได้ จึงได้ให้คนอื่นช่วยไกล เกลี้ยต่อ เพราะติดภารกิจอื่น สุดท้ายไม่ต้องเสียสักบาท แต่ให้มีการขอขมา และจับมือ ทำสัญญากันว่าจะไม่ทะเลาะกันอีก มีการลงชื่อต่อหน้าสายตรวจและนักวิจัยด้วย
- การมีมือที่สามเป็นปัญหาหนึ่งของการไกลเกลี้ย แต่สามารถแก้ไขได้โดยการไกลเกลี้ยให้ จบในที่ หรือ อาจให้มาคุยพร้อมกันทั้ง 2 ฝ่ายโดยให้ได้ข้อสรุป
- ผญ.สนอง : แต่คิดว่าคุยแบบนี้ดีแล้ว แต่พอกลับไปบ้าน คนนั้นคนนี้พูด สุดท้ายก็ กลับมาเหมือนเดิมอีก บางครั้งจึงต้องทำให้เร็ว เพราะเดี๋ยวมีปัญหามาตามมาทีหลัง
- นายก : ต้องดูว่าใครเป็นเจ้าของปัญหาจริง จึงไกลเกลี้ยได้ และทำอย่างไรก็ได้ให้ คู่กรณีอยู่พร้อมหน้ากันแล้วคุยกันเลย

- ประเด็นการดำเนินงานของศูนย์ในอนาคต

- การผลักดันให้เกิดกฎหมายของชุมชน เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น
- การขยายการมีส่วนร่วม ผ่านการสร้างความเข้าใจในรูปแบบของเวทีเสวนาพูดคุย หรือการลงพื้นที่เพื่อพูดคุย
- การให้ความรู้เรื่องกฎหมายและสิทธิของชาวบ้าน
- การสร้างอาสาสมัครของศูนย์เพื่อช่วยในการจัดการปัญหา
- การสร้างระบบที่ชัดเจนของศูนย์

- สิ่งที่ยากให้เกิดขึ้นหรืออยากแก้ไข

- การทำงานเป็นทีม ทีมเข้มแข็ง
- อยากให้มีพี่เลี้ยงด้านกฎหมายของศูนย์
- การบันทึกภาพเคลื่อนไหว
- ความรู้ด้านกฎหมายหรือขั้นตอนในการติดต่อกับหน่วยงานรัฐของทีม
- การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานของรัฐ และผู้รู้กฎหมาย

กิจกรรมที่ 24 เวทีนำเสนอข้อมูลประเด็นปัญหา (แยกประเด็นข้อมูล)

วันที่ 18 กรกฎาคม 2552 เวลา 10.00 น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	8	คน
ที่ปรึกษา	1	คน
ทีมพี่เลี้ยง	3	คน
รวมทั้งหมด	12	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดที่วิเคราะห์และแยกเป็นประเด็นแล้ว กลับไปให้ทีมวิจัยช่วยกัน เติมเต็มและตรวจสอบ
2. เพื่อให้ทีมวิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการนำเสนอเวทีระดับตำบล
3. เพื่อกระตุ้นการทำงานต่อโดยใช้ประโยชน์จากข้อมูล

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนมากขึ้น
2. ทีมวิจัยสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการนำเสนอเวทีระดับตำบล
3. ทีมวิจัยสามารถคิดงานต่อได้จากข้อมูลที่วิเคราะห์

บันทึกกิจกรรมที่ 24

วันนี้เป็นการนำข้อมูลที่เก็บได้ทั้งหมดที่แยกเป็นประเด็นแล้วมาวิเคราะห์เติมเต็มและตรวจสอบร่วมกัน ตำบลนาหมื่นศรีเก็บข้อมูลเรื่องราวการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนได้ 61 เรื่อง หลังจากที่พี่เลี้ยงนำไปช่วยจัดพิมพ์ และนำข้อมูลชุดดังกล่าวกลับมาให้ทีมวิจัยช่วยกัน เติมเต็มแล้วก็จะนำข้อมูลไปแยกเป็นประเด็นปัญหา สำหรับวันนี้เป็นการนำข้อมูลที่แยกเป็น ประเด็นปัญหาไว้แล้วกลับมาให้ทีมวิจัยช่วยกันวิเคราะห์และดูว่าข้อมูลที่เก็บได้และแยกเป็น ประเด็นแล้วนั้น สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนหรือไม่

ประเด็นปัญหาของตำบลนาหมื่นศรี				
รายการ	ข้อมูลเชิงประจักษ์	ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอ	ข้อเสนอ
1) หนี้สิน 11 เดือน	5	1	-	
2) ปัญหาความยากจน 10	5	2	3	
3) สิทธิที่ดิน 9	1	-	-	
4) อุบัติเหตุ 6	3	3	-	
5) ทหารเวรยาม 10	4	2	-	
เจ้าหน้าที่/หน่วยงานรัฐ	6	1	-	100% ไม่ค่อยเจอ
ปัญหาภายในชุมชน	1	1	1	
สิทธิชุมชน 3	3	-	-	
อื่นๆ 5		10	4	15 + 10 = 25
รวม	41			

หลังจากนั้นน้องแก้วซึ่งเป็นคนทำหน้าที่แยกประเด็นได้มาอธิบายให้ทีมวิจัยฟังถึงที่มาของการแบ่งประเด็นปัญหา และได้ขึ้นชาร์ตข้อมูลที่แยกเป็นประเด็นปัญหาแล้ว ว่ามีปัญหอะไรบ้าง และปัญหาอะไรที่เกิดขึ้นมากที่สุดในตำบล

ประเด็นปัญหาของตำบลนาหมื่นศรี

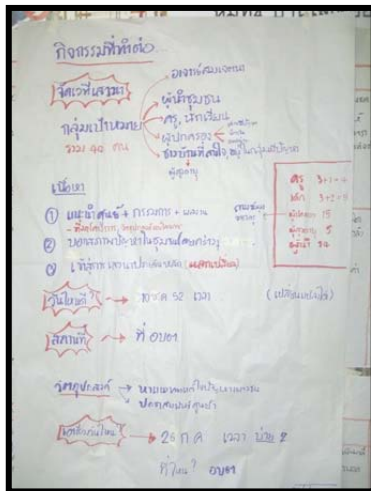
ปัญหาที่ดิน	12	เรื่อง
ปัญหาเยาวชน	10	เรื่อง
ปัญหาสัตว์เลี้ยว	9	เรื่อง
ปัญหากับหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	8	เรื่อง
ปัญหาอุบัติเหตุ	6	เรื่อง
ปัญหาทำร้ายร่างกาย/ข่มขู่	6	เรื่อง
ปัญหาภายในครอบครัว	3	เรื่อง
ปัญหาหลักขโมย	3	เรื่อง
ปัญหาการผิดสัญญา	2	เรื่อง
ปัญหาอื่นๆ	2	เรื่อง
รวม	61	เรื่อง

หลังจากที่ได้ช่วยกันวิเคราะห์และเติมเต็มข้อมูลที่แยกประเด็นมาแล้ว ผู้ใหญ่สนองเสนอว่าจากที่ฟังมาทั้งหมดจะเห็นว่าต้นตอหรือสาเหตุของการเกิดปัญหาทั้งหมดเกิดมาจากครอบครัว สมัยนี้พ่อแม่เลี้ยงลูกเป็นเทวดาตามใจทุกอย่าง ขนาดโรงเรียนอยู่ไกลต้องไปรับไปส่งทุกเช้าเย็น ทำให้เด็กสบายเกิน ต่างจากสมัยก่อนที่แม่โรงเรียนไกลแค่ไหนก็ไม่มีรถไปส่ง ต้องเดินไปโรงเรียนเอง แต่การเดินไปโรงเรียนก็มีผลดีคือ ทำให้รู้จักคนมาก เด็กสามารถเอาตัวรอดได้มากกว่าเด็กสมัยนี้ ทีมวิจัยทุกคนเห็นด้วยกับการเสนอของผู้ใหญ่สนองและมาคิดร่วมกันว่าการจะป้องกันปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นต้องเริ่มจากการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนตำบล เพราะตอนนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลไม่ว่าจะเป็นยาเสพติด หรือการทะเลาะวิวาท/ทำร้ายร่างกาย โดยมากเกิดขึ้นกับหมู่วัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่

ทีมวิจัยจึงตกลงกันว่าน่าจะจัดเวทีเสวนาประเด็นเยาวชน โดยเวทีนี้จะเชิญครูและนักเรียนจากโรงเรียนในตำบลมาด้วย รวมถึงผู้ปกครองของเด็กที่คิดว่าอยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อมาร่วมด้วย เพื่อวางแผนทางในการแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชน นอกจากนี้จะเชิญเจ้าหน้าที่จากสำนักงานคุมประพฤติมาร่วมด้วย

กำหนดการเวทีเสวนาประเด็นเยาวชนตำบลนาหมื่นศรี

กลุ่มเป้าหมาย

- ผู้นำชุมชน
- ครู-นักเรียน
- ผู้ปกครองของเด็ก
- ชาวบ้านที่สนใจ
- เจ้าหน้าที่สำนักงานคุมประพฤติ
- อาจารย์สมเจตนา มูณีมน้อย

วัตถุประสงค์

- ประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ
- หาแนวทางการแก้ไข/ป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชน

เนื้อหา

- แนะนำที่มาของศูนย์ฯ+ กรรมการศูนย์ฯ
- บอกเล่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยคร่าวๆ
- นำเสนอข้อมูลปัญหาที่จัดเก็บได้
- เข้าสู่การเสวนา/แลกเปลี่ยน

วัน/เวลา/สถานที่จัด

วันที่ 10 สิงหาคม 2552 เวลา 10.00 น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

สรุป

นัดเตรียมความพร้อมวันที่ 26 กรกฎาคม 2552 เวลา 14.00 น. ณ อบต.นาหมื่นศรี

กิจกรรมที่ 25 เตรียมเวทีเสวนาประเด็นเยาวชน

วันที่ 1 สิงหาคม 2552 เวลา 15.00 น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	5	คน
ทีมพี่เลี้ยง	3	คน
รวมทั้งหมด	8	คน

วัตถุประสงค์

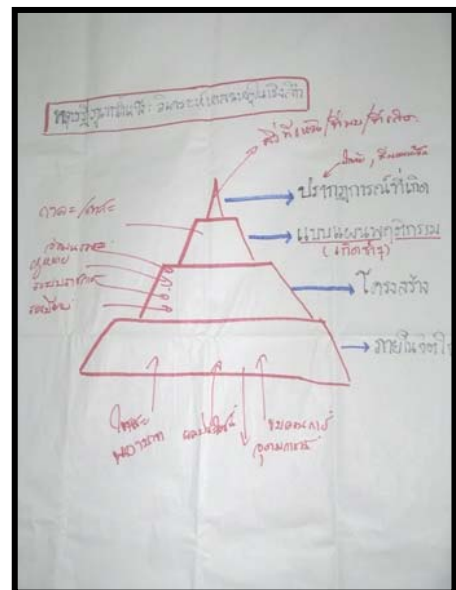
เพื่อเตรียมความพร้อมเวทีเสวนาประเด็นเยาวชนที่จะจัดขึ้นในวันที่ 10 สิงหาคม 2552 ที่
จะถึงนี้

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ได้เนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่ชัดเจนขึ้น รวมถึงการแบ่งบทบาทหน้าที่ภายในทีม

บันทึกกิจกรรมที่ 25

การพูดคุยในวันนี้ก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาการเตรียมความพร้อมเวทีเสวนาประเด็นเยาวชน น้องทินได้ชวนพูดชวนคุยถึงการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในเชิงลึก สืบเนื่องมาจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายครั้งที่ 2 ที่จัดขึ้น ณ เลตรังรีสอร์ทเมื่อเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา โดยอาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย วิทยากรในเวทีนั้นได้ให้ความรู้กับเครือข่ายเรื่องการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในเชิงลึกที่สอดคล้องกับทฤษฎีภูเขาน้ำแข็ง ที่ยอดของภูเขาน้ำแข็งเห็นอยู่นั้นเป็นเพียงนิดเดียว แต่ส่วนที่อยู่ใต้น้ำนั้นยังมีอีกมากที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า อาจารย์สมเจตนาได้ให้ข้อคิดกับเครือข่ายว่าการจัดการปัญหาความขัดแย้งไม่ว่าจะเรื่องใดก็ตาม ต้องวิเคราะห์ถึง

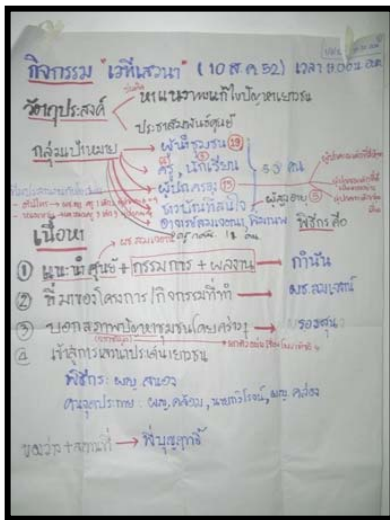

สาเหตุของปัญหาที่แท้จริงที่ทำให้เกิดความขัดแย้งนั้นให้ได้ อย่ามองเพียงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเดียว เพราะบางเรื่องเป็นความขัดแย้งที่ส่งต่อมาจากความขัดแย้งในเรื่องอื่นหรือว่าเป็นผลพวงจากอดีต ฉะนั้นการจะไกล่เกลี่ยปัญหาหนึ่งๆต้องวิเคราะห์ให้เห็นถึงสาเหตุของความขัดแย้งที่แท้จริงและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ได้ ถึงจะแก้ปัญหาได้จบและไม่เกิดปัญหาค้างขึ้นซ้ำอีก

หลังจากนั้นเข้าสู่เนื้อหาการจัดเวทีเสวนาประเด็นเยาวชนที่จะจัดขึ้นในวันที่ 10 สิงหาคมนี้ เหตุที่ไม่จัดวันเสาร์อาทิตย์ เพราะต้องการให้ครูและนักเรียนเข้าร่วมด้วย จึงเลือกจัดในวันเวลาราชการจะสะดวกมากกว่า สำหรับเรื่องเนื้อหาที่จะนำเสนอในวันนี้ได้มาพูดคุยรายละเอียดและได้วางกำหนดการคร่าวๆ ดังนี้

ลำดับการนำเสนอ/บทบาทหน้าที่ภายในทีม

- ชี้แจงที่มาของศูนย์ฯ+แนะนำกรรมการศูนย์ฯ + ผลการทำงานของศูนย์ฯ โดยก้านันสุจิน

- ชี้แจงที่มาของการทำโครงการวิจัย + กิจกรรมที่ทำในโครงการ โดยผู้ช่วยสมเจตน์
- บอกเล่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน+นำเสนอข้อมูลปัญหาที่เก็บได้ โดยรองสุนทร
- ชวนพูดชวนคุย /เปิดประเด็น โดยผู้ใหญ่ล้อม นายทวีโรจน์ ผู้ใหญ่คล่อง
- พิธีกร คือ ผู้ใหญ่สนอง
- ของว่าง+สถานที่ โดยพี่บุญฤทธิ์

ผู้ใหญ่สนองฝากให้แต่ละคนไปเตรียมความพร้อมในสิ่งที่ตนเองจะพูด ส่วนคนที่ไม่มาในวันนี้ คือ ก้านัน ต้องมา

มอบหมายกันว่าจะให้ใครไปประสานบอกข่าวให้รู้ เพื่อจะได้เตรียมตัวได้ทัน หรืออาจจะนัดคุยกันนอกกรอบภายในทีมเพื่อพูดคุยรายละเอียดกันอีกทีหนึ่ง

สรุปผล

ได้วันเวลาสถานที่จัดที่ชัดเจน รวมถึงบทบาทของสมาชิกในทีมและเนื้อหาที่จะนำเสนอ ทั้งที่ต้องเตรียมการเองและที่ต้องขอรายละเอียดเพิ่มเติมจากทีมพี่เลี้ยง

ข้อสังเกต

เนื่องจากทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรีไม่เคยจัดเวทีในชุมชนมาก่อน นี่เป็นครั้งแรกจึงไม่มีประสบการณ์ด้านการจัดเวทีมากนัก

กิจกรรมที่ 26 เวทีเสวนาประเด็นเยาวชน

วันที่ 10 สิงหาคม 2552 เวลา 10.00 น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

อาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย	1	คน
ผู้ประสานงานสกว.ตรัง	1	คน
เจ้าหน้าที่สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง	1	คน
ผู้ช่วยผู้ประสานงาน สกว.	1	คน
ทีมวิจัย	11	คน
กลุ่มเป้าหมาย	23	คน
ทีมพี่เลี้ยง	3	คน
ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด	41	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อร่วมคิดหาแนวทางการป้องกันปัญหาเยาวชน
2. เพื่อประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางการจัดการ/ป้องกันปัญหาเยาวชน
2. ได้ประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ

บันทึกกิจกรรมที่ 26

ผู้ใหญ่นอง หน่วงษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7

ครับก็สำหรับวันนี้จะรับศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี ซึ่งได้เปิดทำการมาเมื่อปีที่แล้วและได้ดำเนินงานมาโดยตลอด แล้วก็ได้ทำการวิจัยเป็นการค้นหาข้อมูล จากตรงนั้นเราก็มาร่วมการวิจัยในเรื่องปัญหาของเยาวชน สักเดี๋ยวนะครับก่อนที่จะทุกท่านจะเข้าเนื้อเรื่อง ผมคงให้

ผู้ช่วยสมเจตน์ ศรีรัตนได้แนะนำที่ไปที่มาของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีขอเรียนเชิญ
ครับ

ผู้ช่วยสมเจตน์ ศรีรัตน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีของเราจะครบก็ได้เปิดทำการเมื่อวันที่ 21 มีนาคม
2551 แต่ก่อนที่จะเปิดศูนย์ผมขอเล่าถึงที่มาของศูนย์ก่อนนะครับ

- ในปีพ.ศ.2548 ผมได้รับคำแนะนำจากนายกว่าให้เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับสิทธิและ
เสรีภาพโดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นผู้จัดการอบรมครั้งแรกที่วิทยาลัย
พยาบาล ครั้งที่สองก็ไปที่โรงแรมวัฒนาพาร์ค จากนั้นก็เข้าประชุมอยู่เรื่อย ๆ
- ในปี พ.ศ.2549 ผมก็ได้เข้าอบรมกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอีกครั้งหนึ่ง แต่ว่า
ในครั้งนั้นสกว.ของจังหวัดตรังเราได้เข้าร่วมประชุมด้วย ครั้งนั้นรู้สึกว่าจะเข้าอบรม
เป็นครั้งที่สามหรือที่สี่ ตอนครั้งแรกที่ผมไปอบรมที่วิทยาลัยพยาบาลเมื่อผมได้ฟัง
แล้วบอกตรง ๆ ว่าผมไม่มีความมั่นใจเลย หลบมาคิดว่าผมจะทำปรีโอให้ชุมชนได้มั่ง
แต่พออบรมครั้งที่สองที่สามไปเรื่อย ๆ แล้ววันนั้นทางอาจารย์สมเจตน์ก็ได้ทำหน้าที่
เป็นพิธีกรตอนที่ได้เข้าร่วมกับกรมคุ้มครองสิทธิ ก็ทำให้ผมรู้สึกว่ามันมีความคิด
แล้วในใจของผมก็คิดว่าต่อไปคงจะมาดำเนินงานในตำบลนาหมื่นศรีของเราเพื่อที่จะ
ช่วยเหลือพ่อแม่พี่น้องในตำบลที่มีเรื่องกรณีขัดแย้งต่าง ๆ ได้ ครับผมก็ได้อบรมมา
เรื่อย ๆ จนถึง
- ในปี พ.ศ.2550 ในตอนนั้นได้มีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตได้เข้ามาเก็บ
ข้อมูลในตำบลนาหมื่นศรีโดยได้มาอยู่ร่วมกับชาวบ้านแล้วก็ทำการวิจัยเก็บข้อมูล
ต่าง ๆ เป็นโครงการของอาจารย์เชิดพงษ์ที่ให้นักศึกษามาเก็บข้อมูลของตำบลนา
หมื่นศรี โดยให้นักศึกษามาอยู่หมู่บ้านละ 2 คน
- ในปีพ.ศ.2551 ก็ได้มีการเปิดศูนย์ขึ้นในวันที่ 20 มีนาคม โดยที่แรกอาจารย์มานพว่าจะ
เชิญอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิมาเปิด แต่บังเอิญว่าวันนั้นท่านอธิบดีติดธุระ เลยให้รอง
อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิมาแทน คือ คุณศุภมาส พยัณวิเชียร มาเป็นประธานในพิธี
เปิดวันนั้น แล้วก็ในวันเปิดมีการทำพิธีทางศาสนาด้วย และให้ชาวบ้านที่จะมา
ร่วมงานนั้นพาสายชั้นกันมาคนละสายเพื่อมาถวายพระ หลังจากเสร็จพิธีก็รับประทาน
อาหารร่วมกัน และในปลายวันนั้นผมก็ได้ไปร่วมเปิดศูนย์ที่ตำบลปากแจ่มด้วย
เนื่องจากเปิดในวันเดียวกัน

นี่คือที่มาของการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชนนาหมื่นศรีนะครับ แต่เมื่อจัดตั้งขึ้นมาแล้วเราก็
มีโครงการสร้างความเข้มแข็งในกับศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี เพราะจากการถอด
บทเรียนเมื่อวันที่ 6-7 มิถุนายน 2551 ที่เกาะสุกร โดยสกว. จากโจทย์ที่ว่าทางสกว. ตั้งให้ว่าเมื่อ
เปิดศูนย์ขึ้นมาแล้วทำปรีโอไม่ให้ศูนย์มันสูญ จากการถอดบทเรียนทำให้เราได้พบปัญหาต่างๆที่
ผ่านมา เมื่อเราได้เปิดศูนย์ขึ้นมาแล้วชาวบ้านไม่รู้จัก คือ ไม่รู้ว่าศูนย์นี้ตั้งอยู่ตรงไหน มีหน้าที่
อะไร ทำให้ในช่วงนั้นชาวบ้านเขาไม่ค่อยยอมรับ ประกอบกับตัวกรรมการเองก็ไม่มั่นใจในตัวเอง

เพราะว่ากรรมการบางคนนี้จะไปไกลเกลี่ยประนีประนอมแก้ไขปัญหาคือพิพาทก็ยังไม่มั่นใจ แต่ในช่วงหลังเราก็ได้ประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อแก้ไขปัญหาคือข้อบกพร่องของกรรมการ แล้วเราก็สามารถที่จะทำงานร่วมกันด้วยดี นอกจากกรรมการแล้วหน่วยงานของรัฐบางหน่วยงานเขาก็ไม่ยอมรับเรา เพราะว่าในช่วงนั้นเราเพิ่งตั้งมาใหม่ๆ

ประการที่สองในเมื่อกรรมการร่วมกันปรึกษาหารือแล้ว เราก็ได้จัดตั้งให้เกิดโครงการขึ้นมาชื่อว่ากระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี ซึ่งเป็นโครงการร่วมมือกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตรังหรือสกว.ตรัง โดยอาจารย์มานพเป็นแกนนำ แล้วก็พี่น้องแขก น้องหินแล้วก็ไอ้แก้ว แล้วก็ใครอีกคนจำชื่อไม่ได้ ให้ความร่วมมือโดยการเป็นพี่เลี้ยงให้พวกเรานะครับ แล้วเราก็ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลต่างๆ คือ เก็บเรื่องราวข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชุมชนทั้งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและย้อนหลังไป 10 ปี ทีมงานวิจัยของเราเก็บข้อมูลได้ทั้งหมด 61 เรื่อง และตอนนี้ก็ได้ทำการเติมเต็มไปแล้วยังเหลือแค่พิมพ์แล้วก็เย็บเป็นเล่มเพื่อแจกให้กับหมู่บ้านต่างๆ ในตำบลของเรา อย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 เล่ม รวมทั้งแจกให้โรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียนในตำบลนาหมื่นศรีของเรา

หลังจากเราได้ลงพื้นที่ทำการวิจัยแล้วนะครับเราก็ได้ไกลเกลี่ยหลายเรื่อง และได้บันทึกผลการไกลเกลี่ยเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ว่ามีการไกลเกลี่ยกันพ้นปรือ แล้วการไกลเกลี่ยของทีมงานเราก็ไปเป็นชุด ไปเป็นทีมกัน เช่น มีเรื่องเขตแดน กรรมการเราไม่ไปคนเดียวเราจะรวมกันสามคนสี่คน เพราะว่าถ้าเราไปคนเดียวมันทำไม่ได้ เพราะบางทีที่เราเอาคู่กรณีไม่ทัน เอาไม่อยู่ และสิ่งที่ลืมเสียไม่ได้ในเมื่อเขา(ชาวบ้าน)เกิดเรื่อง เขามาแจ้งเราอย่าเพิ่งไปเดี๋ยวนั้น เราต้องจัดทีมแล้วศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ โดยเฉพาะข้อมูลของคู่กรณี ต้องวิเคราะห์ว่าเขาต้องการแบบไหน ไปพ้นปรือ เพราะว่าถ้าเราเข้าไม่ถูก เราก็ไกลเกลี่ยไม่ได้ทำให้เรื่องมันจบไม่ได้

ผู้ใหญ่นอง หนูงษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7

ครับนั่นคือ ที่ไปที่มาของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีคร่าวๆนะครับ ที่จริงแล้วก็ตรงตัวนะครับ ศูนย์ยุติธรรมชุมชน คือ เป็นที่ที่ดูแล สร้างความยุติธรรม หรือว่าป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในชุมชน

หลังจากเปิดศูนย์แล้วผมจะเล่าให้ฟัง ก่อนที่เราจะดำเนินการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งเรากับสกว.มีโครงการร่วมกัน คือ โครงการวิจัยปัญหาความขัดแย้งหรือว่าการเรียนรู้ปัญหาความขัดแย้งในอดีต เพื่อจะมาเรียนรู้ข้อมูล ที่ไปที่มาของความขัดแย้งในสังคม ในชุมชนนาหมื่นศรีในอดีตเพื่อมาเป็นแนวทางการศึกษาเพื่อหาทางป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

จากที่บอกไปแล้วนะครับว่าเรามีโครงการวิจัยปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งก็มีทีมงาน 10 คนนะครับ ก็มีผมผู้ใหญ่นอง หนูงษ์เป็นหัวหน้าโครงการ นอกจากนั้นยังมี ผู้ใหญ่คล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่คล่อง เยาว์ดำ อบต.จ่าบุญ ยุพลักษณ์ คงหมุ่น อบต.บุญฤทธิ์ อบต.ชูศักดิ์ หนูเลี้ยง ผู้ช่วยสมเจตน์ ศรีรัตน ผู้ใหญ่บรรจบ ตงอ่อน นายชุมพล เครือเตียว แล้วก็รองสุนทร คงประสม นี่คือทีมวิจัย นอกจากนั้นเรายังมีทีมที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ที่ดูแลศูนย์อยู่ตลอดเวลา

ครับก็มีกำหนดสุจิน คางง ซึ่งเป็นประธานศูนย์ของเรา นะครับ แล้วก็ มีนาย กวิโรจน์ เยาว์ดำ แล้วก็มีดาบตำรวจประพันธ์ แสงแก้ว

ไม่เราที่มวิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลปัญหาความขัดแย้งในอดีตก็ได้มา 60 กว่าเรื่อง เตี่ยวให้ทางรองสุนทรได้เล่าถึงข้อมูลที่เราได้จัดเก็บ ซึ่งก็เป็นทีไปที่มาของการประชุมในวันนี้ ก็ขอเชิญท่านรองสุนทรนะครับ

คุณสุนทร คงประสม รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

ก่อนอื่นก็ขอสวัสดิ์ทุกท่าน นะครับที่ มาประชุมในวันนี้เป็นเวทีเสวนา นะครับ สำหรับประเด็นปัญหาของตำบลนาหมื่นศรีในอดีตที่มวิจัยได้ไปสำรวจมามีทั้งหมด 9 เรื่องใหญ่ๆ ดังนี้

ประเด็นปัญหาของตำบลนาหมื่นศรี

ปัญหาที่ดิน	12	เรื่อง
ปัญหาเยาวชน	10	เรื่อง
ปัญหาสัตว์เลี้ยว	9	เรื่อง
ปัญหากับหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	8	เรื่อง
ปัญหาอุบัติเหตุ	6	เรื่อง
ปัญหาทำร้ายร่างกาย/ข่มขู่	6	เรื่อง
ปัญหาภายในครอบครัว	3	เรื่อง
ปัญหาลักขโมย	3	เรื่อง
ปัญหาการผิดสัญญา	2	เรื่อง
ปัญหาอื่นๆ	2	เรื่อง
รวม	61	เรื่อง

ประเด็นปัญหา	จำนวนเรื่อง	ใกล้เคียงจบในชุมชน	ใกล้เคียงจบที่โรงพัก	ชั้นศาล	หมายเหตุ
ปัญหาที่ดิน	12	10	1		ยังไม่จบ 1 เรื่อง
ปัญหาเยาวชน	10	6	1	3	
ปัญหาสัตว์เลี้ยว	9	9			
ปัญหากับหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	8	6	1		ยังไม่จบ 1 เรื่อง
ปัญหาอุบัติเหตุ	6	3	3		ยังไม่จบ 1 เรื่อง
ปัญหาทำร้าย	6	4	1		

ร่างกาย/ข่มขู่					
ปัญหาภายในครอบครัว	3	1		1	ไม่มีการไกล่เกลี่ย 1 เรื่อง
ปัญหาลักขโมย	3	3			
ปัญหาการผิดสัญญา	2			2	
ปัญหาอื่นๆ	2	2			
รวม	61	44	7	6	4

ผู้ใหญ่สนอง หน่วงษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7

รับนั้นคือเรื่องของปัญหาในอดีตนะครับ ก่อนที่จะคุยกันตอนะครับพอดีท่านประธานของศูนย์ยุติธรรมท่านมาพอดีก็ขอเชิญให้ท่านได้พบปะกับพี่น้องสภานัดครับ ขอเชิญครับ

ก้านนสุจิน คงฉาง ก้านนตำบลนาหมื่นศรี

รับก็ขอบคุณท่านที่มามีวันนี้ครับที่ได้มาร่วมให้ความรู้กับพี่น้องชาวตำบลนาหมื่นศรี ถือว่าศูนย์ยุติธรรมมีขึ้นมาก็เพื่อให้พี่น้องในชุมชนตำบลนาหมื่นศรีมีความสุข จากที่รองได้ชี้แจงเราได้ไปสำรวจปัญหาที่ผ่านมาดังที่รองได้กล่าวไปเมื่อสักครู่ ผมเองก็นั่งฟังแล้วตกใจเพราะผมคิดว่าน่าจะเป็นปัจจุบันนะครับอย่างที่ท่านรองได้กล่าวไป หรือว่าจริงๆแล้วเรื่องที่ทางที่มามีวิจัยได้ไปสำรวจอาจจะเป็นเรื่องที่ผ่านมาแล้วในระยะเวลาหลายๆปี ในช่วงเวลาที่ตั้งศูนย์ยุติธรรมมาไม่นานนัก เป็นเวลาปีสองปีก็รู้สึกว่าเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชนในตำบลค่อนข้างจะดีขึ้น ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นทางศูนย์ได้ไปตกลงเจรจาเกลี้ยกล่อมด้วยเหตุด้วยผล เราถ้าไม่มีเหตุมีผลผมเชื่อว่าการสมการศูนย์ไม่ว่าคนไหนก็แล้วแต่จะไปแก้ผมว่ายาก

แต่ช่วงปัจจุบันพี่น้องประชาชนได้มีเหตุมีผลอะไรที่ไม่ดี อะไรที่ไม่ถูกเราก็ได้มาพูดกันเราเอาเหตุที่เกิดขึ้นมาพูดกัน ผมเองในฐานะเป็นประธานศูนย์แล้วค่อนข้างจะไม่ค่อยมีเวลา ไม่เหมือนคณะกรรมการที่ได้ทำงานอยู่ตลอด เพราะผมเองก็ติดธุระวันหนึ่งก็หลายแห่ง ก็เลยได้มามั่งไม่ได้มามั่ง แต่ถือว่ากรรมการทุกคนค่อนข้างจะเอาใจใส่ และทำจริง ไม่ใช่เพื่อใครนะครับ แต่เพื่อประชาชนในตำบลของเรา ให้ความสงบสุข อยู่กันเป็นครัวเรือน เป็นเครือญาติ

ผมเองก็ตั้งใจที่วันนี้พี่น้องได้มาร่วมรับทราบปัญหา ผมเองก็ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มาร่วมกันคิด และช่วยกันทำ และขอให้ผู้ใหญ่ช่วยพูดถึงบทบาทของคณะกรรมการศูนย์ให้เนื่องจากตัวอักษรเล็กมองไม่เห็น

ผู้ใหญ่สนอง หน่วงษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7

นั้นคือ ประธานศูนย์ยุติธรรมชุมชนนาหมื่นศรีนะครับ จริงๆแล้ววันนี้ท่าน หลังจากเปิดศูนย์ขึ้นมาแล้ว ท่านได้คุยกับเราว่าจริงๆแล้วโครงสร้างยุติธรรมชุมชนของตำบลเรามีอยู่ตลอดนะ

ครับ แต่ก่อนก็เป็นส่วนของบ้านผู้ใหญ่ว่าง กำนันว่าง หรือว่าตรงไหนก็แล้วแต่นะครับที่มีผู้หลักผู้ใหญ่ของชุมชน เช่น ที่ป้อมตำรวจบ้าง

แต่วันนี้เรามีศูนย์ยุติธรรมชุมชนเป็นกิจจะ คือ มีที่ตั้งเป็นหลักแหล่ง แล้วก็ได้ดำเนินงานกำนันเองก็เป็นประธานที่ติดตามอยู่ตลอดนะครับ และคิดกันว่าถ้าป้อมให้ช่วยเหลือชุมชนได้ให้เป็นที่ยึดเหนี่ยว ซึ่งวันนี้จะครับผมจะคุยถึงบทบาทของกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่ยึดเหนี่ยว

1. เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและประสานงานให้เกิดการไกล่เกลี่ย เมื่อมีปัญหาข้อขัดแย้งเกิดขึ้น
2. ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือประชาชนเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในชุมชน
3. ทำหน้าที่บันทึกเรื่องราวปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งหมดในชุมชนทั้งที่ไกล่เกลี่ยได้และไม่ได้
4. ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประสานงานหน่วยงานต่างๆ มาให้ความรู้เรื่องสิทธิและกฎหมายต่างๆ แก่ประชาชน
5. การกิจอื่นๆ ตามที่หน่วยงานราชการต่างๆ ร้องขอ

ทางศูนย์ยุติธรรมชุมชนของเราก็ได้ช่วยเหลือพี่น้องในการติดต่อประสานงานในหลายๆ ด้านด้วยกัน ตอนนั้นนะครับเรื่องที่ว่าก่อนหน้าที่ 7 ถูกฆ่าซึ่งไม่สามารถเรียกค่าเสียหายจากใครได้เราก็ได้ประสานงานไปยังยุติธรรมจังหวัด ตอนนั้นทางกองทุนได้อนุมัติเงินเป็นค่าตอบแทนผู้เสียหายให้ 1 แสนบาทให้กับญาติของผู้ตาย นี่ถือเป็นผลงานของศูนย์ ทุกๆ เรื่องนะครับที่พี่น้องอาจจะไม่รู้ขาดเหลือตรงไหน เราเองถ้าไม่รู้ก็จะช่วยประสานงานให้เป็นเรื่องของศูนย์

หลังจากที่พวกเราได้เก็บข้อมูลมาแล้วก็สรุปได้ว่าปัญหามีอยู่หลายๆ สาเหตุ เช่น เกิดจากความไม่รู้ คือ รู้ไม่ตลอด บางทีไม่รู้ว่าเป็นใคร เป็นใคร ก็มาถียงกันเป็นสาเหตุของความขัดแย้ง เป็นการสร้างค่านิยมที่ผิดๆ ไม่ได้เรื่อง จากจิตสำนึกแนวคิดคุณธรรม คุณธรรมเป็นเรื่องที่สำคัญของโครงสร้างทางสังคม ไม่ว่าสังคมจะพัฒนาไปทีไรไหน ถ้าหากว่าคนเราขาดคุณธรรม ก็จะเป็นไปไม่ได้

จากโครงสร้างสังคมที่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าทางเศรษฐกิจ หรือเวลา หรือไม่แน่ใจนะครับเพราะบางทีเรามองว่าเป็นปัญหาบางคนอาจจะคิดว่าไม่ใช่ คือวันนี้ จังหวะนี้ เวลานี้สถานการณ์มันเป็นแบบนี้แหละไม่ใช่เป็นปัญหา เดี่ยวเราจะได้มาร่วมกันคิดแล

เกิดจากระบบที่เปลี่ยนแปลง อย่างเช่น เทคโนโลยี ปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นผลเสียหายทางสังคม เราจะอยู่ไม่เป็นสุข เพราะเมื่อเกิดความขัดแย้งนอกจากตัวเองจะไม่เป็นสุขแล้ว คู่กรณีของเราก็ไม่เป็นสุขด้วย ทางเศรษฐกิจการทำมาหากิน บางทีเหลือมาสักแสน ไปถึงเราทำให้เกิดปัญหาให้เพื่อนเสียหาย บางทีเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจเราเหมือนกัน ไม่ว่าขับรถไปเฉี่ยวชนเขา เมื่อเกิดปัญหามาเก็บเบี้ยได้สักหิต พอมาเกิดเรื่องแบบนี้ก็ต้องจ่ายไป เป็นปัญหาทางเศรษฐกิจเราเหมือนกัน

ตรงนี้นะครับเรื่องของปัญหาผมจะยกตัวอย่างให้พี่น้องได้ฟังสักนิด บางทีเราไม่รู้ปัญหาผู้ปกครองไม่รู้ ครูไม่รู้ บางทีสังคมเราไม่รู้ ตัวอย่างวันก่อนมีนักเรียนยิงกันที่สี่แยกสาริกา เมื่อ

เกิดเรื่องแล้วผู้ปกครองของเด็กที่ถูกยิงตายก็คุยว่าลูกของตัวเองเป็นคนที่ไม่เสียดีมาก ผมเองก็รู้จักครอบครัวนี้ด้วย เขาก็ช่วยพ่อแม่ทำงานนะครับ เป็นเด็กนิสัยดี แลแล้วจากบ้านเป็นเด็กที่เรียบร้อย ผมได้มีโอกาสคุยกับครูที่สอนเด็กที่ถูกยิงตายครูบอกว่ากลุ่มเด็กนี้เป็นกลุ่มเด็กที่เกเรจากบ้านไปโรงเรียนไม่เหมือนกันแล้ว เพราะฉะนั้นวันนี้พวกเรา คือ ส่วนที่รับผิดชอบสังคมทุกฝ่ายทั้งหมด วันนี้เราจะได้มาร่วมคิด ปรัชญากันว่าเราเอาปรี

อีกตัวอย่างหนึ่งก็ยกตัวอย่างว่าเป็นโรงเรียนวัดควนสวรรค์นะครับ ผมนั่งๆแลเด็กมันมารับชมแล้วก็นั่งเถียงกับครู ครูว่าเธอยกขึ้นไปเข้าแถวตรงโน้น เด็กว่าไม่ไปก็นั่งเถียงกันระหว่างครูกับเด็ก ผมก็มาคิดว่าเพราะอะไรที่มันเป็นแบบนี้ อาจจะมองได้หลายเรื่อง ครูไม่มีศักยภาพหรือว่านิสัยเด็กมันเป็นพรคั้นนั้น เราก็มองได้หลายมุม แต่นั่นก็คือปัญหาตัวหนึ่งเหมือนกัน ครูกับนักเรียนสมัยเรานะครับ เด็กต้องชี้ขาดครู ต้องมาคิดกันว่าที่เป็นแบบนี้เพราะกาลเวลามันเปลี่ยนแปลงหรือเปล่า บางทีผมอาจมองว่ามันเป็นปัญหา อาจารย์อาจจะบอกว่าไม่ใช่มันเป็นปกติผู้ใหญ่เหอ เตียวเราจะได้คุยกันนะครับ

สำหรับผู้ปกครองวันนี้ผมเชื่อว่าทุกครอบครัวเมื่อมีลูกแล้วก็เลี้ยงดูแล้วก็ฝึกฝน จากบ้านไปสู่วรรณ กอนที่จะเข้าสู่สังคม แต่วันนี้นะครับถ้าครูดีเด็ก ผู้ปกครองทำท่าจะชกครูมันผิดมันพลาดตรงไหน หรือว่ามันเป็นพันปรีประเด็นนี้เราก็น่าจะได้คุยกัน

ถามว่าไซปัญหาความขัดแย้งในวันนี้เราได้โยงมาคุยกันเรื่องของเด็กกลับเยาวชน จริงๆแล้วปัญหาที่เกิดขึ้นมีทุกช่วงวัยตั้งแต่เด็กถึงผู้ใหญ่ แต่ถ้าเราคุยไปถึงผู้ใหญ่บางที่เขาก็มีเหตุมีผลที่อาจจะป็นปัจจัยหรือสถานการณ์ที่พาไป ผมแลแล้วผมเชื่อว่าทุกคนมีส่วนที่หนักใจกับหลายๆเรื่อง เพราะฉะนั้นวันนี้เด็กเยาวชนเป็นสิ่งที่เราพอจะหล่อหลอมได้ หากว่าเด็กในวันนี้เป็นเยาวชนที่มีคุณธรรมในอนาคตข้างหน้าสังคมเรา เด็กส่วนนี้จะไปดูแลครอบครัวของตัวเองให้ดีก็ได้ หรือไม่ก็ถ้าหลงกับคนเฒ่าไม่ได้ ก็อาจจะปฏิบัติเองเพื่อจะยุ้งโครงสร้างหลบมาเพื่อให้สังคมเราอยู่ปกติสุขให้เหมือนแต่แรกก็ได้ จริงๆแล้วถ้าย้อนหลบไปสังคมเราน่าอยู่มาก แต่วันนี้ก็เหมือนที่บอกว่าจากกาลเวลามันจะเป็นตัวบอกว่าวันนี้ปกติ หรือว่าไม่ปกติ

เราได้เข้ามาอยู่เวที่นี้วันนี้อย่างที่ได้บอกกับหลายๆคนไปว่าเราเป็นผู้ดูแลสังคม เป็นผู้รับผิดชอบสังคม ไม่ว่ากานัน ผู้ใหญ่ นายก ประชาคมหมู่บ้านหรือใครก็แล้วแต่ที่อยู่เป็นผู้ดูแลสังคม รับผิดชอบสังคม รวมถึงครูที่เป็นผู้รับผิดชอบตรงนี้ นักเรียนก็คือ ส่วนของสังคมในอนาคต เพราะฉะนั้นวันนี้คือเป็นสังคมเดียว สำหรับเวที่วันนี้ก็มีผู้ที่มีความรู้กว้างกว่าตรงนี้ไม่ว่าอาจารย์โกเมน อาจารย์สมเจตนา หรือว่าอาจารย์มานพ จะได้มาช่วยเสริมเราในเรื่องอะไรต่างๆ ถามว่าเวที่นี้เราทำกันพันปรี ผมอยากบอกว่าเราแค่มาขอความคิดเห็น ผมไม่ได้ตั้งเป้าไกลนะครับ แต่ผมอยากให้ทุกคนมาแลกันว่าวันนี้ ทุกท่านจะได้ร่วมกันปรึกษา แสดงความคิดเห็น วันนี้นะครับท่านนายกก็ได้มานั่งอยู่ตรงนี้แล้ว ลักเตียวก็จะได้เชิญให้นายกได้เริ่มต้นคุย

นายกวิโรจ เยาว์ดำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

เรียนท่านอาจารย์โกเมน อาจารย์มานพ และท่านอาจารย์สมเจตนาและผู้เข้าร่วมเสวนาทุกท่าน จริงๆแล้วเรื่องนี้ได้ทำกันมานานแล้วรวมระยะก็ประมาณ 3-4 ปี ต่อเนื่องจากการ

ประชุมครั้งที่แล้วที่ได้มาสรุปปัญหาจาก 61 เรื่องว่ามันเกิดจากสาเหตุอะไร เมื่อสรุปได้แล้วว่ามันเกิดจากสาเหตุอะไร ก็เรามามองถึงต้นตอของปัญหา

เมื่อโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปมาก เราก็เลยมาคิดกันว่า จะจับประเด็นมาแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนสูงสุด วันนั้นในที่ประชุมได้เสนอว่า ปัญหาทั้งหมดมันเกิดจากหลายช่วงอายุของคน ตั้งแต่เด็กจนถึงวัยผู้สูงอายุ ถ้าเราแลปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วมันก็สำคัญทุกปัญหา แต่ปัญหาที่คิดว่าน่าจะแก้แล้วครอบคลุมทั้งหมดก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชน เราก็ต้องมามองว่าใครที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนมั่ง ได้มาร่วมคุยกัน หาทางออกกัน แสดงความคิดเห็นกันว่าเราเดินไปทางไหน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องก็คือ ผู้นำชุมชน ครู โรงเรียน ผู้ปกครองของเด็ก เพราะฉะนั้นเราก็จะมาคุยกันในประเด็นที่ว่าเราจะแก้ปัญหาของโครงสร้างทางสังคมเราอย่างไร เริ่มจากจุดแรกก็คือ ครอบครัว เรามีเราก็จะมาคุยกันว่าต้นตอของปัญหาคืออะไร

จริงๆแล้วโครงสร้างทั้งหมดที่ได้นั่งคุยกันในวันก่อน คือ สังคมมันเปลี่ยนแปลง เด็กมันถูกหล่อหลอมถูกเลี้ยงมาแบบเอาอกเอาใจ ทะนุถนอม หยาบไปสักหืดก็ไม่ได้ แทะก็ไม่ได้ เพราะทุกคนก็ว่าเรารักลูกรักหลาน แต่พอเข้าโรงเรียนใครก็แย่งสักหืดก็ไม่ได้กลายเป็นว่าอนาคตของลูกหลานเรามันก็ตั้งอยู่ตรงไหน วันนั้นเราก็เลยต้องมาคุยกันว่าเราป้องกันสาเหตุตรงนี้ได้ไหมอย่าให้มันเกิดขึ้น แล้วให้เด็กในชุมชนของเราใหญ่ขึ้นมาให้มีคุณธรรม มีคุณภาพ เพื่อจะได้ไปตัดตอนปัญหาของโครงสร้างที่มันบานปลายไปทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นระดับจังหวัด หรือระดับชาติ เพราะฉะนั้นวันนี้เป็นการที่เรามาคุยกันมาเสวนากันว่าเราจะเลี้ยงดูหล่อหลอมลูกหลานของเราพันธุ์ให้มีคุณธรรมติดตัวไปจนถึงว่าชีวิตของเขาจะหาไม่แล้วก็ไปถ่ายทอดให้คนอื่นต่อ ครบนี้เป็นข้อสรุปจากการประชุมครั้งที่แล้ว

วันนี้ก็ได้เชิญทั้งครูซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และมีประสบการณ์มากเนื่องจากอยู่ใกล้ชิดเด็ก แล้วก็ผู้ปกครองที่รู้ยู่ว่าลูกหลานเราเป็นพันธุ์พันธุ์ อยู่บ้านเป็นพันธุ์พันธุ์ มันไปข้างนอกอยู่พันธุ์พันธุ์ เราก็ต้องศึกษาว่าเราทันลูกไหม เหมือนที่ผู้ใหญ่สอนว่านะครับที่พ่อแม่ว่าอยู่บ้านเป็นเด็กที่เรียบร้อย ช่วยงานบ้านทุกอย่าง แต่ว่าพอหลุดเข้าไปในสังคมของวัยรุ่น อะไรมันมากับวัยรุ่น เรายกตัวอย่างง่ายๆว่า หัวเข้าเด็กจะพารถเครื่องออกจากบ้านไปคนเดียว แต่ประมาทสักแป๊บหนึ่งเราก็สังเกตได้ว่าเริ่มจากคันเดียวเป็นหลายคัน เริ่มจากชุมชนของเราออกไปในชุมชนเมืองแล้วก็กลายเป็นเด็กที่ก้าวร้าว แต่พอกลับบ้านก็เป็นเหมือนเดิม เพราะฉะนั้นวันนี้เราก็ได้มาคุยกันมาแสดงความคิดเห็นกัน ผมอยากให้ทุกคนที่มาร่วมเสวนาตรงนี้นะครับได้ร่วมกันคิด มาหาทางออกร่วมกัน ผมอยากให้คนที่มีความรู้ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์มานพ อาจารย์สมเจตนา ได้ช่วยตรงนี้นะครับ สำหรับผมก็แค่นี้ก่อน

ผู้ใหญ่สอน หลาน หลาน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7

ก่อนที่จะไปตรงนี้นะครับผมอยากตัวอย่างสักหืดหนึ่งซึ่งจริงๆแล้วผมก็แเองว่าเป็นปัญหา แต่เดี๋ยวพอผมขึ้นๆมา ผู้ปกครองหรือหลายๆท่านอาจจะมองว่าไม่ใช่ก็ได้ ก็อยากให้ช่วยกันแลกัน ก็เป็นเรื่องของเด็กไปโรงเรียนนะครับ อย่างเช่นลูกของผม หัวเข้าผมไปตัดยางหุงข้าวไว้ให้เด็ก กลับมามันก็กินข้าว อาบน้ำ ผมก็กลับไปเก็บยางซึ่งเป็นวิถีชีวิต หัวเข้าก็เดิน

ออกกำลังกายจากบ้านมาที่โรงเรียน แต่วันนี้จะรีบถ้าหากว่าผู้ปกครองไปตัดยางหรือว่าไปเก็บยางหลบมาถึงต้องยกเด็กอาบน้ำ อาบน้ำเสร็จแบบจุกๆไปตัดยางต่อ บางทีลูกก็อดอาบไปไม่ทันจับกางเกงใส่ ใส่แล้วกินข้าวเสร็จต้องป้อนให้ ป้อนให้เสร็จยกขึ้นรถเครื่องมาโรงเรียน ผลที่ตรงนั้นมันมีอะไรบ้างนะครับ ถ้าให้ผมมองถือว่าเป็นเรื่องของปัญหาครับ แต่เรื่องของประโยชน์เดียวหลายๆคนก็จะเห็น แต่ผมก็มามองเรื่องของปัญหา ปัญหาที่เกิดขึ้นตรงนั้นในวันนี้ทำให้เด็กขึ้นคร้าน จากที่เคยตื่นเอง หรือว่าตั้งนาฬิกาปลุก กลายเป็นว่าไม่ต้องเดี๋ยวแม่มาปลุกเองมันจะกลายเป็นนิสัย แทนที่ว่าตอนเช้าจะได้เดินออกกำลังกายมาโรงเรียน กลายเป็นว่าแค่จิกขาขึ้นรถแล้วมาถึงพ่อแม่ก็ตั้งไว้น้ำห้อง ไปยืนแถวเป็นลมได้ เด็กไม่ได้ออกกำลังกายเลย นั่นคือส่วนที่คิดว่าเสีย ตอนเช้าผู้ปกครองมายืนหน้าโรงเรียนหนึ่งชั่วโมงก่อนเด็กจะได้เข้าห้อง เย็นจากตีสามถึงตีสี่ที่แม่ไปลูกเพื่อรับลูกกลับบ้าน ต้องเสียค่าน้ำมัน เสียเวลาในการทำมาหากินนั่นคือปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ที่ผมมองว่าเป็นปัญหานอกจากเรื่องของพ่อแม่แล้ว เด็กไม่ได้ออกกำลังกายแล้ว ที่สำคัญการเดินไปโรงเรียนเป็นกิจกรรมหนึ่งในระหว่างทาง หยอกล้อกันไปบ้าง สิ่งกันไปบ้าง ได้เดินร่วมกัน แต่วันนี้ขึ้นรถปุ๊บ ไปเจอกันหน้าโรงเรียนไม่รู้จิกกันแล้ว ถามว่าสู้อยู่ตรงไหน เรายู่นหนองหวน ทำไมเราไม่เคยเห็นสูเลย เด็กไม่รู้จิกกันแล้ว ทั้งที่อยู่บ้านแค่นี้กัน เพราะออกจากห้องผู้ปกครองพาหลบ พอไปถึงบ้านมันนั่งหน้าคอมพิวเตอร์ นี่คือ ปัญหาสุขภาพก็เกิด ปัญหาเศรษฐกิจก็เกิด

แล้วอีกอย่างนะครับเรื่องของ การไปเรียนตอนนี้เด็กนักเรียนออกมาจากบ้าน มาถึงอยู่ที่ร้านเสริมสวย มีโทรศัพท์โทรพร้อม ค่าใช้จ่ายเท่าใดประมาณเจ็ดแปดพันต่อเดือน เด็กที่เรียนจบปริญญาตรี สตาร์ทงานเท่าใดเดินว่าหกพัน แต่ตอนที่มันเรียนหนังสือมันใช้อยู่ประมาณแปดพันพอหกพันไม่พอจ่าย หยุดเดียวไม่ทำงานก่อน ไปหางานที่ได้แปดพันมันไม่ค่อยมีครับ ก็เลยยอมตกงาน ไม่ทำงานเพราะถ้าทำก็ไม่พอจ่าย เหมือนที่นายกว่าเรียนต่อหา ไม่ต้องทำอะไร ของได้แปดพัน แต่ถ้าทำงานได้แค่หกพันห้าไม่พอจ่าย เป็นปัญหาเหมือนกันครับ

ตรงนี้ผมอาจจะมองว่าเป็นปัญหา ซึ่งอาจจะมองแค่ด้านเดียว แต่ประโยชน์ก็มีเยอะนะครับ ตรงนี้ก็อยากจะสอบถามความคิดเห็นของคนที่เกี่ยวข้องว่าเป็นพันปรีอัมม เห็นว่าปรีอ เพราะผมก็อาจจะโยนลูกไม่เป็น แต่ก็อยากให้ทุกคนร่วมกันคุย ขอเชิญครับ

คุณมานพ ช่วยอินทร์ ผู้ประสานงานสกว.ตรัง

ก่อนจะไปถึงเรื่องของเยาวชนครับ ผมอยากจะคุยถึงในเรื่องของข้อมูลนิดหนึ่ง จะเห็นว่าปัญหาของเยาวชนที่เราเก็บมาก็ไม่มากเท่าไร แต่ถ้าเรามองไปที่สาเหตุของปัญหาหลายๆ ข้อแต่ละเรื่อง มันจะมองไปเห็นการป้องกัน หรือว่าทางแก้ของปัญหานั้นๆ แต่ว่าถ้าเราไม่ได้แล้วข้อมูลมันบอกอะไรกับเรามั่ง แต่เราไปมองที่โครงสร้างใหญ่ๆ ก็จะทำให้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นทำได้ยาก เช่น การแก้ปัญหาเรื่องที่ดิน จากการเก็บข้อมูลในจังหวัดตรัง 10 พื้นที่นั้นปัญหาของที่ดินมาอันดับหนึ่ง จริงๆ ปัญหาที่ดินบางเรื่องที่เกิดขึ้นง่ายๆ เช่น เรื่องแดน ถ้ามีการออกกฎระเบียบในชุมชน แล้วทุกคนยอมรับหรือปฏิบัติตามก็ไม่ใช่เรื่องยาก ปัญหานี้ก็จะหายไป เช่นกรณีของการปลูกยางกองทุนสงเคราะห์บอกว่าให้เว้นห่างจากแดน 1.50 เมตร แต่กองทุนก็อนุโลม

ว่าที่แดนนั้นห้ามปลูกยางแต่ให้ปลูกไม้อื่นแซมได้ มันก็ไปปลูกที่แดน ปัญหาเลยตามมา จะเห็นได้ว่าถ้าเราเห็นสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงแล้ว เราก็จะสามารถหาทางออกได้

ที่นี้เรามาดูเรื่องของเด็กและเยาวชน ผมคิดว่าเด็กและเยาวชนมันก็เป็นผลผลิตของแบบ ถ้าเกิดเราทำพระสักรงค์ ถ้าพิมพ์หรือแบบมันออกมาดี พระมันก็ออกมาดี เพราะฉะนั้นเราจะไปแก้ที่ผลผลิตหรือจะไปแก้ที่แบบ หรือว่าเราจะไปแก้ที่อย่างใดอย่างหนึ่งมันก็ได้ เพราะ ณ วันนี้ มันก็ต้องแก้กันทั้งหมด แต่ความสำคัญที่เราจะให้อยู่ที่ว่าเราจะแก้แบบพิมพ์หรือว่าจะแก้ที่ผลิตภัณฑ์ที่ออกมาจากแบบนั้น ซึ่งเรื่องของเยาวชนนั้นถือว่าเกิดจากช่วงวัย ถ้าพูดกันให้จริงก็คือ เป็นปัญหาโลกแตก เพราะเกิดกันทั่วโลก แล้วก็สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีอะไรต่างๆที่เข้ามามากมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่เราไม่สามารถไปออกแบบหรือว่าแก้ไขมันได้ แต่ถ้าเรามามองว่าเราจะแก้กันที่ตัวแบบหรือผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ก่อนนี้มันโอ้ได้ไหม มันโอ้เป็นพันปรีอ

มุมที่ทุกท่านสะท้อนมาผมว่าคล้ายๆกัน คือ มาจากปัญหาที่พ่อแม่ตามใจ หรือว่าพ่อแม่ไม่มีเวลา พ่อแม่ทำมาหากิน ทำยที่สุดแล้วก็เหมือนกับการที่เราให้มากเกินไป ลูกต้องการอะไรก็ให้ ผมอยู่แถวๆเทคนิค ส่วนมากปัญหาของเด็กเทคนิคที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มาจากเด็กหนองหวน เสียมาก มียุครึ่งหนึ่งนะครับ วัยรุ่นซี้รถเครื่องสองคันนะครับ เมาเหล้าแล้วก็เที่ยวซี้รถยึกแทงกัน ทิมยามที่เทคนิคก็จับได้ ก็ถามว่าพ่อแม่อยู่ที่ไหน ลูกใคร พ่อแม่ก็ไปรับลูกกลับมา นี่ละครับ มันเป็นปัญหาวัยรุ่นถามว่าสาเหตุมาจากอะไร หนึ่งในจากความคะนองตามช่วงวัยซึ่งเราก็เคยเป็น วัยคะนองเป็นวัยที่ต้องคบเพื่อน กินเหล้าเมายาทดลองสิ่งใหม่ๆ ชอบท้าทายหรือว่าแสดงอะไรบางอย่างซึ่งมันเป็นปัญหาของวัยรุ่น แต่เมื่อเรารู้แล้วว่าเป็นปัญหาเราจะหาทางออกหรือว่าป้องกันได้ปรีอ มันก็ต้องลองช่วยกันคิด ไม่ใช่ว่าไม่มีทางเอาเสียเลย มันต้องลองคิดว่าเอ๊ะถ้าเราส่งลูกเราไปอยู่ที่ในเมืองเราจะทำพันปรีอ จะเห็นว่าเด็กเทคนิคที่อยู่ปีสองปีสามไปแล้ว ถ้าอยู่หอมันอยู่กันเป็นคู่หมดแล้ว ปัญหาคือ ถ้าพ่อแม่ผู้หนึ่งผู้หนึ่งที่ผู้หนึ่งอายุไม่เกิน 15 ปีแล้ว เอาเรื่องไปแจ้งความ กลายเป็นคดีอาญา ยอมความไม่ได้ขึ้นมากลายเป็นปัญหาทั้งๆที่อยู่กันมาหลายปี มันก็กลายเป็นปัญหาในเรื่องของข้อกฎหมาย เกิดเป็นคดีความกรณีที่ว่าพ่อแม่ฝ่ายหญิงไม่ยอม หรือว่าถ้ายอมก็ต้องเสียเงินเสียทอง บางทีก็ต้องแยกกัน บางทีก็ต้องหยุดเรียน ซึ่งปัญหาพวกนี้มันจะเป็นปัญหาของสังคม ที่ปัญหาของสังคมที่จะนำไปสู่ปัญหาของข้อกฎหมายและอีกหลายๆเรื่อง ซึ่งมันเกี่ยวข้องกับอนาคตของเด็ก ยกตัวอย่างของเด็กเกาะลิบงคนหนึ่ง ผมติดตามเรื่องนี้มาเรื่อยๆเลย เด็กเกาะลิบงคนหนึ่งอยู่ ม.3 มาหาเพื่อนที่เทคนิคที่เข้าบ้านอยู่ หัวเข้าซี้รถไปเที่ยวในเมือง เจอดำรวจตั้งด่านอยู่ จับหมวกกันน็อค เด็กไม่ได้ใส่หมวกกันน็อค เห็นตำรวจก็ซี้รถกลับเห็นพั่นนั้นตำรวจก็ไล่เลย ยึดตามไปจับได้ ตำรวจตั้งข้อหาอะไรครับ ขับรถซิ่งพอสับรถชิงปั๊บนี่ผลของข้อกฎหมายมันไปกันคนละเรื่องแล้วกับหมวกกันน็อค เพราะหมวกกันน็อคถ้าถูกจับปรับแค่ 200 บาท เด็กถูกส่งไปที่สถานพินิจ ไม่บอกพ่อแม่ พ่อแม่พยายามติดต่อก็ติดต่อไม่ได้อยู่ที่เกาะ เพราะทำยที่สุดอยู่มาสักพักหนึ่ง ไม่รู้ว่าญาติหรือใครไปประกันตัวออกมา ศาลตัดสินให้ยึดรถ เด็กคนนี้ก็เสียประวัติไปเลย ไปสมัครสอบราชการอะไรก็ไม่ได้ เพราะขับรถซิ่งเป็นข้อหาที่หนักมาก แต่ปัญหาความไม่รู้อย่างเดียวที่ทำให้เด็กเหล่านี้เสียอนาคต

กลับมาที่เรื่องที่เราจะชวนคุยว่าอิหาทางออกหรือว่าทางแก้ปรีอ เรามาลองคุยกันและ
ครับ มาแลกเปลี่ยนกัน อยากให้ผู้ปกครอง ครู ที่มาเฝ้าสังเกตอันมาจากปัญหาเหล่านี้ว่าเราจะ
ช่วยกันปรีอ ไม่ใช่ว่าจะมากำหนดเป็นกฎระเบียบให้เด็กทำโน่นทำนี่ เพราะสภาพแต่ละครอบครัว
นั้นแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องของการทำมาหากิน สภาพทางเศรษฐกิจ เรื่องของครอบครัวที่มี
ปัญหาหลายๆสาเหตุที่เป็นปัจจัยให้เด็กเหล่านี้มีพฤติกรรมที่นำไปสู่การสร้างปัญหาให้กับสังคม

ผมคิดว่ามันเป็นนิมิตหมายที่ดีที่เอาเรื่องปัญหาสังคมมาคุยกันในระดับพื้นที่ เพราะที่จริง
แล้วมันเป็นปัญหาระดับประเทศมานาน เป็นสิ่งที่ดิฉันรับที่ทางอบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มา
ช่วยกันคิดตรงนี้ อย่างน้อยๆก็พอได้มีแนวทาง เหมือนที่ผู้ใหญ่สอนบอกเมื่อกี้ว่าตอนนี้เด็กมัน
ไม่ค่อยเชื่อฟังครู เด็กมันเถียงครูมันอิทำปรีอ เป็นเพราะครูไม่มีศักยภาพหรือว่าเป็นครู
ตอนนี้มันหายไป มันมองได้หลายมุม ความเป็นครูมันหายไปหรือว่าเป็นแค่การทำตามหน้าที่
รับจ้างสอนอย่างเดียว ถ้าเป็นแบบนี้คุณค่านักก็หายไป เมื่อคุณค่านักหายไป ความเคารพเหมือน
เมื่อก่อนมันก็ไม่มี เพราะเมื่อก่อนความเป็นครูที่เราต้องเคารพ ต้องบูชา ต้องเกรงใจ แต่เดี๋ยวนี้
ไม่เปลี่ยนไปแล้วผมอยากชวนคุยนะครับ อยากให้ทุกคนช่วยกันสะท้อน

อาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย นักวิชาการอิสระและที่ปรึกษาสกว.ตรัง

ผมว่าให้ประเด็นมันชัดขึ้นสักนิดดีไหม
ปัญหาเรื่องเด็กนี้ถ้าวากันไปแล้ว มันไม่ใช่เรื่องใหม่
มันเป็นเรื่องซ้ำๆ แล้วเรื่องแรกก่อนมันรุนแรงหา
หลาว ย้อนไปอีก 30 ปี ที่ผมเข้ามาที่นี่เมื่อก่อนเวลา
ขากลับต้องระมัดระวังตัวมาก ต้องให้คนไปส่ง เข้า
มาแล้วออกไปไม่ได้ ถ้าอยากออกไปต้องเดิน หรือบางที
ก็ออกไปไม่ได้ แต่ตอนนี้มาได้ก็ได้อะไรได้ 24 ชั่วโมง

กลางวันก็ได้ กลางคืนก็ได้ ผมว่าโดยสภาพมันดีขึ้น แลตามสายตาคนนอกมันดีขึ้น จากแต่ก่อน
กลุ่มทอผ้านาหมื่นศรี ซึ่งแม่กุศลก็ปล้ำอยู่ไม่กี่คน ยายหลายคนก็ไปเสียแล้ว พอมาปัจจุบันนี้กลุ่ม
ที่เป็นลูกเป็นหลานทำกันเป็นกลุ่ม เป็นก้อนจนได้รับการยกย่อง เหมือนที่เขาเขียนไว้ว่าศูนย์การ
เรียนรู้มหาวิทยาลัย ผมว่ามันพัฒนามาดี แต่ว่าสิ่งที่เรากำลังประสบอยู่นี้เราต้องการกำจัดปัญหา
ที่มันมีอยู่ในอดีตแต่มันดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้สังคมเรามีความสงบสันติสุขยิ่งขึ้น ก็เป็น
เรื่องที่เราต้องการทำให้ดีขึ้นเลย มันไม่ใช่คิดว่าอดีตมันดีปัจจุบันมันแย่ ผมว่ามันน่าจะไม่ใช่พัน
นั้นนะ เพราะว่าถ้าเรามุมมองมันพลาดการแก้ปัญหามันก็จะพลาด เราจะกลับให้เหมือนอดีตหรือ
ถ้าอดีตดี ให้กลับไปเหมือนเมื่อสามสิบสี่สิบปีก่อนหรือ แต่ก็ไม่ว่ามันจะดีหรือไม่ ในตรงนี้
เราแล่งๆนะครับเมื่อสามสิบปีก่อนความขัดแย้งทางการเมืองที่ศูนย์กลางอำนาจรัฐที่กรุงเทพฯ
รบกัน 14 ตุลา 6 ตุลา เราสู้รบกันในป่า พี่กับน้องคนหนึ่งก็ไปอยู่ในป่าคนหนึ่งก็อยู่ในหลาตรบกัน
น่าบ่าวผมสองคน คนหนึ่งเป็นทหารพราน คนหนึ่งเป็นทหารป่ารบกัน ถึงพอมานี้ปัจจุบันนี้ไ้อัรบ
บนมันก็รบกันแหละนะ แต่ป้าล่งสาวว่าเราไม่ค่อยรบกันแล้วไม่ใช่หรือ แรกๆการเลือกตั้งอบต.
ค่อนข้างจะมีความรุนแรงอยู่บ้าง เพราะว่าเราไม่คุ้นชินกับการเลือกตั้ง กับวิธีการที่เป็นอยู่ แต่

ปัจจุบันมันรุนแรงในช่วงที่หาเสียงมันเล็กน้อยแต่มันไม่ถึงขนาดกับเสียหายกัน ผมไม่ปรากฏว่า
อบต.เราแะๆกันมีขนาดตบโตะแล้วก็ชักปืนยิงกันเหมือนในภาคอีสานหรือว่าภาคใต้ในบางจังหวัด
ผมว่ามันดีขึ้นนะ แต่ว่าท่ามกลางความดีขึ้นในบางเรื่อง ไอ้หลายๆเรื่องที่ยังไม่ดีก็ทำปรี๊ด แต่
ตรงนี้ต้องบอกให้ชัด ถ้าไม่มันแล้วเราจะวนเวียนอยู่กับเรื่องเดิมๆ ไอ้ปัญหาที่เด็กไม่ฟังครู ครูว่า
เด็กนั้น สมัยก่อนผู้ปกครองเอาพราจะไปพันครู ได้มีครูที่ไม่อยู่คนเดียว ครูคนนั้นครูในโรงเรียน
เกลียดอีดายเพราะแกขี่เมา ถึงเวลามาสอนแกก็ไม่มาสอนมั่ง แต่ว่ายาวกับชาวบ้าน ชาวบ้านมี
งานตรงไหนแกไปถึงหมด แต่ครูในโรงเรียนจะรังเกียจเพราะแกขี่เมาแล้วก็ไม่มีวุฒิครูด้วย แกวุฒิ
น้อยที่สุด แต่ว่าอาวุธที่สุด แกก็อยู่ในนั้นแหละ ครูก็รังเกียจเรื่องที่แกไม่มีวุฒิบ้าง ศึกษาอำเภอก็
บอกว่าไปอบรมเสียเถอะจะได้มีวุฒิ แกก็ไม่ไป แต่ว่างานใครแกไปถึงหมด แกไปขับบตบ้าง
แล้วแกก็อยู่เหมือนชาวบ้านคนหนึ่ง พอมีเรื่องมีราวผู้ปกครองคนหนึ่งไม่พอใจครู แบกพราอิไป
พันครู ครูที่ขี่เมาคนนั้นเข้าไปช่วยเจรจา แกจะไม่หลงว่าเด็กผิดหรือว่าครูผิด แต่แกบอกว่า
ไปๆๆกินเหล้ากันหน้าวัด แล้วผู้ปกครองที่แบกพราาก็ไปกินเหล้ากับครูคนนั้นก็เคลียร์กันลงไม่
นานก็กลับบ้าน

ซึ่งผมว่าถ้าเราจะค้นหาวิธีการที่ดีๆสำหรับชุมชน ส่วนหนึ่งคือการไปเรียนรู้จากผู้รู้ จาก
ทฤษฎี จากความรู้ทางวิชาการต่างๆ นั่นก็เป็นเรื่องวิชาการ แต่ส่วนหนึ่งสำหรับพวกเราให้เอาสิ่ง
ที่ดีๆในอดีตมาแล ย้อนทวนประวัติศาสตร์ไปแล้วมาอธิบายความหมายมันแล ครูคนนั้นที่ผมเล่า
คือ แกขี่เมาแล้วไม่ได้อยู่แล้ว แต่ส่วนดีของแกคือความสัมพันธ์สนิทแนบกับชุมชน แต่ไม่ได้
หมายความว่าเราจะเลี้ยงครูคนนั้นให้มาอยู่ตลอด ทำปรี๊ดให้แกมีความรู้ แล้วแกก็สร้าง
ความสัมพันธ์แบบนี้อยู่ตลอด

ปัญหาเรื่องเด็กนี่ถ้าอยากให้ประเด็นมันชัด เราลองมาคุยกันดูสิว่าเราเลี้ยงลูกกันอย่างไร
ครูสอนเด็กอย่างไร พระที่วัดเทศน์สอนคนอย่างไร ผู้มีอำนาจจะสนับสนุนครูอย่างไร เด็กจะต้อง
ปฏิบัติตัวอย่างไร ผู้ปกครองท้องถิ่นจะต้องปกครองอย่างไร นายกฯ ท่านัน ดูแลเยาวชนอย่างไร
บทบาทของแต่ละคนต้องเป็นอย่างไร เปิดโอกาสให้คิดอย่างอิสระ คิดแบบเชื่อมโยงสัมพันธ์ มี
พ่อต้องมีแม่ มีสามีต้องมีภรรยา หน้าที่ของแต่ละคน คิดให้ทะลุ เอาความบริสุทธิ์ใจเป็นที่ตั้ง แต่
ถ้ามองปัญหาไม่ทะลุ ไม่เชื่อมโยง ก็จะไปไม่ได้ไม่ตลอด จะมีติด

คุณมานพ ช่วยอินทร์ ผู้ประสานงานสกว.ตรัง

บอกว่าทุกคนสามารถสะท้อนได้หลายบทบาททั้งพ่อแม่ ผู้นำ เอาที่ใครก่อนดีครับ

คุณสุภาพ เพ็ชรหนู รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านควนสรรค์

ครูคิดว่าผู้ปกครองต้องชี้ผิดชี้ถูกให้ลูก ครอบครัวต้องอบอุ่น เคยอ่านหนังสืออยู่เล่มหนึ่ง
ดีมาก เกี่ยวกับวิธีการสร้างความอบอุ่นในครอบครัว เดี่ยวจะเอามาให้เด็กและผู้ปกครองลอง
อ่านดูสำหรับครูมีความตั้งใจให้เด็กเป็นคนดี มีคุณธรรม แต่ก็ต้องช่วยกันทุกภาคส่วน เช่น เด็ก
หนีออกจากโรงเรียนไปซื้อบุหรี่ ทางโรงเรียนไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง แต่ถ้าชุมชนให้ความร่วมมือ
ช่วยกันดูแลเด็กเหล่านี้ก็จะทำได้โดยที่ไม่ขายบุหรี่ให้กับเด็ก เป็นการให้ความร่วมมือกับทาง

โรงเรียนในการดูแลและเด็กในชุมชน นี่เป็นบทบาทหนึ่งของชุมชนที่ต้องดูแลเด็กเช่นกัน ไม่ใช่เฉพาะแต่โรงเรียนอย่างเดียว สำหรับครู ถ้าทำหน้าที่ดีก็เป็นผลดีกับนักเรียน เอาไว้แค่นี้ก่อนละ

กานันสุจิน คงฉาง กำนันตำบลนาหมื่นศรี

พอพูดถึงเรื่องเด็ก เป็นลูกหลานของทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อบต. แนวความคิดผม น่าจะเอาเด็กที่อายุสิบห้าขึ้นไป เรียกมาหารือ เพราะเริ่มเป็นวัยรุ่นมา คิดกันว่าพวกเขาจะช่วยตำบลหรือหมู่บ้านของตนในลักษณะแนวทางไหน หรือทำอะไรได้บ้างที่เป็นประโยชน์กับท้องถิ่นของตนเอง ให้สิทธิ์ในการคิดว่าจะช่วยหมู่บ้านไปในรูปแบบไหน คิดว่าเขาทำได้แล้ว สมมติว่าชวนเด็กไว้ในครั้งแรก 20 คน แต่มาเพียง 15 คนก็เอา มาลงหุ้นกันว่าจะทำอย่างไรให้กับหมู่บ้านของเรา เพราะถ้าเขาเกิดความสำนึกรักบ้านเกิดของตนเองตั้งแต่อายุ 15 โตขึ้นเขาก็จะคิดเองเป็น และเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ อย่างน้อยก็ไม่สร้างปัญหาให้กับบ้านเกิดของตนเอง ถ้ามัวแต่ตรงนี้ยากไหม คิดว่าต้องทดลองทำ

คุณมานพ ช่วยอินทร์ ผู้ประสานงานสกว.ตรัง

การทำให้เยาวชนมีกิจกรรม ในด้านต่างๆเป็นแนวคิดที่ดี แต่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ท่านอื่นละครับ นอกจากเสนอปัญหาแล้ว ลองเสนอทางออกสำหรับปัญหานั้นด้วยก็ได้

คุณครูระเบียบ คงฉาง ครูโรงเรียนไทรงาม

ขอขอบคุณมากที่เชิญมาเวทีนี้ และขอบคุณอาจารย์สมเจตนาที่บอกว่าเมื่อก่อนแถวนี้น่ากลัว แต่ตอนนี้สบายกว่าแต่ก่อนมาก จริงวันนี้อยากให้ท่านผอ.มาด้วย แต่ท่านติดภารกิจ สำหรับสิ่งที่ปัญหาในขณะนี้ คือ ปัญหาการเลี้ยงลูกของพ่อแม่บางคน ที่ตามใจลูกจนเด็กได้ใจ เมื่อทำผิดก็ไม่ลงโทษ เข้าข้างตลอด พอเด็กเอานิสัยนี้ไปใช้ที่โรงเรียน ไปรังแกเพื่อน พอครูลงโทษเด็กก็ไปฟ้องแม่พ่อ ผู้ปกครองก็ไม่พอใจครูที่ทำโทษลูกของตัวเอง เกิดความไม่พอใจกันอีกระหว่างครูกับผู้ปกครอง เมื่อก่อนปัญหานี้ไม่ค่อยเกิดเพราะพ่อแม่มีลูกมาก เลี้ยงไม่ทัน พี่ต้องดูแลน้อง แต่สมัยนี้พ่อแม่อยากให้ลูกสบาย เลยทำให้ลูกทุกอย่าง เด็กเลยสบายจนเคยตัว อยากได้อะไรต้องได้ แต่ผู้ปกครองที่เชิญมาในวันนี้รับรองได้ว่าไม่ตอบใจลูกเลย เพราะดูจากพฤติกรรมลูกของเขาก็รู้เลยว่าพ่อแม่ไม่ค่อยตามใจเท่าไร

กานันสุจิน คงฉาง กำนันตำบลนาหมื่นศรี

มีอยู่ครั้งหนึ่งผอ.โรงเรียนมาหาผมบอกว่าจะลาออก เพราะว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับทางโรงเรียนนั้นเป็นปัญหาใหญ่ คือ เด็กได้ขโมยสมุดบันทึกเล่มใหญ่ของครูไป ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญของทางโรงเรียน จึงได้เชิญผู้ปกครองของเด็กที่เป็นผู้ต้องสงสัยมาที่โรงเรียน เพื่อขอความเห็นใจและช่วยกันสืบหาเพราะมีความสำคัญกับทางโรงเรียนมาก จึงได้ให้เบอร์ของกำนันไว้บอกว่าถ้าหาพบแล้วให้โทรศัพท์มาที่กำนัน ไม่นานก็มีคนโทรศัพท์มาบอกผมว่าพบสมุดแล้วอยู่ที่ศาลาแห่งหนึ่งในหมู่บ้าน

นายกวีโรจ เยาว์ดำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

จากที่ได้ฟังอาจารย์สมเจตนาบอกว่า ถ้าได้ฐานข้อมูลพลาด การแก้ปัญหา ก็จะพลาดไปด้วย ที่กำหนดได้พูดเมื่อครูเรื่องเด็กลักสมุดของโรงเรียน สาเหตุเกิดจากเด็กที่ไม่ตั้งใจเรียน ผลคะแนนออกมาไม่ดี จึงแอบไปเปลี่ยนคะแนนของตนที่สมุดของครู พอถูกจับได้ก็เอาสมุดนั้นไปทิ้ง ทางผอ.ได้ส่งหนังสือเชิญไปยังผู้ปกครองของเด็กสองครั้ง แต่ไม่มีใครมาประชุมเลย เพราะหนังสือไม่ถึงมือของผู้ปกครองทั้งสองครั้ง ต้องให้ทางโรงเรียนเอาหนังสือไปให้ถึงบ้านกว่าจะรู้เรื่องกัน

ที่เห็นโครงการมาคิดว่าของครูระเบียบได้ผล คือ การใส่คุณธรรมให้กับเด็กตั้งแต่ชั้นอนุบาล เป็นการปลูกฝังเด็กตั้งแต่ยังเล็กๆ เพราะถ้าใส่ให้ช่วงที่เป็นวัยรุ่นนั้น คิดว่าไม่รับแล้ว อย่างที่ถ้าเขาช่างหาซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของตำบล แต่วันนี้กลับกลายเป็นที่มั่วสุมของเด็ก ถ้าใครเข้าไปจะเห็นว่าเขียนข้อความไว้เต็มหมด จากพฤติกรรมที่เห็นพอสรุปได้ว่าสาเหตุที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมแบบนี้เพราะว่าครอบครัวไม่พร้อม พ่อแม่แยกทางกัน พ่อหรือแม่อาจจะไปทาง ลูกก็ต้องอยู่กับพ่อหรือว่าแม่ ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น การทำงานตรงนี้ต่อไปอยากจะให้ออกมาเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้

ผู้ปกครอง

ความจริงลูกน้อย (ฉัน) ตื้อมาก แต่พอเข้าโรงเรียน ครูให้พระมาสอนที่โรงเรียน เด็กก็รู้จักทำบุญ มีความกระตือรือร้นที่จะทำความดี มีการกราบเท้าพ่อแม่ก่อนนอน ส่วนตัวคิดว่าความรู้สึกของคนเป็นแม่ความรักความอบอุ่นเป็นทางหนึ่งที่จะทำให้เด็กไม่มีปัญหา แต่ต้องเอาทำธรรมะเข้าช่วยด้วย เพราะฉะนั้นต้องให้เด็กเข้าวัดเข้าวาบ่อยๆ ได้ผล คือ จากเด็กที่ซี้ด่า ตอนนีดีขึ้น

ผู้ปกครอง

สำหรับลูกตัวเองไม่ค่อยมีปัญหาอะไรมาก เพราะตัวเองเป็นแม่แบบที่ดี เขาต้องมีข้อแลกเปลี่ยน เวลาที่ลูกต้องการอะไร ไม่ใช่ขออะไรก็ให้หมด อย่างเช่นลูกบอกว่าแม่ผมต้องการรองเท้าใหม่ แม่ก็บอกว่าลูกต้องช่วยเก็บยางก่อน ฝึกให้เขาได้เรียนรู้ว่าไม่มีอะไรที่ได้มาง่ายๆ แม้ว่าคนที่ เป็นพ่อแม่จะให้ลูกทุกสิ่งได้ แต่ลูกก็ต้องให้เราเหมือนกัน

คุณมานพ ช่วยอินทร์ ผู้ประสานงานสกว.ตรัง

ที่ผู้ปกครองสะท้อนมาดีมาก เป็นคำที่ยิ่งใหญ่ คือ ฝึกให้เด็กรู้ที่จะให้ ไม่ใช่เป็นฝ่ายรับอย่างเดียว

คุณครูระเบียบ คงฉาย ครูโรงเรียนไทรงาม

เล่าว่ามีกรณีเด็กเล่นไฟที่โรงเรียน ครูไปเห็นก็ไม่กล้าตี เพราะว่ากระทรวงศึกษาธิการหักไม่เรี่ยวครูเสียแล้ว ที่เด็กมีพฤติกรรมแบบนี้เพราะว่าเอามาจากที่บ้าน พ่อแม่บางคนทำให้ลูกเห็น บางครั้งรู้สึกภูมิใจเสียด้วยซ้ำเมื่อลูกเล่นไฟชนะตน เออ! เก่งจริงอีนุ้ยเราเล่นไฟหนากู (เก่งจริงลูกสาวเราเล่นไฟชนะพ่อเลย)

ด.ต.ประพันธ์ แสงแก้ว สายตรวจประจำตำบลนาหมื่นศรี

ผมเห็นมาหลายปี เหมือนที่อาจารย์สมเจตนาว่าเราต้องเอาข้อมูลมายืนยัน ต้องพูดจากเรื่องจริงไม่ใช่พูดขึ้นมอลอยๆ ผมเองมีลูกสามคนก็มีปัญหาเหมือนกัน ถ้าเราอุ้มลูกแบกลูก ไม่บอกความจริงก็แก้ปัญหามาไม่ได้ กับครูก็ต้องเข้าไปคุยกัน ถามว่าลูกของเราเป็นอย่างไร

จากการทำงานของตนเอง ปัญหาที่พบ คือ ชิงรถ แผลงสภาพรถ ปัญหาไม่ได้มาจากร้านรถ แต่มาจากผู้ปกครองที่ซื้อรถให้ลูก โรงเรียนเดี๋ยวนี้ไม่เรียวกุ๊กหัก ไม่รู้จะทำอย่างไร อย่างที่โรงเรียนส.ร.ม. แก้ปัญหาโดยใช้สารวัตรนักเรียนช่วยกันสอดส่องดูแล เพราะถ้าให้ตำรวจไล่จับก็ครั้งก็ไม่จบ อย่างวันสงกรานต์ไม่เคยเห็นเด็กไปเลยวันที่จัดอาบน้ำขอพรจากคนแก่ โรงเรียนน่าจะเริ่มจากตรงนี้ เพราะที่เห็นมาไม่ค่อยมีวัยรุ่น แต่ถ้าฝึกให้เด็กทำ เด็กก็จะเกิดความเคยชิน เวลาเมื่อไรก็ได้คุยได้บอก ที่สำคัญต้องไม่ให้มีแหล่งมั่วสุม เพราะถ้าไม่มีวัยรุ่นก็ไม่มีที่ให้ไปอยู่ร่วมกัน

คุณสมเจตน์ ศรีรัตน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3

ปัญหาของวัยรุ่นช่วงนี้ต้องเสริมตอนเด็ก เสียดยว่าตอนนี้อวสานศีลธรรมกระทรวงศึกษาธิการตัดออกไปเสียแล้ว เมื่อก่อนวันศุกร์ต้องสวดมนต์ก่อนกลับบ้าน เจอครูเดินผ่านต้องคำนับ วันก่อนผมเอาหนังสือไปให้ครูที่โรงเรียนไทรงาม นักเรียนยกมือไหว้ทำความเคารพ เอาน้ำมาให้ ก็รู้สึกประทับใจ คิดว่าเป็นสิ่งดีๆที่ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็กๆ

คุณโกเมน รอดโกมล เจ้าหน้าที่สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง

ชื่นชมอาจารย์ระเบียบที่ทำโครงการคุณธรรมในโรงเรียน ขอพูดถึงปัญหาเยาวชนในระดับจังหวัด ปัญหาใหญ่ คือ เด็กก่อคดี แต่ถ้ามองย้อนกลับไปที่ เด็กไม่เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ครูอาจารย์ เชื่อเพื่อน เชื่อแฟนมากกว่า ขาดทักษะการควบคุมอารมณ์ ขาดทักษะในการจัดการปัญหา อย่างกรณีที่เป็นข่าวพ่อแม่ห้ามเล่นเกม เด็กโกรธยิงตัวตายเลย ทำให้เห็นว่าเด็กขาดทักษะการคิด วิเคราะห์ ทางแก้ คือ ต้องสร้างจิตสำนึก คือ ต้องเพาะบ่มให้เห็นด้านดีด้านเสีย ทำอย่างไรให้เขากลับในผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นหากทำในสิ่งที่ไม่ดี

ส่วนการรวมกลุ่มที่กำนันเสนอนั้น การรวมกลุ่มนี้อาจรวมเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับคนอื่น ๆ ถ้าเกิดได้ผลขึ้นมา เห็นเป็นรูปธรรม ก็จะดึงคนอื่นเข้ามาร่วมได้อีกมาก ทั้งผู้ปกครองและเยาวชน สำหรับโรงเรียนเรื่องการหักไม้เรียว คือ ครูไม่สามารถลงโทษเด็กได้ เปลี่ยนจากการลงโทษเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ได้ไหม แต่ไม่ใช่ว่าคนที่ทำผิดไม่ได้รับบทเรียนอะไรเลย ถ้าเป็นอย่างนั้นเขาจะไม่เกรงกลัวต่อการทำความผิด และเป็นไปได้ว่าอาจจะทำผิดซ้ำอีก

คุณมานพ ช่วยอินทร์ ผู้ประสานงานสกว.ตรัง

จากที่ฟังมาปัญหามีหลายสาเหตุและมีผู้ที่เกี่ยวข้องมากมาย อย่างในส่วนของพระก็ต้องมาดูว่าทำไมวัยรุ่นถึงไม่เข้าวัด หน่วยงานท้องถิ่นก็เช่นกันต้องมามองว่าวัยรุ่นต้องการอะไร ไม่จำเป็นว่าต้องเอาคนที่อายุตั้งแต่สิบห้าขึ้นไป แต่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำแล้วหายไป แต่เราต้องสร้างเป้าหมายขึ้นมาให้ได้ และต้องเป็นเป้าหมายที่มีวิญญูณ มีชีวิต ไม่ใช่อย่างเป้าหมายของพระเครื่อง

นายกวีโรจ เยาว์ดำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

เราจะทำอย่างไรให้เด็กของเรามีคุณภาพ เมื่อเป็นผู้ใหญ่เขาจะรับผิดชอบต่อสังคมได้ แต่ไม่ใช่การแก้ไขปัญหาของวัยรุ่น

คุณมานพ ช่วยอินทร์ ผู้ประสานงานสกว.ตรัง

เราเอาวัยรุ่นมาป็นตัวเดินเรื่อง เพื่อแก้ปัญหาของทุกภาคส่วน ถ้าเราต้องการให้กระชับเพื่อขยับงานต่อ เราจะทำอย่างไร ในแต่ละภาคส่วน ร่วมกัน ผมคิดว่ามันไม่เกินกำลังที่จะแก้ แต่ต้องมีความต่อเนื่อง อยากให้เสนอกันว่าทำอย่างไร

ผู้ปกครอง

เท่าที่นั่งฟังมา แนวทางแก้ไขปัญหายาวชน ครูและผู้ปกครองต้องประสานกัน ครอบครัวต้องปลูกฝังให้เด็กคิดดีทำดี อย่างเด็กอนุบาลเมื่อเข้าไปอยู่ที่โรงเรียน ครูต้องสอนทักษะการใช้ชีวิต กลับมาบ้านก็เหมือนกันพ่อแม่ต้องช่วยกันปลูกฝังเด็กให้ทำตัวให้ดี

ผู้ใหญ่สนอง หนูวงษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7

จริงๆแล้วก็นั่งฟังว่าใครมีทางแก้ที่ดี ผมคิดว่าทุกคนมีแนวทางเป็นของตัวเอง สำหรับผมเริ่มตั้งแต่การเข้ามาอยู่ที่นี้ถึงวันนี้ก็เป็นเวลาสี่สิบปีแล้ว ผมจะทำอย่างไรให้ตัวเองอยู่ในสังคมนี้ได้ อย่างยั่งยืนที่สุด เลี้ยงลูกก็ไม่ให้เป็นภาระอะไรมากร สอนให้รับผิดชอบตัวเอง เพราะว่าเราเองไม่สามารถดูแลเขาได้ตลอด ถ้าสมมติว่ารถจักรยานเสียก็ต้องหาทางไปโรงเรียนให้ได้ ต้องไม่สร้างภาระให้คนอื่น เพราะโรงเรียนไม่ได้ไกลกว่าจะเดินไปไม่ถึง ต้องรู้จักช่วยเหลือตนเอง เท่าที่สังเกตพ่อแม่สมัยนี้มีภาระเรื่องการรับส่งลูกไปโรงเรียนทั้งตอนเช้าและตอนเย็น ทั้งที่บางคนโรงเรียนก็อยู่ใกล้บ้าน เดินไปนิดเดียวก็ถึง แต่ก็ต้องให้พ่อแม่มารับมาส่ง ทำให้เด็กไม่รู้จักการช่วยเหลือตัวเอง ทำอะไรไม่ค่อยเป็น เมื่อเทียบกับเด็กสมัยก่อน

นายกวีโรจ เยาว์ดำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

ในส่วนของผมอยากจะให้งานตรงนั้นมันเดินไปได้ ผมอยากให้เรามาบูรณาการงานเข้าด้วยกัน ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาขับเคลื่อนเรื่องนี้โดยเฉพาะ เป็นโครงสร้าง เป็นคณะทำงานแต่ละฝ่าย ครูต้องทำอย่างไร ผู้นำต้องทำอย่างไร ผู้ปกครองต้องทำอย่างไร เด็กต้องทำอย่างไร กลายเป็นชุดกรรมการในภาพรวมขึ้นมาสักหนึ่งชุด

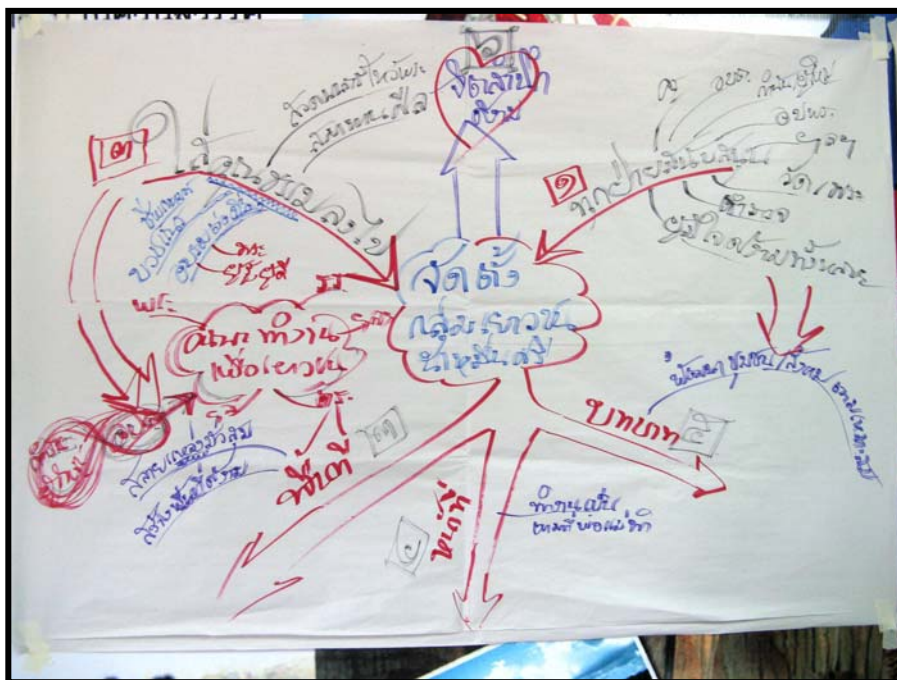
คุณมานพ ช่วยอินทร์ ผู้ประสานงานสกว.ตรัง

กิจกรรมที่แต่ละส่วนต้องทำนั้น ต้องวางแผนเป็นโครงการระยะยาว ไม่ใช่ทำกิจกรรมเพื่อกิจกรรม ทำแล้วต้องลองดูว่าผลเป็นอย่างไรในแต่ละส่วน

อาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย นักวิชาการอิสระและที่ปรึกษาสกว.ตรัง

เสนอว่าถ้าจะสร้างให้เป็นรูปธรรม ต้องจัดตั้งกลุ่มเยาวชนตำบลนาหมื่นศรีขึ้นมาประกอบด้วย

- ทุกฝ่ายต้องให้การสนับสนุน ได้แก่ ครู อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อปพร. วัด พระ ผู้มีใจดีงามทั้งหลาย ฯลฯ
- ใส่คุณธรรมลงไป ได้แก่ การบวชเณร การบวชชีพราหมณ์ การปฏิบัติธรรม ฯลฯ แต่ต้องเป็นการทำที่ต่อเนื่อง โดยมีคณะที่ทำงานเพื่อชุมชน ไม่ว่าจะเป็นพระ ครู ผู้นำทุกภาคส่วนเป็นแกนนำ
- ต้องสร้างพื้นที่ โดยการสลายแหล่งมั่วสุม สร้างพื้นที่ดีงาม
- กลุ่มเยาวชนนี้ต้องมีหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ ทำงานเป็น หรือทำตามที่ทำพ่อแม่ทำ
- บทบาท คือ พัฒนาชุมชน สังคม ตามความเหมาะสม
- เกิดจิตสำนึกดีงาม

คุณมานพ ช่วยอินทร์ ผู้ประสานงานสกว.ตรัง

ต้องหาทางว่าจะทำอะไรต่อ สำคัญที่เป้าหมายต้องตรงกัน หาวิธีการที่จะไปให้ถึงเป้าหมายให้ได้ ต้องมองคนที่อยากไป ดึงคนเข้ามาร่วม การทำกิจกรรมในแต่ละภาคส่วน โรงเรียนทำกิจกรรมอย่างไร ชุมชนทำอย่างไร คนทำต้องมาช่วยกันคิดว่าจะเอาแบบไหน ใครจะเข้ามามีบทบาท งบประมาณยังไม่ต้องพูดถึง

นายกวีโรจ เยาว์ดำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

ตามความคิดของผม และทุกภาคส่วน ผมอยากตั้งคณะกรรมการการทำงาน ส่วนรูปแบบไหนนั้นค่อยมาคุยกัน

ผู้ใหญ่นอง หนว่งษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7

สำหรับวันนี้คิดว่าดีใจมากที่ได้เห็นหลายๆสิ่ง ได้พบแนวคิดที่ดีมาก แนวทางการเดินต่อคิดว่าตรงนี้เราต้องหาคนที่รักจะทำตรงนี้ ถึงเป้าหมายเมื่อไรนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง วิธีการหาผมคิดว่าต้องหาคนที่รักและทำอย่างต่อเนื่อง

คุณครูระเบียบ คงจาง ครูโรงเรียนไทรงาม

จากการที่ฟังมาหลากหลายความคิด เห็นด้วยกับการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนตำบลนาหมื่นศรี นายดาบจะรู้ดีว่าเด็กกลุ่มไหนมีปัญหา แต่อย่าไปชี้จุดว่าเขาเป็นปัญหา ต้องให้ความสำคัญกับเขา การจัดตั้งกลุ่มเยาวชน ดึงครูมาร่วมได้ ดึงศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนมาร่วมด้วย

ผู้ใหญ่นอง หนว่งษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7

คณะทำงานอยากเสนอให้มาทุกฝ่าย ตำรวจ ครู ผู้นำชุมชน ผู้นำทางสังคม เพื่อมาผึกกำลัง รับผิดชอบร่วมกัน ส่วนการเลือกบุคคลนั้นต้องปรึกษาหารือกันอีกที

ผู้ใหญ่คล่อง เขียวดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1

ผมคิดเห็นที่ผมต้องดึงคนในหมู่บ้านมา แต่ต้องมีใจจริงๆ ถ้าไม่หนด (เต็มใจ) ก็อย่าไปขึ้นใจเขา

ผู้ใหญ่คล่อม แสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5

อย่าพูดยาวเลย ผมว่าเห็นด้วย แต่ต้องศึกษานอกรอบ ต้องดึงคนที่พอใจเข้ามา เขียร์คนที่เราพอใจ

คุณมานพ ช่วยอินทร์ ผู้ประสานงานสกว.ตรัง

บอกว่าเป็นนิมิตหมายอันดีที่มาจับต้องเรื่องปัญหาสังคมที่เราจับต้องได้ เห็นปัญหาร่วมกัน อย่าต้องไม่ทิ้งช่วงนาน ค่อยๆคิด ค่อยๆคุย งานนี้ต้องทำตลอดชีวิต อันนี้เป็นโครงการวิจัยชิ้นหนึ่งเลย เป็นโมเดล ถ้าอบต.ลงมาเล่น ครั้งต่อไปจะได้เจอกรรมการ เขิญมาแล้วต้องมาตั้งตรงกันให้ชัดว่าเราจะไปทางไหน

ผู้ใหญ่นอง หนว่งษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7

ในนามของตัวแทนกรรมการ วันนี้รู้สึกดีใจที่ได้เห็นหลายฝ่ายมีความตั้งใจและหาแนวคิดร่วมกัน เพื่อทำให้ชุมชนของเราเข้มแข็ง ก้าวหน้า ขอขอบคุณอาจารย์สมเจตนาที่ให้เกียรติมาร่วมเวทีและชี้แนะแนวทางสำหรับพวกเรา ขอขอบคุณอาจารย์ระเบียบ คุณโกเมน จากสำนักงานคุมประพฤติตรัง สกว. และผู้เข้าร่วมเวทีทุกท่านที่ให้เกียรติมาให้วันนี้ ขอขอบคุณครับ

สรุปผล

เวทีนี้ได้ข้อสรุปว่าจะจัดตั้งคณะกรรมการหรือทีมงานเกี่ยวกับเยาวชน โดยจะคัดเลือกจากคนที่มีใจรักทำงานตรงนี้ และผู้นำทุกภาคส่วนร่วมด้วย เพื่อหาแนวทางจัดการ/แก้ไขปัญหาเยาวชนในตำบลนาหมื่นศรี

กิจกรรมที่ 27 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายฯครั้งที่ 3

วันที่ 11-12 ตุลาคม 2552 ณ ปากเมรุรีสอร์ท ต.ไม้ฝาด อ.สีเกา จ.ตรัง

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. อาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ จาก CIVICNET
2. นางสาวเพลินใจ เจริญนาถ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมการระบับข้อพิพาท จากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
3. อาจารย์ไพสิฐ พาณิชนกุล อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. นายสุรพล แก้วภราดัย ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดตรัง
5. นายสมหมาย จรัสแสงวรกุล ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง
6. นายโกเมน รอดโกมล พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ จากสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง
7. นายภควัต พุ่มไพบูลย์ จากสำนักงานยุติธรรมจังหวัดตรัง
8. นายมานพ ช่วยอินทร์ ผู้ประสานงาน สกว.ตรัง
9. เจ้าหน้าที่จาก สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจำนวน 7 คน
10. พี่เลี้ยงงานยุติธรรมจาก สกว.ตรัง 1 คน
11. พี่เลี้ยงงานยุติธรรมจากกรมคุ้มครองสิทธิ 2 คน
12. เจ้าหน้าที่ของกรมคุ้มครองสิทธิฯ 1 คน
13. เจ้าหน้าที่ สกว.ตรัง 1 คน
14. เครือข่ายยุติธรรมชุมชนจังหวัดตรังจาก 9 พื้นที่ตำบลจำนวน 28 คน

รวมผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 52 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเตรียมข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งกรณีที่เกิดกรณีในชุมชน กรณีที่จบในชั้นโรงพัก และกรณีที่จบที่ศาล นำเสนอในเวทีระดับจังหวัด
2. เพื่อเติมเต็มข้อมูลในการเขียนเชิงวิชาการของอาจารย์ไพสิฐ พาณิชนกุล และผู้เชี่ยวชาญเพลินใจ เจริญนาถ
3. เพื่อสรุปประมวลภาพรวมการดำเนินงานยุติธรรมชุมชนจังหวัดตรัง
4. เพื่อวางแผนการทำงานต่อ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เครือข่ายแต่ละพื้นที่ได้แลกเปลี่ยนการทำงานซึ่งกันและกัน
2. ได้ข้อมูลที่จะนำเสนอในเวทีระดับจังหวัด
3. ได้แนวทางการทำงานต่อ

บันทึกกิจกรรมที่ 27

เริ่มด้วยการแนะนำตัวผู้เข้าร่วม ดำเนินการประชุมโดยคุณนุ้ยและคุณต๋องจากสกว.ภาค
เมื่อแนะนำตัวจนครบทุกคน

จากนั้นพี่เลี้ยงมาเล่าเรื่องที่แต่ละศูนย์ทำกันมาว่ามีอะไรบ้าง สรุปภาพรวมการ
ดำเนินงานวิจัยโครงการยุทธธรรมชุมชนจังหวัดตรัง ปีกว่าๆที่ทำมามีอะไร น้องทินออกมาเล่า
การทำงานของศูนย์ทั้ง 10 ศูนย์ ว่าการทำงานเป็นอย่างไร ปัญหาวิธีการทำงานเป็นอย่างไร
เรื่องข้อมูล การตรวจสอบ เรียบเรียง วิเคราะห์ข้อมูล วางแผน ทำงาน สรุปเวทีแลกเปลี่ยน
เรียนรู้กันมาตลอด มีการประชุมประจำเดือนของแต่ละศูนย์ แต่ไม่ค่อยแน่นอน จัดเวทีระดับ
หมู่บ้าน 2 ครั้ง เวทีตำบล 1 ครั้ง ต่อด้วยการเล่าผลการทำงานของศูนย์ เรียนรู้การทำงานเป็น
ทีม มีการนำปัญหามาปรึกษากัน จัดสรรเวลาทำงานให้ลงตัว การเขียนพัฒนาขึ้นแต่ไม่ต่อเนื่อง
จากข้อมูลเริ่มเห็นวิธีการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เกิดความสัมพันธ์อันดีกับคนใน
ชุมชน มีการหาคนใหม่ๆ เข้ามาร่วมทีมเพิ่ม

หลังจากจัดเวทีตำบล ผลคือ กรรมการมีความมั่นใจมากขึ้น ชาวบ้านเริ่มรู้จัก หน่วยงานให้การ
ยอมรับ ข้อมูลที่เก็บมาได้ทั้งหมดจาก 10 พื้นที่ คือ 757 เรื่อง ปัญหาที่ดินมีมากที่สุดถึง 224 เรื่อง
รองลงมา คือ ทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย 105 เรื่อง อ.มานพออกมาเพิ่มเติมว่าทำไมต้องมาเก็บ
ข้อมูล คำถามคือศูนย์เปิดแล้วทำอะไรถึงไม่ให้สูญญ วิธีคิดคือทำอะไรที่จะทำให้ศูนย์เป็น
ของชุมชน ให้ชาวบ้านเข้ามาหาศูนย์ก่อนที่จะไปหาดำรงไว้ได้ ทำให้ศูนย์มีความมั่นใจ
ขบวนการทำงานระหว่างทางเริ่มมีผลกับการทำงานของกรรมการ การใกล้ชิดกรรมการเริ่มหา

ข้อมูลก่อนที่จะเข้าไปใกล้เกลี่ย มีการจัดบันทึกอย่างชัดเจนแต่ละขั้นแต่ละตอน
เปลี่ยนแปลง

นี่คือสิ่งที่

ช่วงบ่ายผู้ใหญ่วิโรจน์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลสุโสะพูดถึงเรื่องที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์
เมื่อมีปัญหาความขัดแย้งกันให้ใช้กระบวนการของชาวบ้านในการแก้ปัญหา โดยใช้หลักหมุดของ
ชาวบ้านเอง แต่ให้ยึดหลักที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์เป็นหัวใจหลัก บังตนจากตำบลบางหมากเพิ่มเติม
เรื่องเครือข่ายยุทธธรรมชุมชนจังหวัดพังงามาดูงานที่ตำบลบางหมาก เพื่อนำไปเป็นแบบอย่างและ
เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานของกันและกัน เพราะที่ตรงมีศูนย์ยุทธธรรมชุมมากที่สุด
ภาคใต้

จากนั้นเป็นการจัดประเด็นปัญหาที่ทินได้นำเสนอไปแล้วว่ามีทั้งหมด 757 เรื่อง มาจัดว่า
มีปัญหาอะไรมากที่สุด และจะตั้งชื่อประเด็นปัญหาว่าปรีดี หลังจากตกลงกันได้แล้วก็ได้ให้แต่ละ
พื้นที่เลือกเรื่องที่เกิดขึ้นในตำบลของตัวเองมา 3 เรื่อง แบ่งเป็นเรื่องที่จบในชุมชน จบที่โรงพัก
แล้วก็ไปจบที่ศาล เพื่อมานำเสนอว่าเรื่องของตำบลไหนจะได้รับคัดเลือกไปนำเสนอในเวทีระดับ
จังหวัด สำหรับตำบลนาหมื่นศรีเลือก

☞ เรื่องแก๊งเต๊ยม. 3 เกเร	จบในชุมชน
☞ เรื่องรถชน	จบในชุมชน
☞ หยอกล้อเกินขอบเขต	จบที่โรงพัก

เมื่อทุกศูนย์ได้เลือกเรื่องเสร็จแล้วก็ให้ตัวแทนออกมานำเสนอ ตำบลนาหมื่นศรีส่ง
ตัวแทน คือ นายกวิโรจน์และผู้ช่วยสมเจตน์ออกมานำเสนอ ดังนี้

1. แก๊งเด็ก ม. 3 เกเร (จบในชุมชน) โดยนายกวิโรจ

- ที่โรงเรียนในตำบลนาหมื่นศรีเป็นโรงเรียนขยายโอกาส ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่สอบเข้าโรงเรียนข้างนอกไม่ได้ มีประมาณ 30 กว่าคน ที่ไม่ค่อยสนใจเรียนมีอยู่ประมาณ 10 กว่าคน ตอนนั้นเด็กชั้น ม. 3 เป็นผู้ก่อเรื่อง เด็กกลุ่มนี้เกเรเที่ยวลักไก่ แทะยางรถครู ล่าสมุดเรียนหนังสือแล้วสอบไม่ได้ เห็นสมุดพกตั้งอยู่ในห้องพักครู เด็ก 11 คนจึงไปลักมาลงเกรดเอาเอง พอลงเกรดแล้วอาจารย์เห็นว่าตัวเลขที่ลงไม่ใช่ลายมือของอาจารย์ เมื่อจับได้อีกประมาณ 2 ชั่วโมงสมุดพกเหล่านั้นก็หายไป ทำให้อาจารย์มีปัญหาเพราะเกรดนั้นยังไม่ได้ตัดให้เขาที่ อาจารย์ไม่รู้จะจัดการอย่างไร เกิดปัญหาจนต้องมาหา นายก อบต. ให้ช่วยจัดการให้ ที่ตำบลนาหมื่นศรีทำงานเป็นทีม นายกฯ ก็ได้โทรศัพท์หากำนันแล้วก็ชวนกันไปหา ผอ. ที่โรงเรียน สอบถามเหตุการณ์ว่าเคยมีเหตุใดเกิดกับเด็กกลุ่มนี้บ้าง ก็ทราบที่เกิดเรื่องหลายครั้งแล้วแต่เวลาเชิญผู้ปกครองก็ไม่เคยมารับทราบเลย จึงถาม ผอ. ว่าตอนส่งหนังสือส่งปรีอ แกบอกฝ่าฝืนกับเด็ก ครั้งนี้จึงให้บอกให้ ผอ. ส่งหนังสือไปเชิญผู้ปกครองโดยให้นักการภารโรงเป็นคนไปส่ง ไม่ฝ่าฝืนไปกับเด็กเพราะจะไม่ถึงผู้ปกครอง เมื่อผู้ปกครองได้รับหนังสือทั้ง 12 คนก็มาหมด เพื่อไกล่เกลี่ยหาหนทางแก้ไข ได้พูดคุยกันประมาณ 4 ชั่วโมง สรุปว่าสมุดพกนั้นต้องเป็นใน 12 คนนี้แหละเป็นคนเอาไป จึงคุยกับผู้ปกครองกับครูว่าให้โอกาส 1 สัปดาห์ ให้เอาสมุดพกที่หายไปมาคืน ไม่ต้องมาคืนกับผมหรือใคร แต่จะให้เบอร์ผมกับกำนันไว้ให้โทรศัพท์เข้ามาหาจะไปวางให้ตรงไหนก็ได้ อีก 4-5 วันกำนันได้รับโทรศัพท์ในตอนค่ำ ว่าได้เอาสมุดพกไว้วางไว้แล้วให้ไปเอา จนปัจจุบันนี้กำนันก็ไม่ได้บอกว่าสมุดพกได้มาวางไว้ตรงไหน หรือว่าเป็นใครที่เอาไป ก็ได้สมุดพกกลับมาจนปลวกกิน แต่ยังใช้ได้
- จริงๆ แล้วเด็กวัยรุ่นกลุ่มนี้สร้างปัญหาหลายๆ เรื่อง แล้วก็หลายคนเอาไม่อยู่ ตอนนี้เด็กเรียนจบไปเรียนต่อในเมือง ได้มีอนาคต

2. รถชน (จบในชุมชน) โดยผู้ช่วยสมเจตน์

- เมื่อวันสงกรานต์ 13 เมษายน 2551 ตอนนั้นผู้นำเพิ่งได้รับการฝึกอบรม อบรม มาใหม่ๆ ก็ยังร้อนวิชากันอยู่ จำนวน 15 คนได้มีการออกตรวจลาดตระเวนในตำบลนาหมื่นศรี ได้รับแจ้งว่ามีรถจักรยานยนต์ชนกันในพื้นที่หมู่ที่ 1 พวกผมจึงไปกันไปถึงพบเฉพาะรถ คนเจ็บถูกนำส่งโรงพยาบาลแล้ว หาหลักฐานกันในที่ที่เกิดเหตุ พบชิ้น (ปืนโด) และพินที่หัก 4 ชิ้น ที่เกิดเหตุเป็น 3 แยก คนหนึ่งมาจากทิศใต้ อีกฝ่ายมาจากทิศตะวันออก มาถึง 3 แยกก็ชนกัน ฝ่ายที่ถูกมีแผลเล็กน้อย ฝ่ายที่ผิดพินหัก 4 ชิ้น ทราบว่าเป็นของฝ่ายที่ผิดต้องส่งโรงพยาบาล ฝ่ายที่ผิดเจ็บมากกว่า คนที่ถูกนั้นระหว่างที่คนเจ็บอยู่โรงพยาบาลก็ไปเยี่ยม และยอมจ่ายค่าพยาบาลให้ทุกอย่างเมื่อ

ออกจากโรงพยาบาลแล้วก็ช่วยใส่ฟันปลอมให้เรียบร้อย หลังจากนั้น 2 คนนี้ก็ดีขึ้นมาก

3.หยอกล้อเกินขอบเขต (จบที่โรงพัก) โดยนายกวีโรจ

- กรรมการทำงานอยู่ที่เดียวกัน วันนั้นฝนตกไม่ได้ทำงาน นั่งกินเหล้าจนเมาแล้วทะเล่กัน ทะเล่ไปทะเล่มาจนชกต่อยกันปากแตก พอชกแล้วกลับมาด้วยรถยนต์คันเดียวกัน คนหนึ่งเมื่อมาที่บ้านก็ไปเอาปืนลูกซองยาวมายิงอีกฝ่ายที่นั่งอยู่หน้าบ้าน แต่ยิงพลาดวิ่งหนีทันจึงไปแจ้งความไว้ที่ป้อมสายตรวจประจำตำบล ทั้งที่ยังเมาอยู่ในวันนั้นร้อยเวรนั่งอยู่พร้อมกับ นายกข ท่านนั้น ผมเมื่อทราบเรื่องก็เห็นว่าเป็นคดีอาญารุนแรงแน่นอน ด้วยประสบการณ์จึงบอกว่ให้นั่งรอก่อน เพื่อให้อารมณ์เย็นลง และด้วยที่เห็นว่านิสัยคนไทยชอบกินเหล้า จึงไปซื้อเหล้ามาแบนหนึ่งมากินกัน กินไปกินมา ทำท่าจะหมดเหล้าก็เข้าเรื่อง กล่อมว่าอย่าแจ้งความได้หรือไม่ คุณจนเห็นว่าเริ่มอ่อนลงพักหนึ่งก็กล่อมให้ยอมได้ เห็นว่าน่าจะคุยกันได้แล้ว ให้ไปตามคนที่ยิงก็ทราบว่าได้หนีไป แต่รู้กันว่าหนีไปไหน จึงให้คนที่เขาเชื่อถือคือท่านประธาน อบจ. ตรัง ไปตามกลับมา เมื่อมาแล้วก็ได้ไถ่เกลี้ยกัน 3 ชั่วโมง จนยอมความกัน เข้าใจ ให้กอดคอจับมือ จูบกัน และกลับไปทำงานดีกันเหมือนเดิม
- เรื่องนี้ทางร้อยเวรรู้ว่าถ้าแจ้งความจะต้องเป็นเรื่องยาวจึงได้ตัดไฟเสียก่อน ยอมให้ไถ่เกลี้ยที่ป้อมสายตรวจ เพราะถ้าขึ้นศาลต้องสูญเสียมากกว่านี้

หลังจากทุกศูนย์นำเสนอเสร็จ อ.ไพสิฐนำเสนอกระบวนการงานวิจัยที่กำลังทำอยู่จากเรื่องที่ได้นำเสนอไปทั้งหมด ทำให้เห็นคุณค่าของการบันทึกว่ามีประโยชน์อย่างไร

วันที่ 12 ตุลาคม 2552

หลังจากรับประทานอาหารเช้าแล้วเวลาประมาณ 8.30 น. ก็ได้เข้าห้องประชุม อ.มานพนำเสนอเรื่องที่แต่ละศูนย์ความคิดเห็นต่อเรื่องที่แต่ละพื้นที่ออกมานำเสนอ เช่น เรื่องท่าเรือของตำบลเกาะลิบงที่ให้หน่วยงานมาร่วมแก้ปัญหา และเรื่องซุ้สาวของตำบลโคกสะบ้าที่มีการไถ่เกลี้ยที่โรงพักโดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความร่วมมือ ซึ่งเรื่องที่จะเลือกไปนำเสนอในเวทีระดับจังหวัดได้แก่

- เรื่องท่าเรือของตำบลเกาะลิบง จบในชุมชน
- เรื่องซุ้สาวของตำบลโคกสะบ้า จบที่โรงพัก
- เรื่องทำร้ายร่างกายของเกาะสุกร จบที่ศาล

จากนั้นอ.ชัยวัฒน์ เสนอความคิดเห็นหลังจากฟังเรื่องที่น่าเสนอมาทั้งหมดว่าการยุติที่ศาล ดินน้อยที่สุด การยุติที่โรงพัก ปานกลางเสียเงินเสียทองบ้าง ที่ยุติในชุมชนดีที่สุด น่าสนใจเรื่องพวกนี้จะนำเป็นหลักสูตรได้ ต่อด้วยการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นจากโจทย์ที่ให้

โจทย์

- 1) เงื่อนไข/องค์ประกอบที่ทำให้ท่านใกล้เคียงได้สำเร็จ
- 2) ทำอย่างไรให้ศูนย์เข้มแข็ง
 - ราชการจะสนับสนุนหนุนเสริมอย่างไร
 - ศูนย์ควรมีคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติอย่างไร

หลังจากนั้นเป็นการนำเสนอผลการระดมกลุ่มย่อยจากโจทย์ทั้งสองข้อ และอ.ไพสิฐสรุปไว้ว่าสิ่งที่เราทำคือ ความรู้จะนำเข้าสู่หลักสูตรมหาวิทยาลัยและนำไปสู่นโยบายระดับประเทศ ต่อด้วยนายโชติ อับดุลกะเดช ทีมวิจัยจากเกาะลิบงที่อาวุโสที่สุดในเวทีนี้เป็นคนกล่าวปิดเวที บอกว่าให้พวกเราเชื่อมั่น ตั้งมั่นที่จะทำงานต่อไปเพื่อชุมชนของเราเอง

สรุป

- ได้แลกเปลี่ยนการทำงานกับพื้นที่อื่น
- ได้ความรู้จากวิทยากร
- ได้ฝึกทักษะต่างๆ

กิจกรรมที่ 28 ประชุมเตรียมข้อมูลนำเสนอเวทีระดับจังหวัด

วันที่ 16 ธันวาคม 2552 เวลา 13.00 น. ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยจากตำบลนาหมื่นศรี	2	คน
เครือข่ายจากตำบลอื่นๆ	28	คน
ผู้ประสานงานสกว.ตรัง	1	คน
ทีมพี่เลี้ยง	3	คน
รวมทั้งหมด	34	คน

วัตถุประสงค์

เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการงานเวทีนำเสนอระดับจังหวัดที่จะขึ้นในวันที่ 23 ธันวาคม 2553 นี้

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ได้รูปแบบการนำเสนอที่ชัดเจนมากขึ้น รวมถึงได้ตัวอย่างรูปแบบการจัดบอร์ดนำเสนอของพื้นที่อื่นด้วย

บันทึกกิจกรรมที่ 28

เวทีวันนี้ทางอ.มานพได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีระดับจังหวัดว่าจัดขึ้นเพื่อ

1. นำเสนอผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม เป็นต้นแบบของการทำงานยุติธรรมชุมชน
2. เพื่อขยายผลกับส่วนที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อหาแนวทางการหนุนเสริมการทำงานต่อไปในอนาคต

ลักษณะงานเป็นเวทีนำเสนอผลการทำโครงการ มีการเสวนากลุ่มย่อย การฉายวิดีโอ มีการสรุปงานของอ.ไพสิฐ ในส่วนของนิทรรศการ นอกจากมีบอร์ดนำเสนอผลงานของ 10 พื้นที่แล้ว ยังมีนิทรรศการของหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นสำนักงานยุติธรรมจังหวัด สำนักงานคุมประพฤติ เป็นต้น เวทีนี้มีความสำคัญตรงที่เป็นเวทีประกาศตัวตนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้รับทราบการทำงานของเร

เพื่อการขยายผลต่อ หลังจากนั้นเป็นการนำเสนอรูปแบบการจัดบอร์ดของตำบลเกาะสุกร เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ตำบลอื่นๆ เกาะสุกรจะนำเสนอรูปภาพการทำกิจกรรม และยกคดีที่คิดว่าสร้างการเรียนรู้ให้กับคนอื่นได้มานำเสนอ คือคดีการทำร้ายร่างกายที่ต่อสู้กันนานถึงแปดปี รวมถึงนำรายงานการทำโครงการและเรื่องราวที่เขียนบันทึกได้ทั้งหมดมาโชว์ด้วย ต่อด้วยตำบลสุโสะได้

นำเสนอรูปแบบเพื่อเป็นตัวอย่างดังนี้ การก่อเกิดของศูนย์ยุติธรรมชุมชน เรื่องที่ใกล้เคียงได้ และบริบทของชุมชนตำบลสุโสะ สำหรับรูปแบบการนำเสนอของตำบลนาหมื่นศรี ได้แก่

- ❁ รูปแบบการจัดการปัญหาในชุมชน
- ❁ ผลการทำงานที่ผ่านมา
- ❁ ภาพถ่ายการทำกิจกรรมของศูนย์ฯ
- ❁ สมุดบันทึกเรื่องราว
- ❁ รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1

หลังจากนั้นอ.มานพได้หารือเครือข่ายในการเลือกเรื่องที่จะยกมานำเสนอเป็นกรณีศึกษา ในเวทีจังหวัดจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ใกล้เคียงจบภายในชุมชน เรื่องที่จบที่โรงพัก และเรื่องที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมไปจบที่ศาล ได้ข้อสรุปว่าเรื่องที่จบในชุมชนเลือกเรื่องการจัดการปัญหากองทุนหมู่บ้านของตำบลวังคีรี เรื่องที่จบในชั้นตำรวจเลือกเรื่องของตำบลคลองชีล้อมกรณีที่เกิดขึ้นตามกันไป ส่วนเรื่องที่จบที่ศาลเลือกเรื่องของตำบลเกาะสุกรที่ต่อสู้กันยาวนานถึง 8 ปี

สำหรับการดำเนินงานต่อหลังจากเวทีจังหวัดคงเป็นเรื่องการอบรมเพิ่มทักษะแก่เครือข่าย และมีทีมปรึกษาในคดีความต่างๆ การทำงานจะต้องเชื่อมต่อกับหน่วยงานข้างบนมากขึ้น โดยใช้กระบวนการเครือข่ายในการแก้ปัญหาให้กับทุกพื้นที่ แต่ทำงานโดยที่ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ

สรุป

- เวทีจังหวัดเชิญคนเข้าร่วมตำบลละ 20 คน เครือข่าย+คนที่สนใจ
- จัดบอร์ดนำเสนอผลงาน 1 บอร์ด โดยจะจัดวันที่ 22 ธันวาคม 2552
- แต่ละพื้นที่ใช้จ่ายงบประมาณได้ไม่เกิน 5,000 บาท ใช้เป็นค่าอุปกรณ์ ค่าเดินทาง และค่าอาหาร
- สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ เครือข่ายทุกคนต้องร่วมเป็นเจ้าภาพในวันงาน
- ตำบลวังนาหมื่นศรีแนะปีเลี้ยงวันที่ 18 ธันวาคมนี้ ที่บ้านของรองสุน

กิจกรรมที่ 29 เตรียมเนื้อหาจัดบอร์ดเวทินำเสนอระดับจังหวัด

วันที่ 18 ธันวาคม 2552 เวลา 16.00 น. ณ บ้านนายสุนทร คงประสม ทีมวิจัย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	7	คน
ทีมพี่เลี้ยง	2	คน
รวมทั้งหมด	9	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเตรียมรายละเอียดเนื้อหาที่จะนำมาจัดบอร์ด
2. เพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่ในทีม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้เนื้อหาการนำเสนอที่ชัดเจน
2. ทุกคนในทีมมีส่วนร่วมในการจัดบอร์ดนิทรรศการในครั้งนี้

บันทึกกิจกรรมที่ 29

วันนี้ได้นัดทีมพี่เลี้ยงลงมาเพื่อเตรียมเนื้อหาในการจัดบอร์ดนิทรรศการนำเสนอเวทีระดับจังหวัดที่จะจัดขึ้นในวันที่ 23 ธันวาคม 2552 นี้ ในช่วงแรกทีมพี่เลี้ยงได้ถามถึงเนื้อหาที่จะนำมาจัดบอร์ดที่ทีมวิจัยได้คิดกันไว้ ผู้ใหญ่สนองบอกว่าการจัดการปัญหาความขัดแย้งของตำบลนาหมื่นศรีเห็นรูปแบบความร่วมมือกันระหว่างผู้นำหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน นายกอบต. และสายตรวจประจำตำบลและโดยมากจะทำงานกันเป็นทีม จึงได้มาวางเนื้อหาที่จะนำไปจัดบอร์ดนิทรรศการทั้งสองด้านดังนี้

ด้านที่ 1 เป็นรูปแบบการจัดการปัญหาความขัดแย้งของตำบลนาหมื่นศรี

แนวปฏิบัติจัดการความขัดแย้ง

1. รับเรื่องความขัดแย้ง
2. หาข้อมูลความขัดแย้งจากผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. นัดทุกฝ่ายมาเจรจา
4. ฟังข้อมูลปัญหาและความต้องการของคู่กรณีที่ขัดแย้ง
5. ร่วมกันสรุปปัญหาเพื่อแก้ไขความขัดแย้ง

การทำงานเป็นทีมได้อย่างไร

1. คู่กรณีเกรงใจ
2. ผู้ไกลเกลี่ยไม่เสียเวลา
3. จบในชุมชน
4. ชาวบ้านดีกัน

กระบวนการทำงานเป็นทีม

6. ประสานงานในทีม
7. สุ่มหัว วางแผน จัดการ
8. ดูอารมณ์คู่กรณี (ปล่อยให้อารมณ์เย็นก่อน)
9. ถ้าเป็นเรื่องทะเลาะวิวาทให้ดาบเบิกโรง (คนเกรงใจตำรวจ)
10. บางเรื่องต้องให้จบเร็วเพราะกลัวมีมือที่ 3

อีกด้านหนึ่งเป็นการดำเนินงานของศูนย์และรูปการทำกิจกรรมในโครงการ

การดำเนินงานของศูนย์

1. เริ่มเปิดศูนย์ฯ 20 มีนาคม 2551 โดยรองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิฯ คุณศุภมาส พยัฆวิเชียร
2. ร่วมหาแนวทางเดินหน้าของศูนย์โดยการเก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งในอดีต
3. ร่วมกันวิจัย สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปหาสาเหตุปัจจัยของปัญหาแต่ละปัญหาเก็บไว้เป็นกรณีศึกษา
4. ร่วมคิดจากสาเหตุและปัจจัยของปัญหาสู่การแก้ไขและป้องกัน
5. สิ่งที่ต้องทำต่อไปคือเก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งไปเรื่อยๆ
6. ร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในปัจจุบันด้วย “พลัง 4 ฝ่าย”(ตำรวจ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ และผู้นำชุมชนโดยธรรมชาติ)
7. ร่วมแก้ไขปัญหาด้วยจิตสำนึกที่ต้องการให้เกิดความสงบสุขในชุมชน

สรุป

พี่เลี้ยงเป็นคนที่รับผิดชอบล้าจรูปการทำกิจกรรมในโครงการ และจัดพิมพ์เนื้อหาให้ ส่วนทีมวิจัยจะเป็นคนซื้อหาอุปกรณ์ในการจัดบอร์ด โดยจะประสานงานกับกลุ่มผ้าทอนาหมื่นศรี เพื่อขอผ้าทอไปประดับตกแต่งบอร์ดด้วย

กิจกรรมที่ 28 จัดบอร์ดนิทรรศการนำเสนอเวทีระดับจังหวัด

วันที่ 22 ธันวาคม 2552 เวลา 16.00 น. ณ โรงแรมธรรมรินทร์ ธนา

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี 4 คน
กลุ่มผ้าทอนาหมื่นศรี 3 คน
ร่วมกับเครือข่ายอื่นๆ ทีมพี่เลี้ยง และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

เพื่อมาจัดบอร์ดนิทรรศการนำเสนอเวทีระดับจังหวัดให้เรียบร้อย พร้อมนำเสนอในวันที่ 23 ธันวาคม 2552 นี้

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

สามารถจัดบอร์ดนิทรรศการได้เสร็จทันเวลา

บันทึกกิจกรรมที่ 28

ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรีเดินทางมาถึงโรงแรมธรรมรินทร์ ธนา ในช่วงบ่าย มากันทั้งหมดเจ็ดคน ได้แก่ ผู้ใหญ่สนอง รองสุนทร ผู้ช่วยสมเจตน์ ผู้ใหญ่คล่อม และกลุ่มผ้าทอนาหมื่นศรี สามคนที่ขอความร่วมมือนำผ้าทอมาช่วยประดับตกแต่งที่บอร์ด เพราะนอกจากจะทำให้บอร์ดสวยงามน่าสนใจแล้ว ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ผ้าทอนาหมื่นศรีไปในตัวด้วย

เมื่อเดินทางมาถึงสังเกตว่าหลายพื้นที่จัดบอร์ดนิทรรศการกันเกือบเสร็จแล้ว อย่างตำบลคลองขี้ล่อม ตำบลเกาะลิบงที่คาดว่าจะมาทันตั้งแต่ช่วงเช้า ส่วนตำบลวังคีรีและตำบลบางหมากจัดเสร็จเรียบร้อยมาจากบ้านแล้วมาถึงก็นำมาแปะได้เลยสะดวกดี สำหรับตำบลนาหมื่นศรีของเราแม้ว่าจะไม่ได้จัดบอร์ดเสร็จมาจากบ้าน แต่เมื่อดูความพร้อมแล้วคาดว่าจะไม่เสร็จหลังเพื่อนแน่ มาถึงจึงได้ลงมือทำกันเลย โดยเฉพาะสาว ๆ จากกลุ่มผ้าทอที่ช่วยได้มากที่สุดทีเดียว แต่ทีมวิจัยที่เป็นผู้ชายก็ไม่ยอมแพ้เช่นกัน แสดงฝีมือการจัดตกแต่งบอร์ดกันเต็มที่ที่สุดความสามารถที่มี แม้ว่าหลายคนจะไม่เคยจัดบอร์ดกันมาก่อนและไม่ถนัดงานด้านนี้เอาเสียเลย แต่ก็มีความตั้งใจที่จะทำให้สำเร็จและเห็นความร่วมมือกันของสมาชิกภายในทีมรวมถึงพื้นที่อื่นๆด้วย ทำให้เห็น

ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความสามัคคีของความเป็นเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ไม่เฉพาะแต่ตำบลนาหมื่นศรีเท่านั้นแต่หมายทุกเครือข่ายตำบล

แต่กว่าจะจัดบอร์ดเสร็จเรียบร้อยจนเป็นที่พอใจของสมาชิกในทีมได้ต้องใช้เวลาไม่น้อยเหมือนกัน อาจจะติดด้วยซ้ำ แต่สังเกตว่าทุกพื้นที่จะเสร็จพร้อมๆกัน และหลังจากที่เคลื่อนย้ายบอร์ดไปที่ห้องจัดนิทรรศการแล้วก็แยกย้ายกันกลับบ้าน เพราะว่าพรุ่งนี้ต้องเดินทางมาแต่เช้า

สรุปผล

- สามารถนำข้อมูลที่เตรียมไว้มาจัดบอร์ดนิทรรศการได้เสร็จทันเวลา
- เห็นความร่วมมือและความสามัคคีของทุกเครือข่ายเพื่อให้งานเสร็จทันเวลา
- เกิดความรู้สึกว่าเครือข่ายเป็นเจ้าของงาน เป็นเจ้าภาพในงานครั้งนี้

ปัญหา/อุปสรรค

ทีมวิจัยไม่มีประสบการณ์ด้านการจัดบอร์ดนิทรรศการมาก่อน และไม่ค่อยมีความถนัดในเรื่องนี้เท่าที่ควร โชคดีที่ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มผ้าทอ ทำให้การจัดบอร์ดนิทรรศการในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

กิจกรรมที่ 29 เวทีนำเสนอระดับจังหวัด

วันที่ 23 ธันวาคม 2552 เวลา 08.00 น. ณ โรงแรมธรรมรินทร์ ธนา

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เครือข่ายและชาวบ้านจากตำบลนาหมื่นศรี 14 คน
เครือข่ายอื่นๆ ผู้สนใจ และแขกผู้มีเกียรติ รวม 350 คน

วัตถุประสงค์

1. นำเสนอผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม เป็นต้นแบบของการทำงานยุติธรรมชุมชน
2. เพื่อขยายผลกับส่วนที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อหาแนวทางการหนุนเสริมการทำงานต่อไปในอนาคต

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้องรับทราบผลการดำเนินของโครงการ
2. ชาวบ้านในชุมชนรู้จักศูนย์และกรรมการศูนย์มากขึ้น
3. ได้แนวทางการทำงานต่อ

บันทึกกิจกรรมที่ 29

ประธานในพิธีเปิดคุณสุวณา สุวรรณจูฑะ อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้พูดเรื่องที่ยกมาต้องปรับวิธีการทำงานจากที่ทำงานแบบระบบราชการมาใช้เครือข่ายยุติธรรมชุมชนเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรม โดยมีกลไกการหนุนเสริมการทำงานในพื้นที่รวมถึงมีการบูรณาการหน่วยงานในพื้นที่เพื่อทำงานร่วมกันในการที่จะทำให้ประชาชนได้เข้าถึงความยุติธรรมมากขึ้น

จากนั้นนายไมตรี อินทุสุต ผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง ได้พูดเรื่องการเติมเต็มให้ชุมชนมีความเข้มแข็งโดยศูนย์ยุติธรรมชุมชน มีการบูรณาการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญคือการเอาประชาชนเป็นศูนย์กลางหรือเป็นที่ตั้ง ที่จะทำให้ชาวบ้านรู้สึกเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วม

ต่อด้วยผู้เชี่ยวชาญเพลินใจ เจริญนาค ได้นำเสนอพาวเวอร์พอยท์การทำงานยุทธธรรมทั้งหมดที่ผ่านมา จากเริ่มแรกที่คดีล้นศาล คนล้นคุก ก็มาคิดว่าจะแก้ไขปัญหาดังนี้อย่างไรดี ในที่สุดก็ใช้แนวทางการขับเคลื่อนงานยุทธธรรมชุมชน จากการที่มีโอกาสลงพื้นที่มาทำงานร่วมกับชุมชน ทำให้รู้ว่าการทำงานต้องทำหลายๆครั้งมันถึงจะได้ผลและเข้มแข็งยั่งยืน

หลังจากนั้นเป็นการนำเสนอกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริงจากสามตำบล ได้แก่ เกาะสุกร คลองชี ล้อม และวังคีรี โดยตำบลเกาะสุกรนำเสนอเรื่องที่ไม่จบในชั้นศาล คลองชีล้อมนำเสนอเรื่องที่ไม่จบที่โรงพัก และวังคีรีนำเสนอเรื่องที่เกิดการได้ภายในชุมชน อ.มานพเป็นคนชวนคุย โดยให้เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นทั้งสามเรื่องและได้วิเคราะห์เรื่องราวตั้งแต่ละเรื่องเพื่อเป็นบทเรียนให้กับผู้เข้าร่วมในเวที และเพื่อชี้ให้เห็นว่ากระบวนการยุทธธรรมชุมชนที่ใช้คนในชุมชนจัดการปัญหาตนเองกับกระบวนการศาลนั้นมีความแตกต่างและมีข้อดีข้อเสียอย่างไร

เมื่อนำเสนอทั้งสามเรื่องเสร็จ อ.ไพสิฐ พาณิชย์กุล ได้นำเสนอพาวเวอร์พอยท์บทสังเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาสำคัญที่อาจารย์ได้พูดถึง คือ กระบวนการจัดการยุทธธรรมชุมชนแบบใหม่ เพื่อจัดการและสร้างความเป็นธรรมในสังคม

ช่วงบ่ายหลังจากที่รับประทานอาหารแล้วเริ่มด้วยการแบ่งกลุ่มย่อย โดยอ.ชัยวัฒน์ให้คำถามดังนี้

1. เราได้ทำงานยุทธธรรมสำเร็จมาแล้วในเบื้องต้น ทำอย่างไรให้ศูนย์เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน
2. การจะทำให้ศูนย์เข้มแข็งและยั่งยืนต้องการความช่วยเหลือจากคนภายนอกอย่างไรบ้าง
3. ถ้านำเรื่องนี้ไปขยายในตำบลข้างเคียงจะทำอย่างไรให้เกิดความสำเร็จ

โดยใช้วิธีการระดมกลุ่มย่อยแบบคละพื้นที่ ให้เวลาในการระดมกลุ่มประมาณ 1.30 ชั่วโมง ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีพี่เลี้ยงประจำกลุ่มคอยชวนพูดชวนคุยด้วย และเมื่อระดมเสร็จจะจับสลากตัวแทนกลุ่มมานำเสนอผลการระดม 3 กลุ่ม

หลังจากนั้นคุณสมบุรณ์ได้กล่าวสรุปและปิดเวที ทุกคนต่างก็แยกย้ายกันกลับบ้าน แต่สำหรับทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรีก่อนที่จะเดินทางกลับได้ถ่ายรูปร่วมกับบอร์ดที่จัดขึ้นก่อน จากนั้นก็เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

สรุปผล

การจัดเวทีในครั้งนี้แม้ทีมวิจัยจะเหนื่อยและมีความไม่พร้อมอยู่บ้าง แต่ผลงานที่ออกมาในวันนี้ก็อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ สำหรับทีมวิจัยที่ไม่เคยจัดบอร์ดมาก่อน

ข้อเสนอแนะ

น่าเสียดายที่บอร์ดนิทรรศการของเครือข่ายทั้ง 10 พื้นที่ถูกจัดวางในที่ที่เดินเข้าไปเยี่ยมชมได้ยาก ผู้คนที่เข้าร่วมจึงให้ความสนใจน้อย อาจจะช่วยข้อจำกัดของเวลา ทำให้ผลงานที่นำเสนอไม่ได้ถูกหยิบยกมากล่าวถึงมากนัก

กิจกรรมที่ 30 ประชุมประจำเดือนเครือข่ายยุติธรรมระดับจังหวัด

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2552 เวลา 13.00 น. ณ หอจดหมายเหตุฯ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยจากตำบลนาหมื่นศรี	3	คน
ทีมวิจัยจากเครือข่ายอื่น	18	คน
เจ้าหน้าที่สำนักงานคุมประพฤติ	1	คน
ผู้ประสานงานสกว.ตรัง	1	คน
ทีมพี่เลี้ยง	3	คน
รวมทั้งหมด	26	คน

วัตถุประสงค์

1. สรุปผลการนำเสนอเวทีระดับจังหวัด
2. เพื่อแลกเปลี่ยนการทำงานซึ่งกันและกันระหว่างเครือข่าย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แลกเปลี่ยนการทำงานซึ่งกันและกัน
2. ได้แนวทางการทำงานต่อ

บันทึกกิจกรรมที่ 30

อ.มานพชวนคุยเรื่องการจัดเวทีจังหวัดที่ผ่านมาว่าทุกคนมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง

- ผู้ช่วยสมเจตน์จากตำบลนาหมื่นศรีให้ความเห็นว่าบอร์ดนิทรรศการของศูนย์ไม่ค่อยมีผู้หลักผู้ใหญ่มาดูเลย เนื่องจากบอร์ดถูกจัดไว้ข้างหลัง
- บังยาว (นายตน หมาดเต็น) ตำบลบางหมากให้ความคิดเห็นว่าเวทีครั้งนี้ออกมาดีแม้ว่าเราจะทำเป็นครั้งแรก
- ผู้ใหญ่สนองจากตำบลนาหมื่นศรีให้ความเห็นว่าหน่วยงานในพื้นที่ เช่น นายอำเภอ นายกอบต.ไม่ค่อยรับรู้

- นายศรี แก้วลายจากตำบลคลองชีล้อมให้ความเห็นว่าท้องถิ่นไม่ค่อยเห็นความสำคัญเท่าใดนัก
- หนูเพียรจากตำบลโคกสะอาดให้ความเห็นว่าไม่ค่อยมีผู้หลักผู้ใหญ่ไปดูบอร์ดนิตรรศการที่เครือข่ายจัดมากนัก ทำให้รู้สึกน้อยใจ
- ผู้ใหญ่ขวัญ(นายสมบัตร์ หุตัง) จากตำบลเกาะสุกรแสดงความคิดเห็นว่าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ค่อยให้ความสำคัญ เพราะไปให้ความสำคัญกับกรรมการหมู่บ้านมากกว่า
- อาจารย์ราตรีจากตำบลเกาะสุกรให้ความเห็นว่าภาพรวมของตำบลเกาะสุกรถือว่าออกมาดีมาก เพราะเห็นความร่วมมือของหลายฝ่าย

จากนั้น อ.มานพเป็นคนชวนคุย เนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ความคาดหวังหรือเป้าหมาย แบ่งเป็น

- ทำดีที่สุดแล้วเป้าหมายหรือความคาดหวังของเราคืออะไร
- ตอนนี้เราเดินมาถึงไหนแล้ว
- เราจะเดินถึงตรงนั้นได้อย่างไร

ส่วนที่ 2 เรื่องการบริหารจัดการโครงการและส่วนที่ 3 คุณลักษณะของพื้นที่ที่เดินต่อหลังจากนั้นเป็นการแลกเปลี่ยนกันในประเด็นส่วนที่ 1

- บังคนบอกว่าต้องของงบประมาณจากอบต.
- ผู้ช่วยสมเจตน์คาดหวังว่างานนี้ต้องทำเรื่อย ๆ หน่วยงานต้องเข้ามาหนุนอย่างต่อเนื่อง
- ผู้ใหญ่โรจน์จากตำบลสุโสะคาดหวังว่าอยากให้มีความสามัคคีในหมู่กรรมการ
- ผู้ใหญ่สนองจากตำบลนาหมื่นศรีมีความคาดหวังอยากให้ทีมได้ประชุมกันทุกเดือน
- ผู้ใหญ่รอตจากตำบลวังคีรีคาดหวังว่าคนในชุมชนมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ คนที่เป็นผู้นำเองทำอะไรก็ทำด้วยใจ ด้วยความเสียสละ
- นายศรีจากตำบลคลองชีล้อมความคาดหวัง คือ ทีมงานต้องเข้มแข็ง ภาครัฐหนุนการทำงานอย่างต่อเนื่อง และอยากให้ชาวบ้านให้ความสำคัญมากกว่านี้
- ผู้ใหญ่ขวัญจากตำบลเกาะสุกรคาดหวังว่าศูนย์นี้จะเป็นที่พึ่งแก่ชาวบ้านได้
- ผู้ใหญ่ทวีจากตำบลโคกสะอาดคาดหวังว่าจะเห็นความร่วมมือของทุกฝ่าย กรรมการมีความพร้อม ผู้นำให้ความสำคัญ

โดยมากล้วนมีความคาดหวังที่เหมือนกัน ส่วนวิธีการนั้นแต่ละพื้นที่เริ่มที่จะรู้ปัญหาของตัวเอง แล้วก็หาวิธีการจัดการกับปัญหานั้น ปัญหาหลักที่ทุกพื้นที่ประสบเหมือนกัน คือ ปัญหาเรื่องทีม คนทำงานที่ไม่มีความพร้อม ไม่สามัคคี บางคนถึงกับลาออก จึงต้องหาวิธีการในการปรับทีมใหม่ เพื่อให้ทีมเดินต่อไปได้อย่างไม่ติดขัด

อ.โกเมนให้ความเห็นว่าทำอย่างไรให้กรรมการมาจากกลุ่มที่หลากหลาย เรื่องงบประมาณค่อนข้างกันที่หลัง ประชาชนมีส่วนร่วม มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของศูนย์ มองปัญหาให้ออก

แก้ปัญหาโดยสันติวิธี มีการสนับสนุนโดยหน่วยงานภาครัฐเรื่องงบประมาณ เรื่องกิจกรรมต้องตั้งให้ชัด ต้องทำกิจกรรมอย่างอย่างเนื่อง

สรุป

- ความพร้อมของกรรมการ กรรมการต้องเข้มแข็งก่อน ปรับเปลี่ยนกรรมการได้ตลอดเวลา(ไม่ตายตัว)
- เอาคนในพื้นที่เป็นศูนย์กลางในการทำงาน
- เรื่องการบันทึกข้อมูลต้องเป็นจริง
- โจทย์สำคัญ คือ ทำอย่างไรให้กรรมการศูนย์มีความพร้อม มีความเข้มแข็ง

กิจกรรมที่ 31 สรุปการทำงาน/วางแผนการทำงานต่อ

วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2553 เวลา 17.00 น. ณ บ้านสุนทร คงประสม ทีมวิจัย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยและที่ปรึกษา	14	คน
ผู้ประสานงานสกว.ตรัง	1	คน
ทีมพี่เลี้ยง	3	คน
รวมทั้งหมด	18	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปการทำงานที่ผ่านมาและวางแผนการทำงานต่อ
2. เพื่อสรุปผลการจัดเวทีระดับจังหวัด

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แผนการทำงานต่อ
2. ทีมวิจัยรับทราบผลกระทบจากการจัดเวทีจังหวัดของฝ่ายต่างๆ

บันทึกกิจกรรมที่ 31

เริ่มแรกผู้ใหญ่สนองชี้แจงเรื่องการปรับทีม บอกว่าจะเอาการประชุมของคณะกรรมการศูนย์ไปแทรกในวาระการประชุมของกำนันผู้ใหญ่บ้านด้วย เห็นว่าการมาทำงานตรงนี้เป็นช่องทางชี้แนะในเรื่องสิทธิต่างๆมาเสริมบทบาทหน้าที่ ตำแหน่งทำให้ชาวบ้านรู้ว่าสามารถช่วยเหลือชาวบ้านได้จริง กรณีขอคำตอบแทนแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาที่ได้มาแล้ว 2 ราย อีกรายหนึ่งนั้นเขาพิจารณาไม่ให้ เพราะเห็นว่าได้รับค่าชดเชยจาก

พรบ.แล้ว หลังจากนั้นผู้ใหญ่สนองยื่นอุทธรณ์ไปทางกรมฯโดยตรง ตอนนี้อยู่ไม่รู้ผล ดาบประพันธ์บอกว่าการประนีประนอมไม่ใช่เฉพาะผู้นำเท่านั้นที่ทำได้ แต่เป็นคนอื่นก็ทำได้ อยู่ที่ใครที่เราเห็นว่าเหมาะสม มาพูดแล้วเขาเชื่อถือ มีการวิเคราะห์ว่าเรื่องนี้ไกลเกลี่ยได้ ไกลเกลี่ยไม่ได้แล้วควรหาใครมาช่วยไกลเกลี่ย

อาจารย์มานพกล่าวเพิ่มเติมว่าบทบาทของกรรมการศูนย์ไม่ได้มีเฉพาะหน้าที่ในการไกลเกลี่ยความขัดแย้งเท่านั้น แต่บทบาทหน้าที่หนึ่งที่สำคัญ คือ การประสานงานเพื่อจัดการปัญหาความขัดแย้ง ทีมวิจัยต้องรู้ว่าเมื่อเรื่องนี้เราจัดการไม่ได้ เราควรประสานไปที่ใคร หรือว่าหน่วยงานไหน เพราะเรื่องที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นมีมากมายบางเรื่องเราจัดการไม่ได้ก็ต้อง

ประสานไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบกับเรื่องนี้โดยตรง

กำนันสุจินเสริมว่าการไกลเกลี่ยนั้นจะทำทุกเรื่องคงเป็นไปได้ อย่างเรื่องยาเสพติดที่บางทีการเข้าไปยุ่งก็อาจจะเป็นการสุมเสียงเกินไปและไม่ปลอดภัยสำหรับผู้หน้าด้วยเช่นกัน ฉะนั้นต้องดูความเป็นไปได้และความเหมาะสมด้วย

หลังจากนั้นเป็นการพูดถึงแนวทางการทำงานต่อ ผู้ใหญ่สอนบอกว่าผู้นำไม่ได้เข้ามาร่วมเป็นทีมวิจัยทุกหมู่ บางท่านจึงไม่ได้รับรู้ความเคลื่อนไหวของการทำงานยุติธรรมชุมชน โดยจะใช้วิธีการประชุมร่วมกันระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นคนกลุ่มเดียวกันอยู่แล้ว คาดหวังว่าวิธีการนี้จะสามารถสร้างความเข้าใจและเผยแพร่การทำงานในฐานะกรรมการศูนย์ฯ ให้ผู้นำคนอื่น ๆ รับทราบได้ และหลังจากนั้นก็จะได้เข้ามาร่วมทีมทำงาน วิธีการนี้คิดว่าน่าจะได้ผลกว่าการประชุมสัมพันธวิธีอื่น ซึ่งจะเริ่มประชุมร่วมกันในเดือนหน้าเลย

ในส่วนของเวทีระดับจังหวัด สำหรับตำบลนาหมื่นศรีคิดว่าได้รับความสนใจจากผู้เกี่ยวข้องในส่วนต่าง ๆ แต่สำหรับชาวบ้านที่เข้าร่วมถือว่ายังน้อยอยู่ คงต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ผ่านการทำงานในพื้นที่จริง ถ้าทีมกรรมการทำงานและช่วยเหลือชาวบ้านได้จริง ก็คงไม่ยากที่จะสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้น และเมื่อนั้นชาวบ้านก็จะเข้ามาใช้บริการของศูนย์ฯ มากขึ้น

เสร็จสิ้นจากการพูดคุยทั้งหมดก็ร่วมกันรับประทานอาหารเย็นและแยกย้ายกันกลับในเวลา 20.00 น.

สรุปผล

จะมีการประชุมร่วมกันระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการศูนย์ฯ เพื่อสร้างความเข้าใจและบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพราะส่วนใหญ่เป็นคนกลุ่มเดียวกันอยู่แล้ว

กิจกรรมที่ 32 ประชุมประจำเดือนมีนาคม 2553

วันที่ 27 มีนาคม 2553 เวลา 17.00 น. ณ ศูนย์สาธิตการเกษตรฯ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยและที่ปรึกษา	10	คน
ชาวบ้านที่สนใจ	3	คน
ทีมพี่เลี้ยง	3	คน
รวมทั้งหมด	16	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพบปะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน
2. เพื่อวางแผนการทำงานต่อ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทุกคนรับรู้ความเคลื่อนไหวของตำบลเท่าเทียมกัน
2. ได้แผนการทำงานต่อ

บันทึกกิจกรรมที่ 32

เนื่องจากวันนี้มีสมาชิกใหม่เข้าร่วมประชุมด้วยหลายคน ในช่วงแรกผู้ใหญ่สนองจึงได้เล่าที่มาที่ไปของการเปิดศูนย์ฯ การทำงานหลังเปิดศูนย์ฯ ปัญหาที่พบ เรื่อยมาจนถึงการทำโครงการ การเก็บข้อมูล และการไถ่เกี้ยวเรื่องราวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ให้สมาชิกที่เข้ามาใหม่ฟังเป็นการทบทวน หลังจากนั้นมีการพูดถึงแผนที่จะทำงานต่อสามารถสรุปได้ดังนี้

- ◆ เชิญชาวบ้านอย่างน้อยหมู่ละ 3 คนเข้าประชุมร่วมกับกรรมการศูนย์ฯและผู้นำเป็นประจำทุกเดือน
- ◆ ลงไปหาชาวบ้าน/จัดเวทีในชุมชน
- ◆ ขยายเครือข่ายเพิ่ม ดึงคนที่สนใจเข้ามาเพิ่มอีก
- ◆ หาแนวทางการประชาสัมพันธ์ผลงานของกรรมการศูนย์ฯ เพื่อให้ชาวบ้านรู้จักและเข้ามาใช้บริการศูนย์ฯมากขึ้น แต่ทั้งนี้ต้องประชาสัมพันธ์ผลงานที่ช่วยชาวบ้านได้จริงและเป็นรูปธรรม

หลังจากนั้นรองสุน เลขานุการของศูนย์ฯแจ้งเรื่องราวความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนในเดือนมีนาคมให้สมาชิกทุกคนทราบ ว่าเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นก็เรื่อง เรื่องอะไรบ้าง และ

สามารถจัดการให้จบภายในชุมชนได้ก็เรื่อง จากนั้นน้องทินได้เล่าเรื่องยัตยาบ้าที่คลองซีล่อมเป็นกรณีศึกษา เรื่องตำรวจเอาหมายค้นมาค้นบ้าน แต่เจ้าของบ้านไม่อยู่ สามารถที่จะค้นได้หรือไม่ และต้องทำอะไร ทีมกรรมการศูนย์จะเข้าไปมีบทบาทตรงนี้ได้หรือไม่ อย่างไร นี่คือนสิ่งที่ทีมวิจัยต้องเรียนรู้จากบทเรียนเหล่านี้และนำมาบอกต่อกับชาวบ้าน เพื่อว่ามีเรื่องราวแบบนี้เกิดขึ้นที่หมู่บ้านของเรา จะได้ไม่เกิดเรื่องแบบนี้ขึ้นอีก

ผู้ใหญ่สนองได้เปิดโอกาสให้สมาชิกคนที่เข้ามาใหม่ได้ซักถามข้อสงสัยหลังจากที่นั่งฟังมาทั้งหมดว่าเป็นอย่างไรบ้าง ลุงปลื้มตอบว่าวันนี้เข้ามาเรียนรู้ แต่การทำความเข้าใจคงต้องใช้เวลา เพราะเป็นงานที่ทางทีมวิจัยทำกันมานานแล้ว แต่คิดว่าสิ่งที่ทุกท่านทำอยู่เป็นประโยชน์กับชาวบ้านแล้วก็ชุมชน

หลังจากพูดคุยแลกเปลี่ยนกันเสร็จสิ้นแล้วก็ได้รับประทานอาหารร่วมกัน และแยกย้ายกันกลับเพราะว่าหลายคนต้องไปช่วยงานศพ

ข้อเสนอแนะ

การประชุมประจำเดือนต้องมีความต่อเนื่อง หากไม่แล้วคงยากที่สร้างการทำงานของศูนย์ฯ ที่เป็นรูปธรรมได้ เพราะเวทีประชุมประจำเดือนทำให้สมาชิกได้มาแลกเปลี่ยนและรับรู้ข้อมูล ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตำบลแต่ละรอบเดือน อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การปรึกษาหารือและร่วมมือกันจัดการแก้ไขปัญหาหรือหาแนวทางในการป้องกันต่อไป

กิจกรรมที่ 33 ประชุมประจำเดือนเมษายน 2553

วันที่ 28 เมษายน 2553 เวลา 17.00 น. ณ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 7

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยและที่ปรึกษา	10	คน
ชาวบ้านที่สนใจ	3	คน
ทีมพี่เลี้ยง	1	คน
รวมทั้งหมด	14	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพบปะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน
2. เพื่อวางแผนการทำงานต่อ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทุกคนรับรู้ความเคลื่อนไหวของตำบลเท่าเทียมกัน
2. ได้แผนการทำงานต่อ

บันทึกกิจกรรมที่ 33

การประชุมในวันนี้ทีมกรรมการศูนย์ ยุติธรรมชุมชนของนาหมื่นศรีโทรศัพท์แจ้งให้พี่เลี้ยงเข้ามาพูดคุยเนื่องจากไม่ได้พบปะกันนานแล้ว ทั้งในทีมและพี่เลี้ยง อีกอย่างคือจะได้คุยสรุปงานที่ผ่านมาและการทำงานต่อไป

ในช่วงแรกเมื่อทุกคนมาพร้อมกันแล้วก็ให้ทุกคนได้พูดสรุปว่างานที่ทำมาเห็นว่าเป็นอย่างไร และเกิดผลอย่างไร ก็ได้คำตอบว่า

- การมีศูนย์ยุติธรรมชุมชนนั้นดีมาก ยิ่งมีการทำวิจัยด้วยการเก็บข้อมูลทำให้ได้แนวทางการทำงาน อย่างสิ่งที่ได้รู้คือ การรับเรื่องราวของชาวบ้าน การให้ความรู้กฎหมายเบื้องต้น การดูแลสิทธิ และการประสานงาน
- การวิจัยเริ่มจากการไม่รู้ ทำไปเดินไปถึงจะเกิดการเรียนรู้
- การประชุม การแลกเปลี่ยน การคิดหลายหัวดีกว่าหัวเดียว ล้วนเป็นวิธีการที่ดี

ทีมกรรมการศูนย์เสนอถึงสิ่งที่ต้องดำเนินการต่อได้แก่

- กระบวนการที่ทำให้เกิดความเป็นทีมยิ่งขึ้น ทีมมีความเข้มแข็ง
- การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

- การเสริมความรู้เพื่อการจัดการปัญหา อย่างเช่น กฎหมายที่เหมาะสม กระบวนการทำงาน การประสานงานภายในและภายนอก

สรุปผลการพัฒนางานของทีมกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี ควรหนุน

เสริม 2 ด้าน คือ

1. ด้านกระบวนการทั้งนี้เพื่อพัฒนาเรื่องความเป็นทีม การสร้างเครือข่ายเพิ่ม การพัฒนาศักยภาพการทำงานทางด้านทักษะการเขียน การฟัง การคิดวิเคราะห์ การมอง เชื่อมโยงทั้งระบบ การประชุมแลกเปลี่ยน เป็นต้น
2. การหนุนเสริมความรู้ภายนอก ได้แก่เรื่องกฎหมายที่เหมาะสม การประสานงานกับหน่วยงาน การจัดการระบบการจัดการปัญหาระดับชุมชน การป้องกันปัญหา การออกกติกา
3. การจัดทำแผนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมที่ 34 เวทีถอดบทเรียนเครือข่ายยุติธรรมชุมชนตรังเชิงลึก

วันที่ 28-30 พฤษภาคม 2553 เวลา น. ณ ปากเมรุรีสอร์ท ต.ไม้ฝาด อ.สิเกา จ.ตรัง

ผู้เข้าร่วมประชุม

วิทยากร

อาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์

สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม

เจ้าหน้าที่หน่วยงาน

นางสาวเพลินใจ	เหรียญนาค	กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
นางอรพินธ์	สุวัฒน์ประ	กรมคุมประพฤติ
นางพรประภา	แก้วกล้า	กรมคุมประพฤติ
นายสมหมาย	จรัสแสงวรกุล	สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง
นางมัทนา	เชาว์เฉลิมพงศ์	สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง
นายสมคิด	แก้วทิพย์	สกว.สำนักงานภาค
นางสาวเบญจวรรณ	วงศ์คำ	สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
นางสาวกชกร	ชินะวงศ์	สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
นายชิวัน	ชั้นธรรม	สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
นายมานพ	ช่วยอินทร์	สกว.ตรัง
นางสาววรัญญา	ท่าห้อง	สกว.ตรัง
นางสาวสุทิน	สีสุข	พี่เลี้ยงโครงการฯ
นายลอราช	บุญศิริ	พี่เลี้ยงโครงการฯ
นางสาวจอมแก้ว	เสนี	พี่เลี้ยงโครงการฯ

ทีมวิจัยจาก 10 พื้นที่

นายสมเจตน์	ศรีรัตน	ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี
นายสนอง	หนูวงศ์	ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี
นายสุนทร	คงประสม	ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี
นายวิโรจ	เยาว์ดำ	ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี
นายศรี	แก้วลาย	ทีมวิจัยตำบลคลองชีล้อม
นายสมจิต	สองเมือง	ทีมวิจัยตำบลคลองชีล้อม
นายชัยพร	หะจิ	ทีมวิจัยตำบลคลองชีล้อม
นางหลี่	ไชยฤทธิ์	ทีมวิจัยตำบลคลองชีล้อม
นางประภาพรรณ	ศารทูลทัต	ทีมวิจัยตำบลวังคีรี
นางนันทพร	พลเดช	ทีมวิจัยตำบลวังคีรี
นายกรอด	เรืองชู	ทีมวิจัยตำบลวังคีรี
นายประพันธ์	เพชรพั	ทีมวิจัยตำบลวังคีรี

นายวิโรจน์	เสียมไหม	ทีมวิจัยตำบลสุโสะ
นายถนอม	รอดเสน	ทีมวิจัยตำบลสุโสะ
นายสุรพงศ์	หยงสตาร์	ทีมวิจัยตำบลสุโสะ
นายประวิทย์	ผลิผล	ทีมวิจัยตำบลบางหมาก
นางสาวดุสิตา	คล้ายเงิน	ทีมวิจัยตำบลบางหมาก
นางราตรี	ปักซี่	ทีมวิจัยตำบลเกาะสุกร
นายสมบัตร์	หุดัง	ทีมวิจัยตำบลเกาะสุกร
นายรัชชัย	เจริญฤทธิ์	ทีมวิจัยตำบลเกาะสุกร
นายโชติ	อับดุลกะเดช	ทีมวิจัยตำบลเกาะลิบง
นายดับบลิวหิม	ขุนรักษา	ทีมวิจัยตำบลเกาะลิบง
นายนิสิต	ชัยฤทธิ์	ทีมวิจัยตำบลเกาะลิบง
นายจัต	โชติรัตน์	ทีมวิจัยตำบลปากแจ่ม
นางฤทัยรัตน์	โชติรัตน์	ทีมวิจัยตำบลปากแจ่ม
นางพื	เขาหลัก	เครือข่ายตำบลปากแจ่ม
นางลิ้ม	เซ่งย่อง	เครือข่ายตำบลปากแจ่ม
นายสัญญา	เอี่ยมอักษร	ทีมวิจัยตำบลนาง

รวมทั้งหมด 43 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อถอดบทเรียนการทำงานของเครือข่ายยุติธรรมชุมชนจังหวัดตรัง
2. เพื่อหาแนวทางการขยายการทำงานความร่วมมือ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เครือข่ายได้ทบทวนการทำงานที่ผ่านมาทั้งหมด
2. ได้แนวทางการขยายการทำงานด้วยการร่วมมือกันหลายฝ่าย
3. ได้ความรู้ในการนำมาเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

บันทึกกิจกรรมที่ 34

ในช่วงแรกน้องทินได้สรุปผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการ โดยเริ่มจากโจทย์ที่ว่า “ ศูนย์ฯ ทำอย่างไรไม่ให้สูญ ” เพราะเมื่อก่อนกรรมการไม่มั่นใจ ไม่รู้บทบาทของตัวเอง ชาวบ้านก็ไม่รู้จักหน่วยงานก็ไม่รู้จักและไม่ยอมรับ เนื่องจากยังไม่เห็นการทำงานที่เป็นรูปธรรม ผลจากการทำโครงการที่ผ่านมาทำให้กรรมการศูนย์ฯเกิดความมั่นใจมากขึ้นผ่านการทำกิจกรรมต่างๆทั้งการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การจัดเวทีนำเสนอระดับหมู่บ้านและตำบล ชาวบ้านและหน่วยงานก็รู้จักและให้การยอมรับมากขึ้นผ่านการเข้าร่วมเวทีนำเสนอระดับหมู่บ้านและตำบล และเห็นจากการทำงานที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

หลังจากเวทีนำเสนอระดับจังหวัดที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคมที่ผ่านมา ทางทีมพี่เลี้ยงได้ลงไปสรุปการทำงานในแต่ละพื้นที่ ทำให้รู้ว่าหลายพื้นที่มีการคิดงานต่อ หลายพื้นที่ที่คิดบูรณาการการทำงานของผู้นำในพื้นที่ เช่น ตำบลวังคีรี อ.มานพเสริมว่าหลังจากการทำโครงการเห็นการเปลี่ยนแปลงในสามส่วน คือ กรรมการ ชวบ้าน และหน่วยงานของรัฐ ในส่วนของกรรมการศูนย์ฯจะเห็นว่าหลังจากที่ทำโครงการมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น เชื่อว่ายุทธธรรมชุมชนเป็นทางรอดของสังคมที่จะช่วยเหลือพี่น้องได้ ส่วนชาวบ้านหรือว่าชุมชนเริ่มเห็นความสำคัญของศูนย์ฯ หลายพื้นที่เริ่มยกระดับการแก้ปัญหาจากปัญหาที่เป็นปัจเจกไปสู่การแก้ปัญหาในระดับชุมชน เช่น เรื่องกองทุนหมู่บ้าน เรื่องป่าไม้ เป็นต้น ส่วนหน่วยงานเมื่อก่อนเมื่อพูดถึงศูนย์ฯยุทธธรรมชุมชนเขาอาจจะไม่รู้จัก แต่หลังจากที่ได้เชิญเขามาเข้าร่วมเวทีบ่อยๆก็ทำให้เขาเริ่มเข้าใจมากขึ้น เมื่อมีเรื่องก็บอกให้ส่งมาไกล่เกลี่ยกันที่ศูนย์ฯก่อน ถ้าเรื่องนั้นสามารถตกลงกันได้ นี่คือนี่ที่เปลี่ยนแปลง

ชช.เพลินใจพูดถึงการเปลี่ยนแปลงของทิวทัศน์ที่เปลี่ยนไปเยอะมาก รู้ว่าถ้าเกิดเรื่องอย่างนี้เราจะประสานงานกับใคร ตรงไหน หน่วยงานไหนที่เกี่ยวข้อง เราไม่ได้รู้เรื่องไกลเกลี่ยอย่างเดียว แต่รู้ไปถึงเรื่องอื่นๆ ด้วย นี่คือนี่ที่พวกเราได้เรียนรู้จากการได้ปฏิบัติจริง ตอนนี้ถ้าพูดถึงจังหวัดตรังหน่วยงานในเชิงวิชาการจะบอกว่าตรังนี้เป็นจังหวัดที่มีความเข้มแข็ง หลังจากเวทีจังหวัดที่ผู้ว่าฯมาเปิดให้ได้รับการตอบรับจากหน่วยงานดี คนให้ความสนใจ

กิจกรรมถอดบทเรียนช่วงที่ 1

โดย อ.ชัยวัฒน์

โจทย์

1. ยุทธธรรมชุมชนคืออะไร มีความหมายและความสำคัญต่อสถานการณ์ของชาติอย่างไรเล่าจากใจ
2. ครุ่นคิดลึกๆ ทำไมชาวบ้านจึงสนใจเข้ามาหาคนทำงานยุทธธรรมชุมชนมากขึ้น มีรายละเอียดที่ น่าสนใจอะไรบ้าง
3. ตัวของท่านเองได้ทำอะไรบ้างที่ทำให้ชาวบ้านได้มาหา

วิธีการ

- อาจารย์ชัยวัฒน์ได้แบ่งกลุ่ม 5 กลุ่มๆ ละ 4 คน คละพื้นที่คณะหญิงชาย (มุมมองหญิงชายต่างกัน) โดยมีพี่เลี้ยงประจำกลุ่มได้แก่ คุณมานพ ทิน แยก แก้ว ฝ่าย ชช.เพลินใจ ผอ.พรประภา ผอ.อรพินธ์ และ ผอ.สมหมาย โดยให้เวลาในการระดม 1.30 ชั่วโมง
- หลังจากระดมกลุ่มย่อยอาจารย์ชัยวัฒน์ได้ให้แต่ละกลุ่มนำแผ่นชาร์ตผลการระดมมาวางเรียงต่อกัน ให้ผู้เข้าร่วมได้เดินอ่านผลงานของเพื่อนต่างกลุ่ม

ผลการระดมกลุ่ม

ความหมายของยุทธธรรมชุมชนคือ

- การรวมกลุ่มของคนในชุมชนซึ่งประกอบด้วยผู้ที่ชาวบ้านนับถือ ผู้ที่มีใจรักความยุติธรรม มีความรู้ เพื่อร่วมดูแลความเป็นธรรมภายในชุมชนโดยชุมชน และด้วยความหลากหลายของปัญหา แต่ละคนมีความสามารถหลากหลายจึงต้องร่วมกันทำงานเป็นทีม โดยการใช้ข้อมูลและข้อเท็จจริงในการจัดการปัญหา

ความหมายและความสำคัญต่อสถานการณ์ของประเทศ

- กรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนสามารถให้ความรู้ ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ให้ความคิดที่ดีแก่ชาวบ้านเมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจชาวบ้านก็จะไม่ก่อจลาจล
- การจัดการความเป็นธรรมภายในชุมชนทำให้คนไม่เกิดความแตกแยก ชุมชนเข้มแข็ง เกิดความสามัคคี มีการบริหารจัดการภายในดี ชาวบ้านมีความรู้ ไม่ก่อเกิดปัญหา เกิดเครือข่ายอันเหนียวแน่น และรัฐหนุนถูกทาง ร่วมมือระดับชาติ จนชาติเข้มแข็งได้
- สามารถลดคดี ลดการใช้งบประมาณของภาครัฐ ปัญหาลดลง ลดความแตกแยก ลดค่าใช้จ่ายของชาวบ้าน

ทำไมชาวบ้านจึงสนใจเข้ามาหาคนทำงานยุติธรรมชุมชนมากขึ้น

- เพราะร่วมกันจัดการเป็นทีม ใช้ความเป็นศูนย์ในการจัดการปัญหาของชุมชน
- เป็นกระบวนการในการจัดการความเป็นธรรมให้กับชุมชน

- ชาวบ้านมั่นใจ เชื่อถือกรรมการ และช่วยบอกผลดีต่อแก่คนอื่นว่าช่วยให้ประหยัดเวลา ลดค่าใช้จ่าย จนชาวบ้านวิเคราะห์เปรียบเทียบผลดี-ผลเสีย ได้
- เป็นพี่เลี้ยงช่วยประสานงานหน่วยงานและสามารถสื่อสารระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานให้เข้าใจกันได้
- มีความเป็นกันเอง เป็นเพื่อน สามารถคุยระบายความในใจ ชาวบ้านจึงรู้สึกคุ้นเคยปลอดภัย เป็นที่พึ่งทางใจ เกิดความอบอุ่น
- เปิดตลอด 24 ชั่วโมง (seven eleven)
- มีความเสียสละ

ตัวท่านได้ทำอะไรบ้างที่ทำให้ชาวบ้านได้มาหา

- หาความรู้เพิ่มเติม พัฒนาความรู้ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงาน สร้างความเชื่อมั่นกับชาวบ้าน
- การจัดเวทีในชุมชนทำให้ชาวบ้านรู้จักมากขึ้น
- การจัดการปัญหา มีการหาข้อเท็จจริงมากขึ้น ทำงานด้วยเหตุผล รับฟังเข้าอกเข้าใจ และรู้ทันกลุ่มชาวบ้านทุกกลุ่ม
- เป็นพี่เลี้ยงให้กับชาวบ้านเมื่อต้องดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก
- อธิบายให้ชาวบ้านเข้าใจ ให้เขาได้เรียนรู้เกี่ยวกับผลดีของยุติธรรมชุมชน

หลังจากระดมกลุ่มเสร็จ อ.ชัยวัฒน์ ให้แต่ละกลุ่มเอากระดาษชาร์ตมาวางเรียงกันในห้อง เพื่อให้มีโอกาสด่านผลการระดมของกลุ่มอื่นๆด้วย จากนั้นก็รับประทานอาหารเย็น รับประทานอาหารเย็นเสร็จก็มีย้ายตำบลวังคีรีขอเดินทางกลับก่อนเนื่องจากไม่สะดวกที่จะค้างที่นี่ และจะเดินทางมาสมทบอีกครั้งในวันพรุ่งนี้

วันที่ 28 ช่วงเช้า

เช้านี้ก่อนเริ่มกิจกรรมอ.ชัยวัฒน์ได้ให้เครือข่ายนั่งฟังดนตรีรองเง็ง แล้วบอกให้ทำใจให้สบาย จากนั้นได้ให้พี่เลี้ยงสะท้อนสิ่งที่เห็นจากเมื่อวาน

🌀 กิจกรรมถอดบทเรียนช่วงที่ 2

โดย อ.ชัยวัฒน์

โจทย์

1. ถ้าท่านไปช่วยสอนและแนะนำทีมวิจัยชาวบ้านที่อื่นๆ ให้ทำงานยุติธรรมชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ท่านจะแนะนำอะไรให้เขาบ้าง? บอกมาเป็นข้อๆ หรือวิธีการที่เป็นขั้นเป็นตอนทีละก้าว
2. ทุกๆก้าวหรือแต่ละขั้นตอนต้องอธิบายให้เหตุผลด้วยว่า “ทำไมต้องทำแบบนี้”

วิธีการ

- แบ่งกลุ่มย่อยทีมวิจัยกลุ่มละ 4 คน คละพื้นที่และหญิงชาย
- มีพี่เลี้ยง 2 คนประจำกลุ่มย่อย

ผลการระดมกลุ่มย่อย

ขั้นตอนวิธีการ	เหตุผล
1.แนะนำกับผู้นำชุมชนที่มีความสนิทสนมส่วนตัว	-หากกลุ่มเป้าหมายที่สนใจกับเรื่องแนวเดียวกันก่อน ซึ่งมีแนวคิดหรือรึดดวงเดียวกัน (สร้างนกต่อ)
2. “นกต่อ” หาแนวร่วมในพื้นที่ตัวเอง	-สร้างทีมในพื้นที่ ให้ทีมในพื้นที่มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์ฯเดิม
3.จัดเวทีระดับตำบลหรือหมู่บ้านในชุมชน	-เพื่อชี้แจงถึงบทบาทหน้าที่ของงานยุติธรรมชุมชน วัตถุประสงค์/ข้อดี-ข้อเสียโดยมีผู้เข้าร่วมเวทีประกอบด้วยชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายฯ
4.จัดตั้งคณะกรรมการ -เมื่อชุมชนยอมรับก็จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมา 1 ชุดประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้ที่มีใจรัก มีความเสียสละ จิตอาสา เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน	-เพื่อทำหน้าที่ในการจัดการปัญหาในชุมชน ประสานงานให้ความช่วยเหลือคนในชุมชน ให้คำปรึกษากับชาวบ้านที่มีปัญหา ขับเคลื่อนงานของศูนย์ฯในพื้นที่

5.เปิดศูนย์อย่างเป็นทางการ	-เพื่อเป็นสัญลักษณ์ สิ่งบ่งบอกและจุดเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลยุทธธรรมชุมชนของชุมชน -เพื่อประชาสัมพันธ์บทบาทหน้าที่ของกรรมการศูนย์ฯ
6.เดิมความรู้แก่กรรมการศูนย์ฯ -ด้านกฎหมายที่ใช้ในชีวิตประจำวัน -จากการเก็บข้อมูลในพื้นที่มาเรียนรู้ร่วมกัน การ เรียนรู้จากประสบการณ์ตนเอง -ความรู้จากการแลกเปลี่ยน -ความรู้จากภายนอก จากเครือข่าย ผู้รู้ เจ้าหน้าที่ ด้านต่างๆ การศึกษา ดูงาน	-เป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน -เป็นการฝึกการคิดวิเคราะห์ ใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ เชื่อมโยงข้อมูลในการทำงาน
7.เรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนที่มีอยู่แล้ว และที่เกิดขึ้นใหม่อย่างต่อเนื่อง	-เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการแก้ปัญหาจริงในชุมชน
8.สรุปบทเรียนการทำงานเป็นระยะ ตลอดเวลา -ในที่ม/ในชุมชน -กลุ่มภาคี/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	-ทำให้เกิดการสรุปผลการดำเนินงานที่เป็นการเรียนรู้ ทั้ง ผล/ปัญหา-อุปสรรค ปรับแก้วิธีการ/กระบวนการทำงานกัน ตลอด
9.ทำแผนป้องกันอย่างเป็นระบบ เชื่อมประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	-ได้ชุดความรู้ต่อการทำงานยุทธธรรมเป็นระยะๆ -เพื่อป้องกันและลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
10.ทำอย่างต่อเนื่องเป็นวิถี	-เพื่อเท่าทันต่อสถานการณ์ปัญหา -เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ชุมชนมีความสุข

ช่วงคำ

เป็นกิจกรรมสนทนาและการพูดคุยสะท้อนความสามารถที่เพิ่มขึ้น โดยการแบ่งกลุ่มย่อยและให้สมาชิกในกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนกันว่าทำไมตัวเองถึงเก่งขึ้นตามโจทย์ของ อ.ชัยวัฒน์ที่ให้มา มีปัจจัยอะไรที่ทำให้เราเก่งขึ้น เป็นการเปิดวงคุยกันแบบสบายๆ

วันที่ 29 ช่วงเช้า

น้องฝ่ายให้แต่ละคนเขียนความรู้สึกที่มีต่อเครือข่ายคนอื่นๆ อาจจะเป็นการให้กำลังใจ การบอกข้อดีข้อเสียได้หมด

กิจกรรม: ถอดบทเรียนช่วงที่ 3

โดย อ.ชัยวัฒน์

โจทย์

1. “อุปสรรคที่พบบพบในการทำงานยุติธรรมชุมชนมีอะไรบ้าง?” แล้วให้เหตุผลว่าทำไมเรื่องนี้จึงเป็นอุปสรรค? แล้วมันส่งผลกระทบไปยังเรื่องใดบ้าง? (มองตั้งแต่เริ่มทำงานจนมาถึงวันนี้)
2. ข้อคิดในอนาคต (มองไปในวันข้างหน้า) จะมีอุปสรรคอะไรบ้างที่รออยู่?

วิธีการ

- แบ่งกลุ่มย่อยเป็น 4 กลุ่มมีทีมวิจัยกลุ่มละ 4-5 คน
- มีพี่เลี้ยงประจำกลุ่มๆละ 2 คน

หลังจากที่ระดมความคิดเห็นกลุ่มเรียบร้อยแล้ว อ.ชัยวัฒน์ได้ให้ทุกคนเดินอ่านของทุกกลุ่ม และฟังความคิดเห็นของพี่เลี้ยงว่าทั้งสามวันที่ผ่านมาเห็นอะไรบ้าง และนายโชติ อับดุลกะเดช ทีมวิจัยตำบลเกาะลิบงกล่าวปิดเวที

นายโชติกล่าวว่่างานที่เราทำอยู่นั้น อยู่บนการได้รับฉันทานุมัติจากชุมชน ดังนั้นเราต้องทำงานบนฐานของความซื่อสัตย์ เสียสละ และพยายามปรับปรุงงานของเราให้ดีขึ้น พระศาสนามอบอกว่าคำสอนที่ดีที่สุดก็คือการทำตัวของเราให้ดีที่สุด ขอเป็นกำลังใจให้ทุกท่าน และขอปิดการประชุมวันนี้เพียงเท่านี้ หลังจากนั้นก็รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกันแยกย้ายกันกลับ

สรุปผล

- ได้ความรู้จากวิทยากรคืออาจารย์ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์
- ได้ความรู้จากเพื่อนร่วมเครือข่ายทำให้ตัวเองมีความรู้ที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับเรื่องยุติธรรมชุมชน
- ได้ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์

กิจกรรมที่ 35 เวทีถอดบทเรียนทีมวิจัยและเครือข่ายตำบลนาหมื่นศรี

วันที่ 11 มิถุนายน 2553 เวลา 10.00 น. ณ อุทยานแห่งชาติน้ำตกกะช่อง ต.ช่อง อ.นาโยง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัยและที่ปรึกษา	15	คน
ผู้ประสานงานสกว.ตรัง	1	คน
ทีมพี่เลี้ยง	3	คน
รวมทั้งหมด	19	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวนการทำงานที่ผ่านมา
2. เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานจากคนเก่าสู่คนใหม่
3. เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเขียนเป็นรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทีมวิจัยเข้าใจการทำงานที่ผ่านมาเพิ่มมากขึ้น
2. ทีมวิจัยคนใหม่เข้าใจการทำงานที่ผ่านมาผ่านการบอกเล่าของทีมวิจัยคนเก่าๆ
3. ได้ข้อมูลมาเขียนเป็นรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

บันทึกกิจกรรมที่ 35

เวทีถอดบทเรียนในวันนี้จัดขึ้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกกะช่อง ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง อยู่ห่างจากตำบลนาหมื่นศรีไม่กี่กิโลเมตร เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม เพราะว่ามีทัศนียภาพที่สวยงาม โดยเฉพาะช่วงเทศกาลต่างๆ

เวทีในวันนี้เริ่มประมาณ 11.00 น. เริ่มแรกเป็นการกล่าวต้อนรับและพูดถึงที่มาของการทำงานใกล้เคียง โดยกำนันสุจิน คงฉาย กำนันตำบลนาหมื่นศรีและประธานศูนย์ยุทธศาสตร์ชุมชนตำบลนาหมื่นศรี กำนันได้เล่าว่าอันที่จริงบทบาทของการใกล้เคียงหรือว่าจัดการปัญหาความขัดแย้งนั้นเป็นหน้าที่ของผู้เฒ่าอยู่แล้วอยู่ในวิถี โดยเริ่มทำมาตั้งแต่ปี 2528 แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนรูปแบบหรือวิธีการจัดการปัญหาต่างๆก็ย่อมปรับเปลี่ยนตามไป

ด้วย แต่ไม่ว่าอย่างจะอย่างไรก็ตามบทบาทหน้าที่นี้ก็ยังคงผูกติดอยู่กับผู้นำ ที่เป็นที่พึ่งให้กับชาวบ้าน ต่อด้วยการแนะนำตัวเนื่องจากมีเครือข่ายที่เป็นคนใหม่เข้าร่วมหลายคน เสร็จสิ้นจากการแนะนำตัว น้องทินได้สรุปการทำงานที่ผ่านมาของเครือข่ายตั้งแต่แรกเริ่มดังนี้

- สร้างคน/หาทีม
- เปิดศูนย์ฯ
- ทำโครงการวิจัย
 - เตรียมความพร้อมทีมวิจัย
 - เก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน
 - วิเคราะห์ข้อมูล
 - การจัดเวทีในชุมชน
 - ร่วมเวทีของเครือข่ายระดับจังหวัด
 - ร่วมเวทีนำเสนอระดับจังหวัด

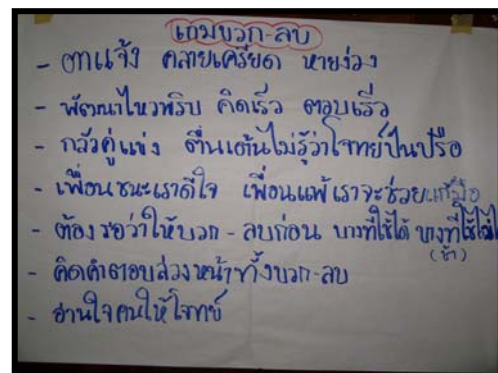

“ทบทวน เรียนรู้ คิดต่อ”

หลังจากนั้นก็รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกันก่อนที่จะเริ่มกิจกรรมในช่วงบ่าย

ช่วงบ่ายเริ่มเวลา 13.00 น.

เริ่มด้วยกิจกรรมที่น้องฝ้ายให้เล่น คือ เกมสับบวก-ลบเลขแข่งกัน โดยแบ่งทีมวิจัยออกเป็นสองทีมเท่าๆกัน จากนั้นให้ตัวแทนของแต่ละทีมออกมาบวก-ลบเลขแข่งกันทีละคน โดยน้องฝ้ายจะเป็นคนบอกว่าจะให้บวกหรือลบ อาทิ ให้เลข 5 กับ 3 มา ถ้าน้องฝ้ายบอกว่าบวกก็ต้องตอบว่าแปด แต่ถ้าน้องฝ้ายบอกว่าลบก็ต้องตอบว่าสอง ตัวแทนของทีมไหนตอบได้ก่อนก็จะเป็นฝ่ายชนะ

หลังจากเล่นเสร็จได้มาถอดบทเรียนร่วมกันว่าเกมนี้นอกจากจะให้ความสนุกสนานและตื่นเต้นแล้ว มันมีความเหมือนหรือความต่างกับการเข้าไปจัดการไกล่เกลี่ยปัญหาในชุมชนอย่างไร ผู้ช่วยสมเจตน์บอกว่ามีความเหมือนกันตรงที่ต้องเอาใจคนให้ออก ถ้าสามารถอ่านความคิดคนได้ก็จะเป็นทำให้รู้จะจัดการกับเขาอย่างไร อีกอย่างคือเรื่องที่เรเข้าไปจัดการต้องคิดแผนไว้ล่วงหน้าเสมอว่าหากจัดการไม่ได้จะทำอย่างไรต่อ จะต้องหาใครมาช่วยเรื่องถึงจะจบได้

เสร็จสิ้นจากการเล่นเกมก็ได้เข้าสู่เนื้อหาที่จะถอดบทเรียนในวันนี้ โดยน้องทินได้ให้โจทย์ 2 ข้อ ดังนี้

1. ศูนย์ยุติธรรมชุมชนทำให้เกิดผลดีอย่างไร กับใครบ้าง
2. ทำปรีอให้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีมีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและเกิดความเข้มแข็ง

ให้ทีมวิจัยแบ่งเป็นสามกลุ่ม มีพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม และให้เวลาในการระดม 1.30 ชั่วโมง

ผลการระดมกลุ่มย่อย

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย นายสนอง นางยุพลักษณ์ นายสมชาย นางยุพิน

1. ศูนย์ยุติธรรมชุมชนทำให้เกิดผลดีอย่างไร

ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการแก้ปัญหา	คูกรณี ผู้ประสบปัญหา
ทำให้เกิดความรู้เรื่องต่างๆ เช่น กฎหมายที่ควรรู้ สิทธิเสรีภาพ อำนาจหน้าที่ของบุคคลหรือเจ้าหน้าที่	ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป
ภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือสังคม	คณะกรรมการศูนย์ฯ ผู้นำชุมชน
เป็นที่ปรึกษาเบื้องต้น	ประชาชน คนด้อยโอกาส
ทำให้เกิดความพึงพอใจและปรองดอง ดีกันเหมือนเดิม	ประชาชน คูกรณี
มีการทำงานเป็นทีม ร่วมมือกันมากขึ้น ประชาชนให้ความสำคัญเพิ่มขึ้น	คณะกรรมการศูนย์ฯ ผู้นำชุมชน ประชาชน
ลดเวลา ขั้นตอนในการดำเนินการ	คูกรณี ผู้ประสบปัญหา
ลดภาระหน้าที่ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ	เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ ศาล เจ้าหน้าที่ปกครอง
ผู้เสียหายได้รับค่าชดเชยกรณีเสียชีวิต (ถูกยิง)	ครอบครัวผู้เสียหาย

2. ทำปรีอให้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีมีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและเกิดความเข้มแข็ง

- มีที่ทำการศูนย์ฯ ที่ถาวร เป็นสัดส่วนเพื่อเป็นที่ทำงาน จัดเก็บเอกสารและเป็นที่รู้จักของประชาชน
- มีการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการ เพื่อปรึกษาหารือปัญหาและร่วมหาทางแก้ไข
- จัดหาทีมงานที่มีคุณภาพและรักษานิติธรรมชุมชนเพิ่มขึ้น
- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงงานของศูนย์ฯ
- กรรมการศูนย์ฯ ต้องหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ
- มีที่ปรึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องกฎหมาย ตำรวจ ทนาย เจ้าหน้าที่ของรัฐ

- มีการบันทึกการปฏิบัติงาน สรุปผลการดำเนินงาน เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติต่อไป
- ศูนย์ต้องมีทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่าง ๆ
- คณะกรรมการศูนย์ต้องมีคุณธรรม

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย นายวิโรจ นายคล้อย นายสมปอง นางประคัน

1. ศูนย์ยุติธรรมชุมชนทำให้เกิดผลดีอย่างไร

- เกิดความสามัคคีในชุมชน คือ ทำให้คนในชุมชนนั่งปรึกษาและทำงานร่วมกันได้ และร่วมกันเสนอแนะปัญหาและนำมาแก้ไขหรือหาทางออกโดยคนในชุมชนเอง
- เป็นที่พึ่งของคนในชุมชน เป็นที่ปรึกษาเบื้องต้น เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ชุมชนได้เรียนรู้เรื่องกฎหมายเบื้องต้น (1-3 ทุกคน)
- เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆหรือภาครัฐ (กรรมการ)
- เป็นที่ยอมรับของชุมชนและหน่วยงานอื่น (ศูนย์ฯ)
- ทำให้ชุมชนปลอดอาชญากรรม ชุมชนพัฒนาขึ้น ชุมชนสงบสุข ชุมชนเศรษฐกิจดีขึ้น (ประเทศ จังหวัด อำเภอ)

2. จะทำอะไรบ้างที่จะทำให้ศูนย์ของเราพัฒนาและเข้มแข็ง

- ขยายเครือข่ายในตำบลเพิ่ม
- ทำฐานข้อมูลปัญหาชุมชน (บันทึกอย่างต่อเนื่อง)
- ทำประชาคม พุดคุยวิเคราะห์ปัญหา (กรรมการ)
- มอบหน้าที่ให้ตามความถนัดของแต่ละฝ่าย
- ประชุมติดตามผลทุกเดือน
- รายงานผลการทำงานของศูนย์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- จัดทำโครงการต่อเนื่องเพื่อของบประมาณ (เพื่อแก้ปัญหาจากฐานข้อมูลที่มี)

กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย นายสมเจตน์ นายสุนทร นายบุญฤทธิ์ นางบุญเรียง นายชุมพล

1. ศูนย์เกิดผลได้อย่างไร กับใคร

- ชุมชน /ชาวบ้าน ลดความขัดแย้ง ทำเชิงป้องกัน ประหยัดเวลาค่าใช้จ่าย ลดภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เห็นการทำงานเป็นกลุ่ม
- ความเชื่อถือ ความเป็นกลาง รู้จักการวางแผน เสียสละเวลา
- ตัวเอง มีความภาคภูมิใจต่อตัวเองที่ได้ช่วยเหลือชุมชน จิตอาสาทำด้วยใจไม่หวังผลตอบแทนจากชาวบ้าน มั่นใจในตัวเองมากขึ้นเพราะประสบการณ์จากการทำจริง กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ ในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชนและแนวร่วม

2. ทำปรีให้ศูนย์มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

- หาแนวร่วมเพิ่ม ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่ใหม่ ผู้ช่วยใหม่ โดยใช้วิธีการประชุมร่วม ดึงมาประชุมร่วม
- แนะนำประชาสัมพันธ์ศูนย์กับชาวบ้านโดยการพูดคุยบอกข้อดีของการมีศูนย์
- จัดเวทีย่อยในหมู่บ้านแบบไม่เป็นทางการ ชาวบ้านกล้าพูด กล้าถาม กล้าแสดงออก
- จัดเวทีระดับตำบล เชิญหน่วยงานภาครัฐและชาวบ้านเข้ามาประชุมร่วมกัน
- หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ศาล อัยการ คุมประเพณี บังคับคดี ยุติธรรมจังหวัด สกว. สถานพินิจฯ อบต. เพื่อมาให้ความรู้ด้านกฎหมายกับชาวบ้าน หน่วยงานชี้แจงให้ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นในตัวกรรมการศูนย์
- นำเสนอผลงานของศูนย์ที่ผ่านมาเพื่อให้ชาวบ้านเกิดความเชื่อมั่น
- สรุปเวทีและประเมินผล เพื่อปรับปรุงแก้ไข
- ดำเนินงานต่อไปและทำต่อเนื่อง
- บันทึกเก็บข้อมูลการจัดการปัญหาความขัดแย้งอย่างต่อเนื่อง
- จัดตั้งกองทุนกลางของศูนย์
- กรรมการศูนย์มีการพบปะประจำเดือน
- ร่วมประชุมกับผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น

หลังจากนำเสนอเสร็จทุกกลุ่มเรียบร้อยแล้ว ได้มีการซักถามและเติมเต็มความรู้ซึ่งกันและกัน จากนั้นทีมพี่เลี้ยงได้ให้ทีมวิจัยเขียนความรู้สึกที่ได้เข้าร่วมเวทีในวันนี้ ลงในแผ่นกระดาษที่เตรียมมาให้ โดยบอกว่าให้เขียนอะไรก็ได้ที่อยากจะเขียน ดังนี้

- เชื่อว่าคนในชุมชนของเราบางคน ยังไม่รู้ว่าตำบลของเรามีศูนย์ฯ แล้วจะอย่างไรถึงจะให้ทุกคนรู้ทั่วถึงกัน แต่เบื้องต้นคิดว่าต้องให้ผู้ใหญ่บ้านแจ้งในที่ประชุมหมู่บ้าน (ประคิน)
- ขอบคุณทีมงานสกว.ที่จัดการประชุมเพื่อให้กรรมการพบปะกัน และช่วยชี้แนะปัญหาของชุมชนตำบลนาหมื่นศรี
- มาประชุมได้รู้ว่าให้กับชุมชนตำบลนาหมื่นศรี
- หนุนการทำงานให้หนูให้ดีที่สุด
- มาตรงนี้ ที่ตรงนี้แล้วมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของศูนย์ฯ มาก
- ขอบคุณพี่เลี้ยงในทุกเรื่อง ศูนย์ฯนาหมื่นศรีจะต้องเข้มแข็งและช่วยเหลือสังคมต่อไป
- รู้สึกภูมิใจมากที่ได้เข้ามาทำงานกับศูนย์ฯยุติธรรมชุมชน ได้รู้หลายสิ่งที่ไม่ได้รู้
- ข้อเสนอแนะไม่มี เพราะทางเจ้าหน้าที่ทำดีที่สุดแล้ว เพราะทำให้คณะกรรมการรู้มากขึ้นรวมถึงผู้ที่มาใหม่ด้วย
- อยากให้คณะกรรมการมีแนวคิดที่ก้าวไกล นำพาให้เกิดผลประโยชน์จริง
- ข้อเสนอแนะ เวลา สถานที่มีความเหมาะสม อาหารมีเพียงพอ ยินดีมากที่ได้เข้าร่วมเวทีแห่งนี้
- รักตรงนี้มากที่มา
- วันนี้เราทำได้แล้วและจะทำต่อไป เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลนาหมื่นศรี

สรุปผล

- ทีมวิจัยได้ทบทวนการทำงานที่ผ่านมาในแต่ละช่วง ทำให้เข้าใจการทำงานมากขึ้น
- ทีมวิจัยคนเก่าๆได้เล่าประสบการณ์การทำงานให้กับคนใหม่ๆที่เข้ามาได้เรียนรู้
- เกิดความสามัคคีภายในกลุ่มคนที่ทำงานยุติธรรมชุมชน
- ได้แนวทางการทำงานต่อไปในพื้นที่

กิจกรรมที่ 36 วางแผนจัดเวทีอบรมเยาวชน

วันที่ 24 มิถุนายน 2553 เวลา 16.00 น. ณ บ้านนายสุนทร คงประสม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	5	คน
ทีมพี่เลี้ยง	2	คน
รวมทั้งหมด	7	คน

วัตถุประสงค์

เพื่อวางแผนการจัดเวทีอบรมเยาวชน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ได้กำหนดการคร่าวๆ

บันทึกกิจกรรมที่ 36

เวทีในวันนี้เป็นการวางแผนการจัดเวทีอบรมเยาวชนตำบลนาหมื่นศรี เนื่องจากกรรมการศูนย์เห็นว่านอกจากปัญหาที่ดินแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเยาวชน ซึ่งอยู่ในวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ และยังด้อยด้วยวัยวุฒิและคุณวุฒิ ทางกรรมการศูนย์จึงเห็นพ้องต้องกันว่าควรจัดเวทีอบรมเยาวชน ซึ่งจะแทรกคุณธรรมจริยธรรมไปด้วย จึงได้วางกำหนดการคร่าวๆดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย (ประมาณ 100 คน)

- นักเรียนโรงเรียนบ้านควนสวรรค์ 50 คน
- เยาวชนที่สนใจ
- พ่อ แม่ / ผู้ปกครอง
- ผู้นำในชุมชน อบต. กรรมการศูนย์ฯ ฯลฯ
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ

กำหนดการ (คร่าว ๆ)

8.00 น. - 9.00 น.	ลงทะเบียน
9.00 น. - 9.10 น.	ประธานกล่าวเปิดงาน (อาจเป็นนายอำเภอ/ผู้กำกับสภ.นาโยง)
9.10 น. - 10.00 น.	บรรยายธรรมโดย หลวงสมภักดิ์ เจ้าอาวาสวัดธรรมาราม
10.00 น. - 11.00 น.	ให้ความรู้เรื่องยาเสพติดโดยผู้กำกับสภ.นาโยง
11.00 น. - 12.00 น.	เติมความรู้ข้อกฎหมายโดยเจ้าหน้าที่สำนักงานคุมประพฤติ
12.00 น. - 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น. - 17.00 น.	กิจกรรมใครเล่ารักเราเท่าพ่อแม่
17.00 น. เป็นต้นไป	ผู้ปกครองและเด็กรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน

กิจกรรมที่ 37 เตรียมความพร้อมเวทีอบรมเยาวชน

วันที่ 27 มิถุนายน 2553 เวลา 16.00 น. ณ ศูนย์สาธิตการเกษตรฯ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	8	คน
ทีมพี่เลี้ยง	2	คน
รวมทั้งหมด	10	คน

วัตถุประสงค์

เตรียมความพร้อมก่อนจัดเวที

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบความคืบหน้าในการเตรียมงานส่วนต่างๆ

บันทึกกิจกรรมที่ 37

วันนี้นัดทีมพี่เลี้ยงลงมาเพื่อพูดคุยความก้าวหน้าเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมก่อนจัดเวทีอบรมเยาวชน ทีมวิจัยได้แจ้งเรื่องการเตรียมการในส่วนต่างๆให้พี่เลี้ยงทราบ สำหรับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆได้ส่งหนังสือเชิญไปเรียบร้อยแล้ว สำหรับเด็กเยาวชนและผู้ปกครองนั้นใช้วิธีการบอกปากเพราะง่าย สะดวกและได้อธิบายรายละเอียดด้วย ในส่วนของอาหารนั้นทีมวิจัยได้ตกลงกับคนที่ทำแล้วว่าจะซื้อวัตถุดิบมาให้ ส่วนการปรุงเป็นหน้าที่ของแม่ครัวที่จ้างมา วัสดุอุปกรณ์ต่างๆใช้ของโรงเรียน

สถานที่การประชุมก็ใช้หอประชุมของโรงเรียนบ้านควนสวรรค์ เพราะกว้างขวางและมีหลังคาไม่ต้องกลัวเปียกเมื่อฝนตก ในส่วนของกำหนดการได้ปรับเปลี่ยนใหม่ดังนี้

07.30 น. - 08.00 น.	ลงทะเบียน
08.00 น. - 08.30 น.	ประธานกล่าวเปิดงาน (อาจเป็นนายอำเภอ/ผู้กำกับสภ.นาโยง)
08.30 น. - 09.00 น.	กิจกรรม “สถาบันของคนไทย” โดย นายกอบต.นาหมื่นศรี
09.00 น. - 10.30 น.	กิจกรรม “รู้เท่า รู้ทัน ภัยมหันต์จากยาเสพติด” โดย ผกก.สภ.นาโยง
10.30 น. - 12.00 น.	กิจกรรม “เมื่อติดยาและเลิกยา” โดย โรงพยาบาลนาโยง
12.00 น. - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารเที่ยง
13.00 น. - 14.30 น.	กิจกรรม “ทางแห่งความดี เกียรติของมนุษย์ ทักชะชีวิต” สถานพินิจตรัง
14.30 น. - 16.00 น.	กฎหมายที่ควรรู้ โดยคุมประพฤติจังหวัดตรัง
16.00 น. - 17.00 น.	กิจกรรมสนทนาการ
17.00 น. - 19.00 น.	กิจกรรมใครเล่ารักเราเท่าพ่อแม่ โดยพระปลัดสมภักดิ์
19.00 น. เป็นต้นไป	รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน

กิจกรรมที่ 38 เวทีอบรม/เสวนาประเด็นเยาวชนตำบลนาหมื่นศรี

วันที่ 30 มิถุนายน 2553 เวลา 8.00 น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านควนสวรรค์

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมวิจัย	10	คน
กลุ่มเยาวชน	70	คน
ผู้ปกครอง	40	คน
วิทยากร	6	คน
รวมทั้งหมด	126	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่ออบรมให้ความรู้แก่เยาวชนในด้านต่างๆ ทั้งเรื่องกฎหมายที่ควรรู้ ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม
2. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว เนื่องจากเวทีดังกล่าวจะเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กเยาวชนด้วย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้น และยาเสพติด
2. เกิดความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว

บันทึกกิจกรรมที่ 38

เวทีในวันนี้เริ่มเวลาประมาณ 9.00 น. นายสนอง หนูวงศ์ รองประธานศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี กล่าวรายงานต่อประธานในพิธี จากนั้นนายกมล ประเสริฐกุล นายอำเภอ นาโยงกล่าวเปิดการอบรม และบอกว่าเป้าหมายของอำเภอ คือ ต้องการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เพราะหากชุมชนมีความเข้มแข็ง ก็จะส่งผลให้สังคมและประเทศเกิดความเข้มแข็งไปด้วยเช่นกัน จากนั้นได้ฝากถึงเยาวชนในเรื่องการขับขี่รถจักรยานยนต์ เนื่องจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นโดยมากแล้วเกิดมาจากการขับขี่ด้วยความประมาท ขับรถเร็ว และเยาวชนบางคนยังไม่มีใบขับขี่รถจักรยานยนต์ จึงขอฝากตรงนี้ไว้ด้วย อยากให้ผู้ปกครองหรือว่าผู้นำชุมชนช่วยกันสอดส่องดูแล เพราะว่าหากเกิดปัญหาขึ้นแล้วก็มีแต่ความสูญเสีย

จากนั้นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี ได้มาพูดถึงเรื่องสถาบันของคนไทย คือสถาบันพระมหากษัตริย์ อยากฝากให้เยาวชนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และฝากถึงเยาวชนในเรื่องยาเสพติด ซึ่งบอกว่าเป็นปัญหาใหญ่ระดับประเทศและลูกหลานอย่างรวดเร็ว ผู้ปกครองและชุมชนต้องเอาใจใส่และดูแลบุตรหลานของตนให้ห่างไกลจากยาเสพติด เพราะขนาดในโรงเรียนยังเข้ามาได้ ต้องสอนให้เด็กรู้ถึงพิษภัยของยาเสพติด และรู้จักที่จะปฏิเสธ เพราะถ้าหลงไปติดยานอกจากเด็กจะเสียอนาคตแล้ว พ่อแม่ผู้ปกครองก็ต้องเดือดร้อนเป็นทุกข์ไปด้วย

ต่อมาผู้กำกับการสถานีตำรวจขอนแก่น ได้กล่าวเพิ่มเติมในหัวข้อ “รู้เท่า รู้ทัน ภัยมหันต จากยาเสพติด” บอกว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่รุนแรงมากที่สุดเพราะเป็นบ่อเกิดให้เกิด ปัญหาอื่นๆตามมา อย่างปัญหาที่เกิดขึ้นในอำเภอนาโยง สำหรับเยาวชนปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ ปัญหาการขบถซึ่ง ปัญหาเมาแล้วขับ สำหรับการขบถซึ่งเด็กที่มาซึ่งรถสับไปสับมาก็เป็น เด็กกลุ่มเสี่ยงที่จะติดยาเสพติดด้วย เนื่องจากเกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม แต่แทนที่จะทำกิจกรรม อื่นที่เป็นประโยชน์ กลับเลือกทำให้สิ่งที่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น อยากฝากว่าทุกฝ่ายต้อง ร่วมมือกันทั้งผู้ปกครอง โรงเรียน ผู้นำชุมชน รวมถึงตัวเด็กเองก็ต้องรู้เท่าทันพิษภัยของยาเสพติด และรู้จักวิธีหลบเลี่ยงด้วย เพราะสาเหตุหลักที่สำคัญของการติดยาเสพติด คือ การลองตามเพื่อน พอเพื่อนชวนก็ไม่กล้าที่จะปฏิเสธ เพราะกลัวเพื่อนจะมองว่าตนเองไม่กล้า ไม่เจ๋ง ต้องสอนให้เด็กรู้ ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี ถ้าเด็กรู้ถึงโทษของยาเสพติดและเกิดความเกรงกลัวก็จะไม่กล้าลอง

หลังจากนั้นเป็นการพักรับประทานอาหารเที่ยง และเริ่มกิจกรรมในช่วงบ่ายเวลา 13.00 น. เจ้าหน้าที่จากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดตรังได้มาพูดในหัวข้อ “ทางแห่งความ ดี เกียรติของมนุษย์ และทักษะการใช้ชีวิต” โดยได้เล่าประสบการณ์ของเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถาน พินิจให้เยาวชนที่เข้าร่วมอบรมฟัง เพื่อเป็นอุทาหรณ์และเพื่อเป็นบทเรียน ให้ดูเป็นเยี่ยงแต่อย่าง เอาเป็นแบบอย่าง

ลำดับต่อมาเจ้าหน้าที่จากสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดตรัง ได้มาพูดในหัวข้อ “กฎหมาย ที่ควรรู้” โดยท่านได้บอกว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ เพราะเป็นวัยแห่งการ เปลี่ยนแปลง และบางคนเชื่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนที่ไปยุ่งเกี่ยวกับ อบายมุขได้ เพราะฉะนั้นเราต้องรู้ว่าสถานที่ใดที่เราควรไป ที่ใดที่เราควรหลีกเลี่ยง อย่างสถานที่ที่ เราควรหลีกเลี่ยงมีอะไรบ้าง ท่านได้ถามไปยังกลุ่มเยาวชนและได้รับคำตอบกลับมามีว่า สถานที่ที่ เยาวชนไม่ควรไป คือ ร้านเกมส์ สถานที่นวดแผนโบราณ และร้านคาราโอเกะ เพราะสถานที่ เหล่านี้ไปก็ไม่เกิดประโยชน์มีแต่จะนำมาซึ่งปัญหา ไปร้านเกมส์ก็ต้องเสียเงินเสียทอง เสียเวลา ไปสถานที่นวดแผนโบราณก็เป็นสถานที่ที่ไม่เหมาะกับเยาวชน หรือถ้าไปคาราโอเกะ ก็เจอแต่ พวกซี้เมา เผลอๆก็ไปมีเรื่องทะเลาะวิวาทกันอีก สิ่งที่เราควรทำในช่วงวัยรุ่นเพื่อหลีกเลี่ยงจากสิ่ง เหล่านี้และยาเสพติด คือ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยการหากิจกรรมทำ อย่างเช่น การ เล่นกีฬา การอ่านหนังสือ การช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน หรือการเล่นดนตรีก็ได้ ต่อจากนั้นเป็นการ ให้ความรู้ด้านกฎหมาย ได้แก่

- กฎหมาย หมายถึง ข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติตาม
- อำนาจอธิปไตย แบ่งเป็น 3 อำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และ อำนาจตุลาการ
- โทษทางอาญาแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ประหารชีวิต ซึ่งเป็นโทษที่ร้ายแรงที่สุด รองลงมาคือโทษจำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน

จากนั้นเป็นกิจกรรมนันทนาการจากเจ้าหน้าที่ทหารจาก ร.15 พัน 4 ค่ายพระยารัษฎา ที่ นำเล่นเกมสับคู่เต้นเข้าจังหวะเพลง โดยให้พ่อหรือแม่จับคู่กับลูก คู่ไหนชนะจะได้รับของรางวัล

ต่อจากนั้นพระปลัดสมภักดิ์ อุปสันโต เจ้าอาวาสวัดธรรมาราม อ.นาโยง จ.ตรัง ได้มาบรรยายในหัวข้อ “ใครเล่ารักเราเท่าพ่อแม่” ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับบุญคุณของพ่อแม่ อยากให้ลูกทุกคนได้สำนึกในบุญคุณและทำตัวให้ดี ตั้งใจเรียนหนังสือ ให้พ่อแม่ภาคภูมิใจ

แล้วก็รับประทานอาหารเย็นร่วมกันทั้งพ่อแม่ผู้ปกครองและลูก เป็นบรรยากาศที่อบอุ่นมาก เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ในครอบครัว เสร็จสิ้นเวลาประมาณ 20.00 น.

สรุป

- กิจกรรมนี้ได้รับความร่วมมือและผลตอบรับที่ดีมากจากเด็กเยาวชนและผู้ปกครอง
- ควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปิดพื้นที่ให้เด็กได้ผ่อนคลายและแสดงความสามารถ
- นายกอบต.นาหมื่นศรีชื่นชมการทำงานของทีมงานของทีมกรรมการศูนย์ฯพร้อมให้ความร่วมมือและสนับสนุนเต็มที่

ข้อมูลเรื่องราวการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน
ตำบลนาหมื่นศรี

บทนำ

เรื่องราวการจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนตำบลนาหมื่นศรีที่เก็บและรวบรวมได้นั้นมีทั้งหมด 61 เรื่อง มีที่มาจากสองแหล่งด้วยกัน คือ มาจากบันทึกประสบการณ์การจัดการความขัดแย้งของทีมวิจัย และที่เก็บมาจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยอดีตผู้นำและผู้อาวุโสในชุมชน สำหรับความสมบูรณ์ของข้อมูลในส่วนนี้ถือว่ายังบกพร่องอีกมาก ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลที่เก็บและรวบรวมได้นั้นเป็นข้อมูลเพียงด้านเดียว ที่มาจากประสบการณ์ของบุคคลที่เข้าไปจัดการปัญหาเป็นส่วนใหญ่ ข้อมูลที่ได้มาจึงเทียบไม่ได้กับการรับรู้ข้อมูลจากหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะจากปากของคู่กรณีเอง แต่ด้วยข้อจำกัดหลาย ๆ ด้านในการเก็บข้อมูลของทีมวิจัย จึงไม่สามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายได้ เพราะบางเรื่องจบไปนานแล้ว การกลับไปพูดถึงดูเหมือนจะเป็นการไปตอกย้ำในสิ่งที่หลายคนไม่อยากจะจำ โดยเฉพาะเรื่องที่จบลงด้วยความสูญเสียไม่ว่าจะฝ่ายใดก็ตาม

วัตถุประสงค์ของการเก็บและรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้จึงไม่ได้อยู่ที่การเอาเรื่องเก่ามาเล่าใหม่เพื่อให้สนุกปาก หากแต่ต้องการนำข้อมูลดังกล่าวมาสร้างการเรียนรู้ให้กับทีมวิจัย ชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้องในส่วนต่าง ๆ ผ่านการวิเคราะห์สาเหตุของความขัดแย้ง กลวิธีการจัดการปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว รวมถึงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวนั้นๆ นอกจากวัตถุประสงค์ข้างต้นดังที่กล่าวไปแล้ว ข้อมูลชุดนี้ยังเป็นประโยชน์ในการนำมาเป็นแนวทางในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชน เช่น เรื่องเยาวชน จะเห็นได้ว่าข้อมูลชุดนี้ไม่มีการปิดบังชื่อ นามสกุล หรือว่าที่อยู่ของคู่กรณีแต่อย่างใด เพราะเรื่องราวทั้งหมดนั้นล้วนเกิดขึ้นในชุมชนของเราเอง และหลายเรื่องก็เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนโดยทั่วกัน อีกอย่าง คือ การเปิดเผยชื่อไม่ได้มีจุดมุ่งหมายหรือเจตนาร้ายกับคู่กรณีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ หากแต่เห็นว่าเรื่องราวเหล่านี้สามารถนำมาสร้างการเรียนรู้เพื่อเป็นบทเรียนให้กับคนในชุมชนได้ การจะเปิดเผยชื่อหรือไม่นั้นจึงไม่ใช่ประเด็นที่สำคัญ

สำหรับการแยกประเด็นปัญหาได้ข้อสรุปว่าให้ตั้งชื่อตามประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ตามสภาพปัญหาความขัดแย้งที่ปรากฏในเรื่องราวที่บันทึกเป็นสำคัญ ไม่ได้บันทึกเป็นคดี หรือแบ่งประเภทของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือแพ่ง เพราะทีมวิจัยส่วนใหญ่ที่เป็นทั้งผู้ใกล้ชิดและผู้บันทึกข้อมูลเห็นว่าเรื่องราวความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นท่ามกลางวิถีชีวิตของผู้คนที่ดำเนินไปในแต่ละวัน และเกือบทั้งหมดเป็นปัญหาที่สามารถคลี่คลายหรือจัดการให้จบภายในชุมชนได้ อีกอย่างตามความรู้สึกของทีมวิจัยก็เข้าใจว่าเรื่องราวความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นพวกเขาไม่ได้มองว่าเป็นคดี หากแต่เป็นปัญหาที่ชุมชนสามารถที่จะจัดการได้ มีบ้างที่ถึงโรงถึงศาล แต่ก็ถือว่าเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับเรื่องที่จบภายในชุมชน

ทีมวิจัยตำบลนาหมื่นศรี

ประเด็นปัญหาของตำบลนาหมื่นศรี ทั้งหมด 61 เรื่อง

1. ปัญหาที่ดิน	12	เรื่อง
2. ปัญหาเยาวชน	10	เรื่อง
3. ปัญหาสัตว์เลี้ยว	9	เรื่อง
4. ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	8	เรื่อง
5. ปัญหาอุบัติเหตุ	6	เรื่อง
6. ปัญหาทำร้ายร่างกาย/ข่มขู่	6	เรื่อง
7. ปัญหาภายในครอบครัว	3	เรื่อง
8. ปัญหาลักขโมย	3	เรื่อง
9. ปัญหาการผิดสัญญา	2	เรื่อง
10. ปัญหาอื่นๆ	2	เรื่อง
รวม	61	เรื่อง

ประเด็นปัญหา	จำนวนเรื่อง	ไกล่เกลี่ยจบในชุมชน	ไกล่เกลี่ยจบที่โรงพัก	ขึ้นศาล	หมายเหตุ
ปัญหาที่ดิน	12	10	1		ยังไม่จบ 1 เรื่อง
ปัญหาเยาวชน	10	6	1	3	
ปัญหาสัตว์เลี้ยว	9	9			
ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	8	6	1		ยังไม่จบ 1 เรื่อง
ปัญหาอุบัติเหตุ	6	3	3		ยังไม่จบ 1 เรื่อง
ปัญหาทำร้ายร่างกาย/ข่มขู่	6	4	1		
ปัญหาภายในครอบครัว	3	1		1	ไม่มีการไกล่เกลี่ย 1 เรื่อง
ปัญหาลักขโมย	3	3			
ปัญหาการผิดสัญญา	2			2	
ปัญหาอื่นๆ	2	2			
รวมทั้งหมด	61 คิดเป็น 100%	44 คิดเป็น 72.13%	7 คิดเป็น 11.47%	6 คิดเป็น 9.83%	4 คิดเป็น 6.55%

1.เรื่องชดบ้าน

เก็บข้อมูลวันที่

11 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย

นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล

นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2549 เมื่อเวลาตี 1 ในตอนดึก นายเอ็มอายุประมาณ 17 ปี เป็นลูกชายนายคลาด กังจี บ้านอยู่หมู่ที่ 1 ได้พาเพื่อนจากบ้านนาเมรุ ตำบลนาโยงเหนือ อำเภอนาโยง จังหวัดตรังจำนวน 2 คนมาถึงเรียกนายเอ็ม อินเรือง ซึ่งเปิดร้านขายของชำที่บ้าน อยู่ใกล้ๆกับบ้านของนายเอ็มเพื่อขอซื้อเหล้า ห่อยา(ยาสูบ) นายเอ็มก็มาเปิดประตูขายเหล้าและยาสูบให้ แต่นายเอ็มขอดิด (ยังไม่จ่ายเงิน) เอาไว้ก่อน

หลังจากซื้อเสร็จก็ติดเครื่องรถมอเตอร์ไซด์แล้วไปหยิบก้อนหินปาเข้าไปที่หน้าต่างบ้านนายเคล้า กังจี ที่อยู่ใกล้ๆ แต่หน้าต่างไม่ได้รับความเสียหาย ผม(นายคลอง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1) อยู่บริเวณนั้นด้วย ได้ยินก็นึกว่าคงจะเป็นนายเอ็มที่ปาบ้านนายเคล้า เพราะ 4 วันก่อนนายเคล้าซึ่งมีศักดิ์เป็นลุงของนายเอ็มได้กล่าวตักเตือนนายเอ็มในเรื่องที่ซอบไปเที่ยวกลางคืน แต่นายเอ็มก็หาว่าลุงทำเฒ่า (ยุ่งเรื่องคนอื่น) แต่วันนั้นก็ไม่ได้มีปากเสียงอะไรกันรุนแรง

เช้าผมมาได้เดินไปนั่งที่บ้านนายเคล้า นายเคล้าก็บอกกับผมว่าเมื่อคืนนายเอ็มได้ชดบ้านของแก ผู้ใหญ่จึงถามว่าแน่ใจหรือไม่ว่าเป็นนายเอ็ม แกก็ตอบว่ามั่นใจ ผมจึงเดินไปหาพ่อแม่ของนายเอ็ม แล้วถามถึงนายเอ็ม แล้วเล่าวีรกรรมที่นายเอ็มทำให้ฟัง พ่อแม่จึงโทรศัพท์หานายเอ็มแต่ไม่รับสาย พ่อแม่จึงมาตามที่บ้านญาติที่ตำบลนาโยงเหนือเพราะรู้ว่านายเอ็มมักไปอยู่กับเพื่อนที่นั่น แต่ก็ไม่เจอตั้ว ผมจึงชี้ให้ไปตามที่บ้านแก(ยาย)ที่ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว เมื่อไปที่หนองบ่อจึงได้เจอตั้ว ก็พากลับกันมาและพาเพื่อนของนายเอ็มมาด้วย (เป็นญาติกัน) เมื่อมาถึงผู้ใหญ่คลองจึงถามเอ็มว่าชดบ้านของนายเคล้าจริงหรือไม่ เอ็มก็ปฏิเสธ ผมจึงบอกว่าไม่รับไม่เป็นไร แต่มีพยาน เจ้าของบ้านที่เป็นร้านค้าบอกว่าเอ็มนั้นแหละเป็นคนชด เอ็มจึงยอมรับ ผมจึงได้ตักเตือนเอ็มว่าต่อไปอย่าทำอย่างนี้อีก ที่ลุงเคล้าเขาตักเตือนสั่งสอนเพราะหวังดี ผมจึงได้ถามนายเคล้าว่าจะเอาเรื่องไหม แกก็บอกว่าไม่ ผมจึงเตือนว่าถ้าหากเอ็มทำอีกจะเอาเรื่องและแจ้งความกับตำรวจ เอ็มจึงรับปากว่าจะไม่ทำอีก

ส่วนระหว่างลูกของนายเคล้า กับเอ็มนั้นก็ยังดีต่อกัน แต่ลูกนายเคล้าบอกว่าหากไม่ใช่เอ็มคงได้ชดกันสักตั้งแล้ว แล้วเอ็มก็ไปอยู่บ้านที่หนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว แม่ไม่ให้อยู่ที่บ้านนี้ บอกว่าให้อยู่ที่ย่านตาขาวดีกว่า เพราะมีเพื่อนน้อยกว่าที่นี่ จะได้ไม่ต้องเที่ยวกลางคืน ตอนนีเอ็มแต่งงานแล้ว ญาติๆทุกคนก็ดีต่อกัน

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ความคึกคะนองของเด็กวัยรุ่น
- ไม่พอใจที่ถูกว่ากล่าวตักเตือน

วิธีการจัดการ

- พบพ่อแม่เพื่อบอกเล่าพฤติกรรมของลูกชาย
- พยายามตามตัวเด็กให้พบเพื่ออบรมสั่งสอน
- พูดคุยทำความเข้าใจกับคู่กรณีทั้งสองฝ่าย
- ใช้ความสัมพันธ์ฉันท์เครือญาติในการจัดการปัญหา
- ภาคทัณฑ์โทษไว้หากทำความผิดซ้ำอีก
- หาวิธีการป้องกันโดยเปลี่ยนที่อยู่เพื่อไม่ให้เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดิม อันจะนำมาซึ่งการก่อปัญหาซ้ำอีก

ผลการจัดการ

- เอ็มรับปากว่าจะไม่ทำอีก และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

บทเรียนจากเรื่อง

- ปัญหาวัยรุ่นแก้ไขได้หากพ่อแม่เข้าใจ เอาใจใส่และให้ความร่วมมือกับผู้นำในชุมชน

2.เรื่องขอคืนทำถนน

เก็บข้อมูลวันที่ 11 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

โครงการสร้างถนนลาดยางสายทุ่งสาร-โคกโดนเป็นงบประมาณร่วมกันระหว่าง อบจ. กับ อบต.นาหมื่นศรี โครงการเริ่มเมื่อเดือนพฤศจิกายน -16 กุมภาพันธ์ 2552 เป็นระยะทาง 2,100 เมตร เมื่อสร้างไปได้ระยะหนึ่ง เหลืออีก 500 เมตร จะถึงที่ดินของนายร่วม อ่อนช่วย ซึ่งอยู่บ้านเลขที่ 50/2 หมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี แต่ก็ไม่ได้ให้สร้างถนนผ่าน ในตอนแรกทางอบต.ได้เดินหนังสืออุทิส นายร่วมเขาก็เซ็นอุทิสให้แล้ว พอทำมาถึงตรงนี้ก็บอกผู้ใหญ่ว่าไม่ให้สร้างต่อแล้ว ผู้ใหญ่จึงบอกแกว่าต้องบอกนายจอบต. แกก็บอกว่าได้จะไปบอกเอง เพราะในตอนแรกที่อบต.มาขออุทิสนั้นขอแค่ 5 เมตร แต่พอทำจริงทำไป 8 เมตร แกจึงไม่ให้ ซึ่งถ้าสร้างถนนที่ดินของแกจะติดไปอีก 3 เมตรซึ่งแกได้ปลูกต้นไม้ไว้ ถ้าสร้างถนนผ่านก็จะต้องถูกรุ่น (เทียมขนาดเล็ก) แกจึงห้ามผ่าน

หลังจากที่รู้เรื่องทางอบต.มาคุยกับผู้ใหญ่ว่าไปคุยให้ที่ ผมพร้อมผู้ช่วยสมเพียร เยาว์ดำ ไปคุยให้แต่บอกบอกว่าไม่ให้เพราะอบต.ขอ 5 เมตร แต่ตอนทำมาทำ 8 เมตร แกจะฟ้อง ผมจึงบอกแกว่าถ้าถนนสร้างเสร็จจะสบายมีถนนใช้ จากนั้นไม่กี่วันนายร่วมพบกับผู้ช่วยสมเพียร ผู้ช่วยทักทายว่ามาจากไหน แกก็ไม่ยอมตอบคงเพราะโกรธ และยังไม่ยอมบอกนายสมเพียรว่าจะฟ้องผู้ใหญ่นายกด้วย ในวันหนึ่งหลังจากผมทำธนาคารหมู่บ้านเสร็จ ก็มานั่งกับผู้ช่วยเพียร แกถามว่าจะทำปรีอ(ทำอย่างไร) นายร่วมจะฟ้องแล้ว ผมก็บอกว่าไม่ยอม ผมจะเข้าไปเคลียร์

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2552 นายทวีโรจ เยาว์ดำ นายกอบต.นาหมื่นศรีโทรศัพท์มาบอกผมว่าอย่าไปไหนพรุ่งนี้เช้าจะเข้าสวนนายร่วมที่ทำถนนกัน รุ่งเช้านายกอบต. รองนายก กำนันและผมรวมถึงนายร่วมมาที่สวน นายกฯได้สอบถามนายร่วมได้ความว่าถนนเข้าเขตที่ดินของแกทำให้ต้นไม้ล้ม ผมบอกว่าต้นไม้ล้มอยู่ในเขตถนน และบอกว่าเราต้องคุยกันก่อน แต่ไม่คุยเรื่องเบียด(เงิน) นายร่วมจึงบอกว่าถ้าไม่คุยเรื่องเงินแล้วจะคุยอะไร (ทำไม) ผมจึงเริ่มเข้าใจแล้วว่าทำไมแกถึงไม่ยอม คงเพราะเนื่องมาจากแกคิดมากเพราะแกได้ข่าวว่าหมู่บ้านของกำนันได้รับเบียดกันด้วย รองนายกฯเลยบอกว่ารายโน้นเจ้าของสวนให้ดินยาง 7 ตัน แต่รถไปดินเอา 20 กว่าตัน จึงต้องจ่ายค่าชดใช้ให้กับเจ้าของสวนยางที่เรียกมา 30,000 บาท นายกวีโรจจึงบอกนายร่วมว่าการนี้ไม่ได้ จนแกเริ่มอ่อนลงและเข้าใจ แต่นายร่วมก็เรียกร้องว่าให้นายกทำสายหนาม (รั้วลวดหนาม) ระหว่างที่ดินที่ถมทำถนนกับที่ดินของแก และยกเสาที่ทำให้ล้มลงให้ตั้งขึ้นตรงให้หมดด้วย แล้วจะไม่เอาอะไร(ไม่เรียกร้องอะไร) ผู้ใหญ่จึงขอบคุณนายร่วม ขณะนั้นถนนยังไม่เสร็จ สายหนามที่แกขอให้กันให้ก็ยังไม่จัดการเพราะถนนยังไม่เสร็จ แต่นายกก็รับปากว่าจะทำให้เมื่อถนนแล้วเสร็จ

นายร่วมทนไม่ไหวจึงทำรั้วเองเสร็จแล้ว เพราะไม่ใช่เรื่องหนักหนาอะไร นายร่วมเองก็เป็นคนมีอันจะกิน

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ความไม่เข้าใจข้อเท็จจริงในข้อตกลงว่าเป็นอย่างไร
- อาจเป็นเพราะอยากได้เงิน เหมือนที่ได้ข่าวลือมาจากหมู่บ้านอื่นว่าคนที่อุทิศที่ดินให้ทำถนนแล้วถูกรถดันต้นไม้ที่ปลูกไว้จะได้รับค่าชดเชย

วิธีการจัดการ

- เข้าไปเจรจาเป็นทีมทั้งนายกฯ รองนายกฯ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน
- ชี้แจงข้อเท็จจริงให้รับทราบ
- ยอมรับเงื่อนไขที่ผู้เสียหายเสนอมา คือ การทำรั้วใหม่ให้

ผลการจัดการ

- ยอมยุติโดยมีเงื่อนไข คือ ต้องทำรั้วให้ใหม่

บทเรียนจากเรื่อง

- การก่อสร้างในโครงการใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับที่ดินของชาวบ้าน ทางอบต.ต้องแจ้งและทำความเข้าใจกับชาวบ้านให้ชัดเจน เพื่อจะได้ไม่มีปัญหาตามมาในภายหลัง
- การเข้าเจรจาปัญหากับคนที่หัวหมอต้งไปกันหลายคนเพราะจะได้ช่วยกันพูด และต้องเอาชนะคนลักษณะนี้ด้วยข้อมูลที่เป็นจริง

3.เรื่องรถชน

เก็บข้อมูลวันที่ 11 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย นายคล่อง เยาร์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อง เยาร์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2552 เวลา 18.00 น. ตอนนั้นผมกำลังประกาศทางหอกระจายข่าวแจ้งให้ผู้สูงอายุมารับเงิน ขณะที่กำลังพูดอยู่นั้นนายราย กงจี ส.อบต.หมู่ที่ 1 อยู่บ้านเลขที่ 40/3 โทรมหาผม ผมจึงพักชั่วคราวเพื่อรับสาย โดยได้รับแจ้งว่ามีรถ 2 คันชนกันที่หน้าบ้านของนายราย จึงได้ถามว่ามีคนเจ็บหรือไม่ ถ้ามีให้นำส่งโรงพยาบาลก่อนผมค่อยตามไป ส่วนรถนั้นอย่างเพิ่งย้ายที่ เมื่อกระจายข่าวเสร็จผมก็รีบไปที่เกิดเหตุ

เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุก็ได้สอบถามเหตุการณ์ได้ความว่านางดาเรศ อ่อนช่วย อายุ 34 ปี อยู่บ้านเลขที่ 88 หมู่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี ขับรถจักรยานยนต์นำหน้ารถจักรยานยนต์ของลูกนางล้วน เยาร์ดำ ซึ่งเป็นเด็กผู้หญิง อยู่หมู่ที่ 8 ตำบลนาหมื่นศรี ก่อนเกิดเหตุรถของนางดาเรศจะเลี้ยวเพื่อไปเติมน้ำมัน (ปั๊มหยอดเหรียญ) แต่ไม่ได้เปิดไฟเลี้ยว รถลูกนางล้วนที่ตามหลังมาด้วยความเร็วสูงจึงชนเอาทันที ส.อบต. รายบอกกับผมว่าช่วยไถ่เกลี้ยอย่าให้เรื่องถึงตำรวจ เมื่อสอบถามทราบว่าคนขับรถคันหลังได้รับบาดเจ็บเป็นแผลถลอกถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลแล้ว นางล้วนผู้เป็นแม่ก็มาบอกว่าลูกอยู่โรงพยาบาลให้หยุดเรื่องไว้ก่อน ส่วนนางดาเรศไม่เป็นอะไร

ผมจึงโทรศัพท์เรียกดาบตำรวจประพันธ์ แสงแก้ว สายตรวจประจำตำบลนาหมื่นศรี มาที่เกิดเหตุ มาถึงก็ให้แกช่วยดูสถานที่เกิดเหตุ ที่เรียกดาบประพันธ์มาด้วยเนื่องจากกลัวถูกว่าเข้าข้างใดข้างหนึ่ง เพราะคุณกรณีก็เป็นญาติกันกับผม ฝ่ายหนึ่งเป็นน้องสะใภ้ส่วนอีกฝ่ายเป็นหลาน และเพื่อให้การสัญจรบนถนนเป็นไปโดยปกติ จึงต้องหาสเปรย์มาฉีดไว้เป็นหลักฐานก่อน โดยฉีดตามรอยรถทั้งสองคัน เสร็จแล้วจึงได้ยกรถออกไปไว้ริมถนน เมื่อตรวจดูสภาพรถก็ยังสตาร์ทได้ดีทั้ง 2 คัน มีรอยถลอกเพียงเล็กน้อย เมื่อฝ่ายหนึ่งไม่อยู่ผมจึงนัดทั้งสองฝ่ายมาให้มาคุยกันพรุ่งนี้เช้า ซึ่งทั้งสองฝ่ายก็ยอมว่าจะไม่ให้เรื่องถึงโรงพัก ผมจึงเตือนไปว่าถ้าใครแจ้งความจะทำให้รถล้มลงเหมือนเดิมแล้วทำแผนกันใหม่ แล้วทั้งหมดก็แยกย้ายกันไป

พอเสร็จแล้วผมก็โทรศัพท์หาดาบตำรวจประสาธ หนูยศ เรื่องทำโครงการเศรษฐกิจชุมชน แล้วทำธุระหลังจากนั้นก็แวะบ้านคนเจ็บที่กลับมาจากโรงพยาบาลแล้ว สอบถามว่าเป็นอย่างไรบ้าง ก็ทราบว่าเสียค่ารักษาพยาบาลไป 600 บาท ผมถามว่าแล้วอาการตรงอื่นเป็นอย่างไรบ้าง มันบอกว่าเจ็บหน้าอกหน่อยๆ(นิดหน่อย) แล้วถามว่าเรื่องนี้จะเอาปรีอ(เอาอย่างไร) เพราะมีงูที่กัดที่ขั้วเร็ว ส่วนฝ่ายโน้นก็ผิดที่ไม่เปิดไฟเลี้ยว เขาก็ตอบว่าไม่ยอมเพราะเจ็บ ผมว่านั่นต่อเข้า(พรุ่งนี้)ไปหาพอมึง มันเลยตอบว่าแล้วแต่ลุง ผมได้เข้าไปนั่งคุยกับแม่ของเด็กมันด้วย

รุ่งเช้าจึงไปนั่งคุยกันที่บ้านผม นางล้วนบอกว่าจะไปแจ้งความที่โรงพัก ผมถามว่าทำไมแกบอกว่าจะเอาค่า พรบ. เป็นค่ารักษาพยาบาล ผมถามว่าแจ้งแล้วเป็นพันปรีอ(อย่างไร) แกเล่าว่าตำรวจบอกกับแกว่าถ้าอีเอาต้องเอารถมาปรับทั้งสองฝ่าย แกว่าแกไม่แจ้ง เลยกลับมาบ้าน

ผู้ใหญ่ แกเลยถามผมว่าจะเอาปรีดี อีเอาพรบ.เขาก็ไม่ให้แจ้ง ต้องจ่ายค่าปรับก่อน ผมเลยเรียกนางดาเรศมาคุย ถามว่าจะว่าอย่างไรนางดาเรศก็บอกว่าไม่แจ้งความแล้ว ผมจึงบอกว่าดีแล้วไม่ต้องถึงตำรวจ เพราะรถไม่มีป้ายทะเบียนจะถูกยึดได้ เสร็จแล้วจะถูกปรับคนละ 500 บาท ในเมื่อลูกนางล้วนเจ็บก็ให้นางดาเรศช่วยค่ารักษาพยาบาล 600 บาท ส่วนรถซ่อมกันเอง แต่นางดาเรศแก้ทำออดแอด (ไม่เต็มใจจ่าย) ผมจึงช่วยออกให้เอง 300 บาท นางดาเรศบอกว่าไม่มีเงิน พรุ่งนี้เข้าให้นางล้วนมาเอา รุ่งเช้ามานางดาเรศจึงเอามาให้ 300 บาทแล้วเอาของผม 300 บาท ไปให้นางล้วนเรื่องก็ยุติลง

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ความประมาท
- ขับรถผิดกฎจราจรเพราะไม่เปิดไฟเลี้ยว

วิธีการจัดการ

- หาแนวร่วมในการไกล่เกลี่ยเนื่องจากเป็นญาติกับทั้งสองฝ่าย
- ยับยั้งไม่ให้แจ้งความเนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไกล่เกลี่ยได้
- ชี้แจงข้อดีข้อเสียของการแจ้งความให้คู่กรณีทราบ
- เรียกคู่กรณีทั้งสองฝ่ายมาพูดคุยตกลงกัน
- ช่วยออกเงินค่าเสียหายให้ครึ่งหนึ่งเพื่อให้เรื่องจบกันไป และเนื่องด้วยความเป็นญาติ

ผลการจัดการ

- เรื่องยุติในชุมชน ไม่ต้องถึงโรงพัก

บทเรียนจากเรื่อง

- การไกล่เกลี่ยเรื่องใดก็ตามหากเป็นญาติทั้งสองฝ่ายควรหาคนอื่นมาร่วมด้วย เพื่อป้องกันการครหาและเพื่อความยุติธรรมกับทั้งสองฝ่าย
- การเกิดอุบัติเหตุในชุมชนโดยมากเกิดมาจากความประมาทและการทำผิดกฎจราจร ด้วยคิดว่าขับรถในชุมชนไม่มีตำรวจเหมือนในเมือง จึงเป็นเหตุให้ละเลยกฎ

4. เรื่องโค่นไม้ยางริมแดน

เก็บข้อมูลวันที่

11 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย

นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2550 นางยินดี ศรีดี ชาวบ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี แต่ได้แต่งงานกับคนกันตังและไปอยู่ที่โน่น ได้มาฟ้องกระผมผู้ใหญ่คลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ว่า นายอานนท์ ชูสงค์ อยู่บ้านเลขที่ 39/2 หมู่ 1 ได้โค่นไม้ยางพาราที่เป็นต้นใหญ่ริมแดนขายได้เงินกว่า 1,200 บาท ในขณะที่นายอานนท์คิดว่าไม้ยางนั้นเป็นของปู่เมียของเขา คือของนายเอี่ยม อินเรือง ซึ่งทั้งสองแปลงเป็นสวนยางพาราอยู่ติดกัน จากเหตุการณ์ดังกล่าวนางยินดีเรียกค่าเสียหาย 3,000 บาท ผู้ใหญ่จึงบอกให้นายอานนท์เขาขายได้แค่ 1,200 บาทเท่านั้น

กระผมได้เรียกทั้งสองฝ่ายมาคุยกัน นายเอี่ยมก็ว่าต้นเทียมนั้นเป็นของแก นางยินดีก็ว่าเป็นของแก นางยินดีแจ้งว่าแกขอค่าไม้ยาง 2,000 บาท ผมจึงบอกว่าถ้าไม่ยอมกันก็ให้หาหลักโฉนด น้องเขยของนางยินดีชื่อนายจบ ดูกมาก ที่เป็นคนตัดยางในสวนนางยินดีอยู่ บอกว่าหลักโฉนดน่าจะโดนเลื่อนเสียแล้ว จึงถามนายจบกับนางยินดีว่าแดนตรงตลอดแนวหรือไม่ แกบอกว่าแดนชื่อ(ตรง) เหมือนกุ่มตอก (จับแล้วดึงตรงเลย) ผู้ใหญ่คลองจึงเสนอว่าถ้าพื้นที่ได้หม้าย(อย่างนี้ได้ไหม) เราไปหาที่ดินให้มารังวัดใหม่ ถ้ามาวัดสอบเขตแล้วหลักโฉนดล้ำด้านไหนด้านนั้นต้องรับผิดชอบจ่ายค่ารังวัด 500 บาท ทั้งสองฝ่ายจึงตอบว่าได้ กระผมจึงได้ทำบันทึกไว้เป็นหลักฐาน รุ่งเช้าผมจึงเดินทางไปที่ดิน ไปถึงเจ้าหน้าที่ที่ดินก็ถามว่ามาไซ(มาทำไม) จึงบอกว่ามีที่ดินเขาพิพาทกัน ผมจะมาขอสอบเขต เจ้าหน้าที่แจ้งว่าต้องให้เจ้าของมาแจ้งเอง ผมจึงกลับไปแล้วตอนบ่ายให้นายบุญราย เครือเตียว น้องเขยอีกคนของนางยินดีไปเอง เมื่อไปแจ้งปรากฏว่าหัวแดนของนางยินดีนั้นวัดได้ แต่ของนายจบวัดไม่ได้อีก

หลังจากนั้นประมาณ 1 เดือนก็ตกลงให้พนักงานที่ดินมารังวัด ในวันนั้นมีเจ้าหน้าที่มากัน 3 คนผมไปดูอยู่ด้วย ผมช่วยหาหลักให้ ปรากฏว่าหาหลักที่หัวมุมพบ แต่ไม่ปักใจเชื่อเพราะกลัวถูกเลื่อนหลักจึงไปหาหลักกลาง แล้วเจ้าหน้าที่ถามว่าดินตรงหรือไม่ แล้วก็พบอีกหลักที่หัวดินนายรายและนายจบ เลยยิ่งถกเถียงงอแงงอแงเสร็จพบหลักหมด และไม่เห็นว่ามียอเลื่อนแต่อย่างใด พอชักเชือกตรงตามหลักหมด ไม้ยางที่โค่นไปติดที่ดินของนายเอี่ยมหมดพร้อมเทียมอีก 4 ต้นที่นางยินดีปลูกไว้ ดินยางอีก 1 เมตร จึงถามนางยินดีว่าจะเอาปรีอ(เอาอย่างไร)แกก็ตอบว่าตามชักเชือก นางปราณี เยาว์ดำน้องของนางยินดี บอกด้วยความเสียดายว่าขอไม้กลับสักต้นเพราะปู่เป็นคนปลูกไว้ นายเอี่ยมว่าแกไม่ให้ ผู้ใหญ่ขอแกก็ไม่ให้ แกว่าต้องยึดตามคำพูดที่ตกลงกันว่าถ้าอยู่ในเขตที่ดินใครก็ต้องเป็นของคนนั้น นางยินดีจึงยอม แล้วก็ต้องเลิกเรื่องกันไป

อยู่มาไม่นานน้องเขยได้โทรหานางยินดีที่อยู่กันตังอีกว่าฝ่ายนายเอี่ยมจะเลื่อยไม้เทียมอีกแล้ว แต่นางยินดีก็ทำ(อะไร)ไม่ได้แล้ว แล้วทั้งสองฝ่ายก็หมางเมิน ไม่พูดจากันอีก

นายราย	นางยินดี	นายจบ

วิเคราะห์

สาเหตุ

- หลักเขตไม่ชัดเจน หาหลักโฉนดไม่พบ
- เมื่อก่อนที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์และมีมาก คนสมัยก่อนไม่ค่อยยึดหลักเขตแดนอย่างสมัยนี้ แต่เมื่อที่ดินมีราคาแพง และตกทอดเป็นมรดกมายังลูกหลาน กลับกลายเป็นว่าความไม่แน่นอนของอาณาเขตที่ดินเป็นชนวนในการสร้างความขัดแย้ง

วิธีการจัดการ

- คนกลางเป็นผู้ประสานงานให้เกิดการไกล่เกลี่ย
- ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่ดินให้มารังวัดใหม่
- ตกลงกันว่าใครล่าต้องจ่ายค่ารังวัด และตกลงกันว่าถ้าผลของการวัดออกมาเป็นอย่างไร ทั้งสองฝ่ายต้องยอมรับผลนั้นโดยที่ไม่มีข้อโต้แย้ง
- บันทึกการตกลงไว้เป็นหลักฐาน

ผลการจัดการ

- ทั้งสองฝ่ายหมางเมินไม่พูดจากันอีก

บทเรียนจากเรื่อง

- ปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินที่ตกทอดมาจากรุ่นปู่ย่า ซึ่งเป็นที่ดินที่ไม่มีอาณาเขตที่แน่นอนมักเป็นปัญหาเมื่อผู้ได้รับมรดกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ขายหรือว่าทำอะไรก็ตามที่ก่อให้เกิดเป็นตัวเงินขึ้นมา เพราะเมื่อเป็นเงินนั้นย่อมหมายถึงว่าที่ดินหรืออาสินที่อยู่ก้ำกึ่งระหว่างที่ดินสองแปลงนั้นมีราคา และนั่นเป็นที่มาของการอ้างสิทธิ์ความเป็นเจ้าของและที่มาของความขัดแย้ง

5. เรื่องใช้ดาบฟัน

เก็บข้อมูลวันที่

11 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย

นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อต้นปี 2549 นายณรงค์ รอดถนน อายุ 23 ปี เป็นคนตำบลละมอ ได้มาแลหนั่งนาย(ดูหนั่งกลางแปลง) ที่ตลาดนาโยงและได้มีเรื่องกับนายประกิจ ทองแป้นอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน อยู่บ้านเลขที่ 28/3 หมู่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี สาเหตุมาจากเรื่องผู้หญิง เพราะทั้งสองคนชอบผู้หญิงคนเดียวกัน มาคราวนี้นายณรงค์เห็นว่ามึงงานที่ทางร้านประสิทธิ์เฟอร์นิเจอร์จัดขึ้น จึงต้องการมาแก้แค้นพกเอาดาบมาด้วย คิดว่างานนี้ต้องเจอกันแน่ถ้าพบตรงไหนก็จะฟันเลย แล้วทั้งสองก็ไปพบหน้ากันที่หน้าร้านจำเช่าคาราโอเกะ เมื่อได้เวลานายณรงค์ดิ่งดาบมาฟันเข้าที่กลางหลังนายประกิจทันที แต่โดนปลายดาบ เพื่อนนายประกิจได้พาไปโรงพยาบาล เย็บ 10 เข็ม แต่นายประกิจไม่แจ้งตำรวจ

รุ่งเช้าแม่นายประกิจได้มาบอกกระผมผู้ใหญ่นายคลอง เยาว์ดำผู้ใหญ่มุขที่ 1 ของตำบลนาหมื่นศรีว่าลูกถูกฟัน ให้ผู้ใหญ่ตามพ่อฝ่ายโน้นมารับผิดชอบด้วย เนื่องจากตำบลละมออยู่ติดกับตำบลนาหมื่นศรี จึงได้ให้ญาติที่อยู่ละมอช่วยสืบให้ว่าเป็นลูกเต้าเหล่าใคร ปรากฏว่าเป็นญาติๆกันทั้งนั้น ไม่นานพ่อของนายณรงค์ก็มาหาพ่อของนายประกิจ แล้วก็รับผิดชอบ ทางฝ่ายนายประกิจเรียกค่าน้ำมันยา 30,000 บาท พ่อของนายณรงค์บอกว่าไม่มีเงิน จึงคุยกัน แล้วขอต่อรองว่า 18,000 บาทได้หรือไม่ กระผมจึงแนะนำว่านั่นไหนๆ เด็กก็รับผิดชอบให้จับมือดีกันดีไหม แม่นายประกิจบอกว่าอย่างไรก็ได้ และทางแม่และพ่อนายประกิจได้ปรึกษากันว่าจะเอาค่าเสียหายเท่าใด จึงตกลงว่าเอา 18,000 บาทตามที่เขาต่อรองได้ แต่พ่อของนายณรงค์ขอผิดผ่อนไปจ่ายในวันที่ 8 เมษายน 49 กระผมจึงได้ทำบันทึกข้อตกลงไว้เป็นหลักฐาน แล้วหลังจากนั้นก็จับมือดีกันดี และเมื่อถึงวันนัดพ่อของนายณรงค์ก็จ่ายเงินให้ตามที่ตกลงกันไว้ เรื่องก็จบ

วิเคราะห์

สาเหตุ

- เคื่องกันมาก่อน เพราะชอบผู้หญิงคนเดียวกัน
- ความใจร้อน คึกคะนองตามประสาวัยรุ่น

วิธีการจัดการ

- เป็นคนกลางในการประสานให้ผู้ปกครองของเด็กมาเจรจาตกลงกัน
- ใช้ความเป็นญาติกัน เป็นเพื่อนบ้านกัน ทำให้พูดคุยตกลงกันง่าย
- บันทึกข้อตกลงไว้เป็นหลักฐาน

ผลการจัดการ

- เรื่องยุติลงด้วยดี เนื่องจากทั้งสองฝ่ายตกลงกันง่าย จับมือคืนดีกัน แล้วก็ชดใช้ค่าเสียหายตามที่ตกลงกันได้

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้หากแจ้งตำรวจและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก นายณรงค์มี “ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยเจตนา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”¹ และถ้าเป็นเช่นนั้นจริงนายณรงค์ต้องถูกตราหน้าว่าเป็นคนชั่วกุก หรือถ้าต่อสู้คดีก็ย่อมต้องสูญเสียเงินทอง รวมถึงความรู้สึกมากกว่าเงินที่จ่ายไป 18,000 บาท เป็นแน่ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของทั้งสองบ้านที่อาจจะมองหน้ากันไม่ติด แต่สิ่งเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นหากเลือกที่จะจัดการให้จบในชุมชน เพราะแม้เป็นคดีอาญาแต่ก็สามารถไกล่เกลี่ยจัดการได้ โดยยึดหลักความพอใจของทั้งสองฝ่ายเป็นสำคัญ ทั้งนี้ยังเป็นการลดคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก และลดค่าใช้จ่ายให้กับรัฐในด้านต่างๆ

¹ ข้อมูลจากประมวลกฎหมายอาญา หมวด 2 ความผิดต่อร่างกาย มาตรา 295

6.เรื่องตำรวจไล่รถ

เก็บข้อมูลวันที่ 11 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2549 เวลา 8.00 น. นางกัญญา ทองหนัน ชาวบ้านหมู่ที่ 1 ได้มาแจ้งกับผู้ใหญ่คลอง เยาว์ดำ ว่าลูกชายของแกอายุ 16 ปี ขับรถจักรยานยนต์ออกจากตัวเมืองเมื่อตอนหัวค่ำวาน แล้วก็มีการวิ่ง 2 นายหลักตรวจรถที่บริเวณอนุสาวรีย์ เด็กขับรถเสียงไม่ให้ตรวจ ตำรวจจึงขับรถไล่มาจากในเมือง มาทางชลประทาน เข้าตำบลนาหมื่นศรีที่หมู่ 6,5,8 แล้วเข้า หมู่ 1 บ้านตัวเอง จนถึงทิศตะวันตกของบ้าน เด็กก็จอดรถไว้ข้างถนนแล้วหนีด้วยความตกใจไม่ได้เข้าบ้านทั้งคืน ผมจึงถามว่าแล้วเป็นอย่างไรต่อ นางกัญญาบอกว่าพอเด็กหยบ(แอบ)เสีย คืนนั้นตำรวจจึงยกรถที่จอดไว้ขึ้นรถยนต์เอาไปป้อมสายตรวจ เมื่อเช้าลูกกลับมา ก็ไปสืบหารถ สืบรู้ว่ารถอยู่ที่ป้อม ได้ไปดูกันแต่ไม่เห็นรถ จึงกลับกันมา

ตามตำรวจประสาที่ประจำอยู่ที่ป้อมตำรวจได้แจ้งกับผมว่ามีรถจักรยานยนต์คันหนึ่ง จมน้ำอยู่ที่ชลประทานหมู่ที่ 8 เบาะถูกแทงจนเสียหาย ชาวบ้านที่พบได้นำขึ้นมาจากน้ำ เมื่อได้รับแจ้งจากสายตรวจผมจึงแจ้งนางกัญญาให้ไปดูทันที ก็พบว่า เป็นรถของตน แต่ได้รับความเสียหายมาก ทางสายตรวจก็สืบจนรู้ว่าเป็นตำรวจคนไหนที่ไล่ตามเด็ก นึกว่าเด็กติดยา แต่ถูกเอาเด็กที่ไม่ได้เกรอะไร เพียงแต่ตกใจที่ถูกไล่ตาม

นายแนบซึ่งเป็นปู่ของเด็กอยู่ที่ตำบลละมอ เจระจกเรียกรถไล่ตามตำรวจที่ป้อมเป็นค่าเสียหายในการซ่อมรถ 15,000 บาท ตำรวจก็ยอมจ่ายให้ เพราะนายแนบที่เป็นปู่ของเด็กค่อนข้างจะมีบารมี กว้างขวาง พอได้กินได้อยู่ และเด็กก็ไม่ผิดอะไรเรื่องนี้ก็จบลง

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ความตกใจ กลัวถูกตำรวจจับ ที่ขับรถหนีอาจเป็นเพราะไม่มีใบขับขี่ รถไม่มีทะเบียนหรือไม่สวมหมวกกันน็อค
- ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์
- เป็นการเข้าใจผิด เจ้าหน้าที่ตำรวจคิดว่าเป็นเด็กติดยา หรือเด็กมีความผิดจึงขับรถไล่ตาม เพราะถ้าไม่มีอะไรผิดคงไม่หนี

วิธีการจัดการ

- ประสานงานไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่
- ให้ญาติผู้ใหญ่เป็นฝ่ายเจรจารื้อค่าเสียหาย

ผลการจัดการ

- ดำรวจยอมจ่ายค่าซ่อมรถให้ตามที่เรียกมา

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้ไม่รู้ว่ข้อเท็จจริงนั้นเป็นอย่างไร เพราะหากรถเด็กมีครบทุกอย่าง ไม่ว่าจะ เป็นใบขับขี่ ทะเบียน แล้วก็สวมหมวกกันน็อคเรียบร้อยคงไม่ขับรถเสี่ยงไปทางอื่น แต่ ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็มีส่วนผิดอยู่ไม่น้อยที่ไม่ได้สืบหาข้อเท็จจริงจาก พยานแวดล้อมให้ดีเสียก่อน พอเด็กขับรถหนักก็คิดว่าเป็นเด็กติดยา ก็เลยขับรถไล่ และทำให้รถของเด็กได้รับความเสียหาย ถ้าผู้ใหญ่ไม่ประสานไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในพื้นที่ก็คงยากที่จะเจรจาเรียกร้องค่าเสียหายกันได้

7.เรื่องไล่แทง

เก็บข้อมูลวันที่

11 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย

นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2552 ดาบประพันธ์ แสงแก้วได้โทรศัพท์หากระผมผู้ใหญ่คลอง เยาว์ดำ ถามว่าอยู่ที่ไหน ผมจึงบอกว่าอยู่บ้านที่เขารำโนราข้างบ้านนายจิต อ่อนช่วย หมู่ที่ 1 ดาบประพันธ์จึงแจ้งว่ามีคนไล่แทงกันข้างบ้านผู้ช่วยลอย ขุนดำ ห่างจากบ้านผู้ช่วยไป 3 หลังตอนนั้นวิ่งหนีไปแล้ว ให้ผู้ใหญ่ไปที่เกิดเหตุ

เมื่อไปถึงก็ได้พูดคุยกับดาบประพันธ์ ดาบบอกว่าได้ตามไปทางทิศตะวันตกแล้วไม่พบ จึงชวนผมมาบ้านนายทวี ประสาน ซึ่งเป็นหลังที่ 2 ที่ห่างจากบ้านผู้ช่วยดำ ถามดูก็ไม่รู้ จึงคาดการณ์กันว่าต้องวิ่งหนีไปทางทิศเหนือจึงออกกันไป ผ่านบ้านผู้ช่วยลอยเห็นมีตำรวจอยู่ 2 นายจึงแะคุยตำรวจถามว่าเริ่มไล่ฟันกันตรงไหน ผู้ใหญ่ก็บอกว่าไม่รู้ที่ จึงแะบ้านนายหนูนัด ล้วนดี พบนายนัด แม่ น้องชาย และก๊เมียนายนัด เขาบอกว่าเหตุเกิดตรงนี้ คือนายอนันต์ ทองหนัน เป็นคนไล่แทงนายจรรยา ศรีแก้วด้วยเหล็กขุดฉาบ ทั้งคู่เป็นคนหมู่ที่ 1 ทั้งสองคนยก(วิ่ง)ไล่ฟันกันรอบลูกท้อที่ไว้ใส่หญ้าให้วัวกิน วิ่งกันอยู่หลายรอบ ส่วนนายจรรยาฉาบได้ไม้ดามก็ต่อสู้ป้องกันตัว ดาบจึงถามว่าแล้วทั้งคู่วิ่งไปไหนแล้ว นายหนูนัดบอกว่าวิ่งหนีกันไปยังไม่ไกลเห็นขาวๆอยู่เลย ดาบจึงขับรถตามไปดู แต่ไม่พบนายอนันต์ จึงกลับมาที่เกิดเหตุ แล้วในวันนี้ก็ต้องเลิกกันไปเพราะตามหาไม่เจอ ผมกับดาบประพันธ์ ก็มาปรึกษากันว่าต้องคุยกันให้รู้เรื่อง เพื่อไม่ให้เกิดเหตุขึ้นอีก

หลังจากนั้น 2 วันก็ชวนกันไปบ้านนายจรรยา คนที่ถูกไล่แทง เมื่อไปถึงเจอตัวนายจรรยาจึงสอบถามว่าจะแะแะความหรือไม่ แกก็บอกว่าไม่แะแะ ผมจึงสอบถามว่าเกิดเรื่องขึ้นได้อย่างไร นายจรรยาว่าหลายวันมาแล้วได้ไปนั่งบ้านนายสมนึก คงฉาง คุยกัันเรื่องงาน แล้วนายอนันต์เามาจากไหนไม่รู้ แกแะแะ(พูด)ว่าว่าคนอื่นที่เป็นเรื่องในอดีต ใครห้ามแกก็ไม่ฟัง นายจรรยาทนไม่ไหวจึงตบหน้าแกไป 1 ที จนน้องชายคือนายรุ่น ศรีแก้ว ทราบเรื่องก็มาพากลับบ้านไป ผมจึงว่าเดิน(นายจรรยา) ก็ผิดไปตบเขาไซ้(ทำไม) นายจรรยาบอกว่าห้ามแล้วก็ไม่ฟัง ผม(นายจรรยา)ทนไม่ไหวเลยตบเอา ผมจึงว่านั่นเดี๋ยวนะจะไปคุยกัันนายอนันต์ดูว่าแะแะอย่างไร เมื่อไปถึงบ้านนายอนันต์ แม่ นายอนันต์ คือนางนั บ ทองหนันอยู่ด้วย ก็สอบถามนายอนันต์ว่าพันปรี้อ้าง(เป็นอย่างอ้าง) แกบอกว่าผู้ใหญ่แะแะผมเข้าไปเที่ยว (ผู้ใหญ่ผมก็แะแะเข้าไปเที่ยว)แต่มันมาเซยคาง จับแะแะผม ผมทนไม่ไหวเลยชักมีดยก(ไล่)แทงทันที แม่ นายอนันต์จึงบอกว่าให้ผู้ใหญ่ช่วยคุยกัันให้จบที เพราะเดี๋ยวนะรบกันอีกเพราะทั้งสองคนเป็นญาติกัน ผมบอกว่านั้นต้องเรียกเด็กมาคุยกััน

ในวันที่ 8 มีนาคม 2552 ผมจึงชวนดาบประพันธ์ แสงแก้ว นายเอนั ทองหนันเป็นประธานสภาอบต. นางนั บ ทองหนัน มาร่วมกันเป็นพยาน แล้วก็เริ่มสอบถามนายอนันต์ว่าต่อไปจะว่กันพันปรี้อ จะยอมความกัน หรือจะแะแะความ นายอนันต์บอกว่ายอมความกันดีหว่า ผมบอกว่อย่างนั้นให้นายจรรยาขอโทษที่ตบหน้านายอนันต์ นายจรรยาก็ยอมขอโทษ ต่อไปจะไม่มีอีกแล้วที่

รบกัน แล้วก็จับมือดีกัน และผู้ใหญ่ได้ทำเป็นข้อตกลงไว้ว่าจะไม่ให้เกิดเรื่องอีก ถ้าใครทำเรื่องก่อน จะให้อีกฝ่ายดำเนินการตามกฎหมายได้เลย แล้วให้ลงลายมือไว้เป็นหลักฐาน เรื่องก็ยุติลงด้วยดี

วิเคราะห์

สาเหตุ

- มีเรื่องกันมาก่อน ทำให้ตามมาแก้แค้น

วิธีการจัดการ

- สอบถามข้อเท็จจริงจากทั้งสองฝ่าย
- การทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สายตรวจประจำตำบล
- ยกความเป็นญาติของทั้งสองฝ่ายทำให้ตกลงกันง่ายขึ้น
- บันทึกเรื่องราวไว้เป็นหลักฐาน และให้คู่กรณีเซ็นชื่อรับรอง

ผลการจัดการ

- นายจรรยาขอโทษนายอนันต์ที่ตบหน้า ส่วนนายอนันต์ก็ขอโทษที่ยกแขนงนายจรรยา แล้วทั้งสองคนก็จับมือคืนดีกัน

บทเรียนจากเรื่อง

- การเมาสุราทำให้ขาดสติและเป็นบ่อเกิดของปัญหาอื่นๆ โดยเฉพาะลูกผู้ชายที่เมาได้แต่หยามไม่ได้ ถ้าในชุมชนมีคนประเภทที่ว่าเมาที่ไหนหาเรื่องรบกับเพื่อนที่นั่น ต้องหาวิธีการว่าจะทำอย่างไรไม่ให้คนเหล่านี้ออกเรื่องเพื่อสร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่นได้

8.เรื่องขโมยโทรศัพท์

เก็บข้อมูลวันที่ 11 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุการณ์เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2549 นายทวี แก้วสรวล อยู่บ้านเลขที่ 2/6 หมู่ที่ 1 มาแจ้งว่า ลูกเขยนายเวียน นางแก้ว คือ นายศรีนาศไปนอนที่บ้านแล้วกินเหล้ากันจนเมาก่อนจะเข้านอนแล้วนายศรีนาศ ก็ได้ขโมยโทรศัพท์ของลูกนายทวีไปจำหน่ายในเมือง พอตอนเช้าลูกนายทวีตื่นนอนก็รู้ว่าโทรศัพท์หายไปแล้ว และเด็ก ๆ ที่อยู่ด้วยกันก็สืบได้ว่านายศรีนาศ ขโมยไป แล้วก็ได้นำมาตามผมไปพูดคุยกันที่บ้านนายจบ ดูกมาก อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านแต่ นายศรีนาศไม่ยอมรับผิด ผมเลยช่วยพูดว่าให้ยอมรับผิดและเจ้าของก็จะไม่เอาความผิดนายศรีนาศเลยยอมรับผิด แต่พอนายศรีนาศยอมรับผิดแล้ว นายทวีบอกว่าต้องจ่ายเงิน 1,000 บาทเป็นค่าไถ่ ผมเลยบอกให้นำมาจ่ายเสีย

ผมได้ให้เวลาเขา 3 วันถ้าไม่มาจ่ายเงินตามนัดจะดำเนินเรื่องตามกฎหมาย พอเสร็จผมก็กลับบ้าน และได้กลับมาเขียนรายงานไว้เป็นหลักฐาน

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ความอยากได้ หรืออาจเป็นเพราะต้องการใช้เงิน

วิธีการจัดการ

- สืบหาตัวคนกระทำผิด
- นัดสองฝ่ายมาเจรจา
- เจรจาค่าชดใช้ให้ผู้เสียหาย โดยให้เวลา 3 วัน
- บันทึกข้อตกลงไว้เป็นหลักฐาน

ผลการจัดการ

- เรื่องยุติภายในชุมชน

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้ถ้าไปแจ้งความนายศรีนาศมีความผิดฐานลักทรัพย์ มีโทษทั้งจำทั้งปรับ เรื่องนี้โชคดีที่สามารถจัดการได้ในชุมชน เพราะถ้าเรื่องเข้าสู่กระบวนการนายศรีนาศต้องสูญเสียเงินมากกว่า 1,000 บาท เป็นแน่

9.เรื่องเมาแล้วอาละวาด

เก็บข้อมูลวันที่

11 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย

นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2548 เวลา 23.10 น. มีนายอนันต์ ขวัญเมือง อายุ 40 ปี อยู่บ้านเลขที่ 3 5/2 หมู่ที่ 1 เมามาค่าว่า นายประดับ นิลละอ ซึ่งเป็นคนคู่เขยและอยู่บ้านใกล้กัน ทุกๆวันที่นายอนันต์เมามาทำเรื่องทุกครั้ง ตำรวจเคยเข้าไปคุยหลายครั้งและเขาก็ได้รับปากทุกครั้ง พร้อมทั้งผมก็เคยเรียกมาปรึกษาแล้วเขาก็รับฟัง แต่พอตีหมอนเขาก็เมาอาละวาดเหมือนเดิม ทำนายประดับจนจะทนไม่ไหวแล้ว ได้ให้นายดาบตำรวจประพันธ์ แสงแก้วเข้ามาพูดคุยกับนายอนันต์ ผมว่าถ้าแกไม่ฟังอีกจะดำเนินคดีแน่นอนเพราะแกไม่ฟังใครเลย

ครั้งหนึ่งนายอนันต์เมาแล้วอาละวาดเหมือนเคย และจะทำร้ายลูกเมีย ลูกได้มัดตัวไว้แต่ห้ามไม่ได้ นายอนันต์จึงถูกตีหัวเพื่อไม่ให้คุมคลั่ง เมียนายอนันต์ตามผมมาที่บ้าน เมื่อผมไปถึงเห็นเลือดท่วมตัว ถامنนายอนันต์ว่าจะไปโรงพยาบาลไหม ตอนนั้นสร้างเมาแล้ว นายอนันต์บอกว่าไม่ไป เพราะไม่เจ็บ และวันไหนที่ไม่เมานายอนันต์ก็ก่อเรื่องเช่นกัน เช่น เมื่อนั่งอยู่ที่ร้านค้ายักเอาไข่ไก่ที่ร้านมาปาเล่น สร้างความเดือดร้อนให้กับลูกเมียที่ต้องมารับผิดชอบค่าเสียหาย เพราะวันหนึ่งๆ นายอนันต์ไม่ได้ทำอะไรเป็นชิ้นเป็นอันเลย แต่เมียก็ไม่ได้ทำอะไร บอกว่านายอนันต์จะทำอะไรแกไม่ว่าขออย่างเดียว อย่าลายหึงแกเป็นพ่อ เนื่องจากเมียของนายอนันต์เป็นหมอนทำเคราะห์บ้าน

ตอนนี้ดูเหมือนว่าพฤติกรรมจะเพลาลงแล้ว เนื่องจากไม่มีเวลาวางเท่ำไร เพราะหันมาเลี้ยงวัวชนแทน กอปรกับมีหลาน จึงหันมาเท่หลานกับวัวชนแทน ส่วนเหล้านั้นกินห่างๆ เดือนหนึ่ง 1-2 ครั้ง และเมื่อเมาพี่ชายซึ่งเป็นอดีตผู้ช่วยก็ได้เข้ามาพูดคุยตักเตือนทุกครั้ง

วิเคราะห์

สาเหตุ

- มีเวลาวางมากเนื่องจากไม่ได้ทำอะไรเป็นชิ้นเป็นอัน

วิธีการจัดการ

- หลายฝ่ายร่วมมือกันตักเตือน ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน รวมไปถึงญาติพี่น้องและครอบครัว
- หากิจกรรมให้ทำ เพื่อจะได้มีเวลาวางน้อยลงและไม่ต้องกินเหล้าแก้เซ็ง

ผลการจัดการ

- นายอนันต์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น กินเหล้าน้อยลง

บทเรียนจากเรื่อง

- คนที่มีพฤติกรรมชอบก่อเรื่องโดยมากแล้วเป็นคนที่มีความว่างมาก หากเมื่อใดที่มีกิจกรรมทำ หรือมีสิ่งอื่นที่อยู่ในความสนใจก็จะสร้างความเดือดร้อนให้คนอื่นน้อยลง แต่ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้นำ ญาติพี่น้อง รวมถึงคนในชุมชนในการดูแล สอดส่องพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ

10.เรื่องพยายามฆ่า

เก็บข้อมูลวันที่

11 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย

นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2547 เวลา 08.00 น. มีนาย แคล้ว ปราบโรค อยู่บ้านเลขที่ 41/1 หมู่ที่ 1 มาแจ้งว่าเมื่อ 3 วันก่อน ได้ไปพุดกันที่บ้านนายแคล้ว ปราบโรค ว่ามีนาย เจียม เอียดจ้อย กับนายครวญ ชูบัว บ้านอยู่หมู่ 1 จะมาyingนางสงบ ปราบโรคเมียของ นายแคล้ว ปราบโรค นางสาวของนายครวญกับ นายเจียม เมื่อถามว่ามาyingเรื่องอะไรนายครวญบอกว่านายเจียม ให้มาyingแต่นายครวญไม่yingเพราะเป็นนางสาว

รู้ถึงนางสงบ ปราบโรค แล้วนำลูกๆญาติพี่น้องมาคุยกัน แต่นายเจียมไม่ยอมรับ และนายแคล้วบอกว่าไม่ต้องyingเขาจะตายเองและเมื่อคุยกันเสร็จ นายเจียมก็กลับบ้าน นายแคล้วกลัวว่านายเจียมจะมาทำร้ายภายหลัง จึงมาแจ้งความไว้กับผู้ใหญ่บ้าน เพราะนายแคล้ว ปราบโรค ไม่เคยมีศัตรูที่ไหนกับใครมาก่อน ถ้านายแคล้วมีอันเป็นไป จะเอาผิดกับนายครวญ ชูบัวกับนายเจียม เอียดจ้อย 2 คน

ส่วนสาเหตุที่นั้นเกิดมาจากพ่อของนายครวญและนายเจียม คือนายถนอม กล่าวหาว่านายแคล้วจ้างคนมาyingตน เนื่องจากการขัดผลประโยชน์กันในเรื่องต่างๆเรื่อง เช่น เรื่องมรดกที่ดิน แต่ในความเป็นจริงแล้วนายถนอมถูกคนอื่นyingตาย ไม่เกี่ยวกับนายแคล้วแต่อย่างใด แต่นายเจียมเข้าใจว่าเป็นฝีมือของนายแคล้วจึงคิดมาแก้แค้น โดยให้นายครวญมาyingนางสงบ แต่นายครวญไม่yingเนื่องจากเป็นนางสาวของตน ผมจึงบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

วิเคราะห์

สาเหตุ

- เกิดจากความเข้าใจผิด ทำให้ระแวงและไม่ไว้ใจกัน

วิธีการจัดการ

- ไม่ได้ไปไกล่เกลี่ยเนื่องจากเรื่องยังไม่เกิดขึ้น เพียงแค่รับรู้และบันทึกไว้เป็นหลักฐานเท่านั้น

ผลการจัดการ

- นายแคล้วเกิดความสบายใจ

บทเรียนจากเรื่อง

- ความเข้าใจผิดเป็นบ่อเกิดของเรื่องใหญ่ เรื่องนี้โชคดีที่ยังไม่เกิดโศกนาฏกรรมเพราะยังเห็นแก่ความเป็นญาติ หากไม่แล้วคงเกิดความสูญเสียกันทั้งสองฝ่าย

11.เรื่องขโมยขี้อย่าง

เก็บข้อมูลวันที่

3 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย

นายสมเจตน์ ศรีรัตนา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายสมเจตน์ ศรีรัตนา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อเดือนพฤษภาคม 2551 เดือนนั้นเป็นเดือนที่เขาแต่งงานกันมาก ในวันที่ 15 พฤษภาคม 2551 กระผมนายสมเจตน์ ได้ไปงานแต่ง บังเอิญได้พบกับนายคล่อง อักษรเนียม บ้านอยู่หมู่ 3 พอดี นายคล่องพูดว่า ดีแล้วได้พบผู้ช่วยผมมีเรื่องจะให้ผู้ช่วย ช่วยจัดการให้ที ผมบอกกับนายคล่องว่า ที่นั่นไม่ใช่ที่ที่จะพูดเรื่องไม่ดีนี้มันงานแต่ง มีอะไรไปพูดกันที่บ้านผมดีกว่า จากนั้นก็บอกว่านายคล่องรีบกินข้าวให้เสร็จ เดี่ยวไปพบผมที่บ้าน ผมจะคอยอยู่ที่บ้านเวลา 17.00 น.

เมื่อนายคล่องมาถึงผมได้ถามว่ามีเรื่องอะไรหรอ นายคล่องบอกว่าเรื่องคนลักขี้อย่าง ผมถามว่าแล้วรู้ตัวคนลักไหม นายคล่องตอบว่ารู้ ผมถามว่าเป็นใคร อยู่ที่ไหน นายคล่องตอบว่านายบอย (ชื่อเล่น) ซึ่งเป็นเพื่อนเขยของเขาเอง และบ้านของนายคล่องกับนายบอยก็อยู่ใกล้กัน เข้าไปลัก 2 คน ส่วนอีกคนไม่ทราบชื่อ ผมก็บอกว่าเอาแบบนี้ตอนนี้กลับบ้านไปก่อนเดี๋ยวผมจะสอบถามให้ เมื่อนายคล่องกลับไปแล้วผมได้โทรหานายบอย ให้มาพบผมที่บ้านมีเรื่องจะคุยด้วย นายบอยได้มาหาที่บ้านเวลาประมาณ 19.00 น. ผมได้บอกกับนายบอยว่ารู้ไหมที่โทรให้มาหาเรื่องอะไร นายบอยบอกว่าไม่รู้ จึงบอกกับนายบอยว่า นายคล่องกล่าวหาว่านายบอยไปขโมยขี้อย่างของเขา พอได้ฟังนายบอยก็หัวเราะ แล้วบอกว่าผมจะไปลักของใครได้ เรื่องนี้ผมรู้แล้วว่าใครเป็นคนลักขี้อย่างของนายคล่อง นายบอย บอกว่าคนที่ขโมยขี้อย่างของนายคล่องคือลูกชายของเขาเองกับลูกของจำแสง (พี่เมียของนายคล่อง,นายบอย) ชายได้ 400 บาท แบ่งกันคนละ 200 บาท ผมเลยบอกนายบอยว่า พรุ่งนี้บอกให้นายคล่องมาหาผมที่บ้าน นายบอย ก็รับปาก

พรุ่งนี้เช้าเวลาประมาณ 07.30 น. นายคล่องก็มาหา ผมก็ถามนายคล่องว่า ขี้อย่างที่หายขูดมาไว้กี่วัน (กรีดปล่อยให้แห้งเป็นขี้อย่างช่วงเบิกหน้ายาง) นายคล่องตอบว่า สองวัน และผมถามต่ออีกว่าก่อนหน้านี้เคยทำขี้อย่างไหม นายคล่องตอบว่าไม่เคย และผมถามอีกว่าถ้าเด็กเอาไปขาย ชายได้ประมาณเท่าไร นายคล่องตอบว่าประมาณ 400 บาท และถามว่าคนลักก็คนกันแน่ นายคล่องตอบว่า สองคน ผมถามว่าเป็นลูกของจำแสงกับลูกนายคล่องเองใช่ไหม นายคล่องตอบว่าไม่ทำไม่คิดอย่างนั้น ผมพูดไปว่าพี่ก็ถามไปเพราะถ้าไม่เคยทำขี้อย่างมาก่อนจะรู้ไหมว่าชายได้กี่บาท เพราะฉะนั้นนายคล่องต้องรู้เห็นเป็นใจอย่างแน่นอน ขอให้รีบไปเถอะว่าเป็นลูกคุณและลูกจำแสงที่เป็นคนขโมย นายคล่องก็รับแต่โดยดี แยกบอกว่าไม่พอใจที่นายบอยที่ได้เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แยกบอกว่าแกลไปฝึก ผ.ร.ส. มาหลายปีแล้วไม่ได้เป็น และที่ทำไมเพราะจำแสงเป็นคนยอน ผมบอกว่าไปอิจฉาเขาทำไม จากนั้นผม ได้พานายคล่องไปขอโทษนายบอย ที่บ้านนายบอย

วิเคราะห์

สาเหตุ

- เกิดจากความไม่พอใจเป็นการส่วนตัว เนื่องจากอิจฉาที่นายบอยได้เป็นผู้ช่วย
- มือที่สามเป็นคนยอน (ยุ่ง)

วิธีการจัดการ

- สอบถามข้อเท็จจริงจากนายบอย
- จับผิดจากการที่นายคลองรู้เรื่องข้างที่นำไปขายดี รู้ว่าก๊ากโล ขายได้เท่าไร

ผลการจัดการ

- นายคลองยอมรับว่าตนรู้เห็นเป็นใจ เนื่องจากต้องการแกล้งนายบอย เพราะตนไม่พอใจที่นายบอยได้เป็นผู้ช่วย ขณะที่ตนเองไม่ได้เป็น
- นายคลองยอมไปขอโทษนายบอย

บทเรียนจากเรื่อง

- ความอิจฉาไม่ร้ายแรง เพราะเป็นแค่ความคิด แต่ถ้าความคิดอิจฉาถูกแปลงมาเป็นความริษยาเมื่อใด นั่นถือว่าเป็นสิ่งที่ร้ายแรงที่สุด
- โดยมากมือที่สามมักมีผลประโยชน์แอบแฝงจากการขัดแย้ง

12.เรื่องบุกรุกบ้านในยามวิกาล

เก็บข้อมูลวันที่

3 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย

นายสมเจตน์ ศรีรัตนา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายสมเจตน์ ศรีรัตนา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดที่บ้านวังถ้ำเวลา 03.00น.ของเช้าวันที่ 9 สิงหาคม 2550 ตามวันและเวลาดังกล่าว ได้มีนางอนงค์ เลื่อนแก้ว (ญาติบ้านใกล้เคียง) มาเรียกกระผมนายสมเจตน์ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ตำบลนาหมื่นศรี บอกว่าได้มีนายวินัยไม่ทราบนามสกุล อายุ 40 ปี เป็นชาวพม่าไปบุกรุกและจัดบ้านนางเรือน คงรักษ์และตอนนี้ได้พาตัวนางเรือนไปแล้ว ให้ช่วยตามตัวด้วย นางอนงค์บอกว่าแต่ก่อนนั้นทั้งสองเคยเป็นสามี-ภรรยากันแต่เลิกกันประมาณ 1 เดือนแล้ว เนื่องจากนายวินัยมาแล้วชอบทุบตีนางเรือน

ต่อจากนั้นก็ไปเรียกนายวิโรจ เยาว์ดำ(นายก อบต.นาหมื่นศรี) ด้วย โดยนางอนงค์ได้กล่าวว่านายวินัยได้ไปวนเวียนที่ข้างบ้านนางเรือนตั้งแต่หัวค่ำแล้วโดยไปกันสองคนแต่ไม่ทราบว่าอีกคนชื่ออะไร เพราะมองไม่เห็นหน้าและเป็นเวลากลางคืน

เวลาประมาณ 03.10 น. นายดาบประพันธ์ แสงแก้ว สายตรวจตำบลนาหมื่นศรี มาถึงบ้านของนายวิโรจ เยาว์ดำ โดยผู้ช่วยได้โทรไปบอกนายประพันธ์จากนั้นนางอนงค์บอกนายวินัยได้จุดนางเรือนไปแล้วตั้งแต่ตอนเที่ยงคืนจากนั้นนายวิโรจก็ได้บอกนายดาบประพันธ์ว่าเราต้องรีบตามเลย ทั้งหมดก็เห็นด้วยจึงไปกันทั้งหมด มีนายวิโรจ ดาบประพันธ์ นายสมเจตน์ และนางอนงค์ระหว่างนั้นผ่านบ้านพักนายวินัยพอดีเห็นไฟหน้าบ้านเปิดอยู่จึงไปดูปรากฏว่าบ้านถูกล็อค ด้วยกุญแจจึงขึ้นรถไปบ้านนายสมชายซึ่งเป็นเพื่อนนายวินัยซึ่งเป็นพม่าเหมือนกันแต่ไม่พบนายวินัยนายสมชายบอกว่ายังมีเพื่อนอีกหลายคนเลยชวนนายสมชายให้นำทางไปที่บ้านเพื่อนที่ตำบลนาข้าวเสียพอไปถึงเจ้าของบ้านบอกนายวินัยไม่ได้อยู่ที่บ้าน สงสัยว่าจะไปบ้านเพื่อนที่กันตัง ทั้งหมดก็มุ่งหน้าไป อำเภอกันตังระหว่างทางไปกระผม (นายสมเจตน์) ก็ได้โทรหานายผิน ทักถาม ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 3 ให้เข้าไปดูที่บ้านของนางเรือน คงรักษ์ อีกที่เพื่อนนายวินัยกลับมา

เวลาประมาณ 05.00 น. พวกที่ติดตามก็ไปถึงกันตัง ที่บ้านเพื่อนนายวินัยก็ไม่พบนายวินัย แต่เพื่อนนายวินัยบอกว่า เมื่อสามวันก่อนนายวินัยไปที่บ้านจริง ไปคนเดียวและได้พูดว่า เขาคนมาฝากไว้ที่บ้านสักคนภายในวันสองวันนี้ แต่ยังไม่เห็นมา นายสมเจตน์ก็บอกว่าเอาอย่างนี้ ผมทิ้งเบอร์โทรไว้ให้ ถ้านายวินัยมาก็ให้โทรบอกผมด้วย และผมก็ได้ขอเบอร์โทรของเพื่อนนายวินัยไว้ด้วย จากนั้นทุกคนก็ได้เดินทางกลับมายัง ตำบลนาหมื่นศรีขณะนั้นเป็นเวลา 06.30น. พอขับรถผ่านทางบ้านนายวินัย ผมก็บอกให้นายวิโรจขับรถช้าๆเพื่อดูอีกครั้ง พอดีไฟหน้าบ้านที่เปิดอยู่ในตอนแรกดับจึงให้นายวิโรจจอดรถ ผมก็ลงไปดูปรากฏว่ากุญแจยังล็อคอยู่จึงเรียกดู พอเรียก2-3 ครั้งได้มีเสียงผู้หญิงดังขึ้น จากข้างในบ้านจึงบอกให้เปิดประตูคนในบ้านก็ไม่ยอมเปิด เลยเรียกบอกให้โยนกุญแจออกมาพอดีมีคนข้างบ้านเรียกนายวินัยนายวินัยก็เปิดหน้าต่างโยนกุญแจให้ พอไขกุญแจเปิดประตูนางเรือนก็วิ่งออกมาจากข้างในบ้านกระผม(นายสมเจตน์)ก็ได้โทรไปที่ โรงพัก

นาโยงให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมารับตัวนายวินัยไปดำเนินคดี และได้ทำการสืบสวนสอบสวน ทำแผนที่เกิดเหตุ และได้นำตัวไปโรงพัก เพื่อฝากขังและรอศาลตัดสินคดี

สาเหตุของการจับบ้านนางเรือนนั้น เนื่องจากเมาแล้วต้องการคืนดีกับเมียแต่นางเรือนไม่ยอมจึงต้องบุกเข้าไปหา สำหรับนายวินัยนั้นเป็นแรงงานชาวพม่ามาทำงานรับจ้างแบกไม้อยู่ที่บ้านของนางจำปี ชินเมือง และได้อยู่กับภรรยาของนางจำปี 5 ปี หลังจากนั้นภรรยาของนางจำปีได้หนีตามผัวใหม่ไปอยู่ที่สุราษฎร์ นายวินัยได้เมียใหม่ คือนางเรือนอยู่กินกันได้ 3 ปี นางเรือนก็ขอลีกเนื่องจากนายวินัยเมาแล้วชอบทุบตี แต่นายวินัยไม่ยอม จึงก่อเหตุดังกล่าว แม้ว่านายวินัยจะอยู่เมืองไทยมากกว่า 30 ปีแล้ว แต่การเข้ามาอยู่ที่ตำบลนาหมื่นศรีนั้นทั้งผู้ใหญ่ผู้ช่วย คอยเฝ้าสังเกตพฤติกรรมอยู่ตลอดเวลาเพื่อเฝ้าระวัง

วิเคราะห์

สาเหตุ

- อยากคืนดีกับเมีย แต่ด้วยความเมาจึงทำอะไรพิเรน จนกลายเป็นเรื่องใหญ่

วิธีการจัดการ

- ร่วมด้วยช่วยกันในการตามหาตัว จนในที่สุดก็พบ

ผลการจัดการ

- นายวินัยถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย หลังจากนั้นก็ถูกส่งตัวออกจากประเทศไทย เนื่องจากไม่มีบัตรต่างด้าวเป็นแรงงานเถื่อน แต่ก็หนีเข้ามาอีกจนได้

บทเรียนจากเรื่อง

- จะคบหากับใครนั้นควรดูให้ดี โดยเฉพาะคนที่เราไม่รู้จักหัวนอนปลายเท้ามาก่อน

13. เรื่องติดคุกโดยบังเอิญ

เก็บข้อมูลวันที่ 10 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายคล่อม เสงี่ยม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อม เสงี่ยม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

เรื่องเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 25 พ.ค. 2549 ตอนกลางคืน ประมาณ 3ทุ่ม ณ ถ้าเขาช้างหาย มีผู้รับเหมาก่อสร้างคนหนึ่ง จำชื่อไม่ได้มาจากจังหวัดพัทลุง รับเหมา การปรับปรุงภูมิทัศน์ของถ้าเขาช้างหาย ผู้รับเหมาได้ว่าจ้างนายเชียร เขาแก้วในราคาค่าเงินละ 300 บาทให้ช่วยดูแลและรับผิดชอบ อุปกรณ์ทุกอย่าง แต่นายเชียรไม่กล้าอยู่คนเดียว เลยว่าจ้างนายหนูจาย เหมนแก้วให้ไปอยู่ด้วยกัน 2คน

มีอยู่คืนวันที่ 25 พฤษภาคม 49 ได้มีวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งได้ทุก(นั่งซ้อนท้าย) ผู้หญิงมาจากร้านอาหารจากในเมือง ผู้หญิง 3 ผู้ชาย 6 ได้นั่งซ้อนท้าย กันมา เป็น จำนวน 4 คัน พอมาถึงที่หน้าถ้า ได้มีปากเสียงกัน เพราะผู้หญิงบอกว่า ผู้ชาย 6 คน ตกลงกันไม่ได้ ก็ต้องกลายเป็นศึกชิงนาง แต่นายเชียรนั้นอยู่ในที่มืด เห็นเหตุการณ์ทุกอย่าง แต่ตอนนั้นนายเชียรก็เห็นว่า ผู้หญิงในนั้นหนึ่งคน เป็นหลานของนายวิทยา นายเชียรเลยโทรศัพท์ไปบอก แต่ตอนนั้นผู้ชายกำลังปลุกปล้ำผู้หญิงด้วย ผู้หญิงไม่ยอมเลยวิ่งหนีกันทั้ง 3 คน ตามหลังกันไป หาที่ซ่อนตัว แต่พอดีเจอกับนายเชียรและนายหนูจาย จึงตัดสินใจเปิดไฟจึงได้เห็นว่าใครเป็นใคร แต่นายเชียรก็รู้จักไม่หมด แต่ที่จำได้ก็จะเป็นเด็กผู้หญิงคนดังกล่าว ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนอยู่โรงเรียนชื่อดังของจังหวัดตรัง ผู้หญิงเลยตัดสินใจตะโกนร้องให้ คนช่วย แต่วัยรุ่น 6 คนไม่ยอม วิ่งไล่ตามมาบนถนน พอตี 191 ออกตรวจโดยขับริยยนต์มา เห็นรถเครื่องคันหนึ่งจอดอยู่ไม่มีป้ายทะเบียน ก็พบเหตุการณ์เข้าพอดี จึงวิ่งไล่จับจับตัววัยรุ่นชายได้ 3 คน

วิเคราะห์

สาเหตุ

- วัยรุ่นชายคิดลวนลามวัยรุ่นหญิงแต่ผู้หญิงขัดขึ้น

วิธีการจัดการปัญหา

- วัยรุ่นชายถูกตำรวจจับ

ผลการจัดการ

- พ่อแม่ฝ่ายชายชดใช้ค่าเสียหายให้ผู้หญิง

บทเรียนจากเรื่อง

- วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการความเอาใจใส่จากครอบครัว เพราะอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ

14. เรื่องวัวขี้ไต้ถุนบ้าน

เก็บข้อมูลวันที่ 30 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายสมเจตน์ ศรีรัตนา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายสมเจตน์ ศรีรัตนา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2551 เวลา 13.00 น. ได้มีนายรัชนก ไพริน บ้านอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลนาหมื่นศรี ได้มาร้องเรียนกับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 นายสมเจตน์ ศรีรัตนา ว่าเมื่อสองวันก่อนได้มีวัวของนายเจริญ เยาว์ดำ บ้านอยู่หมู่ที่ 3 ทั้งหมดจำนวน 5 ตัวได้เข้าไปกินหญ้าในบริเวณบ้านของตน บังเอิญวันนั้นฝนตกหนัก วัวทั้ง 5 ตัว เข้าไปหลบฝนที่ไต้ถุนบ้านของตน ได้ขี้ใส่เต็มหมด และไปที่ข้างบ่อน้ำซึ่งบ่อน้ำอยู่หน้าบ้านห่างจากบ้านประมาณ 5 เมตร ทำให้น้ำฝนชะล้างมูลวัวไหลลงในบ่อน้ำ ทำให้นายรัชนกไม่พอใจ จึงไปต่อว่านายเจริญเจ้าของวัว และบอกว่าวัวเข้าไปกินหญ้าไม่เป็นไร แต่อย่าให้วัวไปถ่ายมูลที่ไต้ถุนบ้าน และข้างบ่อน้ำ เพราะน้ำในบ่อใช้ดื่มและ อาบ หลังจากนั้นนายเจริญก็ไม่ได้นำวัวเข้าไปเลี้ยงในบริเวณบ้านของนายรัชนกอีก และทั้งสองก็คบหากันเหมือนเดิม

ต่อมาจนกระทั่งหัวจุกของนายรัชนก หลุดออกจากกรงประมาณ 2-3 วัน นายเจริญก็ต่อนกกรงหัวจุกตัวนั้นได้ พอได้นกนายเจริญบอกกับนายรัชนกตอนมานั่งกินกาแฟกันว่า ผมต่อนกได้ 1 ตัว และได้้นำนกมาให้ นายรัชนกดู พอนายรัชนกเห็นก็จำได้ว่าเป็นนกของตนเอง จึงได้ขอนกคืนจากนายเจริญ นายเจริญไม่ยอมให้อ้างว่านกมาที่บ้านของตนเองและตนเองต่อได้ นายรัชนกจึงกลับบ้านไป อยู่มาสองวันนกที่นายเจริญต่อได้เกิดหายไป โดยนายรัชนกเป็นคนมาเอาไป โดยเอาไปไว้ที่บ้านพ่อตาที่สนามบิน ทำให้นายเจริญโกรธมาก จึงได้ชกต่อยกับนายรัชนก นายสมเจตน์ รู้ข่าวว่าทั้งคู่ชกต่อยกันจากเมียนายเจริญ รุ่งเช้าก็ได้ไปถามถึงสาเหตุ นายเจริญบอกว่าไม่พอใจที่นาย รัชนกมาขโมยนกของตน ถ้านายรัชนกคืนนกตัวนั้นให้กับตน ตนก็ไม่มีปัญหาอะไร นายสมเจตน์ก็รับปากว่าจะเอานกตัวนั้นคืนให้ภายในวันนี้ไม่เกิน 5 โมงเย็น มั่นใจว่ามีหนทางแน่นอน

แต่นกตัวที่วันนั้นนายสมเจตน์ไม่เคยเห็นว่ามีรูปร่างอย่างไร จึงถามลักษณะนกจากนายเจริญ นายเจริญบอกว่านกตัวนั้นหางสั้น หัวมีจุกยังไม่เต็ม ปากอ้านิดหน่อย หลังจากนั้นก็ขับรถออกจากบ้านนายเจริญ เพื่อกลับบ้านระหว่างทางได้พบกับนายรัชนกพอดี จึงเรียกให้จอดรถและให้นายรัชนกขับรถตามไปที่บ้านมีเรื่องจะคุยด้วย พอถึงบ้านก็เล่าเหตุการณ์ให้นายรัชนกฟัง นายรัชนกบอกว่านกตัวนั้นตายเสียแล้ว ฐูเขียวกินเสียแล้ว แต่ยังมีนกตัวอื่นอีก 5 ตัว อยู่ที่บ้านพ่อตาที่สนามบิน นายสมเจตน์ก็ได้ชวนนายรัชนกไปที่สนามบินเพื่อไปดูนก เมื่อไปถึงก็ดูอยู่ครู่หนึ่ง ก็บอกว่าตัวนี้แหละคล้ายคลึงกันกับที่นายเจริญบอกมามากที่สุด จึงได้เอานกตัวนั้นมา ให้นายเจริญดู และได้ถามนายเจริญว่าใช่หรือไม่ นายเจริญตอบว่าใช่แต่กรงไม่ใช่ ผมบอกว่ากรงเป็นของนายรัชนก ผมยืมใส่มาให้ก่อน จากนั้นนายเจริญก็ไปยกกรงมาจากในบ้าน และเอานกตัวดังกล่าวใส่กรงไว้ แล้วยิ้มและบอกว่าน้องงูมึงเก่ง สามารถเอานกกลับมาให้ผมได้ รุ่งเช้าของอีกวันแกมา

บอกว่านกตัวนี้ไม่ใช่ของแก เพราะนกตัวนี้ไม่ได้นอนบนคอนเหมือนเดิม มันจับกรงนอน นายสมเจตน์จึงให้เหตุผลว่ามันไปอยู่ที่โน่นมันอาจจะนอนกรงก็ได้ และยังบอกอีกว่าที่หยิบมาทั้งหมด 5 ตัว ตัวนี้ตรงที่สุดแล้ว หมัน(ไซ้)แหละแกจึงยอม หลังจากนั้นทั้งสองคนก็กลับมาคบกันเหมือนเดิม แต่ความสัมพันธ์นั้นแต่ก่อนดีกว่า

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ฝนตก ทำให้ว้าวเข้าไปซึ่ที่ข้างบ้าน
- ซึ่ว้าวซึมลงไปใ้บ่อน้ำที่ใ้กิน ใ้อาบ
- เจ้าของบ้านไม่พอใจ

วิธีการจัดการ

- เจ้าของสวนได้ไปบอกกับเจ้าของว้าวว่าอย่าใ้ว้าวเข้ามาซึ่ที่บ้านอีก

ผลการจัดการ

- ทั้งสองคนคบหากันเหมือนเดิม

บทเรียนจากเรื่อง

- บางทีเรื่องเล็กน้อยที่คิดว่าไม่สำคัญ อาจเป็นบ่อเกิดของปัญหาใหญ่ที่จะตามมาได้

15. เรื่องกู้ยืมเงิน

เก็บข้อมูลวันที่ 30 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายสมเจตน์ ศรีรัตน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายสมเจตน์ ศรีรัตน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลนาหมื่นศรี

เรื่องเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2548 เรื่องมีอยู่ว่านาง ก นามสมมุติ บ้านอยู่หมู่ 8 ได้ยืมเงินนาง ข (เป็นสะใภ้แม่นาง ก,นาง ข ผัวตาย) บ้านอยู่หมู่ 3 จำนวน 50,000 บาท โดยได้นำหลักทรัพย์คือน.ส. 3ก เป็นหลักค้ำประกันเมื่อต้นปี 2548 และจะให้ดอกเบี้ยตามที่ดินตกลงกันได้ โดย น.ส. 3ก เป็นสวนยางพาราจำนวน 7ไร่เศษ ทำสัญญา 1 ปี เมื่อครบกำหนดชำระจ่ายเงินคืนนาง ข ก็ได้ทวงถามทั้งเงินต้นและเงินดอกเบี้ย รวมทั้งหมดประมาณหนึ่งแสนบาท แต่นาง ก ไม่มีเงินจ่ายคืนทั้งเงินต้นและเงินดอกเบี้ย จึงได้เกิดมีปากเสียงเกิดขึ้น นาง ข เจ้าของเงินได้ไปปรึกษากับนายอำเภอว่าจะทำอย่างไร ทางนายอำเภอได้เรียกนาง ก ไปพบ นาง ก ได้รับปากว่าจะรีบนำเงินไปคืนให้แก่ นาง ข โดยเร็วที่สุด

เวลาผ่านไป 3 เดือนกว่า นาง ก ก็ยังไม่ได้จ่ายเงินให้กับนาง ข ทำให้นาง ข ไม่พอใจ เลยคิดจะยึดที่ดินนั้นเป็นของตนเอง จึงติดต่อกับทนายคนหนึ่งเพื่อจะฟ้องร้อง และสำเนาเอกสารต่าง ๆ ตนจะเป็นคนจัดการเอง โดยจ้างทนายเป็นเงินจำนวน 30,000 บาท แต่ทนายขอล่วงหน้าก่อน 20,000 บาท ส่วนที่เหลือ 10,000 บาท จ่ายตอนเรื่องเสร็จเรียบร้อยแล้ว นาง ข ได้มอบเอกสารสิทธิ์ที่ดิน น.ส.3ก ให้กับทนายคนนั้นพร้อมด้วยเงินจำนวน 20,000 บาท ตามที่ตกลงไว้ นับตั้งแต่นั้นมาเรื่องก็ยังไม่คืบหน้า นาง ข จึงไปสอบถามกับทนายคนนั้น ส่วนทนายบอกว่าเรื่องยังอยู่ที่ศาล ศาลยังไม่ได้พิจารณา นี่ก็ระยะเวลาล่วงเลยเกือบ 2 ปีแล้ว เรื่องก็ยังไม่จบ พอนาง ข ไปถามทนายคนนั้น อีกก็ได้คำตอบเหมือนเดิม คือ เรื่องยังอยู่ที่ศาล ศาลยังไม่ได้พิจารณา แต่ยังไม่เสียใจ นาง ข ก็ยังคงวางใจทนายคนนี้

หมายเหตุ เรื่องนี้ผู้ช่วยสมเจตน์เพียงได้ข่าวมาแต่ไม่ได้ไปสอบถามข้อเท็จจริงจากเจ้าของเรื่อง

วิเคราะห์

สาเหตุ

- อีกฝ่ายผิดสัญญาไม่จ่ายเงินตามที่กำหนดไว้
- ทนายคิดไม่ซื่อ

วิธีการจัดการ

- เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ผลการจัดการ

- เรื่องยังอยู่ที่ศาล ยังไม่ได้พิจารณา

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้บานปลายเพราะทนายคิดไม่ซื่อ

16. เรื่องเดินบนเส้นกลางถนน

เก็บข้อมูลวันที่

1 พฤศจิกายน 2551

บันทึกข้อมูลโดย

นายคล่อม เสงี่ยม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อม เสงี่ยม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดบนถนนสายนาโยง – นาหมื่นศรี ในคืนวันที่ 20 เมษายน 2551 ณ บ้านของนาย เกล่อม เอียดจ้อย ก็ได้ทำบุญบ้านแต่ในตอนกลางคืนก็มีการกินเลี้ยงกัน มีคนที่มางานเป็นจำนวนมาก แต่พอเวลาเที่ยงคืน นายคลอด นิลล่อ อายุ 70 กว่าปี อาชีพเลี้ยงวัว ร่างกายพิการขาเฒ่า ก็ได้เดินทางกลับบ้านโดยสาย นาโยง-นาหมื่นศรี แต่กลับใช้เส้นกลางบนถนนเป็นทางเดินกลับบ้านเนื่องจากอาการเมาสุราอย่างหนัก เหมาะกับเวลาที่นายสุนทร ชัยเพชร ซึ่งเมาสุรามากำลัง ขับรถจักรยานยนต์กลับบ้าน โดยใช้เส้นทางสายเดียวกับนายคลอดพอดี เฒ่าไม่ถูกกว่าจะไปทางไหนดี เพราะว่า เห็น นายคลอดเดินไปเดินมากลางถนนประสกับตนเองก็เมาสุรามาก เช่นเดียวกัน

จึงทำให้นายสุนทรชนนายคลอด ได้รับบาดเจ็บที่ขา-ข้างที่ตี (ขาหัก) เมื่อเห็นว่าชนคน เข้าแล้วนายสุนทรได้หนีไป คนที่เห็นเหตุการณ์ได้พานายคลอดไปส่งรักษาที่โรงพยาบาลโดย แพทย์ทำการเข้าเฝือกและให้นอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลก่อน 10 คืน แล้วจึงกลับมารักษาที่ หมอบ้านส่วนตัวนายสุนทรก็ได้รับบาดเจ็บที่หูข้างขวา (หูขาด) ต่างคนก็ต้องไปรักษาตัวที่ โรงพยาบาล

นายคลอดจึงเรียกค่ารักษาพยาบาลแก่นายสุนทร เป็นจำนวนเงิน 20,000 บาท โดยนาย คลอดให้ญาติและเจ้าหน้าที่ อบต.ไปเจรจา ปรากฏว่าครั้งแรกนายสุนทรไม่ตกลง ครั้งที่ 2 อบต. บุญธรรมและผู้ใหญ่คล่อมได้เข้าไปเจรจาใหม่ นายสุนทรก็ยอมจ่ายค่ารักษาพยาบาลเพราะทาง ผู้ใหญ่คล่อมได้พูดให้ทราบถึงหลักกฎหมายว่าถ้าทางนายสุนทรไม่จ่ายก็จะโดนแจ้งความ อีก4 กระทั่งได้คือ 1.ไม่มีใบขับขี่ 2.พรบ.ขาด 3.เมาแล้วขับ 4.ทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บดังนั้นนาย สุนทรบอกว่าจะจ่ายให้ แต่ขอปรึกษากับเมียก่อนว่าจ่ายพันปร้อย ตอนนี้เมียไปตัดยาง ส่วนตัว กระผมได้ลงบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

วิเคราะห์

สาเหตุ

- เมาสุรา
- ประมาท

วิธีการจัดการ

- คนกลางยกกฎหมายมาอ้างเพื่อให้ผู้กระทำผิดยินยอมชดใช้ค่าเสียหาย

ผลการจัดการ

- ผู้กระทำผิดยอมชดเชยค่าเสียหาย

บทเรียนจากเรื่อง

- การดื่มสุราทำให้สมรรถภาพในการขับขี่ยานพาหนะน้อยลง

17. เรื่องเขตแดน

เก็บข้อมูลวันที่

1 พฤศจิกายน 2551

บันทึกข้อมูลโดย

นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2551 ระหว่างนายเจริญ คงยิ้ม อายุ 60 กว่าปี กับนางปุย นิลลออ อายุ 50 ปี ทั้งสองมีที่ดินติดกัน นายเจริญนั้นปลูกบ้าน ส่วนของนางปุยนั้นเป็นนาไร่ (ที่ดินเป็นโฉนด) นายเจริญได้ทำการโค่นต้นไม้ที่อยู่กลางเขตแดนของนางปุย แต่เมื่อ 7 ปีก่อน นายเจริญ คงยิ้ม ได้ทำการโค่นไป 3 ต้นแล้ว เวลานั้นนางปุยก็ไม่ได้พูดอะไรเนื่องจากเห็นว่านายเจริญต้องการจะเอาไปทำบ้านที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ซึ่งตอนนี้ก็ยังเหลือต้นไม้ที่เขตแดนของนางปุย อีก 3 ต้น แก่เคยขอไว้ตอน 7 ปีก่อน นายเจริญจึงต้องการทำการโค่นต้นไม้ที่เหลืออีก นางปุยจึงมาขอแบ่งไม้ครึ่งหนึ่งจากนายเจริญ แต่นายเจริญไม่ยอมให้

ดังนั้นเมื่อเลื่อยเสร็จแล้วจึงทำให้นางปุยตัดสินใจไปตามผู้ใหญ่บ้านมาช่วยตรวจสอบข้อเท็จจริง เรื่องต้นไม้ที่เขตแดน แต่ผู้ใหญ่ได้เดินทางไปพร้อม กับนายก อบต. ทางนายก ก็ได้สอบถามว่า เรื่องมันเป็นมาอย่างไร นางปุยจึงชี้แจงให้นายกฟังว่า ตนต้องการมาขอแบ่งไม้ จากนายเจริญครึ่งหนึ่ง แต่ติดอยู่ที่ว่านายเจริญไม่ให้ เพราะนายเจริญบอกว่าเป็นไม้ของตนเอง แต่ส่วนข้อเท็จจริงเรื่องเขตแดนนั้น ทางผู้ใหญ่คล่อมได้ไปตรวจสอบมาแล้วว่าต้นไม้อยู่กลางแดนจริง จากการชักเชือกวัดแดนแล้ว แต่นายเจริญก็ไม่ยอมอยู่ดี นายกจึงบอกกับนายเจริญว่า นี่ไม่ใช่จะพูดเรื่องกฎหมายนะแต่จะเปรียบเทียบให้นายเจริญฟังว่าไม้มันเป็นไม้หวงห้ามแต่ถ้าพูดไปทางกฎหมายแล้วอย่าว่าแต่ตัดต้นไม้เลย ขูดตอกก็ยังผิดกฎหมายเลย

จึงคุยกับนางปุยว่าอย่าไปแจ้งความเลยสงสารนายเจริญ เจริญอยู่ 2 ครั้งกว่านายเจริญจะยอม โดยครั้งที่สองให้เจ้าหน้าที่สายตรวจทำหนังสือเชิญให้ทั้งคู่มาตกลงกันที่อบต. โดยมีนายก วิโรจน์ นายกอบต. ผู้ใหญ่สนอง ผู้ใหญ่คล่อม และดาบประพันธ์ สายตรวจตำบลนาหมื่นศรีเป็นคนกลางในการเจรจา สุดท้ายทั้งสองฝ่ายจึงยอมความ โดยการที่นายเจริญได้ไม้ไปและยอมจ่ายเงินให้กับนางปุยเป็นจำนวนเงิน 2,500 บาท นางปุยบอกว่าให้เสียๆกันเพราะเป็นความแล้วไม่อยากจะบาดสีคน นางปุยจึงไม่ติดใจเอาความอะไรอีก ผู้ใหญ่บ้านและนายกจึงลงบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ต้นไม้กลางแดน มีปัญหาเมื่ออีกฝ่ายโค่นขาย
- ปลูกต้นไม้ที่เขตแดนเพื่อจะเอาเปรียบคนอื่น

วิธีการจัดการ

- การไกล่เกลี่ยเป็นทีม
- สอบถามข้อเท็จจริงเพื่อยืนยัน
- ยกกฎหมายมาประกอบการอธิบายให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจ
- ยับยั้งการแจ้งความของอีกผลฝ่าย
- ใช้ระยะเวลาในการไกล่เกลี่ย

ผลการจัดการ

- ไกล่เกลี่ยประมาณ 20 วัน
- ทั้งสองฝ่ายยอมความกันโดยที่นายเจริญยอมจ่ายเงินให้กับนางปู้ 2,500 บาท นางปู้ไม่ติดใจเอาความอะไร
- ผู้ใหญ่บันทึกไว้เป็นหลักฐาน

บทเรียนจากเรื่อง

- ไม่ริมแดนจะมีปัญหาที่ต่อเมื่ออีกฝ่ายได้ประโยชน์จากมันนั้น ทำให้อีกฝ่ายนั้นไม่ยอม

18. เรื่องหมูป่ากินข้าวของชาวบ้าน

เก็บข้อมูลวันที่

15 ธันวาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย

นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2551 นายประสาธ เป็นข้าราชการ ได้มาซื้อที่ดินสร้างฟาร์มหมูป่าเป็นจำนวน 10 ไร่ ซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ฟาร์มเป็นฟาร์มที่เลี้ยงหมูแบบธรรมชาติเพราะที่ดินนั้นเป็นที่นาจึงเลี้ยงแบบปล่อยทุ่ง หมูป่าเป็นพันธุ์พื้นเมืองและผสมหมูป่า ส่วนใหญ่ก็ไม่มีใครเข้าไปที่คอกนั้นได้ แต่เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2551 เกิดฝนตกหนัก ทางเจ้าของฟาร์ม กลัวน้ำจะท่วมจึงทำการเคลื่อนย้ายหมูป่าที่มีอยู่ไปอยู่ที่หลังไร่ หมูป่าเลยแหกคอกออกมาเป็นจำนวนมาก

จากนั้นหมูป่ากัดกินและทำลายนาข้าว ของชาวบ้านเสียหายหลายไร่เพราะเนื่องจากหมูที่แหกคอกออกมา ก็มีจำนวนนับร้อยตัว ที่ออกมากัดกินข้าวของชาวบ้าน ทำให้เจ้าของฟาร์มหมูป่าต้องมาปรึกษากับทางผู้ใหญ่บ้าน ว่า ตนเองไม่รู้อะไรจึงช่วยผู้ใหญ่บ้านให้เรียกประชุมชาวบ้านให้หน่อยเพื่อจะได้มาปรึกษา กันเรื่องจะป้องกันอย่างไร เพราะหมูก็แหกคอกออกมาแล้ว ด้านนาข้าวที่กำลังงอกงามเจ้าของหมู ก็ขอร้องชาวบ้านให้เป็นหูเป็นตาให้อีกที่ส่วนนาข้าวที่เสียหายไปแล้วทาง เจ้าของฟาร์มก็ยินดีรับผิดชอบโดยการจ่ายเงินคืนให้

ต่อมาเจ้าของฟาร์มกลับมาเรียกประชุมใหม่อีกครั้ง ว่า ถ้าพบเห็น หมูป่าอยู่ในนาข้าวของใคร ให้ยิงทิ้งได้เลย เจ้าของนาข้าวได้ยินดีใจ เจ้าของฟาร์มก็บอกว่าถ้าไม่ทำอย่างนั้นก็ไม่ว่าจะเอาอะไรให้แล้ว ทางผู้ใหญ่บ้านก็เป็นกลาง แจ้งว่าถ้าหมูป่าอยู่ในนาใครก็ให้กำจัดได้เลยเพราะเจ้าของหมูก็ไม่มีอะไรจะจ่ายให้แล้ว เดิมที่จ่ายไปให้กับชาวบ้านในตอนแรก ก็หมดไปประมาณ 12,000 บาท เดี่ยวหมูป่าที่แหกคอกออกมาก็ได้ถูกจับและกำจัดออกไปหมดแล้ว ภายใน 10 วัน

หลังจากนั้นก็ได้ติดต่อไปทางกำนันเป๊น กำนันตำบลเขาช่อง เพื่อพาหมูป่าไปปล่อยที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดตอนนี้มีประมาณ 100 ตัว

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ฝนตกหนัก เจ้าของฟาร์ม กลัวน้ำจะท่วม จึงทำการเคลื่อนย้าย หมูป่าที่มีอยู่ไปอยู่ที่หลังไร่ หมูป่าเลยแหกคอกออกมา เป็นจำนวนมาก
- หมูป่ากัดกินและทำลายนาข้าวของชาวบ้านได้รับความเสียหาย
- การทำฟาร์มของข้าราชการมีเงินแต่ไม่มีเวลา เมื่อมีผลผลิตก็ไม่มีที่ขาย

วิธีการจัดการ

- เจ้าของฟาร์มมาปรึกษาผู้ใหญ่
- ผู้ใหญ่เรียกประชุมชาวบ้านแจ้งให้ทราบ และหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ผลการจัดการ

- เจ้าของฟาร์มหมูยินยอมชดใช้ค่าเสียหาย
- เจ้าของฟาร์มหมูอนุญาตให้ยิงทิ้งได้ เพราะตัวเองไม่มีเงินจ่ายค่าเสียหายแล้ว

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้แสดงให้เห็นความรับผิดชอบของเจ้าของฟาร์มหมู ทำให้คนอื่นเกิดความเห็นใจ และแม้จะสร้างความเดือดร้อนให้คนอื่น แต่ก็ไม่ได้เป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งตามมา

19. เรื่องไม้ล้มติหลังคาบ้าน

เก็บข้อมูลวันที่

1 ธันวาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2551 มีฝนตกหนัก และลมพัดมากทำให้ไม้ล้มติหลังคาของบ้าน นางเหียม เสงแก้ว อยู่บ้านเลขที่ 2 แต่ไม้ต้นนั้นเป็นไม้ของนายเหมียซึ่งปลูกอยู่ที่แดนข้างบ้านเป็นไม้เทียม แต่นางเหียมได้ไป แจ้ง นายคล่อมว่าไม้ติหลังคาบ้านทำให้เสียหาย นายคล่อมต้องเข้าไปตรวจสอบพบว่า มีไม้ล้มทับหลังคาบ้านของนางเหียมจำนวน 2 ต้น แต่ถูกแควปลายไม้ ไม่ได้ถูกทั้งต้น จนทำให้กระเบื้องแตกจำนวน 30 แผ่น ไม้เครื่องบนหักล้มทับตู้เย็น ตู้กับข้าว และถ้วยชาม ได้รับความเสียหายมาก จึงทำให้นางเหียมต้องเรียกค่าเสียหายจากนายเหมีย แต่ติดอยู่ที่ว่า นายเหมียไม่ยอมมาพบนางเหียม เพราะนายเหมียเป็นคนขี้เหนียว นายคล่อมจึงถ่ายรูปข้าวของที่เสียหายไว้เป็นหลักฐานในการประกอบคดี นายคล่อมได้นำเรื่องมาบอกแก่คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี ทางคณะกรรมการได้เข้าไปคุยแล้ว แต่นายเหมียไม่ยอมจ่ายบอกว่าให้ไปฟ้องลมเอา นายกและทีมคณะกรรมการจึงเดินทางกลับ

พอตกบ่ายของวันนั้นนางเหียมก็ได้มาตามผู้ใหญ่อีกครั้งเพื่อจะบอกว่า ให้ผู้ใหญ่ช่วยตามหานายเหมียให้หน่อย เพราะตนรู้สึกว่าการที่นายเหมียจะหนีไม่รับผิดชอบ ผู้ใหญ่จึงแนะนำให้นางเหียมไปแจ้งความไว้ที่โรงพัก ร้อยเวรรับแจ้งความ และลงบันทึกประจำวัน แล้วมาตรวจสอบที่ที่เกิดเหตุพร้อมกับทำแผนเอาไว้ เดิมเจ้าของไม้ไม่ยอมมาพบนางเหียม แต่พอส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไปตามก็ยอมมา

ต่อจากนั้น ร้อยเวรก็โทรหาผู้ใหญ่บ้านให้พาเจ้าของบ้านที่ได้รับความเสียหายไปโรงพักเพื่อไปประเมินค่าเสียหาย ส่วนนายเหมียทางเจ้าหน้าที่ได้รับตัวไปโรงพักเพื่อไปตกลงเรื่องค่าเสียหาย ตามความเป็นจริง คือถ้วยชามแตก 25ใบ ใบละ 18บาท ตู้เย็นพัง 1ลูก 6,000 บาท ตู้กับข้าว 3,500 กระเบื้อง 30 แผ่น ไม้เครื่องหัก เจ้าของบ้านต้องซื้อมาเปลี่ยน เป็นเงิน 3,000 บาท และยังมี ค่าตะปู และค่าจ้างคนงานอีก 3,000 บาท รวมทั้งสิ้นก็เป็นเงิน รวม 17,000 บาท และนายเหมียยังต้องเสียค่าปรับให้กับ ทางตำรวจอีก เป็นเงินจำนวน 10,000 บาท เป็นค่าเสียเวลา เรื่องเลยจบ

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ไม่ริมแดน ล้มใส่หลังคาบ้านของคนอื่น
- เจ้าของไม้ขี้เหนียว หลบเลี่ยง ไม่รับผิดชอบ

วิธีการจัดการ

- ถ่ายรูปข้าวของที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน
- แนะนำให้ผู้เสียหายไปแจ้งความเมื่อเห็นว่าเจ้าของไม่เริ่มหลบเลี่ยง ไม่รับผิดชอบ
- ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้คู่กรณีตกลงกันเรื่องค่าเสียหาย

ผลการจัดการ

- เจ้าของไม่ตกลงจ่ายค่าเสียหายให้เจ้าของบ้าน และต้องเสียค่าปรับให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจอีก 10,000 บาท เป็นค่าติดตาม

บทเรียนจากเรื่อง

- ทำไมต้องจ่ายค่าติดตามให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย

20. เรื่องรถชนวัว

เก็บข้อมูลวันที่ 15 ธันวาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2551 มีนายสิทธิ์ รุ่งเรือง ได้ขับรถปิกอัพมาจาก ถนนสายชลประทานระหว่างตำบลนาพลระรอยต่อนาหมื่นศรี พอมาถึง 4 แยกเขาช้างหาย ดัดเขตตำบลนาหมื่นศรี เวลาประมาณ 18 นาฬิกา ซึ่งเป็นเวลาที่นายช่วง ได้เดินไล่วัว จำนวน 5 ตัว บนถนน เพื่อจะกลับคอกพอดี แต่พอข้ามยังไม่ทันพ้น ขวางทางที่ 4 แยก

ขณะนั้นนาย สิทธิ์ได้ขับรถมาพอดี ได้ชนเข้ากับลูกวัว(อายุ 2 ปี) ของนายช่วง แต่วัวไม่ตาย วิ่งกลับบ้าน ส่วนรถของนายสิทธิ์ได้รับความเสียหายไฟหน้าแตก กระโปรงหน้ารถ พังยับ แต่ ณ เวลานั้นนายสิทธิ์ยังไม่ทราบเหมือนกันว่าใครเป็นเจ้าของวัวฝูงนั้น เพราะตอนที่นายช่วงเห็นวารถชนวัวแล้ว นายช่วงกลัวความผิดก็เลย ทำการหลบซ่อนตัว อยู่ในป่าข้างถนนแถวบริเวณที่ชน นายสิทธิ์เลยใช้วิธี เดินตามฝูงวัวที่เหลือ อีก 4 ตัวไปจนถึงบ้าน ปรากฏว่าเป็นบ้านของนายช่วง นายสิทธิ์เลยนั่งคอยอยู่เป็นเวลานาน นายสิทธิ์เริ่มมีอาการโกรธ จึงรีบไปตามผู้ใหญ่วิเวก พลวัฒน์

จากนั้นก็พาไปดูที่เกิดเหตุ ผู้ใหญ่ทราบเรื่องก็วานให้ผู้ช่วยไปตามนายช่วง แต่นายช่วงไม่ยอมกลับบ้าน เพราะตกใจกลัวว่าจะถูกเรียกค่าเสียหายเท่าไร พอดี ลูกชายของนายช่วง ชื่อนายชากลับมาจากการงาน แล้วมีคนบอกนายชากว่า นายสิทธิ์ได้ไปคอยอยู่ที่บ้านผู้ใหญ่วิเวก พลวัฒน์ นายชาก็ขอช่วย อบต. 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านอีก 7 คน เพื่อมาปรึกษาหารือกันที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน นายชาก็พาทนายสิทธิ์ตีราคาค่าเสียหายมา แต่นายสิทธิ์บอกว่าตนตีราคาไม่ถูก นายสิทธิ์จึงโทรตามช่างชื่อนายเอียดให้มาช่วยตีราคา แต่ช่างเอียดบอกว่า นี่เป็นเวลากลางคืน ตนเองมองไม่เห็น และไม่สามารถตีราคาได้ ทางฝ่ายนายชาก็ได้บอกนายสิทธิ์ว่าให้พารถเข้าอู่ไปซ่อมก่อน ส่วนค่าเสียหายต่างๆ ตนจะรับผิดชอบเอง แต่นายสิทธิ์ กลัวว่าอาจจะถูกเบี้ยว เลยโทรไปหาเพื่อนซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านชื่อนายคล่อม ไม่นานนายคล่อมก็มาถึงที่บ้านของ ผู้ใหญ่วิเวก ด้านผู้ใหญ่วิเวกเป็นฝ่ายรับประกันให้นายช่า ช่างเอียดจึงลากรถกลับไปซ่อมที่อู่ รุ่งเช้านายช่าและนายสิทธิ์ ไปที่อู่ของนายเอียด นายเอียดจึงตีราคาค่าซ่อม ว่าประมาณ 20,000 ส่วนวัวที่โดนชนนายชาก็ได้บอกขายในราคา 5,000 บาท เรื่องของนายสิทธิ์และนายช่า จึงตกลงกันได้ด้วยดี

วิเคราะห์

สาเหตุ

- เหตุสุดวิสัย
- เจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่ระมัดระวังในการดูแลให้ดี
- เจ้าของวัวกลัวความผิด จึงหลบซ่อนตัว เป็นเหตุให้เจ้าของรถโกรธมาก

วิธีการจัดการ

- การเจรจาโดยมีพยานรับทราบหลายฝ่าย
- เรียกช่างที่ทั้งคู่เชื่อถือมาตีราคาารถที่เสียหาย
- การเลือกบ้านผู้ใหญ่เป็นสถานที่ในการเจรจา

ผลการจัดการ

- เจ้าของวัวยินยอมชดใช้ค่าเสียหายให้เป็นค่าซ่อมรถ

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้ต้องประสานงานกับผู้นำหลายคน และต้องอาศัยการเจรจาเป็นทีม เพื่อไม่ให้เกิดการเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และเพื่อความเป็นธรรมกับคู่กรณีทั้งสองฝ่าย

21. เรื่องรถชน

เก็บข้อมูลวันที่

3 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย

นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดในคืนวันที่ 3 ตุลาคม 2550 ประมาณเวลา 19 นาฬิกา มีรถปิกอัพ ของนายกบ บ้านอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลน้ำผุด กำลังแล่นมาบนถนนสายชลประทานระหว่างหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 2 ตำบลนาหมื่นศรี บรรทุกคนมาประมาณ 15 คน มาแต่งงานศพจากกันตั้ง ตัวของนายกบนั้นไม่ได้ขับรถเอง ให้นายเขียดผู้ซึ่งเป็นบุตรชายขับ (นายเขียดอายุ 10 กว่าปี ไม่มีใบขับขี่) ส่วนรถปิกอัพคันนั้นก็มีความผิดปกติที่ไม่ค่อยจะสมบูรณ์นัก เพราะเห็นได้ชัดว่ามีไฟหน้าแค่ข้างเดียว คือไฟหน้าข้างซ้าย พอตีนายถาวร อายุ 49 ปี กลับมาจากทำงานพร้อมกับมีอาการเมาสุรา ก็รีบขับรถจักรยานยนต์เพื่อจะไปให้ถึงบ้าน แต่นายถาวรนั้นได้ขับรถจักรยานยนต์ไปทางเลนที่นายเขียดขับอยู่ รถปิกอัพที่วิ่งมาเห็นได้ชัดว่ามีไฟหน้าแค่ดวงเดียว ทำให้นายถาวรเข้าใจว่าเป็นรถจักรยานยนต์ด้วยกัน ตนจึงขับชิดซ้ายไปเรื่อยๆ

แต่พอถึงเวลานั้น ทำให้รถของนายถาวรชนเข้ากับรถของนายกบตรงกลางหัวรถปิกอัพพอดี ทำให้นายถาวรนั้นกระเด็นลงอยู่ในคูข้างถนน รถจักรยานยนต์ก็กระเด็นไปคนละทิศละทาง ส่วนรถปิกอัพของนายกบก็ได้รับความเสียหาย ตรงกระโถนหน้า พังยับ กระฉกหน้าแตก ประจวบเหมาะกับเวลานั้น เป็นเวลาที่บ่อนชนไก่เล็กและเป็นเวลาที่ตลาดนัดวาย(ใกล้จะเลิกแล้ว) พอตีผู้คนก็ได้มาพบเห็น แต่คนที่อยู่ในรถปิกอัพคันนั้น หนีไปแล้ว ก่อนหน้านั้นสักนิด นายประเสริฐ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้ยินเสียงดัง “ปัง” ก็รีบไปดูที่เกิดเหตุ เลยพบนายถาวรนอนอยู่ในคูข้างถนน

นายประเสริฐได้โทรศัพท์ไปหานายสำเร็จ ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องกับนายถาวรว่าให้รีบมา ณ ที่เกิดเหตุ เพราะว่าขณะนั้นนายถาวรอาจเป็นตายเท่ากัน นายสำเร็จมาพร้อมกับดาบตำรวจ ประพันธ์ เสงแก้ว ได้โทรไปที่ 191 เพื่อมาที่เกิดเหตุ พร้อมทั้งลงบันทึกประจำวันไว้ นายสำเร็จได้ส่งตัวนายถาวรไปโรงพยาบาล แต่นายถาวรนั้นทนต่อพิษบาดแผลไม่ไหวเลยสิ้นใจตายระหว่างนำส่งโรงพยาบาล ส่วนรถปิกอัพที่ชนกับรถนายถาวรนั้น ตำรวจก็ได้นำรถทั้ง 2 คัน ไปเก็บไว้ที่โรงพักก่อน ในคืนเดียวกันทางตำรวจก็ได้นำศพของนายถาวร ไปไว้ที่วัดควนสวรรค์ เพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนาต่อไป รุ่งเช้าทางนายกบเจ้าของรถได้ส่งคนมาเจรจา กับทางผู้ใหญ่ให้ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ตำบลน้ำผุด ผู้ใหญ่จึงให้มาพบกับนายเริ่มผู้ซึ่งเป็นอาของนายถาวร

จากนั้นก็พากันไปตกลงกันที่โรงพัก ทางฝ่ายของนายกบนั้นบอกว่าตนนั้นไม่ผิดเพราะตนขับมาถูกเลนแล้วโดยให้คนที่นางมาในรถด้วยเป็นพยาน ถึงมาถูกทางก็ทำให้นายถาวรเสียชีวิต วันนั้นเลยไม่ได้ตกลงอะไรกัน แต่พอรุ่งเช้าของอีกวัน นายเริ่มให้คนไปตามนายกบมาพูดคุยกันอีกครั้ง นายกบก็ถามว่าจะทำอย่างไรให้เข้าใจกันทั้ง 2 ฝ่ายเพราะก่อนที่ตนจะมาเปิดดูข้อมูลรถยนต์ ตนเคยเป็นลูกน้องของนายเริ่มมาก่อน แต่คุยถึงเรื่องรถนายกบก็ยังบอกว่า ทางฝ่ายตนได้ขับรถมาถูกทาง นายถาวรเป็นฝ่ายขับมาชนเอง แต่นายกบก็ต้องยอมจ่ายเงินเป็นจำนวน

70,000บาท เพราะนายกบยังรู้จักบุญคุณของนายเริ่มอยู่ แต่ฝ่ายนายเริ่มให้เงินกลับแก่นายกบเป็นจำนวนเงิน 20,000 เพื่อจะนำไปเสียค่าปลายปากกาให้กับทางตำรวจ และเมื่อถึงวันงานของนายถาวร ทางครอบครัวของนายกบก็ได้นำวีรราคา 8,000 บาท ไปให้เพื่อใช้ในการทำอาหาร รวมแล้วจ่ายไปเกือบสามแสน ส่วนความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ครอบครัว ก็ยังคงเดิม เพราะเข้าใจซึ่งกันและกัน ส่วนเรื่องรถทั้ง 2 ฝ่าย ก็ตกลงกันว่า ต่างคนต่างซ่อม เรื่องและปัญหาจึงจบ ตอนนี้ก็ดีขึ้นเหมือนเดิม นายกบก็ทำงานอยู่ให้นายเริ่ม

วิเคราะห์

สาเหตุ

- การขับรถประมาทเพราะเมาสุรา
- สภาพรถไม่สมบูรณ์
- คนขับรถไม่ชำนาญ ไม่มีใบอนุญาตขับขี่

วิธีการจัดการ

- การใช้คนกลางที่ทั้งสองฝ่ายเจรจามาไกล่เกลี่ย
- การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อลดหย่อนคดี
- การแสดงน้ำใจช่วยเหลือไปงานศพ ให้วัวเลี้ยงคนในงานหนึ่งตัว

ผลการจัดการ

- ในเรื่องรถตกลงกันว่าต่างคนต่างซ่อม
- ดีกันเหมือนเดิมเพราะว่าเป็นอุบัติเหตุ

บทเรียนจากเรื่อง

- การดื่มสุราทำให้สมรรถภาพในการขับรถลดน้อยลง ส่วนมากอุบัติเหตุเกิดจากการเมาสุรา
- เรื่องนี้ทำให้เห็นข้อแตกต่างระหว่างการจัดการปัญหาให้จบลงภายในชุมชนกับการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม จะเห็นว่าคนที่ไม่ได้กระทำผิดต้องช่วยเหลือผู้ที่สูญเสียเพื่อแสดงน้ำใจแม้ว่าไม่ได้ทำผิดโดยตรงก็ตาม เรื่องนี้ถ้าใช้กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ไม่รู้ว่าจะดำเนินไปและจบลงอย่างไร แต่ที่แน่ๆ ผู้เสียสูญอาจไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างนี้แน่นอน เพราะถือว่าเป็นฝ่ายผิด และความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายก็อาจจะไม่กลับมาดีกันดังเดิม อย่างที่จัดการจบในชุมชน

22. เรื่องวัวกินยาง

เก็บข้อมูลวันที่ 3 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายคล่อม เสงี่ยม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อม เสงี่ยม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2550 นายยิ่ง เยาว์ดำ มาแจ้งกับทางผู้ใหญ่คล่อมว่าไม่ทราบว่ วัวใครอยู่ในสวนยาง(มีรั้วลวดหนาม 5 เส้น เสาไม้) ของตน แต่ต้นยางนั้นเพิ่งจะปลูกได้เป็นเวลาแค่ 2 ปี ผู้ใหญ่คล่อมจึงไปดูที่เกิดเหตุ พบวัวจำนวน 8 ตัว ผู้ใหญ่ได้กลับมาบ้าน และได้เปิดหออกระจ่ายข้าว ประกาศว่าวัวของใครจำนวน 8 ตัว มีตัวผู้ 3 ตัว ตัวเมีย 5 ตัว แต่ประกาศไปได้สักพัก ก็ไม่มีใครมารับเป็นเจ้าของวัว นายยิ่งจึงปล่อยวัวไปเพราะตอนนั้นวัวยังไม่กินต้นยางของตน แต่ตนเห็นเสียก่อนจึงไปแจ้งกับทางผู้ใหญ่ไว้

ประมาณช่วงบ่ายของวันนั้น นายยิ่งก็ได้มาเห็นว่าวัวมาอยู่ใกล้สวนยางอีก แต่คิดว่าตนได้ทำรั้วเอาไว้แล้ว จากนั้นนายยิ่งก็ได้มานั่งคุยกับทางผู้ใหญ่คล่อมอีกครั้ง ว่าตนจะเอาโซดาไฟ ไปใส่ไว้ในสวนยาง ให้ทางผู้ใหญ่ช่วยประกาศทางหอกระจ่ายข้าวให้ด้วย ผู้ใหญ่ก็ได้ประกาศให้ อีก 2 วันนายยิ่งก็มาที่สวนยางก็พบกับวัว 8 ตัว ว่าได้กระโดดข้ามลวดหนามเข้าไปในสวนยางเป็นจำนวน 2 ตัวและก็ได้กินโซดาไฟเข้าไปจนทำให้วัวทั้ง 2 ตัวตาย

ทางผู้ใหญ่ก็ได้ ประกาศทางหอกระจ่ายข้าวว่ามีวัวตายอยู่ในสวนยางของนายยิ่ง ให้รีบไปดูว่าเป็นของใคร เจ้าของวัวทั้งหลายที่ได้ปล่อยวัวไว้ในทุ่งนาก็ต่างรีบมาดู แต่เขาก็บอกกันว่า วัวฝูงนี้เป็นของนายแรม แต่นายแรมให้คนอื่นมาดูแทน พอรู้ว่าเป็นวัวของนายแรม นายยิ่งก็ว่าจะให้กองทุนสงเคราะห์สวนยางมาเป็นผู้ตีราคา เพราะที่โดนวัวกัดกินไปนั้นเป็นต้นยางทั้งหมดรวม 50 ต้น แต่ทางฝ่ายผู้ใหญ่คล่อมก็ห้ามเอาไว้เห็นว่าควรจะตกลงกันเองดีกว่า

โดยผู้ใหญ่ได้โทรมาทางป้อมตำรวจขณะนั้นดาบตำรวจประพันธ์ และดาบตำรวจอำนาจ ได้ประจำอยู่ที่ป้อมจึงมาที่เกิดเหตุ ดาบตำรวจประพันธ์ได้ไปสอบถามเรื่องเป็นมาอย่างไรแก่เจ้าของสวนยาง เมื่อทราบรายละเอียด ดาบตำรวจประพันธ์ และดาบตำรวจอำนาจ ได้ไปตามเจ้าของวัวมา เพื่อจะมาคุยกับเจ้าของสวนยาง ที่ป้อมตำรวจ ซึ่งมีนายตำรวจ 2 คน พร้อมด้วยผู้ใหญ่คล่อม และนายยิ่ง นายแรม ดาบตำรวจประพันธ์ ได้สอบถามแก่นายยิ่งมาจะเรียกค่าเสียหายเท่าไร นายยิ่งบอกว่าให้นายแรมไปดูต้นยางก่อน แต่นายแรมกลับบอกว่าไม่ต้องไปดู เพราะดาบตำรวจประพันธ์ และดาบตำรวจอำนาจรวมทั้งผู้ใหญ่ไปดูมาแล้ว ทุกคนวางตัวเป็นกลาง นายยิ่งก็บอกต่อว่าวัวกินทั้งใบและยอดของยางจริง แต่ไม่อยากเอาเรื่องอะไร เนื่องจากวัวของนายแรมก็ได้ตายทั้ง 2 ตัว ส่วนต้นยางตนค่อยซื้อปลูกมาใส่เอง ส่วนวัวของนายแรมก็ให้ชุดหลุมฝัง เพราะกินโซดาไฟเข้าไป เอามาทำเป็นอาหารไม่ได้ นายยิ่งเลยไม่เรียกค่าเสียหายจากนายแรมทั้งสิ้น

วิเคราะห์

สาเหตุ

- การที่ผู้เลี้ยงวัวเลี้ยงแบบปล่อยทุ่ง ไม่สนใจช่วยแก้ปัญหากรณีที่วัวเข้าไปกินยางในสวนของคนอื่น และการไม่ยอมรับว่าเป็นวัวของใครคนใดคนหนึ่ง

วิธีการจัดการ

- ประกาศอย่างเปิดเผยก่อนวางโซดาไฟ
- เชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจมาร่วมไกล่เกลี่ย
- ใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งสองฝ่ายมาเป็นข้อเจรจา

ผลการจัดการ

- คู่กรณีต่างไม่เอาเรื่อง เพราะเจ้าของสวนต้องผ่านทางเข้าไปในสวนของเจ้าของวัวด้วย แต่เจ้าของวัวก็ไม่กล้าปิดทาง เพราะเป็นทางสาธารณะ แต่ก็ยังเป็นเรื่องที่ค้างคาใจกันอยู่

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้เกิดขึ้นเพราะความโกรธ เนื่องจากมีวัวเข้ามากินยางของตนหลายครั้ง แต่ก็ยังไม่รู้ว่าเป็นวัวของใคร เพราะจับไม่ได้สักที ทั้งสวนยางของนายยิ่งเองก็ทำรั้วลวดหนามเรียบร้อย แต่วัวก็ยังเล็ดลอดเข้าไปกินจนได้ เป็นเหตุให้นายยิ่งต้องวางโซดาไฟ เมื่อวัวเข้าไปกินจึงต้องตายไปตามระเบียบ โชคดีที่เมื่อเกิดเรื่องขึ้นแล้ว คู่กรณีต่างก็เกิดความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกัน และไม่เอาเรื่องเอาราวอะไร เพราะทั้งสองฝ่ายต่างก็สูญเสียไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน แต่ก็เป็บบทเรียนให้กับเจ้าของวัวทั้งของนายแรมเอง และวัวเจ้าอื่นๆ โดยเฉพาะวัวฝูงที่เลี้ยงแบบปล่อยทุ่งที่เจ้าของต้องดูแลให้ทั่วถึงมากกว่านี้ ไม่เช่นนั้นหากเกิดเหตุการณ์แบบนี้ซ้ำอีกก็ได้ เพราะยังงิ่เสียสวนยางของนายยิ่งก็มีรั้ว และคงไม่เดินไปหาวัวเองอย่างแน่นอน

23. เรื่องยิงปืน

เก็บข้อมูลวันที่

3 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย

นายคล่อม เสงี่ยม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อม เสงี่ยม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดในคืนวันที่ 14 พฤษภาคม 2551 เวลาประมาณ 22.00 น. ในเขตหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี (แถวถนนชลประทาน--ไม่มีบ้านคน) ได้ยินเสียงปืนดังขึ้นหลายนัด แต่ก็ไม่ทราบได้ว่าใครเป็นผู้ยิง เสียงดังเป็นชุดๆ คิดว่าต้องเป็นปืนอาวุธสงคราม

ผู้ใหญ่คล่อมจึงรีบไปดู แต่ก็ไม่รู้ว่ายิงที่ตรงไหน เลยไปตามผู้ช่วย คือนายวินัย นายวินัยบอกว่าดังไม่ไกล เพราะตนออกมาจากในบ้านยังเห็นแสงไฟที่ปลายกระบอกปืนอยู่เลย อยู่มาไม่นานผู้ใหญ่สนอง พร้อมด้วยดาบตำรวจ ประพันธ์ก็ไปที่เกิดเหตุ แต่ก็ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าเสียงปืนดังมาทางไหน พอดีใจกับทางผู้ใหญ่คล่อมและนายวินัย ทั้งหมดเลยพากันไปบ้านนายสมปอง ชูบัว ผู้ช่วยอีกคน พอดีนายสมปองก็นั่งกินเหล้ากันอยู่หลายคน เนื่องจากในตอนกลางวัน นายสมพรซึ่งเป็นน้องเมียนายสมปองที่มาช่วยทำบ้านบ้านสมปอง ได้วานพรรคพวกมาช่วยทำคานหลังคาบ้านจนเสร็จ ก็นั่งกินเลี้ยงกันนิดหน่อย แต่ก็ยังไม่ทันได้กินข้าว เสียงปืนก็ดังเสียก่อน เขาบอกว่าได้ยินมาจากแถวชลประทาน พรรคพวกของนายสมปองนั่งกันอยู่ที่โล่งจึงได้ยินและเห็นเหตุการณ์ และพวกเขายังบอกอีกว่า คนที่ยิงน่าจะมากับรถยนต์ เพราะจากที่เห็นแสงไฟรถที่ส่องมา

ฟังจากคำบอกเล่าของพรรคพวกนายสมปองได้ความว่ายิงประมาณ 9 นัด ผู้ใหญ่สนอง พร้อมด้วยดาบตำรวจประพันธ์ ผู้ใหญ่คล่อมและนายวินัย ก็ช่วยกันนำไฟฉายไปส่องหา ว่าเพื่อจะมีคนนอนได้รับบาดเจ็บอยู่แถวๆนั้นบ้าง แต่ก็ไม่พบผู้บาดเจ็บ เจอแต่ปลอกกระสุนของปืนเอ็ม 16 ตกอยู่บริเวณนั้น ดาบตำรวจประพันธ์ จึงเก็บปลอกกระสุนไว้เป็นหลักฐานแต่ทุกคนที่อยู่ในเหตุการณ์กลับบอกว่าเสียงที่ได้ยินนั้น ไม่ใช่เสียงของปืนเอ็ม 16 สันนิษฐานกันว่าเป็นปืน 9 มม. แต่ปลอกกระสุนที่ตกอยู่บนถนนนั้น กลับเป็นกระสุนของ เอ็ม 16 ดาบตำรวจประพันธ์ จึงแจ้งไปทาง 191 อีกครั้ง เพื่อให้มาเก็บปลอกกระสุนเพื่อนำไปพิสูจน์หลักฐาน ส่วนปลอกกระสุนที่เก็บได้กลับไม่เหมือนเขมาดินปืน

อย่างไรก็ตามก็ต้องทำกันไปตามขั้นตอนของทางตำรวจ แล้วผลออกมาอย่างไรทางดาบตำรวจประพันธ์ จะมาแจ้งให้ทราบเอง ถัดมาประมาณ 3 วัน ดาบตำรวจประพันธ์ เล่าว่าปลอกกระสุนที่เก็บได้ไม่ใช่เป็นกระสุนของปืนที่ยิงในคืนนั้น เพราะปลอกที่เก็บได้ น่าจะผ่านการใช้งานมาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 เดือน หลังจากนั้นได้มาปรึกษากันที่ป้อม มีผู้ใหญ่ในพื้นที่ สายตรวจตำบลนาหมื่นศรี และกองพิสูจน์หลักฐานกองเมือง ต่างคนก็ต่างตั้งข้อสังเกต ว่าสร้างสถานการณ์บ้างถึงตอนนี้ก็ยังไม่ทราบว่าผู้ก่อเหตุคือใคร และทำไปเพื่ออะไร

อยู่มาประมาณ 20 วัน ก็สืบรู้ว่าน่าจะมาจากการขัดผลประโยชน์ แต่ไม่รู้เกี่ยวข้องกับใครบ้าง

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นการยิงข่มขู่ หรือสร้างสถานการณ์กันแน่

วิธีการจัดการ

- ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงตำรวจสายตรวจประจำตำบล ร่วมมือกันออกลาดตระเวน เพื่อหาเบาะแสการก่อเหตุครั้งนี้
- สอบถามข้อเท็จจริงจากผู้เห็นเหตุการณ์
- ประสานงานไปยังตำรวจกองเมือง เพื่อให้ลงมาตรวจสอบและเก็บหลักฐาน

ผลการจัดการ

- ยังไม่ทราบสาเหตุที่แน่ชัด แต่คาดว่ามันจะมาจากการขัดผลประโยชน์กัน

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้เป็นบทเรียนให้กับผู้นำในการออกลาดตระเวน ที่ไม่ควรไปคนเดียวแม้ว่าจะมีอาวุธก็ตาม ควรประสานงานกับผู้นำท่านอื่น ผู้ช่วย และตำรวจสายตรวจในพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยและความสะดวกในการดำเนินการต่างๆ
- แม้ว่าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลนาหมื่นศรี แต่ก็เชื่อว่าคนที่ก่อเหตุจะเป็นคนในพื้นที่ แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ของเรามีการเข้า-ออกของคนนอกตลอดเวลา ต้องอาศัยการสอดส่องดูแลทั้งจากผู้นำ ตำรวจชุมชน ตำรวจสายตรวจ และชาวบ้านในพื้นที่ แม้ว่าเหตุการณ์นี้จะไม่มีคนในชุมชนได้รับอันตราย แต่ก็ทำให้เกิดผลต่อสภาพจิตใจ

24. เรื่องกระซอกสร้อย

เก็บข้อมูลวันที่ 10 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายคล่อม เสงี่ยม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อม เสงี่ยม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2551 ประมาณ 9 โมงเช้า นางวรรณดี อายุ 40 ปี ได้ขับรถจักรยานยนต์ไปเก็บยางที่สวนยางของตน 2 คนนางทองผู้เป็นแม่ พอไปถึงสวนยางนางวรรณดีก็เห็นคนร้ายสวมหมวกไอ้โม่งหรือหมวกไหมพรม 2 คน ลงมาโดยใช้มีดจี้ขณะที่ตนเก็บยาง นางวรรณดีไม่ได้ทำท่าตื่นตกใจไปเพราะเหมือนจะรู้ว่าโดนปล้น เนื่องจากหลายวันที่ผ่านมา นางวรรณดีเห็นชาย 2 คน สวมหมวกไหมพรมมาด้อม ๆ มองอยู่แถวนี้ แต่นางวรรณดีก็ไม่ได้คิดว่าเป็นคนร้าย คิดว่า 2 คนนั้นเป็นเด็กเลี้ยงวัว

แต่อย่างไรก็โดนจี้แล้วจึงยอมถอดสร้อยคอให้กับโจรแต่โดยดี โจรทั้ง 2 (อายุ 20 กว่าปี) ได้สร้อยแล้วก็รีบขับรถจักรยานยนต์ไปอย่างรวดเร็ว นางวรรณดีเลยบอกความจริงกับแม่ของตนว่า สร้อยที่โดนจี้ไปนั้นเป็นของปลอมไม่ต้องไปเสียตาย ไม่นานประมาณ 10 นาทีหลังจากที่ก่อเหตุเสร็จ ชาวบ้านก็ได้พูดกันว่ามียัยรุ่น 2 คนได้ขับรถชนท้ายรถบรรทุก 10 ล้อ ที่มาทำถนนสายนาโยง ได้ ยัยรุ่นที่ประสบเหตุคนหนึ่งได้สวมหมวกไหมพรม แต่อีกคนได้ถอดหมวกแล้วใส่ไว้ในกระเป๋ากางเกงด้านหลัง ชาวบ้านพากันไปดูกัน นางวรรณดีก็เลิกเก็บยาง ไปดูยัยรุ่นทั้ง 2 คนนั้นด้วย

เมื่อไปถึงนางวรรณดีก็จำเสื้อผ้าและหมวกของคนร้ายได้ นางวรรณดีจึงบอกกับทุกคนว่ายัยรุ่นพวกนี้เป็นคนร้ายที่เพิ่งจะปล้นตนมาไม่นานนี้เอง นางวรรณดีได้บอกกับทางผู้ใหญ่จรรยาว่า ยัยรุ่น 2 คนได้รับบาดเจ็บ คนที่ชื่อ นายเล็กขาหัก อีกคนไม่รู้จักชื่อเป็นแผลถลอก ผู้ใหญ่จรรยาจึงโทรแจ้งตำรวจ เวลานั้น ร.ต.ท.อนันต์ ชัยเพชรพี่ชายของนางวรรณดี ลูกชายของนางทอง ได้อยู่เวรที่โรงพัก(สภอ.เมือง)พอดี นางวรรณดีจึงได้แจ้งความไว้ด้วย จากนั้นตำรวจก็มาทำแผนที่รถชนและไปทำแผนที่นางวรรณดีถูกปล้นไปด้วย แล้วก็พา ยัยรุ่นที่ชื่อนายเล็กไปโรงพยาบาล ส่วนเพื่อนยัยรุ่นอีกคนทราบชื่อภายหลังว่าชื่อนายชัย ตำรวจได้ควบคุมตัวไปโรงพัก รอให้นายเล็กรักษาตัวจนหายเพื่อรอดำเนินคดี ผู้ต้องหาให้การรับสภาพทุกข้อกล่าวหา เมื่อหายดีแล้วนายเล็กกับนายชัย ต้องเข้าไปอยู่ในห้องคุมขังตามระเบียบ(ตอนนี้ยังติดอยู่อีก)

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ความอยากได้เงิน จึงมาจี้สร้อย แต่ไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริงว่าเป็นกลุ่มยัยรุ่นที่ติดยาเสพติดหรือไม่
- มีการมาตลาดเลาก่อนก่อเหตุ

วิธีการจัดการ

- เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

ผลการจัดการ

- ผู้ต้องหาทั้งสองคนให้การรับสารภาพ จึงต้องติดคุกไปตามระเบียบ

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้สามารถเป็นบทเรียนทั้งกับโจรและคนที่ชอบใส่สร้อยเส้นใหญ่ๆ สำหรับโจรเป็นบทเรียนว่าก่อนที่จะปล้นจี้ใครต้องดูให้ดีเสียก่อน คิดจะเป็นโจรทั้งที่แต่ปล้นได้ของปลอมมันไม่คุ้มเอาเสียเลยกับการที่ต้องไปกินข้าวแดงในคุก เพราะแม้ของที่ได้จะเป็นของปลอม แต่ยังไงเสียก็ต้องดำเนินตามกฎหมาย อีกอย่างคือเจ้าทุกข์มีพี่ชายเป็นนายตำรวจด้วยแล้ว คงยากที่จะปล่อยให้โจรกลุ่มนี้ออกมาลอยนวลได้อีก
- อีกเรื่องเป็นบทเรียนให้กับคนที่ชอบใส่ทอง ไม่ว่าจะเป็นแหวน สร้อยข้อมือ หรือว่าสร้อยคอ ที่ต้องเพิ่มความระมัดระวังตัวให้มาก โดยเฉพาะยุคเศรษฐกิจข้าวยากมาก แพง ทองก็แพงไปด้วย สำหรับในเรื่องนี้แม้ว่าโจรจะได้ของปลอมไป แต่ก็เพิ่งมารู้ทีหลังเพราะตอนที่ขโมยคิดว่าเป็นของจริง ดีที่เจ้าทุกข์ไม่โวยวายจนเป็นให้เกิดการต่อสู้กัน หากไม่แล้วคงมีการทำร้ายร่างกายเกิดขึ้น และถ้ารุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตคงไม่คุ้มกันทั้งโจรและคนที่เป็นเจ้าของสร้อยคอ(ปลอม)

25. เรื่องขโมยเศษยาง

เก็บข้อมูลวันที่ 10 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2551 เวลา 8 โมงเช้า นางอุไรซึ่งรับซื้อขี้ยางและได้ตากขี้ยางไว้หน้าบ้าน ที่หมู่ 5 ตำบลนาโยงเหนือ ได้มาแจ้งกับนายจรรยา ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาโยงเหนือว่ามีคนมาขโมยเศษยาง 5 กระสอบ นายจรรยาถามนางอุไรว่าทราบไหมว่าหายไปตอนกี่โมง นางอุไรบอกว่าไม่ทราบเพราะมารู้ตอนเช้าแล้ว ก็เลยไปแจ้งกับทางผู้ใหญ่ จากนั้นผู้ใหญ่เลยถามนางอุไรว่าสงสัยใครบ้าง นางอุไรจึงบอกว่าสงสัยเด็กข้างบ้าน แต่ก็ยังไม่กล้าหาถามไม่ได้ต้องดูกันไปก่อน เพราะยังไม่มีหลักฐาน นายจรรยาจึงทำบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ช่วงบ่ายวันนั้นนายจรัส--ชาวบ้านออกมาดักฟังพอน มาพบเศษยางอยู่ที่บึงน้ำประปาของหมู่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี ซึ่งเป็นเขตของผู้ใหญ่คล่อม โดยนายจรัสมาแจ้งผู้ใหญ่บ้านว่าได้มาพบเศษยาง 5 กระสอบอยู่ที่บึงประปา ผู้ใหญ่คล่อมเลยออกไปดู และเผื่อจะจับโจร เผื่อมาเรื่อยจนกระทั่งโจรไม่กล้าเคลื่อนไหว เพราะระมัดระวังตัวเนื่องจากถูกจับตามอง จนเวลาผ่านไป 10 วัน ผู้ใหญ่จึงกลับมาประกาศทางหอกระจายข่าวว่าพบขี้ยาง หากว่าเป็นของใครให้ไปดูที่นายจรัส นางอุไรได้ยินจึงรีบมาดูพบว่าเป็นเศษยางตนจริง ซึ่งนางอุไรได้บอกลักษณะของเศษยางได้ตรงกับที่ผู้ใหญ่จรรยาลงบันทึกไว้ ผู้ใหญ่คล่อมจึงคืนเศษยางแก่นางอุไร แล้วก็นำเงินจำนวน 500 มอบเป็นค่าตอบแทนน้ำใจแก่นายจรรยา เพราะตอนนั้นราคาน้ำยางสูง จนทำให้ราคาเศษยางก็สูงตามไปด้วย นางอุไรก็มาขอบคุณผู้ใหญ่คล่อมด้วยตนเอง ทางผู้ใหญ่ก็พร้อมรับคำขอบคุณ

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ยางมีราคาแพง ทำให้เศษยางราคาสูงขึ้นตามไปด้วย ส่วนคนที่ขโมยไม่ทราบว่าใครแต่คิดว่าเป็นเด็กข้างบ้าน

วิธีการจัดการ

- ผู้ใหญ่บ้านทั้งสองหมู่บ้านประสานความร่วมมือกันจับหวัชโมย
- เมื่อพบขี้ยางแล้วไม่กระโดดกระตัก แต่เฝ้าสังเกตการณ์เพื่อจับหวัชโมย
- เมื่อแน่ใจแล้วว่าหวัชโมยไม่กล้ามาเอาก็ประกาศคืนยางแก่เจ้าของผ่านหอกระจายข่าว
- สอบถามลักษณะของเศษยางก่อนคืนให้เจ้าของไป

ผลการจัดการ

- เจ้าของยางได้ของคืน และมอบสินน้ำใจให้คนที่พบ 500 บาท และเดินทางมาขอบคุณผู้ใหญ่คล่อมด้วยตัวเอง ส่วนหวัชโมยไม่สามารถจับตัวได้

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้เป็นบทเรียนให้กับบรรดาเจ้าของร้านรับซื้อขี้ยางในการเก็บของไว้ในที่ที่ปลอดภัย เพราะขี้ยางมักเป็นที่ล่อตาล่อใจให้กับพวกหัวขโมยสมัครเล่น โดยเฉพาะในช่วงที่ยางแพง สำหรับเรื่องนี้แม้จะจับขโมยไม่ได้ แต่ก็สะท้อนให้เห็นว่าในชุมชนมีหัวขโมยอยู่ คนในชุมชนต้องระมัดระวังและช่วยกันสอดส่องดูแล
- นอกจากนี้เรื่องราวดังกล่าวทำให้เห็นการทำงานร่วมกันของผู้ใหญ่ทั้งสองหมู่บ้านที่อยู่กันคนละตำบล ซึ่งมีอาณาเขตติดกัน แม้เขตการปกครองจะแบ่งแยกพื้นที่ออกเป็นหมู่บ้านและตำบล แต่ในความเป็นจริงแล้วพื้นที่ที่อยู่ใกล้กันก็ยังคงติดต่อสัมพันธ์กัน ผู้คนไปมาหาสู่และใกล้ชิดกัน ไม่ได้แยกกันตามเขตการปกครอง

26. เรื่องการทำคลอดของนางราตรี เสนีย์

เก็บข้อมูลวันที่ 10 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

ในคืนของวันที่ 21 สิงหาคม เวลา 20 นาฬิกา นางราตรี ราษฎรหมู่ที่ 5 อายุ 21 ปี รู้สึกปวดท้อง (ท้องแรก) เพราะถึงกำหนดคลอดแล้ว นายสามารถผู้เป็นสามีได้นำตัวส่งโรงพยาบาลนาโยง นางราตรีปวดท้องเรื่อยๆ พอตกเที่ยงคืน นางราตรีก็ยิ่งมีอาการปวดท้องมากขึ้นๆ นางพยาบาลก็ตกใจ ทำอะไรไม่ถูก นางราตรีทนความเจ็บปวดไม่ไหว จึงเป็นลมหมดสติไป พยาบาลจึงต้องโทรศัพท์หาแพทย์ประจำเวรที่โรงพยาบาล แพทย์มาตรวจและบอกกับญาตินางราตรีว่าต้องนำตัวส่งโรงพยาบาลตรัง ทางญาติก็ยินยอม เจ้าหน้าที่จึงนำนางราตรีส่งโรงพยาบาลตรัง ในขณะที่นั้นนางราตรีก็ยังไม่รู้สึกตัว

พอถึงโรงพยาบาลตรัง เจ้าหน้าที่ก็ได้ส่งตัวนางราตรีเข้าห้องฉุกเฉิน และแพทย์ได้ทำการตรวจดูอาการ หลังจากตรวจดูอาการเสร็จแพทย์จึงเรียกพบญาติของนางราตรี และได้แจ้งข่าวร้ายแก่ญาติว่า ให้ทำใจเพราะเด็กที่อยู่ในท้องของนางราตรีได้เสียชีวิตมาก่อนหน้านี้แล้วประมาณ 1 ชั่วโมง ส่วนแม่ของเด็กนั้นยังโชคดีที่มาถึงโรงพยาบาลก่อน ไม่อย่างนั้นก็อาจเสียชีวิตทั้งแม่ทั้งลูก ดังนั้นแพทย์จึงทำการเอาเด็กออก เสร็จสิ้นจึงมาแจ้งกับทางญาติอีกครั้งหนึ่งว่าแม่เด็กปลอดภัย แพทย์ให้นางราตรีพักฟื้นอีก 7 วัน จึงกลับบ้านได้ แพทย์(นายแพทย์ชวลา)แนะนำว่าให้เรียกร้องค่าเสียหายจากโรงพยาบาลนาโยง ทางฝ่ายญาติของนางราตรีก็บอกว่าไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรดี เพราะไม่รู้จักใครเลย ทางแพทย์ของโรงพยาบาลตรัง จึงร่างข้อความมาให้เพื่อไปติดต่อ เสร็จจากนั้นนางกัญญาพี่สาวของนางราตรี ได้ถือเอกสารมาพบสาธารณสุขอำเภอนาโยง (เขตรับผิดชอบตอนนั้นเป็นของนาย เสน่ห์) นายเสน่ห์จึงได้รับเรื่องไว้ และบอกว่าจะดำเนินการให้

อยู่มาประมาณ 10วัน ก็ไม่คืบหน้า นางกัญญาจึงตัดสินใจมาปรึกษากับทางผู้ใหญ่คล่อม นางกัญญาฝากกับทางผู้ใหญ่ให้ช่วยตามเรื่องให้น้องสาวตน พอดีวันที่นางกัญญามาปรึกษาตรงกับวันที่มีการนัดประชุมกันของซีโออีของชาวบ้านหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 มีหัวหน้าส่วนราชการทุกหน่วยงานมาพอดี โดยมีสาธารณสุขอำเภอเป็นประธาน ฝ่ายหัวหน้าส่วนราชการมี ปลัดอำเภอ นายก ปลัดประจำตำบลนาหมื่นศรี อบต. ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน พอประชุมหน่วยงานของอำเภอเสร็จ แต่ละหมู่บ้านก็ต่างพูดคุยถึงปัญหาที่มีในหมู่บ้านของตน ส่วนหมู่ที่ 5 แนนอนว่าทางผู้ใหญ่คล่อมก็มีปัญหาของลูกบ้าน คือ เรื่องของนางราตรี ผู้ใหญ่คล่อมจึงแจ้งเรื่องของนางราตรีในที่ประชุมด้วย ทุกคนรับทราบเรื่อง จากนั้นผู้ใหญ่คล่อมจึงถามทางสาธารณสุขอำเภอว่าเรื่องที่แจ้งไปนี้จะดำเนินการอย่างไรต่อไป ทางสาธารณสุขอำเภอ ตอบว่าอีก 3 วันรู้ผล ส่วนปัญหาของคนอื่นๆทางสาธารณสุขก็ได้ลงบันทึกไว้ เป็นลายลักษณ์อักษร

พอครบ 3 วัน นางกัญญาจึงพาผู้ใหญ่อ้อมไปพบสาธารณสุขอำเภอ แต่ไม่เจอ จึงขอพบนางอุบลท่านปลัดอำเภอประจำตำบลนาหมื่นศรี ปลัดจึงโทรศัพท์หาปลัดสาธารณสุข ปลัดอุบลบอกกับนายอ้อมว่าไม่เกิน 2 วัน ให้ผู้ใหญ่มาพบที่อำเภอ อยู่มาอีก 2 วัน ปลัดอุบลแจ้งมาว่าให้รอฟังข่าวอยู่ที่บ้าน เพราะเรื่องได้ถึงทางจังหวัดแล้ว ถัดไปอีก 15 วัน ปลัดอุบลโทรศัพท์มาแจ้งกับทางผู้ใหญ่บอกว่า ให้รอฟังข่าวดี เพราะสาธารณสุขอำเภอทำเรื่องขอสับเปลี่ยนไปอำเภอหาดสำราญ ท่านผู้อำนวยการโรงพยาบาลนาโยง ก็มาเยี่ยมนางราตรี

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ทางโรงพยาบาลบกพร่องในการดูแลคนไข้

วิธีการจัดการ

- การรู้กฎหมาย/สิทธิของผู้เสียหาย
- การยื่นเรื่องตามขั้นตอนราชการ
- การติดตามผ่านการประชุม CEO
- การติดตามผ่านปลัดอำเภอฝ่ายปกครองที่ดูแลพื้นที่
- การแนะนำของฝ่ายการเมือง

ผลการจัดการ

- ได้รับเงินทดแทนค่าเสียหายจำนวน 200,000 บาท งวดละ 15 วัน ครั้งละ 100,000 บาท

บทเรียนจากเรื่อง

- หลักฐานที่ใช้ยื่นเพื่อเรียกร้องค่าเสียหาย ได้แก่ ใบส่งตัวจากโรงพยาบาลนาโยงไปยังโรงพยาบาลตรัง สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประชาชน ทะเบียนสมรส ผู้ใหญ่ หรือกำนันเซ็นรับรองในหนังสือร้องทุกข์
- เรื่องนี้โชคดีเป็นของผู้เสียหายที่ได้รับคำแนะนำจนพอรู้ช่องทางที่จะเรียกร้องสิทธิของตนเองได้ กอปรกับการติดตามของผู้ใหญ่บ้านอย่างต่อเนื่อง ไม่เช่นนั้นคงต้องลำบาก เพราะชาวบ้านไม่รู้สิทธิของตัวเองและไม่รู้จะเรียกร้องสิทธิเอาจับใคร ถ้าเป็นเช่นนั้นจริงเป็นไปได้ว่าจะไม่ได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากโรงพยาบาลเลย

27. เรื่องผ้าเหมียทะเลาะกัน

เก็บข้อมูลวันที่

3 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย

นายบุญฤทธิ์ คงฉาง ส.อบต.นาหมื่นศรีหมู่ที่ 6

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล

นายบุญฤทธิ์ คงฉาง ส.อบต.นาหมื่นศรีหมู่ที่ 6

เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2551 นายแดง ชัยเพชร อยู่บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 6 ต.นาหมื่นศรี ได้ไปเลื่อยไม้กับนายสุนทร จิตรแก้ว และเพื่อนอีก 4 คน ที่บ้านของนายวร เมื่อเสร็จงานนายสุนทร ซึ่งเป็นเจ้าของรถวงเดือนเลื่อยไม้ ได้ซื้อสุราเลี้ยงลูกน้องที่ทำงานด้วยกัน เมื่อเมากันแล้วได้นินทาเมียของแต่ละคนว่าดีไม่ดี ปรากฏว่าเมียของตัวเองดีทุกคน หลังจากนั้นได้นำรถวงเดือนเลื่อยไม้มาเก็บที่บ้านนายสุนทร

ประมาณสี่ทุ่มกว่า นายแดง นายประสิทธิ์ และนายต้อม ได้ไปส่งนายวรที่บ้านหัวถนน เมื่อกลับไปถึงบ้าน นายวรได้เรียกเมียให้เปิดประตูบ้านให้ เมียนายวรมาเปิดประตู และได้เรียกเพื่อนๆ ของสามีเข้าไปในบ้านและถามว่ารับประทานอาหารมาหรือยัง ขณะนั่งคุยกันที่บ้านนายวร นายแดงได้ชวนนายประสิทธิ์และนายต้อมไปรับประทานอาหารที่บ้านของเขา ทั้งหมดเลยออกจากบ้านนายวร มาบ้านนายแดงที่บ้านหัวเขา ซึ่งตอนนั้นประมาณ 5 ทุ่ม เมียนายแดงเมื่อได้ยินเสียงนายแดงเมามากับเพื่อนจึงลุกขึ้นปิดไฟหน้าบ้าน นายแดงเห็นดังนั้นก็รู้สึกเสียหน้า เพราะได้คุยกับเพื่อนว่าเมียตัวเองดี นายแดงเลยถีบประตูเข้าบ้านและทะเลาะกับเมีย นายประสิทธิ์ และนายต้อมเห็นท่าไม่ดีจึงแยกย้ายกลับบ้านตัวเอง นายแดงซึ่งเมาอยู่ได้ดุด่าเมีย นางสุนีย์เมียนายแดงก็ด่าทอนายแดงต่างๆ นานา และได้เขาไปในครัวเอามีดวิ่งไล่ผ้าให้ออกจากบ้าน ให้ไปอยู่กับแม่ของนายแดงที่ตำบลช่อง นายประมุข โชติรัตน์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกันได้พานายแดงออกจากบ้าน แล้วพานายแดงไปนอนที่บ้านนายเจี้ยง เพื่อนของนายแดงที่ตำบลนาโยงใต้ หลังจากทะเลาะกันนางสุนีย์ซึ่งมีอาการโกรธผ้าได้นำผ้าของนายแดงมาทิ้งที่หน้าบ้าน

รุ่งเช้านายแดงกลับมามีบ้าน เห็นเสื้อผ้าตัวเองถูกทิ้งอยู่หน้าบ้าน และนางสุนีย์ก็ไล่ให้กลับไปห้อง เพราะนางสุนีย์ไม่อยากจะอยู่ร่วมกันแล้ว แต่นายแดงไม่ยอมเลิก และเก็บผ้าที่ทิ้งไว้หน้าบ้านพาไปที่บ้านนายเจี้ยง ต่อมานางสุนีย์ได้ตามนายแดงมารับลูกชายไปอยู่ด้วยเพราะนางสุนีย์ไม่เอาแล้ว แม่ของนายแดงจึงรับลูกชายไปอยู่ที่ห้องด้วย

ต่อมาประมาณเดือนกันยายน 2551 นางสุนีย์เริ่มคิดได้จึงไปบ้านนายแดงที่ห้อง เพื่อจะไปรับนายแดงกลับบ้าน แต่แม่ของนายแดงไม่ให้กลับเพราะโกรธที่ลูกสะใภ้ไล่ลูกและหลานของตน ในที่สุดนายแดงจะกลับบ้านเมีย ก็เกรงใจแม่ของตน จึงไม่ได้กลับ แต่ก็ไม่ว่าวันต่อไปข้างหน้าจะกลับหรือไม่

วิเคราะห์

สาเหตุ

- เกิดจากความไม่เข้าใจกันระหว่างผัวเมีย เมียโกรธที่ผัวกลับบ้านดึกและเมาเหล้า พร้อมทั้งพาเพื่อนมาด้วย จึงปิดไฟและไม่ยอมมาเปิดประตูให้ ส่วนคนที่เป็นผัวก็โกรธที่เมียทำแสดงพฤติกรรมแบบนี้ เพราะได้ไปคุยกับเพื่อนว่าเมียของตนเองดี แต่พอมาเจอแบบนี้ก็รู้สึกเสียหน้า เกิดเป็นความไม่พอใจ โกรธเคือง และนำมาสู่การทะเลาะวิวาท จนผัวต้องออกจากบ้านไปในที่สุด

วิธีการจัดการ

- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เข้าไปพาคคนที่ เป็นผัวออกมา และให้ไปนอนบ้านเพื่อนที่ต่างตำบล รุ่งเช้าจึงกลับมาใหม่

ผลการจัดการ

- ปรากฏว่าคนที่เป็นเมียยังไม่หายโกรธทั้งยังเอาเสื้อผ้ามาทิ้งที่หน้าบ้าน ทวีความโกรธเคืองของทั้งสองฝ่าย เป็นเหตุให้ต้องแยกกันอยู่ คนเป็นผัวต้องไปอยู่บ้านแม่อีกตำบล หนึ่งพร้อมลูก

บทเรียนจากเรื่อง

- เวลาผ่านไปคนที่เป็นเมียเริ่มคิดได้และอยากให้ผัวกับลูกกลับมาอยู่ด้วยกันดังเดิม จึงเดินทางไปรับผัวและลูกกลับบ้าน แต่แม่ผัวไม่ยอมให้กลับเนื่องจากโกรธเคืองลูกสะใภ้ที่ไล่ลูกชายและหลานของตน ส่วนคนที่เป็นผัวก็เกิดความกระอักกระอ่วนใจ ไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะถ้ากลับมาอยู่กับเมียก็เกรงใจแม่ของตน ซึ่งท้ายที่สุดไม่รู้จะจบลงอย่างไร แต่เรื่องนี้ก็เป็นบทเรียนเตือนสติให้กับผัวเมียหลายคู่ว่าพยายามอย่าทะเลาะกันโดยเฉพาะเวลาที่เมาเหล้า ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สติไม่อยู่กับเนื้อกับตัว ทำให้ขาดการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงปลายทางและทวีความรุนแรงขึ้นเป็นสองเท่าเมื่อเทียบกับตอนที่ไมเมา จากเรื่องเล็กจึงกลายเป็นเรื่องใหญ่
- สำหรับลูกผู้ชายศักดิ์ศรีเป็นเรื่องที่สำคัญมาก โดยเฉพาะต่อหน้าเพื่อนฝูง จะเห็นว่าชายหลายคนเมื่ออยู่บ้านจะแสดงออกว่ากลัวหรือยอมทำตามคำสั่งของคนเป็นเมีย แต่เมื่ออยู่ต่อหน้าคนอื่นหรือต่อหน้าเพื่อนฝูงก็จะแสดงออกในเชิงที่ตรงข้ามกัน คือ เป็นคนที่มีอำนาจเหนือกว่าและเป็นผู้นำในทุกๆ เรื่อง ทั้งนี้เพื่อรักษาซึ่งศักดิ์ศรีของความเป็นบุรุษเพศที่เหนือกว่า โดยเฉพาะในสังคมไทยที่ผู้ชายเป็นใหญ่มาตลอด การยอมก้มหัวให้ผู้หญิงจึงถือได้ว่าเป็นเรื่องที่เสียศักดิ์ศรีและยอมไม่ได้

28. เรื่อง บุกรุกเขตแดน

เก็บข้อมูลวันที่ 10 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายบุญฤทธิ์ คงฉาย ส.อบต.นาหมื่นศรีหมู่ที่ 6

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายบุญฤทธิ์ คงฉาย ส.อบต.นาหมื่นศรีหมู่ที่ 6

นางช้อย ชัยเพชร อายุกว่า 80 ปี ได้ปลูกต้นไม้เป็นไม้เขตแดนติดกับบ้านและคอกหมูของนายส้อง ง่วนสน เหตุเกิดเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ.2551 เมื่อนายส้องไปบอกผู้ใหญ่วิเวก พลวัฒน์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ตำบลนาหมื่นศรี ว่ากิ่งไม้เทียม กิ่งไม้อย่างที่นางช้อยปลูกไว้ เมื่อลมพัดมันล้มทับคอกหมูและบ้านพร้อมโรงสีข้าวของตน ให้นางช้อยผู้เป็นเจ้าของสวน ไปตัดกิ่งไม้บริเวณที่อยู่ข้างบ้านให้ด้วย ซึ่งก่อนหน้านี้นางช้อยกับนายส้องมีเรื่องไม่ถูกกันมาก่อนในเรื่องเขตแดน

ผู้ใหญ่วิเวกได้ไปบอกนางช้อย แต่นางช้อยไม่ยอมตัดเพราะอยู่ในดินของตน นายส้องจึงมาบอกผม--นายบุญฤทธิ์ คงฉาย ส.อบต.นาหมื่นศรี ม.6 ให้ช่วยไปบอกให้นางช้อยตัดไม้ออกบริเวณดังกล่าว นายบุญฤทธิ์พร้อมด้วยนายวิเวก ได้พากันไปบ้านของนายจำเริญ ชัยเพชร ซึ่งเป็นอดีตกำนันและเป็นลูกชายของนางช้อย บอกว่าให้ช่วยตัดกิ่งไม้ให้หน่อยเพราะเมื่อลมพัด กิ่งไม้เทียมได้หล่นใส่คอกหมูและโรงสีข้าวของนายส้องทำให้ได้รับความเสียหาย นางช้อยเมื่อได้ฟังลูกบอกเช่นนั้นจึงมาดูส่วนที่อยู่หน้าบ้านของนายบุญฤทธิ์ และให้นายบุญฤทธิ์หาคนมาตัดไม้ออกไม้อย่างที่ตัดออกก็นำไปขายได้ 3,500 บาท คิดเป็นค่าตัดกิ่งไม้แล้วยังเหลืออีกโดยที่นางช้อยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอะไรทั้งสิ้น

สรุปตอนนี้นางช้อยกับนายส้องยังไม่ค่อยดีกันเพราะระหว่างนางช้อยกับนายส้องเขาไม่ค่อยพอใจกันมานานแล้ว เนื่องจากเรื่องเขตแดน เพราะเขตแดนของนายส้อง นายส้องได้ถมที่สูงน้ำจึงจมที่สวนของนายช้อยอยู่ประจำ และตอนนี้นางช้อยจึงตัดสินใจขายไม้อย่างไปหมดแล้ว

วิเคราะห์

สาเหตุ

- กิ่งต้นไม้ที่ปลูกไว้ริมแดน หล่นใส่หลังคาคอกหมูและหลังคาโรงสีข้าวของเพื่อนบ้าน ยามที่ลมพัด ทำให้เพื่อนบ้านได้รับความเดือดร้อนและไม่พอใจ

วิธีการจัดการ

- ผู้เสียหายมาแจ้งกับผู้ใหญ่บ้าน
- ผู้ใหญ่บ้านนำความไปบอกกับเจ้าของต้นไม้ บอกให้ตัดกิ่งไม้ที่ล้ำเข้ามา
- เจ้าของต้นไม้ไม่ยอมตัด อ้างว่าต้นไม้อยู่ในที่ดินของตน
- ผู้ใหญ่และส.อบต.จึงไปบอกผ่านลูกชายซึ่งเป็นอดีตกำนัน ให้ช่วยไปพูดกับแม่

ผลการใกล้เคียง

- เมื่อลูกชายไปพูด เจ้าของไม้ย่อมตัดกิ่งไม้ที่ล้มไปในเขตที่ดินของผู้เสียหายให้ แต่ความสัมพันธ์ของคนทั้งคู่ยังเป็นเหมือนเดิม คือ ไม่ถูกกันเพราะไม่พอใจกันมาก่อนในเรื่องเขตแดน

บทเรียนจากเรื่อง

- ข้อกฎหมายระบุเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า “เจ้าของที่ดินอาจตัดรากไม้ซึ่งรุกเข้ามาจากที่ดินข้างเคียงได้ แต่ถ้าเป็นกิ่งไม้ยื่นล้ำเข้ามาเจ้าของที่ดินจะต้องบอกกล่าวผู้ครอบครองที่ดิน ติดต่อให้ตัดในเวลาอันสมควร ถ้ายังไม่ตัด เจ้าของที่ดินจึงตัดเองได้”
- เรื่องนี้จะเห็นได้ว่าคู่กรณีไม่ลงรอยกันและมีความขัดแย้งกันมาก่อน เป็นไปได้ว่าหลังจากเหตุการณ์นี้แล้ว อาจจะมีเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันนี้เกิดขึ้นอีก เป็นปัญหาที่ให้จัดการกันไม่จบไม่สิ้น เนื่องจากทั้งสองคนต่างไม่ยอมและมีทิฐิต่อกัน บางทีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอาจไม่ได้เป็นเรื่องใหญ่ เท่ากับความอยากต้องการเอาชนะต่ออีกฝ่าย

29. เรื่องเขตแดน

เก็บข้อมูลวันที่ 10 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายคล่อม เล้งแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อม เล้งแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

ในปี พ.ศ. 2526 นั้นยังไม่มี อบต. มีแต่สภาตำบล ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน อาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนในตำบลนั้นๆ ซึ่งตำบลนาหมื่นศรีมีกำหนดสมบรูณ์ใหม่ จันทร์ อยู่หมู่ที่ 2 ตำบลนาหมื่นศรีมีทั้งหมด 8 หมู่บ้าน วันหนึ่งมีการจัดทำแผนพัฒนาขึ้นท่าน กำหนดได้เรียกประชุมผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิ 16 คน ผู้ใหญ่บ้าน 7 คน กำหนด 1 คน อาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนในตำบล 2 คน พัฒนาการ 1 คน รวมสมาชิกทั้งหมด 26 คน โดยกำหนดเป็นประธานในที่ประชุม

การประชุมเริ่มขึ้นเวลา 9.00 น. กำหนดบอกว่าในตำบลนาหมื่นศรีนั้นพัฒนาชุมชนได้ทำ หนังสือถึงทางจังหวัด มีเงินงบประมาณจำนวน 100,000 บาท ตอนนี้เงินได้ผ่านทางผู้ราชการ จังหวัดอนุมัติให้ทุกหมู่บ้านเสนอโครงการที่จำเป็นทุกหมู่บ้านก็ได้เสนอโครงการ เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรส่งให้เลขา เสร็จเลขาก็ได้อ่านโครงการทุกหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 เสนอการสร้างถนนจาก หมู่ที่ 2 ผ่านหมู่ที่ 5 ตัดทะลุผ่านถนนใหญ่ ถ้าได้มีการตัดถนนสายดังกล่าวการคมนาคมจะ สะดวกสบายขึ้น เป็นที่พอใจของสมาชิกเลยยกมือถือว่าผ่าน

อยู่มา 5 วัน ต่อมาท่านกำหนดให้สมาชิกไปวัดความยาวรังวัดได้ 2 กิโลเมตร แล้วท่าน กำหนดให้เลขา คือ พัฒนาการ ทำหนังสือขึ้นมา 1 ฉบับ 10 ใบ เพื่อให้เจ้าของที่ดินได้เซ็นอุทิศ เสร็จ แล้วได้ส่งหนังสือให้นายหนูเปื้อนและนายเรียม หยูจีน นายหนูเปื้อนและนายเรียม หยูจีน ได้ เดินทางไปพบเจ้าของที่ดินคนแรก คือนายทบ เต็งรังไม่ยอม 2. นายซาม พรหมชู ไม่ยอม 3. นายแจ้ง พรหมชู ไม่ยอม 4. นายเคลื่อน ยัมย่อง ไม่ยอม 5. นายประสิทธิ์ เรืองเดช ไม่ยอม เลย ยกเลิกไปให้หมู่บ้านอื่น

อยู่มาในปี พ.ศ. 2539 ท่านกำหนดสมบรูณ์ ใหม่จันทร์ก็เกษียณอายุครบ 60 ปี ได้เลือกท่าน กำหนดใหม่อีกครั้งและก็ได้กำหนด อรุณ ยัมสง เป็นอยู่ประมาณ 1 ปี ก็ได้มี อ.บ.ต.เกิดขึ้น ส่วนท่าน กำหนดในขณะนั้นได้เป็นประธานสภา มีผู้ใหญ่บ้านเป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง พร้อมสมาชิก อ.บ.ต. อยู่มาประมาณ 6 เดือน ทางฝ่ายบริหารและประธานสภาได้ปรึกษาหารือกันเพื่อจะสร้างถนนสาย นั้นให้จนได้ แล้วก็ให้สมาชิก อ.บ.ต. 2 คน คือนายประเสริฐ คงหมุ่น กับนายอาคม เอียดจ้อย พร้อมผู้ใหญ่ประภาส ใหม่จันทร์ ซึ่งเป็นบุตรของอดีตท่านกำหนดสมบรูณ์ ได้ทำโครงการเสนออีก ครั้ง และในครั้งนี้นางวรรณ พรหมชู ซึ่งเป็นครอบครัวเดียวกับนายเคลื่อน ยัมย่อง ได้ให้ อ.บ.ต. สร้างถนนไปทางข้างบ้านด้วย เพราะท่านกำหนดอรุณ น่าจะพูดกับเจ้าของที่ดินได้ เพราะเป็น ลูกพี่ลูกน้องกันกับท่าน กำหนด ครอบครัวนางวรรณ และครอบครัวนางเชยเตือดร้อน เพราะไม่มีที่ทาง จะให้วัวเดินผ่าน ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ถ้าสร้างถนนไปได้ต้องผ่านที่ของนายจัด สุระกุล ซึ่งไม่ยอม นายแจ้งไม่รู้จะทำอย่างไร เลยให้ท่านกำหนดอรุณ ยัมสง ไปปรึกษาหารือก็ไม่ตกลงไม่รู้จะทำอย่างไร

แม้แต่ญาติพี่น้องของ นายแจ้ง พรหมชู มาพูดก็ไม่ตกลง นางวันกับนายแจ้งเป็นพี่น้องร่วมท้องกัน มากียังพูดกันไม่ได้

ท่านกำนันหนอม พรหมชู กำนันตำบลนาโง่งเหนือ ท่านกำนันหนอม พรหมชู เป็นลุง นายแจ้ง พรหมชู ลุงของนางวัน พรหมชู เป็นตาของท่านกำนันอรุณ ยิ้มสง มาพูดก็ไม่ตกลง บ้านนางวันก็ไม่มีทางเดินเพราะนายแจ้งไม่ให้ทาง แม้นแต่คนเดินก็ไม่ให้เดินเป็นทาง เพราะนายแจ้งนั้นตาก็มองไม่เห็นแต่ไม่ถึงกับบอด เพราะนายแจ้งนั้นห้ามลูกห้ามเมียไม่ให้ไปบ้านของนางวัน พรหมชู ลูกของนางวันมีรถเครื่องขี่ไปทำงานเวลากลับบ้านก็ฝากไว้บ้านคนอื่นมาประมาณหลายปีแล้ว ลูกๆที่แต่งงานแล้วก็ไปสร้างบ้านอยู่ไฟฟ้าก็ไม่มี เพราะอยู่กลางทุ่งนาริมถนนชลประทาน นายเซย พรหมชูก็ได้ขายบ้านให้กับนายแจ้งแล้วตนก็ไปอยู่ที่อื่น อยู่ต่อมาระยะหนึ่งท่านกำนันอรุณได้ลาออกจากกำนันไปลงนายก ลงแข่งขันกัน 3 คน มีนายวิโรจ นายอรุณ นายอลงกรณ์ แต่ 2 คนไม่ผ่านเลยให้นายวิโรจ เข้าวาดเป็นนายยกอยู่ในรอบปีนั้น แต่ไม่รู้ว่าเดือนอะไรจำไม่ได้

ทางผู้ใหญ่บรรจบ ตงอ่อนซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ได้นัดประชุมหมู่บ้านที่มีผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านพร้อมกำนันและนายกพร้อมปลัด อ.บ.ต นายสุพล สีโยธา เข้าร่วมประชุม นางวันก็พูดขึ้นที่ประชุมอีกว่า ให้ทุกคนที่มาประชุมไปเจรจายายแจ้งกับนายจัดให้สักครั้งเพื่อว่ามีโอกาสตกลง เพราะว่าเรื่องนี้เกิดขึ้นนานมาแล้ว เพื่อทั้งนายแจ้งและนายจัดคิดสงสาร แต่ในวันนั้นมีนางดำ มาประชุมด้วยเพราะนางดำเป็นภรรยาของนายแจ้ง ในวันนั้นผู้ที่มาประชุมก็ถามนางดำว่าเป็นอย่างไรเรื่องที่นางวันขอร้อง นางดำได้ตอบในที่ประชุมว่าไม่ต้องใครมาพูดเรื่องนี้ไม่ตกลง เรื่องนี้จบเพราะนางดำภรรยาของนายแจ้งตอบในที่ประชุมเป็นทางการว่าไม่ตกลง ตอนนี้ก็ปิดเหมือนเดิม

วิเคราะห์

สาเหตุ

- เกิดจากความขัดแย้งรุนแรงระหว่างพี่น้อง

วิธีการจัดการ

- ใช้คนกลางไปเจรจา
- ต่างคนต่างทำ (คนกลาง)
- ผ่านเรื่องเข้าที่ประชุม
- ใช้เวลาในการไกล่เกลี่ย

ผลการจัดการ

- ไม่ตกลง

บทเรียนจากเรื่อง

- คงต้องอาศัยเวลาและการเจรจาต่อไป

30. เรื่องวัวกินยาง

เก็บข้อมูลวันที่ 3 กันยายน 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2548 เวลา 15.30.น. นางอารีย์ ดำเกิด อยู่บ้านเลขที่ 46/5 ม.1 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง มาแจ้งว่ามีวัวนายลิขิต คงฉาง อยู่บ้านเลขที่ 65 ม.1 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง มากินยางของตน สวนยางของนางอารีย์มีวัวเข้าไปกินประจำแต่จับไม่ได้สักที แต่พอวัวนายลิขิตเข้ามากินนางอารีย์จับได้ เพราะเข้ากินจริง เลยไปบอกเจ้าของวัว นายลิขิตมาดูก็เห็นว่าวัวได้กินจริง แต่นายลิขิตบอกว่าไม่รู้มีวัวใครมาก่อนวัวของตน นางอารีย์บอกว่า ไม่ว่าวัวใครมาก่อนก็ตาม แต่จะเอาของนายลิขิตเท่านั้น

จากนั้นนางอารีย์เลยไปแจ้งผู้ใหญ่ ผมเลยไปดูว่าจริงหรือไม่ พอดูแล้วมันเป็นรอยไหม้รอยเก่า ผมเลยถามนางอารีย์ว่าจะเอาเช่นไร เพราะดูจากสภาพต้นยางแล้วเป็นยางกราด(แกระแกร็น) เจ้าของสวนไม่ค่อยรู้ (เอาใจใส่) นางอารีย์บอกว่าจะเอาค่าลูกยางและค่าปุ๋ย 5,000 บาท ผมเลยถามนายลิขิตว่าจะจ่ายหรือไม่ นายลิขิตบอกว่าถ้า 5,000 บาทจะไม่จ่ายและบอกว่าถ้า 2,500 บาทจะจ่าย แต่นางอารีย์ไม่ยินยอม พุดกันอยู่นานเพราะต่างฝ่ายต่างไม่ยอมกัน

ในที่สุดผลเลยบอกทั้งสองฝ่ายว่าผมเป็นคนกลาง ดูแล้วนางอารีย์ก็เสียหายไม่มาก ส่วนนายลิขิตก็วัวกินจริง ผมเลยบอกให้เจ้าของวัวจ่าย 3,000 บาท ได้ไหม ทั้งสองฝ่ายก็ยินยอมและตกลงกัน ผมเลยลงบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

วิเคราะห์

สาเหตุ

- วัวเข้าไปกินยาง เนื่องจากเป็นการเลี้ยงวัวฝูงแบบปล่อย บางทีเจ้าของสวนดูแลไม่ทันเพราะวัวมีหลายตัว หรือถ้าตลาดสายตานิดเดียววัวก็หลุดเข้าไปกินยางได้แล้ว เพราะว่าพื้นที่ในการเลี้ยงวัวมีน้อยลง มีการไถที่นาเพื่อปลูกยางมากขึ้น แต่เจ้าของสวนก็ไม่ได้ทำรั้ว เป็นเหตุให้เกิดปัญหาซ้ำแล้วซ้ำเล่า และจะเพลาลงเมื่อยาวใหญ่พอจนวัวกินไม่ถึง

วิธีการจัดการ

- ผู้เสียหายมาแจ้งผู้ใหญ่
- ผู้ใหญ่ลงไปดูที่เกิดเหตุ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม
- เป็นคนกลางในการเจรจาค่าเสียหาย ที่ทั้งสองฝ่ายพอใจ
- บันทึกข้อตกลงไว้เป็นหลักฐาน

ผลการจัดการ

- ทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้ เจ้าของวัวยินยอมชดเชยค่าเสียหายให้กับเจ้าของสวนยางในราคาที่พอใจกันทั้งสองฝ่าย

บทเรียนจากเรื่อง

- ปัญหาเรื่องวัวกินยางเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำซากและยากที่จะป้องกันได้ เพราะเจ้าของสวนเองก็ไม่ยอมลงทุนที่จะทำรั้ว เจ้าของวัวก็เลี้ยงวัวแบบปล่อย บางทีก็ไล่เลย เป็นเหตุให้วัวเข้าไปกินยาง ทางเดียวที่จะแก้ไขและป้องกันปัญหานี้ได้ ชุมชนต้องทำประชาคมหมู่บ้านหรือว่าตำบล แล้วออกกติกาข้อตกลงเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทั้งกับเจ้าของวัวและเจ้าของสวนที่เพิ่งปลูกยางใหม่ หากไม่แล้วปัญหานี้คงเกิดขึ้นต่อไปไม่สิ้นสุด ตราบใดที่ยางพารายังคงเป็นพืชเศรษฐกิจอันดับหนึ่งของคนได้อยู่

31. เรื่องวัวกินยาง

เก็บข้อมูลวันที่ 3 กันยายน 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2549 ด้วยมีนายเคลื่อน เยาว์ดำ อยู่บ้านเลขที่ 70/1 ม.1 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง มาแจ้งผู้ใหญ่หลายครั้งแล้วว่า ตนไปที่สวนยางพอไปถึงเห็นว่าวัวกินยางอยู่ทุกครั้ง แต่จับวัวไม่ได้สักที เพราะเป็นวัวปล่อยทุ่ง แต่พอนายเคลื่อนไปตามเจ้าของวัวก็ไม่มีใครยอมรับเป็นเจ้าของวัว นายเคลื่อนเลยฝากบอกกันต่อไปว่าถ้าเห็นวัวใครยังเข้าไปกินยางของตนเองอีกจะฟันให้ตาย

อยู่มาไม่กี่วันนายเคลื่อนไปที่สวนก็เจอวัวกินยางอีก ทั้งยังวัวหลายตัว นายเคลื่อนเลยวิ่งไล่ แต่ไม่ทันจึงเอาพร้าคว้าง เลยถูกลูกวัว แต่วัวก็ไม่ตายแล้วก็วิ่งหนีกันไป นายเคลื่อนกลับบ้านมาแจ้งกับผู้ใหญ่ไว้ว่า ไม่ทราบวัวใครกินยาง แต่นายเคลื่อนขว้างเข้ากับพรั้าถูกลูกแล้ว แจ้งว่าถ้าใครมาบอกกับผู้ใหญ่ว่าวัวถูกฟัน ให้ผู้ใหญ่บอกนายเคลื่อนเป็นผู้ขว้างเอง

เย็นวันนั้นนายคลอง เยาว์ดำ ราษฎรหมู่ที่ 8 ต.นาหมื่นศรี มาแจ้งว่าไม่ทราบใครฟันวัวของเขา ผมบอกว่านายเคลื่อน เยาว์ดำเป็นผู้ทำ และบอกว่าผมจะพานายเคลื่อนมาคุยเองหลังจากนั้นผมพานายเคลื่อนไปที่บ้านของนายคลอง คุยกันที่บ้านของนายเจริญพร เยาว์ดำ ลูกของนายคลอง ผมถามนายคลองว่าจะเอาค่าวัวเท่าไร นายคลองบอกว่าไม่เอาเพราะวัวกินยางจริง นายเจริญพรบอกว่าเราเป็นญาติกัน ผมบอกว่าญาติก็ไม่ว่าแต่ต้องเอาค่าวัว แต่นายคลองก็ยังบอกว่าไม่เอาทั้งสองฝ่ายคุยกันแล้วยอมความกันโดยดีผมเลยเขียนบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ตอนที่ไปหานายคลองที่บ้านนายเคลื่อนได้เตรียมเงินไปด้วย 10,000 บาท แต่ปรากฏว่านายคลองไม่ได้เรียกค่าเสียหายสักบาทเพราะเห็นว่าเป็นญาติกัน หลังเหตุการณ์นั้นทั้งคู่ก็ดีขึ้นเหมือนเดิม ส่วนวัวของนายคลองก็ปล่อยตามปกติ แต่ไม่มีปัญหาเพราะว่ายางใหญ่แล้ว ส่วนลูกวัวตัวนั้นนายคลองได้ขายในราคา 6,000 บาท เพื่อทำเนื้อขายเพราะว่าเสียเส้นแล้ว ปล่อยไว้ก็คงพิการ

วิเคราะห์

สาเหตุ

- วัวหลายตัว เลี้ยงแบบปล่อยทุ่ง เจ้าของดูแลไม่ทัน
- ยางยังเล็ก และสันนิษฐานว่าคงไม่มีรั้ว

วิธีการจัดการ

- เจ้าของสวนมาแจ้งผู้ใหญ่ว่ามีวัวมากินยางของตนหลายครั้ง
- ครั้นล่าสุดพยายามวิ่งไล่วัว แต่ไม่ทัน จึงเอาพร้าขว้าง
- พร้าขว้างถูกลูกวัวบาดเจ็บ เจ้าของสวนจึงมาแจ้งกับผู้ใหญ่ว่าตนเป็นคนทำ

- เจ้าของวัวมาแจ้งผู้ใหญ่ว่าลูกวัวของตนได้รับบาดเจ็บ
- ผู้ใหญ่แจ้งว่าวัวไปกินยางเขา เขาเลยเอาพร้าขว้างใส่
- นัดเจรจาคู่กรณีทั้งสองฝ่าย

ผลการจัดการ

- คู่กรณีไม่เอาความกัน เพราะเห็นแก่ความเป็นญาติ

บทเรียนจากเรื่อง

- จากเรื่องนี้จะเห็นว่าปัญหาสามารถยุติลงได้ด้วยความเป็นญาติ แม้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจะหนักหนาเอาการ หากผู้เสียหายทั้งสองฝ่ายต่างไม่ยอมกัน แต่นี่กลับกลายเป็นว่าความเป็นญาติของคู่กรณีทำให้สามารถพูดคุยและตกลงกันง่าย จากเรื่องใหญ่กลายเป็นเรื่องเล็ก จากที่เคยโกรธเคืองเป็นการให้อภัย ความเป็นญาติเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การจัดการปัญหาในชุมชนสำเร็จได้โดยง่าย

32. เรื่องวัวกินยาง

เก็บข้อมูลวันที่

3 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย

นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549 เวลาประมาณ 12.30 น. นางหนูเคลื่อน เรืองรัมย์ อยู่บ้านเลขที่ 70/5 ม.1 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง มาแจ้งว่ามีวัวมากินยางที่สวนของนางหนูเคลื่อน และนายเคล้า กังจี้ อยู่บ้านเลขที่ 70/3 ม.1 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง เจ้าของสวนจับวัวได้ 4 ตัว สีแดง 2 ตัว สีดำ 2 ตัว จับลามาไว้ที่ข้างสวน นายเคล้าเจ้าของสวนจึงโทรศัพท์มาแจ้งความกับผู้ใหญ่บ้าน ผมพอทราบความแล้วก็บอกให้ลามาไว้ก่อนเดี๋ยวจะไป เนื่องจากตอนนั้นกำลังกินข้าวเที่ยงอยู่พอดี หลังจากนั้นผู้ใหญ่ได้ตามไปที่เกิดเหตุ พบวัว 4 ตัวจริง จึงให้ลามาไว้แล้วหาเจ้าของวัว

จากนั้นจึงกลับมาประกาศทางหอกระจายข่าวว่ามีวัวของใครไม่รู้ไปกินยางของนางหนูเคลื่อน จับลามาไว้ได้ 4 ตัว ถ้าเจ้าของไม่มาเอาคืนก็จะพาไปโรงพัก นายประเสริฐ เยาว์ดำ อยู่บ้านเลขที่ 60/2 ม.1 ฟังจากประกาศก็คิดว่าเป็นวัวของตนแน่นอน จึงให้นายครั้น ศรีนารายณ์ ผู้เป็นพ่อตาไปแทนเพราะตนเองไม่สบาย

ผมเลยให้ทั้ง 2 ฝ่ายคุยกันว่าจะทำอย่างไร นายครั้นบอกว่าให้เจ้าของสวนเรียกค่าเสียหายมา นายครั้นบอกว่าจะรับผิดชอบทุกอย่าง ส่วนทางฝ่ายของนางหนูเคลื่อน และนายเคล้าบอกว่าเราเป็นญาติกันไม่เอาอะไรมากหรอก แค่อื้อปยุมาให้ สัก 1 กระสอบ นายครั้นยอมรับข้อเสนอและให้ทางฝ่ายผู้ใหญ่บ้านเป็นคนซื้อปยุมาให้ จึงประนีประนอมกันทั้ง 2 ฝ่าย แล้วลงบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ผู้ใหญ่บอกว่าเรื่องนี้ให้ทั้งสองฝ่ายพูดคุยกันเองก่อน เพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่คุยกันได้ ถ้าตกลงกันไม่ได้ผู้ใหญ่จึงจะเข้าไปเป็นคนกลางในการเจรจา

วิเคราะห์

สาเหตุ

- เลี้ยงวัวแบบปล่อยทุ่ง
- ยางเล็ก ไม่มีรั้ว

วิธีการจัดการ

- เจ้าของสวนมาแจ้งกับผู้ใหญ่ว่ามีวัวมากินยาง
- เจ้าของสวนจับวัวลามาไว้
- ผู้ใหญ่ลงไปดูที่เกิดเหตุ และบอกให้ลามาไว้ก่อน
- ผู้ใหญ่ประกาศทางหอกระจายข่าวว่ามีวัวมากินยาง (บอกจำนวนและลักษณะของวัว)

- เมื่อเจ้าของวัวรับทราบ จึงนัดเจรจาทั้งสองฝ่าย
- ปล่อยให้คู่กรณีเจรจาตกลงกันเอง
- บันทึกข้อตกลงไว้เป็นหลักฐาน

ผลการจัดการ

- คู่กรณีตกลงกันได้ โดยเจ้าของสวนเรียกร้องให้เจ้าของวัวชื้อปุ๋ยให้ 1 กระสอบ เจ้าของวัวยินยอมตามที่ร้องขอ

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้ผู้ใหญ่ปล่อยให้คู่กรณีพูดคุยตกลงกันเองก่อน เพราะเห็นแล้วว่าคู่กรณีสามารถตกลงกันได้

34. เรื่องไม้เทียม

เก็บข้อมูลวันที่ 10 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2548 เวลา 12.30 น. นายวิทยา นุ่นใหม่ อยู่บ้านเลขที่ 50/2 ม.1 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง ว่ามีไม้เทียมริมแดนของนางผิน หวนทอง ได้ล้าไปที่หลังคาบ้านนายวิทยา นายวิทยายกมาให้นางผินโค่นไม้หรือว่ารานเสีย เพราะไม้เทียมอยู่ถึงหลังคาบ้านของนายวิทยา แต่นางผินไม่ยอมโค่นให้ นายวิทยาก็พาผู้ใหญ่บ้านไปดู พร้อมผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน พอไปถึงผมเลยถามว่าแดนของนายผินตรงไหน ทั้ง 2 ฝ่ายตอบว่าตรง ผมเลยให้ผู้ช่วยหาเชือกมาวัดแล้วชักหัวท้ายที่ตรงไหน พอชักเสร็จปรากฏว่าไม้เทียมของนางผินอยู่ข้างของนายวิทยาทั้งหมด ผมเลยถามต่อไปว่าจะเอากันอย่างไร นายวิทยายกมาให้โค่น นางผิน บอกว่าไม่โค่น เพราะพ่อของนางผินเป็นคนปลูก ส่วนนายวิทยายกมาให้นางผินโค่นวันนี้ จะไม่เอาอะไร แต่ถ้าโค่นวันอื่นหรือผัดวันประกันพรุ่งอยู่ก็จะเอาต้นไม้ครึ่งหนึ่ง ที่อยู่ข้างแดน ประมาณ 5 ต้น คือถ้าเลื่อยก็จะเอาต้นละซีก

ผมปรึกษานางผินว่าต้องโค่น นางผินเลยให้โค่น ผมเลยให้ผู้ช่วยไปหาเชือก และเครื่องเลื่อยมาแล้วโค่นให้จนเสร็จ แล้วชักแดนให้ใหม่ ผมบอกว่าระหว่างแดนห้ามปลูกต้นไม้และห้ามเลื่อนหลักไหน ถ้าจะปลูกให้ปลูกห่างจากหลักพอประมาณ 50 เซนติเมตร ทั้งสองฝ่ายตกลงกันโดยดีแล้วลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน

ผู้ใหญ่บอกเล่าถึงอุปนิสัยของนางผินว่า นางผินอยู่ตัวคนเดียว ผัวตายแล้ว เดือนหนึ่งจะมีเรื่องมาแจ้งผู้ใหญ่ไม่ได้ขาด ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเล็กน้อยๆ กับผู้ช่วยนั้นไม่แจ้งเพราะแจ้งแล้วผู้ช่วยไม่ทำ เนื่องจากมองว่าเป็นเรื่องที่เล็กน้อยและรู้นิสัยของนางผินดี พักหลังนางผินจึงมาแจ้งที่ผู้ใหญ่แทน

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ไม้ที่ปลูกไว้ริมแดนล้าเข้ามาในที่ดินของผู้เสียหาย เกรงว่าจะล้มใส่หลังคาบ้านจึงได้ไปแจ้งเจ้าของไม่ว่าให้รานหรือว่าโค่นเสีย แต่เจ้าของไม้ไม่ยอมโค่นให้

วิธีการจัดการ

- ผู้เสียหายมาแจ้งผู้ใหญ่
- ผู้ใหญ่และผู้ช่วยลงไปที่เกิดเหตุ สอบถามความเป็นมาเกี่ยวกับเขตแดนที่ดิน
- หาเชือกมาวัดเขตแดนที่ดินที่แน่นอน

ผลการจัดการ

- เมื่อวัดอาณาเขตที่ดินที่แน่นอนปรากฏว่าต้นไม้ของนางผินอยู่ในเขตที่ดินของนายวิทยาหมด นายวิทยายกฟ้องให้ไต่สวน แต่นางผินไม่ยอมให้ไต่สวนเพราะว่าพ่อของตนเป็นคนปลูกไว้
- นายวิทยายกฟ้องกับนางผินว่าถ้าไต่สวนในวันนี้ตนจะไม่เอาอะไร แต่ถ้าไต่สวนวันอื่นจะเอาไม้ครึ่งหนึ่ง นางผินจึงตกลงไต่สวน
- หลังจากนั้นก็ชักเขตแดนใหม่ ได้แนวเขตที่ชัดเจน และบอกว่าห้ามปลูกไม้ริมแดนหรือถ้าจะปลูกให้เว้นไว้ประมาณ 50 เซนติเมตร
- ทั้งสองฝ่ายตกลงกัน จึงบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้ผู้ใหญ่วิทยากรรมของนางผินดีว่าเป็นคนอย่างไร จึงรู้ว่าควรจัดการกับคนเช่นนี้อย่างไร กอปรกับนายวิทยาเองก็รู้ว่าหากเอาเรื่องไม่มาอ้างว่าถ้าไต่สวนวันอื่นตนจะเอาไม้ด้วย นางผินคงไม่ยอมแน่ เพราะดูแล้วนางผินคงอยากได้ไม้ไว้คนเดียว การอ้างเช่นนี้จึงเป็นข้อบังคับกลายๆให้นางผินยอมไต่สวนไม้ในวันนี้

34. เรืองหนีตาม

เก็บข้อมูลวันที่

1 พฤศจิกายน 2551

บันทึกข้อมูลโดย

นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2548 เวลา 08.30 น. นายอุดม ดำเกิด อายุ 19 ปี เทียวตาม ประสาวัยรุ่น ไปอยู่บ้านญาติที่จังหวัดพัทลุงในฐานะหลาน อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 7 ม.1 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง ได้พาน.ส. สาลินี แก้วเกศ อายุ 17 ปี ซึ่งอยู่บ้านเลขที่ 46 ม.4 ต.ลำสินธุ์ อ.ศรีนครินทร์ จ.พัทลุง นายอุดมได้พาน.ส.สาลินีมาอาศัยอยู่กับญาติที่บ้านเลขที่ 8 ม.1 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง ทางผู้ใหญ่ได้ปรึกษากับญาตินายอุดม ดำเกิด มีเงื่อนไขดังนี้

ผู้ปกครองของน.ส. สาลินี แก้วเกศ บอกว่าจะพาบุตรไปศึกษาต่อ แต่ต้องให้จบมัธยมปลายเสียก่อน โดยไม่ประสงค์แจ้งความและกล่าวหาไม่ว่ากรณีใดๆ ในการบันทึกถ้อยคำนี้ นายคลองเยาว์ดำ ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ม.1 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง เป็นผู้บันทึกและได้อ่านบันทึกให้ผู้ปกครองน.ส.สาลินี แก้วเกศ และญาติของนายอุดม ดำเกิด ฟังจนจบโดยมีพยาน และผู้รับรอง

เริ่มแรกพ่อแม่ อบต. ผู้ใหญ่บ้านได้มาตามนางสาวสาลินีที่บ้านของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ถามว่าเอาเรื่องไหนบ้าง (เอาความหรือไม่) เขาบอกว่าไม่เอาอะไร บอกแค่ว่าจะเอาลูกกลับไปเรียนหนังสือ ผู้ใหญ่ถามว่าแล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าเต็ม (คุณ) พูดจริง ไม่เอาเด็กชายไปติดหาง(ตาราง) เขาบอกว่าพากันใจดี กำนันตำบลละมอมาด้วย กำนันยืนยันว่าเขาไม่เอาเรื่องอะไรแน่

หลังจากนั้นผู้ใหญ่ได้ให้ผู้ช่วยสมเพียรไปตามนางคล้อย ดำเกิด ย่าของนายอุดมมาคุยกัน แล้วก็นางสาวสาลินีก็มาด้วย ส่วนนายอุดมนั้นไม่มา ผู้ใหญ่ได้หุ้ข่าให้ทุกคนที่มากิน ส่วนผู้ช่วยหนูเพียรทำหน้าที่บันทึกว่าขอเอาตัวเด็กหญิงกลับไปเรียนหนังสือให้จบก่อน ไม่เอาเรื่องไหน ผู้ใหญ่ได้เรียกนางสาวสาลินีมาบอกว่า พ่อแม่จะพากลับไม่ได้ตบตีหรือดุด่า แค่อยากให้เรียนหนังสือให้จบก่อน เรื่องอื่นนั้นค่อยว่ากันทีหลัง นางสาวสาลินีร้องไห้ และยอมกลับพร้อมพ่อแม่ ไม่นานนักนายอุดมเสียชีวิตแล้ว

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ความรักของวัยรุ่น ที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ว่าเลือกที่จะเรียนหนังสือหรือว่ามีครอบครัว สำหรับเรื่องนี้พ่อแม่ของฝ่ายหญิงเลือกที่จะให้ลูกได้เรียนหนังสือก่อน

วิธีการจัดการ

- ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงได้มาตามเด็กที่บ้านของผู้ใหญ่ เจรจากลงว่าจะเอาเด็กผู้หญิงกลับไปเพื่อไปเรียนต่อ
- ผู้ใหญ่ฝ่ายชายเจรจากลงว่าถ้าเอาตัวเด็กหญิงกลับ จะไม่เอาเรื่องกับเด็กชายให้ต้องติดคุก

- ทั้งสองฝ่ายตกลงตามที่เจรจาจึงลงบันทึกไว้เป็นหลักฐาน โดยผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายเซ็นรับทราบ

ผลการจัดการ

- เด็กหญิงยอมกลับบ้านพร้อมกับพ่อแม่ ส่วนพ่อแม่ฝ่ายหญิงก็ไม่เอาเรื่องฝ่ายชาย

บทเรียนจากเรื่อง

- ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 283 ทวิ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ระบุว่า “ ผู้ใดพาบุคคลอายุเกินสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเพื่อการอนาจาร แม้ผู้นั้นจะยินยอมก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เรื่องนี้โชคดีที่พ่อแม่ของฝ่ายหญิงไม่เอาเรื่องกับเด็กชาย เพราะถ้าเกิดแจ้งความขึ้นมา เด็กชายอาจต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

35. เรื่องขู่ฆ่า

เก็บข้อมูลวันที่ 1 พฤศจิกายน 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2546 เวลา 16.30น. นางเปี้ยทิพย์ กลิ่นเพชร อยู่บ้านเลขที่ 73 ม. 1 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง และนางอารี นิลละออยู่บ้านเลขที่ 35/1 ม.1 ต.นาหมื่นศรี มาแจ้งกับผมว่า ถ้าหากพบนางวิทยา กลิ่นเพชร นายชวนผัวแก(นางเปี้ยทิพย์) จะฆ่าให้ตาย เพราะเกิดเรื่องกันมานานแล้ว ทำให้นายวิทยา กลิ่นเพชร ไม่กล้าออกมาทำงาน เพราะกลัวถูกฆ่า

รุ่งเช้านายวิทยาจึงมาปรึกษากับผู้ใหญ่บ้าน ผมเลยเรียกทั้ง 2 ฝ่ายมาคุยกัน และหาทางออกให้และถามว่าตกลงทั้งสองจะเอาอย่างไร นางชวน เรื่องรรมย์ บอกว่าเป็นเรื่องไม่จริงเลย ตนนะพูดจริง แต่ไม่คิดจะทำจริงแน่นอน ให้ทางผู้ใหญ่สืบหาความจริงมาก่อน ถ้าตนไปขู่ฆ่าจริง จะยอมจ่ายเงินให้ ทั้งสองฝ่ายเลยตกลงกันด้วยดี ผมเลยบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

สาเหตุของการเข้าใจผิดนั้นเกิดมาจากการที่คืนหนึ่งนายวิทยาเมาเหล้าแล้วไปเคาะหน้าต่างบ้านหลานนายชวนเนื่องจากบ้านอยู่ติดกัน หลานนายชวนมาหานายชวนที่บ้านและได้เล่าเรื่องให้ฟัง นายชวนฟังแล้วก็พูดว่าถ้าเจอนายวิทยาจะแทงให้ตาย นายวิทยารู้ข่าวก็กลัวไม่กล้าออกจากบ้าน ปกติบ้านนายวิทยากับบ้านของหลานนายชวนนั้นไม่ถูกกันอยู่แล้วเรื่องแดงเมื่อนายวิทยาเมาและไปก่อวุ่นก็ทำให้ไม่พอใจไปกันใหญ่ แต่นายวิทยาเองก็ไม่ได้รู้ว่าตนเคาะผิดบ้าน เพราะเมามาก

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ความเข้าใจผิด

วิธีการจัดการ

- ภรรยาของนายชวนมาแจ้งเรื่องขู่ฆ่ากับผู้ใหญ่บ้าน
- เมื่อนายวิทยาทราบข่าวจึงมาปรึกษาผู้ใหญ่
- ผู้ใหญ่เป็นคนกลางในการนัดสองฝ่ายมาเจรจา
- บันทึกข้อตกลงไว้เป็นหลักฐาน

ผลการจัดการ

- ทั้งสองฝ่ายตกลงกันด้วยดี เพราะเป็นการเข้าใจผิด

บทเรียนจากเรื่อง

- คุณสมบัติหนึ่งของคนที่ทำหน้าที่จัดการปัญหา คือ ก่อนที่จะเชื่อในสิ่งที่เขาว่าตามกัน มาต้องพิจารณาไตร่ตรอง และสืบหาข้อมูลให้ดีกว่าก่อน

36. เรื่องวิวาทกันยาง

เก็บข้อมูลวันที่

1 พฤศจิกายน 2551

บันทึกข้อมูลโดย

นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

วันที่ 11 พฤศจิกายน 2545 เวลา 12.30 น. นายเรียง ขำเกลี้ยง อยู่บ้านเลขที่ 74 ม.1 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง มาแจ้งว่าวิวของนางจรัส ชัยเพชร ได้ไปกินยางของตนจำนวน 8 ต้น และที่มาแจ้งผู้ใหญ่เพื่ออยากให้นางจรัส ชัยเพชร ชื้อปุ๋ยให้แล้วมาซ่อมยางให้ จึงมาคุยกับผู้ใหญ่ ผมเลยเรียกทั้ง 2 ฝ่ายมาคุยกัน ทั้ง 2 คนได้ตกลงกันเรียบร้อย ตามที่นางเรียงได้ระบุไว้ข้างต้น พอรุ่งเช้าผมเรียกให้นางจรัส ชัยเพชร ว่าให้ไปซื้อปุ๋ยสัก 1 กระสอบ แล้วซื้อต้นยางมาซ่อมให้จำนวน 8 ต้น นางจรัสจึงให้ทางผู้ใหญ่จัดการให้ ทางผู้ใหญ่เลยขอให้ทางผู้ช่วยสมเพียรเป็นผู้จัดการเรื่องเข้าของแทน เสร็จแล้วก็นำไปปลูกแทน ส่วนปุ๋ยก็นำไปให้ที่บ้านของนางเรียง ผมจึงลงบันทึกไว้เป็นหลักฐานเพื่อเป็นข้อมูลต่อไป

วิเคราะห์

สาเหตุ

- วิวของนางจรัสเข้าไปกินยางของนางเรียงเสียหายจำนวน 8 ต้น

วิธีการจัดการ

- เจ้าของยางนำเรื่องไปแจ้งผู้ใหญ่เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายตามสมควร
- ผู้ใหญ่เป็นคนกลางในการเจรจาเรียกร้องค่าเสียหายกับเจ้าของวิว
- เจ้าของวิวตกลงชดใช้ค่าเสียหาย
- ผู้ใหญ่มอบหมายให้ผู้ช่วยดำเนินการ
- บันทึกข้อตกลงไว้เป็นหลักฐาน

ผลการจัดการ

- เจ้าของวิวซื้อปุ๋ยและต้นยางจำนวน 8 ต้น ให้เจ้าของสวนยาง
- ผู้ใหญ่มอบหมายให้ผู้ช่วยเป็นคนดำเนินการ

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้ตกลงกันง่าย เพราะต่างฝ่ายต่างไม่เรื่องมาก

37. เรื่องทำลายทรัพย์สิน

เก็บข้อมูลวันที่ 20 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี

ประมาณต้นเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2551 บริษัทรับเหมาก่อสร้างถนนบริษัทหนึ่ง รับจ้าง ทำถนน ม.8 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง ในวันเริ่มงานคนงานได้เข้ามาสำรวจเส้นทาง และได้พบกับกำนัน ช่างอบต. เจ้าของสวนยางที่ติดกับถนน ซึ่งมีสวนยางพาราอยู่ 1 แปลงที่ต้องขอให้เจ้าของอุทิศเนื่องจากความกว้างของถนนไม่พอ ซึ่งทางที่ปรึกษานายกอบจ. คุณ สมจิตร คงฉาง ได้ติดต่อเจ้าของสวนยางพาราไว้แล้ว ต้นยางเป็นแถวยาวประมาณ 50 ต้น แต่ที่ต้องขอให้อุทิศเพื่อขยายแนวถนนประมาณ 7 ต้น ทางที่ปรึกษานายกอบจ. ได้ขอเจ้าของสวน ให้โค่นต้นยางพารา 7 ต้น เจ้าของสวนเห็นว่า 7 ต้น การดำเนินงานยังไม่คล่องตัวจึงให้โค่น 8 ต้น ซึ่งตกลงกันเป็นที่เรียบร้อย ทางคนงานจึงลงมือทำตั้งแต่ต้นทาง แต่วันแรกยังไม่ถึงสวนที่พูดเคลียร์กันไว้

วันที่สองคนงานขับรถดันคนแรกมา จึงให้คนอื่นมาทำแทน มือสองก็ลงมือทำจากคนแรกเคลียร์เส้นทางไปตลอดโดยไม่ได้สอบถามใคร จนถึงสวนยางพาราดังกล่าว ที่ทางที่ปรึกษานายกอบจ. ขอให้ คนขับรถนั้นได้ดันไม้ยางพาราหมดทั้งแถวประมาณ 50 ต้น เจ้าของสวนทราบข่าวจึงไปที่สวนของตน พบว่าไม้ยางพาราถูกโค่นล้มหมดทั้งแถวแล้วจึงได้เกิดความโมโห คิดว่าคนงานและทีมงานที่ไปเคลียร์ไม่เกรงใจและไม่ยึดมั่นคำที่ได้ตกลงกันไว้ จึงสั่งให้คนงานหยุดทำงาน และเรียกผู้เกี่ยวข้องมารับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งยังได้โทรหานายก อบต. กำนัน และสจ. สมจิตร บอกว่าให้ผู้รับเหมารับผิดชอบค่าเสียหายให้กับตนก่อน โดยเรียกร้อยค่าเสียหายและค่าที่ดินเป็นเงิน 1 แสนบาทถ้วน ทางนี้ขอต่อเป็น 20,000 บาท เขาเลยขอเรียกร้อยค่าเสียหายจำนวน 5 หมื่นบาทถ้วน ที่ปรึกษานายกอบจ. นายกอบต. กำนันรับปากว่าจะติดต่อผู้รับเหมาให้ โดยให้ผู้ใหญ่สนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 เป็นคนประสานนัดผู้รับเหมา

ผู้ใหญ่สนองได้ติดต่อผู้รับเหมาและนัดที่ปรึกษามาตกลงกันที่บ้านของตน โดยนัดกำนัน นายกอบต. รองนายก อบต. เจ้าของที่ดิน และบุตรเจ้าของที่ดินมาฟังพร้อมกัน ทางผู้ใหญ่สนองเริ่มต้นคุยก่อนโดยคุยถึงวัตถุประสงค์ที่นัดกันมา ต่อมาผู้รับเหมาได้คุยขึ้นว่าจะรับผิดชอบ ต่อสิ่งที่เกิดขึ้น เพราะไม่เจตนาทำลายหรืออื่นใด แต่ลูกน้องไม่เข้าใจ จะขอรับผิดชอบและขอชดใช้ให้ แต่ขอต่อรองราคา ทางนายกอบต. กำนัน อบต. ช่วยกันคุยต่อถึงวิธีการทำงาน ประโยชน์ของถนนหนทางที่สบายขึ้น และความบกพร่องโดยไม่ตั้งใจของคนงาน และให้เจ้าของพิจารณาดูเรื่องของค่าเสียหาย ทางผู้รับเหมาขอต่อรองจ่าย 25,000 บาท เจ้าของสวนยางคุยถึงต้นทุนของสวนยาง และขอค่าเสียหายเป็นเงิน 35,000 บาท ทางผู้รับเหมาจึงตกลง และผู้รับเหมาตกลงจะจ่ายเงินตอนที่ได้เงินงวดแรกจากโครงการก่อสร้างก่อน ทั้งสองฝ่ายจึงตกลงกันเป็นที่เรียบร้อย จ่ายทีเดียวรอเงินสร้างถนนงวดแรกก่อน เมื่อจ่ายเงินก็เข้าทำงาน เคลียร์ที่ดินให้แก่เรียบร้อย

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ความเข้าใจผิดของคนทำงาน เนื่องจากคนทำงานคนแรกลา คนที่สองมาทำงานต่อ แต่ไม่ได้บอกกันไว้ ทำให้เกิดความผิดพลาดขึ้น

วิธีการจัดการ

- เมื่อทราบเรื่องเจ้าของสวนแจ้งเรื่องไปยังผู้เกี่ยวข้องเพื่อรับผิดชอบกับเรื่องที่เกิดขึ้น และเรียกร้องค่าเสียหายเป็นเงิน 1 แสนบาท
- ผู้เกี่ยวข้องเจรจาขอต่อรองเป็นเงิน 20,000 บาท
- กำหนดมอบหมายให้ผู้ใหญ่สวนองเป็นคนประสานงานกับผู้รับเหมา
- ผู้ใหญ่สวนองนัดผู้เสียหาย ผู้รับเหมา และผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดมาเจรจากันที่บ้านของตน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจและเจรจาทกลงเรื่องค่าเสียหาย

ผลการจัดการ

- เจ้าของสวนยางคุยถึงต้นทุนของสวนยาง และขอค่าเสียหายเป็นเงิน 35,000 ทางผู้รับเหมาจึงตกลง และผู้รับเหมาตกลงจะจ่ายเงินตอนที่ได้เงินงวดแรกจากโครงการก่อสร้างก่อน
- เมื่อจ่ายเงินให้เจ้าของสวนก็เข้าทำงานได้ และเคลียร์ที่ดินให้เจ้าของสวนเรียบร้อย

บทเรียนจากเรื่อง

- การทำงานต้องประสานงานกันให้ทั่วถึง ไม่เช่นนั้นหากเกิดข้อผิดพลาดเหมือนกับเรื่องนี้ได้ โชคดีที่ผู้รับเหมามีความรับผิดชอบ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องมีหลายฝ่าย ทำให้พูดคุยตกลงกันได้ง่าย

38. เรื่องบุกรุกทางสาธารณะ

เก็บข้อมูลวันที่ 20 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2551 นายร่วม กังจี่ ราษฎรหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี มาร้องเรียนศูนย์ยุติธรรมชุมชนผ่านนายสนอง หนูวงศ์ รองประธานศูนย์ กรณีนางสมพิศ ชัยณรงค์ ราษฎรหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี ได้ทำประโยชน์ในที่ดินล้ำเข้าไปในทางสาธารณะ คือ นางสมพิศ ล้มยางแล้วซุดหลุมจะปลูกยางใหม่เข้ามา 8 ต้น เข้าไปในที่ดินสาธารณะ 2 เมตร เพราะต้องการปลูกยางตามแนวเดิม ซึ่งทำให้ผู้ใช้เส้นทางไม่สามารถใช้เส้นทางได้ ชาวบ้านเดือดร้อนรถเครื่องเข้าได้แต่รถยนต์เข้าไม่ได้ และนายร่วมแกก็ต้องการล้มไม้ยางเพื่อขาย (ที่ดินสวนอยู่หมู่ที่ 7) จำเป็นต้องใช้เส้นทางนี้เช่นกัน

นายสนอง หนูวงศ์ได้เดินทางไปดูที่เกิดเหตุ แต่ไม่สามารถตรวจสอบได้เนื่องจากไม่พบหลักโฉนดแต่อย่างใด เจ้าของที่ดินอ้างว่าตัวตำแหน่งหลักที่จุดนั้นไม่แน่นอน ทั้งสองฝ่ายไม่รู้ชัดเจน ซึ่งไม่ตรงกัน นายสนอง หนูวงศ์ ได้ขอสำเนาหลักฐานโฉนดที่ดินของแปลงข้างเคียงของนางสมพิศ จากนั้นได้ไปพบเจ้าหน้าที่ที่ดินจังหวัด เพื่อสำรวจความกว้างของทางสาธารณะ ทางเจ้าหน้าที่ตรวจวัดระยะได้ความกว้างประมาณ 4 เมตร และอีกตำแหน่งกว้าง 3.50 เมตร ได้ตามสำเนาโฉนดที่ดิน จึงได้เรียกเจ้าของที่ดินทั้งสองฝ่ายมาทำความเข้าใจกัน และได้วัดความกว้างจากอีกฝั่งหนึ่งมายังอีกฝั่งที่มีโฉนดอยู่ ให้เจ้าของที่ดินว่าแนวเขตอยู่ประมาณความกว้าง 4 เมตร และ 3.50 เมตร ตามนั้น หากตกลงหรือยินยอมตามนี้ให้ทำรั้วตามที่ว่า หรือถ้าหากไม่ตกลง หรือยังตัดสินใจไม่ไปแจ้งที่สำนักงานที่ดินเพื่อสำรวจแนวเขตเพื่อจะได้ชัดเจน จึงไปขอสำรวจแนวเขตที่สำนักงานที่ดินจังหวัด เจ้าหน้าที่ทำการสำรวจและลงหลักเขตเป็นที่ชัดเจน ทั้งสองฝ่ายจึงตกลงและปฏิบัติตามที่เจ้าหน้าที่บอก นางสมพิศก็ไม่ชัดเจนให้เจ้าหน้าที่ที่ดินมารังวัดก็ใกล้เคียงที่วัดไว้ก่อน ส่วนหลุมยางที่ซุดก็ถมกลับให้เดินต่อในเส้นทาง

เหตุการณ์ตอนนี้นายร่วมก็ยังเข้าไม่ได้ เพราะสวนในถนนเส้นนี้ข้างในยังมีต้นยางอีกสวนปลูกตามแนวเดิมอยู่เลย (อีก) เป็นยางแก่แกอยากให้ออกนอก แกจะเอาไม้ออกไปขายได้ นายหวนเจ้าของที่ดินบอกว่าให้เปียงเข้าในระหว่างโสดยางให้ซื้อปุ๋ยให้ 5 สอบ แกขอทำกินในต้นยางนี้ก่อน เมื่อมีงบสร้างถนนจะมอบที่ดินให้เป็นทางสาธารณะ นายร่วมจึงมาหาผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่บอกว่าปีนี้ยังไม่มืงบทำถนน และบอกว่านายร่วมไม่ควรเรียกค่าปุ๋ย เพราะเขามีสิทธิ์ใช้ทางสาธารณะ แพนนายร่วมก็ไม่ยอม

บังเอิญว่าคนซื้อไม้ยางกับนายหวนนั้นเป็นเพื่อนดีกัน จึงยอมกันง่าย ๆ เขาจึงให้วิ่งผ่านฟรี จึงตกลงกัน ปีนี้นายร่วมได้เริ่มตัดไม้ยางขายแล้ว

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ที่ดินไม่มีหลักโฉนด ทำให้อาณาเขตที่ดินไม่แน่นอน เป็นเหตุให้ปลูกยางล้าเข้าไปในทางสาธารณะ
- ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากไม่สามารถสัญจรไปมาได้

วิธีการจัดการ

- ชาวบ้านที่เดือดร้อนมาแจ้งกับผู้ใหญ่ว่ามีคนปลูกยางล้าเข้ามาในทางสาธารณะ
- ผู้ใหญ่ลงไปตรวจสอบที่เกิดเหตุ แต่ไม่พบหลักโฉนด
- ขอสำเนาโฉนดที่ดินแปลงข้างเคียงไปสอบถามอาณาเขตที่ชัดเจนกับเจ้าหน้าที่ที่ดิน และนำมาแจ้งและทำความเข้าใจกับคู่กรณีทั้งสอง
- วัดแนวเขตใหม่เพื่อความโปร่งใส ปรากฏว่าได้แนวเขตตามที่ที่ดินแจ้ง
- เจ้าของสวนยางไม่ยอมรับผลที่เกิดขึ้น จึงไปเชิญเจ้าหน้าที่ที่ดินมารังวัดใหม่

ผลการจัดการ

- ได้อาณาเขตที่ดินที่แน่นอน
- หลุมยางที่ขุดก็ถมกลับให้ สามารถใช้เส้นทางสาธารณะได้

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้เห็นได้ชัดว่าเจ้าของสวนยางไม่ยอมรับในข้อมูลที่ผู้ใหญ่ได้ไปสอบถามที่ดินจังหวัดมา จึงต้องเชิญเจ้าพนักงานที่ดินมารังวัดใหม่ ซึ่งก็ได้อาณาเขตเหมือนเดิม ทั้งยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรังวัดด้วย

39. เรื่องยืมบ้าน

เก็บข้อมูลวันที่ 3 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย นายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี

ประมาณเดือนพฤษภาคม 2535 นายจรีน คงหน่อ บ้านอยู่หมู่ที่ 7 ได้จ้างนายช่างมาสร้างบ้าน สร้างเสร็จค่าแรงนายช่าง 20,000 บาท จึงได้ไปยืมเงินนางหนูเอื้อน 20,000 บาท เพื่อจ่ายค่าแรงคนงาน ตกลงทำสัญญากันในระยะ 1 ปี โดยใช้บ้านเป็นหลักค้ำประกัน เวลาล่วงมาประมาณ 3 ปี ไม่ได้ไปชำระหนี้ดังกล่าว เจ้าหน้ทวงแต่ลูกหนี้ไม่มีจะให้ และใช้ว่าจาไม่สุภาพ นายจรีนติดการพนันมีก็ไม่ยอมจ่าย เจ้าหน้เลยเอา เจ้าหน้โกรธ ยื่นคำขาดหากไม่ไปจ่ายภายใน 1 เดือน จะฟ้องร้องทันที นายจรีนพูดท้าทายให้ฟ้อง

ครบ 1 เดือนตามที่พูด นายจรีนยังไม่ยอมชำระเงิน นางหนูเอื้อนได้รวบรวมหลักฐานพร้อมและให้โอกาสนายจรีนโดยปรึกษาให้คนมาช่วยเคลียร์ จึงได้มาหานายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้าน นายสนองได้ปรึกษากับนายจรีนให้ไปชำระหนี้ โดยไม่ยอมให้มีการฟ้องร้องเกิดขึ้น เนื่องจากจะทำให้ยุ่งยาก หลายขั้นตอน และต้องมีค่าใช้จ่าย แต่นายจรีนปฏิเสธบอกว่าไม่มีเงินที่จะชำระ ปลอบให้เจ้าหน้ไปฟ้องเอา ถึงเวลาเจ้าหน้ยื่นคำฟ้องศาล ศาลตัดสินให้นายจรีนชดใช้เงินที่กู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับเจ้าหน้ นายจรีนไม่ยอมจ่ายตามศาลสั่ง เจ้าหน้จึงร้องต่อศาล บังคับคดี ขายทรัพย์สินทอดตลาดถึงเวลานัดขายทอดตลาด เจ้าของทรัพย์สินหรือลูกหนี้ไม่ไป ณ สถานที่ขายทอดตลาด นางหนูเอื้อนไปประมูลทรัพย์สินนั้นเองในราคา 17,000 บาท เป็นเพียงรายเดียวที่ยื่นซองประมูล

เจ้าของทรัพย์สินไม่ได้คัดค้านแต่อย่างไร ทรัพย์สินจึงตกเป็นของเจ้าหน้ เจ้าของทรัพย์สินโวยวายว่าเจ้าหน้โกงเอาทรัพย์สินตน โดยที่ตนไม่ยินยอม เจ้าหน้บอกว่าหากยอมคืนเงินจะขายคืนให้ในราคา 120,000 บาท ลูกหนี้ไม่มีเงินซื้อคืนทรัพย์สินจึงตกเป็นของเจ้าหน้ในปัจจุบัน

ตอนนี้นายจรีนไปอาศัยอยู่กับพี่เมีย หลังจากฟ้องผู้ใหญ่ได้เข้าไปเคลียร์ เจ้าหน้ขอ 80,000 บาท เขาก็ไม่ยอมแล้ว ทุกวันนี้โกรธกันอยู่ นายจรีนขึ้นศาลเพียงครั้งเดียวที่دين 1 ตุ(คุหา) หรือ 100 ตารางเมตร

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ผิดสัญญา ยืมเงินแล้วไม่คืน

วิธีการจัดการ

- เจ้าหน้มาหาผู้ใหญ่ให้ช่วยเคลียร์
- ผู้ใหญ่เจรจากับลูกหนี้ให้ยอมชำระหนี้ เพราะไม่ยอมให้มีการฟ้องร้องเกิดขึ้น
- ลูกหนี้บอกว่าไม่มีเงิน ถ้าอยากได้เงินคืนให้เจ้าหน้ไปฟ้องศาลเอา

- เจ้าหนี้ยื่นฟ้องต่อศาล ศาลตัดสินให้ลูกหนี้ชำระเงินให้ทั้งต้นและดอก
- ลูกหนี้ไม่มีเงินชำระ เจ้าหนี้ร้องต่อศาลให้บังคับคดีและนำทรัพย์สินของลูกหนี้ขายทอดตลาด
- เจ้าหนี้ยื่นขอประมูลทรัพย์สินของลูกหนี้ คือบ้าน และซื้อไปในราคา 17,000 บาท
- ลูกหนี้หาว่าเจ้าหนี้โกงทรัพย์สินของตน
- เจ้าหนี้บอกว่าถ้าอยากได้คืนต้องเอาเงินมาซื้อคืนในราคา 120,000 บาท
- ลูกหนี้ไม่มีเงินซื้อคืนทรัพย์สินจึงตกเป็นของเจ้าหนี้มาจนถึงปัจจุบัน

ผลการจัดการ

- คู่กรณียังโกรธเคืองกันอยู่ แม้ว่าหลังจากที่ขึ้นศาลแล้วผู้ใหญ่จะเข้าไปเคลียร์กับเจ้าหนี้ และเจ้าหนี้ขอเงินคืน 80,000 บาท แต่ก็ไม่สามารถตกลงกันได้

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้ทำให้เห็นว่าพฤติกรรมของลูกหนี้ทำให้ “เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย” ถ้าคนที่เป็นลูกหนี้ยอมจ่ายเงินให้ตั้งแต่แรกแม้ว่าจะชำระเป็นงวดก็ตาม ก็ยังดีกว่าการทำให้ไปฟ้องศาล ซึ่งทำให้ตนเองมีแต่เสียเปรียบ ต้องเสียทั้งทรัพย์สินเงินทอง และเสียความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน

40. เรื่องขยายเขตไฟฟ้า

เก็บข้อมูลวันที่

3 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย

นายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี

เดือนกุมภาพันธ์ 2551 เจ้าหน้าที่ปักเสาไฟของการไฟฟ้าจังหวัดตรังมาแจ้งนายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านว่าได้เข้ามาดำเนินการปักเสาไฟฟ้าตามโครงการตักตวงในซอยเข้าลานไม้หมุนเวียนพาราทอง(ชื่อลานไม้) แต่เจ้าของที่ดินข้างเคียง คือ นางสาวผิ่ว ช่วยรอด อายุประมาณ 60 ปีกับนายท่อม ชูยัง อายุ 60 กว่าปี ทั้งสองคนเป็นเพื่อนบ้านกัน ไม่ให้ดำเนินการบอกว่าเป็นที่ของตน ไม่อนุญาตให้เดินไฟฟ้าผ่าน

นายสนอง หนูวงศ์ได้ไปที่เกิดเหตุพบเจ้าของที่ดินทั้งสองฝั่งถนน ได้สอบถามเจ้าของที่ดิน เขาแจ้งว่าเป็นที่ดินของตนทั้งสองคน ไม่ใช่เป็นที่สาธารณะ ที่ยอมให้ใช้เนื่องจากญาติของตนมีสวนยางอยู่ข้างใน ชื่อนายประจวบ เขยชื่นจิตร์และยอมให้นายประจวบเขยชื่นจิตร์ ใช้คนเดียวเท่านั้น เพราะตอนทำโฉนดมีคนข้างในเป็นญาติขอทางสาธารณะไว้เดินเขาเลื่อนให้ข้างละ 2 เมตร และไม่ยอมให้เป็นที่ยสาธารณะและไม่ยอมให้ไฟฟ้าลากสายผ่าน ข้าพเจ้า (นายสนอง หนูวงศ์) จึงบอกว่าเพื่อความเป็นธรรมและความถูกต้อง จะติดต่อสอบถามเจ้าหน้าที่ที่ดินให้และขอสำเนาโฉนดที่ดินเพื่อไปทำการหาข้อเท็จจริง เจ้าของที่ดิน คือ นางสาวผิ่วและนายท่อมไม่ถูกกับเจ้าของลานไม้ และคิดว่าผู้ใหญ่เข้าข้างเจ้าของลานไม้ จึงได้ปรึกษากับบุตรเขย ชื่อนายวรุฒ โดยบอกบุตรเขยว่า “ไม่ต้องให้ เนื่องจากพวกนี้ ทำการฉ้อโกงที่ดิน”

ข้าพเจ้าจึงได้ไปพูดทำความเข้าใจกับนายวรุฒพร้อมชี้แจงให้ฟังว่า ผมเป็นผู้ใหญ่เป็นตัวแทนของชาวบ้าน ทำทุกเรื่องให้ถูกต้อง เป็นกลาง และเป็นธรรม ไม่มีเข้าด้วยฝ่ายไหน ที่ขอหลักฐานที่ดินเพื่อไปตรวจสอบหาความกว้าง ความยาวว่าแนวเขตของดินนี้เป็นอยู่อย่างไร นายวรุฒถามว่าให้เจ้าของที่ไปด้วยได้หรือไม่ ผมบอกว่าได้จะได้รู้รายละเอียดด้วย ผมจึงได้ชักชวน นายกอบต.วิโรจ เขียวดำ ไปด้วย ไปถึงที่ดินเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบพบว่าที่ดินแปลงนี้ จดทางสาธารณะมีความกว้าง 4 เมตร จึงกลับไปสถานที่เกิดเหตุอีกครั้ง เมื่อผมถาม เจ้าของที่ดินแจ้งว่าได้เลื่อนหลักโฉนดที่ดินให้จริงในวันที่ฝ่ายสำรวจออกโฉนดครั้งนั้น แต่ไม่คิดว่าเป็นการอุทิตให้

ทางนายกฯจึงสรุปเรื่องให้ฟังว่า ตอนนี้เจ้าของที่ดินได้ยินยอมที่ให้เป็นทางสาธารณะ ไปแล้ว จึงขอให้ทางไฟฟ้าดำเนินการเดินสายไฟตามโครงการดังกล่าวได้ เจ้าของที่ดินบอกว่า เข้าใจและยินยอมให้ดำเนินการ ตอนนี้สายไฟผ่านไปได้แล้ว ตอนนี้นางสาวผิ่วปลุกมะขามมาในถนนลานไม้จึงไปซื้อทางใหม่

วิเคราะห์

สาเหตุ

- เป็นความเข้าใจผิด เนื่องจากเจ้าของที่ดินได้อุทิศที่ดินดังกล่าวให้เป็นสาธารณะแล้ว แต่ไม่รู้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการอุทิศที่ดินให้ จึงไม่ยอมให้ปักเสาไฟฟ้า เพราะคิดว่ายังเป็นที่ดินของตนเอง
- นางสาวผิวกับเจ้าของลานไม้ไม่ถูกกัน เดิมบ้านติดกัน เขาโกรธกันเรื่องลูกสาวนายประจวบไปมีชู้ นางสาวผิวดูวิจารณ์เสียๆหายๆ จนโกรธกัน
- พี่สาวของนางสาวผิว ชื่อผ่อง ช่วยรอด เป็นหมอไสยศาสตร์เขาทำพิธีเหมือนสาปแช่งเจ้าของลานไม้ เจ้าของลานไม้ยิ่งขู ปกดินางสาวผิวยกอุทิศให้ที่ดินอยู่หลายแห่ง

วิธีการจัดการ

- เจ้าหน้าที่ไฟฟ้ามาแจ้งผู้ใหญ่
- ผู้ใหญ่เดินทางไปที่เกิดเหตุ สอบถามความเป็นมาของที่ดินกับเจ้าของทั้งสองคน
- ผู้ใหญ่ขอหลักฐานที่ดินไปตรวจสอบแนวเขตที่สำนักงานที่ดินจังหวัด

ผลการจัดการ

- จากการตรวจสอบพบว่าที่ดินแปลงนี้จัดที่สาธารณะที่ความกว้าง 4 เมตร
- ผู้ใหญ่นำความไปแจ้งแก่เจ้าของที่ดินทั้งสอง และสอบถามว่าได้เลื่อนหลักโฉนดที่ดินในวันที่ฝ่ายสำรวจออกโฉนดจริงหรือไม่ ได้คำตอบว่าจริง แต่ไม่คิดว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการอุทิศที่ดินให้
- เจ้าของที่ดินยินยอมให้ที่ดินดังกล่าวใช้เป็นทางสาธารณะ และยอมให้ปักเสาไฟฟ้าได้

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้เป็นบทเรียนให้กับคนที่เข้าไปจัดการไกล่เกลี่ยปัญหา เมื่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดความรู้สึกว่าผู้ใหญ่ที่เป็นคนกลางเกิดความลำเอียง เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะต้องหาคนอื่นมาร่วมในการจัดการปัญหารั้งนี้ด้วย ในเรื่องนี้ผู้ใหญ่ได้หานายก อบต.มาร่วมด้วย เพื่อความมีน้ำหนักและความเป็นกลางในการจัดการปัญหาดังกล่าว
- เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นการขาดการสื่อสารและการทำความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับชาวบ้าน กรณีการลงมาสืบสวนที่ดินเพื่อออกโฉนดในครั้งก่อน ที่ชาวบ้านเข้าใจว่าที่ดินยังเป็นของตน และยังไม่ได้อุทิศให้เป็นที่สาธารณะ ในขณะที่เจ้าหน้าที่เข้าใจว่าชาวบ้านรับทราบและเข้าใจแล้ว การเกิดเหตุเช่นนี้ทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าคุณเองถูกเอาเปรียบจากรัฐ เหตุเพราะความไม่รู้

41. เรื่องเลื่อนหลักโฉนดที่ดิน

เก็บข้อมูลวันที่

20 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย

นายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2551 นางจเรียม ฤทธิมา อายุ 50 กว่าปี ราษฎรหมู่ 8 ตำบลนาหมื่นศรี มีที่ดินอยู่ที่หมู่ 7 มาแจ้งนายสนอง หนูวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ว่านายสมพงษ์ นวลแก้ว อายุ 60 กว่าปี ราษฎรหมู่ที่ 2 ซึ่งมีที่ดินติดกัน ได้เลื่อนหลักโฉนดที่ดินของตน และขุดคู บุกรุกที่ดินของตน

นายสนองผู้ใหญ่บ้าน ได้ไปดูที่เกิดเหตุพบว่ามีการทำดังกล่าวจริง จึงเรียกนายสมพงษ์มา สอบถาม นายสมพงษ์แจ้งว่าที่ดินของตนแนวอยู่ตรงนี้ จึงได้นำโฉนดที่ดินมาให้ดู ผมได้ขอดู หลักฐานที่ดินของนางจเรียมด้วย และได้พาไปให้เจ้าหน้าที่ที่ดินช่วยดูรูปของโฉนดที่ดินที่ทั้งสอง เอามาให้ ทางเจ้าหน้าที่บอกว่าแนวเขตไม่ได้ตรงประมาณ 1 เมตร ซึ่งตรงกับนางจเรียมบอก ผม ได้ไปพบบุตรของนายสมพงษ์เพื่อบอกถึงรายละเอียด ตามที่เจ้าหน้าที่ที่ดินบอก บุตรสาวของนาย สมพงษ์บอกว่า เดิมที่ดินของพ่อตรงกับแนวที่พ่อบอก แต่นางจเรียมได้ปลูกต้นไม้และบุกรุกเข้ามา อ้างว่าเป็นที่ของตน ตอนเดินสำรวจโฉนดจึงยอมให้เจ้าหน้าที่ออกโฉนดตามที่นางจเรียมบอกแต่ ไม่ได้บอกให้พ่อรู้ เพราะวันออกโฉนดพ่อกลับเสียก่อนจึงไม่รู้ว่าลูกสาวยอมให้ที่ดินดังกล่าว เพื่อ ตัดความรำคาญ และไม่อยากมีปัญหา พร้อมกับยอมรับว่าตอนนี้แนวเขตอยู่ตามที่นางจเรียมบอก จริง จะให้คนมาเอาคูออกและทำแนวรั้วให้ใหม่ และอธิบายให้พ่อเข้าใจเอง วันต่อมาได้ปฏิบัติ เหมือนที่ตกลงกันไว้ เรื่องจึงจบ

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ความเข้าใจผิดและไม่รู้เรื่องแนวเขตที่ดิน เป็นสาเหตุให้ต้องรุกร้าเข้าไปในที่ดินของ คนอื่น เพราะคิดว่าเป็นที่ดินของตน

วิธีการจัดการ

- เจ้าของที่ดินที่ถูกบุกรุกได้มาแจ้งเหตุกับผู้ใหญ่
- ผู้ใหญ่ได้ลงไปดูที่เกิดเหตุ และเรียกคนที่ถูกกล่าวหาว่าบุกรุกที่ดินมาสอบถามความ จริง
- คนที่ถูกกล่าวหาว่าบุกรุกบอกว่าที่ดินดังกล่าวเป็นของตน และมีหลักฐานมายืนยัน
- ผู้ใหญ่ได้พาโฉนดที่ดินของทั้งสองแปลงไปให้เจ้าหน้าที่ที่ดินช่วยดู เพื่อความยุติธรรม กับทั้งสองฝ่าย

ผลการจัดการ

- ทางเจ้าหน้าที่บอกว่าแนวเขตไม่ได้ตรงประมาณ 1 เมตร ซึ่งตรงกับนางจเรียมบอก
- ผู้ใหญ่ได้ไปพบบุตรของนายสมพงษ์เพื่อบอกถึงรายละเอียด ตามที่เจ้าหน้าที่ที่ดินบอก
- บุตรสาวของนายสมพงษ์บอกว่า เดิมที่ดินของพ่อตรงกับแนวที่พ่อบอก แต่นางจเรียมได้ปลูกต้นไม้และบุรุกเข้ามาอ้างว่าเป็นที่ของตน ตอนเดินสำรวจโฉนดจึงยอมให้เจ้าหน้าที่ออกโฉนดตามที่นางจเรียมบอกแต่ไม่ได้บอกให้พ่อรู้ เพราะวันออกโฉนดพ่อกลับเสียก่อนจึงไม่รู้ว่าลูกสาวยอมให้ที่ดินดังกล่าว เพื่อตัดความรำคาญ และไม่ยอมมีปัญหา พร้อมกับยอมรับว่าตอนนี้แนวเขตอยู่ตามที่นางจเรียมบอกจริง
- จะให้คนมาเอาคู่ออกและทำแนวรั้วให้ใหม่ และอธิบายให้พ่อเข้าใจเอง

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้เป็นบทเรียนให้กับคนที่มีที่ดินที่แนวเขตไม่ตรง และที่ดินที่ไม่ตรงนี้ก็มักเป็นชนวนให้เกิดความขัดแย้งกับเจ้าของที่ดินที่อยู่ใกล้เคียง เพราะหากอาณาเขตไม่แน่นอน ต่างฝ่ายก็ย่อมคิดว่าที่ดินนั้นเป็นของตน ฉะนั้นการป้องกันปัญหาความขัดแย้ง คือ เชิญพนักงานที่ดินมารังวัดเพื่อสอบแนวเขตที่ดินที่แน่นอน และสอง คือ หากมีแนวเขตที่แน่นอนแล้ว แต่ที่ดินดังกล่าวยังเป็นที่ต้องการของเจ้าของที่ดินใกล้เคียงอีก ก็ยกให้เขาเสีย เหมือนกับลูกสาวนายสมพงษ์ทำ แต่ทั้งนี้ต้องทำความเข้าใจกับเจ้าของที่ดินด้วย ในกรณีที่ยังไม่ได้รับมรดกตกทอดมาเป็นของตนเอง ไม่เช่นนั้นก็จะเกิดปัญหาตามมาเหมือนกับเรื่องนี้

42. เรื่องวัวกินยาง

เก็บข้อมูลวันที่

3 มกราคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย

นายสมเจตน์ ศรีรัตนา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ต. นาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล

นายสมเจตน์ ศรีรัตนา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ต. นาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2551 เวลา 16.00 น. ได้มีนายแคล้ว เยาว์ดำ บ้านอยู่หมู่ที่ 1 และนายนิคม นิลวงศ์ บ้านอยู่หมู่ที่ 3 ได้ไปตามผม(นายสมเจตน์)ที่บ้าน บอกว่ามีวัวไปกินยางทั้งสองคนประมาณ 40 ต้น (ของนายนิคม 3 ต้น ที่เหลือเป็นของนายแคล้ว ยางอายุประมาณ 8 เดือน) ทั้งสองได้ช่วยกันจับวัวได้หนึ่งตัว และได้ล่ามไว้ที่กระท่อมซึ่งวันนั้นฝนตกให้ผู้ชายช่วยไปดูที่เกิดเหตุ ผู้ช่วยพอไปถึงก็พบว่าวัวล่ามอยู่ที่กระท่อม ลักษณะของวัวมีสีดำ เพศเมีย ราคาประมาณ 7,000 บาท โคนล่ามอยู่ นายแคล้วเจ้าของสวนยางได้ไปตามเจ้าของวัวที่บ้าน ซึ่งขณะนั้นฝนก็ตกอยู่ ตอนแรกด้วยความเคยชินคิดว่าวัวเป็นของนายสมพงศ์ นายสมพงศ์บอกว่าไม่ใช่วัวแก เพราะวัวแกอยู่ครบ เมียของนายสมพงศ์บอกว่าวัวน่าจะเป็นวัวของนายอานนท์ที่ไปกิน

เวลาประมาณ 18.30 น. นายอานนท์ พลวัฒน์ เจ้าของวัวก็ได้มาถึงที่เกิดเหตุ และบอกว่า เป็นวัวของเขาเอง และได้ถามนายแคล้ว เยาว์ดำ ว่าวัวกินยางไปเท่าไร นายแคล้วบอกว่าทั้งหมด 40 ต้น นายสมเจตน์ได้ให้นายแคล้ว ตีราคาค่าเสียหาย นายแคล้วบอกว่าถ้าตีราคามันก็หลายบาทอยู่ ดีเป็นราคาไม่ได้

นายสมเจตน์บอกกับนายแคล้วว่าเอาอย่างนี้ก็แล้วกัน ในเมื่อเจ้าของวัวยอมรับก็ให้เขาจ่ายเป็นปุ๋ยยูเรียก็แล้วกัน นายแคล้วบอกว่าสองสามสอบ ผู้ช่วยบอกว่าหนึ่งสอบก็พอเพราะกินแค่น้อย ไม่ได้กินยางทั้งต้น แค່ทำให้ยางโตช้า ถามว่าใช้ปุ๋ยอะไรอยู่ นายแคล้วก็ยินยอม แล้วได้ให้เจ้าของวัวซื้อปุ๋ยให้หนึ่งกระสอบ เป็นปุ๋ยยาลูกตาเรือใบ และนายสมเจตน์ได้ถามนายอานนท์ว่าจะซื้อปุ๋ยให้เมื่อใดวันไหน นายอานนท์บอกว่าพรุ่งนี้(วันที่ 8 ธันวาคม 2551) เวลา ตอนเที่ยง จะซื้อมาให้และฝากไว้ที่บ้านนายเจริญ อ่อนช่วย จากนั้นนายอานนท์ก็ได้พาวัวกลับบ้านไป และได้ทำตามสัญญาเรียบร้อย

หลังจากเหตุการณ์ทั้งสองคนไม่ได้โกรธกัน ส่วนวัวที่เข้าไปกินนั้น เพราะหลุดเชือก ส่วนนายนิคมไม่เอาไหรเพราะแค่ 3 ต้น แต่แกอยู่ระหว่างการเจรจาไกล่เกลี่ยตลอด

วิเคราะห์

สาเหตุ

- วัวเข้าไปกินยางเพราะว่าเชือกหลุด

วิธีการจัดการ

- เจ้าของสวนมาแจ้งเหตุกับผู้ช่วย
- ผู้ช่วยได้ลงไปที่เกิดเหตุ
- เจ้าของสวนตามเจ้าของวัวมาที่เกิดเหตุ

- ผู้ช่วยเป็นคนกลางในการพูดคุยเจรจาเรียกร้องค่าเสียหายตามความเหมาะสม พิจารณาจากต้นยางที่เสียหาย

ผลการจัดการ

- เจ้าของสวนยางเรียกร้องเป็นปุ๋ยยูเรียสามกระสอบ แต่ผู้ช่วยเจรจาเหลือเพียงหนึ่ง กระสอบ เพราะวัวไม่ได้กินยางทั้งต้น กินเพียงยอดยางเท่านั้น
- เจ้าของวัวยินยอมซื้อปุ๋ยชดใช้เป็นค่าเสียหายให้กับเจ้าของสวนยาง
- หลังเหตุการณ์ทั้งสองคนดีกันเหมือนเดิม

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้สามารถตกลงกันง่าย เนื่องจากต่างฝ่ายต่างไม่เรื่องมาก และที่วัวไปกินยางนั้น ก็เพราะหลุดเชือกไป เจ้าของไม่ได้เลี้ยงแบบปล่อย และละเลยจนปล่อยให้วัวเข้าไป กินยางของคนอื่น แต่ที่วัวหลุดไปนั้นเป็นเหตุสุดวิสัยที่อภัยให้กันได้

43. เรื่องล้าเขตแดน

เก็บข้อมูลวันที่

3 ตุลาคม 2551

บันทึกข้อมูลโดย

นายสมเจตน์ ศรีรัตน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ต.นาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายสมเจตน์ ศรีรัตน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ต.นาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2550 เวลาประมาณ 11.30 น. นางอารมณี เยาว์ดำ บ้านอยู่หมู่ที่ 8 มาพบผม นายสมเจตน์ ศรีรัตน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 และบอกว่านางเรียง แท่นมาก ได้ถอนต้นสะเดา สูง 1 ศอก อายุประมาณ 2 เดือน (แกไปตั้งแต่ไม่พ้น พอรากขาดทำให้ต้นสะเดาเหี่ยวลงเรื่อย ๆ) ซึ่งได้ปลูกระหว่างเขตแดน จำนวน 50 ต้น ขอให้ช่วย ช่วยจัดการให้ด้วย

กระผมในฐานะผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองก็ได้ไปดูสถานที่เกิดเหตุ ปรากฏว่านางเรียงเป็นผู้ก่อเหตุจริง ซึ่งขณะนั้นนางเรียงก็ได้อยู่ที่เกิดเหตุก่อนแล้ว ผมก็ได้ถามว่าไปถอนของเขาทำไม นางบอกว่าดูสีนางอารมณีปลูกล้ำเขตเข้ามาในดินของแกเป็นเมตร ทั้งยางและเทียม (สะเดา) กระผมก็ได้ถามว่ามีหลักเขตอยู่ไหม นางเรียงก็ตอบว่ามี พอไปดูหลักเขตแดน ก็พบว่าต่างคนต่างปลูกล้ำเข้าไปจริงทั้ง 2 ฝ่าย พอได้นายดาบประพันธ์ แสงแก้ว สายตรวจตำบลนาหมื่นศรี (น้องชายนางอารมณี) ก็ได้เข้ามาถึงที่เกิดเหตุพอดี และถามว่าจะเอากันอย่างไร ผมบอกไม่ยากเรื่องนี้เดี๋ยวผมทำให้จบ จากนั้นนายเจริญ เยาว์ดำ ซึ่งเป็นพี่ชายของนางเรียงก็มาถึงอีกคน ผมก็พูดว่าพี่เจริญอยู่ที่นี้ก่อน ผมขอกลับไปบ้านสักครู่ ผมกลับไปบ้านเพื่อไปเอาดลับเมตรมาจัดการวัดตามหลักโฉนด เข้ากลางวัดออกข้างละ 1 เมตร เอาไม้ปัก วัดทั้ง 3 จุด บอกว่ายางใครอยู่ในเขต 2 เมตร ให้ถอนให้หมด ปรากฏว่ายางล้ำทั้ง 2 ด้าน นางอารมณีล้ำ 30 ต้นต้องโค่นออก ส่วนของนางเรียงขุดออกเพราะเป็นยางเล็ก ทั้งสองคนยอมทำตามทีว่านี้ ผมจึงทำบันทึกข้อตกลงและให้เก็บไว้คนละใบ เก็บไว้ที่กำนัน 1 ฉบับ ไว้ที่ดาบประพันธ์ 1 ฉบับ

ก่อนหน้านั้นทั้งสองคนไม่ยอมกัน นางเรียงบอกว่านางอารมณีตอนที่ทำโฉนดก็บุกเข้ามามากแล้ว แกไม่ยอมอีกแล้ว ส่วนนางอารมณีนั้นก็เรียกค่าดินเทียมเป็นหมื่น แกคิดจากโค่นแล้วในวันข้างหน้า

เท่าที่สังเกตหลังจบเรื่องเขาก็ตีกันเพราะเป็นลูกพี่ลูกน้องกัน เห็นในงานศพทั้งสองก็พูดคุยกันดี

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ไปถอนต้นไม้ของคนอื่นที่ปลูกไว้ออก เพราะคิดว่าปลูกล้ำเข้ามาในที่ดินของตน

วิธีการจัดการ

- เจ้าของต้นไม้ไม่ไปแจ้งกับผู้ช่วย
- ผู้ช่วยลงไปดูที่เกิดเหตุ

- สอบถามความจริงของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย
- วัดแนวเขตที่ดินที่แน่นอน
- กำหนดเงื่อนไขว่าหากใครล้ำเข้ามาในที่ดินของคนอื่นต้องถอนต้นไม้ออกให้หมด

ผลการจัดการ

- ปรากฏว่าแย่งล้ำทั้ง 2 ด้าน นางอารมณ์ล้ำ 30 ต้นต้องโค่นออก ส่วนของนางเรียงชุดออกเพราะเป็นยางเล็ก
- คู่กรณียินยอมทำตามเงื่อนไข ผู้ช่วยทำบันทึกข้อตกลงไว้เป็นหลักฐาน 2 ฉบับ ไว้ที่กำนัน 1 ฉบับ และไว้ที่สายตรวจ 1 ฉบับ
- หลังจากเรื่องจบ คู่กรณีก็พูดคุยกันดีสังเกตจากที่พูดคุยกันในงานศพ

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้ผู้ช่วยเป็นคนจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยมีตาบประพันธ์ร่วมด้วย เพราะถ้าหากให้ตาบจัดการเพียงคนเดียว คงถูกครหาว่าเข้าข้างคนที่ป็นพี่สาวแน่นอน แม้ว่าในความเป็นจริงแล้วจะไม่เข้าข้างก็ตาม แต่การเข้าจัดการปัญหาเป็นที่ก็มีน้ำหนักและน่าเชื่อถือมากกว่าการจัดการปัญหาโดยคนเดียว

44. เรื่องที่ดิน

เก็บข้อมูลวันที่

15 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย

นายจิตรใจ หมุนแทน อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายจิตรใจ หมุนแทน อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดระหว่างปี 46 - 47 ระหว่างนางผิวกับนายเลื่อน โดยทั้งสองมีที่ดินติดกัน ของนางผิวเป็นที่ดินสวน ส่วนนายเลื่อนนั้นเป็นที่ดินที่ใช้ปลูกบ้านอยู่อาศัย สาเหตุของความขัดแย้งเนื่องมาจากที่ดินตรงนั้นเป็นที่นามาก่อน มีการถางปลูกต้นไม้ ต่างฝ่ายต่างก็ล่าเข้ามา สร้างบ้านล่าเข้ามา เป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งกันมา 3-4 ครั้ง แล้ว

นายเลื่อนมาหาผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ได้ลงไปดูที่เกิดเหตุ ไปดูแล้วก็ไม่กล้าตัดสินใจเนื่องจากตนเพิ่งมาอยู่หมู่ 7 ไม่รู้ว่าที่ดินผืนนี้มีความเป็นมาอย่างไรบ้าง ผู้ใหญ่จึงได้ไปตามกำนันมาช่วยไกล่เกลี่ย และได้ไปตามคนที่เคยมีที่ดินหรือทำกินอยู่แถวนั้นมาช่วยกันดู คนที่มาดูบอกว่าแต่ก่อนดินสองแปลงนี้มีเหมืองกันตรงกลาง จึงใช้เหมืองเป็นแดน

กำนันเจรจา (กำนันนุญ) ทั้งสองฝ่ายก็ไม่ตกลง เพราะกลัวแต่ระวังว่ากำนันจะเข้าข้างใดข้างหนึ่ง ผู้ใหญ่จึงได้ประสานไปยังอำเภอให้ลงมาไกล่เกลี่ย ทางอำเภอได้ส่งปลัดลงมาดูที่เกิดเหตุ ปลัดลงมาดูก็ตัดสินใจให้แดนอยู่ตรงกลางระหว่างที่ดินทั้งสองแปลง โดยยึดจากแนวเขตเดิมที่เคยมี ทั้งคู่เห็นว่าปลัดลงมาเองก็เลยตกลงตามที่ปลัดชี้ขาด

สรุปที่ดินสองแปลงนี้ ใช้เวลาในการไกล่เกลี่ยอยู่ 1 เดือนครึ่ง

วิเคราะห์

สาเหตุ

- สร้างบ้านล่าแดนเพื่อน เพราะว่าอาณาเขตที่ดินไม่แน่นอน กาลเวลาเปลี่ยนสภาพที่ดินเลยเปลี่ยนตามไปด้วย

วิธีการจัดการ

- นายเลื่อน เจ้าของบ้านมาหาผู้ใหญ่
- ผู้ใหญ่ลงไปดูที่เกิดเหตุ
- ผู้ใหญ่ไม่กล้าตัดสินใจ เพราะเพิ่งย้ายเข้ามาอยู่ที่นี่ไม่รู้จักความเป็นมาของที่ดินแปลงนี้
- สืบถามความเป็นมาของที่ดินจากคนที่เคยทำกินอยู่แถวนั้นและให้มาช่วยกันดู
- เชิญกำนันมาเจรจา แต่ทั้งสองฝ่ายก็ไม่ตกลง เพราะระวังว่ากำนันจะเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- ผู้ใหญ่ประสานงานไปยังอำเภอเพื่อส่งคนมาไกล่เกลี่ย

ผลการจัดการ

- ทางอำเภอได้ส่งปลัดลงมาดูที่เกิดเหตุ
- ปลัดลงมาดูก็ตัดสินใจให้แดนอยู่ตรงกลางระหว่างที่ดินทั้งสองแปลง โดยยึดจากแนวเขตเดิมที่เคยมี
- ทั้งคู่เห็นว่าปลัดลงมาเองก็เลยตกลงตามที่ปลัดชี้ขาด

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้เกิดขึ้นเพราะอาณาเขตที่ดินไม่แน่นอน และสภาพของที่ดินได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา จากที่เคยเป็นที่ดินเปล่าๆ ทำให้ไม่สามารถหาเขตแดนที่ชัดเจนได้ จนเกิดเป็นปัญหาดังกล่าว
- ผู้ใหญ่บ้านแม้ไม่ได้มีบทบาทในการไกล่เกลี่ย แต่ก็มีบทบาทในการประสานงานกับกำนัน และอำเภอเพื่อให้เกิดการไกล่เกลี่ยปัญหาขึ้น
- คู่กรณีตกลงกันตามคำชี้ขาดของปลัด อาจเป็นเพราะเห็นว่าปลัดมาเอง และอาจจะด้วยความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่อย่างไรเสียชาวบ้านก็มองว่าทำอะไรก็มักจะถูกต้อง และเชื่อถือได้เสมอ

45. เรื่องยิงกัน

เก็บข้อมูลวันที่

13 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย

ด.ต.ประพันธ์ แสงแก้ว ตำรวจสายตรวจตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล ด.ต.ประพันธ์ แสงแก้ว ตำรวจสายตรวจตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ขณะที่ดาบประพันธ์ ผู้ใหญ่สนอง ผู้ใหญ่คล่อม นายกวีโรจและผู้ช่วยสมเจตน์ กำลังนั่งพูดคุยสังสรรค์กันที่ร้านหวนงษ์วัสดุก่อสร้าง (ม.8) ซึ่งเป็นร้านของผู้ใหญ่สนอนนั้น ดาบก็ได้รับโทรศัพท์จากนางละไม เสนเอียด ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ว่ามีเหตุยิงกันที่หมู่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี ตรงข้ามปากทางเข้าบ้านควนม่วง (ม.4)

เมื่อดาบไปถึงก็พบว่าผู้บาดเจ็บ 1 คนจากเหตุการณ์ที่ยิงกันเมื่อครู่ คือนายช้าง(ชื่อเล่น) อายุ 18 ปี เป็นหนึ่งในกลุ่มวัยรุ่น ถูกยิงที่สะโพก อาการไม่หนักเท่าไร สืบไปสืบมาว่านายช้างไม่ใช่คนที่เขาจะยิงแต่ถูกลูกหลง

จากการสอบถามก็รู้สาเหตุว่าวัยรุ่นกลุ่มที่ก่อเหตุมีประมาณ 8 คน ได้ขับรถเครื่องมาจากบ้านดาน หมู่ที่ 7 ตำบลน้ำผุด ซึ่งติดกับตำบลนาหมื่นศรี พอขับมาถึงบ้านของนายมานิตก็ได้พูดทักทายเพราะหนึ่งในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่หน้าบ้านเป็นหลานของเจ้าของบ้านหลังนั้น วัยรุ่นนั่งอยู่ที่หน้าบ้านนายมานิตเนื่องจากพ่อแม่ไม่สบายนั่งเฝ้ากันอยู่ แต่การทักทายนี้ไม่ธรรมดา เมื่อวัยรุ่นกลุ่มนี้เห็นคู่อริ 2 คนนั่งอยู่บนรถจักรยานยนต์ซึ่งจอดอยู่ที่หน้าบ้านหลังนี้ (วัยรุ่น 2 กลุ่มนี้ขัดกันมาก่อน นัดยิงกันอยู่เรื่อย)

กลุ่มวัยรุ่นได้ทำเป็นทักทายเจ้าของบ้านและได้ขับรถผ่านเลยไปที่หมู่ 4 ตำบลนาหมื่นศรี หลังจากนั้นประมาณ 5 นาที ก็ขับกลับมา ก็ยังเห็น 2 คนนั้นนั่งอยู่บนรถเหมือนเดิม ทั้งสองกลุ่มก็ไม่ได้พูดอะไรกัน แต่ไม่กี่นาทีต่อมาวัยรุ่นกลุ่มที่เพิ่งขับรถผ่านไปก็เลี้ยวรถกลับมาอีกครั้ง คราวนี้ได้ชักปืนยิงวัยรุ่นสองคนที่ที่เป็นคู่อรินั่งอยู่ที่รถ แต่สองคนนี้รู้ว่าจะถูกยิงจึงหลบเสีย แต่ไปโดนคนที่นั่งหันหลังให้ถนน

หลังจากยิงแล้วก็ขับรถหนีไปทางไร่พรุ มีส.อบต. ติดตามไป เด็กที่เป็นเป้าหมายรู้ว่าใครจะยิงจึงบอกพ่อตา และทราบว่าเป็นวัยรุ่นที่มาจากบ้านดาน แต่พอไปถึงที่บ้านของคนยิงก็ไม่พบใคร แต่บังเอิญมีคนนั่งคุยกันอยู่หน้าบ้าน พอเห็นตำรวจก็ลุกขึ้นวิ่ง ตำรวจไล่จับจนได้ พอค้นก็พบปืนลูกซองที่ตัว 1 กระบอก แต่ชายคนนี้ไม่ใช่คนยิงและปืนก็คนละกระบอกกัน ตำรวจได้ควบคุมตัวไปโรงพัก ตั้งข้อหาพกพาอาวุธเถื่อน แต่ญาติได้ไปประกันตัวออกมา

ส่วนคนเจ็บก็ถูกนำตัวส่งโรงพยาบาล ตำรวจไม่สามารถจับคนยิงได้หลังจากนั้นก็ได้ออกหมายจับ ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ประสานงานไปทางญาติของคนยิงว่าให้พาเด็กมามอบตัว หลังจากนั้นไม่นานวัยรุ่นคนที่ยิงก็ได้เข้ามามอบตัว ก็สืบจนรู้สาเหตุที่แท้จริงว่าที่ยิงกันเป็นการแก้แค้นเอาคืน แต่ดันไปยิงผิดคน ตอนนี้คดีอยู่ในชั้นตำรวจรวบรวมหลักฐาน

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ยิ่งแก้แค้น เนื่องจากมีเรื่องไม่พอใจกันมาก่อน แต่ดันไปถูกคนที่ไม่ใช่คู่อริ

วิธีการจัดการ

- สอบถามเรื่องราวจากผู้เห็นเหตุการณ์
- ติดตามคนร้ายไปที่บ้าน แต่ไม่พบ
- ออกหมายจับ
- ประสานงานไปยังญาติเพื่อให้พาตัวผู้กระทำผิดมามอบตัว

ผลการจัดการ

- ตอนนี้อยู่ในชั้นตำรวจที่กำลังรวบรวมหลักฐาน และไม่รู้ว่าจะส่งฟ้องหรือไม่

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้โชคดีที่คนที่ถูกลูกหลงไม่ได้รับอันตรายถึงชีวิต ไม่เช่นนั้นคนที่กระทำผิดต้องถูกดำเนินคดีและได้รับโทษตามกฎหมายอย่างแน่นอน แม้ว่าจะเป็นการยิงผิดตัวก็ตาม
- จากเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่ามีปืนเถื่อนในชุมชนเยอะมาก ไม่รู้เหมือนกันว่าได้มาอย่างไร และมีเจ้าหน้าที่รัฐรู้เห็นด้วยหรือไม่ นั่นคงไม่สำคัญเท่ากับที่เด็กวัยรุ่นสามารถพกพาอาวุธปืนได้เป็นว่าเล่นและง่ายตายไม่ต่างกับการพกโทรศัพท์มือถือสักเครื่อง และที่ร้ายไปกว่านั้นคือ ยามที่โกรธเคืองหรือไม่พอใจใครก็สามารถชักปืนมายิงได้ตามอำเภอใจ

46. เรื่องพยายามฆ่า

เก็บข้อมูลวันที่ 13 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย ด.ต.ประพันธ์ แสงแก้ว ตำรวจสายตรวจตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล ด.ต.ประพันธ์ แสงแก้ว ตำรวจสายตรวจตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ที่หมู่ 8 ตำบลนาหมื่นศรี เวลา 22.35 ที่หน้าโรงเรียน วัดควนสวรรค์ วัยรุ่นกลุ่มหนึ่งมาจากหมู่ 3 บ้านไสยาง ตำบลนาหมื่นศรีได้ขี่รถกันมา 3 คน รถ 1 คัน ช้อนมาด้วยกัน ผู้หญิง 1 ผู้ชาย 2 (อายุ 16 ปี)

วัยรุ่นอีกกลุ่มขี่ตามหลังมาเป็นผู้ชาย 2 คนช้อนท้ายมาด้วยกัน มาถึงที่หน้าโรงเรียน กลุ่มขี่ตามได้ชักปืนยิงใส่กลุ่มที่ขี่นำหน้าตามมา 1 นัด เนื่องจากมีเรื่องเขม่นกันมาก่อนกลุ่มนำหน้ายิงสวนไป 1 นัด ต่างฝ่ายต่างได้รับบาดเจ็บ โดยกลุ่มตามบาดเจ็บ 1 คน กลุ่มที่ขี่นำก็บาดเจ็บเช่นกัน 1 คนถูกยิงที่แขน

กลุ่มที่ถูกยิงที่แขนได้พากันไปส่งโรงพยาบาลและได้เข้าแจ้งความที่ สภ.อ.นาโยง ส่วนกลุ่มที่สองได้กลับมาบ้านที่หมู่ 3 เจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อได้รับแจ้งก็ได้ตามมาจับกุมตัวพาไปโรงพักในคืนนั้นเลย แต่ญาติได้ขอประกันตัวออกมา คดีตอนนี้อยู่ในชั้นตำรวจรวบรวมหลักฐาน

วิเคราะห์

สาเหตุ

- มีเรื่องเขม่นกันมาก่อน พอสบโอกาสก็ยิงเลย
- วัยรุ่นพอขัดใจกันก็มักหาปืนมายิงกัน ส่วนใหญ่จะยิงไม่หวังตาย แต่จะยิงให้เห็นว่าได้ยิงกันแล้ว
- พ่อแม่ของเด็กมักตามใจลูก โดยบอกว่าลูกฉันไม่ได้เป็นอย่างนั้น

วิธีการจัดการ

- แจ้งความดำเนินคดี
- ญาติขอประกันตัวออกมา

ผลการจัดการ

- อยู่ระหว่างการรวบรวมหลักฐานในชั้นตำรวจ

บทเรียนจากเรื่อง

- จากเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่ามีปืนเถื่อนในชุมชนเยอะมาก ไม่รู้เหมือนกันว่าได้มาอย่างไร และมีเจ้าหน้าที่รัฐรู้เห็นด้วยหรือไม่ นั่นคงไม่สำคัญเท่ากับที่เด็กวัยรุ่นสามารถพกพาอาวุธปืนได้เป็นว่าเล่นและง่ายดายไม่ต่างกับการพกโทรศัพท์มือถือสักเครื่อง และที่ร้ายไปกว่านั้นคือ ยามที่โกรธเคืองหรือไม่พอใจใครก็สามารถชักปืนมายิงได้ตามอำเภอใจ

47. เรื่องเขตแดน

เก็บข้อมูลวันที่ 13 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย ด.ต.ประพันธ์ แสงแก้ว ตำรวจสายตรวจตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล ด.ต.ประพันธ์ แสงแก้ว ตำรวจสายตรวจตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อปลายปี 2551 มีชาวบ้านหมู่ที่ 4 ได้มาแจ้งกับนายท้วน ศรีนคร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ตำบลนาหมื่นศรีว่าให้ไปไกล่เกลี่ย เรื่องที่ดินระหว่างนางแดง (นามสมมติ) กับนายดำ (นามสมมติ) เนื่องจากทั้งสองกำลังถกเถียงกันอยู่ว่าตกลงใครล้ำใครกันแน่ ทั้งคู่ต้องการแบ่งที่ดินให้ชัดเจน (ที่ดินเป็นทุ่งสงวนเลี้ยงสัตว์, ไม่มีเอกสารสิทธิ์)

ผู้ใหญ่ท้วนได้เข้าไปไกล่เกลี่ยครั้งหนึ่งแล้วแต่ทั้งคู่ตกลงกันไม่ได้ ผู้ใหญ่จึงได้ประสานงานมายังคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรีให้เข้าไปช่วยไกล่เกลี่ย

เมื่อไปถึงได้เรียกทั้งสองฝ่ายมา ให้ต่างคนต่างชี้แดนของตัวเอง ปรากฏว่าตกลงกันไม่ได้ เพราะต่างก็ชี้ล้ำไปในที่ของคนอื่น จึงตกลงกันว่าให้คนกลางที่มา เป็นคนชี้แดนให้ ทั้ง 4 คนก็ช่วยกัน คนกลางตัดสินใจว่าตรงไหนเป็นแดนทั้งสองฝ่ายก็ยอมรับ

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ที่ดินเป็นทุ่งเลี้ยงสัตว์ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ อาณาเขตที่ดินไม่ชัดเจน

วิธีการจัดการ

- ชาวบ้านมาแจ้งผู้ใหญ่
- ผู้ใหญ่เข้าไปไกล่เกลี่ย แต่ไม่สำเร็จ
- ผู้ใหญ่ได้ประสานงานมายังกรรมการศูนย์ฯท่านอื่น เพื่อเข้าไปไกล่เกลี่ยเป็นทีม
- เมื่อไปถึงเรียกทั้งสองฝ่ายมาชี้เขตแดน

ผลการจัดการ

- ต่างคนก็ต่างชี้ล้ำไปในที่ดินของคนอื่น ทำให้ตกลงกันไม่ได้
- จึงตกลงให้คนกลางทั้ง 4 คนที่เป็นกรรมการศูนย์ฯ ช่วยกันชี้แดน โดยมีเงื่อนไขว่าถ้าคนกลางบอกว่าตรงไหนเป็นเขตแดนก็ให้ทั้งสองฝ่ายยอมรับตามนั้น
- ปรากฏว่าทั้งสองฝ่ายยอมรับเงื่อนไขและเขตแดนตามที่คนกลางดำเนินการ

บทเรียนจากเรื่อง

- การเข้าไปไกล่เกลี่ยเป็นทีม ทำให้คู่กรณีเกิดความเชื่อถือ และคิดว่าต้องได้รับความเป็นธรรมอย่างแน่นอน การจัดการปัญหาก็จะง่ายขึ้นเช่นกัน

48. เรื่องพินกัน

เก็บข้อมูลวันที่ 13 มีนาคม 2552
บันทึกข้อมูลโดย นายเฟื่อง ชัยแก้ว คณะกรรมการศูนย์ฯ
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายเฟื่อง ชัยแก้ว คณะกรรมการศูนย์ฯ

เรื่องนี้เกิดขึ้นประมาณ 4-6 ปีที่ผ่านมา เหตุเกิดระหว่างนายเสริม เสนเอียด อายุ 57 ปี อยู่หมู่ที่ 4 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง กับนายสมหมาย พูลสุด อายุ 40 ปี บ้านอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลนาหมื่นศรี

คืนหนึ่งเวลา 20.00 น.นายสมหมายได้ไปที่บ้านของนายเสริม เพื่อไปซื้อเหล้า เนื่องจากบ้านของนายเสริมเป็นร้านค้า แต่ค่ามากแล้วนายเสริมจึงปิดร้านแล้ว นายสมหมายไปถึงเห็นประตูปิดก็เรียกนายเสริมตะโกนบอกว่าขอซื้อเหล้า นายเสริมเปิดประตูและหยิบเหล้ายื่นให้ นายสมหมายบอกว่าเซ็นไว้ก่อน นายเสริมก็หันหลังเข้าบ้าน นายสมหมายก็พินเข้าที่ต้นคอ ถูกหลังถูกมือ (พินกับพริ้ว ไม่รู้พริ้วใคร) โดยที่ไม่ได้มีปากเสียงหรือทะเลาะกันมาก่อน

นายเสริมอาการสาหัสถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลตรัง คุยกันที่โรงพยาบาลเสร็จ เขาบอกว่ารอก่อนแล้วจึงขอยุใหม่ที่บ้าน นายเสริมรักษาตัวอยู่ 10 กว่าวัน ระหว่างนั้นแม่ของนายสมหมายได้มาหานายผุด (นายเฟื่อง) เพราะเป็นญาติทั้งสองฝ่าย ให้ไปไกล่เกลี่ยที่บ้านของนายเสริม เพราะนายเสริมเป็นน้องนายผุด ส่วนนายสมหมายก็หลาน ซึ่งขณะนั้นนายเสริมกำลังพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล แต่ญาตินายเสริมไม่ตกลงเนื่องจากได้แจ้งความไว้แล้ว นายผุดบอกว่าถ้าเสริมอีเอาเรื่อง (ดำเนินคดีตามกฎหมาย) ให้เอาค่าบาดเจ็บดีกว่า นายเสริมจึงเรียกค่าเสียหายมา 60,000 บาท นายผุดต่อรองให้จนเหลือ 45,000 บาท

หลังจากนั้นร้อยเวรจำสุรยุทธ์ ศักดิ์สุวรรณ ได้เรียกตัวทั้งสองฝ่ายไปสอบปากคำที่โรงพัก ร้อยเวรและดาบประพันธ์ แสงแก้ว สายตรวจตำบลนาหมื่นศรีได้ร่วมกันไกล่เกลี่ยและ เป็นพยานว่าทั้งสองฝ่ายยอมความกัน นายเสริมเรียกค่าเสียหาย 40,000 บาท โดยที่นายผุดเป็นคนกลางมาบอก แม่ของนายสมหมายก็ยอมชดใช้ค่าเสียหายให้

ส่วนสาเหตุของการพินนั้นสันนิษฐานว่าเกิดจากความเมาและนายสมหมายเคยมีอาการทางประสาทมาก่อน ความสัมพันธ์นั้นแต่ก่อนดีกัน หลังเกิดเหตุก็ยังดีกันเหมือนเดิม

วิเคราะห์

สาเหตุ

- สันนิษฐานว่าเกิดจากความเมาและนายสมหมายเคยมีอาการทางประสาทมาก่อน

วิธีการจัดการ

- ญาติผู้เสียหายเข้าแจ้งความที่โรงพัก
- แม่ของผู้ก่อเหตุมาหานายผุดให้เป็นคนกลางในการเจรจาไกล่เกลี่ย

- นายผุดเจรจาให้ญาติของนายเสริมถอนแจ้งความและมาเจรจาไกล่เกลี่ยกัน และยื่นข้อเสนอที่จะชดใช้ค่าเสียหายให้

ผลการจัดการ

- เจรจาไกล่เกลี่ยและยอมความกันที่โรงพัก โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นพยาน
- แม่ของนายสมหมายยอมชดใช้ค่าเสียหายให้ 40,000 บาท ตามที่นายเสริมร้องขอ
- ความสัมพันธ์ดีขึ้นเหมือนเดิม

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้สำเร็จลงได้ ต้องยกความดีความชอบให้กับนายผุดที่เป็นคนกลางในการเจรจา จนในที่สุดผู้เสียหายก็ยอมไกล่เกลี่ยและถอนแจ้งความที่โรงพัก เพราะถ้าหากผู้เสียหายไม่ยอมเจรจาและเอาเรื่องนายสมหมายขึ้นมาจริง ๆ คนที่เดือดร้อนอาจไม่ได้เป็นนายสมหมายคนเดียว แต่รวมถึงแม่และญาติๆ ด้วย ทั้งความสัมพันธ์ของสองครอบครัวก็อาจจะไม่ดีดังเดิม กอปรกับนายสมหมายมีอาการทางประสาทร่วมด้วย จึงสมควรที่จะให้อภัยและยอมความกัน

49. เรื่องจับปิ่น

เก็บข้อมูลวันที่

13 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย

นายเฟื่อง ชัยแก้ว คณะกรรมการศูนย์ฯ

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล

นายเฟื่อง ชัยแก้ว คณะกรรมการศูนย์ฯ

เหตุเกิดเมื่อกุมภาพันธ์ 2552 นายชูสิน หัวหน้าหน่วยอนุรักษ์อุทยานฯ ได้ขับรถยนต์มาจากจังหวัดพัทลุง (จากหน่วยอนุรักษ์อุทยาน) มาถูกจับตำรวจจับที่ด่านตรวจใต้สะพานลอย หน้าโรงเรียนสวัสดิ์รัตนากิมุข อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจคันรถและได้พบปิ่น 9 มม.ในรถ 1 กระบอก พร้อมกระสุนเต็มแม็กซึ่งเป็นปิ่นที่มีใบอนุญาตพกแต่ไม่ได้เอามาด้วย ตำรวจไม่เชื่อเลยควบคุมตัวไว้

พอถูกจับนายชูสินได้โทรศัพท์หานายน้อมหัวหน้าอุทยานที่บ้านควน ตำบลน้ำผุด ซึ่งเป็นคนรู้จักกัน นายน้อมได้โทรมาหาลูกสาวของนายฟุด คือนางอารมณ ขวัญแก้ว เนื่องจากเป็นพนักงานอยู่ที่อุทยาน

นางอารมณลูกสาวได้โทรมาหาพ่อ คือ นายฟุด บอกว่าให้ไปที่โรงพักนาโยง นายชูสินมาถูกจับอยู่ นายฟุดเมื่อรู้เรื่องจากลูกสาวก็ได้โทรศัพท์ไปหาท่านผู้กำกับโรงพักนาโยง บอกผู้กำกับว่าช่วยปล่อยตัวนายชูสินให้ที และถามว่าลุงต้องไปที่โรงพักไหม ผู้กำกับบอกว่าไม่ต้องมาจากนั้นไม่นานนายชูสินก็ได้โทรมาหาลุงฟุดบอกว่า “มาสักเดี๋ยวลูกสาวโง่ปรี้อ?” (เป็นคำพูดเชิงประชดประชันประมาณว่ามาสักครูจะเป็นอะไรไป) ที่พูดอย่างนี้ได้เพราะนายชูสินกับลุงฟุดเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน

หลังจากนั้นลุงกับลูกสาวได้ตามมาที่โรงพัก ไปถึงท่านผู้กำกับได้คุยอยู่กับสารวัตรปราบปราม ลุงฟุดก็ได้เข้าไปคุยด้วย หลังจบบทสนทนา สารวัตรปราบปรามก็ส่งปิ่นให้ลุงโดยที่ไม่เรียกร้องใดๆทั้งสิ้น

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ถูกจับปิ่นเถื่อน แม้อ้างว่าจะมีใบอนุญาตพก แต่ตำรวจไม่เชื่อเลยควบคุมตัวไว้

วิธีการจัดการ

- ผู้ต้องหาประสานงานหัวหน้าอุทยานในพื้นที่จังหวัดตรัง ซึ่งเป็นคนรู้จักกัน ให้ช่วยดำเนินการให้
- หัวหน้าอุทยานประสานงานมายังลูกสาวนายเฟื่อง และลูกสาวประสานมายังนายเฟื่องอีกที
- นายเฟื่องประสานงานไปยังผู้กำกับโรงพักนาโยง และเดินทางไปที่โรงพัก

ผลการจัดการ

- เจ้าหน้าที่ตำรวจโรงพักนาโยงยอมคืนปืนให้ โดยที่ไม่เรียกร้องใดๆทั้งสิ้น

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นการปฏิบัติที่แตกต่างกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ระหว่างการจับปืน
เถื่อนชาวบ้านที่เป็นตาสีดาสา กับคนที่ไม่ได้เป็นชาวบ้านธรรมดา

50. เรื่องสมปองชวนหาเรื่อง

เก็บข้อมูลวันที่

13 มีนาคม 2552

บันทึกข้อมูลโดย

นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล

นายคล่อม เสงแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อคืนวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549 ผู้ใหญ่คล่อมได้นั่งสังสรรค์กับเพื่อนบ้านที่บ้านของนายทวี ชูทิพย์ อยู่หมู่ 5 ตำบลนาพละ (ใกล้กับตำบลนาหมื่นศรี) นั่งอยู่ด้วยกันทั้งหมด 6 คน นั่งอยู่สักพักปรากฏว่าเหล้าหมด จากนั้นก็ได้ใช้ให้นายสิทธิ์ อายุ 50 ปีที่มีอาการเมาแล้วไปซื้อเหล้าเพิ่ม นายสิทธิ์ได้ขี่รถเครื่องออกมาซื้อเหล้าที่ร้านค้าในหมู่ 6 ห่างจากบ้านของนายทวี ประมาณ 300 เมตร แต่ไม่ทันไปถึงร้านก็ได้เจอกับวัยรุ่นสองคน เป็นเด็กในพื้นที่อายุราว 20 ปี ที่ถนนชลประทาน ซึ่งเป็นลูกน้องนายสมปอง ในมือของนายสิทธิ์กำเงินไปด้วย 500 บาท แต่ด้วยความเมาไม่รู้นายสิทธิ์ทำอย่างไร วัยรุ่นสองคนนั้นเลยขอเงินเสีย

นายสิทธิ์เมื่อไม่มีเงินก็ได้ขับรถกลับมาที่วงเหล้า และบอกกับเพื่อนๆว่าถูกหลัก(ดัก)เอาเบี้ยเสียแล้ว หนึ่งในคนที่นั่งในวงถามว่าเห็นไหมว่าคนที่เอาขี่รถไปปรา้ไหน (ทางไหน) นายสิทธิ์บอกว่าไม่รู้เหมือนกัน แต่คิดว่าตนรู้จักพ่อของเด็กวัยรุ่นทั้งสองคนนั้น ผู้ใหญ่คล่อมเมื่อรู้ดังนั้นก็ได้ชวนเพื่อนๆที่นั่งอยู่ในวงเหล้าด้วยกัน ไปที่บ้านของนางนวลผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ตำบลนาพละ เพื่อไปลองสืบดูว่าผู้ใหญ่นวลรู้จักคนที่นายสิทธิ์ว่าไหม ผู้ใหญ่นวลบอกว่ารู้จักและได้พาไปที่บ้านของนายพล เหมนแก้ว พ่อของเด็กคนที่เอาเงินไป ที่มารู้ชื่อที่หลังว่า คือนายสมปอง เหมนแก้ว บ้านอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี นายพลได้เรียกนายสมปองมาถามว่าเอาจริงไหม นายสมปองบอกว่าเอาจริง แต่ถ้าจะเอากลับเอาไฉนไปก็ได้ นายสมปองได้ไปหยิบปืนยาวมาบวกกับอาการเมาสุราทำให้กล้าเอาปืนมาขู่ ผู้ใหญ่นวลได้โทรหาดำรงที่สภ.อ.เมือง เพื่อควบคุมตัวนายสมปองไปโรงพักในคืนนั้น

รุ่งเช้านายสมปองก็ถูกประกันตัวออกมา โดยให้ผู้ใหญ่นวลไปประกันตัวให้โดยใช้ตำแหน่ง(นายสมปองเป็นลูกหลานของผู้ใหญ่นวล) หลังจากประกันตัวออกมาแล้วนายสมปองได้มาขอโทษผู้ใหญ่คล่อม มาขออภัยว่าอย่าได้เอาเรื่องกันเลย รวมทั้งพ่อแม่ของนายสมปองและกำนันตำบลนาพละก็มาด้วยเช่นกัน ผู้ใหญ่คล่อมบอกว่าตนไม่เอาเรื่องอะไร หลังจากที่ผู้ใหญ่นวลอบรมนายสมปองก็รับปากว่าไม่ทำแล้ว กลัวแล้ว แต่ตกค่ำเมื่อเมาก็ไปลักไก่อีก

หลังจากกลับจากบ้านผู้ใหญ่นายสมปองได้กลับไปนั่งกินเหล้าต่อที่บ้านผู้ใหญ่นวลแต่ไม่กินเปล่าเพราะได้ไปลักไก่เขาก็กิน เจ้าของไก่ คือนางจ่านงค์ ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านกับนายสมปอง ได้มารุงเช้าได้มาแจ้งผู้ใหญ่นวลว่าไก่ของตัวเองสูญ ผู้ใหญ่นวลรู้ว่าต้องเป็นนายสมปองแน่เป็นใครอื่นไปไม่ได้ จึงได้ไปตามพ่อของนายสมปอง กำนันและตาประพันธ์มาคุยกัน นายพลผู้เป็นพ่อโกรธมากที่ผู้ใหญ่กล่าวหาลูกชายว่าเป็นคนลักไก่ เนื่องจากไม่มีพยานหลักฐานยืนยันได้เลยว่านายสมปองเป็นคนเอา นายพลบอกว่าถ้าผู้ใหญ่คิดว่านายสมปองเอาไก่ไปจริงก็ให้ไปหาหลักฐานมา ไม่เช่นนั้นตนจะฟ้องกลับ และถ้านายสมปองลักจริงตนจะจ่ายค่าเสียหายมากกว่าค่าไก่ 5 เท่า

ผู้ใหญ่ได้ขอเข้าไปหาหลักฐานที่บ้านนายสมปอง ปรากฏว่าเจอชนไก่ หมอต้มอยู่ที่นี้ นายพลหน้าเสียเพราะก่อนหน้านี้ได้พูดท้าทายไว้ แต่ทุกคนที่มาต่างรู้ว่ายังเงิงนายพลก็ไม่สามารถ ทำอย่างที่ได้พูดได้อยู่แล้ว เพราะไม่มีเงิน ตาบจึงบอกว่าที่หลังอย่าให้ทำอีก ถ้านายสมปองทำตัว ไม่ดีอีกตาบจะเอาความ

วิเคราะห์

สาเหตุ

- เป็นนิสัยของคนที่ชอบลักขโมยของคนอื่น เพราะถือว่าเป็นความตื่นเต้น ทำหายอย่างหนึ่งที่ได้ลักของเพื่อน หรือภาษาถิ่นใต้อาจจะพูดว่า “หรรย” ที่ได้เอาของเพื่อน กินของเพื่อน และโดยมากเป็นคดีความเล็กๆน้อยๆที่คนอื่นไม่เอาเรื่อง จึงได้ใจก่อเหตุซ้ำแล้วซ้ำเล่า

วิธีการจัดการ

- ผู้ใหญ่ประสานงานไปยังผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ตำบลนาพละให้ช่วยสืบที่อยู่ของคนที่ทำผิด
- ตามไปถึงบ้านเพื่อบอกกล่าวให้พ่อแม่ได้รับรู้ แต่นายสมปองไม่พอใจจึงเอาปืนมาขู่
- แจ้งไปยังตำรวจสภ.อ.เมืองมาควบคุมตัว รุ่งเช้าก็ประกันตัวออกมา
- สร้างเงื่อนไขว่าหากนายสมหมายก่อเหตุขึ้นอีก จะเอาเรื่อง (ดำเนินคดีตามกฎหมาย)

ผลการจัดการ

- ไม่รู้เหมือนกันว่าหลังจากเหตุการณ์นั้น นายสมปองมีพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น หรือได้ก่อเหตุขึ้นอีกหรือไม่

บทเรียนจากเรื่อง

- จะเห็นว่าการก่อเหตุของนายสมปองเกิดขึ้นเพราะความได้ใจที่ทำแล้วคนอื่นไม่ค่อยเอาเรื่อง ก่อเกิดเป็นความสนุกสนาน ทำหาย ตลอดจนอาจจะมีการให้ท้ายจากพ่อแม่ ทำให้ยิ่งเหิมไปกันใหญ่
- การจัดการคนที่มีพฤติกรรมแบบนี้ต้องอาศัยอำนาจและบารมี มากกว่าความเมตตา กรุณาที่ดูเหมือนว่าจะเอาคนแบบนี้ไม่อยู่ และต้องอาศัยความร่วมมือจากพ่อแม่และผู้นำ ตลอดจนสาบตรวจในพื้นที่ในการดูแลสอดส่องพฤติกรรม และหากยังทำผิดซ้ำอีก คงต้องดำเนินการตามกฎหมายเพื่อให้เช็ดหลาบ ทั้งนี้ต้องใช้ทั้งกฎหมายและกฎของชุมชนด้วยเช่นกัน

51. เรื่องอุบัติเหตุ

เก็บข้อมูลวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552
บันทึกข้อมูลโดย นายวิโรจ เยาว์ดำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายวิโรจ เยาว์ดำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดประมาณปลายปี 2551 นายกง (ชื่อสมมุติ) เป็นคนตำบลบ่าหวี อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง ได้เสพสุราและขับรถกระบะออกจากสี่แยก หน้าบ้านหมอดำรงค์ ได้ปาดหน้า นายขง (ชื่อสมมุติ) ที่ขับจักรยานยนต์อยู่ เข้าที่ด้านขวา ทำให้นายขงหัก ซึ่งนายขง บ้านอยู่ที่หมู่ที่ 9 ตำบลน้ำผุด อำเภอเมือง จังหวัดตรัง และเป็นญาติกับผู้ใหญ่บ้าน นายกงได้ติดต่อผ่านนายกอบต. บ่าหวี นายกอบต.บ่าหวีก็ได้สืบมาและได้รับคำแนะนำจากนายผุด (นายเฟื่อง ชัยแก้ว) ว่าให้มาปรึกษากับนายกวิโรจ นายกอบต.นาหมื่นศรี เนื่องจากที่นายกวิโรจ เห็นว่าเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหมือนกัน และทางรองนายกอบต. นาหมื่นศรีก็เคยทำธุรกิจร่วมกับทาง อบต. บ่าหวี จึงรับปากที่จะลงเอยให้

จากนั้นนายขงจึงไปที่บ้านนายขง ญาตินายขงบอกว่าขอให้จ่ายค่ารักษาพยาบาล 100,000 บาท ก็จะยอมไปถอนเรื่องกับตำรวจ นายกวิโรจก็กลับมา ทางนายกอบต. บ่าหวีก็บอกว่ามีเงินให้ได้เพียง 40,000 บาท วันหลังนายกวิโรจไปอีก ทางนายขงเรียกร้อง 80,000 บาท นายขงพูดไปพูดมาต่อรองเหลือ 60,000 บาท ตอนแรกเจ้าของเรื่องที่บาดเจ็บไม่ค่อยอยากรับแต่มีปัญหาว่าหากไม่รับข้อเจรจาดังนี้ก็ไม่รู้ว่าจะได้เงินเมื่อไหร่ จึงยอมและนัดจ่ายเงินกันที่ สภ.อ.เมือง ต่อหน้า ร้อยเวร ปรากฏว่านายกงนำเงินมา 55,000 บาท ทำให้นายกวิโรจต้องจ่ายแทนให้ 5,000 บาท แล้วทั้งนายกงและนายกอบต.บ่าหวีก็หายไปเลย

นายกวิโรจบอกว่าเสียความรู้สึกเนื่องจากเวลาที่ฝ่ายนายกงมาทุกครั้งก็จะพาไปเลี้ยง มาทุกที่ เลี้ยงทุกที่ แล้วก็หายไปหมด เงินก็ไม่รู้ว่าจะได้คืนไหม แต่ทราบภายหลังว่านายกงถือว่ารู้จักตำรวจที่อ้างว่าสามารถทำให้เรื่องจบได้โดยไม่ต้องจ่ายเงินกับผู้เสียหาย ทำให้นายกง ไม่จริงใจที่จะเจรจาไกล่เกลี่ย ทำให้คนกลางต้องรับภาระหนัก

วิเคราะห์

สาเหตุ

- เมาสุรา ทำให้ขับรถด้วยความประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ

วิธีการจัดการ

- ผู้ก่อเหตุได้ประสานงานผ่านนายกอบต.บ่าหวี
- นายกอบต.บ่าหวีติดต่อมาทางนายผุด
- นายผุดแนะนำให้มาประสานงานกับนายกวิโรจ นายกอบต.นาหมื่นศรี
- นายกวิโรจเดินทางไปที่บ้านผู้เสียหายและเป็นคนกลางในการเจรจาค่าเสียหาย

ผลการจัดการ

- ผู้เสียหายยินยอมรับเงินตามความเหมาะสม และถอนแจ้งความ โดยตกลงจ่ายเงินกันที่โรงพักต่อหน้าร้อยเวร

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้ภาระหนักอยู่ที่คนกลางที่ต้องประสานงานช่วยเหลือ แต่กลับกลายเป็นว่าต้องมาถูกเอาเปรียบเสียเอง นี่เป็นมุมหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าคนที่ทำหน้าที่ตรงนี้มีเสียมากกว่าได้ จากเรื่องนี้จะเห็นว่าเสียทั้งเงินทองและเสียความรู้สึก แต่ที่คนเหล่านี้ยังทำหน้าที่นี้อยู่ก็คงเป็นเพราะความรู้สึกสบายใจที่ได้ช่วยเหลือคนอื่น

52.เรื่องจุดเข้ามานรุต

เก็บข้อมูลวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552

บันทึกข้อมูลโดย นายวิโรจ เยาว์ดำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายวิโรจ เยาว์ดำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อปี 2544 นายยา(ชื่อสมมุติ) เป็นคนตำบลนาหมื่นศรี มีนิสัยรักสนุก ชอบเที่ยวจับเด็กเสิร์ฟร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ คือนวันหนึ่งไปกินอาหารที่ร้านในตลาด อำเภอเมือง เกิดไปติดใจเด็กเสิร์ฟคนหนึ่ง ทราบพอเลาๆว่าอยู่ที่ตำบลตะเสะ อำเภอหาดสำราญ ก็ชวนเด็กออกไปข้างนอก เด็กเสิร์ฟก็บอกว่าไว้พรุ่งนี้จะไปด้วย นายยากลับบ้าน

คืนรุ่งขึ้นนายยาก็มาอีก ครั้นนี้ก็รอนจันร้านเล็กเช่นเคยก็ทวงสัญญา เด็กเสิร์ฟทำท่าจะเบี้ยวไม่ไปด้วย ด้วยอารมณ์และจ่ายเงินไปมากแล้ว นายยาก็จุดเข้านั่งในรถและก็พาไปเข้ามานรุต เมื่อถึงหน้ามานรุตไม่ทราบว่าคุณจากกันอย่างไร เมื่อลงจากรถนายยาก็ได้พบเด็กเสิร์ฟคนนั้น เด็กสะบัดมือหลุดได้ก็วิ่งหนีไป ทำให้นายยาฝันสลายกลับไปบ้าน

รุ่งขึ้นประมาณ 07.00 น. นายกไปที่จุดรับซื้อน้ำยาง ก็มีโทรศัพท์เข้ามาหาเป็นฝ่ายชาย บอกว่าเป็นญาติฝ่ายหญิง ถามว่ารู้จักนายยาบ้างไหม นายกก็บอกว่ารู้จัก ทางโน้นก็เล่าเรื่องเมื่อคืนให้ฟัง และบอกว่าขอให้ช่วยคุยให้ด้วยว่าขอเงิน 40,000 บาท นายก ก็บอกว่าค่อยคุยให้ หลังจากนั้นประมาณสิบห้า นาที นายยาก็มาที่บ่อน้ำยาง นายยาพูดเล่นๆ ว่า “โจนรู้ไหมมั่งแล้ว”

จากนั้นทั้งสองฝ่ายนัดคุยกันที่ร้านสุวิมล ที่กระพังสุรินทร์ในอำเภอเมืองตรัง นายกวิโรจไปนั่งรอก่อนคนเดียว แต่ชวนน้องๆไปนั่งอยู่ที่โต๊ะไม่ไกลกันอีกสามคนเพื่อพลาต เมื่อถึงเวลานัดฝ่ายผู้เสียหายมาสามคน เป็นชายอายุ 50 กว่าหนึ่งคน ที่เหลือเป็นคนหนุ่ม ชายที่สูงวัยกว่าบอกว่า เป็นหน้า และพาแฟนเด็กคนนั้นมาด้วย เขาไม่ยอมที่ฝ่ายนี้ไปตบ อย่างไรก็ตามก็ต้องจ่ายค่าทำขวัญ ไม่งั้นเป็นเรื่องยาว นายกก็บอกรอเดี๋ยวเดี๋ยวนายยามา เมื่อโทรศัพท์ไปถามนายยาบอกว่ามาธุระที่พัทลุง กำลังกลับอีกครั้งชั่วโมงถึง ทางฝ่ายเจรจาก็พูดกันไปก่อน รอไปรอมาอยู่เกือบสามชั่วโมงนายยาก็กำลังถึงทุกครั้งทีโทรไป จนฝ่ายโน้นเริ่มที่จะพูดซ้ำว่า นี่เด็กที่จะมามีหลายคนแต่ได้ห้ามไว้ แต่เมื่อนายยาไม่มาก็ไม่เป็นไร ค่อยจับมัดกันทีหลังได้ นายกก็บอกว่า ไม่ใช่ลูกหมูลูกหมาที่จะมาพัดมาจับกัน และทั้งสองฝ่ายเริ่มมีอารมณ์ขึ้นเรื่อยๆ ทางฝ่ายผู้เสียหายก็นิ่งไปกว่าสิบนาที ก็พูดขึ้นว่าคนดีกัน พรรคนี้ก็ไม่ต้องเอาอะไรก็ได้ให้มันจบเรื่องไป สาเหตุที่อยู่ๆ มีการเปลี่ยนใจน่าจะมาจากว่าทางฝ่าย ที่มาไม่น่าจะเป็นญาติจริงๆ น่าจะมายังเชิงดูเพื่อรีดไถเงินมากกว่า เมื่อเห็นว่าไม่ได้ก็ถอย หลังจากนั้นอีกสองสามวันก็พบกับนายยา นายกก็แซวว่า “พัทลุงนี่มันไกลจังนิ” (พัทลุงนี่มันไกลจังเลยนะ)

วิเคราะห์

สาเหตุ

- สาเหตุจากการใช้อารมณ์โดยคิดว่าเมื่อโดนหลอกเอาเงินไปก็ขอร่วมหลับนอนตอบแทนเมื่อไม่ได้เลยใช้กำลังกับฝ่ายหญิง
- ฝ่ายหญิงถูกบังคับขู่เชี้ยให้มาด้วย

วิธีการจัดการ

- นายภยเป็นคนกลางในการเจรจา
- เตรียมพร้อมหากเกิดเรื่องมีลูกน้องไว้พร้อมช่วยเหลือ
- การพูดโดยไม่อ่อนข้อให้ เมื่อถูกข่มขู่
- การรู้เท่าทันกับคู่เจรจา

ผลการจัดการ

- จบเรื่องโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้โชคดีที่ทีมนายภยที่เป็นคนกลางในการเจรจารู้ทันและเริ่มเะใจว่า ตัวแทนของฝ่ายหญิงที่มาไม่น่าจะเป็นญาติจริงๆ จึงไม่ยอมตกลงจ่ายเงินตามที่ร้องขอมา เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นก็จะมีแต่เสียกับเสียเหมือนกัน เพราะนายภยเองนอกจากจะไม่ปลอดภัยแล้ว ดูเหมือนว่านายยาเองก็ไม่ค่อยเต็มทีกับเรื่องนี้สักเท่าไร คงลำบากสำหรับคนกลางหากเรื่องลงเอยว่านายยาต้องชดใช้ค่าเสียหายให้กับฝ่ายหญิง เรื่องนี้ถือว่าโชคดีที่จบลงด้วยการไม่เอาเรื่องและไม่ต้องจ่ายเงิน

53. เรื่องผู้ปกครองกับครู

เก็บข้อมูลวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552

บันทึกข้อมูลโดย นายบุญลือ นาศรี นักการภารโรงเรียนบ้านควนสวรรค์

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายบุญลือ นาศรี นักการภารโรงเรียนบ้านควนสวรรค์

เด็กชายเก (ชื่อสมมุติ) อายุประมาณ 11 ปี เด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านควนสวรรค์ อยู่ที่ บ้านไสเดือย เป็นเด็กที่พ่อแม่แยกทางกันตอนเล็กๆ และมาอยู่กับแม่ที่มีอาชีพตัดยาง จากนั้น เมื่อไม่นานพ่อกับแม่ของเด็กก็เพิ่งจะคืนดีกันเหมือนเดิม เด็กคนนี้นิสัยไม่ดี พูดจาไม่เพราะ ชอบ คบกันรุ่นพี่ที่โตกว่าอายุประมาณ 16-17 ปี ไม่ค่อยเข้าห้องเรียน ถ้าเข้าก็คอยกวนเพื่อนที่เรียน ตลอด เมื่อหนักเข้า ผอ. และครูประจำชั้นก็ขอพบผู้ปกครองในวันหนึ่งเนื่องจากเด็กได้หนีโรงเรียน เมื่อพ่อของเด็กมาที่โรงเรียน ผอ. และครูประจำชั้นก็คุยกัน พ่อของเด็กก็คุยด้วยดีและรับว่าจะไป ดูแลลูกชายให้

ต่อมาเด็กชายเกก็หนีเรียนอีก ผอ. ก็โทรไปหาพ่อของเด็กชายเก พ่อก็มาที่โรงเรียน แต่ ว่าเมื่อพ่อมาถึงเด็กชายเกก็กลับมาห้อง มาบอกครูว่าไปห้องน้ำมา เมื่อพ่อเด็กมาถึงก็พบว่าลูกอยู่ใน ห้อง ก็ถามครูว่า “เอาเปรียบใครกับลูกผมแรง วันก่อนที่หนีแล้ว” ผอ. ก็ตอบกลับว่า “ผมอื เอาเปรียบใคร” แต่ผู้ปกครองก็ไม่ยอมรับฟังอะไรทั้งสิ้นและกลับไป ผอ. มาคุยนอกรอบ กับนักการ ที่เป็นคนในพื้นที่ ก็ปรึกษากันว่าน่าจะเป็นเพราะพื้นฐานทางครอบครัว ที่ทำให้เด็กคนนี้เป็น เช่นนั้น ซึ่งพ่อแม่ซื้อมือถือให้ ใช้ให้ไปซื้อเหล้า หักสูบบุหรื คบเพื่อนที่ไม่เรียนหนังสือ ก็ปรึกษากันสรุปว่า จะขอให้ป้าสนที่เป็นผู้ใหญ่ในพื้นที่คุยกับผู้ปกครองคือ แม่ของเด็กชายเก ให้เข้าใจ และ ผอ. ก็ภาคทัณฑ์ไว้แล้วว่าถ้ามีเรื่องก็ต้องให้ย้ายโรงเรียนออกไป

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ผู้ปกครองตามใจลูกหลาน ทำให้โรงเรียนเป็นภาระในการเรียนการสอน
- เมื่อพ่อแม่ให้ท้ายลูก ก็เป็นการยากที่ครูจะเข้าไปยุ่งได้

วิธีการจัดการ

- ครูประสานงานกับผู้ปกครองในเบื้องต้น
- ครูประสานงานผ่านผู้ใหญ่ , ผู้นำชุมชนในพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง
- การแก้ปัญหาโดยใช้ระเบียบข้อบังคับ

ผลของการจัดการ

- ผอ. ได้ภาคทัณฑ์ทางวินัยเอาไว้ ซึ่งตอนนี้เด็กชาย ก. ก็น่าจะออกไปแล้วเพราะเวลา เรียนไม่ครบ

บทเรียนจากเรื่อง

- ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ต้องร่วมมือกันดูแลสอดส่องพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่ อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ เพราะด้วยความคึกคะนอง อาจจะก่อปัญหาตามมาอีก

54. เรื่องเด็กลักสมุดครู

เก็บข้อมูลวันที่

12 กุมภาพันธ์ 2552

บันทึกข้อมูลโดย

นายวิโรจ เยาว์ดำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายวิโรจ เยาว์ดำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดประมาณเดือนตุลาคม พ.ศ.2551 อาจารย์สุด (ชื่อสมมุติ) เป็นครูสอนโรงเรียนบ้านควนสวรรค์ มหานายกฯที่ทำการอบต. บอกว่าให้นายกฯช่วยสักที พี่ถูกเด็กแกล้งแทงยางล้อรถเก๋ง 2 ล้อหลังแบนที่โรงเรียน ไม่รู้ว่าเป็นฝีมือใคร แต่รู้ว่าเป็นเด็กนักเรียนชายกลุ่มหนึ่งมีประมาณ 12 คน อยู่ชั้นม. 3 ตนได้ไปบอกผอ. แล้ว แต่เรื่องไม่คืบหน้าอะไร เมื่อคุยรายละเอียดเสร็จนายกก็รับปาก อาจารย์สุดก็กลับ นายกฯโทรศัพท์หากำนันให้ไปพบกันที่โรงเรียน เพื่อเข้าพบผอ. เมื่อเข้าพบอาจารย์สุดได้เล่าเรื่องให้ฟังได้ความว่า เมื่อตอนที่โรงเรียนมีกิจกรรมเข้าค่าย อาจารย์สุดได้ลงไปตรวจกิจกรรมสนาม และมีเรื่องขัดแย้งกับเด็กกลุ่มนี้ ต่อมาเด็กกลุ่มนี้เข้าใจว่าอาจารย์สุดไปฟ้องผอ. จึงมาแอบแทงยางรถ แต่เรื่องก็เงียบไป

ต่อมามีเด็กนักเรียนหญิงที่ไปช่วยงานครูในห้องพักครู พบว่าสมุดบันทึกคะแนนเด็กที่เก็บรายการประวัติการเรียนของเด็กสี่ปีย้อนหลัง มีลายมือการเขียนคะแนนอยู่สิบกว่าคน ที่ลายมือไม่รู้เป็นของใคร แต่ไม่ใช่ลายมือครู เรื่องก็เลยแดงขึ้นมา คงจะมีการพูดซุบซิบในกลุ่มนักเรียน ตกตอนเที่ยงวันนั้น สมุดเล่มนี้จึงหายไปจากในห้องพักครู นำความเดือดร้อนมาให้ครู เนื่องจากสมุดเล่มนี้ เก็บประวัติการศึกษาของเด็กย้อนหลังสี่ปีไว้ หากหายไปจะไม่มีข้อมูล ผอ. จึงส่งหนังสือขอพบผู้ปกครองของเด็กในกลุ่มนี้ทั้ง 12 คน ส่งไปสองครั้งพบว่าไม่มีผู้ปกครองมาสักคนเดียว ครั้งที่สามจึงให้นักการไปส่ง วันที่นัดก็มาพร้อมกันหมด ทั้งนายกฯ กำนัน ผอ. ก็บอกว่าให้ช่วยสืบดูให้ที ขอให้เอาสมุดกลับมาให้ได้ จะไม่เอาเรื่องเนื่องจากเป็นเรื่องที่โรงเรียนเสียหายมาก ก็ให้เวลา 1 สัปดาห์ หลังจากนั้น 4 วัน มีโทรศัพท์มาที่กำนัน บอกว่าสมุดเล่มนี้ตั้งอยู่ที่ตู้โทรศัพท์ให้มาเอาด้วย (ตอน 20.00 น.) กำนันก็ไปเอามาให้ ผอ. พบว่า สมุดก็ชำรุดไปบางส่วนน่าจะมาจากการซุกซ่อนหรือการนำไปทิ้ง ผอ. เมื่อได้สมุดก็เงียบ

ขณะนี้เด็กกลุ่มนี้เริ่มที่จะแตกกันเนื่องจากว่า มีผู้ปกครองหัวโจกคนหนึ่งชื่อมือถือให้ลูกชายในราคา 4,000 บาท (มีเด็กบางคนบอกว่า ตอนที่ซื้อก็อยู่ด้วย ชื่อมา 2,500 บาทเท่านั้น) ก็เอามาอวดกันที่โรงเรียน ผลัดกันชมผลัดกันดู ดูไปดูมาโทรศัพท์หาย ผู้ปกครองก็มาโวยวายกับนายกเมื่อนายกฯไปไล่ชักกับเด็กจนรู้ว่าคนสุดท้ายใครเอาไป แต่คนสุดท้ายไม่ยอมรับ แต่ก็ปฏิเสธไม่ออก ผู้ปกครองเรียกร้องเงิน 4,000 บาท ต่อร้องไปมาเหลือ 3,000 บาท เพื่อนที่เป็นหัวโจกที่เป็นคนสุดท้ายก็ยอมรับว่าจะจ่ายแต่ไม่มีเงิน นายกฯก็บอกว่าไปหามา 2,500 อีก 500 บาท นำโรจออกให้ กว่าเด็กกลุ่มนี้จะหาเงินมาคืนได้ก็ใช้เวลา 1 เดือน

ต่อมาก็มีการสอบไล่ เด็กกลุ่มนี้ไม่เรียนหนังสือก็สอบตก แก่แล้วแก่อีกจนเหลือ 1 คน สุดท้ายก็เป็นตัวหัวโจกนั้นแหละ ไม่ผ่านจนโรงเรียนจะคัดชื่อออก ผู้ปกครองก็มาที่นายกฯอีก มา

ขอร้องให้ไปพูดกับครูให้ นายยกบอกกับผอ. ผอ.บอกว่าต้องพูดกับครูประจำชั้น คือ อาจารย์สุด อาจารย์ก็บอกว่าช่วยจนไม่รู้จะช่วยอย่างไรแล้ว ไม่ได้มีการแก้งหรืออะไรมีเจตนาแฝงเลย นายยกก็บอกว่ายังไงก็ขอให้มันจบๆไปสักคน อาจารย์สุดก็เงียบอยู่พักหนึ่งก็ถามนายยกว่า เรื่อง ยางรถของตนไปถึงไหนแล้ว นายยกก็บอกว่า เรื่องนี้จะจัดการให้ไม่ต้องเป็นห่วง อาจารย์สุดก็ ยอมช่วยเหลือและนายยกก็ติดตามเรื่องค่ายางรถให้จนเรียบร้อย

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ความไม่เข้าใจกันระหว่างอาจารย์กับลูกศิษย์ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาความขัดแย้งบานปลาย

วิธีการจัดการ

- ทางโรงเรียนส่งหนังสือเชิญให้ผู้ปกครองมายังโรงเรียน รวมถึงกำนัน นายกอบต. และครู มาพูดคุยถึงพฤติกรรมของเด็ก และหาแนวทางการจัดการปัญหา
- ทางโรงเรียนมอบหมายให้ผู้นำชุมชนเป็นคนสืบสาวราวเรื่องให้กรณีสมุดของอาจารย์ที่สูญหายไป เพราะเป็นเอกสารสำคัญของทางโรงเรียน

ผลการจัดการ

- ได้สมุดกลับคืนมา โดยมีคนโทรศัพท์มาบอกกำนันว่าเอาสมุดไปทิ้งไว้ที่ตู้โทรศัพท์ และบอกให้กำนันไปเอา
- สมุดชำรุดเล็กน้อย

บทเรียนจากเรื่อง

- อันที่จริงปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกชุมชนและถือว่าเป็นเรื่องปกติที่ได้ หากผู้ปกครอง ครู โรงเรียน และชุมชนเข้าใจและเอาใจใส่ดูแลอย่างทั่วถึง แต่เด็กที่สร้างปัญหาขึ้นโดยมากมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ตามใจ ให้ท้ายลูก เด็กจึงเกิดความรู้สึกเคยชินและนำพฤติกรรมดังกล่าวมาใช้ที่โรงเรียน เมื่อครูกล่าวตักเตือนหรือว่าลงโทษเด็ก พ่อแม่ของเด็กก็มักไม่พอใจครู ทำให้ลูกเองก็ไม่อยากสนใจ และปล่อยเลยตามเลย เด็กก็ก่อเรื่องไม่เลิก ครูก็เอือมระอา ชุมชนก็ตราหน้าว่าเป็นเด็กไม่ดี แม้ว่าทีมผู้นำและกรรมการศูนย์ฯต่างตระหนักถึงปัญหานี้ดี แต่การจัดการปัญหาดังกล่าวก็ยังยากอยู่ หากไม่ได้รับความร่วมมือจากตัวเด็ก ผู้ปกครอง โรงเรียน รวมถึงชุมชน ที่สำคัญการจะแก้ไขปัญหาลูกเด็กและเยาวชนได้คนที่เข้ามาจัดการต้องย้อนทบทวนตัวเองว่าตอนที่เรายุ่งเท่านี้ เราเป็นอย่างไร จะได้เข้าใจเด็กมากขึ้น ไม่ใช่เอาอารมณ์ของตนเองตอนที่เป็นผู้ใหญ่แล้วมาตัดสิน เพราะการกระทำดังกล่าวนอกจากจะทำให้เด็กไม่เกิดความเชื่อถือแล้ว ยังต่อต้านอีกด้วย เพราะเด็กที่อยู่ในช่วงย่างเข้าสู่วัยรุ่นหรือวัยรุ่นเป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง หากไม่ได้

รับการชี้แนะหรือว่าแบบอย่างที่ดีพอก็มีแนวโน้มที่จะเดินออกนอกกลุ่มนอกทางได้ เพราะฉะนั้นกลุ่มคนที่จะเข้ามาจัดการปัญหาดังกล่าว ต้องเข้าใจพฤติกรรมของเด็ก รู้ว่าพวกเขาต้องการอะไร และทำอย่างไรที่จะให้พวกเราเกิดความเชื่อถือ และรู้สึกว่าจะหวังดีกับเขาจริงๆ ไม่ใช่มาเพื่อจับผิด ดุด่า หรือบังคับให้ทำในสิ่งที่พวกเขาไม่ต้องการ เพราะสำหรับเด็กเมื่อเข้าใจเขา และทำให้เขาไวใจเราได้ ก็เท่ากับได้ใจมาแล้ว เมื่อได้ใจก็ยังไม่อยากที่จะพูดคุยชี้แนะ ตักเตือน และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเขาได้ และเมื่อนั้นเราพูดอะไร เขาก็จะฟัง เพราะสำหรับวัยนี้ “ตัวอย่างที่ดี มีค่ากว่าคำสอน”

55.เรื่องคู่เขย

เก็บข้อมูลวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552

บันทึกข้อมูลโดย นายบุญลือ นาศรี นักการภารโรงเรียนบ้านควนสวรรค์

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายบุญลือ นาศรี นักการภารโรงเรียนบ้านควนสวรรค์

เหตุเกิดประมาณต้นปี 2552 มีครอบครัวหนึ่งมีลูกสาวสามคน คนพี่เป็นหม้าย คนสุดท้องห่างกันห้าปีเพิ่งได้สามีเป็นวันรุ่น อายุประมาณ 20 กว่าปี เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน เมื่อได้แต่งงานกันทั้งคู่สามีภรรยาก็มาต่อเติมชายคาบ้าน กันห้องเป็นครอบครัวเล็กๆ หลังเดียวกับบ้านเดิม ต่อมาพี่คนที่เป็หม้ายได้สามีใหม่ อายุประมาณ 30 ปีเป็นคนที่ม่ภรรยาแล้ว แต่เล็กกับภรรยาเก่าแล้ว ได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านด้วย (ภรรยาเก่าประกาศว่าไม่ได้เล็กแต่สามีบอกว่าเล็ก) เมื่อมาอยู่ พ่อตาก็ให้ความเอ็นดู ลูกเขยคนพี่ที่เพิ่งมาอยู่มากกว่า และชอบนำทั้งคู่มาเปรียบเทียบกับเนื่องจากเขยใหญ่รู้กาลเทศะ เช่นมีเงินก็ซื้อของดีๆฝากพ่อตา ขณะที่เขยน้องเก็บไว้กินเองกับภรรยาสองคน หรืออย่างการพูดการจา การรู้จักเอาใจ จนขนาดว่า พ่อตาให้เขยพี่ได้ตัดยางไถลบ้านแทนเขยน้อง และให้เขยน้องไปตัดยางที่สวนบนควน (ที่สูง)อายุมากใกล้โคน ทำให้เกิดความบาดหมางเล็กๆ จนเขยเล็กรู้สึกว่พ่อตาลำเอียง

บ้านหลังนี้อยู่ใกล้ป่า มีหมาของพ่อตาอยู่ตัวหนึ่งเป็นนักล้าที่เก่ง มันเข้าป่าไปล่าสัตว์กับพ่อตาหรือลูกเขยบ่อยๆ ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นสัตว์จำพวกตะกวดต่างๆ แต่ว่าเขยน้องเป็นคนให้ข้าวให้น้ำกินเป็นประจำ วันหนึ่งเขยน้องนัดเพื่อนจะไปยิงสัตว์ในชายป่า แต่เพื่อนมาช้า อยู่ๆ เขยพี่ก็พาหมาตัวนี้เข้าป่าไป โดยไม่ทราบว่าเขยน้องมีนัดกับเพื่อนไว้ ทำให้เกิดความบาดหมางกันขึ้น และมีการพูดจากระทบกันบ้างเล็กน้อย ประกอบกับช่วงนั้นมีโรคหัดหามาระบาด (หมาที่เป็นหัดหากรักษาไม่ทัน ไม่ทำวัคซีน ตายลูกเดียว) อยู่ๆ หมานักล้าก็ตายไปเฉยๆ ทำให้เขยน้องที่เป็นคนให้ข้าวให้น้ำไม่สบายใจ

ไม่กี่วันต่อมา เขยน้องก็นำลูกหมามาเลี้ยงใหม่ เลี้ยงได้หนึ่งเดือนก็ตายอีก มีคนบอกว่าน่าจะเป็นเพราะโรคหัดที่ระบาดก็ไม่ยอมรับ อาจเป็นเพราะว่าไม่มีความรู้และไม่สนใจข่าวการระบาดของโรคในสัตว์ จึงยังมีบางสิ่งที่คาใจ และไม่มีผู้ใหญ่มาสมานฉันท์ เนื่องจากว่าช่วงหลังพ่อตาไปมีเมียใหม่ และไปอยู่ที่บ้านเมียน้อย เมื่อมีญาติไปตามบอกว่าให้ไปดูแลลูกสาวลูกเขยหน่อยก็ไม่ไปบอกว่ารำคาญ ในขณะที่ภรรยาของทั้งสองฝ่ายก็เข้าข้างสามีของตนเอง และภรรยาเก่าของเขยพี่ก็มีส่วนเป็นมือที่สามที่คอยให้ข้อมูลในบางเรื่องกับทั้งสองครอบครัวอยู่บ้าง

ต่อมาไม่นาน เขยพี่ออกไปกรีดยางตอนหัวรุ่งก็ถูกมือปืนไม่ทราบว่าเป็นใคร จำนวนเท่าไรลอบซุ่มยิงตายที่สวน และคดียังไม่คืบหน้า

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ความขัดแย้งเล็กๆ จากเรื่องเล็กน้อยในครอบครัว นำมาซึ่งความขัดแย้งที่บ้านปลาย แม้ว่าการตายของเขยพี่จะไม่สามารถระบุสาเหตุได้ และคดียังไม่คืบหน้า แต่สันนิษฐานว่าเขยน้องอาจจะมีส่วนเกี่ยวข้อง
- ความขัดแย้งของทั้งสองครอบครัว มีมือที่สาม (เมียเก่าของเขยพี่) คอยยุยงอยู่ตลอดเวลา

วิธีการจัดการ

- ไม่มีผู้ใหญ่มาพูดคุยทำความเข้าใจ ทำให้ความบาดหมางไม่ได้รับการคลี่คลาย
- ส่วนกรณีที่เขาพี่ถูกยิงตายนั่น คดีความเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ผลการจัดการ

- คดียังไม่มีความคืบหน้า

บทเรียนจากเรื่อง

- การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ มักเกิดปัญหาการกระทบกระทั่งกันบ้างเหมือนลั่นกับพื้น เพราะมีเรื่องจุกจิกมากมาย ที่สำคัญของการอยู่ร่วมกัน คือ ต้องมีผู้ใหญ่ที่เป็นคนกลางทำหน้าที่ปกครองดูแลความเป็นอยู่ของทุกคนในบ้าน โดยไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และถือคติ “ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า” จึงจะสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ แม้ว่าจะมีเรื่องที่ไม่พอใจกันบ้าง แต่หากคนที่เป็นผู้ใหญ่ เป็นหัวหน้าครอบครัวได้เปิดโอกาสให้ทุกคนชี้แจงทำความเข้าใจกัน ความไม่พอใจเล็กน้อยก็จะไม่สั่งสมจนลุกลามจนกลายเป็นปัญหามานปลาย
- บทเรียนอีกอย่างสำหรับคู่แต่งงานที่สร้างครอบครัวใหม่ คือ พยายามมีบ้านเป็นของตัวเอง และแยกครอบครัวออกมา เพราะการอยู่ร่วมกันแบบครอบครัวใหญ่ มีเรื่องยุ่งเหยิงมากมายที่ทำให้ต้องขัดใจกัน โดยเฉพาะหากคนที่เป็นผู้ใหญ่ของบ้านนำมาเปรียบเทียบและพูดรอกหูกันอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ความไม่พอใจนั้นก็สั่งสมก่อเกิดเป็นความขัดแย้งที่จะตามมาในอนาคตได้

56.เรื่องปักรว

เก็บข้อมูลวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552

บันทึกข้อมูลโดย นายคล่อม เล้งแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคล่อม เล้งแก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดประมาณมีนาคม 2551 นางสาวนัน (ชื่อสมมุติ) มีที่ดินแปลงหนึ่งอยู่ในหมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี ซึ่งเป็นทรัพย์เดิมของพ่อแม่ แต่ว่าพ่อแม่ได้ไปสร้างบ้านและครอบครัวที่หมู่บ้านอื่น เมื่อนางสาวนันซึ่งอยู่ตัวคนเดียว แต่อีกไม่นานจะแต่งงานและทำงานรับราชการอยู่ในอำเภอเมืองได้รับมรดก ก็มาสร้างบ้านขึ้นในที่ดินแปลงนี้โดยที่มีญาติซึ่งเป็นหน้าชาวยคอยดูแลควบคุมงานให้ จนสร้างเกือบเสร็จปรากฏว่าเมื่อจะขอเดินไฟฟ้าเข้าบ้าน นางสาวนันจะขอเดินสายไฟตัดผ่านที่ดินของหน้าชาวย แต่น้าชาวยกลับไม่ให้ผ่านเพราะเห็นว่าสายไฟจะพาดชายคาบ้านของตน เจรจายู่เป็นเดือนก็ไม่ได้ผล ในที่สุดต้องขอขยายเขตปักเสาไฟใหม่ 1 เสา หมดเงินไปประมาณ 10,000 บาท ตอนนั้นก็มีคนใจบุญ มาช่วยเหลือ 2,000 บาทด้วย เนื่องจากเป็นช่วงหาเสียง นางสาวนันก็บอกว่า “แล้วค่อยพบกัน” (ซึ่งจากที่นางสาวนันมาสร้างบ้านที่นี้ก็เพราะหน้าชาวยคนนี้ชักชวนมาและอาสาที่จะดูแลให้ทุกอย่าง แต่ต่อมาขัดแย้งกันก็ไม่ทราบว่าเป็นเพราะอะไรอาจจะมาจากเรื่องผลประโยชน์ก็ได้)

ต่อมานางสาวนันได้ทำรั้วก่อดินที่เขตแดนบ้านโดยที่ไม่เว้นทางเข้าบ้านให้น้าชาวย เนื่องจากว่าทางเข้าบ้านหน้าชาวยเป็นคันนาที่เลาะริมเขตแดนเข้าไป เมื่อสร้างกำแพงแบบนี้ทางจึงแคบเหลือประมาณ 50 เซนติเมตร เจรจาย่างไรนางสาวนันก็ยืนยันว่าจะสร้างรั้วให้ได้ น้าชาวยก็บอกว่า “ปักเสาก็ติดทรง” นางนันได้ยืนยันตั้งนั้นก็มาแจ้งผู้ใหญ่ให้ทราบเรื่องไว้ ทำให้น้าชาวยต้องไปขอทางเข้าจากเจ้าของที่ดินอีกข้างหนึ่งที่เป็นผู้นำในหมู่บ้าน ซึ่งที่ดินกว้างประมาณ 3 หอง ผู้นำคนนั้นก็บอกว่าขายให้หนึ่งหอง ขนาด 5 คูณ 20 เมตร ในราคา 100,000 บาท น้าชาวยก็มัดจำ 30,000 บาท และทำสัญญา 4 เดือน และก็จ้างผู้รับเหมามาถมที่นาเพื่อทำทางเข้าบ้าน ตอนนี้อยู่ระหว่างการติดตาม เนื่องจากน้าชาวยเองก็ไม่แน่ใจว่ามีเงินจ่ายค่าถมที่และค่าที่ดินที่เหลือหรือไม่และเรื่องก็ยังไม่จบ

วิเคราะห์

สาเหตุ

- สาเหตุของความขัดแย้งไม่ราบแน่ชัด แต่สันนิษฐานว่าน่าจะมาจากการขัดผลประโยชน์กัน จนเป็นที่มาของความขัดแย้งและเอาเรื่องเปรียบกัน แบบที่ใครที่มัน

วิธีการจัดการ

- ผู้เป็นหลานสาวได้มาแจ้งผู้ใหญ่ว่าน้าชาวยจะเอาเธอเข้าตาราง เนื่องจากเธอจะทำรั้วเป็นเหตุให้น้าชาวยไม่มีทางเข้าบ้าน ผู้ใหญ่เจรจาอย่าให้ทำ เพราะถ้าทำอย่างนั้น

คนที่ป็นนำชายจะไม่มีทางเข้าบ้าน แต่หลานสาวก็ยืนกรานว่าจะทำรั้วให้ได้ เพราะ โกรธที่นำชายไม่ยอมให้ลากสายไฟเข้าบ้าน ส่วนคนที่ป็นนำเมื่อรู้ว่าหลานสาวจะทำ รั้วและตนจะไม่มีทางเข้าบ้าน ก็ชู้ว่าจะเอาหลานสาวเข้าตาราง

ผลการจัดการ

- ผู้ใหญ่ไม่ได้มีบทบาทเข้าไปจัดการ แต่นำชายก็หาทางออกให้ตัวเองโดยไปขอ ทางเข้าจากเจ้าของที่ดินอีกข้างหนึ่งที่เป็นผู้นำในหมู่บ้าน ซึ่งที่ดินกว้างประมาณ 3 ห้อง ผู้นำคนนั้นก็บอกว่าขายให้หนึ่งห้อง ขนาด 5 คูณ 20 เมตร ในราคา 100,000 บาท นำชายก็มัดจำ 30,000บาท ทำสัญญา 4 เดือน และก็จ้างผู้รับเหมามาถมที่นา เพื่อทำทางเข้าบ้าน
- ตอนนี้อยู่ระหว่างการติดตาม เนื่องจากนำชายเองก็ไม่แน่ใจว่ามีเงินจ่ายค่าถมที่ และค่าที่ดินที่เหลือหรือไม่ และเรื่องก็ยังไม่จบ

บทเรียนจากเรื่อง

- แม้ว่าจะไม่ทราบสาเหตุของความขัดแย้งที่แท้จริงของนำหลานคู่นี้แต่ก่อนก็ยังดีกัน อยู่ แต่สันนิษฐานว่าจะมาจากผลประโยชน์ในเรื่องที่ดิน ที่ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมกัน จน นำมาซึ่งความขัดแย้งและการเอารัดเอาเปรียบกัน ในแบบที่ใครที่มัน จะเห็นได้ว่า ความขัดแย้งในลักษณะนี้มักเกิดขึ้นในหมู่เครือญาติ ซึ่งบางปัญหาก็สามารถจัดการได้ ง่าย ถ้าทั้งสองฝ่ายเชื่อถือและยินยอมให้คนกลางเข้ามาจัดการ แต่บางครั้งความเป็น ญาติก็ไม่ได้ช่วยอะไรเลย นำเข้าในบางเรื่องยังทำให้ความขัดแย้งนั้นทวีความรุนแรง มากขึ้นด้วยเหมือนกับในเรื่องนี้ ที่ต่างก็ไม่ยอมกัน และหากเรื่องนี้เข้าสู่กระบวนการ ยุติธรรมกระแสหลัก ก็มีแนวโน้มว่าการต่อสู้จะยืดเยื้อถึงขั้นมองหน้ากันไม่ติดและตัด นำหลานไปเลยทีเดียว และก็ป็นการยากที่คนกลางจะเข้าไปแทรกแซงได้ เพราะ คู่กรณีต่างต้องการเอาชนะกันมากกว่าที่จะมาทำความเข้าใจและให้อภัยกัน

57.เรื่องเมา ชน ชิ่ง

เก็บข้อมูลวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552
บันทึกข้อมูลโดย นายเฟื่อง ชัยแก้ว กรรมการศูนย์ฯ
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายเฟื่อง ชัยแก้ว กรรมการศูนย์ฯ

เหตุเกิดเมื่อเดือนธันวาคม 51 นายอรรถพล ลูกชายนายสุนทร ขวัญดี อายุประมาณ 22 ปี ชีรตจักรยานยนต์ยี่ห้อฮอนด้าสองจังหวะแต่งซิ่ง ไม่มีหลักฐานทะเบียน พรบ. ผ่านมาที่สามแยกหน้าโรงเรียนบ้านควนสวรรค์เวลาประมาณ 23.00 น. ได้ชนกับรถจักรยานยนต์ฮอนด้า ของนายแอ๊ด อายุประมาณ 28 ปี ลูกเขยนายรววย พูลสุด อาชีพรับจ้างแบกไม้ยาง หลบ(กลับ)จากเบิกเบี่ย

ขณะที่นายอรรถพลชนรถนายแอ๊ดได้ขี่สวนมาในอาการที่มึนเมานิดหน่อย ไม่ทราบว่ามีใครถูกใครผิด เมื่อชนกันก็มีพลเมืองดีนำทั้งคู่ส่งโรงพยาบาลนายอรรถพลเจ็บมาก นอนโรงพยาบาล 10 วัน นายแอ๊ดเจ็บไม่มาก เรื่องก็ค้างอยู่ที่โรงพักนายอรรถพลเนื่องจากไม่มีใครยอมกัน ต่างฝ่ายก็บอกว่าตนเป็นฝ่ายถูก นายผุด(นายเฟื่อง)ได้ไปไกล่เกลี่ยทั้งสองฝ่าย (เมื่อนายแอ๊ดเป็นหลานสาวนายผุด) ทั้งที่บ้าน และทั้งที่สถานีตำรวจก็ไม่ได้ผล ไม่มีใครที่จะยอมรับ และไม่มีพยานมายืนยัน โดยที่นายสุนทรเรียกร้องค่าเสียหาย 20,000 บาท จนกระทั่งหมวดเจ้าของคดีเองก็ไม่ว่าจะอย่างไร เวลาผ่านไปเกือบสองเดือนแล้ว

ต่อมานายผุดก็เกิดความคิดว่า ในเมื่อไม่รู้ว่ามีใครผิดและไม่มีใครยอมใครก็ให้หมวดนำฟ้องประมาทร่วมกันเสียเลย ซึ่งศาลจะสั่งปรับทั้งคู่ ตำรวจเองก็ไม่อยากให้ฟ้อง นายผุดบอกว่าถ้าศาลฟ้องจะถูกเสียเงิน ซึ่งหมวดก็เห็นชอบด้วยเพราะต่างคนต่างก็ไม่มีพยานรู้เห็นและตกลงกันไม่ได้ เมื่อหมวดแจ้งเรื่องให้ทราบ ทั้งนายสุนทรที่เป็นพ่อของนายอรรถพล และนายแอ๊ด ต่างยอมความกันเลย ไม่เอาเรื่องกันเรื่องก็จบลง ฝ่ายเจ้าใช้พรบ. ให้นายแอ๊ดรับผิดชอบ เจ้าหน้าที่ตำรวจบันทึกข้อตกลงไว้เป็นหลักฐาน ผู้ใหญ่สนอง ดาบประพันธ์ หมวดก็มาเป็นพยานในเหตุการณ์ด้วย

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ชนรถด้วยความประมาท เพราะอาการเมาสุรา
- ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมกัน และไม่มีพยานรู้เห็นเหตุการณ์

วิธีการจัดการ

- เรื่องถึงโรงพัก แต่ไม่คืบหน้า เพราะต่างฝ่ายต่างไม่ยอมกัน
- นายเฟื่องเป็นคนกลางเข้าไปจัดการไกล่เกลี่ยทั้งที่บ้านและที่โรงพัก แต่ทั้งสองฝ่ายต่างไม่ยอมกัน
- พ่อของนายอรรถพลเรียกร้องค่าเสียหาย เนื่องจากลูกของตนเจ็บมาก แต่ฝ่ายที่ชนก็ไม่ยอมรับผิดชอบ

- นายเพื่อมิใช้อุบายขู่ให้เจ้าหน้าที่ฟ้องประมาทรวมทั้งสองฝ่าย ซึ่งศาลจะสั่งปรับทั้งคู่

ผลการจัดการ

- ทั้งสองฝ่ายตกลงยอมความกัน เพราะไม่อยากให้เรื่องราวบานปลาย
- นายแอ๊ดรับผิด ฝ่ายเจ็บก็ใช้พรบ. ค่ารักษาพยาบาล
- เจ้าหน้าที่ตำรวจบันทึกข้อตกลงไว้เป็นหลักฐาน โดยมีผู้นำชุมชนเป็นพยาน

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นปฏิกิริยาไหวพริบของคนที่ทำหน้าที่ใกล้เคียง โดยเฉพาะกรณีที่คู่กรณีต่างไม่ยอมกัน คนที่ทำหน้าที่ตรงนี้ก็ต้องหาทางออกให้กับปัญหาให้ได้ สำหรับเรื่องนี้ แม้ว่าอาจจะไม่ยุติธรรมสำหรับคนที่เจ็บมากนัก เพราะไม่ได้ค่าชดเชยอะไรเลย นอกจากพรบ. แต่ก็ยังดีกว่าการปล่อยให้เรื่องนี้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่านี้ เสียเวลา และเสียความสัมพันธ์ที่เคยมีต่อกัน

58.เรื่องโค่นไม้ในที่ดินคนอื่น

เก็บข้อมูลวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552
บันทึกข้อมูลโดย นายเฟื่อง ชัยแก้ว กรรมการศูนย์ฯ
ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายเฟื่อง ชัยแก้ว กรรมการศูนย์ฯ

เหตุเกิดประมาณปี 2535 นายกลับ ทักถาม อายุประมาณ 60 ปี (ตอนนี้เสียชีวิตแล้ว) เป็นคนไม่มีเหตุผลเข้ากับใครไม่ค่อยได้ มีสวนยาง (นส. 3) ติดกับนายเรียม เขียวผอม แต่มีเหมืองขุดคั่นกลาง คราวขอทุนครั้งแรกๆทำเป็นเขตแดน(กฎของกองทุนยังระบุอยู่ด้วยว่าทำเหมือง) วันหนึ่งนายกลับนำขวานไปโค่นต้นไม้ยางพารา(มูลค่าประมาณ 2,000 บาท)ในที่ดินเขตแดนของนายเรียมโดยบอกว่าเป็นต้นไม้ของตน นายเรียมก็มาแจ้งผู้ใหญ่หมู่ที่ 7 ที่เป็นสามีของนางสาวของตน บอกว่าช่วยพูดให้หน่อยตนไม่ยอม ขอเรียกค่าเสียหาย 5,000 บาท เมื่อผู้ใหญ่ไปในที่เกิดเหตุและบอกนายเรียมให้ไปตามกำนันมาด้วย นายผุด(นายเฟื่อง) นายคล้อย นิลละอ นายสมบูรณ์ ไหมจัน กำนันก็เข้าไปในพื้นที่ นายกลับบอกว่าต้นไม้นี้เป็นของแก แกมีสิทธิ์ที่จะฟัน เมื่อผู้ใหญ่บอกนายกลับทำผิด นายกลับก็โกรธ หว่าผู้ใหญ่เข้าข้างหลานเมีย จึงคว่ำพราออกมาจะฟันผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ชักปืนออกมาตวาดว่า “มึงเข้ามา กูยิง” ผู้ใหญ่ให้โทรตามจำพันธ์

เมื่อจำพันธ์ สายตรวจประจำป้อมทราบเรื่องก็มาหานายกลับ บอกว่าเขตที่ดินนั้นชัดเจนอยู่แล้ว ให้นายกลับชดใช้ค่าเสียหายแก่นายเรียมไม่เช่นนั้นจะต้องถูกดำเนินคดี ติดคุกติดตาราง ตอนแกมันไม่สนุกนะ นายกลับก็ยอมชดให้ให้นายเรียมโดยดี แต่แกขอต่อเหลือ 4,500 บาท และขอผิด 15 วัน

หลังจากนั้น นายกลับก็ไปโค่นต้นยางที่ควมม่วง อยู่ที่หมู่ที่ 4 ตำบลนาหมื่นศรี ซึ่งเป็นที่ดินที่ไม่มีหลักฐาน ติดทุ่งเลี้ยงสัตว์ นายกลับข้ามไปโค่นต้นยางที่กำลังตัดที่สวนของนายจูง นาศรี หมู่ที่ 4 จำนวน 8 ต้น นายจูงไปแจ้งความที่สภ.อ. นาโยง นายจูงมาหาน้ำผุดให้ช่วยเจรจา น้ำผุดก็ถามว่าจะว่ากันอย่างไร นายจูงบอกว่าขอค่าเสียหาย 10,000 บาท น้ำผุดก็ไปหายายช้วนที่เป็นแม่ของนายกลับ ยายช้วนแกเป็นคนมีเบี่ยงบอกว่า ขอเหลือ 7,000 ได้ไหมจะชดใช้ให้ นายจูงก็ยอมลดให้เหลือ 8,000 บาท เรื่องก็จบ ตอนนี้นายจูงและนายกลับตายแล้วทั้งคู่

วิเคราะห์

สาเหตุ

- ถ้าให้วิเคราะห์ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า นายกลับก็คงเป็นคนประเภทที่ชอบเอาของเพื่อนหรือของที่เป็นส่วนรวม

วิธีการจัดการ

- ผู้เสียหายมาแจ้งผู้ใหญ่
- ผู้ใหญ่ลงไปที่เกิดเหตุ พร้อมกำนันและผู้นำในพื้นที่ พยายามบอกกล่าวนายกลับตาม

จริงว่าทำผิด แต่นายกลับไม่ยอม หาวว่าผู้ใหญ่เข้าข้างอีกฝ่าย และจะเอาพร้ามาฟันผู้ใหญ่

- ผู้ใหญ่ได้ประสานงานไปยังเจ้าหน้าที่สายตรวจประจำตำบล เพื่อลงมาเจรจาไกล่เกลี่ย เพราะเห็นว่าตนเองควบคุมสถานการณ์ไม่อยู่แล้ว คงต้องอาศัยเจ้าหน้าที่รัฐเข้าช่วย

ผลการจัดการ

- สายตรวจประจำป้อมทราบเรื่องก็มาหานายกลับ บอกว่าเขตที่ดินนั้นชัดเจนอยู่แล้ว ให้นายกลับชดเชยค่าเสียหายแก่นายเริ่มไม่เช่นนั้นจะต้องถูกดำเนินคดี ติดคุกติดตารางตอนแก่มันไม่สนุกนะ นายกลับก็ยอมชดเชยให้นายเริ่มโดยดี แต่แกขอต่อเหลือ 4,500 บาท และขอผิด 15 วัน
- หลังจากนั้นนายกลับก็ไปก่อเรื่องให้ตามแก้กันอีก

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้ทำให้เห็นพฤติกรรมของคนที่ชอบเอาของเพื่อน ที่มักจะก่อปัญหาได้ทุกเมื่อ การจัดการกับคนลักษณะนี้ ดูเหมือนว่าจะใช้หลักของความเมตตาไม่ได้ผล คงต้องอาศัยอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐร่วมด้วย น่าจะได้ผลมากกว่า แต่ทั้งนี้ชุมชนและผู้นำต้องควบคุมพฤติกรรมของคนลักษณะนี้ด้วย ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตาม ไม่เช่นนั้นแล้วคงก่อปัญหาให้แก้กันไม่จบไม่สิ้น

59 .เรื่องวัวกินแตงโม

เก็บข้อมูลวันที่ 3 เมษายน 2552

บันทึกข้อมูลโดย นายสุจิน คงฉาย กำหนดำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายสุจิน คงฉาย กำหนดำบลนาหมื่นศรี

เหตุเกิดเมื่อต้นเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 วัวของนายแดง (นามสมมติ) บ้านอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลนาหมื่นศรี ประมาณสิบกว่าตัวซึ่งเลี้ยงแบบปล่อยทุ่งได้เข้าไปกินแตงโมของนายขาว (นามสมมติ) ได้รับความเสียหาย ในเวลาสี่โมงเย็น ซึ่งตอนนั้นนายขาวไม่อยู่พอดี ปกตินายขาวจะอยู่ที่สวนตลอด แต่วันนั้นไม่อยู่

วัวได้เข้ามากินทั้งฝูงแต่นายขาวจับล่ามได้ไว้เพียงตัวเดียว นายขาวได้มาหากำนัน กำหนดำบลนาหมื่นศรี หรือไม่ว่าเป็นวัวใคร นายขาวบอกว่ารู้ หลังจากนั้นก็ได้ตามเจ้าของวัวมาคุยกันที่เกิดเหตุ กำหนดำบลนายขาวว่าจะให้เจ้าของวัวชดใช้เป็นปួយหรือว่าจะเอาเงิน นายขาวบอกว่าตนไม่เอาอะไร แต่ถ้าเป็นไปได้ให้เอาเงินที่จะจ่ายเป็นค่าเสียหายให้ตนไปซื้อเชือกมาล่ามวัวไว้ดีกว่า เพราะจะได้ไม่ไปกินของใครอีก

เพราะก่อนหน้านี้เคยมีวัวของเจ้าอื่นมากินแตงโมของนายขาวแล้วเช่นกัน แต่มีคนมาเห็นแล้วไล่ไปให้ คราวนี้เมื่อนายขาวได้บอกกับนายแดง นายแดงก็รับปากว่าจะไม่ปล่อยให้วัวของตนเข้ามากินแตงโมของนายขาวอีก ส่วนกำนันก็บอกว่าต่อไปหากวัวของนายแดงเข้ามากินแตงโมของนายขาวอีก จะต้องชดใช้ค่าเสียหายให้โดยที่ไม่มีข้ออ้างใดๆ นายแดงก็ยอมรับข้อเสนอ

วิเคราะห์

สาเหตุ

- วัวหลายตัว เลี้ยงแบบปล่อย เจ้าของดูแลไม่ทัน
- พื้นที่ในการเลี้ยงวัวมีน้อยลง ที่นาแปลงไปเป็นสวนยางหรือพื้นที่การทำเกษตรอื่น

วิธีการจัดการ

- เจ้าของสวนจับวัวล่ามไว้
- จากนั้นมาแจ้งกำนันเพื่อบอกเล่าเหตุการณ์
- กำหนดำบลตามเจ้าของวัวมาพูดคุยกันที่เกิดเหตุ
- กำหนดำบลเป็นคนกลางในการเจรจาเรียกร้องค่าเสียหายให้ตามเหมาะสม

ผลการจัดการ

- เจ้าของสวนไม่ต้องการค่าเสียหาย แต่บอกว่าถ้าเป็นไปได้ให้เอาเงินที่จะจ่ายเป็นค่าเสียหายให้ตนไปซื้อเชือกมาล่ามวัวไว้ดีกว่า เพราะจะได้ไม่ไปกินของใครอีก

- กำหนดบอกว่าต่อไปหากวัวของนายแดงเข้ามากินแดงโมของนายขาวอีก จะต้องชดใช้ค่าเสียหายให้โดยที่ไม่มีข้ออ้างใดๆ นายแดงก็ยอมรับข้อเสนอ

บทเรียนจากเรื่อง

- การกระทำของเจ้าของสวนในเรื่องนี้ไม่รู้ว่าเป็นเพราะความใจเย็นหรือว่าเอือมระอา กับปัญหาที่วัวเข้ามากินพืชผลของตนเองบ่อยครั้งกันแน่ จึงเสนอทางออกของปัญหาไปอย่างนั้น แต่ก็เป็นการดี อย่างน้อยก็ทำให้เห็นอีกมุมหนึ่งของการจัดการปัญหาในชุมชน ที่ไม่ได้จบลงด้วยการชดใช้ค่าเสียหายเสมอไป เพราะนั่นดูเหมือนการตั้งรับมากกว่าที่จะคิดหาทางป้องกัน สำหรับในเรื่องนี้เจ้าของสวนทำให้เจ้าของวัวรวมถึงผู้เกี่ยวข้องได้เรียนรู้ถึงการป้องกันปัญหาที่สำคัญมากกว่าการแก้ไขปัญหา เพราะหากเป็นอย่างนั้นปัญหาคงเกิดขึ้นซ้ำซาก และยากที่จะจัดการให้ลดน้อยลงหรือหมดไปได้

60.เรื่องปาหิ่น

เก็บข้อมูลวันที่ 3 เมษายน 2552

บันทึกข้อมูลโดย นายสุนทร คงประสม รองนายก อบต.นาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายสุนทร คงประสม รองนายก อบต.นาหมื่นศรี

เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2551 เวลา 12.30 น. นางปรีดา คงจันทร์ อายุ 37 ปี อยู่บ้านเลขที่ 53 หมู่ที่ 4 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง พร้อมด้วยนายวัฒนพงษ์ คงอินทร์ มาแจ้งว่านายถิรวัฒน์ ขำเกลี้ยง อายุ 17 ปี อยู่บ้านเลขที่ 152 หมู่ที่ 4 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เป็นผู้ขว้างก้อนหินปาบ้านของนางปรีดาได้รับความเสียหาย เนื่องจากนายถิรวัฒน์ไม่พอใจครอบครัวของนางปรีดามาก่อนและต้องการแก้แค้น เรื่องที่นายวัฒนพงษ์ได้รับรถชนแม่ของเขา(นายถิรวัฒน์)เสียชีวิต แต่เรื่องก็จบไปแล้ว มีการชดเชยค่าเสียหายเรียบร้อยแล้วเช่นกัน แต่นายถิรวัฒน์ยังไม่หายโกรธและแค้นครอบครัวนี้มาก

นางปรีดาได้นำเรื่องนี้มาปรึกษากับคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี และได้เรียกค่าเสียหายจากนายถิรวัฒน์เป็นเงิน 80,000 บาท แต่หลังจากที่ได้ไกล่เกลี่ยกันนานหลายชั่วโมงนางปรีดาก็ใจเย็นลง ส่วนฝ่ายนายถิรวัฒน์บอกว่าจะยอมชดใช้ค่าเสียหายให้เป็นเงิน 5,000 บาท แต่นางปรีดาบอกว่าไม่ต้องก็ได้ เพราะตอนที่ตนเรียกเงินไปตอนแรกนั้นก็เพราะโกรธที่นายถิรวัฒน์ทำแบบนั้น แต่เมื่อตอนนี้นายถิรวัฒน์สำนึกผิดแล้ว ตนก็ไม่ต้องการเรียกร้องอะไร ขอเพียงให้นายถิรวัฒน์กับลูกชายของตนเข้าใจกันและจับมือคืนดีกันเสีย

วิเคราะห์

สาเหตุ

- นายถิรวัฒน์เอาหินไปปาบ้านของนางปรีดา เนื่องจากโกรธแค้นที่ลูกชายของนางปรีดาขับรถชนแม่ของตนเสียชีวิต

วิธีการจัดการ

- ผู้เสียหายมาปรึกษากับคณะกรรมการศูนย์ฯ และเรียกร้องค่าเสียหาย 80,000 บาท
- กรรมการศูนย์ฯได้พูดคุยทำความเข้าใจกับนางปรีดา จนนางปรีดาใจเย็นลง

ผลการจัดการ

- นายถิรวัฒน์บอกว่าจะยอมชดใช้ค่าเสียหายให้เป็นเงิน 5,000 บาท แต่นางปรีดาบอกว่าไม่ต้องก็ได้ เพราะตอนที่ตนเรียกเงินไปตอนแรกนั้นก็เพราะโกรธที่นายถิรวัฒน์ทำแบบนั้น แต่เมื่อตอนนี้นายถิรวัฒน์สำนึกผิดแล้ว ตนก็ไม่ต้องการเรียกร้องอะไร ขอเพียงให้นายถิรวัฒน์กับลูกชายของตนเข้าใจกันและจับมือคืนดีกันเสีย

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นปัญหาของเด็กคนหนึ่งที่ต้องสูญเสียแม่ไปโดยไม่คาดคิดจากอุบัติเหตุ และเมื่อรู้ว่าใครเป็นคนที่ทำให้แม่ของตนเสียชีวิตก็เกิดความโกรธแค้น และต้องการที่จะแก้แค้น แม้ว่าวิธีการแก้แค้นจะไม่ถูกต้องก็ตาม ด้วยความอ่อนด้วยทั้งอายุและประสบการณ์การใช้ชีวิต ทำให้ไม่สามารถไตร่ตรองก่อนทำได้ โชคดีที่ผู้เสียหายได้นำเรื่องมาปรึกษากับคณะกรรมการศูนย์ฯ เพื่อให้เป็นคนกลางในการเจรจา ทำให้สถานการณ์คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น รวมถึงมีความเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย จากที่เคยคิดว่าจะเอาเรื่อง ก็แปรเปลี่ยนเป็นการให้อภัย

61.เรื่องโค่นไม้ตี้ยาง

เก็บข้อมูลวันที่ 3 เมษายน 2552

บันทึกข้อมูลโดย นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

ชื่อและที่อยู่ผู้ให้ข้อมูล นายคลอง เยาว์ดำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลนาหมื่นศรี

เรื่องเกิดขึ้นระหว่างนายเคลื่อน เยาว์ดำ กับนายเจือ หัวเขา วันหนึ่งนายกรได้ขายไม้ยางหนึ่งตันให้กับนายเจือ โดยที่สวนยางของของเคลื่อนกับนายกรนั้นอยู่ติดกัน นายกรกับนายเจือได้ตกลงซื้อขายกันเรียบร้อยแล้ว วันต่อมานายเจือก็ได้เอาเครื่องเลื่อยมาเลื่อยไม้ แต่ปรากฏว่าไม้ที่นายเจือเลื่อยได้ล้มไปทับต้นยางที่สวนของนายเคลื่อนได้รับความเสียหาย

นายเคลื่อนเมื่อไปที่สวนก็เห็นว่าต้นยางของแกหัก เพราะต้นยางที่โค่นทับต้นยางของแกอยู่ จึงไปถามนายกร เนื่องจากเป็นสวนของนายกร นายกรบอกว่าตนไม่รู้เรื่องเนื่องจากตนให้นายเจือเป็นคนเลื่อย เพราะตนได้ขายไม้ให้นายเจือแล้ว หลังจากนั้นนายกรจึงไปหานายเจือที่หัวเขา ไปถามนายเจือว่าเติน (คุณ) เป็นคนโค่นใช่ไหม นายเจือบอกว่าผมโค่นเพราะคิดว่าเป็นของนายกร นายเคลื่อนบอกนายเจือว่าทำไมไม่บอกว่าโค่นไม้ตี้ยางของตน(นายเคลื่อน) นายเจือบอกว่ากำลังจะไปบอก

หลังจากนั้นทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันว่าจะเอาอย่างไร เพราะต้นยางไม่ได้ตาย แค่อ่อนบนหักเท่านั้นเองสามารถแตกใหม่ได้อีก นายเจือบอกว่าฉันเอาพรวนนี้ (อย่างนี้) เตี่ยวตนจะใส่ปุ๋ยให้นายเคลื่อนบอกว่าถ้าอย่างผมตายผมเอา 1,000 เลย

หลังจากที่ตกลงกันได้แล้วนายเจือก็ได้ทำตามที่ได้ตกลงกันได้ แต่ก็ได้ไม่นาน นายเคลื่อนได้มาหาผู้ใหญ่บอกว่านายเจือทำให้แก่พันธุ์ไปเท่านั้น ผู้ใหญ่จึงถามนายเคลื่อนว่าแล้วเตินจะเอาอย่างไร นายเคลื่อนบอกว่าตนไม่เอาอะไรแล้ว ดีกันเหมือนเดิม

วิเคราะห์

สาเหตุ

- นายเจือรับจ้างโค่นไม้ยางของนายกร แต่ไม้ที่โค่นไปล้มทับไม้ยางของนายเคลื่อนได้รับความเสียหาย

วิธีการจัดการ

- คู่กรณีตกลงกันเอง โดยแรกเริ่มนายเคลื่อนได้ไปหานายกร เพราะเห็นว่าไม้ยางที่สวนของนายกรล้มทับไม้ยางที่สวนของตน แต่นายกรบอกว่าตนได้จ้างให้นายเจือเป็นคนเลื่อย
- นายเคลื่อนไปหานายเจือ บอกว่าไม้ยางที่นายเจือโค่นล้มทับไม้ยางของตนได้รับความเสียหาย นายเคลื่อนเรียกค่าเสียหาย 1,000 บาท หากยางของตนตาย

ผลการจัดการ

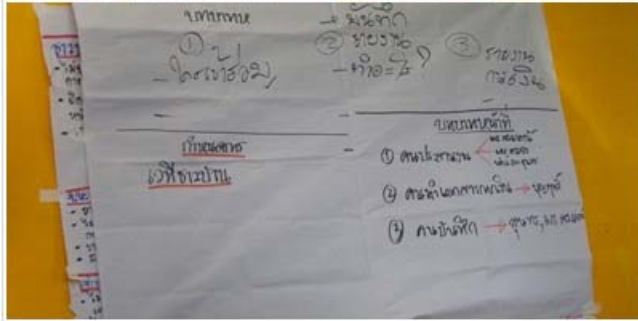
- นายเจือบอกว่าจะใส่ปุ๋ยให้ เนื่องจากยางที่ถูกล้มทับนั้นไม่ได้ตาย เพียงแต่ท่อนบนหัก แต่ก็สามารถแตกยอดใหม่ได้
- นายเจือทำตามที่สัญญา แต่เพียงแค่ให้พันธุ์ไปเท่านั้น
- นายเคลื่อนได้มาหาผู้ใหญ่ บอกว่านายเจือทำแค่ให้พันธุ์ไป ผู้ใหญ่ถามว่าต้องการอะไรอีกหรือไม่ นายเคลื่อนบอกว่าตนไม่ต้องการแล้ว
- หลังเกิดเรื่องคู่กรณีก็ดีขึ้นเหมือนเดิม

บทเรียนจากเรื่อง

- เรื่องนี้ถ้าว่าไปตามเหตุการณ์ก็เป็นเหตุสุดวิสัย นายเจืออาจจะมีคามผิดที่ไม่ได้เตรียมการวางแผนก่อนที่จะโค่นให้รัดกุมกว่านี้ ทำให้ไม้อย่างที่โค่นล้มทับไปถูกยางของนายเคลื่อนได้รับความเสียหาย แม้ไม่ถึงกับตายแต่ก็ทำให้ท่อนบนหัก นายเจือต้องรับผิดชอบเพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน แม้ว่าจะไม่ได้ตั้งใจก็ตาม แต่การแสดงความรับผิดชอบก็ทำให้ผู้เสียหายได้เห็นถึงน้ำใจที่มีต่อกัน และคงดีกว่าการบ่ายเบี่ยง ที่รังแต่จะนำมาซึ่งความไม่พอใจกัน

ประมวล ภาพ

เวทีเตรียมความพร้อมทีมวิจัย

เวทีชี้แจงชาวบ้าน

วางแผนกับชุมชน

เก็บข้อมูล/รวบรวมข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล

เติมเต็มข้อมูล

แยกประเด็นข้อมูล

เวทีเสวนาประเด็นเยาวชน

เวทีนำเสนอระดับจังหวัด

เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่าย

ร่วมกิจกรรมกับหน่วยงาน

ติดตามเรื่องระดับตำบล

ถอดบทเรียนระดับจังหวัด

ประชุมประจำเดือน

ประวัติทีม วิจัย

1. นายสนอง หนองษ์
ที่อยู่
อาชีพ
การศึกษา
เบอร์โทรศัพท์

อายุ 44 ปี
29 หมู่ที่ 7 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง
ผู้ใหญ่บ้าน/ธุรกิจส่วนตัว
ปวส.
081-5976869

2. นายวิโรจ เยาว์ดำ
ที่อยู่
อาชีพ
การศึกษา
เบอร์โทรศัพท์

อายุ
หมู่ที่ ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง
ธุรกิจส่วนตัว
ปริญญาตรี
-

3 .นายสมเจตน์ ศรีรัตนา
ที่อยู่
อาชีพ
การศึกษา
เบอร์โทรศัพท์

อายุ 52 ปี
7 หมู่ที่ 3 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง
ทำสวน
ประกาศนียบัตรชั้นสูง
085-9146599

4. นายสุนทร คงประสม	อายุ 42 ปี
ที่อยู่	10/4 หมู่ที่ 8 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง
อาชีพ	ค้าขาย
การศึกษา	ปริญญาตรี
เบอร์โทรศัพท์	086-1201086

5. นายคล้อย แสงแก้ว	อายุ 53 ปี
ที่อยู่	3 หมู่ที่ 5 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง
อาชีพ	ทำสวน
การศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ 4
เบอร์โทรศัพท์	-

6. นายคล่อง เยาว์ดำ

ที่อยู่

อาชีพ

การศึกษา

เบอร์โทรศัพท์

อายุ 58 ปี

39/1 หมู่ที่ 1 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่ที่ 1

ประถมศึกษาปีที่ 4

087-2774355

7. นายบุญฤทธิ์ คงจาง

ที่อยู่

อาชีพ

การศึกษา

เบอร์โทรศัพท์

อายุ 47 ปี

8 หมู่ที่ 6 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง

เกษตรกร

มัธยมศึกษาปีที่ 5

083-1047045

8. นายจำรูญ ปั่นทอง	อายุ 58 ปี
ที่อยู่	11/1 หมู่ที่ 8 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง
อาชีพ	ทำสวน
การศึกษา	มัธยมศึกษาปีที่ 6
เบอร์โทรศัพท์	084-6897068

9. นายชุมพล เครือเตียว	อายุ 47 ปี
ที่อยู่	2/3 หมู่ที่ 1 ต.หมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง
อาชีพ	ทำสวน/กรรมการศูนย์
การศึกษา	มัธยมศึกษาปีที่ 6
เบอร์โทรศัพท์	086-9584341

10. นางยุพลักษณ์ คงมน	อายุ 50 ปี

ที่อยู่	39 หมู่ที่ 2 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง
อาชีพ	ทำนา
การศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ 4
เบอร์โทรศัพท์	086-9428807

11. นายชูศักดิ์ หนูเลี้ยง	อายุ 40 ปี
ที่อยู่	155 หมู่ที่ 4 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง
อาชีพ	ทำสวน/ส.อบต.
การศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ 6
เบอร์โทรศัพท์	086-9516714

12. นายบรรจบ ดงอ่อน	อายุ 50 ปี
ที่อยู่	21 หมู่ที่ 2 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง
อาชีพ	ทำสวน/ผู้ใหญ่บ้าน
การศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ 4
เบอร์โทรศัพท์	081-0895377

ที่ปรึกษาศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาหมื่นศรี

กำนันตำบลนาหมื่นศรี

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมื่นศรี

สายตรวจประจำตำบลนาหมื่นศรี